“วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“FOREIGN CULTURE” THE CHANGES IN DYNAMICS TO THE SOCIAL AND CULTURAL ASPECTS OF THE COMMUNITIES, KOH SAMUI AND KOH PHANGAN DISTRICT SURATTHANI PROVINCE

โดย

ณัฐา คุ้มแคว้น	หัวหน้าโครงการวิจัย
สุธาวดี จินาญาติ	ผู้ร่วมวิจัย
นิทัศ ไหมจุ้ย	ผู้ร่วมวิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2553

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง **“วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี** ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2553

งานชิ้นนี้คงไม่สำเร็จลงได้ด้วยดีหากไม่ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากท่านผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และหน่วยงานราชการในพื้นที่ ทั้งที่อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณอาจารย์เอี่ยม ศรีแสง อาจารย์จำเนียร เจริญสุข อาจารย์เสนีย์ ใจเย็น อาจารย์สุชาติ เรืองทอง อาจารย์สุประวัติ มีครุฑ และคุณประทีป ทวยเจริญ เป็นอย่างสูงที่อนุเคราะห์ช่วยเหลือและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณบรรณารักษ์หอสมุดพุทธทาสธรรมโฆษณ์และหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าเอกสารอ้างอิง

อนึ่งขอขอบพระคุณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่อนุเคราะห์สถานที่ในการดำเนินงานชิ้นนี้มาตลอดระยะเวลา 1 ปี อีกทั้งขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว ที่ปรึกษาโครงการที่ให้คำชี้แนะในการลงพื้นที่ภาคสนามและคำปรึกษาในการดำเนินงานเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทำให้งานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลประโยชน์และคุณค่าใด ๆ อันเกิดจากงานวิจัยชิ้นนี้ จึงเป็นคุณความดีที่บรรดาผู้มีพระคุณทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว ย่อมมีส่วนได้รับด้วยกันทั้งสิ้น

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2554

บทคัดย่อ

การศึกษา “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน พลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงการหาแนวทางสร้างภูมิคุ้มกัน

เกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็นเกาะตั้งอยู่ในทะเลอ่าวไทย เกาะสมุยมีเนื้อที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร ส่วนเกาะพะงันมีเนื้อที่ประมาณ 170 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนกลางของเกาะมีภูเขา พื้นที่รอบนอกมีทั้งพื้นที่เป็นที่ดอน ราบลุ่ม และราบต่ำสลับกันไป มีหาดทรายและสันทรายกระจายรอบ ๆ ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นมรสุมเนื่องจากได้รับอิทธิจากลมทะเล แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ทะเล และทรัพยากรท่องเที่ยว มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครบครัน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวต่างชาติ สภาพเศรษฐกิจเกี่ยวข้องอยู่กับการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และการท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของเกาะสมุยคือ การชนควายเพลงร้องเรือ ส่วนเกาะพะงันคือ ชักพระทางทะเล สำหรับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเกาะสมุยและเกาะพะงันแต่เดิมไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นมาอย่างไร แต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวปรากฏหลักฐานว่า เกาะสมุยอยู่ในการปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนเกาะพะงันขึ้นกับเมืองไชยา ปีพ.ศ.2440 มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่น เกาะสมุยและเกาะพะงันจึงถูกยุบรวมเป็นอำเภอเดียวกัน คือ อำเภอเกาะสมุยขึ้นต่อเมืองไชยา หลังปีพ.ศ.2513 เกาะพะงันแยกตัวจากเกาะสมุยตั้งเป็นกิ่งอำเภอ และตั้งเป็นอำเภอในปี พ.ศ.2520 ภายหลังจากมีการพัฒนาประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ.2504 เป็นต้นมา นับเวลายาวนานได้ห้าทศวรรษบริบทชุมชนเกาะสมุยและเกาะพะงันได้รับผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอาทิ สภาพกายภาพ สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างกว้างขวาง

ด้านพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เดิมวิถีชีวิตของผู้คนทั้งสองเกาะมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปโดยระบบธรรมชาติ โดยมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คนในยุคนั้นผูกยึดอยู่กับสถาบันศาสนาและครอบครัว

สาระของการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและศาสนา วัฒนธรรมการทำงานมีทั้งปัจเจกบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่ม วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแบบเดิมเป็นการผลิตในสิ่งที่บริโภคและบริโภคในสิ่งที่ผลิต ปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยสี่และแรงงานในครัวเรือน ภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของทั้งสองเกาะ ทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกมีความสะดวกมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ชาวต่างชาติที่ต้องการหลีกเลี่ยงความแออัดของฝั่งทะเลจังหวัดภูเก็ตได้เปลี่ยนเส้นทางมาท่องเที่ยวมายังเกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น ชาวบ้านจึงปรับวิถีชีวิตด้วยการหารายได้จากการเข้ามาของชาวต่างชาติ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างง่าย เช่น การสร้างเพิงพัก ให้เช่าตามชายหาด เป็นต้น หลังปีพ.ศ.2530 การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐปรับโครงสร้างสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่างๆให้ทันสมัย ทำให้มีนักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการเพิ่มขึ้นมากขึ้น เกาะสมุยจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกับภูเก็ตและพัทยา

ในส่วนวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน ได้แก่ การศึกษา ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่ วัฒนธรรมการทำงาน ได้แก่ ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่ การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค ได้แก่ การผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภค

ด้านผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เชิงบวก ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศสู่ความเป็นสากล การพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสารการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านเชิงลบ ได้แก่ การจัดระบบการศึกษา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของสังคมและวัฒนธรรม สำหรับแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน นำเสนอใน 6 ประเด็น ได้แก่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้คุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตน จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม สร้างพื้นที่สำหรับวัฒนธรรม สนับสนุนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะยาว

ABSTRACT

The study of “Foreign Culture” the changes in dynamics to the social and cultural aspects of the communities, Koh Samui and Koh Phangan district Suratthani province aimed to study 1) the communities context, dynamics and social and cultural changings 2) the influence of foreign culture to the social and cultural changes and 3) the effects, obstacles and opportunities to the cultural capital change including the way to protect them.

For communities’ context, Koh Samui and Koh Phangan located in Aow Thai Sea. Koh Samui had 252 square kilometers and Koh Phangan had 170 square kilometers. The global landscapes of the islands were mountainous. The outer spaces were inlands, plains and low plains continuously. There were sand and dune scattered around the islands. The climates were tropical storm due to the sea wind. The important sources were the land, water, the forest, wind animals, marine animals, sea and tourist places. There were infrastructures for people there. People were mostly Buddhist, Chinese Thai, Muslim and Foreigners. On the economy were agricultures, small industrials and tourism. The well-known cultures in Koh Samui were Buffalos Fighting and Lullaby. Koh Phangan was Chak Pha Sea Festival. The history of Koh Samui and Koh Phangan had not clear picture of when it was took place but in the region of King Rama V had the evidence that Koh Samui was governed by Nakonsithammarat Kingdom and Phangan was governed by Chaiya. Later in 2440 B.E. there was a renewal of local government Koh Samui and Koh Phangan was place together to Koh Samui District and governed by Chaiya. After 2513 B.E. Koh Phangan was separated from Koh Samui District to King Amhoe and became Amphoe in 2520 B.E. After the development of the country with the national development plan from 2504 B.E. later on about five decades Koh Samui and Koh Phangan cultural contexts were effected and changed many ways like geography, social culture and economy which were effected to people way of life in wide range.

For dynamics and social and cultural changes, in the past people in Koh Samui and Koh Phangan were helping each other’s between the both islands and people with

nature. The cultural change depended on the natural system and changed a bit due to the cultural learning of people in the past which depended on the religion and family. The way of learning depended on the way of life and religion. The traditional of work had both personal and group works. The methods of producing and using products were produce for using it and using thing that was made. The amount of production was depended on four factors and the family ability. After the fourth national development plan (2504 B.E.) there was an expansion of the economy and infrastructures made transportation better than in the past. Many foreigners needed to stay far away from clouded life on Phuket Island. They turned to Koh Samui and Koh Phangan. People there changed their way of life to make money from foreigners by doing simple tourist activities like making a hut for rent at the beach. After 2530 B.E. tourism there grown up fast, governor provided modern utilities and infrastructures. This increased business foreigners came to do their business. So far Koh Samui became as same as Phuket and Patthaya.

In the part of foreign cultures played the role to the social and cultural changes were the culture and people learning process like educations, languages, using technology in the career and the new careers. The culture of working was foreign business influence in the working area, foreigner's areas, business commission and using western way of management in tourist business. The culture of producing and using products were food producing and eating, dress, place for living, medicine and utilities.

For the part of effects, obstacle and opportunity to cultural capital changes had both positive and negative parts. The positive parts were international language education development, technology developments, communication, career development to make profit for the communities and utilities development. The negative parts were the education system, the decay of natural resources and the decay of social and culture. The methods to make protection for the two islands were 6 ways as follow 1) study, find out and research the rural culture 2) promote to add value and save cultural identities 3) make cultural IT system 4) provide place for cultural activities 5) support the cultural organizations for their competency and 6) make a long cultural strategy.

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		(1)
บทคัดย่อ		(2)
ABSTRACT		(4)
สารบัญ		(6)
สารบัญตาราง		(8)
สารบัญภาพ		(9)
บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาของการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	คำถามหลักในการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	กรอบแนวความคิดของการวิจัย	5
	วิธีการดำเนินงานวิจัย	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม	10
	ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม	28
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3	บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในภาวการณ์เปลี่ยนแปลง	47
	บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุย	47
	บริบทชุมชนอำเภอเกาะพะงัน	96
บทที่ 4	พลวัตวัฒนธรรมต่างชาติ	131
	พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2553)	131
	วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	148

หน้า

บทที่ 5 ผลกระทบ อุปสรรค โอกาส และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน 182
ผลกระทบ อุปสรรค โอกาส ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
และวัฒนธรรม 182
การวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง 195
แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน 200
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 206
บรรณานุกรม 236
บุคลานุกรม 243
ระดมข้อมูลจากกลุ่มย่อย 246
ภาคผนวก 247
ภาคผนวก ก ภาพประกอบการวิจัย 248
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ 255
ประวัติผู้วิจัย 280

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงสถานบริการสาธารณสุข	51
3.2	แสดงบุคลากรทางด้านสาธารณสุข	52
3.3	แสดงสถิติข้อมูลคดีอาญา	53
3.4	แสดงประชากรอำเภอเกาะสมุยแยกเป็นรายตำบล	59
3.5	แสดงเปรียบเทียบประชากรของอำเภอเกาะสมุยในช่วงเวลา 3 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2553	60
3.6	แสดงสภาพการผลิตพืชที่สำคัญของอำเภอเกาะสมุย	68
3.7	แสดงสภาพนักท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย	69
3.8	แสดงที่พักในอำเภอเกาะสมุย	69
3.9	แสดงสถิติการท่องเที่ยวภายในเกาะสมุย ในระหว่างปีพ.ศ. 2547 – 2548	70
3.10	แสดงจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนของอำเภอเกาะพะงัน จำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	100
3.11	แสดงความแตกต่างการผลิตแบบเดิมและแบบใหม่ของชาวเกาะพะงัน	128
5.1	แสดงการวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรม	199

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัย	5
3.1	แสดงเรือพระของอำเภอเกาะพะงัน	112

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาชาติให้มั่นคง เพราะเชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อ แนวคิดของคน ครอบครัว ชุมชนและชาติเข้าด้วยกัน การไหลเวียนเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นการเคลื่อนตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ (อมรา พงศาพิชญ์, 2547) และการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมของคนไทย ส่งผลให้เกิดความสูญเสียความเป็นอัตลักษณ์จากการเผยแพร่ของวัฒนธรรมต่างชาติได้ง่าย รวมถึงความรวดเร็วของอิทธิพลการครอบงำทางวัฒนธรรมนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการวางแผนและพัฒนาชาติ ผลการไหลเวียนเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมใหม่เป็นอุปสรรคและโอกาสการเข้าสู่สภาวะไร้พรมแดน เกิดภาวการณ์สูญเสียหรือเสื่อมสลายของวัฒนธรรมไทยที่เคยมีแต่ดั้งเดิม อาทิ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แสดงมิตรไมตรีระหว่างกันทั้งคนในชาติหรือกับต่างชาติ การเคารพนบนอบตามกาลเทศะ การมีเมตตา การให้อภัยหรือการรอมชอมเพื่อประสานประโยชน์ การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ เป็นต้น

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ที่มีนโยบายในการเร่งรัดการพัฒนาบริการท่องเที่ยว รัฐจะให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นเพื่อช่วยลดภาระการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านการลงทุน เพื่อจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนผลิตผลที่เป็นสินค้าพื้นเมืองในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง โดยสนับสนุนให้มีสถาบันหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในแต่ละภูมิภาค ทำให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย มีการเปิดเสรีการค้าก่อให้เกิดการหลั่งไหลของระบบอุตสาหกรรมที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเกษตรของคนไทย การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเกิดผลการสูญเสียทางสมดุลนิเวศและทำให้ระบบวัตถุนิยมที่มาทดแทนมีมากยิ่งขึ้น อีกทั้งความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลในชุมชน ส่งผลให้สังคม

และวัฒนธรรมไทยในยุคปัจจุบันเกิดการแยกส่วนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) มุ่งแสวงหาการบริโภคเพื่อความสุขตามวิถีสุขนิยม เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิม จนทำให้หลงลืมอัตลักษณ์ ละเลยคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิม เกิดทัศนคติดูแคลนชาติพันธุ์และวัฒนธรรมตนเอง ไม่สามารถปิดกั้นหรือจำกัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เฉพาะเพียงวัฒนธรรม “ดั้งเดิม” ส่งผลต่อการสร้างการปรับตัว โครงสร้างวัฒนธรรมและสังคม การสูญเสียของคุณค่าวัฒนธรรมนำไปสู่สภาวะทางสังคมอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนา

ในปัจจุบันการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมต่างชาติ วิกฤติค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างเข้าชาติเข้าสู่ประเทศทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สื่อสารมวลชนและทางเทคโนโลยีสารสนเทศโดยขาดการคัดกรองและการเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูให้ความรู้ปลูกฝังศีลธรรมให้มีคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ ขาดการยับยั้งชั่งใจ ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา นอกจากนี้เกิดสภาวะการบริโภคเกินตัว การละทิ้งถิ่นฐานสู่ชุมชนเมือง และการหลงลืมอัตลักษณ์ของชุมชน วิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดปฏิสัมพันธ์ อันนำไปสู่ความอ่อนแรงในจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วมของชุมชน

อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันเป็นอำเภอใน 19 อำเภอของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงก่อนปี 2525 พื้นที่ 2 อำเภอนี้ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ต่อมามีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งจากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในปี 2550 พบว่าอำเภอเกาะพะงันมีประชากร จำนวน 12,884 คน มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวมทั้งสิ้น 334,229 ล้านคน โดยร้อยละ 87 เป็นการเดินทางมาของชาวต่างชาติ ซึ่งเท่ากับ 292,248 ล้านคน ส่วนอำเภอเกาะสมุยมีประชากร จำนวน 48,986 คน มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวมทั้งสิ้นประมาณ 898,765 ล้านคน (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2553) ปัจจุบันพบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใน 2 อำเภอนี้ส่งผลผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม ยาเสพติด โสเภณี การพนัน และอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น เพราะอิทธิพลของการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย และขาดการการสร้างภูมิคุ้มกันการแพร่ขยายของวัฒนธรรมต่างชาติ

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการที่จะศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลักในภาคใต้แห่งหนึ่ง ประกอบกับสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเสมือนทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ หากนำไปใช้อย่างผิดวิธีหรือมากเกินไปจะทำให้ทุนนั้นสูญสลายลงไปได้ รวมทั้งพลวัตระหว่างผู้คนในชุมชนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยมิได้คำนึงถึงกระบวนการไหลเวียนเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ การบริโภคสินค้าจากแหล่งทุนต่างชาติทำให้เกิดตัวเลือกที่หลากหลายก่อให้เกิดค่านิยมการบริโภค จนละเลยรากฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เข้มแข็งควบคู่การใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายทางสังคม ระดับชุมชน จังหวัดและประเทศ ที่จะต้องสร้างให้ชุมชนจะมีความตระหนักการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุลยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553)
3. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อศึกษาผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำถามหลักในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดคำถามหลักของการวิจัยออกเป็นประเด็นดังนี้

1. บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในมิติพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เป็นระยะเวลา 33 ปี เป็นอย่างไร มีปัจจัยหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนหรือไม่อย่างไร

2. วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน หรือไม่อย่างไร มีผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมชนรุ่นหลังได้อย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และหาแนวทางแก้ไขได้หรือไม่อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งมุ่งศึกษาชาวไทยในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยมี 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน และอำเภอเกาะพะงันมี 3 ตำบล 17 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการวิจัยในช่วงเวลา 1 ปี โดยดำเนินการตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม 2553 - 3 สิงหาคม 2554

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาดังนี้

3.1 บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ ประวัติและพัฒนาการชุมชน การพัฒนาการทางการเมืองการปกครอง การพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนของชุมชน

3.2 วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) ได้แก่ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

3.3 ผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีอันเนื่องมาจากข้อ 3.2

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อตอบโจทย์วิจัยและสอดคล้องกับกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยออกเป็นดังนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวความคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยแบ่งออกเป็นดังนี้

1. วิธีวิทยาในการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารในระดับทุติยภูมิ และข้อมูลภาคสนาม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 ระยะก่อนทำวิจัย โดยเริ่มต้นด้วยการคัดเลือกชุมชนและเข้าถึงชุมชน โดยได้คัดเลือกชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับผลกระทบในวงกว้างเนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 ระยะของการทำวิจัย โดยการดำเนินการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน และสร้างความเข้าใจการวิจัยของคณะผู้วิจัยเพื่อปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการมีส่วนร่วมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้เชิงลึกเรียกว่าเป็นการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม PRA (Participatory Rural Appraisal) รวมทั้งยังสามารถกำหนดแนวทางดำเนินการภายในระยะที่กำหนดของการวิจัยด้วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การรวมรวบข้อมูลจากเอกสารใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องบริบทชุมชน วัฒนธรรมต่างชาติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัดและระดับชุมชนทั้งที่เป็นเอกสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น เอกสารตำรา วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2 การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ใช้วิธีบอกเล่า สังเกต สัมภาษณ์ สนทนาและจัดเวทีกลุ่ม ในกรณีเก็บรวบรวมข้อมูลมุขปาฐะหรือจารีตบอกเล่าใช้วิธีดำเนินการแบบมีส่วนร่วมบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนการสังเกตใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งสัมภาษณ์เดี่ยวและกลุ่มโดยออกแบบคำถามแบบปลายเปิด และการสนทนาเดี่ยวหรือกลุ่มแบบไม่เป็นทางการที่เป็นชาวบ้านและชาวต่างชาติตะวันตกในพื้นที่ นอกจากนี้การจัดเวทีชุมชนแบบมีส่วนร่วมทั้งชาวบ้านทั่วไป ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำทางการเมือง นักธุรกิจ กลุ่มหรือชมรมต่างๆ และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากภายในชุมชนและนอกชุมชนที่เกี่ยวข้องและเป็นตัวแปรที่สำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ สิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความสัมพันธ์ของข้อมูลอย่างเป็นระบบตามกรอบของการวิจัยเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ 2 แบบคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) และการวิเคราะห์การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) โดยการจำแนกประเภทข้อมูลโดยการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และจำแนกในระดับเหตุการณ์หรือวิเคราะห์เหตุการณ์ ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนเพื่อหาความเชื่อถือตามลักษณะการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในการวิจัยครั้งนี้เป็นการตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากเวลาที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งข้อมูลด้านสถานที่ โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และข้อมูลด้านบุคคล โดยตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ รวมทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ข้อมูลที่ได้รับไม่มีความมั่นใจผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยเปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม โดยออกแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับข้อมูลและเอกสารเบื้องต้น แล้วนำมาบันทึกรวมทั้งพิจารณากิริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามในหลายๆ วิธี

นิยามศัพท์เฉพาะ

บริบทชุมชน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ ประวัติและพัฒนาการชุมชน การพัฒนาการทางการเมืองการปกครอง การพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนของชุมชนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การปรับเปลี่ยนไปตามภาวะปกติหรือตามครรลองการดำเนินชีวิตของชุมชนในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมหลังแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เป็นระยะเวลา 33 ปี

ต่างชาติ หมายถึง ผู้คนชาติตะวันตกที่มาจากการท่องเที่ยว ทำธุรกิจต่างๆ การตั้งหลักแหล่ง และการอพยพ หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2553)

วัฒนธรรมต่างชาติ หมายถึง วัฒนธรรมของผู้คนชาติตะวันตกที่เป็นวัฒนธรรม 3 ด้านคือ ด้านวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน ด้านวัฒนธรรมการทำงานของผู้คน ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การแลกเปลี่ยนผสมกลมกลืนวัฒนธรรมระหว่างผู้คนชาติตะวันตกกับคนไทยโดยการปรับตัวที่อาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมระดับต่างๆ ไม่ว่าครอบครัว กลุ่ม องค์กร ชุมชน และประเทศ

วัฒนธรรมการทำงาน หมายถึง พฤติกรรมทางวัฒนธรรมด้านการทำงานของผู้คนชาติตะวันตก รวมถึงกิจกรรมทุกอย่างที่มีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกับคนไทยในท้องถิ่นและต่างถิ่นอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค หมายถึง การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนที่ได้รับและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการบริโภคอันเนื่องจากวัฒนธรรมของผู้คนชาติตะวันตกซึ่งเป็นพลวัตวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคปัจจัย 4 และวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภค

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของชุมชนภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
2. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ ในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) ต่อพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ได้องค์ความรู้ผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรมรวมถึงเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับในพื้นที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญอันจะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายทางสังคม ระดับชุมชน จังหวัด และประเทศ ที่จะต้องสร้างให้ชุมชนจะมีความตระหนักการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเนื่องจากวัฒนธรรมต่างชาติเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุลยั่งยืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

ความหมายและพัฒนาการของวัฒนธรรม

คำว่า "วัฒนธรรม" ในภาษาไทย มาจากคำสองคำ คำว่า "วัฒน" จากคำศัพท์ "วฑฺฒน" ในภาษาสันสกฤต หมายถึงความเจริญ ส่วนคำว่า "ธรรม" มาจากคำศัพท์ "ธรฺม" ในภาษาสันสกฤต หมายถึงความดี เมื่อนำสองคำมารวมกันจึงได้คำว่า "วัฒนธรรม" หมายถึง ความดีอันจะก่อให้เกิดความงอกงามที่เป็นระเบียบเรียบร้อย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2535) ส่วนในพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน ทางวิทยาการ หรือในอีกความหมายหนึ่งหมายถึงพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่ของตน แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้นิยามไว้ว่า สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา ดังนั้นคำว่า "วัฒนธรรม" ในภาษาไทยตามความหมายนี้ใกล้เคียงกับคำว่า "อารยธรรม" ส่วนคำว่า "culture" ในภาษาอังกฤษ ที่แปลว่าวัฒนธรรมนั้น มาจากภาษาละติน คำว่า "cultura" ซึ่งแยกมาจากคำ "colere" ที่แปลว่า การเพาะปลูก ส่วนความหมายทั่วไปในสากล หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ส่วนความหมายวัฒนธรรมในมุมมองของประเวศ วะสี (2548) หมายถึงเป็นวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ การมีความเชื่อร่วมกัน มีระบบคุณค่าร่วมกัน แต่สำหรับเสาวภา พรสิริพงษ์ (2549) "วัฒนธรรม"

หมายถึง ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคมซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ กฎระเบียบหรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมตามที่กล่าวมาโดยสรุปแล้วเป็นวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชนในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันในแต่ละแห่ง วัฒนธรรมของแต่ละแห่งจึงมีความหลากหลาย มีลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมเป็นทุนของกลุ่มชนที่ช่วยให้เกิดการรวมตัวกัน แสดงถึงความเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ทำให้มีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสมดุล ซึ่งเห็นได้จากความเป็นชาติหรือประเทศ

วัฒนธรรมมีวิวัฒนาการในรูปแบบต่างๆ ตามทรรศนะของอมรา พงศาพิชญ์ (2546) วัฒนธรรมในระยะแรกเริ่มมนุษย์อยู่เป็นครอบครัวมีความสามารถเข้าใจกันและประพฤติปฏิบัติต่อกันได้ โดยไม่มีความขัดแย้งเท่าใดนัก วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นการตอบสนองความต้องการทางสังคมซึ่งมีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นวัฒนธรรมอาจเกิดจากความต้องการของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด มีการปรับเปลี่ยนด้วยเงื่อนไขของกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งกลายเป็นเอกลักษณ์ภาพลักษณ์เฉพาะของกลุ่มสังคมนั้นๆ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ซึ่งเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม วศิน อิงคพัฒนากุล (2548) ได้อธิบายถึงคุณสมบัติวัฒนธรรมว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างวัฒนธรรมและการเรียนรู้ นอกจากนี้การเรียนรู้วัฒนธรรมนอกจากเป็นการกระทำในสังคมเดียวกันยังกระทำกันระหว่างสังคมหรือระหว่างประเทศอีกด้วย ความยากลำบากของการเรียนรู้ระหว่างสังคมหรือประเทศชาติ คือ การตระหนักหรือเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่าเมื่อเรียนรู้แล้วจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างไร สิ่งดังกล่าวนี้บางครั้งจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ไม่น้อย อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ก็คงดำเนินไปเรื่อย ๆ ทั้งปัจเจกบุคคล และกลุ่มคนหรือประเทศชาติ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะมีการถ่ายทอดไปยังชนรุ่นหลังและเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้ สำหรับผลที่เกิดจากการเรียนรู้ปรากฏเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุซึ่งวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่สามารถจับและมองเห็นได้ด้วยตาหรือเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสถูกต้องทางกาย เช่น อาคาร สถานที่ สิ่งของ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non- Material culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ ค่านิยม ภาษา ศิลปะและประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น อันเป็นสิ่งที่อยู่ในความทรงจำ หรือผูกพันจิตใจของคนหรือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะมองเห็นหรือจับ

ต้องได้ ซึ่งตามปกติแล้วพฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองหรือเกิดจากสัญชาตญาณ ซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนน้อยของมนุษย์ แต่พฤติกรรมส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิดไปเรื่อย ๆ จนตาย วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมาแต่เดิม ผู้คนเกิดมาในวัฒนธรรมใดก็จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในวัฒนธรรมนั้น การที่ประชากรของสังคมในประเทศต่าง ๆ มีพฤติกรรมอย่างเดียวกันหรือแตกต่างกันไปนั้น เพราะมีการเรียนรู้ต่างกันไปตามวัฒนธรรมของตน การกระทำดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมของสังคมแตกต่างกันไป การเรียนรู้ที่กล่าวแล้วรวมถึงการเรียนรู้แบบรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวด้วย โดยผ่านสื่อกลางที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ เช่น โดยการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา และสื่ออื่น ๆ สิ่งที่มนุษย์ได้เรียนรู้ทั้งความรู้ทางวิชาการด้านต่าง ๆ ค่านิยม ความเชื่อทางศาสนา และอุดมการณ์ล้วนเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิต ซึ่งจะต้องเรียนรู้ว่าจะทำตัวอย่างไรในสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันไปเป็นต้น สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ล้วนเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของสังคมหรือประเทศชาติทั้งสิ้น (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543) อีกทั้งการรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่นเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เมื่อมีการรับวัฒนธรรมบางส่วนจากสังคมข้างเคียงที่ไม่ขัดกับค่านิยมหลักของสังคมและสอดคล้องกับของเดิมที่มีอยู่ในระยะแรกเรียกว่าเป็นการยืมวัฒนธรรม แต่เมื่อนานๆ ไปการยืมวัฒนธรรมกลายเป็นการรับวัฒนธรรม และเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และการแพร่กระจายวัฒนธรรม นอกจากนี้การถ่ายทอดวัฒนธรรมภายจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่งเป็นการที่สังคมหนึ่งยอมรับวัฒนธรรมของสังคมอื่นและเกิดการปรับตัววัฒนธรรมให้เข้ากัน โดยที่มีการละทิ้งวัฒนธรรมของตัวบางส่วนมีผลทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม และทำให้เอกลักษณ์เดิมเปลี่ยนไป (อมรา พงศาพิชญ์, 2541) ซึ่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2521) นับได้ว่าเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่รับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาปฏิบัติ การผสมผสานทางวัฒนธรรมจะมีมากเมื่อสังคมหนึ่งถูกรุกรานและอีกฝ่ายหนึ่งชนะ การติดต่อสัมพันธ์กันย่อมจะรับวัฒนธรรมของกันและกัน ซึ่งสังคมต่างๆ ย่อมจะหวงแหนและรักษาวัฒนธรรมเดิมของตนไว้โดยพยายามป้องกันการผสมผสานหรือกีดกันหรือไม่ก็สร้างกฎเกณฑ์เพื่อไม่ให้ติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งการผสมผสานวัฒนธรรมมักจะเกิดขึ้น เมื่อสมาชิกของวัฒนธรรมหนึ่งติดต่อเกี่ยวข้องกับสมาชิกอีกวัฒนธรรมหนึ่งมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ลักษณะของวัฒนธรรมที่สำคัญนั้นตามทรรศนะของประเวศ วะสี (2538) วัฒนธรรมมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 8 ประการกล่าวคือ ประการแรก มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมกันเรื่องระบอบประชาธิปไตย ประการที่สอง กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ประการที่สาม ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น ประการที่สี่

มีความบูรณาการ ประการที่ห้า มีความสอดคล้อง และความสมดุลยั่งยืน ประการที่หก มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง ประการที่เจ็ด ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม และประการสุดท้าย เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมหรือเรียกว่าวัฒนธรรมไทยอันดีงามสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ โดยทั่วไปแล้วคำว่า " วัฒนธรรมไทย" หมายถึง ชีวิตของคนไทยในสังคมไทย ซึ่งเป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ดีงานและการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมไทยสามารถรู้ เข้าใจ ซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกันในสังคมไทย หรืออีกในอีกความหมายหนึ่งหมายถึงวิถีแห่งการดำรงชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ นับตั้งแต่การดำรงชีวิติในแต่ละวัน การกิน การอยู่ การแต่งกาย การพักผ่อน การทำงาน การจราจรการขนส่ง การแสดงอารมณ์ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งวิถีชีวิตนั้นเริ่มมาจากการที่มีต้นแบบ อาจจะเป็นตัวบุคคลแล้วมีคนส่วนใหญ่ หรือประชาชน ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยและปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยสิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่ดีงามเพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทย ตราบจบชั่วลูกชั่วหลาน ส่วนลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมสสาร วัฒนธรรมทางศิลปกรรม วัฒนธรรมทางจิตใจหรือวัฒนธรรมทางคติธรรม วัฒนธรรมทางเนติธรรม วัฒนธรรมทางสหธรรม วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี (ประภาศรี สีหอำไพ, 2550)

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ตนไทยกำหนดขึ้น สร้างหรือยอมรับเข้ามาเพื่อช่วยในการแก้ปัญหา อีกทั้งเป็นการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมไทยในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งล้วนมีการสืบทอดกันแพร่หลายและมีการพัฒนาปรับปรุงตลอดมา อีกทั้งวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ประชาชน ประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องกัน ซึ่งมีการสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อน หรืออาจเป็นการประดิษฐ์คิดค้น สิ่งที่ดีงามขึ้นมาใหม่ หรือว่าได้รับมาจากสังคม ประเทศอื่น และต้องได้รับการยอมรับ ยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคมนั้นๆ จึงจะถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น ซึ่งในอดีตสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ตระหนักถึงภัยแห่งการถูกกลืนทางวัฒนธรรม ได้ทรงมีพระราชดำริว่า อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ กำลังรุกล้ำหนักเข้ามาอย่างรวดเร็ว จึงทรงปรับปรุงส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมไทย มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อชาติและนิยมไทยมากขึ้น ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยอย่างมากเกือบทุกด้าน จนคนไทยส่วนใหญ่ปรับตัวไม่ทัน หลังจากนั้นมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติอย่างใหญ่หลวงให้ทันสมัยทัดเทียมชาติตะวันตก

ความเป็นวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบันนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางวัฒนธรรมมากมายเมื่อวัฒนธรรมทางวัตถุเจริญขึ้น แต่วัฒนธรรมทางจิตใจเสื่อมลง ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม คนส่วนใหญ่ถือว่าเงินเป็นวัตถุสำคัญที่ทำให้ได้มาซึ่งอำนาจ ตำแหน่ง ความมีหน้ามีตา และความเคารพ ฯลฯ ดังนั้นคนมีเงินมีฐานะจึงได้รับการยกย่องจากสังคมซึ่งนิยมวัตถุ สังคมเต็มไปด้วยคนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ต่างคนต่างหาผลประโยชน์เกิดความขัดแย้งกัน เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดแหล่งอบายมุขอยู่ทั่วไปทุกแห่ง เกิดปัญหาการลักขโมย ทุจริตคอรัปชั่น ที่สำคัญสิ่งวัฒนธรรมทางวัตถุมีมากขึ้นยิ่งทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาแหล่งสลัม ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคนชนบทไหลสู่ตัวเมือง ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตของสังคมไทย ซึ่งในอดีตนั้นคนไทยเป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ช่วยเหลือกันยามตกทุกข์ได้ยาก ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูกในครอบครัว ครูกับศิษย์ สามีกับภรรยา เพื่อนกับเพื่อน หรือนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างสมณะกับประชาชนต่างผูกพันด้วยสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานนัตตา เป็นต้น (ทิพย์สุดา นัยทรัพย์, 2535)

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างๆ ในโลก และการเปิดกว้างในมิติของข้อมูลข่าวสาร การค้าการลงทุน การคมนาคม และการสื่อสารโทรคมนาคมนั้น จะส่งผลต่อมิติของวัฒนธรรมของแต่ละสังคมการแพร่กระจายวัฒนธรรมข้ามพรมแดนจะเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว และจะเป็นการยากอย่างยิ่งที่สังคมไทยซึ่งได้เชื่อมต่อกับโครงสร้างของระบบโลกแล้ว จะสกัดกั้นหรือหลีกหนีจากผลกระทบของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมได้ ผลที่ตามมาคือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยบางอย่างจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างจึงได้รับอิทธิพลได้ง่ายซึ่งมีผลดีในแง่ของการช่วยให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลได้อย่างดี ที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบันวัฒนธรรมต่างชาติได้แพร่กระจายของวัฒนธรรม ซึ่งนงเยาว์ ชาญณรงค์ (2542) ได้ศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติ อาทิ วัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมอินเดีย วัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งวัฒนธรรมต่างชาติเหล่านี้ได้แพร่กระจายเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่างๆ กล่าวคือในส่วน ***วัฒนธรรมตะวันออก*** เป็นวัฒนธรรมที่แฝงด้วยความคิดปรัชญา และคติธรรมความเชื่อทางศาสนา มีความเจริญมั่นคงตลอดมาหลายพันปี จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพแวดล้อมและการเมือง แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้ไม่เสื่อมคลาย เป็นวัฒนธรรมของชนชาติที่มี

ประเทศอยู่ในทวีปเอเชีย และอาฟริกา ได้แก่ วัฒนธรรมอินเดีย ไทย มอญ เขมร พม่า ลาว ญวน จีน เกาหลี ญี่ปุ่น อียิปต์ อาหรับ เปอร์เซีย เป็นต้น ชนชาติเหล่านี้ล้วนมีอาณาจักรที่มีความเจริญทางอารยธรรมและวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีการเผยแพร่ไปประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยการติดต่อค้าขายขยายดินแดน ได้แก่ วัฒนธรรมอินเดีย วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมอียิปต์โบราณ วัฒนธรรมอาหรับ เป็นต้น ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันออกได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกสมัยใหม่อย่างมากจนทำให้คนรุ่นใหม่ละเลย ขาดความสนใจในวัฒนธรรมอันดีงามของตน ส่วนของ ***วัฒนธรรมตะวันตก*** เป็นวัฒนธรรมของชนชาติในทวีปยุโรป อเมริกา และชนชาติในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ซึ่งในอดีตดินแดนเหล่านี้เป็นที่ตั้งของอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่หลายอาณาจักร และเจริญก้าวหน้าทางอารยธรรม และได้แพร่หลายไปยังดินแดนต่างๆ วัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัฒนธรรมที่มีความเจริญทางวัตถุและจิตใจอย่างสูงทัดเทียมกับวัฒนธรรมทางตะวันออก ซึ่งวัฒนธรรมทางจิตใจของวัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความเชื่อทางศาสนา มีความเจริญทางเนติธรรมและสหธรรมสูง ต่อมาเมื่อประเทศต่างๆ ในยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้สังคมให้คุณค่าทางวัตถุสูงกว่าจิตใจ ค่านิยมของสังคมมุ่งหารายได้ ผลิตวัตถุและมีความเจริญทางเทคโนโลยีสูงอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งศิลปะสมัยใหม่ของตะวันตก ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกสมัยใหม่แพร่หลายไปทั่วโลกโดยการติดต่อค้าขาย การท่องเที่ยว การเผยแพร่ทางโทรคมนาคมและสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี และเทคโนโลยี เป็นต้น การเผยแพร่ถ่ายเทวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ นั้นเกิดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การมีสัมพันธ์ไมตรี การติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ การสำรวจเส้นทางเดินเรือ การทำสงครามขยายดินแดนการเผยแพร่ศาสนา แต่ปัจจุบันการเผยแพร่ถ่ายเทวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความเจริญทางด้านคมนาคม ขนส่ง อิทธิพลของสื่อสารมวลชนต่างๆ การเผยแพร่วัฒนธรรมโดยตรง วัฒนธรรมตะวันตกที่เผยแพร่เข้ามาสู้ตะวันออกและมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในปัจจุบันที่สำคัญ 7 ประการคือ ประการแรก วัฒนธรรมด้านประยุกต์การหรือเทคโนโลยี (Technology) ได้แก่ การรู้จักใช้เครื่องมือและเครื่องจักรกลต่างๆ ทั้งในการเกษตร การขนส่งและอื่นๆ ประการที่สอง วัฒนธรรมทางด้านการศึกษา ได้แก่ วิธีการศึกษา วิชาความรู้ด้านต่างๆ การถ่ายทอดความรู้และอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ประการที่สาม วัฒนธรรมทางด้านปกครอง ได้แก่ วิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตย วิธีบัญญัติกฎหมาย วิธีการบริหาร ประการที่สี่ วัฒนธรรมทางด้านนันทนาการ ได้แก่ วิธีการผักผ่อน การเล่นดนตรี กีฬา และการดูภาพยนตร์ เป็นต้น ประการที่ห้า วัฒนธรรมทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ วิธีปฏิบัติเรื่องการผลิต การจัดตั้งธุรกิจแบบต่าง ๆ ประการที่หก วัฒนธรรมทางด้านการแต่งกาย และประการสุดท้าย

วัฒนธรรมอื่นๆ เช่น ประเพณีนิยมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลคริสต์มาส ปีใหม่ วันวาเลนไทน์หรือวันแห่งความรัก เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมตะวันตกยังมีองค์ประกอบความเป็นปัจเจกบุคคล เสรีภาพและศักดิ์ศรีของมนุษย์รวมทั้งมีความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่วัฒนธรรมสังคมไทยมีลักษณะความรู้สึกและอารมณ์ที่เปี่ยมด้วยด้วยน้ำใจ เคารพและความเป็นปัจเจกบุคคล การริเริ่มเสรีภาพและศักดิ์ศรีของสมาชิกทุกคน ทำให้สังคมไทยขาดพลังที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงก้าวไปข้างหน้า อีกทั้งวัฒนธรรมมีความยืนหยุ่นและคงทนทำให้เกิดช่องว่างทางสังคม ดังนั้นเป็นเหตุทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมเป็นปัจจัยผลักดันให้วัฒนธรรมไทยมีพลวัตมากขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาสู่สังคมไทยโดยผ่านรัฐ และระบบทุนนิยม เมื่อผ่านรัฐก็มีลักษณะกระจุกตัวอยู่กับจำนวนน้อยเกี่ยวกับการทหาร การคมนาคม การศึกษาระดับสูง ฯลฯ และเมื่อผ่านระบบทุนนิยมการค้า ไม่ใช่ทุนนิยมการผลิต ก็มีลักษณะไปจากการบริโภค การโฆษณา มากกว่าการเน้นสมรรถภาพหรือการเรียนรู้วิธีผลิตเทคโนโลยี (ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง, 2544)

ในส่วนของ ***วัฒนธรรมอินเดีย*** อินเดียเป็นประเทศที่มีภาษาหลายภาษามากที่สุดในโลก ทำให้วัฒนธรรมอินเดียมีความหลากหลายและมีวัฒนธรรมแยกย่อยไปตามกลุ่มเผ่าพันธุ์ ภาษา และความเชื่อ ซึ่งวัฒนธรรมอินเดียวมีอิทธิพลครอบคลุมและเป็นแม่แบบของวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ในทวีปเอเชีย ได้แก่ ไทย ลาว เขมร พม่า มอญ อินโดนีเซีย มาเลเซีย จีน และธิเบต เป็นต้น รากฐานที่มาแห่งวัฒนธรรมอินเดียส่วนใหญ่มาจากความเชื่อทางลัทธิศาสนาเป็นหลัก สำหรับวัฒนธรรมการบริโภคของอินเดียที่แพร่ไปหลายประเทศ การบริโภคเครื่องเทศชนิดต่างๆ นม เนย ถั่ว โรตีที่ทำจากแป้ง หรืออาหารที่ทอดกับกะทิ และไม่รับประทานเนื้อวัว อีกอย่างอาหารว่างของชาวอินเดียที่รู้จัก คือ หมากพลู ชาวอินเดียเป็นแหล่งต้นตำรับของวัฒนธรรมการกินหมาก และวัฒนธรรมนี้เป็นที่นิยมเผยแพร่ในประเทศเอเชียอาคเนย์รวมทั้งประเทศไทยด้วย สำหรับ ***วัฒนธรรมจีน*** ชาวจีนมีวัฒนธรรมทางวัตถุดั้งเดิมที่แสดงถึงความเจริญ ชาวจีนรู้จักทำปฏิทินใช้ทำเครื่องเคลือบถ้วยชาม มีความรู้วิชาการแพทย์และการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ส่วนวัฒนธรรมทางจิตใจ ชาวจีนมีนิสัยกตัญญู ชอบทำการค้า มานะอดทน และอ่อมน้อมต่อลูกค้า และสังคมของชาวจีนในอดีตมีนักคิด นักปราชญ์ นักปกครอง บัณฑิตที่ความเชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ มากมายครบเกือบทุกสาขา ซึ่งวัฒนธรรมจีนจัดเป็นวัฒนธรรมที่นิยมประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมอันเป็นรากฐานทางศีลธรรม คุณธรรม คติธรรม และสหธรรม เป็นที่มาแห่งประพฤติและดำเนินชีวิตในปัจจุบัน นอกจากนี้ในส่วนของ ***วัฒนธรรมญี่ปุ่น*** ชาวญี่ปุ่นเป็นชนชาติที่เป็นชาตินิยมสูงที่สุดชาติหนึ่งในโลก ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ มามากมาย ได้แก่ จีน เกาหลี อินเดีย ฮอลันดา โปรตุเกส เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมจีนนำการใช้ตะเกียบมาแพร่หลายในญี่ปุ่น ปัจจุบันชาวญี่ปุ่นรับ

วัฒนธรรมทางวัตถุจากตะวันตกมากทำให้คนรุ่นใหม่ทั้งเด็กและเยาวชนนิยมบริโภคอาหารฝรั่ง ใช้ช้อนส้อม มีด และนิยมบริโภคขนมปัง ฮอทดอก หมูแฮม สลัดต่างๆ แต่ชาติอื่นๆ รับวัฒนธรรมการบริโภคจากญี่ปุ่น ได้แก่ การบริโภคสุกี้ยากี้ ปลาดิบ เป็นต้น แต่ทั้งนี้การรับประทานอาหารของชาวญี่ปุ่น จะรับประทานอาหารโดยแบ่งเป็นชุดๆ ไม่รับประทานกับข้าวร่วมกันแบบคนจีนหรือคนไทย นับเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชาวญี่ปุ่นที่ไม่เหมือนชาติอื่นในเอเชีย นอกจากนี้วัฒนธรรมทางวัตถุอีกอย่างหนึ่งของชาวญี่ปุ่นที่การแพร่หลายในประเทศอื่นๆ ได้แก่ การอาบน้ำแร่ แช่บ่อน้ำร้อน บ่อทรายร้อนหรือโคลนร้อน โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ร่างกายสดชื่นและช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

การแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติตามที่กล่าวมาแล้วนี้ อีกอย่างหนึ่งความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างชาติของประเทศไทยที่มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันตลอดมา คือ อินเดีย จีน เปอร์เซียหรืออิหร่าน ลังกา เขมร พม่า มอญ และปัจจุบันก็ขยายไปสู่ประเทศอื่นๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น ซึ่งการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทยนับตั้งอดีตถึงปัจจุบัน ประเทศไทยในอดีตมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับอินเดีย จีนและตะวันตก ซึ่งความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับอินเดีย มีความสำคัญมากที่สุดและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในหลายด้าน โดยเฉพาะพุทธศาสนา ภาษา วรรณคดี กฎหมาย และประเพณีต่าง ๆ อินเดียมีการติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนพุทธศตวรรษที่ 7 และมีอิทธิพลต่อผู้คนในดินแดนประเทศไทย สำหรับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับจีน ไทยมีความสัมพันธ์กับจีนในด้านการค้าขายมากเพราะไทยต้องการสินค้าของจีน ทั้งที่นำมาใช้เองและการขายต่อให้กับพ่อค้าต่างชาติ อีกทั้งจีนมีการติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวลานาน และเหตุที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในจีน เนื่องจากถูกต่างชาติเข้ามาปกครองในสมัยราชวงศ์หยวนทำให้คนจีนบางส่วนอพยพออกนอกประเทศและเข้ามาค้าขาย แสวงโชคเพื่อหาเงินระยะหนึ่งแล้วจึงกลับประเทศ การแสวงโชคมีหลายลักษณะ เช่น รับจ้างเดินเรือค้าขาย รับราชการ เป็นช่างฝีมือ ค้าขาย ทำไร่ เป็นเจ้าภาษี ฝากตัวกับเจ้านาย ฯลฯ ส่วนความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมตะวันตกประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมกับชาติตะวันตกตั้งแต่ พ.ศ. 2054 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โปรตุเกส เป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับกรุงศรีอยุธยา วัฒนธรรมสำคัญที่พ่อค้าโปรตุเกสนำเข้ามาเผยแพร่คือ คริสต์ศาสนา แต่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จ แต่มีวัฒนธรรมสำคัญ ๆ ของตะวันตกมาสู่สังคมไทย เช่น ระบบการศึกษาในโรงเรียน การแพทย์ สถาปัตยกรรม และวิชาการในแขนงต่าง ๆ เป็นต้นว่า ภูมิศาสตร์ ดาราศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แต่หลังจาก พ.ศ. 2480 วัฒนธรรมตะวันตกได้หลั่งไหลเข้ามาสู่สังคมไทยมากขึ้น และได้ผสมผสานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งสังคมปัจจุบันประเทศ

ไทยนำระบบสื่อสารที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่จากตะวันตกเข้ามา เช่น ระบบไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ และยังได้นำรถยนต์ รถจักรยาน รถราง รถเมล์ เครื่องบิน มาใช้เป็นพาหนะในการคมนาคมอีกด้วย เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและคมนาคม เหล่านี้ ล้วนมีส่วนทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการขยายตัวของชุมชนในทุก ๆ ภูมิภาคของประเทศ (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2550)

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เกิดจากสภาพไร้พรมแดนและการเปิดกว้างในมิติของข้อมูลข่าวสาร การค้าการลงทุน การคมนาคม และการสื่อสารโทรคมนาคมนั้น จะส่งผลต่อมิติของวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว ผลที่ตามมาทำให้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยบางอย่างเปลี่ยนไป บางครั้งมีผลดีที่ช่วยให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกันหากสังคมไทยขาดการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมผลที่ตามมาอาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้นการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติที่แพร่กระจายมายังวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถสร้างผลกระทบกับสังคมไทย ดังที่ปรากฏว่าธุรกิจบันเทิงข้ามชาติได้กระตุ้นให้เกิดกระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยม และความฟุ้งเฟ้อต่างๆ เกิดความครองงำทางวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างแน่แท้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) อีกประการหนึ่งที่สำคัญเมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยเป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลให้คนไทยต้องสามารถสื่อสารภาษาสากลได้ เพื่อเอื้อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับชาวต่างชาติ ผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดีจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต และโดยเฉพาะภาคธุรกิจบริการของไทย เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรมที่มีผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ ย่อมต้องการคนที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศ ส่วนแรงงานที่ไม่มีความรู้ภาษาต่างประเทศจะประสบความยากลำบากในการหางานทำอีกด้วย

การแพร่กระจายวัฒนธรรมจากสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้น เป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรมข้ามพรมแดนจะเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วและมากขึ้นจะเกิดวัฒนธรรมสากลที่แผ่อิทธิพลมายังวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงควรมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นเพื่อทัดทานกระแสโลกาภิวัตน์ในส่วนที่จะสร้างผลเสียกับสังคมไทย แต่ในขณะเดียวกันหากสังคมไทยในอนาคตยึดมั่นถือมั่นในวัฒนธรรมของตนเองอย่างสุดโต่ง จนขาดความสามารถในการประยุกต์ปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสม ผลที่ตามมาคือปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมใหม่และวัฒนธรรมเดิม นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มี

หน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กล่าวถึงจุดอ่อนสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข คือ ด้านจริยธรรมของคนไทยที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลง คนขาดความศรัทธาในหลักศาสนาและไม่ได้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตเท่าที่ควร ประกอบกับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามีผลต่อพฤติกรรม และวิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไปโดยเฉพาะคนในสังคมเมืองและเยาวชน ส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของไทยเริ่มสูญหายและไม่ได้รับการนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคน และสังคมไทยในอนาคตอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ที่ดียังช่วยสนับสนุนความเจริญเติบโตของภาคบริการด้วย เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร ฯลฯ

วัฒนธรรมต่างชาติกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย

สังคมไทยปัจจุบันกำลังอยู่ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเหตุผลของทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก จนทำให้มองเห็นว่าทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนจากสังคมแบบพุทธเกษตรไปสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นแสวงหาความทันสมัย (Modernization) ตามแนวทางของประเทศตะวันตกชัดเจนขึ้นทุกที่จะอย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาแล้วพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยหาได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันที่ หากแต่วิวัฒนาการมาเนิ่นนานจนสามารถกำหนดช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย (สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2545) แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ***ช่วงแรกวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 20*** ในช่วงนี้วัฒนธรรมต่างชาติที่ได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในระยะเริ่มแรกหรือในยุคก่อนพุทธศตวรรษที่ 20 นั้นกล่าวได้ว่ามีจำนวนไม่มากเท่ากับวัฒนธรรมของต่างชาติที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงเวลาต่อมา (พุทธศตวรรษที่ 20 - 24 และ 24 - ปัจจุบัน) ทั้งนี้เพราะสภาพเศรษฐกิจสังคมการเมืองและเทคโนโลยีในการคมนาคมและการสื่อสารในขณะนั้นมีความเจริญก้าวหน้าอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงเป็นช่วงเวลาของการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศที่จัดได้ว่าเป็นมหาอำนาจในขณะนั้น ได้แก่ จีน และอินเดีย อยู่ทางทิศทางตะวันออกเฉียงเหนือ จนกระทั่งนักวิชาการในยุคก่อนได้นิยมเรียกภูมิภาคในแถบนี้ว่าอินโดจีน โดยยึดหลักของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้กับอินเดียและจีนเป็นหลัก ด้วยเหตุผลของข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ได้เกื้อหนุนให้วัฒนธรรมของต่างชาติได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในแวดวงอันจำกัดด้วยคือวัฒนธรรมของจีนและอินเดียเท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นไปทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือวัฒนธรรมบางประเภทอาจจะถูกนำเข้ามาโดยชาวจีนหรืออินเดียโดยตรง ในขณะที่วัฒนธรรมบางประเภทได้เผยแพร่

โดยตัวกลางคือ ประเทศที่สามอีกต่อหนึ่ง เช่น พม่า ขอม อินโดนีเซีย ฯลฯ เป็นต้น ***ช่วงที่สอง วัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่หลังพุทธศตวรรษที่ 24- พ.ศ. 2500*** วัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 24 ถึงปัจจุบันนั้น กล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีผลในการกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมในปัจจุบันและอนาคตมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวัฒนธรรมทางตะวันออกที่เข้ามาในยุคปลายของกรุงสุโขทัยกับยุคต้นของกรุงศรีอยุธยา เพราะวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมไทยบางประเภทไปโดยสิ้นเชิงซึ่งเป็นภาวะที่น่าวิตก และเป็นที่น่าสังเกตว่าวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศในซีกโลกตะวันตกเสียเป็นส่วนใหญ่ จนสามารถกล่าวได้ว่าเป็นยุคของอารยธรรมตะวันตก ทั้งนี้เพราะปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้มหาอำนาจตะวันตกได้ออกแสวงหาอาณานิคมในต่างแดนคือ ความสำเร็จในการปฏิวัติอุตสาหกรรมคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้ยังผลให้ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายตกอยู่ในสถานภาพเดียวกันคือ ประการแรกเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อนำไปป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองแม่ และประการต่อมาเป็นแหล่งระบายขายสินค้าสำเร็จรูปของเมืองแม่ท่ามกลางความเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้าของเมืองแม่ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้วัตถุประสงค์หลักคือ การค้าขายได้รับการตอบสนอง วัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาในยุคนั้น บางส่วนก็ได้เป็นตัวกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมให้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น กรรมวิธีในการผลิตพลังทางการผลิต การใช้เงินตราเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน โครงสร้างและการกำหนดชนชั้นทางสังคม ค่านิยมบางประการ ฯลฯ การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกที่มีส่วนในการกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันนั้น ได้เริ่มต้นเข้ามาตั้งแต่รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่บ้านเมืองว่างเว้นจากศึกสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสงครามพม่าได้สิ้นสุดลง อาณาจักรไทยได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ประจวบกับเป็นช่วงเวลาที่อารยธรรมตะวันตกเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ประเทศที่มีบทบาทสูงในการแผ่อิทธิพลในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในขณะนั้น ได้แก่ อังกฤษกับฝรั่งเศส การเข้ามามีบทบาทของสองมหาอำนาจดังกล่าว ได้มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงและการกำหนดวัฒนธรรมขึ้นบางส่วนในสังคมไทย ***ช่วงที่สามวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2501 – ปัจจุบัน*** หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงได้ยังผลให้การเมืองระหว่างประเทศถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วคือ กลุ่มประชาธิปไตยที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำกับกลุ่มสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ทั้งสองฝ่ายเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองและได้ก่อให้เกิดการสู้รบแบบใหม่ขึ้นที่เรียกว่าสงครามเย็น(Cold War)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่นิยมประชาธิปไตย ดังนั้นนโยบายการต่างประเทศของไทยจึงให้ความร่วมมือกับองค์การต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อการต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO) ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งผลจากการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ของไทยเป็นการสนับสนุนความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมชาติตะวันตกโดยยึดรูปแบบของสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปเป็นมาตรฐานของความเจริญทางวัฒนธรรมทุก ๆ ด้าน การพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านเป็นการพึ่งพาแนวความคิดของชาติตะวันตก อิทธิพลของชาติตะวันตกได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว แต่เดิมคนไทยในอดีตมีความรู้สึกว่าโลกตะวันตกอยู่ห่างไกลไปจากประเทศไทยหรือกล่าวกันว่าคนละโลก แต่ภายหลังเมื่อความเจริญทางการคมนาคมพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเชื่อมโยงระหว่างประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ยุโรปและอเมริกา สามารถติดต่อกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก

วัฒนธรรมต่างชาติกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านวัตถุหรือเป็นรูปธรรม และที่มิใช่วัตถุหรือเป็นนามธรรม ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางด้านนามธรรมนี้เป็นแก่นสารของวัฒนธรรมที่แท้จริง และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม บรรทัดและระบบสัญลักษณ์ต่างๆ ในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เด่นชัดนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีอยู่หลายประเด็นกล่าวคือ

วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน

กระบวนการเรียนรู้ คือกลไกสำคัญที่สุดซึ่งมนุษย์ใช้ในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมระดับต่างๆ ไม่ว่าครอบครัว กลุ่ม องค์กร ชุมชน ประเทศ และระบบนิเวศ การที่มนุษย์มีศักยภาพความสามารถทางสมองมากกว่าสัตว์โลกทั่วไป การปรับตัวโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงด้านกายภาพตามสัญชาติญาณทางธรรมชาติ คือ การกินอยู่ สืบเผ่าพันธุ์ และเอาตัวรอดจากภัยคุกคามต่าง ๆ เท่านั้น หากครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิด จิตใจ อุดมคติ ฯลฯ ของสังคมระดับต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยสติปัญญา ความสามารถและจินตนาการที่มีอยู่ตามธรรมชาติด้วย กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นทั้งกลไกการถ่ายทอดหรือผลิตซ้ำเพื่อรักษาสิ่งเดิมเอาไว้ เช่นเดียวกับที่เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เกิดจากจากการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อปรับตัวกับสิ่งเดิม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งอยู่

ตลอดเวลาด้วย ดังนั้นบริบทหรือสิ่งแวดล้อมระดับต่าง ๆ รอบตัวปัจเจกบุคคล จึงมีอิทธิพลโดยตรงทั้งในด้านการผลิตซ้ำสิ่งเดิมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของสังคม ขึ้นกับคุณลักษณะของกระบวนการเรียนรู้และระดับปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ โดยนัยนี้ การลดหายไปของจิตสำนึกทางสังคมในยุคสมัยใหม่จึงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของสังคมในยุคทันสมัย (Modernization) หรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรืออีกนัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงไปของระบบความสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ มีผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านจิตสำนึกทางสังคมมากที่สุด ซึ่งวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อจิตสำนึกต่อสังคมหรือชุมชน ก่อนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยนั้น วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคชุมชน มีลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมจิตสำนึกชุมชนหรือส่วนรวมดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ได้สร้างและพัฒนาความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงอย่างรอบด้าน มีบูรณาการทั้งระดับบุคคลและชุมชน สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต อย่างครอบคลุมเป็นองค์รวม(ร่างกาย-จิตใจ-สังคม-ธรรมชาติ) คือมีทั้งความรู้ในด้านทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย รักษาสุขภาพ ฯลฯ ความรู้เกี่ยวกับระบบธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีวิตทางกายภาพให้อยู่รอดปลอดภัย และมีองค์ความรู้ในการนำจิตใจของมนุษย์ให้เข้าถึงหรือสัมผัสกับอุดมคติ สัจธรรม สิ่งเหนือธรรมชาติ ฯลฯ โดยถือว่าเป็นความรู้ที่มีคุณค่าสูงสุด อันสะท้อนว่าวัฒนธรรมการเรียนรู้สมัยเดิมให้คุณค่ากับความรู้ในด้านจิตใจ (จิตวิญญาณ) มากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้น ยังให้ความรู้ดังกล่าวเป็นแกนกลางของการใช้ความรู้อื่นในวิถีชีวิตประจำวันด้านอื่นด้วย ทำให้ระบบความสัมพันธ์ทุกระดับพึ่งพาอาศัยกันอย่างเอื้ออาทรต่อกัน ไม่ว่าระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยยุคชุมชนจึงมีอิทธิพลช่วยพัฒนารากฐานทางจริยธรรมให้แก่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน

2. การที่กระบวนการเรียนรู้และความรู้ส่วนใหญ่เกิดและพัฒนาอยู่ภายในระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ระดับต่าง ๆ และมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันสูงมาก มีผลให้วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคชุมชนไม่มีค่านิยมกำหนดให้ใครเป็นเจ้าของความรู้หรือผูกขาดการใช้ ความรู้ หากส่วนใหญ่มีลักษณะของการแบ่งปันความรู้มากกว่า ตามลักษณะความสัมพันธ์ที่เอื้อเฟื้อแบ่งปัน กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกลไกพัฒนาความร่วมมือร่วมใจ ความเอื้ออาทร มากกว่าการแข่งขันแก่งแย่งชิงดี การทำลายล้างกัน นอกจากนี้ การยอมรับว่า"ผู้รู้"คือผู้อาวุโสที่มีความรู้และมีคุณธรรมในศาสตร์ที่ถือกันว่าสัมพันธ์กับระบบธรรมชาติหรือสิ่งสูงสุด เช่น พระสงฆ์ หมอยา หมอจ้ำ หมอผี ฯลฯ มีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนหรือแม้แต่ผู้รู้กับบุคคลทั่วไป เป็นความสัมพันธ์ในเชิงพัฒนาคุณธรรมไปโดยปริยาย ไม่ว่าคุณธรรม

ด้านความเมตตา-กรุณา เช่น การช่วยผู้เจ็บป่วย มีความทุกข์ คุณธรรมความกตัญญูกตเวที ฯลฯ กระบวนการเรียนรู้และความรู้ที่เกิดขึ้น จึงมิได้ถูกใช้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือส่งเสริมการเอาเปรียบเบียดเบียนกัน ในทางตรงข้าม ความรู้จะได้รับการกำกับด้วยคุณธรรม เพราะผู้ที่สังคมยอมรับว่ามีความรู้ เป็น “ผู้รู้” จะต้องมีคุณธรรมด้วยเสมอ การเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งเนื้อหา แหล่งเรียนรู้ และกระบวนการอย่างหลากหลายโดยไม่แยกออกจากวิถีชีวิตจริงของบุคคลและชุมชน นอกจากมีผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยต่อเนื่องตลอดเวลาและตลอดชีวิตแล้ว ยังสามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขของบุคคลแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน มีความถนัด ทักษะ ฉันทะ และจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป ความหลากหลายในการตอบสนองความเฉพาะดังกล่าว ส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดค่านิยมแบบแผนของวิถีชีวิตบุคคลและชุมชนไปสู่คนรุ่นต่อไปได้ ทำให้ชุมชนเป็นปึกแผ่น ในขณะที่บุคคลแต่ละคนก็สามารถพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิต การทำมาหากิน การแก้ไขปัญหาของตนเองทั้ง ๆ ที่กระบวนการเรียนรู้หลายด้านจะอยู่ในลักษณะการเลียนแบบ ท่องจำ จดจำ หรือ"การรับรู้" เพื่อทำตามอย่าง แต่เนื้อหาของการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องในวิถีชีวิตจริง ได้สร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ว่าการฝึกฝนด้านกายภาพหรือด้านจิตใจ ก็ต้องผ่านกระบวนการคิด การใช้เหตุผล ไม่สามารถจะใช้แต่ความจำเพียงอย่างเดียวล้วน ๆ ได้ในระหว่างปฏิบัติเอง ในขณะเดียวกันลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ในสังคมยุคชุมชนที่มีความหลากหลายหรือแตกต่างกันมีผลให้กระบวนการเรียนรู้พัฒนาสร้างใหม่ในสิ่งที่ถ่ายทอดไปด้วย เนื่องจากเป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ มีการปฏิบัติ ฝึกฝน และการคิด อยู่ตลอดเวลาในทุกเนื้อหาและมีการทดสอบประเมินผลด้วยการปฏิบัติจริง กระบวนการเรียนรู้จึงส่งผลให้บุคคลมีความสามารถพัฒนาความรู้ใหม่ได้ด้วย ประกอบกับโครงสร้างทางสังคมแบบแนวราบ และความสัมพันธ์เชิงสังคมของชุมชนก็ยิ่งเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างบุคคลได้มากขึ้น จนกระทั่งสั่งสมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยให้ชุมชนแต่ละแหล่งดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน

วัฒนธรรมต่างชาติต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมการทำงานมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและนัยแตกต่างกันกล่าวคือ วัฒนธรรมการทำงานตามแนวคิดของเฉลียว บุรีภักดี (2527) หมายถึงแบบแผนการดำเนินชีวิตด้านการทำงานของสมาชิกในสังคม รวมถึงกิจกรรมทุกอย่างที่มีลักษณะเป็นการทำงาน แต่สำหรับประเวศ วะสี (2528) วัฒนธรรมการทำงานในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดความ

สลับซับซ้อนขึ้น คนไทยต้องปรับวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการวางแผน วัฒนธรรมการบริหารจัดการ วัฒนธรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้กับคนจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาอยู่รวมกันในสังคมเดียวกัน แต่ด้วยสังคมไทยนั้นได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธ ทำให้วัฒนธรรมการทำงานในสังคมถูกปลูกฝังให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจกว้างขวาง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นิยมความจริงใจและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่นๆ (ประเสริฐ แย้มกลุ่มฟุ้ง, 2530) นอกจากนั้นการทำงานเป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งและต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมของสมาชิกในสังคมจะคิด มีค่านิยม พฤติกรรม ตลอดจนได้รับการสั่งสอนอบรมเพื่อการทำงานในลักษณะใดย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคม ในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมการทำงานแตกต่างออกไป เช่นเดียวกับวัฒนธรรมการกิน การนอน การแต่งกาย ฯลฯ เพราะว่าความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมการทำงานไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากการมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่สั่งสมและถ่ายทอดติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน และการทำงานนั้นถือว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรม ดังนั้นวัฒนธรรมการทำงานจึงเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบ วิธีการ ตลอดจนแรงกระตุ้นในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพของงาน เสมือนว่าการทำงานเป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง นอกจากนี้วัฒนธรรมการทำงานจากการศึกษาของเกรียงศักดิ์ นิรัติพัฒนะศัย (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้การทำงานระหว่างไทยชาวต่างชาติในสถานที่ทำงาน พบว่าพฤติกรรมของคนไทยที่ทำให้ผู้ร่วมงานชาวต่างชาติรู้สึกอึดอัดใจ เช่น ประนีประนอมเกิดเหตุ ไม่รักษาเวลา ไม่สามารถโต้ตอบอย่างเหมาะสม ไม่ตรงไปตรงมากับเจ้านาย มีกำแพงภาษาและวัฒนธรรม เพิกเฉยต่องาน ไม่ทำงานตามกระบวนการและขั้นตอน เล่นมากกว่าทำงาน มีข้อแก้ตัวตลอด รวมทั้งมุมมองของผู้ร่วมงานชาวต่างชาติมองว่าคนไทยมีจุดอ่อนหรือพฤติกรรมที่ควรปรับปรุง เช่น การบริหารเวลา ไม่คิดวิธีทำงานเอง ไม่รู้จักยืดหยุ่นล้มเหลวในการแยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกัน ไม่กล้าแสดงออกในการเจรจาต่อรอง ไม่ค่อยตั้งเป้าหมายเวลาในการทำงาน ไม่พยายามทำงานอย่างสุดความสามารถ การยอมรับความเปลี่ยนแปลง คนไทยส่วนใหญ่ยึดติดอยู่กับวิธีการทำงานเดิมๆ ทำงานแบบเป็นฝ่ายรับมากกว่าเป็นฝ่ายรุก การมองการณ์ไกล และขาดความสามารถในการทำงานเป็นทีม

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

การดำเนินชีวิตประจำวันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ในการดำเนินกิจกรรมประจำวันของคนไทยได้รับอิทธิพลการบริโภคของวัฒนธรรมของชาตินับตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 26 หรือในช่วงปี 2501 เป็นต้นมา อย่างในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โครงสร้างการผลิตและการ

บริโภคของภาคใต้เปลี่ยนสู่วัฒนธรรมบริโภคนิยม มีการระดมใช้ทรัพยากรหาตลาดและใช้วิธีการจัดการเพื่อเก็งกำไรและนำเงินตราต่างชาติเข้าประเทศด้วยระบบทุนนิยม ต่อมาช่วงปี 2520-2530 ในเวลา 10 ปี วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแบบใหม่ในชุมชนเมืองหลายจังหวัดของภาคใต้ จากข้อมูลงานวิจัยของณรงค์ บุญสวยขวัญ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ***วิถีชีวิตของประชาชนในลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากการพัฒนาของรัฐในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 1-8*** พบว่าการขยายฐานการผลิตโดยใช้ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นปัจจัย นับตั้งแต่รัฐบาลได้ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2502 และยกฐานะเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2522 ได้ใช้สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ศิลปวัตถุและโบราณ และการแสดงทางวัฒนธรรมเป็นจุดขาย ทำให้วัฒนธรรมแปลกปลอมจากต่างชาติหลั่งไหลสู่แหล่งท่องเที่ยวพร้อมกับการจัดสรรวัฒนธรรมการบริโภคเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยวที่มีพลังซื้อสูง ส่งผลให้ชาวภาคใต้บริโภควัฒนธรรมต่างแดนอย่างรวดเร็ว เช่น พื้นที่หาดใหญ่ เกาะสมุย เกาะภูเก็ต ปาดังเบซาร์ สุไหงโก-ลก ยะลา เบตง ปัตตานี ดังนั้นโครงสร้างการผลิตและการบริโภคในภาคใต้มีค่านิยมการผลิตและการบริโภคแบบเกินตัว เกินฐานะ มีความสะดวกด้านคมนาคมสื่อสาร ปัจจัยการโฆษณาชวนเชื่อทำให้เป็นจุดอ่อนกลายเป็นสังคมที่บูชาอำนาจเงินและอำนาจวัตถุ หรือเรียกว่า **สังคมธนาฤทธิ์** รวมทั้งค่านิยมการผลิตและการบริโภคทุกมิติล้วนเป็นระบบแสวงหากำไรสูง เป็น **พาณิชย์วัฒนธรรม** นั่นเอง (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544) นอกจากนี้การเรียนรู้วัฒนธรรมการบริโภคของคนในสังคมมีหลายลักษณะต้องอาศัยเงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภค เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ตัวแบบ และสื่อต่างๆ ซึ่งวัฒนธรรมบริโภคที่เห็นชัดได้แก่ การรับประทานอาหารนอกบ้าน การแต่งกาย และการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งการวัฒนธรรมการบริโภคนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรวีพร อัมโรจน์ (2544) ที่ได้ศึกษา**การเรียนรู้วัฒนธรรมการบริโภคของนักเรียนวัยรุ่นในเขตเมือง** ที่ค้นพบว่าช่องทางการเรียนรู้วัฒนธรรมการบริโภคในการรับประทานอาหารนอกบ้าน ครอบครัวเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่สำคัญมากที่สุดและต่อมาสร้างการเรียนรู้เองโดยไปกับเพื่อนในการลองของแปลกใหม่และเป็นแหล่งนัดพบระหว่างกัน ส่วนการแต่งกายกลุ่มเพื่อนเป็นช่องการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาเป็นสื่อมวลชนที่เสนอข่าวด้านแฟชั่นต่างๆ สำหรับด้านนันทนาการหรือพักผ่อนหย่อนใจถือว่ากลุ่มเพื่อนเป็นช่องทางการเรียนรู้ เช่น การไปดูภาพยนตร์ การเดินชมสินค้าตามห้างสรรพสินค้าและอื่นๆ เป็นกลุ่ม ดังนั้นวัฒนธรรมการบริโภคของคนในสังคมในปัจจุบันยิ่งมีความทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การแต่งกายของวัยรุ่นทางการโฆษณาแบบที่ใช้เทคนิคการสื่อสารการตลาด ภาพยนตร์ ละครต่างชาติ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมการกินของคนไทยได้รับผลกระทบอาหารสัญชาติต่างด้าวมากมายได้หลั่งไหล

เข้าสู่สังคมไทย ทั้งที่เป็นรูปแบบต่างชาติเต็มตัวทั้งตัวสินค้าหรืออาหารและการตกแต่งร้าน เช่น แฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า สเต็ก เครื่องดื่ม ร้านอาหารแฟรนไชส์ต่างๆ ทั้งของไทยของต่างชาติ และรูปแบบที่เป็นลูกครึ่งปนไทย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมีอยู่หลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวในการศึกษาอาทิเช่น ทฤษฎีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีการพึ่งพา ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทฤษฎีสัณฐานวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งแต่ละทฤษฎีเหล่านี้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแต่ละทฤษฎีกล่าวคือ ***ทฤษฎีความหลากหลายทางวัฒนธรรม*** นั้นกล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตและการปรับตัวของมนุษย์ในบริบทและเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ทั้งในทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ทำให้มนุษย์ควรได้มีสิทธิกำหนดทางเลือกชีวิตของตนเอง มิใช่ถูกบิดเบือนและมองข้ามในกระบวนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่นเน้นการเจริญเติบโต และความทันสมัยที่เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคม เหมือนกับ ***ทฤษฎีความทันสมัย*** ทฤษฎีนี้เป็นผลมาจากแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการขยายตัวและการเจริญเติบโตด้วยการลอกเลียบแบบของสังคมอุตสาหกรรมตะวันตก และการพัฒนาของประเทศโลกที่สามก็ว่าได้ ซึ่งการพัฒนามาจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาประชากร ปัญหาการด้อยการศึกษาและปัญหาสุขภาพอนามัย ดังนั้นวิธีแก้ปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนำเอาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศพัฒนาแล้วมาใช้ขยายการผลิตในภาคเกษตรเพื่อสร้างความพร้อมให้กับภาคอุตสาหกรรมในเขตเมือง ซึ่งทฤษฎีความทันสมัยนี้ทำให้เกิดความช่องว่างของการกระจายรายได้ มีการพึ่งทุนและเทคโนโลยีจากภายนอกเพิ่มขึ้น เกษตรกรสูญเสียที่ดินทำกินกลายเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก เกิดปัญหาผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมยาวนาน อีกทั้งทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดที่มาโต้แย้งกับทฤษฎีความทันสมัยนั่นก็คือ ***ทฤษฎีการพึ่งพา*** โดยสังคมประเทศที่พัฒนาแล้วต้องสร้างความสัมพันธ์กับประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาในลักษณะพึ่งพาไม่เอารัดเอาเปรียบและอยู่ด้วยกันในสังคมโลก (ยศ สันตสมบัติ, 2548) สำหรับ ***ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม*** ทฤษฎีนี้ในการกระจายทางวัฒนธรรมนั้นหมายถึงการที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมอื่น การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่มาจากการกระจายเผยแพร่ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสังคมมี

การติดต่อกันเป็นกระบวนการ ที่มีการให้และการรับเมื่อมีการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมของแต่ละสังคมแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมแต่ละแห่งนั้นด้วย ในการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่สำคัญอาจแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ ชนิดแรกที่เป็นการแพร่กระจายแบบย้ายที่ใหม่ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเมื่อคนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง เคลื่อนย้ายจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งจึงเท่ากับเป็นการกระจายความคิดนั้นไปยังถิ่นใหม่นั่นเอง ส่วนชนิดที่สองเป็นการแพร่กระจายแบบขยายออกไป มีลักษณะที่ความคิดจะกระจายไปทั่วหมู่คนจากพื้นที่หนึ่งไปสู่อีกพื้นที่หนึ่งขยายออกไปเรื่อยๆ ทำให้จำนวนผู้รู้ความคิดนั้นมากขึ้น และพื้นที่ที่เกิดขึ้นที่เกิดเหตุการณ์นั้นก็จะขยายกว้างขึ้น ทั้งในรูปบแบบลำดับขั้น แบบติดต่อและแบบกระตุ้น ซึ่งการแพร่กระจายของวัฒนธรรมนอกจากจะเสื่อมลงตามเวลาและระยะทางแล้วยังมีอุปสรรคขัดขวางการแพร่กระจาย (บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์, 2541) อีกทฤษฎีหนึ่งที่สำคัญคือ ***ทฤษฎีการผสมผสานทางวัฒนธรรม*** ในการผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นวิธีการที่รับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาปฏิบัติ เช่น เมื่ออยู่ในสังคมใดก็ต้องรับเอาวัฒนธรรมของสังคมนั้นมาปฏิบัติ ถ้าหากวัฒนธรรมที่รับมากลายเป็นสิ่งหนึ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา การผสมผสานก็จะเกิดขึ้น เช่น คนไทยไปอยู่ต่างประเทศนานๆ ติดนิสัยดื่มน้ำชาหรือกาแฟ เมื่อกลับมาอยู่ในประเทศไทยแล้วก็ยังคงปฏิบัติเช่นนั้น ก็เท่ากับว่าเป็นการรับเอาวัฒนธรรมดังกล่าวนี้มาปฏิบัติจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่กระทำตามปกติ อีกทั้งการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะมีมากเมื่อสังคมหนึ่งถูกรุกรานฝ่ายชนะจะพยายามบังคับให้พวกแพ้ปฏิบัติตามแบบอย่างวัฒนธรรมของตน (นงเยาว์ ชาญณรงค์, 2542) นอกจากนี้ยังมี ***ทฤษฎีสัณฐานวัฒนธรรม*** หรือทฤษฎีว่าด้วยรูปลักษณ์ของวัฒนธรรม ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีของเบเนดิค (Ruth Benedict) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมเกิดจากความพยายามของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มนุษย์ประสบในชีวิตประจำวัน มนุษย์ต่างเผ่าพันธุ์จะเลือกสรรวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ต่างกัน ยังผลให้ลักษณะของพฤติกรรมของมนุษย์เผ่าพันธุ์ต่างๆ เหล่านี้ไม่เหมือนกัน ลักษณะของพฤติกรรมจะได้รับการเลือกสรรและพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งกลายมาเป็นแบบแผน ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าดีงามและถือปฏิบัติสืบต่อกันมา และซึ่งเชื่อว่าแต่ละสังคมจะมีหลายแบบอย่างแตกต่างกัน นอกจากนี้ตามแนวคิดของมาร์กาเรต มีทด์ (Margaret Mead) นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงในคริสต์ศตวรรษที่ 20 กล่าวว่าทฤษฎีนี้วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพโดยสภาพแวดล้อมที่ถูกกำหนดด้วยวัฒนธรรม การรับรู้ และความคิดของมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม มากกว่าการเลี้ยงดูอบรมตั้งแต่เด็ก และเชื่อว่าบุคลิกภาพและพฤติกรรมของมนุษย์ถูกหล่อหลอมด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544)

ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการกล่าวถึงหลายความหมายที่แตกต่างออกกันไป ในส่วนของราชบัณฑิตยสถาน (2535) ได้อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงการที่ระบบสังคม กระบวนการ แบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น ส่วนพัทยา สายหู (2529) ได้อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ด้วยกัน อันเป็นผลมาจากระเบียบที่กำหนดการกระทำ และความสัมพันธ์ของคน เช่น สิทธิและหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี บทบาทและสถานภาพที่มีการเปลี่ยนแปลง สำหรับความหมายในแง่มุมหนึ่งของสนิท สมัครการ (2538) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดมีความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้วการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือใหญ่โตเพียงไรก็ตามย่อมถือได้ว่าเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น แต่ในอีกความหมายหมายหนึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงความแตกต่างในส่วนใดส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นกับโครงสร้างของสังคมหรือการจัดระเบียบของสังคมระหว่างปัจจุบันกับอดีต ดังนั้นการเปลี่ยนสังคมการที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคมมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมหรืออาจเกิดในระดับปัจเจกบุคคลไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัวหรือสถาบันการเมืองเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคม (สุริชัย หวันแก้ว, 2538) ซึ่งโดยสรุปแล้วการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) นั้นหมายถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมระหว่างช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งทั้งระดับจุลภาคและระดับมหภาค ซึ่งอาจเป็นผลดีหรือผลเสียก็ได้

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาต่างมีความเห็นพร้องกันถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่ามี 5 สาเหตุกล่าวคือ สาเหตุแรก มาจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประชากร (The physical environment and population) ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ความแห้งแล้ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดการเสียระเบียบของสังคม (Disorganization) และความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีต่อกันถูกเปลี่ยนไป เช่น สมาชิกใน

ครอบครัวต้องแยกจากกันเพราะการเสียชีวิต และการพลัดพรากจากกัน เป็นต้น สาเหตุที่สอง มาจากเทคโนโลยี (Technology) เมื่อมีสิ่งใหม่ที่ทันสมัยเกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นได้เองหรือการรับเอามาใช้ สังคมย่อมได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นระดับกลุ่มหรือระดับโครงสร้างสังคมขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมได้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้นมากหรือน้อย เพราะเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำต่อกิจกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ บางสิ่งต้องสร้างระเบียบในการทำงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของเทคโนโลยี แต่เทคโนโลยีบางอย่างอาจทำให้มนุษย์ต้องทำงานมากขึ้นและเร็วขึ้นจนต้องทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัวและคนอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ขณะเดียวกันเมื่อมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้อาจทำให้เกิดความล้าทางวัฒนธรรม (Cultural lag) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ที่ปรับตัวในอัตราที่ไม่เท่ากันจนเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างกันและเป็นปัญหาสังคมตามมา สาเหตุที่สาม มาจากวัฒนธรรมวัตถุ (Nonmaterial culture) นักสังคมวิทยามองว่า วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุตามมา สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งหลายเกิดมาจากคตินิยม (Ideology) ที่ถ่ายทอดออกมาสู่วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ หากความคิดเห็น ความเชื่อ และวิธีการคิดของคนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงภายในสังคมก็จะเกิดขึ้นตามมา สาเหตุที่สี่ มาจากกระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) เมื่อเกิดการค้นพบ (Discovery) และมีการประดิษฐ์ (Invention) จนเกิดเป็นวัฒนธรรม (Innovation) ขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง ไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอาวัฒนธรรมไว้ใช้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้น และสาเหตุสุดท้าย มาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) ทำให้เกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรม (Preindustrial society) ไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและแบบเมือง ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงานมนุษย์ไปสู่การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกล ใช้ระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรม บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม เกิดความเป็นเมือง (Urbanization) เพราะมีการอพยพแรงงานจากชนบทเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม การทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนรูปแบบไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) เกิดเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีการจัดการอย่างเป็นทางการ

รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติประการหนึ่ง กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากมนุษย์เป็นผู้กระทำอีกประการหนึ่ง แต่ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้เกิดรูปแบบของการเปลี่ยนแปลง 2 แบบ คือ *รูปแบบแรกการเปลี่ยนแปลงแบบเส้นตรง* เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กล่าวว่า ทุกสังคมจะมีวิวัฒนาการแบบเดียวกันตลอด โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีความเจริญของอารยธรรมขั้นต่ำไปสู่สังคมที่มีความเจริญของอารยธรรมระดับสูงขั้นต่อไป นักวิชาการที่เสนอรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบเส้นตรงได้แก่ ออกุสต์ กองต์ เลวิส เฮนรี่ มอร์แกน และคาร์ล มาร์กซ์ เป็นต้น *รูปแบบที่สองการเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักร* เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไม่มีความสม่ำเสมอ สังคมจะมีจุดเริ่มต้น จากนั้นจะค่อยๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงที่สุดก็จะเสื่อมสลายไป คล้ายกับความเจริญของมนุษย์ที่เริ่มจากเด็กทารก เติบโตเป็นวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยชรา และในที่สุดก็ตายจากไป หรือหากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเป็นเวลาในวันหนึ่ง ๆ คือ เริ่มจากเช้ามืด สว่าง และมืด แล้วค่อย ๆ กลับมาเช้าใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบนี้เมื่อสังคมมีความเจริญถึงจุดสูงสุดแล้ว ก็จะค่อย ๆ เสื่อมสลายลง โดยไม่ได้สูญหายไป แต่จะมีการปรับปรุงและเจริญขึ้นมาใหม่ เช่น สังคมของกรีก อียิปต์ จีน อินเดีย เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงและเสนอแนวคิดต่างๆ ตามกระแสการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของผ่องพันธ์ มณีรัตน์ (2540) ได้เสนอแนวคิดไว้ 3 กระแสหลักกล่าวคือ *กระแสแรก* แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสมดุลของโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม แนวคิดนี้ถือว่า หน้าที่ของสถาบันต่างๆ ในสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกัน ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ก็ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ต่อไป นอกจากนี้แล้วส่วนประกอบต่างๆ ภายในสังคมอาจเกิดการขัดแย้งกันเองได้ เมื่อเกิดความขัดแย้งกันแล้วก็จะส่งผลให้เกิดความตึงเครียด ซึ่งความตึงเครียดดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดที่แตกต่างกันหลายแบบที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากเดิมเล็กน้อยจนถึงมากขึ้น แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเรื่อยๆ ก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นก็มีกระบวนการบางอย่างเกิดขึ้น เพื่อรักษาวัฒนธรรมเดิมเช่นเดียวกัน การเกิดกระบวนการเหล่านี้ทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างล่าช้า *กระแสที่สอง* แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องตัวกำหนดทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้เป็นการใช้แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) โดยอธิบายว่า รูปแบบของการผลิต หรือวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตมนุษย์ เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานของโครงสร้างด้านสังคม การเมือง สติปัญญา และความนึกคิด โดยทั่วไปไม่ใช่สามัญสำนึกของมนุษย์ที่เป็น

ตัวกำหนดลักษณะการดำเนินชีวิต ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นฐานทางเศรษฐกิจแล้ว การดำเนินชีวิตของคนในสังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย *กระแสที่สาม* แนวคิดเกี่ยวกับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สืบเนื่องกันไป ไม่ว่าจะเป็นอาณาเขตหนึ่งไปยังอีกอาณาเขตหนึ่ง เช่น จากสังคมเมืองสู่สังคมชนบท เรื่องของการอุปโภค บริโภค ระบบความคิดต่างๆ ประเพณีวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาเพื่อปรับเปลี่ยนในสิ่งที่มีอยู่เดิม ซึ่งทำให้บางส่วนยังคงอยู่สามารถต่อต้านได้ แต่บางส่วนล่มสลายไป การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนั้นย่อมมีส่วนประกอบอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นกระบวนการ คือ ต้องมีการยอมรับ โดยอาศัยเวลาการยอมรับวัตถุหรือสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง และยอมรับความคิดหรือการกระทำได้ ในการรับวัฒนธรรมใหม่นั้นผู้รับจะรับโดยวิธีการคมนาคม หรือการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง วัฒนธรรมที่รับมานั้นย่อมเกี่ยวข้องกับโครงสร้างสังคมและระบบค่านิยมหรือวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามแนวคิดของรัชนีกร เศรษโฐ (2528) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมหนึ่งๆ ว่ามีหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านบทบาท การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค การเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงประชากร การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น มองรวมไปถึงวิธีการกระทำทุกๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกินการอยู่ การแต่งกาย การพักผ่อน การแสดงอารมณ์ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ตลอดจนการแสวงหาความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ นอกจากนี้รัชนีกร เศรษโฐ ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทว่า อาจเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ ลักษณะแรกการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในทั้งหมด โดยตอบสนองต่อปัจจัยใหม่ สภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ โอกาสและบทบาทใหม่ที่ถูกกำหนดไว้แล้ว เช่น หมู่บ้านถูกกำหนดให้กลายเป็นเขตชาวประมง เศรษฐกิจจะดีขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่สังคม และเศรษฐกิจ ลักษณะที่สองการเปลี่ยนแปลงโดยคนใดคนหนึ่ง หรือ 2-3 คน บุคคลกลุ่มนี้มักเป็นผู้มีเงินสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ หรือมีญาติอยู่ในเมืองส่งลูกไปรับการศึกษาในเมืองหรือใช้บริการจากหน่วยส่งเสริม หรือจากผู้เชี่ยวชาญที่เข้าไปในท้องถิ่น และลักษณะสุดท้ายการเปลี่ยนแปลงซึ่งเริ่มขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็ถูกกระตุ้นโดยรัฐบาล หรือโดยการที่มีการสร้างสถาบันใหม่ๆ ขึ้นมา อีกทั้งนี้ตามแนวคิดของณรงค์ เส็งประชา (2531) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมโดยทั่วไปแล้ว มีอยู่ด้วยกัน 8 ประการกล่าวคือ *ประการแรก* การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น อุดมคติ เทคโนโลยี ศาสนา ค่านิยม และเศรษฐกิจ *ประการที่สอง*

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อาจเป็นไปอย่างช้าๆ หรือเป็นไปอย่างรวดเร็วก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยที่เป็นแรงเสริมหรือแรงต้านการเปลี่ยนแปลง *ประการที่สาม* การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม เปรียบเสมือนภาพถ่ายปรากฏการณ์ทางสังคมในระยะหนึ่ง ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนั้นจะไม่ปรากฏในลักษณะรูปแบบเดิมอีก *ประการที่สี่* พฤติกรรมของแต่ละบุคคล ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น *ประการที่ห้า* พฤติกรรมฝืนสังคม หรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามมา เพราะสังคมย่อมจะต้องมีการปรับตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การไม่ยอมรับการปกครองแบบเผด็จการของผู้คนในระยะใด ก็จะทำให้สังคมต้องปรับรูปแบบการปกครอง *ประการที่หก* การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมจะต้องมีปัจจุบันเสมอ *ประการที่เจ็ด* การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม อาจเกิดขึ้นจากการกระทำต่อกันทางสังคม และคนเรามีปฏิกิริยาโต้ตอบกัน *ประการที่แปด* การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมย่อมมีทิศทางและมีเป้าหมาย อย่างน้อยที่สุดก็เปลี่ยนจากของเก่าไปเป็นของใหม่ จะทราบทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าสามารถทราบเป้าหมายและอุดมการณ์ของสังคม

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นอาจจะกล่าวได้กว้างๆ อยู่ 2 ปัจจัยคือ *ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยภายนอก* เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน ซึ่งได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม เช่น การสาธารณูปโภค เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาโดยการเร่งสร้างถนน ไฟฟ้า โรงเรียน ทำให้ชุมชนชนบทได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบทเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมืองมีอยู่มากมาย มีการพึ่งพาอาศัยกันในด้านเศรษฐกิจและสังคม *ส่วนปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยภายใน* เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในชุมชน ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ ปัจจัยทางนิเวศวิทยา เช่น สิ่งแวดล้อม ที่ตั้งของหมู่บ้าน ที่ดิน และอื่นๆ เป็นต้น ถ้าหากชุมชนตั้งอยู่ในสภาพนิเวศวิทยาที่ดีก็อาจจะพัฒนาชุมชนของตนให้ดีขึ้น ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล หรือสมาชิกแต่ละคนก็มีส่วนที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะหากบุคคลได้รับการศึกษาสูง มีประสบการณ์ต่างๆ ได้ออกไปท่องเที่ยวก็อาจทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้ง่ายกว่าบุคคลอื่น ตลอดจนความเป็นผู้นำของชุมชนที่มีความรู้ความสามารถก็มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

และวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน, 2527) นอกจากนี้ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอาจเกิดขึ้นอยู่กับสาเหตุหรือมูลเหตุปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ ปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งรวมถึงการถ่ายทอดทางพันธุกรรมของความสามารถทางปัญญา ปัจจัยทางการเมืองและการทหาร ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยศาสนาและอุดมการณ์ เป็นต้น ดังนั้นแนวโน้มของกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้นในสังคมยุคใหม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการต่างๆ เช่น การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเมือง สังคมประชาธิปไตย และการแพร่ของการจัดองค์การสมัยใหม่ รวมถึงกระบวนการสร้างคนชายขอบ เป็นต้น นอกจากนั้นแนวโน้มของกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้อาจออกในรูปแบบการออกเป็นนโยบายของรัฐ หรือแผนพัฒนา ที่ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้คนในสังคมในลักษณะของขบวนการทางสังคม (สุริชัย หวันแก้ว, 2538) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ตามแนวคิดของสุพัตรา สุภาพ (2540) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับที่ตั้งภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยทางชีววิทยา ตั้งแต่การถ่ายทอดทางพันธุกรรม บทบาทของกลุ่ม เชื้อชาติ นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ นโยบายเกี่ยวกับประชากร ส่วนปัจจัยทางด้านการเมืองและการทหาร บทบาทของผู้นำประเทศ ระบอบการเมืองการปกครอง การทำศึกษาสงคราม แต่สำหรับปัจจัยทางเทคโนโลยีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและทุ่นแรงในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การทำมาหากินทั้งการผลิต การบริโภคและการแลกเปลี่ยน รวมถึงปัจจัยทางศาสนาและอุดมการณ์ ระบบความคิด ระบบความเชื่อ ระบบอุดมการณ์และศาสนา

การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมก่อนและหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4

การพัฒนาประเทศก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 คือในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-3 (พ.ศ. 2504-2519) ซึ่งช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) การพัฒนาประเทศเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในรูปแบบของระบบคมนาคม และขนส่ง ระบบเขื่อนเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้า สาธารณูปการ ฯลฯ เพื่อรองรับในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้ยึดแนวทางแผนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ขยายการพัฒนาให้ครอบคลุมเน้นเขตทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ หลังจากนั้นเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยกระดับการผลิต เร่งรัดการส่งออกและทดแทนสินค้านำเข้า ปรับงบลงทุนในโครงการก่อสร้างมาสนับสนุนการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากโครงการ

ขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ รวมถึงการกระจายรายได้และบริการทางสังคมสู่ชนบท ดังนั้นจะเห็นได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 เป็นการส่งเสริมความอยู่ดีกินดีและการพัฒนาชุมชนหรือชนบทที่อยู่ห่างไกล และเป็นการระดมทรัพยากรกำลังคน ทรัพยากรธรรมชาติและเงินทุนในการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมความเป็นธรรมของสังคม สร้างเสถียรภาพของระบบสังคมอันเสรีควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้กำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศและแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่เป็นหลักในการพัฒนาชนบท มุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมและเน้นการลดความเหลื่อมล้ำหรือลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม เร่งบูรณะและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลักของชาติรวมทั้งการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ โดยเฉพาะที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้และแหล่งแร่ เร่งรัดการปฏิรูปที่ดิน จัดสรรแหล่งน้ำในประเทศ อนุรักษ์ทะเลหลวง สำรวจและพัฒนา แหล่งพลังงานในอ่าวไทยและภาคใต้ฝั่งตะวันออก

ต่อมาการพัฒนาประเทศหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) คือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5-10 ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) มุ่งการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจและสังคม และพัฒนาชายฝั่งตะวันออก ปรับโครงสร้างการเกษตร ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยอาศัยการพัฒนาด้านสังคมก็มุ่งจะพัฒนาคุณภาพ ปรับโครงสร้างการผลิตให้สอดคล้องและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและพลังงาน และการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะว่าการพัฒนาประเทศยังคงมีปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) มุ่งเน้นการรักษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การกระจายรายได้และพัฒนาสู่ภูมิภาค พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ลดอัตราเพิ่มประชากร ขยายโอกาสการศึกษามากขึ้น และการบริการทางสาธารณสุขครอบคลุมกว้างขวาง รวมถึงการพัฒนาจิตใจ วัฒนธรรม และสังคมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ เช่น จัดให้มีกลไกของ

รัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนระดับต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัวให้บิดามารดามีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หรือมีการให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว จัดระบบการให้สวัสดิการสังคมแก่ผู้ที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ตลอดจนการรวมกำลังของชุมชน องค์กรภาคเอกชนรวมทั้งสถาบันศาสนากับภาครัฐในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ในปี 2540 ต้องประสบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมากที่เรียกว่า ฟองสบู่แตก ค่าเงินบาทผันผวน ปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาการว่างงาน จึงต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง และลดผลกระทบจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมุ่งเน้นการระดมและใช้ทรัพยากรจากทุกส่วนในสังคมมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนทรรศน์การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัญหาสังคม ปัญหาทุจริต โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม ซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ปัจจุบันในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ประเทศยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงยังต้องมีการเตรียมความพร้อมของคน และระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้วิสัยทัศน์แห่งการพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันที่นอกจากจะมีเป้าหมายการพัฒนาคน ชุมชน เศรษฐกิจ ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งยังมุ่งให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะในการบริหารจัดการประเทศด้วยที่ต้องรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมจากผลการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามทรรศนะของนิคม จารุมณี (2536) มีอยู่ด้วยกัน 11 ประการคือ *ประการแรก* อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ *ประการที่สอง* รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศ มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระเงิน *ประการที่สาม* รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวางสร้างงาน *ประการที่สี่* สร้างอาชีพมากมายและเป็นการสร้างอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น *ประการที่ห้า* การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด *ประการที่หก* อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย ซึ่งถือว่าการเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐพึงสนับสนุน *ประการที่เจ็ด* อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้า อากาศเหมือนการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตของการท่องเที่ยวจึงเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้โดยมีความยั่งยืนไม่ผันแปร *ประการที่แปด* อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้ *ประการที่เก้า* อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น *ประการที่สิบ* อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว *และประการสุดท้าย* อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน

ผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยทั่วไปเป็นการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคม หรือของรูปแบบความสัมพันธ์และการปะทะสัมพันธ์กันทาง

สังคมแต่ในความเป็นจริงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ซึ่งเกี่ยวพันกับสิ่งต่าง ๆในโครงสร้างสังคม รวมถึงเกี่ยวพันกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ทางสังคมด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร หรือความเจริญทางเทคโนโลยี เป็นต้น ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไป ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และคุณค่าทางสังคมที่แต่ละคนยึดถือ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ว่าจะเกิดขึ้นช้าหรือเร็วเท่านั้น ซึ่งมีผู้แสดงทรรศนะการพัฒนาท่องเที่ยวส่งผลผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ กันกล่าวคือ ศรัญยา วรากุลวิทย์ (2548) ได้สรุปว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวมีผลกระทบทางสังคม 4 ประการ คือ *ประการแรกการจ้างงานและการอพยพ* จากการที่การท่องเที่ยวนำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ส่งผลให้การจ้างงานมากขึ้นเป็นการดึงดูดใจให้คนอพยพข้ามถิ่นเพื่อมาแสวงหางาน และก่อให้เกิดปัญหากลายเป็นชุมชนเมือง ส่งผลกระทบต่อแรงงานท้องถิ่นและส่งผลกระทบต่อแรงงาน *ประการที่สองการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน* การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว ทำให้ผู้ที่อยู่บริเวณนั้นได้รับประโยชน์ไปด้วย *ประการที่สามการพัฒนาภูมิภาค* ผลการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญพิเศษในบริเวณรอบนอก ซึ่งปกติค่อนข้างโดดเดี่ยว ด้อยการพัฒนาและมักมีปัญหาการว่างงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ด้อยพัฒนาเป็นผลประโยชน์อย่างยิ่ง *ประการที่สี่พฤติกรรมการบริโภค* พฤติกรรมในเรื่องการใช้จ่ายนักท่องเที่ยวมีผลกระทบทั้งทางตรงและการบริโภค ทำให้เงินตรามีการหมุนเวียนในท้องถิ่นสูง มาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นเนื่องจากมีค่านิยมใช้สินค้าต่างประเทศ การอดออมน้อยลงเริ่มหยิบยืมเพื่อรองรับนิสัยบริโภคนิยม นอกจากนี้ผลกระทบด้านลบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านสังคม ด้านยาเสพติด ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและรายได้ ส่วนแนวคิดของชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2539) ที่ว่าผลจากพัฒนาการท่องเที่ยวต่อด้านทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อนักท่องเที่ยวซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกันเข้าไปท่องเที่ยวยังท้องที่ใดก็ตาม ย่อมไม่อาจหลีกหนีความขัดแย้งได้ ส่วนผลกระทบด้านลบมีประเด็นสำคัญ ๆ คือ *ประเด็นเกิดจากปัญหาศีลธรรม* เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปแออัดมากขึ้นเท่าไร ก็มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบให้ระดับศีลธรรมต่ำลงเท่านั้น กิจกรรมด้านลบที่มักเกิดขึ้นเสมอ คือ การเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นประเทศรวยหรือจน นักท่องเที่ยวมักถูกโกง หรือหลอกขายสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่าราคาเสมอ โดยที่คนในท้องที่ท่องเที่ยวมักจะเล็งเห็นแต่

ประโยชน์ส่วนตน และคิดหาทางค้ากำไรเกินควร ซึ่งส่งผลให้เกิดจินตภาพด้านลบแก่แหล่งท่องเที่ยวนั้น *ประเด็นปัญหาโสเภณี* ได้ส่งผลกระทบต่อระดับศีลธรรมและภาพพจน์ของประเทศ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น *ประเด็นปัญหาการพนัน* แหล่งท่องเที่ยวที่เปิดเป็นสถานการพนันมักจะมีบุคคลที่มีพื้นฐานฐานะทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าไปเล่นการพนัน บางคนเมื่อเล่นการพนันแล้วต้องเสียพนันจนหมดตัว หรือตกอยู่ในภาวะหนี้สินจนถอนตัวไม่ขึ้น ไม่สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ในหลายประเทศได้กำหนดมาตรการห้ามคนในท้องถิ่นเข้าไปเล่นการพนันในสถานพนัน แต่มาตรการก็ยังไม่เด็ดขาดและไม่มีผลในทางปฏิบัติร้อยเปอร์เซ็นต์ *ประเด็นปัญหาสารเสพติด* นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่ตั้งใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเพื่อทดลองสารเสพติด ผลก็คือทำให้การปราบปรามไม่หมด และผู้เสพเองก็ต้องตกเป็นทาสสารเสพติดนั้น สุขภาพร่างกายได้รับอันตรายจากพิษของสารเสพติด มีการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงเพราะขาดสติ หรือยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสารเสพติด และบ่อยครั้งที่การขนย้ายสารเสพติดได้กระทำโดยบุคคลที่ปลอมแปลงมาในรูปของนักท่องเที่ยว *ประเด็นปัญหาอาชญากรรม* ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวชุกชุม คนในท้องถิ่นมีความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจกับนักท่องเที่ยวมาก ซึ่งจะเป็นผลให้มีโอกาสเกิดอาชญากรรมได้มาก บางครั้งเป็นการหลอก การโกงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่บางครั้งก็ร้ายแรงถึงขั้นฆาตกรรมอย่างโหดเหี้ยมทารุณผลเสียจึงเกิดขึ้นกับฝ่ายนักท่องเที่ยวและกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น *ประเด็นปัญหาค่าครองชีพ* สินค้าและบริการมักจะขึ้นราคาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปมาก ผลก็คือคนในท้องถิ่นต้องบริโภคและอุปโภคสินค้าที่มีราคาแพงตามไปด้วย โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย ทำให้คนกลุ่มนี้รายได้ไม่พอรายจ่าย เกิดภาวะหนี้สินและมีคุณภาชีวิตต่ำลง *ประเด็นปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม* ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมักได้รับการพิจารณาพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการก่อน ทำให้คนในพื้นที่อื่นไม่ได้รับบริการหรือได้รับบริการช้าไปอีก นอกจากนี้ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วคนจนหรือฐานะไม่ดีก็ไม่สามารถใช้บริการได้เพราะไม่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจพอ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกถูกเอาเปรียบ และมีความรู้สึกเป็นปรปักษ์ต่อนักท่องเที่ยว *ประเด็นปัญหาการมีค่านิยมผิด ๆ* ซึ่งอาจเกิดจากการเลียนแบบนักท่องเที่ยว หรือเกิดความเข้าใจผิด เช่น ไม่อยากทำงาน อยากไปเที่ยวแบบนักท่องเที่ยว โดยคนพวกนี้ไม่เข้าใจว่านักท่องเที่ยวนั้นได้ทำงานเก็บเงินเพื่อมาเที่ยว ค่านิยมการอุปโภคบริโภคสินค้าจากต่างประเทศหรือค่านิยมอื่น ๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ค่านิยมมุ่งเน้นการค้าและวัตถุ เช่น เมื่อถูกขอถ่ายรูปจะเรียกเงิน หรือการหันหลังให้อาชีพเกษตรกรรม และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างแทน *ประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว* การทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความล่มสลายของ

ความสัมพันธ์ในครอบครัวได้มาก เพราะเป็นการทำงานที่ไม่มีวันหยุดแน่นอน ทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวและมีโอกาสนอกใจคู่สมรส *ประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรม* ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความประพฤติ การแต่งกาย หรืออื่น ๆ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น เช่น การแต่งกายไม่สุภาพ นุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อคอกว้างคว้านลึก หรือการมีพฤติกรรมกอดจูบ เปลือยกายอาบแดด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ชาวตะวันตกอาจไม่รู้สึกว่าเป็นความเสียหาย หรือเป็นการกระทำที่ลบหลู่ดูหมิ่นวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจงใจก็ตาม ล้วนก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งสิ้น บางครั้งถึงกับมีการประท้วง ต่อต้านหรือไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยว *ประเด็นปัญหาการลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรม* บางแห่งได้มีการนำเอาวัฒนธรรมด้านพิธีกรรมและศิลปหัตถกรรมมาเป็นสินค้าขายนักท่องเที่ยว จนบางครั้งทำให้พิธีกรรมและศิลปหัตถกรรมนั้นลดคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์กลับกลายเป็นความรื่นเริงไป

ปัจจุบันการท่องเที่ยวของประเทศไทยพยายามส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยว เพราะที่ผ่านมาวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ที่เรียกว่า วัฒนธรรมกระฎุมพีที่ขาดความรับผิดชอบเป็นการที่ได้ใช้ชีวิตที่ไม่มีแบบแผนกำหนดตายตัวที่เคยชินในชีวิตประจำวันของตน เป็นการเผชิญภัยแบบจอมปลอมหรือเสรีภาพแบบปลอม ถือว่าเป็นอุดมคติของวัฒนธรรมท่องเที่ยวจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นวัฒนธรรมกระฎุมพีที่ครอบงำวัฒนธรรมปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของท้องถิ่น ต้องเผชิญกับวัฒนธรรมการท่องเที่ยวอย่างเข้มข้นจึงเป็นไปเพื่อรับใช้วัฒนธรรมท่องเที่ยวและยิ่งนับวันจะไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของสังคมมากขึ้น แต่นักท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของตน ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมท้องถิ่นก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543) นอกจากนี้หลายภูมิภาคของไทยประสบปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองทำให้นักท่องเที่ยวลดน้อยลง โดยที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2553) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กู้วิกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552-2555 เน้นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่มีหลายประการ ได้แก่ เพิ่มอัตราเข้าพักในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวทั้งในช่วงฤดูกาลและนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ขยายตลาดนักท่องเที่ยวที่มาเยือนไทยเป็นครั้งแรกและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำ (Repeaters) ขยายตลาดนักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายสูง เสริมสภาพคล่องและลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของธุรกิจท่องเที่ยว สร้างโอกาสหรือรายได้ให้กับธุรกิจท่องเที่ยว ชะลอการเลิกจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย พัฒนาเชื่อมการท่องเที่ยวใน 2 ฝั่งมหาสมุทร โดยบริเวณชายฝั่งอันดามัน กลุ่มจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

แบบครบวงจรให้มีความแข็งแกร่ง ในขณะเดียวกัน ต้องเร่งพัฒนาจังหวัดตรัง และสตูลเพื่อให้มีความพร้อมที่จะรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากภูเก็ต อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ ส่วนชายฝั่งทะเลอ่าวไทย พัฒนาเกาะสมุย และเกาะพะงัน เป็นศูนย์กลางควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติบนบก แหล่งวัฒนธรรมโบราณสถาน และภูมิสังคมของภาคใต้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช การค้าชายแดน และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีครั้งนี้ ยังมีการศึกษาในงานวิชาการหรืองานวิจัยเชิงคุณภาพค่อนข้างน้อย อีกทั้งผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ก็มีงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาดังนี้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทย ได้หยิบยกมาเป็นแนวทางในการศึกษามีอยู่ประมาณ 2 เรื่องคือ เรื่องแรกเป็นงานวิจัยของกวี รักษ์พลอริยคุณ (2545) ที่ได้ศึกษา *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนย่านตลาดพลู* ผลของการศึกษานั้นพบว่าในย่านตลาดพลูมีผู้คนที่อาศัยอยู่ 4 กลุ่มคือ กลุ่มชาวไทย กลุ่มชาวจีน กลุ่มชาวมอญและกลุ่มชาวไทยมุสลิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนย่านตลาดพลูได้เกิดขึ้นโดยมีปัจจัยสำคัญด้วยกัน 3 ประการ คือ ประการแรก นโยบายของภาครัฐ ประการที่สอง ประชากร และประการที่สาม ค่านิยมและการศึกษา ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และก่อให้เกิดผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพื้นที่และเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อคนในสังคมส่งผลต่อสถาบันครอบครัว และระบบเครือญาติทำให้เกิดมีครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ กระทบไปยังวิถีชีวิตและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการปรับตัวของผู้คนในย่านตลาดพลูในลักษณะการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่วนเรื่องที่สอง เป็นการศึกษาของบัวกนก วัชรปรีดา (2544) ที่ได้ศึกษา *การผสมผสานทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ* ซึ่งการศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาในด้านรูปแบบการผสมผสานวัฒนธรรมและปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมทั้งที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย

ลาวและต่างประเทศ และพบว่าการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานมากที่สุด ทุกกลุ่มวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงการแต่งกายแบบท้องถิ่นเดิมมาเป็นการแต่งกายในรูปแบบเดียวกัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายนอกคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายในคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

สำหรับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมวัฒนธรรมต่างชาติต่อสังคมและวัฒนธรรมได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษามีอยู่ประมาณ 5 เรื่องคือ เรื่องแรกเป็นงานวิจัยของวิภารัตน์ พันธ์ฤทธิ์ดำ (2544) ที่ได้ศึกษา *อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น* ผลของการศึกษาเรื่องนี้พบว่าสื่อ และเพื่อนของวัยรุ่นมีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นได้รู้จักดนตรีญี่ปุ่น เกิดการเลียนแบบนักร้องดนตรีญี่ปุ่นที่พวกเขาฟัง แม้ดนตรีญี่ปุ่นจะเป็นเพียงวัฒนธรรมย่อยหนึ่งในสังคมแต่วัฒนธรรมของวัยรุ่น ในสมัยปัจจุบันมักแสวงหาความแปลกใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมกระแสหลัก วัยรุ่นจึงฟังดนตรีญี่ปุ่นที่เป็นวัฒนธรรมย่อยหนึ่งของสังคมในฐานะวัฒนธรรมกระแสหลักของกลุ่ม พวกเขาได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตน โดยการมาชุมนุมและทำกิจกรรมร่วมกันในทุก ๆ วันหยุด และทุกปีวัยรุ่นจะร่วมกันจัดงานคอนเสิร์ตรวมคนนิยมดนตรีญี่ปุ่นแสดงออก ซึ่งอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มผ่านเรือนร่างด้วยการแต่งกายเลียนแบบนักร้องดนตรีญี่ปุ่นไปร่วมงาน พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกเหล่านี้บ่งบอก "ความเป็นตัวตน" ของวัยรุ่น และความเป็นตัวตนของวัยรุ่นก็เลื่อนไหลไปได้ตามบริบทที่เปลี่ยนไป ส่วนเรื่องที่สองเป็นการศึกษาของรุ่งแสง อรุณไพโรจน์ (2547) ที่ได้ศึกษา *อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อพฤติกรรมสังคมของเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานคร* ผลของการศึกษาสรุปได้ว่า เยาวชนที่มีโอกาสหาประสบการณ์ตรงในต่างประเทศควรได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมไทย และต้องฝึกให้พิจารณาว่าควรรับสิ่งที่เห็นว่าปฏิบัติกันในประเทศที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างไปจากของไทยอย่างไร เพียงใด สำหรับการมีส่วนร่วมและความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามาจากตนเป็นอีกปัจจัยที่สังคมไทยควรนำมาปฏิบัติ โดยการจัดประสบการณ์เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและควรได้รับประสบการณ์ที่จะช่วยพัฒนาความเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากตนเพื่อให้สามารถคิด และแสดงพฤติกรรมสังคมที่เหมาะสมต่อไป ส่วนเรื่องที่สามเป็นการศึกษาของปัทมาภรณ์ ธรรมทัต (2542) ที่ได้ศึกษา *กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย* ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติจากองค์กรสถานศึกษา องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ ส่วนใหญ่ก่อนเดินทางมาประเทศไทยมีการรับรู้สารนิเทศด้านศาสนามากที่สุด เมื่อเดินทางเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยแล้วต้องการสารนิเทศด้าน

วัฒนธรรมและประเพณีมากที่สุด มีการแสวงหาจากเพื่อนในประเทศของตนเองรวมทั้งเพื่อนคนไทยและมีการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเตอร์เน็ต และจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ รวมไปถึงแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ตรงต่อความต้องการของบุคลากรต่างชาติ และเรื่องที่สี่เป็นงานวิจัยของปัทมา อุฬารธรรม (2544) ที่ได้ศึกษา *คุณลักษณะผู้ร่วมงานชาวไทยที่ประสบความสำเร็จในการทำงานกับบริษัทต่างชาติ* ผลการศึกษาเรื่องนี้สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานกับคนต่างชาติของผู้ร่วมงานชาวไทย มักจะพบปัญหาด้านวัฒนธรรม สังคม ภาษา ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและความเข้าใจในการทำงานระหว่างผู้ร่วมงานชาวไทยกับชาวต่างชาติ นอกจากนี้เรื่องที่ห้าเป็นงานวิจัยของอัสมา สิมารักษ์ (2551) ที่ได้ศึกษา *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก* ผลของการศึกษาสรุปได้ว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวที่ประกอบอาชีพในภาคการท่องเที่ยว ส่วนปัญหาสังคมที่พบเป็นเพียงการลักเล็กขโมยน้อยและการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เกิดการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวและโรงแรม ในด้านปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่ามีร้านค้าและบริการเปิดมากจนเกินไป มีแผงสินค้ายื่นออกมาเกะกะทางเดิน มีการขุดซ่อมถนนภายในเมืองเป็นประจำ ส่งผลกระทบแก่นักท่องเที่ยวที่เดินชมโบราณสถานในเมือง เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทั้งทางด้านการแต่งกาย การบริโภค ค่านิยมความทันสมัย และเกิดการลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม นอกจากนี้กฎระเบียบและข้อบังคับที่ออกมาควบคุมอนุรักษ์เมืองโบราณยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนในชุมชนอีกด้วยจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ ในการดำเนินงานของภาครัฐหรือจากองค์การยูเนสโกควรคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชน ให้ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการจัดอบรมความรู้เรื่องการอนุรักษ์และอบรมการใช้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การบริการนักท่องเที่ยวมีคุณภาพมากขึ้นและทำให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานควบคุมในการอนุญาตการเปิดกิจการร้านค้าต่าง ๆ มีการจำกัดและควบคุมไม่ให้มากเกินไป

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีอยู่ประมาณ 6 เรื่องคือ เรื่องแรก เป็นการศึกษาของปิยนุช คงวิทยากุล (2540) ที่ได้ศึกษา *ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี* ผลการศึกษาเรื่องนี้พบว่าพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยแบ่งออกได้เป็น

4 ช่วง คือช่วงแรกก่อน พ.ศ. 2513 ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2513-2524 ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2525-2529 และช่วงที่ 4 พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุยได้ก่อให้เกิดการขยายตัว ของการใช้ที่ดินในลักษณะการขยายตัวของสถานที่พักแรมประเภทบังกะโลและโรงแรม แต่ได้เริ่มมีการขยายตัวของอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้การท่องเที่ยว เป็นจุดขายในช่วงที่ 4 นี้เอง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจำแนกได้เป็น 4 สาขาหลักคือ สาขากายภาพ ได้แก่ ด้านทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรอากาศ สาขานิเวศวิทยา ได้แก่ ด้านทรัพยากรสิ่งมีชีวิตบนบกและด้านทรัพยากรสิ่งมีชีวิตในน้ำ สาขาคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ได้แก่ ด้านการใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน และสาขาคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม สุนทรียภาพและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลกระทบด้านบวกปรากฏในสาขาคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และสาขาคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตเท่านั้น ในขณะที่ผลกระทบด้านลบปรากฏในทุกสาขา โดยพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้แก่พื้นที่ตลอดชายฝั่งทะเลรอบเกาะสมุย โดยเฉพาะในด้านตะวันออกของเกาะสมุย ได้แก่ บริเวณหาดเฉวง หาดละไม อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะสมุย พื้นที่ได้รับผลกระทบรองลงมาได้แก่ บริเวณตอนเหนือของเกาะสมุย ได้แก่ หาดแม่น้ำ หาดบ่อผุด หาดบางรัก หาดเชิงมน หาดยายน้อย นอกจากนี้พื้นที่ตอนในของเกาะซึ่งมีสภาพเป็นป่าเขา พรุ หนองน้ำ ป่าชายเลน ก็ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นกัน โดยมีผลกระทบด้านลบในระดับสูงมากมากใน 3 สาขา คือ ด้านการใช้ที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน และเศรษฐกิจสังคม ขณะนี้เกาะสมุยได้ก้าวมาถึงขั้นตอนการเป็นปึกแผ่นตามแนวคิดของ Butler ซึ่งจากผลกระทบที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มว่า เกาะสมุยจะเข้าสู่ขั้นตอนการหยุดนิ่งและเสื่อมในที่สุด ดังนั้นเพื่อแก้ไขและควบคุมผลกระทบของการท่องเที่ยว ต่อการใช้ที่ดินของเกาะสมุย จึงเสนอแนะให้มีการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน โดยแบ่งเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เขตควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว เขตอนุรักษ์ และเขตสงวน การควบคุมการพัฒนาตามแนวยาว การปรับปรุงผังเมืองรวม สำหรับด้านโครงสร้างพื้นฐานเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับปรุงมาตรฐานและระบบถนน การเก็บและกำจัดขยะ การจัดการบำบัดน้ำเสีย แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา

ส่วนเรื่องที่สอง เป็นเป็นผลงานวิจัยของปราณี เพชรแก้ว (2547) ที่ได้ศึกษา *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ศึกษากรณีเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี* ผลการศึกษานั้นพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของเกาะสมุย มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ ประชากรและการทำมาหากิน ความขัดแย้ง การขาดแคลนทรัพยากร การศึกษา และการอบรมสั่งสอน ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาของรัฐ การคมนาคม การถูกสังคมภายนอกรุกราน การรับเอาเทคโนโลยีภายนอก และการ

ท่องเที่ยว สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ของเกาะสมุย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัด การเปลี่ยนแปลงด้านประเพณี และการเปลี่ยนแปลงด้านพักผ่อนหย่อนใจ

เรื่องที่สาม เป็นการศึกษาของสาโรช เนติธรรมกุล และเพลินพิศ เนติธรรมกุล (2553) ศึกษาเรื่อง *การวิจัยฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี* มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมที่มีในอำเภอเกาะสมุย ตลอดจนศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ผลการศึกษาพบว่า คนที่มาตั้งรกรากบนเกาะสมุยในยุคแรกอาจเป็นเพื่อการแสวงหาโชค หาแหล่งทำกินใหม่ หรือด้วยเหตุบังเอิญในการหลบลมมรสุมมาแวะจอดเรือเป็นครั้งคราว หรือการขึ้นมาหาน้ำจืด ผู้อพยพเข้ามาอาศัยในเกาะสมุยกลุ่มแรกเป็นชาวมลายู ตามด้วยคนอินเดีย คนไทย และคนจีนตามลำดับ มีทรัพยากรต่าง ๆ มากมายทั้งป่าไม้ แร่ หาดทราย และความสมบูรณ์ของพื้นที่ ในอดีตคนเกาะสมุยยังชีพด้วยอาชีพการเกษตรพืชหลักได้แก่ มะพร้าว ผลไม้ นอกจากนี้ยังมีอาชีพประมงโดยคนมุสลิม จากการตั้งถิ่นฐานกันมายาวนานมีการสร้างทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของเกาะสมุยไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาถิ่น ประเพณีที่สอดคล้องกับศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพุทธที่คนส่วนใหญ่นับถือ อาหารการกิน การเล่นพื้นบ้าน และเครื่องมือทำมาหากิน นอกจากนี้การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมบนเกาะสมุย จากอดีตอย่างมาก ปัจจุบันเกาะสมุยมีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอาศัยอยู่มากทั้งคนไทย และคนต่างชาติ รายได้หลักมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างไม่มีการวางแผนเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไขตามมา ทั้งปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ จำเป็นต้องมีการวางแผนการเติบโตอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เรื่องที่สี่ เป็นการศึกษาของวลัยลักษณ์ บุญปราบ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี* ผลการศึกษาเรื่องนี้พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเด็นแรกคือด้านสภาพพื้นที่ได้แก่ การมีธรรมชาติที่สวยงาม ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล ภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ประเด็น

ที่สองสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางคมนาคม ท่าเทียบเรือ ท่าเทียบแพขนานยนต์ที่ได้มาตรฐาน การขยายไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย ที่พักแรมสะดวกสบายไม่แพงจนเกินไป ร้านขายของ การรักษาความปลอดภัย ส่วนประเด็นที่สามนโยบายของรัฐและท้องถิ่น มีแผนงาน โครงการต่างๆสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเด็นแรกในด้านเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพของชาวบ้าน การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่น การบริโภคและมาตรฐานการครองชีพ ประเด็นที่สองด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน การแข่งขันและความขัดแย้ง ปัญหาด้านสังคม ประเด็นที่สามด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การบริโภค ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเด็นที่สี่ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลกระทบทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

ส่วนเรื่องต่อมาเป็นเรื่องที่ห้าเป็นการศึกษาของน้อย วิจิตร (2548) ที่ได้ศึกษา *การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวบ้านอำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ พ.ศ.2513-2548* ผลการศึกษาเรื่องนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญมี 4 ด้านคือ ด้านประชากร ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการรักษาโรค อีกทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญมี 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมีการคมนาคมขนส่งและการสื่อสารที่พัฒนามากขึ้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวและชุมชนลดน้อยลง โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมลดความสำคัญลง

ส่วนเรื่องที่สุดท้าย เป็นการศึกษาของพิพิธ รัตนรักษ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง *ผลกระทบของงานฟูลมูนปาร์ตี้ต่อประชาชนอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี* เป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานฟูลมูนปาร์ตี้ ซึ่งสรุปได้ว่าการจัดงานฟูลมูนปาร์ตี้มีผลกระทบต่อประชาชนในระดับรากหญ้า เนื่องจากไม่มีต้นทุนแต่คนระดับกลางและนายทุนมีทุนในการก่อสร้างที่พักอาศัย ได้แก่ รีสอร์ท บังกะโล โรงแรม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นใน 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในด้านเศรษฐกิจและรายได้ พบว่า งานฟูลมูนปาร์ตี้เป็นงานที่ทำรายได้ให้แก่อำเภอเกาะพะงันมากมายมหาศาลก่อนงานฟูลมูนปาร์ตี้ 5 วัน และหลัง 3 วัน จะมีเศรษฐกิจไหลเวียนของสินค้าประชากรธุรกิจ บังกะโล ที่พักให้เช่า วัตถุดิบในการประกอบน้ำดื่ม เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ และไม่มีแอลกอฮอล์ ธุรกิจบริการรถเช่า รวมทั้งธุรกิจสื่อสาร เช่น บัตรเติมเงินและอินเตอร์เน็ต การบริการ

แลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งเป็นธุรกิจที่ลื่นไหล เงินทองหมุนเวียนเป็นอย่างมาก งานฟูลมูนปาร์ตี้ทำให้เศรษฐกิจธุรกิจเฟื่องฟู ส่วนสภาพแวดล้อม บริเวณชาดหาดเริ่มสกปรกมีขยะเพิ่มมากขึ้น เช่น ก้นบุหรี่ กระป๋องเครื่องดื่ม ถุงพลาสติก ขวดน้ำ แก้วน้ำ จะเกลื่อนเต็มบริเวณชาดหาด สภาพน้ำทะเลริมชายหาดเริ่มมีสีเปลี่ยนไปในสภาพที่มีขยะและน้ำเริ่มไม่สะอาดเหมือนเดิม การก่อสร้างเปลี่ยนจากเดิมมาเป็นอิฐ หิน ปูน ทราย ที่ไม่ค่อยสลายได้ตามธรรมชาติ การทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นตามลำดับ มีการก่อสร้างบังกะโล รีสอร์ท โรงแรม ทับที่สาธารณะ สภาพภูมิทัศน์เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ในด้านสังคมพบว่า สังคมของเกาะพะงันเปลี่ยนไปจากสังคมดั้งเดิม เคยอยู่แบบวิถีชาวบ้านมีการพึ่งพาอาศัยโดยแลกเปลี่ยนสินค้า เมื่องานฟูลมูนปาร์ตี้เกิดขึ้นบนบ้านหาดริ้น อาชีพของประชาชนบนเกาะพะงันก็เปลี่ยนไปจากเดิมมาเป็นธุรกิจเดินเรือโดยสาร ทำที่พักให้เช่า ทำร้านอาหาร สภาพวิถีชีวิตจากเดิมรับประทานอาหารแบบตั้งวงเปลี่ยนมารับประทานอาหารแบบบุฟเฟ่ ใช้ช้อนส้อมและตะเกียบ ส่งผลให้สังคมแบบพึ่งพาลดน้อยถอยลงไป แต่ที่สำคัญในส่วนของด้านวัฒนธรรม การแต่งกายของคนไทยเริ่มมีการข้ามวัฒนธรรมกล่าวคือ มีชายไทยฉันภรรยากับชาวต่างชาติ วัฒนธรรมการเป็นภรรยาฝรั่งแบบระยะยาว คือ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 7 วัน ในช่วงเทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้มีมากขึ้นและชาวเกาะพะงัน จะไม่มองเป็นความผิดทางวัฒนธรรม กายเปลือยกาย อาบแดดริมชายหาด การกอดจูบในที่สาธารณะต่างๆ เป็นเรื่องปกติ เช่น ผู้หญิงไม่ใส่เสื้อชั้นใน ใส่กางเกงขาสั้นมากๆ การดื่มของมึนเมา การสูบบุหรี่ เรื่องเหล่านี้ล้วนไม่ใช่ผิดประเพณีและวัฒนธรรมประการใด

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอยู่หลายประเด็น ซึ่งคณะผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในภาวการณ์เปลี่ยนแปลง

การศึกษาบริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในภาวการณ์เปลี่ยนแปลง เป็นการนำเสนอภาพรวมของพื้นที่เพื่อเป็นใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอบริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันใน 9 ประเด็น คือ สภาพกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรและโครงสร้างประชากร ประวัติศาสตร์และพัฒนาการชุมชน พัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ สภาพการเมืองการปกครอง พัฒนาการสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน

บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุย

สภาพกายภาพ

เกาะสมุยเป็นหมู่เกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีปตอนกลางของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 84 กิโลเมตร ระหว่างเส้นรุ้งที่ 9 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร จากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร (157,273 ไร่) กว้าง 21 กิโลเมตร ยาว 25 กิโลเมตร เฉพาะเกาะสมุยจริงๆ มีเนื้อที่ประมาณ 227 ตารางกิโลเมตร (142,031 ไร่) ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ของเกาะต่างๆ ทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับทะเล เขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศใต้ติดต่อกับทะเล เขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชทิศทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเล เขตอำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี สภาพพื้นที่ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ จำนวน 53 เกาะ มีประชากรอาศัยอยู่ 10 เกาะ ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพลวย เกาะแตน เกาะแม่เกาะ เกาะเชือก เกาะส้ม เกาะวัวจิ๋ว เกาะหลัก เกาะริกัน เกาะวัวตาหลับ ตามลำดับ พื้นที่บนเกาะสมุยกว่าครึ่งเป็นภูเขาและที่ดอนสูง ภูเขามีโครงสร้างต่อเนื่องจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินแกรนิตและภูเขาหินทรายซึ่งทอดตัวในแนวขวาง จากด้านตะวันตกเฉียงเหนือผ่านกลางตัวเกาะ และพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ ภูเขาตอนกลางเรียกว่า “ภูเขาใหญ่” ส่วนภูเขาลูกอื่นๆ มีขนาดย่อมลงมา บางลูกมีแนวติดต่อกับภูเขาใหญ่ ได้แก่ เขาขวาง

เขาเล่ เขาไม้งาม เขาตอ เขาแหลมหอย เขาไม้แก่น เขาน้อย เขาหินเหล็ก เขาป้อม เขาท้ายควาย เขาไม้แดง เป็นต้น เขาที่สูงที่สุด คือ “เขาท้ายควาย” มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 635 เมตร นอกจากภูเขาและที่ดอนสูงแล้ว เกาะสมุยยังมีพื้นที่ราบประมาณ 73 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมด ที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณรอบๆ ภูเขา และบริเวณชายฝั่งทะเล (จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2553)

เนื่องจากมีพื้นที่ล้อมรอบด้วยทะเล ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอนี้จึงเป็นอากาศแบบมรสุมเขตร้อน มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน บางปีอาจมีฤดูหนาวเข้ามาแทรกบ้าง แต่ก็เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 21 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายนและพฤษภาคมประมาณ 37 องศาเซลเซียส ต่ำสุดในเดือนธันวาคม และมกราคม ประมาณ 21 องศาเซลเซียส ฝนตกบ่อยที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ปริมาณฝนตกเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 1,900 มิลลิเมตร ลักษณะอากาศในแต่ละฤดูจะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมมรสุม ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤษภาคม ในช่วงนี้จะมีลมมรสุมพัดเข้ามาสามทิศด้วยกัน คือ ลมตะวันออกหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ลมหวันออก” ลมตะวันออกเฉียงใต้หรือ “ลมเภา” และลมใต้ หรือ ”ลมสลาตัน” กระแสลมจะพัดแรงในช่วงเช้าและสงบในเวลาค่ำ ทะเลเกิดคลื่นลมแรง บางครั้งก็มีฝนตกด้วย ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม บางปีอาจยาวนานถึงเดือนมกราคม ฝนส่วนใหญ่เกิดจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดจากทะเลอันดามันเข้าสู่อ่าวไทย บางครั้งพัดพาฝนมาด้วย เรียกว่า “ฝนพลัด” บางช่วงในฤดูนี้มีลมจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกกันว่า “ลมพัดหลวง” และลมตะวันตกหรือที่เรียกกันว่า “ลมหวันตก” พัดแรงในช่วงบ่าย และนำฝนมาตกในช่วงฤดูกาล ระหว่างช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดมาจากทะเลจีนใต้ ส่งผลให้เกาะสมุยมีฝนตกมากในช่วงนี้ สำหรับฤดูหนาวเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆในช่วงปลายปี อากาศจะเริ่มหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ชาวบ้านเรียกช่วงนี้ว่า “ช่วงลมว่าว” (ปราณี เพชรแก้ว, 2547)

โครงสร้างพื้นฐานชุมชน

อำเภอเกาะสมุยมีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การคมนาคม การติดต่อ สื่อสาร และการสาธารณูปโภค (สำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย, 2553)

ด้านการคมนาคม มีเส้นทางคมนาคมทางบกภายในเกาะซึ่งเป็นถนนสายรอบเกาะเรียกว่า “ถนนทวีราษฎร์ภักดี” เป็นสายหลักรอบรอบเกาะสมุย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4169 ยาวประมาณ 50 กิโลเมตร มีซอยแยกจากถนนหลักเข้าหมู่บ้านต่าง ๆ อีก 9 สาย ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4169 ถนนรอบเกาะสมุย ระยะทาง 50.1 กิโลเมตร

มีปริมาณการจราจรมากที่สุด ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4170 ถนนเชื่อมสายบ้านสระเกศ – หัวถนน ระยะทาง 16.3 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4171 ถนนสายจากแยกบ่อผุด – หาดเฉวง ระยะทาง 4.8 กิโลเมตร มีปริมาณการจราจรมากเป็นอันดับสอง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4173 ถนนเชื่อมสายรอบเกาะกับทางหลวงหมายเลข 4170 ระยะทาง 3.3 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4174 ถนนแยกลิปะน้อย – ท่าเรือเฟอร์รี่ ระยะทาง 3.4 กิโลเมตร มีปริมาณการจราจรมากเป็นอันดับสาม ทางหลวงชนบท สายวัดสมุทราราม–ทางแยกเข้าโรงพยาบาล ระยะทาง 1.50 กิโลเมตร ทางหลวงชนบท สายท้องโตนด – บ้านพังกา ระยะทาง 1.317 กิโลเมตร และทางหลวงชนบท สายพรุกำ – บ้านแม่น้ำ ระยะทาง 1.20 กิโลเมตร ถนนดังกล่าวเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งใช้ได้ทุกฤดูกาล และมีถนนดินลูกรังเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักและถนนสายแยก เพื่อเข้าสู่หมู่บ้านหรือบริเวณชายหาดกระจายอยู่ทั่วไป นอกจากนี้กรมทางหลวงได้จัดทำโครงการพัฒนาทางหลวงในอำเภอเกาะสมุย โดยการขยายทางจราจร ปรับปรุงทางแยก ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร ติดตั้งไฟฟ้าและแสงสว่าง ติดตั้งป้ายจราจรและเครื่องหมายนำทางเพิ่มเติม ส่วนการเดินทางบนเกาะสมุยมีรถโดยสารบริการ โดยแบ่งเป็นรถที่สังกัดสหกรณ์เดินรถ ซึ่งให้บริการรถสองแถวทั้งในเวลากลาง วันกลางคืน และรถแท็กซี่มิเตอร์ให้บริการทั้งกลางวันและกลางคืน และรถตู้ อัตราราคา 50 บาท

ในส่วนการคมนาคมระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ และเกาะอื่นๆ มี 2 ทาง คือ ทางเรือและทางเครื่องบินหรือทางอากาศ ทางเรือมีท่าเรือ 5 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือหน้าทอนเป็นท่าเรือบริษัทราชาฟอร์รี่ ท่าเรือบางรักษ์ ท่าเรือลมพระยา ท่าเรือเรือสปีดโบท ท่าเรือหน้าทอน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง โดยมีบริการเรือด่วนและเรือนอนกลางคืน เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย – อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีการให้บริการเรือด่วนจากท่าเรือสุราษฎร์ธานี – ท่าเรือหน้าทอน ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 2.5 ชั่วโมง การให้บริการเรือนอนจากท่าเรือสุราษฎร์ธานี – ท่าเรือหน้าทอนใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 6 ชั่วโมง ออกเวลา 23.00 นาฬิกา การให้บริการเรือนอนจากท่าเรือหน้าทอน – ท่าเรือสุราษฎร์ธานี ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 6 ชั่วโมง ออกเวลา 21.00 นาฬิกา การให้บริการเรือเฟอร์รี่โดยบริษัทซีทรานเฟอร์รี่ บริการเรือเฟอร์รี่เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุยกับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 1.5 ชั่วโมง มีเรือออกทุกชั่วโมงและเดินทางระหว่างเกาะสมุย - เกาะพะงัน มีเรือออกวันละ 1 เที่ยว ท่าเรือบริษัทราชาเฟอร์รี่ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลลิปะน้อย บริการเรือเฟอร์รี่เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุยกับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 1.5 ชั่วโมง ในส่วนรถโดยสารประจำทางจากเกาะสมุยมีการให้บริการไปยังที่ต่างๆ ได้แก่ เกาะสมุย - สุราษฎร์ธานี เกาะสมุย - กรุงเทพฯ

เกาะสมุย– หาดใหญ่ เกาะสมุย - ภูเก็ต เกาะสมุย - นครศรีธรรมราช เกาะสมุย - สุไหงโกลก ท่าเรือบางรักษ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด ให้บริการเรือเฟอร์รี่ เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย – เกาะพะงัน – เกาะเต่า – ชุมพร มีเรือออกวันละ 3 เที่ยว ท่าเรือลมพระยา ตั้งอยู่บริเวณวัดหน้าพระลาน หมู่ที่ 4 ตำบลแม่น้ำ ให้บริการเรือเร็ว (เรือลมพระยา) เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย – เกาะพะงัน – เกาะเต่า – ชุมพร – กรุงเทพมหานคร มีเรือออกวันละ 3 เที่ยว ท่าเรือเรือสปีดโบท มีเรือให้บริการ เพื่อการเดินทางระหว่างเกาะสมุย - เกาะพะงัน ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณบ้านปลายแหลม และตลาดบ่อผุด ตำบลบ่อผุด ในส่วนการติดต่อทางอากาศมีสนามบินเอกชนอยู่ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด ดำเนินการโดยบริษัทการบินกรุงเทพฯ จำกัด (BANGKOK AIRWAY) ซึ่งมีการให้บริการเดินทางระหว่างเกาะสมุย - กรุงเทพฯ โดยให้บริการทุกวัน วันละ 2 เที่ยว มีการบริการระหว่างเกาะสมุย –– ภูเก็ต เกาะสมุย - พัทยา เกาะสมุย - กระบี่ เกาะสมุย - เชียงใหม่ เกาะสมุย - ฮ่องกง เกาะสมุย - สิงคโปร์ เกาะสมุย - ลังกาวี เกาะสมุย - เมดาน เกาะสมุย - กัวลาลัมเปอร์ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2545)

ด้านการติดต่อสื่อสาร การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ได้ให้บริการด้านไปรษณีย์บนเกาะสมุยจำนวน 4 แห่ง คือ ที่ทำการไปรษณีย์หน้าทอน ที่ทำการไปรษณีย์ละไม ที่ทำการไปรษณีย์บ่อผุด และที่ทำการไปรษณีย์แม่น้ำ โดยมีการให้บริการไปรษณียภัณฑ์ธรรมดา บริการพิเศษ พัสดุไปรษณีย์ ในส่วนของบริการสื่อสารโทรศัพท์ ส่วนใหญ่จะมีมากในบริเวณตลาดหน้าทอนตำบลอ่างทอง ชุมชนใกล้เคียง และในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือหาดเฉวงตำบลบ่อผุด และหาดละไมตำบลมะเร็ต ให้บริการโดยบริษัท ทศท.คอปอร์เรชั่นจำกัด ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง และบริษัททีทีแอนด์ที จำกัด มหาชน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่น้ำ

ด้านการสาธารณูปโภค อำเภอเกาะสมุยมีให้บริการไฟฟ้าและประปาที่ครบครัน การไฟฟ้า มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้พื้นที่เกาะสมุยข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคมเฉลี่ยต่อวัน แบ่งเป็นจำหน่ายให้ที่อยู่อาศัย 16,655.61 กิโลวัตต์ สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม 47,205.62 กิโลวัตต์ สถานที่ราชการและสาธารณะ 1,375.68 กิโลวัตต์ และอื่น ๆ 2,385.24 กิโลวัตต์ โดยมีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) จำนวน 3 แห่ง คือ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะสมุย สถานีบริการผู้ใช้ไฟฟ้าตำบลแม่น้ำ และสถานีบริการผู้ใช้ไฟฟ้าตำบลตลิ่งงาม ซึ่งสามารถจำหน่ายไฟฟ้าให้ทุกตำบล ทุกหมู่บ้านของเกาะสมุย นอกจากนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ยังมีโครงการที่จะขยายไฟฟ้าโดย สายเคเบิ้ลใต้น้ำเพิ่มขึ้นอีก เพื่อสำรองในการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้อำเภอเกาะสมุย

ด้านการประปา เกาะสมุยมีกำลังการผลิตน้ำประปารวม 825 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง น้ำที่ผลิตได้ 7,227,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ 6,113,868 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อสาธารณประโยชน์และรั่วไหล1,643,541 ลูกบาศก์เมตร โดยมีจำนวนผู้ใช้น้ำ11,508 ราย ในส่วนของการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะสมุยได้ดำเนินการขยายบริการน้ำประปาให้แก่ประชาชนทั่วเกาะสมุย โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบประปาขนาดใหญ่ โดยใช้แหล่งน้ำดิบในพื้นที่ เช่น พรุเฉวง 443 ไร่ พรุหน้าเมือง 222 ไร่ และพรุกระจูดมีพื้นที่ 42 ไร่ และมีการก่อสร้างระบบผลิตน้ำเพิ่มที่พรุหน้าเมืองโดยวางท่อน้ำจากพรุหน้าเมืองไปยังบริเวณหาดเฉวงและหาดละไม มีระบบ RO เริ่มผลิต 1 เมษายน 2547 มีกำลังการผลิตน้ำประปารวม 2,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยมีหน่วยการให้บริการประปาระดับอำเภอ ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาค อำเภอเกาะสมุย จำนวน 1 แห่ง (อำเภอเกาะสมุย, 2553)

ด้านการสาธารณสุข อำเภอเกาะสมุยมีโรงพยาบาลรัฐบาล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลเกาะสมุย มีโรงพยาบาลเอกชน 4 แห่ง คือ โรงพยาบาลสมุยอินเตอร์ โรงพยาบาลบ้านดอนอินเตอร์ โรงพยาบาลกรุงเทพสมุย และโรงพยาบาลไทยอินเตอร์ สถานีอนามัย 9 แห่ง และคลินิกแพทย์ 19 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถานบริการและบุคลากรสาธารณสุขรายละเอียดตามตารางที่ 3.1 และ 3.2 โดยสถานพยาบาลของเอกชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต และตำบลบ่อผุด ซึ่งเป็นศูนย์รวมชุมชนและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวหนาแน่น

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานบริการสาธารณสุข

ที่	สถานบริการสาธารณสุข	จำนวน (แห่ง)
1.	โรงพยาบาลเกาะสมุย	1 แห่ง (166 เตียง)
2.	โรงพยาบาลบ้านดอนอินเตอร์	1 แห่ง (32 เตียง)
3.	โรงพยาบาลไทยอินเตอร์เนชั่นแนล	1 แห่ง (50 เตียง)
4.	โรงพยาบาลกรุงเทพ	1 แห่ง (50 เตียง)
5.	โรงพยาบาลสมุยอินเตอร์	1 แห่ง (50 เตียง)
6.	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	1
7.	สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน	9
8.	ด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศเกาะสมุย	1
9.	คลินิกแพทย์	19

ตารางที่ 3.1 แสดงสถานบริการสาธารณสุข (ต่อ)

ที่	สถานบริการสาธารณสุข	จำนวน (แห่ง)
10.	ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	89
11.	ทันตกรรม	14
12.	สถานพยาบาล	21
13.	ร้านขายยาบรรจุเสร็จ	2
14.	คลินิกแพทย์แผนไทย	-

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย, 2554

ตารางที่ 3.2 แสดงบุคลากรทางด้านสาธารณสุข

ที่	บุคลากรการสาธารณสุข	จำนวน (คน)
1.	แพทย์	9
2.	ทันตแพทย์	5
3.	เภสัชกร	7
4.	พยาบาลวิชาชีพ	117
5.	พยาบาลเทคนิค	8
6.	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	35
7.	ข้าราชการอื่น ๆ	40
8.	ลูกจ้างประจำ	62
9.	ลูกจ้างชั่วคราว	116
10.	อาสาสมัครสาธารณประจำหมู่บ้าน (อสม.)	555

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย, 2554

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการให้บริการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวในเกาะสมุย ดำเนินการโดยสถานีตำรวจจำนวน 2 แห่งคือ สถานีตำรวจเกาะสมุยรับผิดชอบพื้นที่ ตำบลแม่น้ำ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง และสถานีตำรวจภูธรบ่อผุดรับผิดชอบพื้นที่ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ต หน่วย

ตำรวจน้ำเกาะสมุย จำนวน 1 แห่ง แผนก 13 กองกำกับการ 3 กองกำกับการตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 แห่ง ซึ่งในด้านความปลอดภัยและทรัพย์สินพื้นที่เกาะสมุยจากสถิติข้อมูลคดีอาญาปี พ.ศ. 2549-2551ข้อมูล ณ วันที่ 29 เดือน มิถุนายน 2552 รายละเอียดตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงสถิติข้อมูลคดีอาญา

ปี พ.ศ.	2549		2550		2551	
ประเภทคดี	เกิด (คดี)	จับ (ราย)	เกิด (คดี)	จับ (ราย)	เกิด (คดี)	จับ (ราย)
ยาเสพย์ติด	365	365	467	467	278	278
คดีอุกฉกรรจ์และคดีสะเทือนขวัญ	34	15	24	6	8	6
คดีประทุษร้ายต่อชีวิต /ร่างกาย	142	65	111	31	38	23
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	242	83	312	148	85	49
คดีที่น่าสนใจ	76	15	92	19	32	8
คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	693	1,354	751	1,307	381	614

ที่มา : สถานีตำรวจภูธรเกาะสมุย, 2553

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติของอำเภอเกาะสมุย ประกอบด้วย ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่าและสัตว์น้ำ และทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรดิน จากการสำรวจทรัพยากรดินในบริเวณเกาะสมุย โดยกรมพัฒนาที่ดินสามารถจำแนกชุดดินได้ 8 ชุด ได้แก่ ดินชุดทุ่งหว้า ดินชุดหัวหิน ดินชุดบาเจาะ ดินชุดระยอง ดินชุดโคกตะเกียน ดินชุดไม้ยาว และดินชุดท่าจีน กระจายตัวอยู่ทั่วไปตามที่ลาดเชิงเขา ที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ชุมชน และที่ราบชายฝั่ง แต่จากการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย มีการใช้พื้นที่ดินไปเพื่อกิจกรรมการบริการ ที่พัก ตลอดจนกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของเกาะสมุย รวมถึงการเปิดหน้าดินรุกล้ำพื้นที่ลาดเชิงเขา เพื่อพัฒนาลายของดินและเกิดความไม่สวยงามของสภาพธรรมชาติ ในจำนวนที่ดิน 227 ตารางกิโลเมตร หรือ 142,031 ไร่ หากจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้เพื่อการเกษตรมากที่สุดประมาณร้อยละ 80 จำแนกเป็นสวนมะพร้าว 84,310 ไร่ ทุเรียน11,037 ไร่ นอกจากนั้นเป็นป่าสงวน 2 แห่ง คือ บริเวณน้ำตก

หินลาดและบริเวณอุทยานน้ำตกหน้าเมืองประมาณ 10,000 กว่าไร่ ที่เหลือ 46,684 ไร่ เป็นที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ซึ่งกระจายอยู่รอบชายฝั่งทะเลรอบเกาะ มีศูนย์กลางการปกครองและศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่บริเวณตลาดหน้าทอนบนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเกาะ มีกลุ่มธุรกิจประเภทที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่มกระจายทั่วไปรอบเกาะหนาแน่นในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลแม่น้ำ ตำบลบ่อผุด และตำบลมะเร็ต สำหรับการถือครองที่ดิน ทางหน่วยงานภาครัฐมีการ ออกเอกสารสิทธิ์ให้แก่ประชาชน ได้แก่ โฉนดที่ดิน จำนวน 37,849 แปลง หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3ก.) จำนวน 12,573 แปลง หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) จำนวน 2,203 แปลง และหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) จำนวน 53 แปลง (สาโรช เนติธรรมกุล และเพลินพิศ เนติธรรมกุล, 2553)

ด้านทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำผิวดินซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภคจำนวนมาก น้ำผิวดินมีต้นน้ำจากภูเขาตอนกลางของเกาะ โดยเฉพาะภูเขาใหญ่และเขาขวางมีป่าไม้หนาแน่น เป็นต้นกำเนิดของคลองหลายสายที่สำคัญ ได้แก่ คลองลิปะน้อย คลองสระเกศ คลองละไม คลองท่าศก คลองมะเร็ต คลองท่าสียา และคลองท่าจีน คลองลิปะน้อย มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่เรียกกันว่า “วังไม้แดง” ภายหลังมีการสร้างฝายน้ำล้นเพื่อให้ชาวบ้านตำบลลิปะน้อยใช้ประโยชน์ในการเกษตร คลองสระเกศ เป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับเกษตรกรบ้านตลิ่งงาม โดยมีต้นน้ำเกิดจากภูเขาใหญ่ คลองละไม หรือ คลองท่าศก มีต้นน้ำสองสาย คือ คลองท่าศก และคลองวังกลั้งไหลมารวมกันในบริเวณที่เรียกว่า “พังลุงนก” นอกจากคลองท่าศกแล้ว ชาวบ้านตำบลมะเร็ตยังได้ประโยชน์จากคลองมะเร็ตอีกแห่งหนึ่ง คลองท่าสียา ในอดีตเรียกว่า “คลองศรีไชยา” เป็นคลองขนาดใหญ่ มีต้นกำเนิดจากภูเขาใหญ่กลางเกาะไหลผ่านเทือกเขาสูงลงสู่ที่ราบของตำบลหน้าเมือง ผ่านหน้าผาสูงทำให้เกิด “น้ำตกหน้าเมือง” ที่สวยงามและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเกาะสมุย มีการสร้างฝายน้ำล้นกั้นคลองสายนี้จำนวน 6 แห่ง เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวหน้าเมือง คลองท่าจีน มีต้นกำเนิดจากภูเขาด้านทิศใต้ของตำบลแม่น้ำ มีฝายน้ำล้น 2 แห่ง หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวตำบลแม่น้ำ ทางด้านเหนือของเกาะนอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่เป็นหนองน้ำ (พรุ) อีก 2 แห่ง คือ หนองน้ำตำบลหน้าเมือง (พรุหน้าเมือง) และหนองน้ำตำบลบ่อผุด (พรุเฉวง) ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งเก็บน้ำสำคัญของชุมชนเฉวง อย่างไรก็ตาม ในระยะที่ผ่านมาพื้นที่เกาะสมุยได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งเพื่อการอุปโภคและเพื่อการเกษตร บางส่วนกระจายอยู่บริเวณรอบเกาะ ได้แก่ ฝายคลองน้ำจืด เขื่อนท่าสัก ฝายวังเสาธง ฝายน้ำตกหน้าเมือง ฝายวังหินลาด ฝายคลองแม่น้ำ ฝายคลองพังเพ และฝายคลองละไม เป็นต้น แต่สภาพเหมืองฝายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและกระจายตัวไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการขยายตัวของการพัฒนาการท่องเที่ยวของ เกาะสมุยที่ค่อนข้างรวดเร็วยิ่งทำให้น้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะฤดูแล้ง ปัจจุบันมีเจ้าของธุรกิจบางรายขุดน้ำบาดาลเพื่อใช้บรรเทาปัญหาในหน้าแล้ง และคาดว่าจะส่งต่อการทำการเกษตรกรรมในระยะยาวโดยเฉพาะพืชสวน ซึ่งมีระดับน้ำคลองธรรมชาติระดับลง ทำให้ทุกพื้นที่มีแนวโน้มขาดแคลนน้ำในอนาคต

ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในอดีตเกาะสมุยมีสภาพป่าดงดิบชื้น โดยเฉพาะบริเวณภูเขาใหญ่และเขาขวางมีป่าไม้หนาแน่น แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ ทำให้สภาพป่าดั้งเดิมเหลืออยู่น้อยมาก โดยคงหลงเหลืออยู่ตามภูเขาสูง หน้าผาที่ลาดชันมากๆ และบริเวณน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกหินลาด ตั้งอยู่ห่างจากตลาดหน้าทอน 33.5 กิโลเมตร ซึ่งไม่มีสภาพเป็นน้ำตกอย่างแท้จริง แต่เป็นทางน้ำไหลมาจากเขาพลู ผ่านหน้าผาสูงประมาณ 2 เมตร ไหลลงสู่พื้นที่ตอนล่างของเกาะ กรมป่าไม้ได้จัดให้เป็นวนอุทยานน้ำตกหน้าเมือง (ผาหลวง) มีเนื้อที่ประมาณ10ไร่ นอกจากนี้ได้กำหนดให้น้ำตกหินลาดในท้องที่ตำบลอ่างทอง ตำบลแม่น้ำ และตำบลลิปะน้อย มีเนื้อที่ 6,943 ไร่ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ. 2507 ปัจจุบันเกาะสมุยยังมีป่าไม้จำนวนหนึ่งซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานหมู่เกาะอ่างทอง ป่าไม้ที่เหลือไม่มากนี้ส่วนใหญ่จะพบได้ในเกาะต่างๆที่รายรอบอุทยาน จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ป่าดิบแล้ง ป่าชายหาด ป่าเขาหินปูนและป่าชายเลน

ป่าดิบแล้ง มีมากบริเวณเกาะต่างๆ ได้แก่ เกาะวัวตาหลับ เกาะพลวย เกาะสามเส้า มีพันธุ์ไม้สำคัญ เช่น ไม้พลองใบมน จิกเขา รักเขา หัวค่าง พลองตาเป็ด เกด ไหม้ พลองกินลูก เชียด ขี้แรดหรือข่อยหนาม เต่าร้าง หวาย สลัดได ข้าหลวงหลังลาย มอส เฟิร์น กล้วยไม้ เถาวัลย์ ไม้พื้นล่างพวก บุก เปราะ พืชที่สำคัญและถือเป็นสัญลักษณ์ของที่นี่ คือกล้วยไม้รองเท้านารีอ่างทอง เป็นรองเท้านารีที่มีถิ่นดั้งเดิมพบเฉพาะที่หมู่เกาะอ่างทองเท่านั้น พบมากในบริเวณพื้นดินตามป่าดิบแล้งที่เกาะวัวตาหลับในระดับความสูงประมาณ 150-200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และที่เกาะสามเส้า

ป่าชายหาด เป็นป่าโปร่งที่มีพันธุ์ไม้ปลัดใบขึ้นอยู่เป็นบริเวณแคบๆ ตามชายหาดที่มีดินเป็นดินทรายและบริเวณเชิงเขาชายทะเลทั่วไป พบมากที่บริเวณเกาะต่าง คือ เกาะวัวตาหลับ เกาะสามเส้า เกาะแม่เกาะ เกาะไผ่ลวก เกาะหินดับ เกาะผี เกาะวัวกันตัง เกาะพะลวย และเกาะเตาปูน พันธุ์ไม้ที่อยู่ในป่าประเภทนี้ ได้แก่ หูกวาง โพทะเล กระทิง มะขาม มะนาวผี ปอทะเล จิกทะเล รักทะเล สนทะเล ทองหลางน้ำ มะเดื่อป่า มะกอก และมักมีต้นเตยทะเลหรือลำเจียกพลับพลึง กะทกรก ผักบุ้งทะเล และหญ้าต่างๆ ขึ้นปะปนทั่วไป ป่าเขาหินปูน เป็นป่าที่มีลักษณะ

พิเศษ พบเฉพาะบริเวณเทือกเขาหินเขาปูนซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินปูน มีชั้นดินน้อยมาก ยากต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ดังนั้นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นในป่าประเภทนี้มีความเจริญเติบโตค่อนข้างช้า และมักเป็นไม้ขนาดเล็ก พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ เป้ง ว่านสบู่เลือด จันทน์ผา สลัดได พลับพลึง บุก ปอทะเล เกด เชียด และยอป่า เป็นต้น

ป่าชายเลน พบมากบริเวณหาดดินทราย และพื้นที่ตามเกาะแก่งๆ ที่มีสภาพธรณีเป็นเขาหินสูงชันติดทะเลเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีร่องลำธารที่จะพาตะกอนมาทับถมเกิดเป็นดินเลนจึงไม่พบสภาพป่าชายเลนตามชายหาดของเกาะต่างๆ จะพบป่าชายเลนบ้างตามเกาะต่างๆ เช่น หมู่เกาะอ่างทอง เกาะพลวย สภาพป่าชายเลนของส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนที่เกิดใหม่และมีขนาดเล็ก เกิดอยู่ตามซอกหิน มีพันธุ์ไม้ในป่าประเภทนี้ คือ โกงกางใบเล็กซึ่งมีอยู่เพียงชนิดเดียว นอกจากนี้ในบริเวณหมู่เกาะต่าง ๆ และในทะเลพบพืชสังคมน้ำประเภท สาหร่ายทะเล จอก สาหร่ายพัด สาหร่ายสีน้ำตาลกลุ่มลายทุ่นสาหร่าย พวงองุ่น พืชน้ำเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารขนาดใหญ่ที่สำคัญต่อการดำรงชีพของปลาวาฬ และปลาขนาดเล็กและขนาดกลาง ประเภทที่กินพืชเป็นอาหาร และยังมีความสำคัญต่อสังคมของสัตว์น้ำประเภทปะการังและสัตว์หน้าดิน

ทรัพยากรสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ในอดีตเกาะสมุยอุดมด้วยสัตว์ป่าและสัตว์น้ำจำนวนมาก เนื่องจากสภาพป่าสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ และท้องทะเลยังอุดมสมบูรณ์ แต่ภายหลังเมื่อเกาะสมุยกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรสัตว์ป่าและสัตว์น้ำมีจำนวนและชนิดลดลงไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแผ้วถางป่าธรรมชาติ การใช้ที่ดินทำการเพาะปลูก และการพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยว เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ และนักท่องเที่ยวเข้าออกไปมาจะมีผลโดยตรงต่อสัตว์ เช่น การส่งเสียงดังรบกวนทำให้สัตว์หนีไป การทำลายแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์โดยไม่รู้ตัว ซึ่งจะทำให้จำนวนสัตว์ลดปริมาณลงและสูญพันธุ์ไปจากพื้นที่ในที่สุด ในด้านสัตว์ป่า พบ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 16 ชนิด จาก 7 วงศ์ แต่ที่โดดเด่นและมีความสำคัญทางด้านการอนุรักษ์ มีจำนวน 6 ชนิด ประกอบด้วย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ปลาวาฬแกลบ ปลาโลมาไร้ครีบหลัง และนากใหญ่หัวปลาดุก และมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ค่างแว่นถิ่นใต้ และ เสือปลา สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นๆ ที่พบ เช่น กระรอกปลายหางดำ หนูท้องขาว ค้างคาวขอบหูขาวกลาง กระแตใต้ พญากระรอกดำ หนูฟานสีเหลือง หมูป่า ค้างคาวแม่ไก่เกาะ ค้างคาวขอบหูขาวเล็กที่ราบ หนูนาใหญ่ ค้างคาวบัวฟันกลม ลิงแสม เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบนก ไม่น้อยกว่า 54 ชนิด จาก 25 วงศ์ นกที่สำคัญ ได้แก่ นกยางเขียว นกนางนวลแกลบท้ายทอยดำ นกแอ่นทุ่ง นกแก๊ก และนกจับแมลงชนิดต่าง ๆ นกที่โดดเด่นและมีความสำคัญ

ทางด้านการอนุรักษ์ จำนวน 2 ชนิด ประกอบด้วย ชนิดนกที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 1 ชนิด คือ นกหกใหญ่ และชนิดนกที่มีสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 1 ชนิดคือ นกชา และนกที่ให้มูลค่าทางเศรษฐกิจคือ นกนางแอ่น จากการสัมปทานเก็บรังนกนางแอ่นที่เกาะพลวย เกาะวัวเตะ และเกาะง่าม นอกจากนี้ยังพบว่าในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองมีนกแก๊ก ซึ่งจัดเป็นนกเงือกชนิดหนึ่ง มีประมาณ 100 ตัว พบมากที่เกาะวัวตาหลับ และเกาะแม่เกาะ ปกติแล้วนกชนิดนี้จะทำรังในโพรงไม่ แต่ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองพบว่าพ่อแม่นกบางคู่ทำรังในโพรงหิน อาจเป็นตัวบ่งชี้ว่าไม่มีต้นไม้ขนาดใหญ่เพียงพอสำหรับการทำรัง ส่วนนกชนิดอื่น ๆ ที่พบเห็นได้ทั่วไป เช่น นกยางทะเล นกออก นกลุมพู นกกาเหว่า นกกระปูดใหญ่ นกแอ่นบ้าน นกตะขาบดง นกเด้าลมหลังเทา นกยางเขียว นกยางดำ เหยี่ยวกิ้งก่าสีดำ เป็นต้น ด้านสัตว์เลื้อยคลาน พบ 14 ชนิด จาก 9 วงศ์ สัตว์เลื้อยคลานชนิดอื่นๆ ที่พบเห็นได้ทั่วไป เช่น กิ้งก่าบิน ปีกส้ม กิ้งก่าสวน กิ้งก่าหัวแดง แย้ จิ้งเหลนต้นไม้ จิ้งเหลนบ้าน ตะกวด เห้ย งูเหลือม งูเขียวดอกหมาก งูจงอาง เป็นต้น โดยมีชนิดของสัตว์เลื้อยคลานที่โดดเด่นและมีความสำคัญทางด้านการอนุรักษ์ จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ เต่าตนุ และเต่ากระ ทั้ง 2 ชนิด เป็นสัตว์ที่สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ อย่างยิ่ง สัตว์สะเทินสะเทินบก พบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกน้อยมากในพื้นที่ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะและแหล่งน้ำ เป็นตัวกำหนดความหลากหลายของสัตว์ รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีพของสัตว์ให้น้อยลง จากการสำรวจพบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกทั้ง 5 ชนิด ได้แก่ คางคกบ้าน กบบัว เขียดจิก กบนา กบหนอง และปาดบ้าน ซึ่งไม่มีความโดดเด่นและไม่มีความสำคัญทางด้านการอนุรักษ์ และเป็นชนิดที่พบเห็นได้น้อย

ในส่วนทรัพยากรทางทะเลนอกจากสัตว์น้ำที่พบได้ทั่วไปในท้องทะเลอ่าวไทยแล้ว เกาะสมุยปะการังที่พบส่วนใหญ่เป็นปะการังก้อน ปะการังดอกไม้ทะเล ปะการังเขากวาง ปะการังโต๊ะ และปะการังดอกกะหล่ำ และยังพบกัลปังหาสกุล Ellisella อยู่เป็นหย่อมๆ ปะการังอ่อนสกุล Sinularia และ Cladiella แพร่กระจายเป็นหย่อมๆ ใกล้หน้าผา นอกจากนี้ยังพบสัตว์อื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในแนวปะการัง เช่น ปลาผีเสื้อ ปลาผีเสื้อลายแปดเส้น ปลาสินสมุทร ปลานกแก้ว ปลากระเบนทอง ปลาฉลามหูดำ ปลาเก๋า ฟองน้ำ เม่นทะเลหนามดำ ปลิงทะเล สาหร่ายสีน้ำตาลกลุ่มสาหร่ายทุ่น และสาหร่ายจอก เป็นต้น (อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง, 2553)

ทรัพยากรท่องเที่ยว เกาะสมุยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนามีทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย น้ำตก และแนวปะการัง เกาะสมุยมีหาดทรายขาวทอดขนานไปกับทิวต้นมะพร้าวริมชายหาด น้ำทะเลใส แตกต่างกันออกไป หาดเฉวงมีทรายขาว

สะอาด น้ำทะเลใส เหมาะแก่การเล่นน้ำ หาดละไมมีอ่าวโค้งสวยงาม หาดตลิ่งงามเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยที่สุดบนเกาะ ด้านทิศเหนือและใต้สุดของเกาะเหมาะสำหรับคนรักธรรมชาติ ในขณะที่บริเวณหาดเฉวง หาดละไม ทางฝั่งตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสีส้น และวัฒนธรรมเมืองแบบลูกครึ่งไทย - ยุโรป นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเข้ามาในเกาะสมุยส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกิจกรรมต่างๆ เช่น อาบแดด ดำน้ำ พายเรือ สปา และ อบสมุนไพร ชายหาดที่นักท่องเที่ยวนิยม พักผ่อนกัน ก็คือ หาดเฉวง และ หาดละไม และยังมีอีกหลายๆ หาดที่น่าสนใจ เช่น หาดหน้าทอน หาดท้องยาง หาดท้องตะเคียน และ หาดเชิงมน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจุดชมวิวรอบๆ เกาะอยู่หลายที่ เช่น จุดชมวิวลาดเกาะซึ่งอยู่บนเชิงเขา มีหินตาหินยาย ซึ่งมีรูปลักษณะแปลกๆ อยู่บริเวณอ่าวละไม มีนิทานท้องถิ่นเล่ากันต่อๆ มาว่า นานมาแล้ว มีตายายคู่หนึ่งชื่อตาเครง ยายเรียม เป็นชาวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางโดยเรือใบเพื่อมาสู่ขอลูกสาวของตาม่องล่าย ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้กับลูกชาย เรือแล่นมาถึงบริเวณแหลมละไม เกิดพายุทำให้เรือล่ม ทั้งตาและยายก็เสียชีวิตลง ถูกคลื่นซัดขึ้นมาเกยหาด กลายเป็นหินตาหินยาย นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกหน้าเมือง และ น้ำตกหินลาด มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนั่งบนหลังช้างชมวิว การเยี่ยมชมแคมป์ช้าง การชมสวนมะพร้าว

ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่สำคัญในเกาะสมุย ได้แก่ วัดสำเร็จ พระพุทธบาทเขาเล่ เจดีย์แหลมสอ วัดพระใหญ่ วัดละไม เจดีย์แหลมสอ พระพุทธบาทเขาเล่ และวัดศิลางู เป็นต้น วัดสำเร็จ ตั้งอยู่ที่ตำบลมะเร็ต ภายในมีวัดมี "พระพุทธรูปศิลายวง"ซึ่งนำมาจากประเทศสหภาพพม่า มีอายุมากกว่า 80 ปี ภายในโบสถ์มีพระพุทธไสยาสน์สร้างด้วยหินปะการังและพระพุทธรูปเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การศึกษา พระพุทธบาทเขาเล่ พระบรมสารีริกธาติเกาะสมุย ตามประวัติศาสตร์เล่าว่า นายสีทองได้สร้าง และมีพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเมื่อปี 2498 โดยเจ้าคุณพระอรรถทัศสิสุทธิพงศ์ จังหวัดอยุธยาเป็นผู้มอบให้ เจดีย์แหลมสอ เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นโดยหลวงพ่อแดงองค์พระเจดีย์ประดับด้วยกระเบื้องสีทอง ทั้งองค์ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อยู่ริมทะเลติดต่อระหว่าง ตำบลตลิ่งงาม และหน้าเมือง วัดพระใหญ่ เป็นพระพุทธปางมารวิชัยขนาดใหญ่ประดับด้วยกระเบื้องสีเหลืองทองทั้งองค์อยู่ในตำบลบ่อผุด สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2515 ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาเกาะฟาน ระหว่างอ่าวบางรักษ์ และอ่าวปลายแหลมเกาะสมุย เป็นที่สักการะของพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป วัดละไม เป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งในตำบลละไม เป็นที่สักการะของพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป เจดีย์แหลมสอ เจดีย์แหลมสอตั้งอยู่ตำบลหน้าเมือง ทางทิศใต้ของเกาะสมุยอยู่ระหว่างบ้านทะเลและบ้านพังกา เล่ากันว่า แต่เดิมประดิษฐานอยู่บนเขาแหลมสอภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระอุรัคธาตุ (พระธาตุ

คร่อมอกของพระพุทธเจ้า) ซึ่งพระครูพิบูลย์ธรรมสาร อดีตเจ้าคณะอำเภอเกาะสมุยและเจ้าอาวาสวัดประเดิมได้อัญเชิญมาเมื่อครั้งกลับจากนำคณะไปประเทศศรีลังกา อินเดียและเนปาล เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2451 บริเวณเนื้อที่ 40 ไร่ ยังเป็นที่พำนักอาศัยของสงฆ์อีกด้วย เมื่อพระครูมรณภาพ พำนักสงฆ์แห่งนี้จึงรกร้าง ต่อมา พ.ศ.2481 หลวงปู่แดง ติสฺโส ได้นั่งเรือใบของท่านมาแวะพำนักที่นี้ ได้ชักชวนประชาชนขึ้นบูรณะซ่อมแซมองค์พระบรมธาตุที่ชำรุด 29 ปีต่อมาเกิดฟ้าผ่าองค์พระเจดีย์ ชำรุดเสียหายมาก หลวงปู่แดง จึงตัดสินใจรื้อพระบรมสารีริกธาตุและอัญเชิญลงมาสร้างใหม่โดยทางกรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบสร้างเสร็จสมบูรณ์เมื่อปีพ.ศ. 2517 (สุเมธ อินทร์พรหม, 2550)

ประชากรและโครงสร้างประชากร

จากข้อมูลทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2552 อำเภอเกาะสมุยมีประชากร จำนวน 53,769 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 26,215 คน ประชากรหญิง 27,554 คน มีจำนวน 36,453 ครัวเรือน มีความหนาแน่นต่อพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 236.86 คน / ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงซึ่งมีประมาณ 300,000 คน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประมาณ 3,000 คนต่อวัน ดังนี้

ตารางที่ 3.4 แสดงประชากรอำเภอเกาะสมุยแยกเป็นรายตำบล

ที่	ตำบล	ชาย(คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1.	อ่างทอง	5,027	5,113	10,140
2.	ลิปะน้อย	2,193	2,299	4,492
3.	ตลิ่งงาม	2,599	2,721	5,320
4.	หน้าเมือง	2,187	2,327	4,514
5.	มะเร็ต	3,692	4,085	7,777
6.	บ่อผุด	7,028	7,246	14,274
7.	แม่น้ำ	3,489	3,763	7,252
รวม		26,215	27,554	53,769

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2552 (สำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย, 2552)

ตารางที่ 3.5 แสดงเปรียบเทียบประชากรของอำเภอเกาะสมุยในช่วงเวลา 3 ปี นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551-2553

ปี	ชาย (คน)	หญิง(คน)	รวม(คน)	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
2551	25,051	26,298	51,349	34,539
2552	26,215	27,554	53,769	36,453
2553	26,092	27,461	53,553	37,187

จากตารางที่ 3.4 ในปี พ.ศ. 2552 เกาะสมุยมีประชากรจำนวน 53,769 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 26,215 คน ประชากรหญิง 27,554 คน มีจำนวน 36,453 ครัวเรือน เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับข้อมูลในปี 2551 และเปรียบเทียบในปี 2553 ตามตารางที่ 3.5 พบว่าแนวโน้มของประชากรในอำเภอเกาะสมุยมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้นโดยเฉพาะประชากรหญิง แสดงให้เห็นว่า อำเภอเกาะสมุยในปัจจุบันยังเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หากมองลงไปในระดับลึกจะพบว่า จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นมีจำนวนไม่มาก จึงอนุมานได้ว่าพื้นที่สำหรับการตั้งบ้านเรือนในเกาะสมุยยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ประชากรจะอาศัยหนาแน่นอยู่ใน 3 เกาะ คือเกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน ในเกาะสมุยประชากรส่วนใหญ่กระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว และในตำบลที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ โดยประชากรจะจับกลุ่มเป็นชุมชนใหญ่อยู่หลายชุมชน เช่น ชุมชนหน้าทอน ชุมชนแม่น้ำ ชุมชนหัวถนน ชุมชนเฉวง และชุมชนละไม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว เป็นหลัก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่

ในด้านเชื้อชาติ เกาะสมุยเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกันบนพื้นดินที่มีน้ำทะเลล้อมรอบและมั่งคั่งด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลักๆ ด้วยกัน 4 กลุ่ม คือ ชาวไทย ชาวต่างประเทศ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ชาวไทยที่อาศัยในอำเภอเกาะสมุยมีทั้งผู้คนที่อพยพเข้ามาใหม่ และคนดั้งเดิม ผู้คนที่อพยพเข้ามาใหม่ส่วนใหญ่ จากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายทั่วไปใน 7 ตำบล ได้แก่ อ่างทอง ลิปะน้อย ตลิ่งงาม หน้าเมือง มะเร็ต บ่อผุด และแม่น้ำ ประกอบอาชีพค้าขาย ทำการเกษตร และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับผู้คนดั้งเดิมของอำเภอเกาะสมุยมีหลายตระกูลด้วยกัน

ที่สำคัญ ได้แก่ ตระกูล กระสินธุ์ กาสุวรรณ เกตุแก้ว เกตุชู เกื้อสกุล แก้วเพชร ไกรสินธุ์ ขวัญละมัย ขาวนวล แข่งขัน คงคา คงจันทร์ คงเพชร คล้ายอุดม คำแก้ว คุ้มพร้อม เครือเง้า จันทร์แจ่ม จันทร์ทอง จันทร์ผ่อง จันทร์เพ็ง จันทร์สว่าง จันทรัมพร จิตจง เจริญจันทร์ เจริญผล เจริญสุข ใจกว้าง ใจซื่อ ใจปลื้ม ใจเปี่ยม ใจมั่น ใจเย็น ใจรักษ์ ใจสม ใจใส่ ช่วงโชติ โชติช่วง ชัยราษฎร์ ชาญเชี่ยว ชีวิตนันท์ ชื่นบาน ชูจันทร์ ชูทอง ชูนวลศรี ไชยธวัช ทวยเจริญ ทองจันทร์ ทองโชติ ทองแท้ ทองนวล ทองเผือก ทองเฝือ ทองพบ ทองมั่น ทองมาก ทองเรือง ทองสุข ทองหยอด ทองเหลือ แทนโชติ แท่นอ่อน เธียรโชติ นาคเพชรพูล นาคมณี นุกูลธรรม บัวทอง บัวสุวรรณ บุญเกษม เพชรแก้ว เพชรทอง เพชรพรหม เพชรรัตน์ เพชรสวัสดิ์ มีเดช เรืองจันทร์ เรืองทอง เรืองศรี วัชรสินธุ วาสินธิ์ วิชัยดิษฐ์ ศรีเกษ ศรีทองกุล ศรีฟ้า ศรีแสงฯลฯ (ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, 2553)

ชาวต่างประเทศ เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาทีหลังภายหลังจากที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว คนกลุ่มนี้อาศัยอยู่หนาแน่นในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจในเขตตำบล ตลิ่งงาม บ่อผุด และแม่น้ำ จากการสำรวจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อปี 2552 พบว่า มีชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุย จำนวน 898,765 คน มีระยะพำนักเฉลี่ย 4.48 วัน มีจำนวนห้องพัก 14,405 ห้อง แหล่งที่มา ได้แก่ ชาวเยอรมัน อังกฤษ กลุ่มสแกนดิเนเวีย สวิสเซอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส แคนนาดา และรัสเซีย

ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุยส่วนใหญ่เป็นชาวเป็นจีนไหหลำ มีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากเกาะไหหลำ ประเทศจีน ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งถิ่นฐานในอำเภอเกาะสมุยมากกว่า 100 ปี ชาวจีนถือเป็นกลุ่มคนที่มีความขยันขันแข็งและมัธยัสถ์มาก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง ยามว่างช่วงลมมรสุมก็ทำสวนมะพร้าว ทำน้ำมันยาง กากมะพร้าวที่เหลือจากการประกอบอาหารและทำน้ำมันนั้นก็นำมาปนกับรำเลี้ยงหมูไหหลำหรือ “หมูขี้พร้า”ส่งขายนอกเกาะ ดังในหนังสือชีวิวัฒน์ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (2504) ยังได้กล่าวเกี่ยวกับชีวิตชาวจีนในเกาะในสมัยนั้นว่า *“ที่ในเกาะสมุย ยังมีโรงจีนเถ้าแก่กิ้มยี่ได้ตั้งโรงสินค้า มีสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้นว่า เครื่องบริโภคเป็นราคาทั้งห้างประมาณ 30 – 40 ชั่ง ไม่ใคร่จำหน่ายเป็นการซื้อขาย สิ่งของเหล่านั้นสำหรับใช้แลกสินค้า มีมะพร้าว กระบือ เป็นต้น ราคาผลมะพร้าวที่ซื้อขายกันที่สวน 100 ผล เป็นเงิน 1 บาท น้ำมันมะพร้าวราคาหาบละ 10 บาท ถ้ามีเรือบรรทุกมีราคาขึ้นถึงร้อยละ 2 บาท ตามโรงจีนมีหมูเป็ด ไก่ บริบูรณ์ โรงจีนมักจะเลี้ยงหมูแห่งละมาก ๆ ราคาที่ขายส่งเรือเข้าออกมีเนื้อน้ำหนักหาบละ 8 บาท อนึ่งมีเรือสำเภาไหหลำใหญ่เล็กรับ...สินค้าที่เกาะสมุยอยู่เสมอทุกเดือน เดือนหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 4 – 5 ลำ จะเว้นอยู่แต่ฤดูลมว่าว 2 – 3 เดือน เรือไหหลำเหล่านั้นบรรทุกสินค้าเป็นต้นว่า*

มะพร้าว น้ำมันมะพร้า หมู ไม้เส ไม้หลาชะโอน และสินค้าเล็กน้อยต่าง ๆ" (จากหนังสือชีวิวัฒน์ ตอนที่ 3 หนังสือรายงานหัวเมืองตะวันตกฯ เมืองปราณบุรี เขาสามร้อยยอด เกาะพะงัน เกาะสมุย) ในส่วนของการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุย ส่วนใหญ่มักตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายทั่วไปบริเวณเกาะโดยมีชาวไทยเชื้อสายจีนไหหลำ แต้จิ๋ว แคะ และจีนมลายูปะปนกันไปมากน้อยตามลำดับ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งถิ่นฐานบนเกาะสมุยสามารถแบ่งได้ตามลักษณะพื้นที่ที่อาศัยอยู่เป็นจำนวน 4 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลมะเร็ต บริเวณริมคลองมะเร็ตติดกับชุมชนชาวไทยมุสลิม ชาวจีนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนไหหลำและจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก ประกอบอาชีพค้าขาย และมีศาลเจ้าหน้าเมืองเป็นศาลเจ้าแห่งเดียวที่ใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา กลุ่มที่สองตั้งอยู่ในตัวตลาดเกาะสมุย ตำบลอ่างทอง ชาวจีนกลุ่มนี้เป็นชาวจีนกลุ่มไหหลำ แต้จิ๋ว และจีนมลายูเป็นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและเปิดธุรกิจการท่องเที่ยวมีศาลเจ้าไหหลำหน้าทอนเป็นศาลเจ้าแห่งเดียวและแห่งแรกในเกาะสมุย ซึ่งมีอายุเกือบ 200 ปี กลุ่มที่สามเป็นชาวจีนไหหลำ แต้จิ๋ว และจีนแคะ ตั้งถิ่นฐานที่ตำบลแม่น้ำ ยึดอาชีพค้าขายและอาชีพบริการ กลุ่มสุดท้ายเป็นจีนไหหลำ ตั้งถิ่นฐานที่บ้านบางเก่า ประกอบอาชีพค้าขาย ทำสวนมะพร้าว และรับจ้างทั่วไป มีศาลเจ้าไหหลำ 1 แห่ง (ชวน เพชรแก้ว, 2549)

ชาวไทยมุสลิมในอำเภอเกาะสมุย อาศัยอยู่ในตำบลมะเร็ต มีประชากรประมาณ 150 ครัวเรือน ประกอบอาชีพทำการประมงชายฝั่ง และทำปลาแห้งเป็นอาชีพเสริม บรรพบุรุษของคนกลุ่มนี้เป็นมุสลิมที่อพยพมาจากรัฐไทรบุรี และรัฐกะลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยเดินทางมาทางเรือ เล่ากันว่าชนกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่แสวงหาที่ดินทำกิน อพยพมากับเรือสินค้าที่นำมะพร้าวจากเกาะสมุยไปขายยังจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่บ้านละไม มีประชากรประมาณ 10 ครัวเรือน ประกอบอาชีพจับปลา ต่อมาได้ย้ายมาตั้งชุมชนใหม่ที่บริเวณชุมชนหัวถนน ตำบลมะเร็ต เพื่อสะดวกต่อการค้าขาย เรียกชุมชนแห่งนี้ว่า ชุมชนตลาดแขกหรือบ้านแขก ภายหลังมีมุสลิมจากจงวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา อพยพมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติม จึงมีการสร้างมัสยิดนูรุลเอี๊ยะซัลขึ้น เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ชาวไทยมุสลิมที่นี่เป็นชุมชนมุสลิมชุมชนเดียวในอำเภอเกาะสมุย มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันเป็นเวลายาวนาน ทั้งการประกอบอาชีพ การใช้ภาษา อาหารการกิน และวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา อันประกอบด้วย การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การละมาดวันละ 5 ครั้ง การซะกาต และการประกอบพิธีฮัจญ์ (เจริญ ศรประดิษฐ์ และกอมารุดิน ยี่สา, 2548)

ประวัติศาสตร์และพัฒนาการชุมชน

“เกาะสมุย” เป็นชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเกาะสวรรค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นแหล่งรายได้ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสถานที่ที่รวบรวมประชากรหลายเชื้อชาติ ต่างศาสนา และต่างวัฒนธรรม คำว่า “สมุย” มาจากภาษาใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด บ้างก็ว่ามาจากภาษาจีนไหหลำ คำว่า "เซ่าบ่วย" ซึ่งคนจีนไหหลำเรียกเกาะสมุยว่า "เซ่าบ่วย" แปลว่า เกาะแรก หรือ ด่านแรก หรือ ประตูแรก เหตุที่เรียกเช่นนี้ก็เพราะว่า เมื่อประมาณ 100-150 ปีล่วงมานี้ คนจีนที่เกาะไหหลำได้นำสินค้ามายังประเทศไทยโดยทางเรือใบ ก่อนเข้ากรุงเทพฯ หรือจะไปเกาะไหหลำต้องมาจอดรับสินค้าที่เกาะสมุย สินค้าที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้น คือ ไต้ และกะปิ ต่อมาคำว่า "เซ่าบ่วย" จึงเปลี่ยนเป็น "สมุย" มาจนถึงปัจจุบันนี้ บางกระแสก็เชื่อว่า คำว่า “เกาะสมุย “ มาจากภาษาสันสกฤต แล้วเป็นภาษาทมิฬอินเดียใต้ คือ "สมวย" แปลว่า "คลื่นลม" ต่อมาคำว่า สมวย ได้เพี้ยนมาเป็น "สมุย" โดยแผลง ว เป็นสระอุ อีกกระแสหนึ่งเชื่อกันว่า "สมุย" มาบ้างก็ว่ามาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่โดยทั่วไปในแถวปักษ์ใต้ เป็นไม้เนื้ออ่อน ต้นไม่โตนัก ภาษาพื้นเมือง เรียกว่า "ต้นหมุย" ต้นหมุยนี้คำเต็มคงเรียกว่า "ต้นสมุย" ภาษาทางใต้มักจะตัดตัวหน้าออกเพื่อพูดให้สั้น คำว่า "ต้นสมุย" ก็เป็น "ต้นหมุย" เกาะสมุยจึงเรียกว่า "เกาะหมุย (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ และชาญณรงค์ เที่ยงธรรม, 2542)

เกาะสมุยมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีหลักฐานยืนยันว่ามีผู้คนมาตั้งหลักแหล่งบนเกาะสมุยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย คือ เจดีย์หลายองค์ ซึ่งได้สร้างไว้สมัยกรุงธนบุรี ได้แก่ เจดีย์วัดแหลมสอ เจดีย์วัดหน้าพระลาน เจดีย์ศรีสุคตคีรี เขาหัวจุก ในอดีตเกาะสมุยอยู่ในความดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช ศาลาว่าการเมือง(อำเภอ) ตั้งอยู่บ้านดอนแตงตำบลหน้าเมือง อยู่ทางทิศใต้ของเกาะสมุย ต่อมาในปี พ.ศ.2441 ศาลาว่าการเมืองถูกยุบและได้ตั้งเป็นอำเภอขึ้นตรงต่อเมืองไชยา โดยมีพระยาเจริญราชภักดี ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอคนแรกได้พิจารณาที่ตั้งเมืองเดิม ซึ่งไม่ค่อยมีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นที่ลุ่มบริเวณอ่าวมีหินปะการัง จำนวนมากยากแก่การจอดเรือและหลบคลื่นลมในปีพ.ศ. 2449 ได้ย้ายเมืองมาตั้งที่ บ้านหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ซึ่งมีประชากรอาศัยหนาแน่น มีอ่าวจอดเรือกว้างขวางเหมาะแก่การหลบคลื่นลม เรือสามารถเข้าถึงฝั่งได้สะดวกและเมืองแห่งนี้ คือ ที่ตั้งเมืองปัจจุบันของอำเภอเกาะสมุย (ปราณี เพชรแก้ว, 2547)

ในต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกาะสมุยเป็นเมืองส่งส่วยอากรขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชโดยมีที่ว่าการเมืองอยู่ที่บ้านดอนแตง ใกล้วัดประเดิมหมู่ที่ 1 ตำบลหน้าเมืองอยู่ทางทิศใต้ของเกาะสมุยมีข้อความปรากฏใน หนังสือ "ชีวิวัฒน์" พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงนิพนธ์ไว้เป็นทำนอง รายงาน

การเสด็จ ตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีวอก พ.ศ. 2427 ได้กล่าวถึงเกาะสมุยในขณะนั้นใจความตอนหนึ่งว่า *" ในหมู่บ้านเกาะสมุยนี้ ถ้าจะประมาณโรงเรือนราษฎรที่ตั้งอยู่ จะเปนไทยประมาณ 400 หลังเศษ จีน 100 หลังเศษ เปนจำนวนคนซึ่งประจำอยู่ ณ เกาะนั้น ไทยประมาณ 1,000 คนเศษ จีนสัก 600 คนเศษ คิดทั้งคนจรไปมาตั้งบ้างไปบ้าง จะเป็นคนรวมประมาณถึง 2,000 คน แต่คนในเกาะสมุยนั้นมาก ๆ น้อย ๆ เป็นคราว ๆ เป็นต้นว่าถึงฤดูสักเลก คนหลบหนีมาอยู่เกาะสมุยเป็นอันมาก ถ้าจะคิดในเวลาอย่างมากจะเป็นคนประมาณถึง 5,000-6,000 คน คนไทยนั้นเป็นคนชาวนอก กริยาน้ำใจ และเสียสละเป็นชาวนอก กริยา น้ำใจเสียสละ เป็นชาวนอกทั้งสิ้น มักจะบิดเบือน พูดจาไล่ไม่จนและเป็นคนเกรงกลัวอาญานายกดขี่ เป็นต้น ถ้าจะถามสิ่งใดก็พูดจาอ้อมค้อมวนเวียน ปิดบังเป็นธรรมดา หาจริงยาก....พวกนั้นมักจะเป็นชาติไหหลำทั้งสิ้น.....ฯลฯ "* เมื่อเกาะสมุยเป็นเมืองส่งส่วยแก่เมืองนครศรีธรรมราช เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ก็ส่งคนมาปกครองเกาะสมุย ความอีกตอนหนึ่งในชีวิวัฒน์กล่าวว่า"*เกาะสมุยนี้ มีตำแหน่งผู้ว่าราชการเป็นพระคนหนึ่ง คือนายฉิม ญาติพระยานครที่ตายเสียแล้วในเวลาบัดนี้ไม่มีตัว พระสมุยผู้ว่าราชการ มีแต่ปลัดอยู่คนหนึ่งเรียกว่าหลวงสมุยเป็นคนแก่อายุมาก" ชาวเกาะสมุยมักจะเรียกเจ้าเมือง เกาะสมุยว่า "ตาหลวงหมุย"* และการปกครองสมัยเดิม เจ้าเมืองแต่ละคนจะอยู่จนแก่เฒ่าและเมื่อตายไปแล้วจะแต่งตั้งบุตรชายเป็นเจ้าเมือง แทนต่อไป (จากหนังสือชีวิวัฒน์ ตอนที่ 3 หนังสือรายงานหัวเมืองตะวันตกฯ เมืองปราณบุรี เขาสามร้อยยอด เกาะพะงัน เกาะสมุย)

ในปี พ.ศ. 2427 ครั้งเมื่อสมเด็จฯ กรมพระยาภานุพันธุ์วงศ์วรเดช ได้มาตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ทำให้ทราบว่าชาวเกาะสมุยไม่อยากอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช เพราะถูกกดขี่ข่มเหง ทำให้ชาวเกาะสมุยเกรงอาญา เจ้าพระยานคร ดังนั้นชาวเกาะสมุยจึงได้ร้องทุกข์กับ สมเด็จฯ กรมพระยาภานุพันธุ์วงศ์วรเดช ต่อมาในคราวเดียวกันพระองค์ทรงแวะเยี่ยมเยียนที่เมืองไชยา อันเป็นเมืองสำคัญแห่งหนึ่งในสมัยนั้น ได้ทรงพบปะกับพระยาไชยา (ขำ ศรียาภัย) เจ้าเมือง (ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาวจีสัตยารักษ์) ก็ทรงชอบพออัธยาศัยของพระยาไชยามาก ด้วยเหตุนี้เองจึงได้ กราบทูลให้ พระบาทสมเด็จฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทราบถึงความต้องการของชาวเกาะสมุย จึงทำให้เกาะสมุยมาขึ้น กับเมืองไชยาด้วยเหตุนี้เอง ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2440 ได้มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นขึ้นใหม่ โดยยุบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ตั้งเป็น มณฑล จังหวัด และอำเภอเมืองเกาะสมุยกับเกาะพะงันถูกยุบรวมเป็นอำเภอเดียวกันและได้ส่งหลวงพิพิธอักษร (สิงห์ สุวรรณรักษ์) ไปเป็นนายอำเภอคนแรกของเกาะสมุย

หลวงพิพิธอักษร เป็นทั้งนักบริหารและนักปกครองและนักพัฒนาที่ดี จึงเป็นที่ชื่นชอบของชาวเกาะสมุยมากและได้ขนานนาม ท่านว่า "พ่อนาย" ท่านได้ย้ายที่ว่าการ จากบ้านดอนแตงมาตั้ง

ที่บ้านหน้าทอน หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง (อันเป็นที่ตั้ง ของที่ว่าการอำเภอปัจจุบันนี้) ด้วยเห็นว่าที่บ้านหน้าทอน อยู่ใกล้กับที่ทำการของเมืองไชยา มีอ่าวจอดเรือที่ดีและท่านได้สละที่ดิน ส่วนตัวจำนวน 6 ไร่ ให้เป็นที่ตั้งที่ว่าการ อำเภอในปี พ.ศ.2449 แต่ตัวอาคารที่ว่าการอำเภอเป็นแบบสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมา เมื่อ พ.ศ. 2468 หลวงพิพิธอักษร ได้รับพระราชทานยศเป็น พระยาเจริญราชภักดี ดำรงตำแหน่งนายอำเภอตั้งแต่ พ.ศ.2440-พ.ศ.2471 รวมเวลานานถึง 31 ปี จึงได้ลาออกรับบำนาญและถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 84 ปี ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2482 ครั้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เสด็จประพาสเกาะสมุย และได้ทรงปรารภถึงความเก่าแก่ของอาคารที่ว่าการอำเภอ และทรงเห็นว่าสมควรจะสร้างใหม่ได้แล้วดังนั้นทางอำเภอจึงได้ของบประมาณไปยังส่วนกลางจนกระทั่งปี พ.ศ.2514 ได้รับงบประมาณ เป็นเงิน 300,000 บาท โดยให้สร้างแบบอาคารไม้สองชั้นทางอำเภอพิจารณาเห็นว่าเกาะสมุย เป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศไปเที่ยวปีละมาก ๆ จึงได้ขอทบทวนใหม่ในปี พ.ศ.2516 และได้รับงบประมาณในปี พ.ศ. 2518 และสร้างเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2519 ลักษณะของอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ตัวตึก 2 ชั้น (สำนักงานเทศบาลอำเภอเกาะสมุย, 2553)

ในด้านพัฒนาการชุมชน ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2510 ขณะที่เกาะภูเก็ตเป็นที่รู้จักกันในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่ได้ชื่อว่า"ไข่มุกแห่งอันดามัน" ช่วงนั้นสมุยยังเป็นเกาะที่คนไทยรู้จักกันเพียงว่ามีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับ 3 รองจากเกาะภูเก็ต และเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นเกาะที่มีเนื้อหาปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในยุคนั้นว่า"เป็นแหล่งที่มีมะพร้าวมากสุดในประเทศ"

ในอดีตเกาะแห่งนี้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวท้องถิ่น มีเส้นทางคมนาคมติดต่อตัวจังหวัดอยู่เพียงทางเดียว คือ เดินทางด้วยเรือยนต์โดยสารแบบสองชั้น ที่วิ่งจากท่าเรือบ้านดอนถึงท่าเรือหน้าทอนซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของตัวเกาะ เรือโดยสารที่ว่านี้จะแล่นออกไปจากท่าบ้านดอนในช่วงเย็น ใช้เวลาแรมคืนอยู่กลางทะเล ให้ผู้โดยสารเอนนอนกันบนเสื่อสาดภายในห้องโดยสารบริเวณชั้นบน ส่วนชั้นล่างจะเป็นห้องบรรทุกสินค้า และจะถึงท่าเรือหน้าทอนก็เมื่อเช้าตรู่วันรุ่งขึ้นหลังไก่ขัน หากมีผู้ประสงค์จะเดินทางไปทำธุระที่เมืองบางกอก หรือไปเรียนหนังสือส่วนใหญ่จะเลือกอาศัยเรือสินค้าเดินทะเลที่แวะเข้าไปขนมะพร้าวที่เกาะสมุยจะสะดวกกว่าการเดินทางมายังบ้านดอนแล้วต่อรถไฟที่สถานีพุนพิน การเดินทางด้วยเรือสินค้าใช้เวลากว่าสองวันสองคืนเป็นอย่างน้อย จึงจะถึงจุดหมาย

เกาะสมุยเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไปครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีสาวงามนางหนึ่งซึ่งเป็นลูกหลานชาวเกาะนามว่า “บุญตา ศรีแผ้ว” ได้คว้าตำแหน่งรองนางสาวไทย จากการประกวด

ในงานวชิราวุธ ชื่อเสียงของเกาะสมุยสมัยนั้นจึงโด่งดังไม่แพ้ผลผลิตมะพร้าว ผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่บนเกาะส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมะพร้าวซึ่งเป็นดั้งเดิมที่ถ่ายทอดกันมายาวนาน รองลงมา คือ การทำประมงพื้นบ้าน จากการทำสวนมะพร้าวที่ให้ผลผลิตดี ครรลองชีวิตของคนบนเกาะนี้จึงผูกพันกับอาชีพนี้มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่า “ในอดีตพ่อแม่จะเลือกสืบทอดการทำสวนมะพร้าวให้กับลูกหลาน โดยเลือกเฟ้นจากพฤติกรรมของลูกเป็นเกณฑ์ตัดสิน ลูกคนใดขยันหมั่นเพียรในการทำกิน พ่อแม่ก็จะให้มรดกเป็นที่ดินบนเขาด้านในเกาะ ทำไร่ ทำสวน เพราะดินดีเพาะปลูกอะไรก็ได้ผลงาม แต่หากลูกคนใดดูท่าเกกมะเหรกเกเร ก็ดัดสันดานให้รู้ถึงความยากลำบาก จะให้มรดกเป็นที่ดินติดชายหาดริมทะเล ปลูกอะไรไม่ขึ้น จนมีคำติดปากมาจนปัจจุบันว่า “ลูกรักมักได้ที่ภูเขา ส่วนลูกชังมักได้ที่ติดชายทะเล” (ชม เพชรแก้ว,สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2554)

หลังปี พ.ศ. 2535 เกาะสมุยมีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมสิ่งแวดล้อม เมื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวจากซีกโลกตะวันตก นิยมเดินทางมาหาไอแดดและแสงตะวัน จากริมฝั่งทะเลตั้งแต่อินเดีย ศรีลังกาลงมาจนถึงเกาะภูเก็ต ภายหลังที่ภูเก็ตสภาพสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์เริ่มถูกทำลายจากการขยายพื้นที่การท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเทียวบางส่วนจึงเปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยว เสาะแสวงหาพื้นที่ใหม่ๆ ที่ธรรมชาติยังบริสุทธิ์ ทำให้เกาะสมุยกลายเป็นที่นิยมในเวลาต่อมา เนื่องจากมีแนวหาดหลายแห่งที่สวยงาม เช่น หาดเฉวง อ่าวละไม เป็นสวรรค์อันสงบเหมาะสำหรับการพักผ่อนอาบแดดที่ไม่มีวัตถุหรือผู้คนเข้าไปรบกวนเหมือนภูเก็ต ข่าวการค้นพบหาดทรายและทะเลที่งดงามได้ถูกสื่อสารกันแบบปากต่อปากในหมู่นักท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มคนประเภทนี้มีแต่จะขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่ดินริมหาดซึ่งไม่เคยมีใครอยากจะเข้าไปจับจองเพื่อลงทุนกลับกลายเป็นทำเลทองชวนให้น่าลงทุนขึ้นมาทันที หาดทรายที่เคยสงบก็เริ่มแปลงสภาพเป็นมีกระท่อมเล็ก ๆ ให้เช่าพัก กับร้านอาหาร สถานบันเทิงขึ้นมาแซม และมีการพัฒนารูปแบบการลงทุนขึ้นไปเรื่อย ๆ ทั้งหาดเฉวงและอ่าวละไมได้กลายเป็นแหล่งรวมตัวของนักท่องเที่ยว นิยมเปลือยกายอาบแดด มีการก่อสร้างกระท่อมเรือนนอนแบบง่าย ๆ โดยใช้ไม้จากต้นมะพร้าวมาทำเป็นเสา เหลาใบกับก้านมะพร้าวมาเหน็บเป็นฝาถึงหลังคา เปิดให้เช่าพักคืนละ 20-30 บาท

ยุคต้น ๆ ของการท่องเที่ยวเกาะสมุย ถนนหนทางการสัญจรไปมาบนเกาะยังไม่สะดวก แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างหาดเฉวง หาดละไม หินตาหินยาย น้ำตกหน้าเมือง น้ำตกหินลาด รวมทั้งวัดวาอารามเล็ก ๆ แบบท้องถิ่นพื้นบ้านอย่างวัดละไม วัดพระใหญ่ ก็ดูเหมือนจะเพียงพอแล้วสำหรับนักท่องเที่ยวฝรั่งที่ตั้งใจหลีกหนีจากความเจริญมาใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ หาดทราย ชายทะเล สายลม แสงแดด ภายหลังเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการที่บอกต่อกันไปแบบปากต่อปากก็ทำให้

นักท่องเที่ยวทั่วโลกหลั่งไหลกันเข้ามายังเกาะสมุย เพียงระยะเวลาไม่กี่ปีเกาะสมุยเติบโตอย่างรวดเร็วเกินคาดหมาย กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ความเจริญหลากหลายรูปแบบต่างถาโถมเข้ามา โรงแรมหรูหราระดับ 5 ดาว รีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า ผุดกันขึ้นมาเป็นดอกเห็ด

เกาะสมุยมีสภาพการเติบโตที่เลียนแบบเกาะภูเก็ตทุกอย่าง เมื่อกองทัพของนักลงทุนต่างยาตราเข้าไปตระเวนหาที่ดินผืนงาม ซึ่งก็ไม่พ้นที่ดินสวนมะพร้าวริมหาดเป็นเป้าหมายสำคัญ ชาวบ้านที่มีที่ดินติดชายหาดที่ถือเป็นลูกชังเริ่มขยับฐานะขึ้นเป็นเศรษฐี จากการขายที่ดินแปลงงามให้กับนักลงทุน ไร่หนึ่งมูลค่าหลักแสนหรือล้านต้น ๆ การเป็นเศรษฐีเกิดใหม่ของคนเหล่านี้จะครองฐานะนานแรมเดือนหรือแรมปีก็ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการกับเม็ดเงินที่ได้มา คนไหนรู้คุณค่าก็สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นมาถึงวันนี้ คนไหนได้เงินมาแล้วใช้จ่ายอย่างเทกระจาดท้ายที่สุดก็ต้องบากหน้ากลับไปเป็นลูกจ้างให้กับนักลงทุนบนที่ดินซึ่งตนเคยเป็นเจ้าของมาก่อน

ช่วงระยะเพียงสองถึงสามทศวรรษ เกาะสมุยได้กลายเป็นมหานครแห่งการท่องเที่ยวไปในที่สุด มีนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปท่องเที่ยวปีละกว่าแสนคน ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติแห่เข้าไปปีละกว่าแปดแสนคน ทำให้เกาะสมุยมีรายได้ทางการท่องเที่ยวปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า 1.4 หมื่นล้านบาท และมีโรงแรมที่พักทุกระดับอยู่ 468 แห่ง 17,603 ห้อง และกำลังจะเพิ่มขึ้นในเร็ว ๆ นี้อีก 2,000 ห้อง เกาะสมุยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีเที่ยวบินเชื่อมเมืองหลวง กับภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงบินตรงมาจากต่างประเทศ รวมแล้วกว่า 32 เที่ยวต่อวัน กับมีเรือเฟอร์รี่เข้ามาเสริมบทบาท ขนทั้งคนและรถอีกวันหนึ่งไม่รู้ว่า กี่ร้อยกี่พันคัน เกาะสมุยแห่งนี้จึงเหมือนดินแดนที่ไร้พรมแดน และเป็นเกาะสวรรค์ของนักท่องเที่ยว (สำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย, 2552) อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนคนเกาะสมุยจำนวนไม่น้อยที่ยังยึดมั่นอยู่กับการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย แม้อิทธิพลของสถานประกอบการแบบสะดวกซื้อติดเครื่องปรับอากาศ ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่ต่างดาหน้าเข้าไปให้บริการกันอยู่ที่นั่นมากมายก็จริง แต่ตลาดสดประจำวันยามเย็นบ้านหน้าทอน ก็ยังเป็นแหล่งที่บรรดาชาวเกาะ จับจ่ายซื้อผักปลา เพื่อการดำรงชีพในแต่ละวันกันอย่างไม่เสื่อมถอย หรือแม้แต่คนเฒ่าคนแก่ที่เคยเก็บเกี่ยวเอาพืชผักในเรือกสวนมาขายแต่ก่อนเก่าถึงวันนี้ก็ยังคงดำเนินชีวิตอยู่เยี่ยงนั้น แหล่งการทำประมงที่เคยยึดเป็นกิจประจำวันกันมานานบริเวณหมู่บ้านแม่น้ำของชาวไทยมุสลิม และบ้านแขกในตำบลมะเร็ต ถึงวันนี้พวกเขาก็ยังคงยึดมั่นวิถีชีวิตแบบเดิม และสร้างเครือข่าย จำหน่ายผลผลิตที่ได้จากท้องทะเลให้กับสถานประกอบการในเกาะสมุย แม้แต่การสวนมะพร้าวซึ่งถือสัญลักษณ์ของเกาะสมุยที่เคยมีกว่า 8 หมื่นไร่ ได้หายไปเพราะการปรับพื้นที่ปลูกสร้าง อาคารโรงแรม รีสอร์ท และถูกหนอนบ้างด้วงบ้างทำลายอีกรวมกว่า 20,000 ต้นต่อปี แต่ชุมชนบ้านขามซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตก ก็ยังไม่ย่อท้อและเหนียวแน่นอยู่กับอาชีพนี้สู้โดยอุตส่าห์สร้างผลผลิตออกมามิได้ขาด

พัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันโครงสร้างทางเศรษฐกิจในเกาะสมุยประกอบด้วย สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาหลัก รองลงมาคือ สาขาการท่องเที่ยว สาขาการค้าและบริการ และสาขาอุตสาหกรรม ดังนี้

สาขาเกษตรกรรม อำเภอเกาะสมุยมีการประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นหลัก โดยมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ ทั้งในด้านพื้นที่เพาะปลูกปริมาณผลผลิต และมูลค่าผลผลิต ซึ่งการผลิตพืชเศรษฐกิจในเกาะสมุยเป็นการผลิตทั้งเพื่อการบริโภคและการส่งออกพืชที่ส่งออกมากที่สุดตามตารางที่ 3.6 คือ มะพร้าวและผลไม้บางชนิด นอกนั้นยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้น ปัจจุบันจึงมีการนำเข้า พืช ผัก ผลไม้ จากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และอำเภอใกล้เคียงเพื่อมาบริโภคภายในเกาะสมุย

ตารางที่ 3.6 แสดงสภาพการผลิตพืชที่สำคัญของอำเภอเกาะสมุย

ที่	พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	จำนวนครัวเรือนที่ปลูก
1.	มะพร้าว	84,310	900	5,956
2.	ทุเรียน	11,037	1,429	849
3.	ลางสาด	5,725	1,929	850
4.	มังคุด	430	1,000	145
5.	ยางพารา	1,185	217	81

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุย (ข้อมูล ณ วันที่ 22 เดือน มิถุนายน 2552)

ในด้านการประมง ส่วนการประมงในเกาะสมุยเกือบทั้งหมดเป็นประมงชายฝั่งขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงน้ำเค็มบริเวณชายฝั่งของหมู่บ้านต่างๆ และมีส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพประมงน้ำจืด ได้แก่ การเลี้ยงปลา เพาะปลูกผัก โดยผลผลิตที่ได้ ส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครอบครัวร้อยละ 30 ที่เหลือร้อยละ 70 นำไปจำหน่ายในตลาดและร้านอาหารภายในเกาะ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการทำประมงทะเลซึ่งเป็นผลผลิตส่วนใหญ่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิตเนื่องจากในหนึ่งปีสามารถทำประมงได้ 4 - 5 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่ไม่มีมรสุม และปัญหาการขาดความอุดมสมบูรณ์ของปะการังเนื่องจากมีการระบายของเสียลงสู่ทะเล ทำให้ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำเค็มลดลงทุกปี จึงต้องมีการนำสัตว์น้ำเข้ามาจากที่อื่น ๆ

ในด้านปศุสัตว์ เกาะสมุยยังมีการผลิตปศุสัตว์ได้แก่ ไก่เป็ด สุกร กระบือ และโค แต่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้บริโภคและเพื่อใช้แรงงานในครอบครัวมีจำนวนน้อยที่ทำการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งเป็นการทำเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัวมากกว่าประกอบเป็นอาชีพหลัก และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ปริมาณสัตว์ได้ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของ ประชากรและนักท่องเที่ยวและต้องมีการนำเข้ามาจากที่อื่น

การท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2528 โดยการกำหนดเป็นแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะสมุย ได้ส่งผลให้การท่องเที่ยวในเกาะสมุยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนโรงแรมและที่พักและจำนวนเงินตราต่างประเทศที่หมุนเวียนในเกาะสมุยในปีพ.ศ. 2547-2551โดยสรุปข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน 2552 ดังตารางที่ 3.7-3.8

ตารางที่ 3.7 แสดงสภาพนักท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย

พ.ศ.	นักท่องเที่ยวไทย	นักท่องเที่ยวต่างชาติ	รวม(คน)	รายได้จากการท่องเที่ยว
2547	161,998	775,765	937,763	11,314.59 ล้านบาท
2548	162,335	852,574	1,014,909	12,758.00 ล้านบาท
2549	158,312	872,311	1,030,623	14,016.29 ล้านบาท
2550	160,887	898,765	1,059,642	14,069.16 ล้านบาท
2551	22,633	206,432	222,633	-

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย, 2553

ตารางที่ 3.8 แสดงที่พักในอำเภอเกาะสมุย

สถานที่	จำนวนห้องพัก	อัตราการเข้าพัก
จำนวน 425 แห่ง	15,404 ห้อง	- จำนวนการเข้าพักของนักท่องเที่ยว 222,633 คน/ปี - อัตราการเข้าพักเฉลี่ย 55.66% - ระยะพำนักเฉลี่ย 7.15% ต่อ วัน

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกาะสมุย, 2553

คณะทำงานเศรษฐกิจภาคบริการ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในเกาะสมุย ในพื้นที่เกาะสมุยโดยสำรวจจากสถานที่ประกอบการต่างๆ ในปีพ.ศ.2547-2548 (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) ดังตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9 แสดงสถิติการท่องเที่ยวภายในเกาะสมุย ในระหว่างปีพ.ศ. 2547-2548

ลำดับ	รายการ	ปี 2548	ปี 2547	การเปลี่ยนแปลง (%)
1	จำนวนผู้มาเยี่ยมเยียน (คน)	994,805	937,763	+ 6.08
	คนไทย	162,335	161,998	+ 0.21
	คนต่างประเทศ	832,470	775,765	+ 7.31
2	ค่าเฉลี่ยการเข้าพัก (วัน)	4.26	4.25	+ 0.24
	คนไทย	2.84	2.61	+ 8.81
	คนต่างประเทศ	4.52	4.58	- 1.31
3	ค่าเฉลี่ยการใช้จ่าย (บาท/คน/วัน)	2,955.67	2,830.83	+ 4.37
	คนไทย	2,301.77	2,412.94	- 4.61
	คนต่างประเทศ	3,030.70	2,918.11	+ 3.86
4	รายได้หมุนเวียน (ล้านบาท)	12,251.64	11,314.59	+ 8.28
	คนไทย	1,000.59	995.77	+ 0.48
	คนต่างประเทศ	11,251.05	10,318.82	+ 9.03
5	ที่พัก	-	-	-
	จำนวนที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท (แห่ง)	356	383	- 7.05
	จำนวนห้องพัก (ห้อง)	12,769	12,315	+ 3.69

การค้าและบริการ ร้านค้าและสถานประกอบการต่าง ๆ ในเกาะสมุยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์รวมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารโรงแรมและ

บังกะโล ส่วนร้านค้าและสถานประกอบการที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้าเพื่อเสียภาษีการค้าคาดว่ามีจำนวนไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของร้านค้าและสถานประกอบการที่จดทะเบียนฯ ส่วนธุรกิจให้บริการทางการเงินในเกาะสมุยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง ตำบลบ่อผุดปัจจุบันมีสถาบันการเงินในเกาะสมุยรวม 32 แห่ง ประกอบด้วยสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ 28 แห่ง และเป็นสถาบันการเงินที่ไม่ใช่เป็นธนาคารพาณิชย์ 4 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่น้ำและตำบลมะเร็ต ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีธุรกิจที่พักและนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นอกจากนี้เกาะสมุยยังมีสหกรณ์ จำนวน 3 แห่ง โดยแบ่งเป็นสหกรณ์การเกษตรอำเภอเกาะสมุย 1 แห่ง สหกรณ์ร้านค้า อำเภอเกาะสมุย 1 แห่ง และสหกรณ์บริการ 1 แห่ง คือ สหกรณ์เดินรถอำเภอเกาะสมุย

อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของเอกชนในเกาะสมุยตั้งอยู่ในตำบลต่างๆ ดังนี้คือ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง ตำบลมะเร็ต ตำบลแม่น้ำ และตำบลบ่อผุดซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้มะพร้าว ผลิตน้ำแข็ง น้ำดื่ม ซ่อมเครื่องยนต์ ผลิตบล็อค และอุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ การหีบน้ำมันมะพร้าว มะพร้าวแห้ง ซึ่งอุตสาหกรรมทำน้ำแข็ง น้ำดื่ม และทำคอนกรีตบล็อก เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงานสูง

สภาพการเมืองการปกครอง

อำเภอเกาะสมุยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ระดับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และระดับหน่วยงานในพื้นที่ (สำนักงานเทศบาลเกาะสมุย, 2553) ดังนี้

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

เกาะสมุยเป็นที่ตั้งของอำเภอเกาะสมุย ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ออกเป็น 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่น้ำ ตำบลอ่างทอง อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ พื้นที่ 28.10 ตารางกิโลเมตร เป็นศูนย์กลางของเกาะเพราะเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ธนาคาร ท่าเทียบเรือประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ บ้านหน้าทอน (ตลาดหน้าทอน) บ้านบางมะขาม บ้านตะเกียน (บนเกียน)บ้านลิปะใหญ่ บ้านเกาะพลวย บ้านแหลมดิน ตำบลลิปะน้อย อยู่ทางทิศตะวันตกกึ่งกลางของเกาะพื้นที่ 21.13 ตารางกิโลเมตร มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านแหลมดิน บ้านลิปะน้อย บ้านกรอกพันรา บ้านโจ้งคลำท้องยาง และบ้านทุ่ง ตำบลตลิ่งงาม อยู่ทางทิศใต้ของเกาะ พื้นที่ 27.47 ตารางกิโลเมตร มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านสระเกศ บ้านตลิ่งงาม บ้านพังกา บ้านท้องกรูด และบ้านเกาะแตน ตำบลมะเร็ต ตำบลหน้าเมือง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะ

พื้นที่ 41.63 ตารางกิโลเมตร มี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านสวนทุเรียน บ้านหัวเวียง บ้านตะพ้อ บ้านบางเก่า (บ้านทะเล) และบ้านแหลมสอ ตำบลมะเร็ต อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะ พื้นที่ 21.76 ตารางกิโลเมตร มี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านหาญบ้านหัวถนน บ้านทุ่ง บ้านละไม บ้านมะเร็ต และบ้านตีนท่า ตำบลบ่อผุด อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ พื้นที่ 59.79 ตารางกิโลเมตร มี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านเขาพระ บ้านบางรักษ์ บ้านเฉวง บ้านปลายแหลม บ้านเกาะฟาน และบ้านบ่อผุด ตำบลแม่น้ำ อยู่ทางทิศเหนือของเกาะ พื้นที่ 31.48 ตารางกิโลเมตร มี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแม่น้ำ บ้านออกท่า บ้านดอนทราย บ้านใต้ บ้านทุ่งนา และบ้านบางปอ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

เกาะสมุยได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลครั้งแรกเมื่อ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2499 ซึ่งมีพื้นที่ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง ต่อมาเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2506 ได้ประกาศให้ครอบคลุมพื้นที่ของเกาะสมุย เกาะแตน และเกาะพะงัน แต่เมื่อเกาะพะงัน มีการแบ่งพื้นที่เป็นกิ่งอำเภอ ในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2516 สุขาภิบาลเกาะสมุยจึงประกอบด้วย เกาะสมุย เกาะแตน และเกาะนกเภา ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของหมู่ที่ 7 ตำบลอ่างทอง (เกาะนกเภา เกาะนกเชือก และเกาะกรัน) ให้ขึ้นกับอำเภอดอนสัก ในวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ทำให้สุขาภิบาลเกาะสมุยเหลือพื้นที่ครอบคลุมเกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน ซึ่งสุขาภิบาลเกาะสมุยได้รับการยกฐานะตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน2551 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลเมืองเกาะสมุยเป็นเทศบาลเมืองเกาะสมุยโดยเทศบาลเมืองเกาะสมุยมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งอำเภอเกาะสมุย ประกอบด้วย 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน

หน่วยงานในพื้นที่

อำเภอเกาะสมุยมีหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งในอำเภอ ที่สังกัดส่วนกลาง ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาเกาะสมุย สำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย สำนักงานสรรพสามิตอำเภอเกาะสมุย สำนักงานอัยการจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย ศาลจังหวัดเกาะสมุย สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย สำนักงานบังคับคดีจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย เรือนจำอำเภอเกาะสมุย สำนักงานที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สถานีตรวจอากาศ สถานีรายงานเกาะสมุย หน่วยตำรวจน้ำเกาะสมุย ด่านตรวจคนเข้าเมือง แผนก 13 กองกำกับการ 3 กองกำกับการตำรวจท่องเที่ยว หมวดการทางเกาะสมุย ฐานส่งกำลังบำรุงกองทัพเรือ ภาคที่ 3 ด่านศุลกากรอำเภอ ด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศเกาะสมุย อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง สถานี

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยสาขาเกาะสมุย สังกัดส่วนภูมิภาค ได้แก่ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 4 แห่ง ศูนย์โทรคมนาคม ศูนย์ประสานงานและพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักงานบริการโทรศัพท์เกาะสมุย สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค

พัฒนาการสังคมและวัฒนธรรม

จากบันทึกของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (2504) ได้บันทึกไว้ในหนังสือชีววิวัฒน์ซึ่งเมื่อปีพ.ศ. 2427 กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยไว้ว่า *"คนไทยทำนา ทำไร่ ข้าว แตง ฝ้าย และทำสวนมะพร้าว คนจีนแลทำน้ำมันยาง เลี้ยงหมูไหหลำในเกาะและส่งออกนอกเกาะอย่างหนึ่ง.... ราคาผลไม้ที่ซื้อขายในสวน 100 ผล เป็นเงิน 1 บาท น้ำมันมะพร้าว ราคาหาบละ 10 บาท.....ราคาสุกรที่ขายส่งเรือข้าวออกมีเนื้อน้ำหนักหาบละ 8 บาท ในเกาะนั้นมีการเลี้ยงกระบือบ้าง เพลิดบ้างเป็นอันมาก แต่กระบือ ที่ราษฎรใช้สอยนั้นน้อย....."* จากหนังสือชีววิวัฒน์ ตอนที่ 3 หนังสือรายงานหัวเมืองตะวันตกฯ เมืองปราณบุรี เขาสามร้อยยอด เกาะพะงัน เกาะสมุย จากบันทึกดังกล่าวนี้เห็นได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ของชาวเกาะสมุยในสมัยก่อนเป็นการทำเกษตรแบบยังชีพ คือ พอมีพอกิน ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก อาชีพที่สำคัญคือการทำสวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มะพร้าว ซึ่งถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญของคนเกาะสมุย มะพร้าวที่นี่มีการขายมะพร้าวทั้งที่เป็นผล ทำเป็นมะพร้าวแห้งบรรจุกระสอบและทำเป็นน้ำมันมะพร้าว ส่วนการค้าขายกับชาวนอกเกาะ ส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้การดูแลของจีนไหหลำที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะสมุย ชาวเกาะสมุยนิยมปลูกมะพร้าวบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบซึ่งอยู่ระหว่างที่นากับภูเขา ในสวนมะพร้าวมีการปลูกพืชชนิดอื่นผสมปนเป ได้แก่ ทุเรียน เงาะ พริกไทย ลางสาด มังคุด กล้วย ขนุน เป็นต้น ลักษณะการปลูกแบบผสมผสานแทรกอยู่ในผืนป่าซึ่งมีไม้ป่าดั้งเดิมการปลูกลักษณะนี้เรียกกันว่า "การทำสวนพ่อเฒ่า"

การทำสวนมะพร้าวแต่เดิมใช้แรงงานคนเป็นหลัก ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันทำงานในสวนโดยเฉพาะการถางป่า ดายหญ้า กำจัดวัชพืช การปลูกส่วนใหญ่ไม่ได้ปลูกแบบคัดเลือกพันธุ์ เพราะถือว่ามะพร้าวที่เกาะสมุยเป็นมะพร้าวพันธุ์ดีอยู่แล้ว ไม่มีการใส่ปุ๋ยแต่ประการใด ปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ หากเป็นสวนขนาดใหญ่มักจ้างจีนไหหลำถางหญ้า และดูแลสวน เมื่อมะพร้าวให้ผลผลิต ชาวบ้านจะใช้ไม่ไผ่มีเคียวผูกที่ปลายสำหรับสอยมะพร้าวต้นที่ไม่สูงมากนัก แต่ถ้าเป็นมะพร้าวสูงก็จะจ้างจีนไหหลำปีนขึ้นไปปลิด หรือไม่ก็จ้างให้ฝูงมีลิงที่ฝึกหัดเก็บมะพร้าวมาช่วยจัดการให้ หลังจากนั้นจะนำมะพร้าวมารวมกันเป็นกองใกล้ทางขนส่ง เพื่อนำไปขายให้พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อ ก่อนขายจะมีการคัดขนาด แบ่งเป็นกอง 3 กอง คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ราคาที่ซื้อขายกันขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างชาวสวนกับพ่อค้า ส่วนใหญ่ขายแบบเหมากอง พ่อค้าที่มาซื้อมีทั้งพ่อค้าจากบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัตตานี

นครศรีธรรมราช และจากเกาะไหหลำ ประเทศจีน ในอดีตการขนส่งมะพร้าวและน้ำมันมะพร้าวไปสู่ผู้บริโภคทั่วประเทศ จะขนถ่ายทางเรือเดินทะเล โดยมีเรือภาณุรังสี และเรือหริณ ที่เดินทางมาจากสงขลาจะเข้ามารับคนโดยสารและสินค้าส่งเข้าบางกอก (กรุงเทพฯ) เพื่อกระจายสินค้าไปทั่วประเทศอีกทีหนึ่ง รายได้จากมะพร้าวนี้ทำให้ชาวสวนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเงินส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือที่บางกอก ได้ทำงานราชการอยู่มากมาย ต้นมะพร้าวในสวนที่มีอายุมากให้ผลผลิตน้อยจะถูกแปรสภาพเป็นอาคารที่พัก ยุ้งเก็บข้าว คอกสัตว์เลี้ยง หรือขายให้กับจีนไหหลำเพื่อกั้นเป็นคอกเลี้ยงหมู

อาชีพอย่างหนึ่งที่อยู่คู่ชาวเกาะสมุยมาตั้งแต่กาลตั้งถิ่นฐาน คือ การทำนา เดิมเกาะสมุยเคยมีนาถึง 6,500 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลลิปะน้อย ตลิ่งงาม หน้าเมือง มะเร็ต บ่อผุด และแม่น้ำ การทำนาของชาวเกาะสมุยเน้นผลิตเพียงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น เนื่องจากต้องอาศัยน้ำฝนในการทำนา นาข้าวของชาวเกาะสมุยมีทั้งนาดำและนาดอน นาดำเป็นการทำนาในที่ลุ่ม ที่มีน้ำเพียงพอ ขั้นตอนการทำนาไม่ได้แตกต่างกับการทำนาทั่วไป ชาวนาส่วนใหญ่นิยมใช้คันไถเทียม ซึ่งผูกติดกับควาย 2 ตัว คู่กัน ก่อนการทำนาต้องมีการเตรียมเทือก เตรียมต้นกล้า โดยการหว่านเมล็ดข้าวในแปลงเพาะรอให้เจริญเติบโตเต็มที่ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน จึงถอนต้นกล้าไปปักดำได้ หลังจากนั้นดูแลที่นาไม่ให้มีวัชพืชและสัตว์ตรูพืชมาทำลาย ประมาณ 5 เดือน ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ การเก็บเกี่ยวชาวเกาะสมุยนิยมใช้ “แกระ” หรือ “มัน” เก็บรวงข้าวนำมามัดรวมกันเป็น “เลียง” เพื่อนำไปตากไว้บนคันนา ตากจนแห้งแล้วเก็บเข้ายุ้งฉาง ส่วนการทำนาดอนเป็นการทำนาที่ราบสูง ตีนเขา หรือบนเขา เมล็ดข้าวที่ใช้ปลูกต้องเป็นพันธุ์ที่ทนต่อการขาดน้ำและการแห้งแล้งเป็นอย่างดี การปลูกนิยมใช้ไม้แหลมๆปักลงในดินให้เป็นหลุม แล้วนำเมล็ดข้าวหยอดลงในหลุม เรียกวิธีการนี้ว่าการ “สัก”

อาชีพที่ควบคู่กับการทำสวนผลไม้และทำนา คือการเลี้ยงสัตว์ ชาวเกาะสมุยทั่วไปเลี้ยงสัตว์ 2 ประเภท คือ เลี้ยงเพื่อใช้งานและเลี้ยงเพื่อบริโภค สัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงเพื่อใช้งาน ได้แก่ ลิง ควาย วัว และม้า ลิงเลี้ยงเพื่อเก็บมะพร้าวในสวน ส่วนควายและวัว ใช้ในการไถนา สำหรับม้าเลี้ยงเพื่อเป็นพาหนะในการเดินทาง สัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคส่วนใหญ่เป็นสัตว์ปีก และสัตว์ขนาดเล็ก ได้แก่ เป็ด ไก่ หมู และแพะ

ด้านความเป็นอยู่ ครอบครัวของชาวเกาะสมุยสมัยก่อนเป็นลักษณะครอบครัวขยายอาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป บางครอบครัวมีสมาชิกมากกว่า 10 คน ประกอบด้วย ลูก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย บ้านแบบเก่าในเกาะสมุยจึงเป็นบ้านหลังโตๆ บางหลังจะสร้างต่อเนื่องกันตามจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่เพิ่มขึ้น การที่ครัวเรือนมีสมาชิกมากเพราะต้องการแรงงานในการประกอบ

อาชีพและมีความเชื่อเกี่ยวกับการมีลูกชายไว้สืบสกุลนั่นเอง ความผูกพันในครอบครัวได้สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้สมาชิกในครอบครัวรักใคร่ปรองดองกัน หากมีสมาชิกคนใดที่ต้องพำนักในถิ่นอื่นที่ห่างไกลออกไป ในแต่ละปีช่วงเทศกาลสงกรานต์ และเทศกาลเดือนสิบ จะรู้กันทั่วไปว่านอกจากวันนี้เป็นวันสำคัญทางศาสนาของชาวเกาะสมุยในการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่เรียกกันว่า “ตายาย” แล้ว วันดังกล่าวยังถือเป็นวันรวมญาติอีกด้วย

ก่อนปีพ.ศ. 2510 การคมนาคมบนเกาะสมุยเป็นไปด้วยความยากลำบาก นายอำเภอดิลก สุทธิกลม จึงดำริที่จะปรับปรุงถนนบนเกาะสมุยให้ดีขึ้น โดยตัดถนนให้รอบเกาะซึ่งแต่เดิมยังไม่รอบ ตรงจุดบริเวณอ่าวละไมไปสู่ตำบลบ่อผุดโดยจะต้องข้ามภูเขาลูกหนึ่ง คือ “เขาหมาแหงน” ภูเขาลูกนี้เคยเปรียบเสมือนหนึ่งปราการยักษ์ที่แยกชาวตำบลมะเร็ตกับตำบลบ่อผุดให้อยู่ห่างไกลกัน เพราะว่าถนนรอบเกาะที่สร้างกันมาเรื่อยๆ นั้น เมื่อมาถึงเขาหมาแหงนก็ไม่สามารถจะสร้างถนนผ่านไปได้เพราะไม่สามารถพิชิตภูเขานี้ได้ ดังนั้นเมื่อก่อนถนนรอบเกาะสมุยจึงไม่รอบเกาะ ทางด้านเหนือก็ผ่านมาทางตำบลแม่น้ำเรื่อยมาจนถึงตำบลบ่อผุดก็สุดทาง ส่วนทางด้านใต้มาจนถึงตำบลมะเร็ตจดเชิงหมาแหงน ก็หมดทางเช่นกันชาวมะเร็ตและชาวบ่อผุด จึงดูห่างไกลกันเหลือเกินทั้ง ๆ ที่อยู่ติดกันแท้ ๆ

เคยมีผู้ที่พยายามตัดถนนข้ามเขาหมาแหงนนี้หลายครั้ง ทั้งนายอำเภอคนก่อน ๆ และทั้งพระภิกษุรูปหนึ่ง ซึ่งมีนามว่า “พระครูสมุห์เลียบ” ซึ่งชาวเกาะสมุยเรียกติดปากว่า "พระนักทำ" พระครูองค์นี้ได้ช่วยสร้างถนนทำประโยชน์ให้แก่ชาวเกาะสมุยมาก เมื่อท่านลงมือทำอะไรก็มีชาวบ้านมาช่วยกันมากมาย เมื่อมีใครต่อใครพยามสร้างทางข้ามเขาหมาแหงนหลายครั้งไม่สำเร็จ ท่านก็ลงมือทำบ้างมีชาวบ้านทั้งจากตำบลมะเร็ตและตำบลบ่อผุดมาช่วยกันมากมายพยายามตัดทางข้ามเขาหมาแหงนอยู่นานถึง 4 เดือนก็ไม่สำเร็จต้องเลิกไป ปล่อยให้เขาหมาแหงนเป็นอุปสรรคขวางกั้นการไปมาต่อไป

ต่อมาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2510 อำเภอเกาะสมุยได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้อันมี ฯ พณ ฯ พันเอกถนัด คอร์มัน เป็นประธานคณะกรรมการ ได้มอบรถแทรกเตอร์ที.ดี.4 ไว้เกาะสมุยหนึ่งคัน พอถึงเกาะสมุยนายอำเภอดิลก สุทธิกลม ได้นำรถแทรกเตอร์คันนั้นไปปรับถนน บริเวณเขาหมาแหงนทันที ทั้งนี้โดยได้นิมนต์พระมหาพิมล ฐานสุนทโร เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ตำบลตลิ่งงามไปร่วมงานสร้างถนนนี้ด้วย เนื่องจากพระมหาพิมล เป็นที่เคารพของชาวเกาะสมุยมากเมื่อท่านร่วมมือด้วยชาวบ้านก็มาช่วยกันเป็นจำนวนมาก การตัดทางเชื่อมตำบลมะเร็ตกับตำบลบ่อผุดโดยผ่านเขาหมาแหงนจึงเริ่มขึ้นและสำเร็จในเวลาต่อมา

วันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จประพาสเกาะสมุยเป็นการส่วนพระองค์ ณ บริเวณศาลาคอย อ่าวเฉวง ต่อมาในปลายปี 2515 ได้เกิดอุทกภัยกระหน่ำภาคใต้อย่างรุนแรงในหลายจังหวัดโดยเฉพาะเกาะสมุย ได้รับความเสียหายอย่างหนัก มีเรือล่มถึง 23 ลำ บ้านเรือนราษฎรพังเสียหาย 581 หลัง ต้นมะพร้าวโค่นล้มประมาณ 57,000 ต้น ทุเรียนกว่า 8,000 ต้น คิดค่าเสียหายทั้งสิ้นประมาณ 31 ล้านบาท เป็นเหตุให้ภาวะทางเศรษฐกิจของเกาะสมุยทรุดตัวลงเป็นอย่างมาก

ในปี พ.ศ. 2516 พลอากาศเอกทวี จุลทรัพย์ ได้สั่งให้หน่วยทหารช่างก่อสร้างที่ 4 ซึ่งมีเครื่องมือที่สมบูรณ์กว่า ดำเนินการทดแทนชุดทหารช่างก่อสร้างเกาะสมุยชุดเดิม หน่วยทหารช่างก่อสร้างที่ 4 ได้เคลื่อนย้ายเครื่องมือหนักเข้าที่ตั้งบน เกาะสมุยโดยทันที และเริ่มการก่อสร้างถนนตั้งแต่เดือนธันวาคม 2516 เป็นต้นมา ถนนรอบเกาะสมุยที่หน่วยทหารช่างก่อสร้าง ที่ 4 ดำเนินการสร้างนี้ มีระยะทางยาวทั้งสิ้น 50.228 กิโลเมตร เป็นถนนมาตรฐานอัดดินแน่นเขตทางกว้าง 12 เมตร ซึ่งมีผิวจราจรกว้าง 6 เมตร กับไหล่ทางกว้างอีกข้างละ 1 เมตร ได้เริ่มตั้งต้นก่อสร้างจากหน้าที่ว่าการอำเภอเกาะสมุยลงไปทางใต้ ผ่านพื้นที่ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมืองจนถึงบ้านหัวถนน แล้ววกไปทางทิศตะวันออกผ่านตำบลมะเร็ตไปช่องเขาหมาแหงนทางทิศตะวันออก ต่อไปยังอ่าวท้องตะเคียน ช่องบุญตา พุ่งขึ้นไปทางทิศเหนือถึงตำบลบ่อผุด แล้วเลยไปทางทิศเหนือของเกาะสมุย ผ่านตำบลแม่น้ำไปเขาแหลมใหญ่ แล้วจึงวกกลับมาบรรจบกันกับจุดเริ่มต้น ณ ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุยซึ่งอยู่ที่ตำบลอ่างทองนับว่าถนนสายนี้ตัดผ่านทุกตำบล โดยเฉพาะทางด้านทิศใต้กับทิศเหนือตัดผ่านหมู่บ้าน ริมทะเล ที่มีทิวทัศน์อันสวยสดงดงามโดยตั้งชื่อถนนรอบเกาะสมุยว่า "ถนนทวีราษฎร์ภักดี" ภายหลังการคมนาคมในเกาะสมุยมีความสะดวกมาขึ้น ทำให้สภาพเศรษฐกิจของเกาะสมุยเจริญเติบโตไปด้วย การคมนาคมที่สะดวกเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามามากมาย

ในส่วนด้านวัฒนธรรม มีทั้งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิที่สำคัญได้แก่ การแต่งกาย อาหารการกิน วรรณกรรม การละเล่น ภาษาและการศึกษาเล่าเรียน เพลงกล่อมเด็ก คือ

การแต่งกาย ชาวเกาะสมุยมีวัฒนธรรมการแต่งกายคล้ายกับชาวภาคใต้ทั่วไป นิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่หาได้ในท้องถิ่น รูปแบบการแต่งกายมีเอกลักษณ์ไปตามเชื้อชาติ คือ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน นิยมแต่งกายตามสบายคล้ายคนไทย สวมเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าแพรและผ้าฝ้าย ถ้าเป็นผู้สูงอายุมักสวมกางเกงขาก๊วยเมื่ออยู่ในที่พักหรือเข้านอน การแต่งกายระหว่างคนไทยทั่วไปกับคนไทยเชื้อสายจีนไม่พบความแตกต่างแต่อย่างใด

นอกจากการประกอบพิธีสำคัญ ได้แก่ วันแต่งงาน วันไหว้บรรพบุรุษ ชาวจีนจะนิยมสวมชุดคลุมสีแดงเพราะมีความเชื่อกันว่าสีแดงเป็นสีแห่งมงคล การสวมชุดดังกล่าวจึงเป็นการสร้างสิริมงคลให้กับตนเอง และครอบครัว สำหรับคนวัยทำงานส่วนใหญ่จะสวมชุดตามสบาย สะอาด เรียบร้อย และถูกกาลเทศะ ส่วนชาวไทยมุสลิมในการดำเนินชีวิตมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาวไทย ยกเว้นการประกอบพิธีทางศาสนา หรือไปงานรื่นเริง ได้แก่ งานแต่งงาน งานศพ เมาลิด ชาวไทยมุสลิมในเกาะสมุยยังคงแต่งกายตามประเพณีอันเก่าแก่ ฝ่ายหญิงมีผ้าคลุมศีรษะ ใส่เสื้อผ้ามัสลิน หรือลูกไม้ตัวยาวแบบมลายูนุ่งซิ่นปาเต๊ะ หรือซิ่นทอแบบมลายู ฝ่ายชายใส่เสื้อคอตั้ง สวมกางเกงขายาว และมีผ้าโสร่งผืนสั้น ที่เรียกว่า ผ้าซองเก็ต พันรอบเอวถ้าอยู่ บ้านหรือลำลองจะใส่โสร่ง ลายตารางทอด้วยฝ้าย และสวมหมวกถักหรือ เย็บด้วยผ้ากำมะหยี่ สำหรับชาวไทยพุทธแต่งกายคล้ายชาวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั่วไป หากเป็นเฒ่าคนแก่สมัยก่อนผู้หญิงนิยมนุ่งโจงกระเบน หรือผ้าซิ่นด้วย ผ้ายกดอกที่ทอขึ้นเอง เสื้อนิยมใส่เสื้อสีอ่อนคอกลม แขนสามส่วน เสื้อคอกระเช้า ผู้ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อผ้าฝ้ายและ มีผ้าขาวม้าผูกเอว หรือพาดบ่าเวลาออกนอกบ้านหรือไปงานพิธี (คณะกรรมการศูนย์วิจัย วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2534)

อาหารการกิน ชาวเกาะสมุยในสมัยก่อนมีวัฒนธรรมการกินคล้ายกับชาวชาวเกาะสมุยในปัจจุบัน แตกต่างกันตรงที่ชาวบ้านสมัยก่อนนิยมเอาวัตถุดิบจากทะเลมาประกอบอาหารทานเองที่บ้าน เนื่องจากในท้องทะเลก็อุดมสมบูรณ์ด้วยกุ้ง หอย ปู ปลา ที่ชุกชุม โดยเฉพาะปูม้า หมึก และวาย อาหารชาวเกาะสมุยจึงเกี่ยวข้องกับปลา และสิ่งอื่น ๆ จากท้องทะเล นิยมใช้เครื่องเทศ โดยเฉพาะขมิ้นในการดับกลิ่นคาว เมื่อออกทะเลหาอาหารมาได้มากเกิดรับประทานให้หมดในหนึ่งมื้อได้จะนำอาหารที่ได้มาทำการถนอมอาหารเก็บไว้กินในช่วงมรสุมเข้า ได้แก่ กุ้งส้ม ปลาขี้เสีย ปลาแป้งแดง ปลาเค็ม กุ้งแห้ง น้ำบูดู พุงปลา ชาวเกาะสมุยนิยมรสอาหารที่ไม่เผ็ดจัดมากนัก เค็ม เปรี้ยว พอเหมาะ ไม่นิยมรสหวาน รสเผ็ดมาจากพริกขี้หนูสด พริกขี้หนูแห้งและพริกไทย ส่วนรสเค็มได้จากกะปิ เกลือ รสเปรี้ยวได้จากส้มแขก มะม่วงดิบ น้ำส้มลูกโหนด ตะลิงปลิง ระกำ และมะขามสด เป็นต้น การรับประทานอาหารนิยมรับประทานควบคู่กับผักไปด้วย เพื่อลดความเผ็ดร้อนลง เรียกว่า ผักเหนาะ ผักเหนาะของชาวเกาะสมุยมีหลายอย่างบางอย่างก็เป็นผักชนิดเดียวกับภาคกลาง เช่น มะเขือเปราะ ถั่วฝักยาว ถั่วพู ฯลฯ แต่ก็มีผักอีกหลายอย่างที่เป็นผักในท้องถิ่น เช่น ยอดตอ ยอดยาร่วง ยอดหมุย ลูกตอ ลูกเนียง ลูกเหรียง ผักกูด ผักมันปู ผักเหรียง ลูกฉิ่ง ดาหลา พาโหม กระถิน ยอ เป็นต้น ปัจจุบันค่านิยมการประกอบอาหารเองรับประทานภายในครัวเรือนได้ลดน้อยลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้เวลาในการจัดหาวัสดุมาประกอบอาหาร และการทำอาหารทำให้เสียเวลามาก ชาวเกาะสมุยทั่วไปจึงนิยม

รับประทานอาหารจานด่วนที่มีขายอยู่ทั่วไป หรือนิยมรับประทานอาหารตามร้านอาหารที่มีมากในเกาะสมุย

หากไม่นับร้านอาหารที่เปิดตามโรงแรม 3-5 ดาว แล้ว ตามท้องที่ต่างๆ ก็ยังร้านอาหารที่เปิดบริการสำหรับชาวไทยที่ชื่นชอบอาหารพื้นเมืองมากมาย คือ บริเวณหน้าทอน ได้แก่ ร้านจิตรโภชนา ร้านกู๊ดวิว ร้าน Coffee Corner ตลาดโต้รุ่งหน้าทอน แถวบางมะขาม ได้แก่ ร้านกินข้าวบางขาม ร้านหวันตก ร้านจอมทอง แถวบางปอ ได้แก่ บ้านบางปอ ร้านบางปอซีฟู้ด (ตาโข) ร้าน ขนมจีนแม่สุนีย์ แถวหาดแม่น้ำ ได้แก่ ร้านโกเซ้ง ร้านขนมจีนป้าไมตรี บริเวณหาดละไม ได้แก่ ร้านเสบียงเล ร้านชมทะเล ร้านครัวชาวบ้าน แถวลิปะน้อย ได้แก่ ร้านบิ๊กจอห์นซีฟู้ด สำหรับบริเวณหาดเฉวงซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะนี้ มีร้านอาหารบริการชาวตะวันตกมากมาย ได้แก่ ร้านพิซซ่าฮัท เดอะพิซซ่า แมคโดนัล เคเอฟซี สตาร์บัค สเวนเซ่น นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ตำรับหมุย ร้านอีสานมดยิ้ม เป็นต้น

นอกจากความสดของอาหารทะเลแล้ว อาหารบางรายการก็หารับประทานได้เฉพาะที่เกาะสมุย เช่น วายคั่วกะทิ เห็ดหลุบ ปลาพรามทอดขมิ้น ห่อหมกปิ้ง ทอดมันกุ้งไข่เค็มฯ วายคั่วกะทิ เป็นอาหารที่ทำจากตัวตัววายซึ่งเป็นหมึกชนิดที่มีหนวดที่ยาวมากๆ รสชาติไม่เหมือนหมึกสายหรือว่าหมึกกล้วย แต่จะหนึบๆ เหมือนหมึกยักษ์ รสชาติเค็มๆ มันๆ มีสีเหมือนถั่วดำ ส่วนเห็ดหลุบ เป็นอาหารที่ทำมาจาก ดอกไม้ทะเล มีรสชาติอร่อยเคี้ยวหนึบๆ กรุบๆ เหมือนคล้ายกระดูก ปลาพรามทอดขมิ้น ปลาที่ว่ากันว่ามีที่เดียวบนเกาะสมุย ทอดจนข้างนอกกรอบข้างในนุ่มราดด้วยกระเทียวเจียว สีเหลืองทองน่ารับประทาน ห่อหมกปิ้งที่ห่อด้วยใบตอง ปิ้งจนสุก รสชาติเข้มข้นด้วยเครื่องแกงหอมด้วยใบโหระพา และทอดมันกุ้งไข่เค็มมีให้ชิมเพียงที่เกาะสมุยที่เดียว ทอดมันกุ้งที่ล้อมไข่เค็มสีส้มอยู่ตรงกลาง นอกจากอาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวันแล้ว ชาวบ้านยังประกอบอาหารเพื่อใช้สำหรับพิธีกรรมต่างๆ ในรอบ 1 ปี เช่น การทำข้าวต้ม ในเทศกาลชักพระ การทำพอง ลา ไข่ปลา ข้าวกรุบ ในเทศกาลทำบุญเดือนสิบของไทย เซ็งเม้ง ตรุษจีน ของจีน วันถือศีลอด วันรายอของชาวไทยมุสลิม วันคริตมาส ของชาวตะวันตก เป็นต้น

วรรณกรรม เกาะสมุยมีทั้งวรรณกรรมที่เป็นเรื่องเล่าหรือที่เรียกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า การบรรยาย การร้องเป็นทำนองสืบทอดต่อกันมา เช่น การเล่านิทาน ตำนาน นิยาย วรรณกรรมที่พบที่อำเภอเกาะสมุยมีหลายประเภท นิทาน ตำนาน เพลงร้องเรือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงบอก คำพังเพย สุภาษิต ปริศนาคำทาย เป็นต้น วรรณกรรมลายลักษณ์เป็นวรรณกรรมที่บันทึกไว้มีทั้งภาษาไทยและภาษาขอม ได้แก่ ตำรายา หนังสือสวด นิทานประโลมโลก

ตำราความรู้ทั่วไป ยันต์ ฤกษ์ยาม ตำราทำนา ตำราบีบนวด ตำราปลูกเรือน ทำขวัญนา คาถาไล่ผี ตำราตัดพร้าว ตำรายกข้าว ตำราปัดพิษ ตำราทำขวัญเรือ และตำราควายชน เป็นต้น วรรณกรรมที่ขึ้นชื่อของเกาะสมุยที่เป็นรู้จักกันทั่วไป ได้แก่ นายดั่น โคบุด สุวรรณสาม พระวรวงศ์ พระสุธน - มโนห์รา นายทน - นางบัวโทน ไกรสิทธิ์ กายนคร เป็นต้น (วัลยาณี วีระพานิชย์ และกลุ่ม, 2527)

การละเล่น การละเล่นพื้นเมืองของเกาะสมุย เป็นความบันเทิงรื่นเริงที่จัดขึ้นโดยเน้นผู้ชมเป็นหลัก มีผู้แสดงหรือคณะผู้แสดงเป็นผู้ให้ความบันเทิง วัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินอันเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ตรากตรำจากการทำงาน เช่น การเล่นหนังตะลุง หรือโนรา การละเล่นบางอย่างเกิดขึ้นเพื่อการเฉลิมฉลอง หรือเพื่อแสดงความยินดีในโอกาสที่บุคคลหรือสังคมประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น การรำโนราคล้องหงส์ในการโกนจุก นอกจากนี้มีการละเล่นหลายอย่างเกิดขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชาหรือเกี่ยวกับการบุญการกุศล เช่น การเล่นเพลงเรือ เพลงแห่นาค ลิเกป่า เป็นต้น ในบรรดาการละเล่นที่เป็นที่นิยมของชาวเกาะสมุย คือ หนังตะลุงที่มีชื่อเสียงของเกาะสมุยในอดีตมีหลายคณะ แต่ปัจจุบันได้ล้มหายตายจากกันหมดแล้ว คณะที่ยังมีการละเล่นอยู่บ้าง แต่ปัจจุบันย้ายมาพำนักที่อำเภอพุนพิน คือ หนังศรีพัฒน์ เกื้อสกุล เป็นนายหนังที่มีถิ่นกำเนิดในเกาะสมุย มีลูกศิษย์ลูกหาจำนวนมากที่มีชื่อเสียงในอำเภอเกาะสมุย ได้แก่ หนังวิโรจน์ เกาะสมุย หนังอูต เฉวง หนังจุ้ม บางปอ หนังนิรันดร์ หน้าเมือง หนังไข่นุ้ย ดอนทราย หนังแก้ว เกาะพะงัน หนังเจริญ เกาะพะงัน หนังตั้ม ศ.ศรีพัฒน์ หนังระเบียบ ศ.ศรีพัฒน์ และหนังแก้ว ศ.ศรีพัฒน์

เพลงกล่อมเด็ก การกล่อมเด็กให้นอนหลับในชุมชนเกาะสมุย เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อและค่านิยมของคนในท้องถิ่น ชาวเกาะสมุยในอดีตเรียกเพลงชนิดนี้ว่าเพลงร้องเรือ เนื่องจากวัฒนธรรมการเลี้ยงเด็กสมัยก่อนนิยมเลี้ยงในเปลผ้า สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะลักษณะของเปลที่ใช้ผ้าผูกมีรูปร่างคล้ายเรือจึงเรียกว่าเพลงร้องเรือ ดังบทร้องที่ถ่ายทอดจากปากสู่ปากสืบทอดต่อๆ กันมาว่า

“ร้องเรือเหอ ร้องโร้กันทั้งบ้าน
ไม่ใช่เรื่องของท่าน ท่านเหอ อย่าเก็บไปใส่ใจ
ร้องเรือชาหลาน ไม่เกี่ยวไม่พานไปหาใคร
ท่านอย่าเก็บมาใส่ใจ ร้องเรือชาหลาน …เอง”

อำเภอเกาะสมุยมีสภาพเป็นเกาะและมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนแผ่นดินใหญ่ที่มีอาณาเขตติดต่อทะเลมายาวนาน เคยอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองไชยา ทำให้ผู้คนทั้งสองอำเภอนี้มีความใกล้ชิดกันดังเนื้อหาตอนหนึ่งของเพลงกล่อมเด็กที่ผู้เฒ่า ผู้แก่ เล่าสืบต่อกันมาว่า

“ไปไชยาเหอ	ไปแลนากว้างใหญ่
พ่อแม่เจ้าโหยไหน	โละไครมาร้องที่หัวนา
พ่อแม่เจ้าไปตาย	โฉมฉายถูกพาไปฆ่า
โละไครมาร้องที่หัวนา	ช่างน่าสงสารจริง..เหอ
ไชยาเหอ	มีท่าน้ำจืด
ค่ำค่ำมืดมืด	น้องตักกินได้
พุมเรียงเจ้าข้า	น้ำเค็มกัดไส้
ตักกินไม่ได้	สำหรับแต่ล้างตีน...เหอ
ไชยาเหอ	มีหลาเก้าห้อง
มีโหนดการ้อง	โพธิ์ทองต้นต่ำ
ใครเหลยช่วยแนะ	ใครเหลยช่วยนำ
โพธิ์ทองต้นต่ำ	นำน้องให้รู้แห่ง...เหอ”

ภาษาและการศึกษาเล่าเรียน ชาวเกาะสมุยนิยมใช้ภาษาใต้เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วไป หากพิจารณาผิวเผินอาจมองว่าภาษาเกาะสมุยเหมือนกับภาษาใต้ทั่วไป แต่จริงๆแล้วภาษาเกาะสมุยจะมีคำบางคำ ที่มีรูปคำไม่เหมือนกับภาษาใต้ท้องถิ่นอื่น เช่นคำว่า “พรุ่งนี้” เกาะสมุยจะใช้คำว่า “ตอเช้า” ในขณะที่ชาวใต้ท้องถิ่นอื่นจะใช้คำว่า “ตอโพรก” และคนบ้านดอนหรือคนสุราษฎร์จะใช้คำว่า “พรุ่งหนี่” สำเนียงเกาะสมุยในคำบางคำ ก็จะออกเสียงเป็นเสียงจัตวา เช่นคำว่า “ก๋ง เบี๋ยว ได๋ ด๋วย กล๋วย อ๋อย น่ามเต๋า ต๋ม” แต่คนบ้านดอนจะออกเสียงของคำเหล่านี้เป็นเสียงตรี เช่น “ก๊ง เบี๊ยว ได๊ ด๊วย กล๊วย อ๊อย น่ามเต๊า ต๊ม” หรือคำว่า “ว่าไง”.... สำเนียงเกาะสมุย จะออกเสียงว่า “ว่าพรือ” แต่คำนี้ บ้านดอนจะออกเสียงว่า “ว่าพรื๊อ” และปากพนังจะออกเสียงว่า “ว่าพรื่อ” เนื่องจากอำเภอเกาะสมุยมีชาวนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะชาวขนอม และและชาวกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วไป ภาษาเกาะสมุยจะมีคำและสำเนียงคล้ายกับ ภาษากาญจนดิษฐ์ และภาษาขนอม

ในส่วนของการศึกษาเล่าเรียนชาวเกาะสมุยสมัยก่อนนิยมส่งลูกหลานโดยเฉพาะลูกชายให้ศึกษาเล่าเรียนตามวัด เนื่องจากกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐานสมัยก่อนยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ ประกอบกับชาวเกาะสมุยมีความผูกพันและศรัทธาในศาสนาเป็นอย่างยิ่ง วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและแหล่งให้ความรู้ของชาวบ้าน เด็กผู้ชายเมื่ออายุอยู่ในเกณฑ์บวชเรียนได้ พ่อแม่ก็มักนิยมให้ลูกบวชเป็นสามเณรก่อน เพื่อที่จะได้ศึกษาหลักคำสอนของศาสนาและเรียนหนังสือควบคู่ไปด้วย การเรียนกับพระที่วัดมีการฝึกอ่านหนังหนังสือแบบเรียนจินดามณี และให้หัดอ่านนิทานพื้นบ้าน

จากหนังสือบุดหรือสมุดข่อยควบคู่ไปด้วย ทำให้ชาวเกาะสมุยสมัยก่อนมีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นบางเรื่องเป็นอย่างดี เช่น เสือโค พระวรวงศ์ พระสุธน - มโนห์รา สุบิน นางแตงอ่อน นายทน - นางบัวโทน และไกรสิทธิ์ เป็นต้น การสนใจอ่านวรรณกรรมหนังสือบุดนอกจากช่วยให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแล้ว ยังสามารถสวดหนังสือตามแบบฉบับของชาวบ้านได้อีกด้วย นอกเหนือจากการเรียนการสอนแบบเรียนดังกล่าวแล้ว ทางวัดยังมีการสอนเลขคณิต บวก ลบ คูณ หาร ควบคู่กันไปด้วย ภายหลังระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ชาวบ้านบางส่วนก็นิยมส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลสร้างขึ้น วัดที่ชาวบ้านนิยมส่งลูกหลานไปเรียนกันมากในสมัยนั้น คือ วัดประเดิม และวัดบางขาม ตั้งอยู่ที่ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันเหลือเพียงวัดประเดิมส่วนวัดบางขามซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันและปัจจุบันเป็นวัดร้างไปแล้ว ปัจจุบันอำเภอเกาะสมุย มีสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนที่สังกัดในสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีธานี เขต 1 จำนวน 32 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนการกุศลวัดละไม โรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุย โรงเรียนสมุยบริหารธุรกิจ โรงเรียนเกาะสมุย โรงเรียนทีปราษฎร์วิทยา โรงเรียนบ้านเกาะพลวย โรงเรียนบ้านดอกฐูป โรงเรียนบ้านบ่อผุด โรงเรียนบ้านบางรักษ์โรงเรียนบ้านปลายแหลม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย โรงเรียนบ้านหาดงาม โรงเรียนบ้านแหลมหอย โรงเรียนบ้านอ่างทอง โรงเรียนวัดคีรีวงการาม โรงเรียนวัดคุณาราม โรงเรียนวัดแจ้ง โรงเรียนวัดนาราเจริญสุข โรงเรียนวัดบุณฑริการาม โรงเรียนวัดประเดิม โรงเรียนวัดภูเขาทอง โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ โรงเรียนวัดสันติวราราม โรงเรียนวัดกลาง โรงเรียนอนุบาลอุ่นรักเกาะสมุย โรงเรียนปัญญาดี อนุบาลเสริมสุข ศูนย์การเรียนรู้ปัญญาภิวัฒน์-สุราษฎร์ธานี โรงเรียนวัดสระเกศ โรงเรียนวัดสมุทราราม โรงเรียนวัดละไม และโรงเรียนวัดคีรีมาส (พิศมัย จารุจิตติพันธุ์, 2536)

ศาสนาและความเชื่อ วัฒนธรรมดั้งเดิมด้านศาสนาของชาวเกาะสมุย ที่ได้รับการซึมซับด้านคุณธรรมมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย เรามีพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอย่างขรัวพุดษร พระครูวิบูลย์ธรรมสาร (เพชร ติสฺโส) พระครูสังฆรักษ์ พระครูมี อิณฑสุวัณฺโณ มีหลวงพ่อแดง ติสฺโส พระเถราจารย์เหล่านี้ได้ฝังรากแก้วด้านพุทธศาสนาใส่ไว้ในจิตวิญญาณของลูกหลานชาวสมุยอย่างต่อเนื่องหลายยุคหลายสมัย เป็นเกราะป้องกันภัยและเป็นภูมิธรรมสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันอำนาจชั่วร้ายจากอำนาจวัตถุนิยมทั้งหลาย ทำให้ชาวเกาะสมุยได้รับการยกย่องจากสังคมแผ่นดินใหญ่และพระเถราจารย์ทั้งหลาย แม้แต่พระธรรมโกศาจารย์ ทานอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ก็เคยกล่าวยกย่องความมีคุณธรรมของชาวสมุย เทิดทูนพระเถราจารย์ทุกรูปนามบนเกาะและยังอุปมาให้ทราบว่า เกาะสมุย คือ เกาะแห่งพระนิพพาน ทำนองกับเกาะมะพร้าวนาฬิเก

อีกด้วย ปัจจุบันสนสถานหลายแห่งบนเกาะสมุยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ถูกปรุงแต่งให้เป็นที่จับตาต้องใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้ชาวต่างชาติและผู้หลงบุญเข้าไปหยอดเงินในตู้บริจาค หรือใช้อุบายอื่นๆ เช่น การสร้างวัตถุมงคลไว้บริการกิเลสของผู้คนที่ศรัทธา อย่างไรก็ตามถึงแม้ประชากรในเกาะสมุยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดทั้งหมด 23 แห่ง สำนักสงฆ์อีก 8 แห่ง แต่ก็มีประชากรบางส่วนที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ ชาวไทยมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่ชุมชนชาวประมงบ้านหัวถนน ตำบลมะเร็ต มีประมาณ 50 ครัวเรือน มีมัสยิดสำหรับประกอบพิธีทางศาสนา 1 แห่ง ส่วนประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานกระจายบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีโบสถ์สำหรับประกอบพิธีทางศาสนาจำนวน 4 แห่ง ในส่วนของความเชื่อของชาวเกาะสมุย มีความเชื่อที่สืบทอดจากบรรพบุรุษหลายประการ ได้แก่ ความเชื่อพ่อตาปากคลอง แม่โพสพ การตั้งพระภูมิเจ้าที่ การจับครูหมอ การบูนทาย พิธีทำขวัญเรือ พิธีตัดพร้าว การแรกเก็บเกี่ยว เป็นต้น

ค่านิยม ชาวเกาะสมุยในอดีตมีค่านิยมที่เหนียวแน่นผูกโยงกับวิถีชีวิต ได้แก่ ค่านิยมในการส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือ เนื่องจากสภาพชีวิตของชาวเกาะสมุยสมัยก่อน มีความแร้นแค้น จึงนิยมส่งลูกหลานให้เรียนหนังสือที่บางกอก เห็นได้จากมีนักวิชาการ นักศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้รู้ในสาขาต่าง ๆ มากมายในเกาะสมุย ค่านิยมอีกประการหนึ่ง ที่ชาวเกาะสมุยถือมั่นมาตั้งแต่อดีตคือ การนับถือพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีค่านิยมเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การยกย่องอำนาจ การเคารพผู้อาวุโส และการนิยมเจ้านาย แต่อย่างไรก็ตามค่านิยมดังกล่าวในปัจจุบันเสื่อมคลายไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการแข็งขันเอาตัวรอดเน้นผลกำไร ทำให้ชาวเกาะสมุยในปัจจุบันมีค่านิยมที่แตกต่างจากผู้คนในอดีต ได้แก่ ค่านิยมความรวดเร็ว ฉาบฉวย การบริโภค การแข่งขัน การสร้างเครือข่าย การรักพวกพ้องและใช้อำนาจในทางที่ผิด การขาดระเบียบวินัย ขาดความกระตือรือร้น ตัวใครตัวมัน นิยมบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ รักความสนุกความสบาย และชอบความฟุ่มเฟือย เป็นต้น

สำหรับวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมในด้านนี้ตามเชื้อชาติที่ตั้งถิ่นฐานบนเกาะสมุย ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยพุทธ

ชาวไทยเชื้อสายจีน มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่ยึดถือปฏิบัติมาชั่วอายุคน ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน การกินเจ และเซ็งเม้ง (ชวน เพชรแก้ว, 2549)

วันตรุษจีน ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีนแต่ครั้งโบราณกาล ตามคติข้างต้นของจีน ได้กำหนดวันขึ้นปีใหม่ในวันสิ้นเดือน 12 คือ 1, 2, 3, ค่ำเดือนอ้ายของจีน ซึ่งตรงกับเดือนยี่และเดือนสามทางจันทรคติของไทยหรือถ้าจะนับเดือนทางสุริยคติก็ตกราวปลายเดือนมกราคมหรือต้นเดือน

กุมภาพันธ์ ก่อนที่จะถึงวันตรุษจีน ชาวจีนในเกาะสมุยจะหาฤกษ์หายามทำความสะอาดบ้านเรือน มีการปัดกวาดล้างถูซึ่งถือว่าเท่ากับเป็นการขจัดสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป หลังจากนั้นมีการตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงาม มีการติดโคมไฟประดับประดาประตูทุกแห่ง ในบ้านจะต้องมีรูปเทพเจ้าสององค์ติดอยู่ ได้แก่ เจ้ายูชีกั๋งกับเจ้าฉินจูเปา การที่นำรูปเจ้าทั้งสองมาติดนี้ก็เพื่อปัดเป่าไม่ให้ภูตผีปิศาจมากล้ำกลาย หลังจากนั้นจะมีการทำอาหารเพื่อบวงสรวงสังเวยเจ้าเตาที่สิงสถิตอยู่ อาหารที่ทุกบ้านทำเลี้ยงเจ้าเตานั้นจะประกอบด้วยสิ่งมีรสหวานทั้งนั้น ทั้งนี้ก็ด้วยถือเคล็ดว่าเมื่อเจ้าเตาเสวยอาหารหวาน ๆ เข้าไปแล้ว จะได้รายงานแต่สิ่งที่ดีแก่ฮ่องเต้ ครั้นถึงวันตรุษจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 วัน เรียกว่า วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ วันจ่ายนั้นก็เป็นวันไปซื้อข้าวของต่างๆ เพื่อมาจัดฉลองนั่นเองไม่ได้เป็นวันสำคัญแต่อย่างใด วันสำคัญ คือ วันไหว้ ในวันไหว้จะมีการไหว้ถึง 3 เวลาด้วยกัน คือ เช้า กลางวัน และบ่าย ไหว้ตอนเช้าชาวจีนเรียกว่า “ไป๊เล่าเอี๊ย” แปลว่า ไหว้เจ้า ของไหว้มี หมู เป็ด ไก่ สุรา น้ำชา แจไฉ่ ส้มจีน ฯลฯ การไหว้ตอนนี้ ไหว้ได้ตั้งแต่เที่ยงคืนล่วงมาแล้ว ไหว้ตอนกลางวันเรียกว่า “ไป๊เป้ป๊อ” แปลว่า ไหว้บิดามารดา ไหว้ตอนบ่าย เรียกว่า “ไป๊หอเฮียตี๋” แปลว่าไหว้ปิศาจญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว การไหว้ทุกครั้งต้องมีขนมเข่ง ขนมเทียน กระดาษเงินกระดาษทอง และจุดประทัด การที่ไหว้เจ้าแล้วจุดประทัดนี้ ก็ด้วยความเชื่อถือที่มีอยู่ว่า เพื่อจะขับไล่ไสส่งสิ่งอัปรีย์จัญไรที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในบ้านเรือนให้หนีไปเพราะเชื่อกันว่าผีจีนกลัวไฟและกลัวเสียงประทัด เมื่อสิ้นสุดพิธีไหว้ในตอนค่ำของวันนั้นผู้ใหญ่ในครอบครัวก็จะเอาเงินบ้างสิ่งของบ้างให้แก่บุตรหลานของตนตามควรแก่ฐานะ ครั้นรุ่งขึ้นวันถือ หรือเรียกว่า “ชิวอิก”นั้น วันนี้ชาวจีนถือเป็นวันมงคล เขาจะงดเว้นการกระทำหลายอย่างที่จะเป็นไปในทางที่ไม่เป็นคุณ คือ ไม่กวาดบ้าน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือด่ากัน ไม่ทำเครื่องภาชนะแตก ไม่ใช้มีดหรือของมีคมเพราะจะตัดโชคลาภ หยุดงานและการค้าขาย นุ่งห่มเสื้อผ้าใหม่สีฉูดฉาดไปเที่ยวตามบ้านญาติมิตร เมื่อพบกันก็อวยพรแก่กันว่า “ เกียงฮ่อ ซินฮี้ ซินนี้ตั้วกั่น ” แปลว่า สวัสดีปีใหม่ ปีใหม่ขอให้ได้กำไรมาก ๆ หรืออวยพรว่า “ซินเจียยู่อีซินนี้ฮวดใช้” แปลว่า ขอให้ปราศจากโรคภัยในปีใหม่ค้าขายจงรุ่งเรือง ฝ่ายผู้ได้รับการอวยพรก็จะตอบว่า “ตั้ง ๆ ยู่อี่” แปลว่า ขอให้สมพรปาก และขอให้ท่านเจริญเช่นเดียวกัน จากนั้นก็ยกสุราอาหารมาเลี้ยงกัน

เทศกาลสารทจีน คือ การทำบุญครึ่งปี สารทจีนจะเริ่มในวันที่15 เดือน 7 หรือตกราวเดือนสิงหาคม ในวันนี้ชาวจีนจะหยุดการทำมาค้าขาย มีการตระเตรียมอาหารคาวหวานที่ขาดไม่ได้ก็คือ ขนมเข่งไว้สำหรับเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การกระทำพิธีเซ่นไหว้จะทำสองครั้ง คือ ตอนเช้าและตอนบ่าย ตอนเช้าจะเป็นการเซ่นไหว้ทั่ว ๆ ไป ส่วนตอนบ่ายจะทำพิธีเซ่นไหว้ผีไม่มีญาติ

หลังจากเซ่นไหว้ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วจะมีการเลี้ยงอาหารกันในระหว่างญาติพี่น้องและคนในครอบครัว ในเทศกาลนี้ผู้ที่มีฐานะดีอาจหยุดงานหรือปิดร้านออกเที่ยวพักผ่อนต่ออีกสองสามวันก็ได้

การกินเจ หรือ ประเพณีกินผัก ประเพณีนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เทศกาลนี้จะเริ่มกินตั้งแต่วันที่ 1เดือน 9 ของทุกปี หรือหลังจากวันไหว้พระจันทร์ประมาณ 15 วัน ชาวจีนเรียกเทศกาลนี้ว่า “เก้าโหว่ยเจ” หรือแปลว่ากินเจ เดือน 9 นี่เอง การกินเจของที่นี่ใช้ระยะเวลา 9 – 10 วัน ส่วนการปฏิบัติตนในการกินนั้นไม่มีขั้นตอนอะไรมาก คือ ก่อนกินก็ต้องตั้งจิตอธิษฐาน บนบานศาลกล่าว เช่น บนว่าขอให้กินเจได้ตลอด แล้วก็เริ่มต้นกินเจเลย สำหรับพิธีกรรมที่ถือปฏิบัติในเทศกาลกินเจที่สำคัญ คือ การถือศีล บูชาเจ้า เจ้าเข้าทรง แห่เจ้าลุยไฟ สะเดาะเคราะห์ บูชาดาว และพิธีส่งพระ

เช็งเม้ง เทศกาลเช็งเม้งเป็นเทศกาลประจำปีเพื่อการบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุย ประเพณีนี้อยู่ในช่วงประมาณต้นเดือนเมษายน ของทุกปี โดยกำหนดให้ไหว้ภายใน 15 วันแรกของเดือน บางบ้านก็ใช้วิธีดูวันดี บางบ้านก็ใช้วันตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและครอบครัวที่จะประกอบพิธี ในวันนี้ชาวจีนจะนำเครื่องเซ่นไหว้ที่เตรียม เช่น สุรา หัวหมู เป็ด ไก่ ขนม ผลไม้ กระดาษเงินกระดาษทอง ธูปเทียน ประทัด และสิ่งจำลองของใช้ต่าง ๆ ของบรรพบุรุษเพื่อนำไปเผายังสุสานบรรพบุรุษสำหรับอุทิศให้กับผู้ล่วงลับได้นำไปใช้ การนำของที่เตรียมไว้ดังกล่าวต้องจัดวางหน้าฮวงซุ้ยบรรพบุรุษ แล้วทำพิธีจุดธูปเทียน เผากระดาษเงินกระดาษทอง กราบไหว้บรรพบุรุษ เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่เลี้ยงดูมา ต่อจากนั้นมีการจุดประทัดเชื้อเชิญให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษมารับของเซ่นไหว้ หลังจากประกอบพิธีเสร็จแล้ว ญาติพี่น้องที่มาร่วมงานจะร่วมรับประทานอาหารกันที่หน้าสุสาน ก็เป็นอันเสร็จพิธี แต่บางคนอาจนำอาหารกลับไปรับประทานที่บ้านก็ได้

ในส่วนชาวไทยมุสลิม มีวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน ได้แก่ การเกิด การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การตาย และการประกอบพิธีฮัจญ์ (เจริญ ศรประดิษฐ์ และกอมารุดิน ยี่สา, 2548)

การเกิด เมื่อหญิงมุสลิมมีครรภ์ จะต้องไปฝากครรภ์กับหมอตำแย หรือที่เรียกว่า “โต๊ะบีแด” โดยจัดเครื่องบูชาหมอ อันประกอบด้วย หมาก พลู ปูน ยาเส้น และเงินตามสมควร ในระยะเริ่มตั้งครรภ์จนกระทั่งครรภ์ได้ 5 เดือน สามีภรรยาเจ้าของครรภ์จะงดเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือทำร้ายทารุณสัตว์ ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าผลกรรมจากการกระทำจะส่งผลแก่บุตรในครรภ์ เกิดอาเพศเป็นไปตามผลกรรมการเกิดของชาวมุสลิมมีพิธีสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดหลายอย่าง เช่น การทำลายอาถรรพณ์ เมื่อครรภ์ครบ 7 เดือน การคลอดตามพิธีศาสนาอิสลามที่เจ้าของ

ครรภ์ต้องเตรียมเครื่องบูชาหมอ อันประกอบด้วยด้ายดิบ 1 ขด ข้าวสารเล็กน้อย หมาก พลู และเงินบูชา ใต้ถุนตรงที่จะคลอด จัดหาหนามมาสุมไว้ กล่าวกันว่า เป็นการป้องกันพวกผีเข้ามาดูดกินเลือดที่ตกลงไป อันจะเป็นเคราะห์กรรมให้แก่แม่และลูกได้ การอยู่ไฟและการแต่งท้อง การรื้อเตาไฟ การขึ้นเปล การตั้งชื่อ การ โกนผมไฟ การกินเลี้ยงด้วยเนื้อแพะหรืออาแกเกาะห์ และการเข้าสุหนัต

การละหมาด ถือเป็นการประกอบศาสนกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับชาวไทยมุสลิมในอำเภอเกาะสมุย การละหมาดจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ การละหมาดฟัรดู และการละหมาดสุหนัต การละหมาดฟัรดูเป็นการละหมาดที่บังคับหรือจำเป็นต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติจะต้องได้รับการลงโทษ โดยแบ่งเป็นสองส่วน คือฟัรดูอิน เป็นละหมาดที่บังคับต้องปฏิบัติโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นเฉพาะตน วันละ 5 เวลา สำหรับผู้ชายจะต้องละหมาดญุมอะฮหรือละหมาดวันศุกร์ อีกส่วนหนึ่งคือ ฟัรดูกิฟายะฮู เป็นละหมาดที่บังคับต้องปฏิบัติแต่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตามสถานการณ์ คือหากมีผู้ปฏิบัติอยู่บ้างแล้วจะไม่เป็นบาปแก่คนทั้งหมด เช่น ละหมาดวันอีด (คือการละหมาดในวันอิดิลฟิตรี และอิดิลอัฎฮา) ละหมาดญะนาซะฮ (ละหมาดคนตาย) ส่วนการละหมาดสุหนัด เป็นการละหมาดเนื่องในเวลาและโอกาสต่าง ๆ นอกเหนือจากการละหมาดฟัรดู ในการละหมาดนั้นจะเริ่มปฏิบัติตั้งแต่อายุ 7 ขวบ การละหมาดฟัรดูทั้ง 5 เวลาคือ ซุนฮ ดุฮริด อัสริอ มักริม และอีซา ซึ่งมีจำนวนรอกาอัตที่แตกต่างกันคือ 2, 4, 4, 3 และ 4 รอกาอัต ในรอกาอัตหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยท่ายืน ท่าก้มโค้ง (รูกูอ) ท่าก้มกราบ(สุญูด) และท่านั่ง ด้วยความสงบสำรวม การก้มกราบ (สุญูด) มุสลิมจะก้มกราบได้เฉพาะกับพระเจ้าอัลลอฮ (ซุบฮาฯ)องค์เดียวเท่านั้น เวลาละหมาดให้หันหน้าไปทางกิบละอ ซึ่งกิบละอของไทยอยู่ทางทิศตะวันตก สำหรับการละหมาดญุมอะฮ หรือชาวไทยมุสลิมเรียกว่า "ละหมาดวันศุกร์" ซึ่งเป็นละหมาดฟีรดูจำเป็นหรือบังคับสำหรับผู้ชายที่จะต้องไปละหมาดรวมกันโดยมีอิหม่ามเป็นผู้นำละหมาด ซึ่งมีจำนวน 2 รอกาอัต หลังจากการกล่าวคุฎบะฮ (คำอบรมของอิหม่าม) สถานที่ควรเป็นมัสยิด หากบริเวณนั้นไม่มีมัสยิดก็ให้รวมกันเพื่อการละหมาดในสถานที่ที่สะอาด โดยให้มีผู้ทำหน้าที่ มุอัซซิน กล่าวคุฎบะฮและนำละหมาด การละหมาดเป็นศาสนกิจเพื่อเข้าเฝ้าต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ ด้วยความสงบ สำรวม จึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติเป็น กิจวัตรประจำวัน วันละ 5 เวลาตลอดไป

การถือศีลอด คือการงดเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ และการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตก ตลอดทั้งเดือนรอมะฎอนของทุกปี ซึ่งอาจจะมีระยะเวลา 29 หรือ 30 การถือศีลอดของชาวไทยมุสลิมเกาะสมุย มี 3 ลักษณะ คือ การถือศีลอดที่

ติดต่อกัน เช่น การถือศีลอดในรอมะฎอน การถือศีลอดเป็นค่าปรับ กรณีฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (คือ 2 เดือนติดต่อกัน) การถือศีลอดเนื่องจากการหย่าแบบซิฮาร การถือศีลอดเพื่อเป็นค่าปรับกรณีร่วมประเวณีในตอนกลางวันของรอมะฎอน และการถือศีลอดเนื่องจากการบนบานซึ่งระบุการติดต่ออยู่ในการบนบานนั้นด้วย การถือศีลอดที่ไม่ติดต่อกัน เช่น การถือศีลอดชดใช้ของรอมะฎอน การถือศีลอด 10 วัน ของผู้ทำฮัจญ์ที่ไม่เชือดสัตว์ การถือศีลอดเนื่องจากการละเมิดคำสาบานที่ไม่ได้ระบุเงื่อนไข และการถือศีลอดเนื่องจากละเมิดข้อห้ามขณะครองอิหฺรอม เป็นต้น และการถือศีลอดที่เป็นความสมัครใจ (ซุนนะห์ต่างๆ) เช่น ศีลอดในวันจันทร์และพฤหัสบดี และทุกวันที่ 13,14 และ 15 ของเดือน ศีลอดวันอาซูรอ ศีลอดวันอะรอฟะฮ์ ศีลอด 7 วันในเดือนเชาวาล และศีลอดในช่วงเดือนมุหัรรอม และเดือนชะอฺบาน ซึ่งท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม มักถือหลายวันด้วยกัน

การจ่ายซะกาต คือการจ่ายทานประจำปี อันหมายถึงทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่งซึ่งมุสลิมต้องจ่ายให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี ถ้ามุสลิมคนใดมีทรัพย์สิน เงินทอง สินค้าที่เหลือในรอบปีแล้วไม่ทำการบริจาค ผู้นั้นก็ผู้หนึ่งที่ทำผิดบัญญัติของอิสลาม จำนวนของการจ่ายซะกาตจะเป็นไปตามข้อบัญญัติของศาสนาอิสลาม ผู้ที่พึงสิทธิ์ได้รับซะกาต จะต้องมีคุณสมบัติคือ เป็นคนขัดสน ที่รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย เป็นคนยากจน ที่ไม่มีทรัพย์สินและไม่มีรายได้ เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลซะกาต เป็นมุอัลลัฟคนต่างศาสนาที่เป็นมิตรกับชาวมุสลิม ไถ่ทาส ไถ่เชลยศึก คนติดหนี้ ในหนทางของอัลลอฮ์ เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล คนเดินทาง ผู้พลัดถิ่น เช่นนักศึกษาผู้เดินทางไปศึกษาต่างถิ่น

การตาย ชาวไทยมุสลิมในอำเภอเกาะสมุยเชื่อกันว่าพระอัลลอฮ์เป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นในโลก โดยกำหนดเวลาเกิด เวลาตายไว้ให้แล้ว มนุษย์มีหน้าที่ต้องเคารพ ศรัทธา สักการะอัลลอฮ์ด้วยการทำความดี นอกจากนี้ยังเชื่อเรื่องโลกหน้าว่าเป็นโลกแท้จริงที่พึงปรารถนา เป็นชีวิตที่จีรังยั่งยืน ชีวิตในโลกนี้เป็นเพียงทางผ่านสู่โลกหน้าเท่านั้น ความตายจึงไม่ใช่การสิ้นสุดชีวิตแต่เป็นการย้ายชีวิตจากโลกนี้ไปยังโลกหน้าที่สุขสบายกว่า ยั่งยืนกว่า เมื่อมีคนตายในชุมชน ชาวบ้านเชิญผู้เฒ่า ผู้แก่ที่เคารพ หรือ โต๊ะอิหม่ามมาจัดการกับศพ โดยจัดท่าให้ศพนอนเหมือนคนนอนหลับสบายๆ ถ้าขางออยู่ให้เอาลง ถ้าอ้าปากให้เอาเส้นผ้ามามัดไว้ไม่ให้ปากอ้า มือวางข้างลำตัวหรือกอดอกเอามือขวาทับมือซ้าย เนื่องจากความตายในทัศนะศาสนาอิสลามไม่ใช่การสิ้นสุดชีวิตแต่เป็นการย้ายชีวิตจากโลกนี้ไปยังโลกหน้า วิญญาณของชาวมุสลิมจะมีความรู้สึกตลอดจนกว่าโลกหน้าจะอุบัติขึ้น ดังนั้นศพที่เสียชีวิตจะยังมีความรู้สึกเหมือนคนเป็น จึงห้ามทำให้ศพเจ็บปวดในทุกกรณี การปฏิบัติต่อศพจะต้องทำอย่างทะนุถนอม แผ่วเบา ไม่รุนแรงศพยังมีความละอายอยู่

การเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ศพจะต้องทำอย่างมิดชิด มิให้อวัยวะที่พึงสงวนเปิดเผยให้ผู้อื่นเห็น ในการจัดพิธีศพตามหลักศาสนาอิสลามเมื่อผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว ให้รีบจัดการศพอย่างรวดเร็ว ก่อนที่ศพจะเปลี่ยนสภาพ เพราะหากปล่อยไว้จนศพเปลี่ยนสภาพเหม็นเน่าจะเป็นบาปทั้งกับผู้ตายและทายาทผู้จัดการศพ การจัดพิธีศพจะทำ 4 ประการ คือ อาบน้ำให้ศพ ห่อศพด้วยผ้าสะอาด เอาศพไปละหมาดที่มัสยิด และเอาศพไปฝังที่กุโบร์

การประกอบพิธีฮัจญ์ การทำฮัจญ์ คือ การเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจที่นครมักกะฮ์ในเดือนซุลฮิจญะฮ์ตามวันเวลา และสถานที่ต่าง ๆที่ทางศาสนาอิสลามกำหนดไว้ ซึ่งศาสนกิจข้อนี้เป็นหน้าที่สำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง ทุกคนที่มีความสามารถในด้านร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทาง ที่จะต้องปฏิบัติ มีเป้าหมายในการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ผู้ที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ต้องใช้ความอุตสาหะ เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา มีความอดทนต่อความยากลำบาก และมีความสามารถที่จะไปได้โดยไม่ต้องกู้หนี้หยิบยืมทรัพย์ของบุคคลอื่น ระยะเวลาที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์ อาจจะไปแค่ประกอบพิธีแล้วกลับ ส่วนมากจะไปที่เมืองมะดีนะฮ์ เพื่อไปละหมาดที่มัสยิดนาบาวีก่อน แล้วเข้ามักกะฮ์ หรือไปมักกะฮ์เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์แล้วกลับมาที่มะดีนะฮ์ก็ได้ใช้เวลาโดยประมาณ 40 วัน ในส่วนของการเดินทางไปแสวงบุญของมุสลิมนั้น มี 2 ส่วน คือ ไปโดยรัฐบาลเป็นผู้ดูแล เริ่มต้นโดยการจัดเครื่องบินเหมาลำจากท่าอากาศยานหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไปลงที่สนามบินเจดดาห์ ประเทศซาอุดิอาระเบีย และไปโดยให้บริษัททัวร์พาไป บางส่วนไปขึ้นเครื่องบินที่กรุงเทพฯ แต่ช่องทางนี้มีปัญหาที่พบต่อเนื่องมาหลายปีคือผู้แสวงบุญจะไปติดค้างประมาณ 2-3 วัน ที่กรุงเทพฯ เพราะเครื่องบินที่จะไปเป็นเครื่องบินโดยสารปกติ แต่ละเที่ยวบินจึงไม่มีที่นั่งเพียงพอกับความต้องการของผู้ไปแสวงบุญ

สำหรับวัฒนธรรมของชาวไทยในอำเภอเกาะสมุยที่สำคัญได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย รับและส่งตายาย ออกปากซอแรง ชักพระ และชนควาย (ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์, 2534)

การเกิด ชาวเกาะสมุยมีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดว่า ทารกที่เข้ามาในท้องของคนที่จะเป็นมารดานั้นเป็นการจุติของเทวดา เมื่อมารดาเริ่มตั้งครรภ์ จะมีอาการแพ้ท้อง บางคนอยากกินของ แปลกๆ เช่น ข้าวดิบ กระเบื้องมุงหลังคา ดินสอพอง ฯลฯ คนเฒ่าคนแก่จะแนะนำให้รู้จักการรักษาสุขภาพโดยไม่ให้ทำงานหนัก ทำจิตใจให้สบาย ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ไปร่วมงานศพ และหมั่นทำบุญตักบาตรทุกวัน เพื่อที่จะให้ทารกในครรภ์มีอาการครบ 32 ประการ เป็นเด็กดี ว่านอนสอนง่าย นอกจากนั้นยังมีข้อห้ามสำหรับหญิงมีครรภ์หลายอย่าง เช่น ห้ามอาบน้ำตอนกลางคืน ห้ามไปร่วมงานศพ ห้ามเตรียมของสำหรับเด็ก เป็นต้น และในเรื่องอาหารการกินก็มีข้อปฏิบัติ

มากมาย เช่น ไม่ควรรับประทานอาหารรสเผ็ดจัดเพราะจะทำให้ลูกหัวล้าน ควรดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนมาก ๆ เพราะจะทำให้คลอดง่าย เมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 6 - 8 เดือน ต้องไปฝากท้องกับแม่ทานหรือหมอตำแย เพื่อดูแลครรภ์โดยการช่วยคัดท้องบ่อยๆ จะทำให้คลอดง่าย เมื่อถึงกำหนดคลอดมีแม่ทานหรือหมอตำแยเป็นคนทำคลอด การคลอดมักคลอดที่บ้านมารดาฝ่ายหญิง เมื่อทารกคลอดออกมาแม่ทานจะล้วงสิ่งสกปรกที่ค้างอยู่ในปากจนหมด แล้วคีบสายสะดือ ต่อจากนั้นนำเด็กไปอาบน้ำ การอาบน้ำทารกแรกเกิดใช้น้ำอุ่นผสมเกลือเล็กน้อย อาบน้ำเสร็จใช้ดินสอพองผสมขมิ้นละลายกับน้ำถูตัวและผูกข้อมือด้วยหัวไพลที่เสกอาคมเพื่อป้องกันผีร้าย แล้วนำเด็กลงเบาะ โดยให้คนที่มีพฤติกรรมตอนวัยเด็กเป็นคนว่านอนสอนง่ายปูเบาะให้ ก่อนลงเบาะต้องเอาเด็กเวียนรอบเบาะแล้วกล่าวว่า “ผีเอาไปไม่ได้พระเลี้ยงเอาไว้” แล้ววางเด็ก ทำอย่างนี้จนครบ 3 ครั้ง ผ้าอ้อมที่ใช้รองตัวเด็กต้องทำจากผ้านุ่งของแม่ สำหรับรกที่ออกมากับเด็กนั้นแม่ทานนำใส่หม้อดินหรือภาชนะอื่น ๆ ใส่เกลือใช้ผ้าขาวห่อปิดผูกด้วยด้ายดิบสีขาวแดงแล้วนำไปฝังและที่ฝังรกนิยมปลูกต้นไม้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้จำได้ว่าเป็นรกของใคร สำหรับแม่หลังคลอดทารกแล้วต้องอยู่ไฟโดยนอนบนแคร่ จะใช้ก่อนหินทำเป็นเตาสำหรับติดไฟด้วยไม้ฟืน ไม้ฟืนที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้เพลาและไม้เงาะ โดยแม่ทานจะคอยเอาก้อนเส้าเผาไฟใช้น้ำรดแล้วเอาผ้าห่อมาวางบนท้องเพื่อให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น การอยู่ไฟนิยมอยู่ไฟกัน 3, 5 หรือ 7 วัน สำหรับการเตรียมอาหารให้ผู้เป็นแม่ต้องเป็นของร้อน เช่น หมู ไก่ ผัดขิง หรือพริกไทย แกงเลียงหัวปลี ห้ามกินของเย็น เช่น น้ำแข็ง แตงโม แตงกวา เป็นต้น เพราะเชื่อว่าเลือดลมไหลไม่สะดวก ทำให้มีอาการที่เรียกว่า “เลือดตี” เมื่อครบกำหนดอยู่ไฟแม่ทานเอาน้ำมนต์ประพรมราดไฟให้ดับสนิท และพรมก้อนเส้า แล้วห่อผ้านำไปเก็บที่ราดที่แม่ทานตั้งไว้ก่อนคลอด หลังจากนั้นจุดเทียนบูชาครูเก็บเงินที่วางราด เก็บสิ่งของที่เหลืออื่น ๆ ไปทิ้งในป่าเรียกว่าตัดราด แล้วเอาแม่และลูกอาบน้ำให้แม่แต่งตัวชุดใหม่ ส่วนลูกเช็ดตัวให้แห้ง ลูบไล้ตัวด้วยขมิ้นผสมดินสอพองละลายน้ำจึงนำลงเปล

การบวช ผู้ชายในเกาะสมุยเมื่ออายุครบบวชย่างเข้า 20 ปีบริบูรณ์ จะต้องมีการบวชพระเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาที่เลี้ยงดูมา โดยบิดามารดาจะนำไปฝากกับเจ้าอาวาสเพื่ออยู่วัดเข้าศึกษาข้อปฏิบัติก่อนบวช ฝึกสวดมนต์ ท่องคำขอบวชที่เรียกว่าขานนาค การดำเนินการส่วนใหญ่บิดามารดาจะมีการเตรียมเครื่องอัฐบริขารมีการเตรียมงาน และพิมพ์บัตรเชิญเป็นจำนวนมากแจกให้ญาติพี่น้องได้มาร่วมรับประทานอาหารในตอนเย็น ก่อนวันบวช 1 วัน เรียกว่าวันสุกดิบ มีการโกนผม โกนคิ้ว โกนหนวดของเจ้านาค โดยพ่อแม่ผู้เป็นโกนคนแรกแล้วจึงตามด้วยญาติพี่น้องคนอื่นๆ เมื่ออาบน้ำชำระร่างกายแล้ว เจ้านาคจะนุ่งห่มขาวพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์มีการทำขวัญนาคร่วมแสดงความยินดีขับคำตัก เป็นคำสอนที่มีคติอบรมตักเตือนเจ้านาคและ

เพื่อความชื่นชมแก่บิดามารดา ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นจะมีญาติพี่น้องแห่นาคเข้าบวชที่วัดในโบสถ์ โดยบิดามารดาถือตาลปัตรและไตรจีวร ส่วนญาติ ๆ ช่วยถือเครื่องอัฐบริขารอื่น ๆ การแห่รอบโบสถ์เดินวนขวารอบโบสถ์ 3 รอบก่อนเข้าโบสถ์เจ้านาคต้องทำพิธีกรวดน้ำอุทิศ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ เมื่อเดินเข้าโบสถ์นาคต้องระวังไม่ให้เหยียบธรณีประตู แล้วจึงปลดเครื่องประดับตัวเจ้านาคออกแล้วเจ้านาคกราบบิดามารดา จึงขอบรรพชาต่อพระอุปัชฌาย์ครองผ้าไตรบวชสามเณรถือศีล 10 ก่อน ต่อจากนั้นจึงทำพิธีบวชตามขั้นตอน

การแต่งงาน ชายใดที่พอใจหญิงคนใดก็จะให้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายไปแยบหรือทาบทามกับญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง หลังจากนั้นก็จะนำดวงไปผูกดวงชะตาว่าสมพงศ์กันหรือไม่ จึงตอบรับหรือปฏิเสธพร้อมเงินสินสอด ถ้าตอบรับฝ่ายชายจึงจัดขันหมากไปสู่ขอ ซึ่งใช้ขันหมากขันหลักจำนวน 3 ขัน และอาจจะมีขันรองอีก 5, 7 ขัน ทั้งนี้แล้วแต่ฐานะของแต่ละคน แต่จะต้องมีจำนวนเป็นเลขคี่ โดยแห่จากบ้านฝ่ายชายตามฤกษ์ ในวันแต่งงานจะมีขันหมากทั้งขันขอและขันแต่งในวันเดียวกัน ให้ขันขอ 3 ขัน เข้าไปในบ้านเจ้าสาวก่อน ส่วนขันแต่งอีกประมาณ 5, 7, 9 หรือ 11 ขัน จะเข้าไปตอนหลัง เมื่อขบวนเจ้าบ่าวมาถึงบ้านเจ้าสาว จะมีพิธีสงฆ์ คือ การสวดมงคลแฝดมีการรดน้ำอวยพรคู่บ่าวสาว ตักบาตรร่วมกัน เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ ก็จะมีพิธีแต่งงานเลี้ยงแขกผู้มีเกียรติในตอนเที่ยงหรือในตอนเย็น จนเสร็จงานเลี้ยงเมื่อได้ฤกษ์ดีจึงส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าหอ และจะมีพิธีมอบสาดเรียงหมอน โดยให้คู่สามีภรรยาที่อยู่กินกันมาด้วยความสุขและสั่งสอนลูกหลานเป็นคนดีเป็นผู้ทำพิธีให้ ส่วนคู่สามีภรรยาที่เพิ่งแต่งงานกันจะต้องอยู่ด้วยกันให้ครบ 3 คืน ไม่ควรเดินทางไปไหนไกล ๆ ส่วนขันหมากที่เจ้าบ่าวนำมาแต่งงาน 3 ขัน เอาตั้งไว้ในห้องหอให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวหรือคู่สมรสใหม่นำขันหมากดังกล่าวมาเปิด คืนละ 1 ขันจนครบ 3 วัน 3 คืน จึงออกจากบ้านได้

การตาย เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ส่วนใหญ่คนในอำเภอนี้จะจัดงานทำบุญที่บ้านเอง บางรายจัดทำที่วัดแต่ส่วนน้อยที่จะไปทำที่วัด กรณีที่จะทำบุญที่วัด เช่น สถานที่ที่บ้านผู้ตายไม่สะดวก หรือผู้ตายเป็นคนเฒ่าคนแก่มาก ๆ ที่มีลูกหลานมาเป็น เจ้าภาพมากมายและต้องการความอิสระ เจ้าภาพส่วนใหญ่จะเป็นสามี ภรรยา ลูก ๆ หลาน ๆ การบอกงานของเจ้าภาพไม่ต้องพิมพ์บัตร เจ้าของบ้านไม่ต้องเชิญ แต่เพื่อนบ้านจะมากันเอง โดยมีการบอกต่อ ๆ กันไป การปฏิบัติต่อผู้ตายจะเริ่มโดยการอาบน้ำศพ รดน้ำที่มือผู้ตายด้วยน้ำที่ใส่กลีบดอกไม้ชนิดต่าง ๆ และล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าว เพราะเชื่อว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์ แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ผู้ตายชอบหรือผ้าใหม่ และมีการเอาเหรียญใส่ปากปิดตาศพ จับศพประนมมือถือดอกไม้ธูปเทียน บรรจุศพใส่โลง โลงศพจะต้องวางไว้ด้านซ้ายมือของพระสงฆ์ อีกทั้งให้ศีรษะผู้ตายอยู่ทางทิศตะวันตก มีเครื่องประกอบ

หน้าโลง คือ โต๊ะหมู่บูชาใช้สำหรับวางดอกไม้ธูปเทียน ตะเกียงที่ติดไฟ รูปถ่ายของผู้ตาย พุ่มดอกไม้สำหรับการตกแต่งโลงศพ มีสายสิญจน์ เครื่องอาหารคาวหวานเซ่นไหว้ผู้ตาย แต่ละคืนจะต้องนิมนต์พระมาสวดพระอภิธรรมคืนละ1 - 2 เตียง โดยใช้พระ 4 หรือ 8 รูปมาสวดหรือควบคู่กับการแสดงเทศนา 1 กัณฑ์ การตั้งศพนิยมไว้เป็นเลขคี่ คือ 3, 5, 7 หรือ 9 คืน แล้วแต่ฐานะ ในวันเผาศพนิมนต์พระมาเป็นผู้นำทางและนิยมเผาศพในวันอาทิตย์ วันจันทร์ หรือวันพฤหัสบดี แต่จะไม่เผาวันพระวันศุกร์ หรือวันเกิดของผู้ตาย ก่อนเผานำศพขึ้นบนศาลาเพื่อสวดพระอภิธรรม แสดงเทศนาและทอดผ้าบังสุกุล พระจะเป็นผู้วางดอกไม้จันทน์อันดับแรกจึงตามด้วยญาติ ๆ และแขกที่มาร่วมงานจนหมด ส่วนเจ้าภาพจะแสดงความขอบคุณกับผู้ที่มาร่วมงาน โดยมอบของที่ระลึกให้กับแขกตอนลงมาจากวางดอกไม้จันทน์เรียกว่าเผาลำลอง ส่วนเผาจริงเป็นหน้าที่ของสัปเหร่อ เมื่อเผาเสร็จแล้วตอนเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น จะมีพิธีเก็บกระดูกโดยนิมนต์พระมาทำพิธีและมีญาติพี่น้องมาช่วยกันเก็บ เสร็จแล้วใช้น้ำมนต์พรมบนกองกระดูกและเลือกส่วนสำคัญไว้บูชาอาจจะนำไปใส่โกศที่บ้าน หรือนำไปใส่บัวเก็บไว้ที่วัด ส่วนที่เหลือนำไปฝังดินหรือนำไปลอยในแม่น้ำเรียกว่า “ลอยพระอังคาร”

รับและส่งตายาย หรือเรียกว่า “รับเปรต - ส่งเปรต” จุดมุ่งหมายสำคัญสำหรับประเพณีนี้ของคนในอำเภอเกาะสมุย คือ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วและเป็นวันแสดงความกตัญญู เป็นวันรวมญาติ วันรับตายายตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบ วันนี้เชื่อกันว่าเป็นวันที่เปรตหรือคนตกนรกจะได้ขึ้นมาจากนรก ชาวบ้านจะจัดสำรับคาวหวาน ดอกไม้ธูปเทียนไปถวายที่วัด ส่วนวันส่งตายายตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ถือว่าเป็นวันที่เปรตจะต้องลงสู่นรกตามเดิม คนในท้องถิ่นนี้จะมีการเตรียมเครื่องคาวหวานไปทำบุญที่วัดอีกครั้งเพื่อให้ตายายหรือเปรตนำกลับไป คือ มีการทำขนมต่าง ๆ เรียกว่า หนมตายาย ที่นิยมทำกันและนำไปวัด เช่น ขนมลา ขนมพอง ยาหนม ขนมเทียน ขนมไข่ปลา ขนมกรุบ และผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น นำใส่ตะกร้าหรือกระเชอไปวัด พร้อมทั้งมีการนำเครื่องครัวประเภทของแห้ง เช่น ข้าวสาร กะปิ เกลือ หอม พริก และผลไม้ต่างๆ อีกทั้งมีการนำเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น ขี้ไต้ไปวัดด้วย เพราะเชื่อว่าเป็นการทำบุญไปให้ปู่ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ได้นำกลับไปใช้อีกส่วนหนึ่งจะนำใส่ชะลอมเล็ก ๆ โดยใส่ทุกอย่างให้ครบแต่ละอย่างใส่เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนนี้จะนำไปวางที่ร้านเปรต เรียกว่า “ตั้งเปรต” เพื่อให้เปรตหรือตายายที่ไม่มีญาติ เมื่อเสร็จพิธีทางพระ คนแย่งของออกจากร้านเปรตอย่างสนุกสนาน เรียกว่า “ชิงเปรต”

ออกปากซอแรง เป็นประเพณีที่ทำกันมาเป็นเวลานาน การซอแรงเป็นการช่วยเหลือกันในการทำงานโดยไม่คิดค่าแรงแต่จะมีการแลกหรือผลัดเปลี่ยนแรงงานกันไปเรื่อย ๆ เป็นการช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน เช่น ถ้าบ้านใดหรือใครต้องการจะทำงานเพื่อต้องการให้งานเสร็จเร็วหรืองานบางอย่างต้องใช้แรงงานมากจึงจะทำได้ ไม่ว่างานนั้นจะเป็นการทำสวน ถางป่า ทำไร่ ทำนา ปลูกสิ่งก่อสร้าง ทำอาหารเลี้ยงในงานต่างๆ ที่เป็นงานบุญ เช่น งานบวช งานศพ หรืองานแต่งงาน สมัยก่อนผู้ที่มาช่วยแรงจะมากันเอง โดยเจ้าของงานไม่ต้องบอกกล่าวพร้อมทั้งนำข้าวปลาอาหารไปทานเอง แต่ปัจจุบันแนวทางปฏิบัติได้เปลี่ยนแปลงไปเจ้าของงานจะต้องไปบอกให้ทราบ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ออกปาก” แล้วเจ้าของงานก็จัดเตรียมข้าวปลาอาหารเพื่อใช้เลี้ยงผู้ที่มาช่วยงาน

ชักพระ ชักพระของชาวเกาะสมุยจัดขึ้นในช่วงออกพรรษาของทุกปี ในอดีตก่อนงานชักพระชาวไทยพุทธในเกาะสมุยมีการเตรียมงานชักโดยเตรียมการหุ้มโพนเพื่อใช้ "คุมโพน" (ประโคมล่วงหน้า) และใช้ประโคมในวันพิธีรวมทั้งให้ชาวบ้านนำชัน (ประชัน) หรือแข่งขันกับของวัดอื่น ๆ การหุ้มโพนมีกรรมวิธีที่ซับซ้อนทั้งในการขุดและขึงหนังให้ตึงเต็มให้ใช้เวลานานแรมเดือน บางวัดมีพิธีไสยศาสตร์ประกอบด้วย ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการนี้โดยตรง แต่ละวัดจะต้องมีโพน 2 ใบ ให้เสียงทุ้ม 1 ใบ เสียงแหลม 1 ใบ วัดไหนโพนเสียงดีแข่งขันชนะ ชาวบ้านก็พลอยได้หน้าชื่นชมยินดีกันไปนานเป็นแรมปี เมื่อใกล้วันลากพระประมาณ 7 หรือ 3 วัน ทุกวันที่ จะลากพระในปีนั้นก็จะเริ่มคุมโพน (ตีประโคม) เพื่อปลุกใจชาวบ้านให้กระตือรือร้นร่วมพิธีลากพระ และอาจนำไปท้าทายแข่งขันกับวัดใกล้เคียง พร้อมกันนั้นทั้งพระภิกษุสามเณรและอุบาสกที่มีฝีมือทางช่างก็จะช่วยกันจัดตกแต่ง "เรือพระ" และ "บุษบก" ซึ่งต้องทำกันอย่างสุดฝีมือ เพราะถ้าของวัดใดไม่สวยเท่าที่ควร บรรดาทายกทายิกา ศิษย์วัดและพระภิกษุสามเณรก็จะรู้สึกน้อยหน้าวัดอื่นที่ตกแต่ง สิ่งที่ทุกครอบครัวจะต้องกระทำก็คือ การเตรียม "แทงต้ม" เตรียมหาใบกะพ้อ และ ข้าวสารข้าวเหนียวเพื่อนำไปทำขนมต้ม "แขวนเรือพระ" เมื่อถึงเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบน บุษบกเหนือเรือพระ นิมนต์พระภิกษุในวันนั้นทั้งหมดขึ้นนั่งประจำเรือพระพร้อมทั้งอุบาสกและศิษย์วัดที่ติดตามและประจำเครื่องประโคม อันมีโพน (กลองเพล) ฆ้องโหม่ง ฉิ่ง ฉาบ แล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันลากเรือพระออกจากวัดตั้งแต่เช้าตรู่ ขณะที่ลากพระไปใครจะมาร่วมแขวนต้มบูชาพระหรือร่วมลากตอนใดก็ได้ ประเพณีลากพระของเกาะสมุยได้ปรับเปลี่ยนแตกเติมต่างออกไปจากเดิมหลายอย่าง จากเดิมเคยใช้เรื่อพระมีคนลากก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นรถยนต์มีคนขับ มีการตั้งหีบรับเงินอนุโมทนา มีเครื่องขยายเสียงเชิญชวน บางท้องที่จัดงานบันเทิงอื่น ๆ ประกอบ เช่น การประกวดนางงาม เป็นต้น

ชนควาย เป็นกีฬาพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของอำเภอเกาะสมุย ในอดีตเรียกว่า "ฟันควาย" แต่เดิมการชนควายเป็นเพียงความนิยมที่เล่นกันเพื่อความสนุกสนานภายในชุมชนหลังฤดูเก็บเกี่ยวเท่านั้น ซึ่งมักจัดขึ้นโดยไม่มีพิธีรีตองอะไรเลย สนามชนควายก็หาเอาพื้นที่โล่งๆ ทั่วไป บ้างก็

ในนาที่เก็บเกี่ยวเสร็จแล้วเป็นสนามประลองความตามสะดวก การชนแบบนี้เรียกกันว่า "ชนควายลาน" แต่ในปัจจุบันกีฬาประเภทนี้ก็ถูกเปลี่ยนไปจากเดิมมาก มีการเลี้ยงควายเพื่อชนกันโดยเฉพาะไม่ใช่จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนานหลังฤดูการเก็บเกี่ยวแต่อย่างเดียว แต่มีการพนันขันต่อแทรกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจนถึงทุกวันนี้ และเปลี่ยนจากชนบริเวณลานเป็นชนในบ่อน มีการจัดชนกันเป็นนัดๆ เป็นคราวๆ ไป เหมือนการชนวัวของชาวบ้านภาคใต้โดยทั่วไป การเลี้ยงควายของชาวเกาะสมุยจึงมีความพิถีพิถันมากขึ้นกว่าเดิมมาก กีฬาชนควายที่จากเดิมเพื่อความสนุกสนานก็มีลักษณะเอาจริงเอาจังมากยิ่งขึ้น มีการคัดเลือกควายเพื่อการชนโดยเฉพาะ มีตำราควายชนตามแบบของ "นักเลงควายชน" ที่เชื่อถือกันซึ่งต้องเข้าตามตำราหลายอย่างประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นเขา ขา กีบเท้า ลำตัว จิปาถะตามแบบฉบับ "ต้องหายาก" เช่น ถ้าเป็นควายดำก็ต้องหางยาว ถ้าสีขาวหางต้องสั้นและข้อเท้าสั้น ควายชนหนังต้องตึง จมูกกว้าง มีเหงื่ออยู่เสมอ ถ้าเป็นควายดำสนิทถือว่าดีมีไหวพริบ มีเล่ห์เหลี่ยมสูงอดทนในการต่อสู้ ส่วนควายที่มีสีแดง นักเลงควายชนมักไม่นิยมใช้ทำควายชนเพราะสีของมันไม่ทำให้รู้สึกว่าองอาจ การชนควายในเกาะสมุยก็เหมือนกับการชนวัวโดยทั่วไป คือก่อนการชนควายบรรดาเจ้าของควายจะเอาควายของตนมา "เปรียบ" เพื่อหาคู่ชนที่เหมาะสมไม่เสียเปรียบหรือได้เปรียบจนเกินไปแล้วก็ตกลงเดิมพันกันเสร็จสิ้นในคราวเดียว มากน้อยก็แล้วแต่ชื่อเสียงของควายชนแต่ละตัว จากนั้นต่างฝ่ายก็ต่างฟิตซ้อมควายของตัวเองเหมือนนักมวยเลย วิ่งตอนเช้า ออกกำลังกาย ซ้อมชน คุมอาหาร ฯลฯ อาหารที่ให้ควายกินยังต้องให้ "หมอ" เสกให้กินทุกมื้อ เชื่อว่าจะป้องกันคุณไสยของฝ่ายต่อสู้นั่นเอง ก่อนวันชนหนึ่งวันจะนำควายมาทำพิธีสำคัญที่เรียกว่า "ทำควาย" หรือ "แต่งควาย" ซึ่งเป็นพิธีทางไสยศาสตร์ โดยมากจะทำกันที่บ้านหรือที่ที่หมอไสยศาสตร์คิดว่าเป็นมงคล ในระหว่างพิธีเจ้าของควายจะระมัดระวังไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าใกล้ควายของตนเป็นอันขาดเพราะเกรงว่าควายของตนจะถูกทำคุณไสย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม *

ในอดีตอำเภอเกาะสมุย เป็นชุมชนที่เกิดจากการเป็นสังคมเกษตรที่แฝงด้วยความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยมีปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนด เนื่องจากเกาะสมุยตั้งอยู่กลางทะเลอ่าวไทย เป็นเกาะที่มีธรรมชาติที่สวยงาม แวดล้อมด้วยหาดทราย ภูเขา น้ำ สถาปัตยกรรมทางศาสนา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้กลายเป็นทรัพย์ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เปลี่ยนสังคมเกษตร มาเป็นสังคมธุรกิจที่มีการแข่งขันแย่งชิง และซื้อขายกันที่ในที่สุด

---

* ข้อมูลได้จากการสังเคราะห์เอกสารเบื้องต้น

ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของอำเภอเกาะสมุย ผู้วิจัยขอกล่าวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน และจิตสำนึกต่อท้องถิ่นและจิตสาธารณะของผู้คนกล่าวคือ

วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน

วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คนอำเภอเกาะสมุยมีการเรียนรู้ 3 ลักษณะ คือ การเรียนรู้แบบสุตมยปัญญา การเรียนรู้แบบจินตามยปัญญา และการเรียนรู้แบบภาวนามัยปัญญา การเรียนรู้แบบสุตมัยปัญญา เป็นการเรียนรู้จากการอ่าน การฟัง และการมองเห็น การเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลคนสมัยก่อนใช้วิธีการเรียนรู้จากการอ่าน การฟัง และการมองเห็นจากบรรพบุรุษ คนเฒ่าคนแก่ หรือจากสื่อพื้นบ้าน หรือผู้ที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ตนเองสนใจ เช่น การประกอบอาชีพ การทำสวนมะพร้าว การทำนาแบบดั้งเดิม การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การจับสัตว์น้ำ การเรียนรู้แบบ จินตามยปัญญา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่รับมาจากสุตมยปัญญา เมื่อเรียนรู้จากการฟังหรือการอ่าน การมองเห็นจึงใคร่ครวญพิจารณาทำให้เข้าใจในสิ่งที่ฟังมา การพินิจพิจารณาไตร่ตรองเรื่องที่ฟังหรืออ่านรวมถึงการตรวจสอบแหล่งข่าวแหล่งข้อมูลหรือหนังสืออ้างอิงเป็นกระบวนการของจินตามยปัญญา ซึ่งในอำเภอเกาะสมุยมีการเรียนรู้แบบจินตามยปัญญาหลายอย่างเช่น เช่น การสอนลิงในการเก็บมะพร้าว การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การทำสวนผลไม้ การเรียนรู้แบบภาวนามัยปัญญา คือ การเรียนรู้จากการฟัง การคิดวิเคราะห์ ลงมือทำ หรืออีกนัยหนึ่ง ภาวนามัยปัญญา ก็คือ ปัญญาที่เกิดจากการกระทำ เมื่อลองทำก็จะรู้ถึง ผลลัพธ์จากการกระทำและทำให้เกิดปัญญา เช่น งานหัตถกรรม การทำขนมพื้นบ้าน การฝึกสอนลิง เป็นต้น

วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน

วัฒนธรรมการทำงานของผู้คนของอำเภอเกาะสมุย ได้แก่ การทำงานแบบจารีตนิยม การทำงานแบบจริตนิยม การทำงานแบบอำนาจนิยม การทำงานแบบจารีตนิยม หมายถึง การที่งานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน ซึ่งกรณีตัวอย่างในพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานในลักษณะนี้ ได้แก่ การทำนา การทำประมง การทำยาพื้นบ้าน การทำงานแบบจริตนิยม เป็นการทำงานตามความประพฤติ กิริยาอาการของตัวเอง เช่น การทำร้านอาหาร การทำอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมที่พักซึ่งอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การทำงานแบบอำนาจนิยม แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การทำงานแบบอำนาจแบบอุปถัมภ์ และอำนาจรัฐ การทำงานแบบอำนาจนิยมที่มาจากระบบอุปถัมภ์ เป็นผลมาจากความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับศาสนา ที่เชื่อในเรื่อง

บุญกรรมบุญบาป และการกตัญญู ผู้ได้ประโยชน์มากคือผู้อุปถัมภ์ แต่ผู้อุปถัมภ์จะต้องรับผิดชอบต่อการกินดีอยู่ดีของผู้รับอุปถัมภ์ด้วย กฎแห่งศีลธรรมของระบบอุปถัมภ์คือ การตอบแทนซึ่งกันและกันเป็นหลักสำคัญ ซึ่งการทำงานแบบระบบอุปถัมภ์เกิดจากการที่ผู้อุปถัมภ์มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้รับการอุปถัมภ์ เช่น กรณีเถ้าแก่กับลูกน้องในแพปลา เป็นต้น การทำงานแบบอำนาจนิยมที่มาจากอำนาจรัฐ คือ การทำงานที่สืบเนื่องจากการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ เช่น กรณีที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย ทำให้ชาวบ้านต้องปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิต จากเดิมเคยทำนาก็เปลี่ยนมาเป็นทำงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเที่ยวที่เข้ามามีความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น สร้างที่พักให้เช่า บริการเรือเช่าและทำร้านอาหาร เป็นต้น

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนที่สำคัญ ได้แก่ จารีตการผลิตและการบริโภค นวัตกรรมการผลิตและการบริโภค จารีตการผลิต หมายถึงการผลิตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน การผลิตในอำเภอเกาะสมุยแต่เดิมเป็นการผลิตเพื่อยังชีพและแลกเปลี่ยนระหว่างท้องถิ่นชุมชนฝั่งทะเลที่อาศัยฐานทรัพยากรชายฝั่งอันอุดมสมบูรณ์เพราะมีป่าชายเลนที่สมบูรณ์เป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของกลุ่มชนชายฝั่งทะเล พื้นราบและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำขนาดใหญ่ และชุมชนพื้นราบที่เนินควน เป็นแหล่งผลิตข้าว พืชไร่ พืชสวน ชุมชนฝั่งทะเลผลิตอาหารทะเล กะปิ น้ำปลา ปลาสด ปลาแห้ง เมื่อชุมชนพื้นราบที่เนินควน ผลิตข้าวพืชไร่พืชสวนได้ก็จะนำผลผลิตมาแลกกุ้งหอยปูปลา น้ำปลา กะปิ กับชุมชนริมฝั่งทะเล จารีตการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ การทำนา การชนควาย การทำสวนผลไม้ การทำกะปิ การทำการประมง เป็นต้น ส่วนจารีตการบริโภค หมายถึง การบริโภคอาหาร ข้าวของเครื่องใช้ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน ในรูปการบริโภคของชาวบ้านอำเภอเกาะสมุยมีการบริโภคตามที่ผลิต ผลิตเพื่อบริโภค และมีการผลิตไว้รอบบ้าน เช่น บริโภคข้าว พืชผัก ไก่ ปลาตากแห้ง กุ้ง หอย ปู ม้า ปูดำ ปูเปรี้ยว ปลา รูปแบบการปรุงอาหารก็ไม่ซับซ้อน เงินมีอิทธิพลน้อยหรือแทบไม่มีเลย การทำงานก็ทำเพื่อกินเพื่ออยู่ มีแกง ขนม อาหาร ไม่ว่าทำขึ้นหรือหามาได้ก็จะใช้การให้ด้วยความเอื้ออาทรก็แจกเพื่อนบ้าน ไปเก็บของป่า น้ำผึ้ง พืชผัก เนื้อสัตว์ก็จะใช้การให้เป็นหลักพื้นฐาน และการหามาทำขึ้นก็จะหามาและทำขึ้นเผื่อเพื่อนบ้านของตน ใครไปบ้านไหนก็สามารถกินข้าวได้ทุกบ้านในเครือข่ายเดียวกันที่อยู่บนฐานเครือญาติ ต่อมาจากการที่เน้นการผลิตเพื่อขายและส่งออกชาวบ้านผลิตในสิ่งที่ไม่บริโภค บริโภคในสิ่งที่ไม่ได้ผลิต สำหรับนวัตกรรมการผลิตและการบริโภค นวัตกรรมการผลิต หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมา

จากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน ซึ่งในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยมีการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องจักรที่ใช้ในการทำนา เคมีเกษตร เครื่องช่วยจับสัตว์น้ำ ส่วนนวัตกรรมการบริโภค คือ การบริโภคอาหารและเครื่องใช้สอยซึ่งพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การบริโภคนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังสะดวก ช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน ซึ่งในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยมีการบริโภคนวัตกรรมในเรื่องของอาหารการกิน และเครื่องใช้ไม้สอย นวัตกรรมการบริโภคของผู้คนอำเภอเกาะสมุยเปลี่ยนไปจากเดิมคือบริโภคในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้ผลิต การทานข้าวนิยมออกไปทานข้าวนอกบ้านมากขึ้น หากปรุงอาหารรับประทานเองก็นิยมซื้อวัตถุดิบเพื่อนำมาปรุงอาหาร เช่น กะปิ น้ำปลา อีกทั้งนิยมบริโภคอาหารต่างชาติที่เราเรียกกันติดปากว่าอาหารฟาสฟู้ดมากขึ้นอีกด้วย พฤติกรรมเหล่านี้พบนี้ได้ตามตลาดนัดชุมชนเนื่องจากมีการผลิตแฮมเบอร์เกอร์ ไก่ทอดเคเอฟซีมาขายกันมากขึ้น ส่วนเครื่องใช้ไม้สอยพบว่าแทบทุกบ้านมีเครื่องซักผ้า ทีวี ตู้เย็น ซึ่งเครื่องใช้ไม้สอยเหล่านี้ถูกผลิตขึ้นสำหรับคนเมือง เนื่องจากคนเมืองอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด อีกทั้งการทำงานต้องแข่งกับเวลากันมากขึ้น แต่เมื่อรัฐบาลพยายามพัฒนาคนชนบทให้เป็นเมือง ชาวบ้านจึงหันไปบริโภคสิ่งฟุ่มเฟือยเหล่านี้ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นตามมาอีกด้วย แม้กระทั่งสถานที่ที่เป็นหน่วยงานของรัฐก็ต้องติดเครื่องปรับอากาศทั้ง ๆ ที่สภาพภูมิอากาศในพื้นที่มีลมพัดโกรกเย็นสบาย นำมาซึ่งการสิ้นเปลืองและปัญหาสภาวะโลกร้อน

ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน

ปัญหาด้านทางกายภาพ เกาะสมุยมีปัญหาทางกายภาพหลายประการที่สำคัญได้แก่ ปัญหาด้านระบบสาธารณูปโภค การวางโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาว และผังเมืองที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ คือ การจราจรติดขัด เพราะช่องทางการจราจรที่คับแคบ และสภาพของพื้นผิวถนนที่ไม่ได้มาตรฐาน น้ำท่วมเพราะมีการบุกรุก หรือปรับเปลี่ยนพื้นที่ในการรับน้ำเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น รีสอร์ท โรงแรม อาคารที่พักอาศัย ร้านค้า สภาวะการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (High Season) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะมิได้กำหนดแผนผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินที่ชัดเจนว่าส่วนไหนมีความเหมาะสมเป็นเขตพาณิชยกรรมเขตที่อยู่อาศัย เขตอนุรักษ์ เขตทำการเกษตรกรรม และการก่อสร้างที่หลากหลาย

รูปแบบ อีกทั้งขาดการควบคุมให้เป็นระเบียบ ได้ส่งผลทำให้ขาดจุดเด่น หรือทำลายความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ลงไป

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญของเกาะสมุย ได้แก่ ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการรองรับการขยายตัวและการเติบโตของเกาะสมุย ไม่มีการจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลที่เป็นระบบโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว คนในพื้นที่ขาดทักษะในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ราคาน้ำมันและค่าขนส่งที่สูงมีผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาทางการเมือง ทำให้การเติบโตด้านการท่องเที่ยวลดลง 20% โดยนักท่องเที่ยวที่จะกลับมา (Re-visit) เพิ่มในอัตราลดลงเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นภายในประเทศหรือแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในต่างประเทศในภูมิภาค เช่น เกาหลี เป็นต้น ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง ในขณะที่ค่าครองชีพอยู่ในอัตราสูง การสำรวจหาปิโตรเลียมบริเวณโดยรอบเกาะ กระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวนโยบายของรัฐบาลขาดความชัดเจนต่อการพัฒนาเกาะสมุย มีคู่แข่งจากแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลใหม่ ๆ ของภูมิภาค เช่น จีน เวียดนาม เป็นต้น

ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม เกาะสมุยมีปัญหาในด้านนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ปัญหายาเสพย์ติด ปัญหาการขายบริการทางเพศ การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่ออาชีพเกษตรกรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ปัญหาแรงงานต่างด้าว อาชญากรรม โรคติดต่อ ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

บริบทชุมชนอำเภอเกาะพะงัน

สภาพกายภาพ

เกาะพะงันเป็นหมู่เกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีปอยู่ตอนกลางของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 100 กิโลเมตร ระหว่างเส้นรุ้งที่ 69 - 84 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 05 - 19 องศาตะวันออก ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 40 กิโลเมตร มีพื้นที่ 168 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่เกาะเต่า 25 ตารางกิโลเมตร รวม 193 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ 10 เกาะ คือ เกาะพะงัน เกาะแตนอก เกาะเต่า เกาะนางยวน เกาะม้า เกาะกงเกลี้ยง เกาะกงนุ้ย เกาะว่าวใหญ่ เกาะตุ้งกู และเกาะหินใบ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดชุมพร ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเกาะสมุย ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอไชยาและอำเภอท่าชนะ

สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ดอน บางแห่งที่ราบลุ่มและที่ราบต่ำ มีหาดทรายและสันทรายกระจายอยู่ทั่วไปรอบ ๆ เกาะ และมีภูเขาใหญ่อยู่ตรงกลางทอดยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ประกอบด้วยเกาะใหญ่น้อย จำนวน 10 เกาะ ๆ ที่สำคัญและมีประชากรอาศัยอยู่ มีเพียง 2 เกาะ คือ

เกาะพะงัน มีลักษณะเป็นภูเขาสูงอยู่กลางเกาะรอบ ๆ เกาะเป็นที่ราบพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีเนื้อที่ถือครองเพียงร้อยละ 13 ของเนื้อที่เกาะ แต่ปัจจุบันราษฎรได้บุกรุกถือครองอีกเป็นจำนวนมาก สภาพป่ายังมีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ มีลักษณะเป็นลำคลองสายสั้น ๆ ได้แก่คลองบางเจมะรุ คลองท่าคู คลองวังหิน คลองท่านุ้ย คลองท่าใหญ่ คลองท่าเมา คลองท่าไม้ไผ่ คลองลุ่มงาช้าง คลองวังหิน คลองท่าท้องเลาะ คลองตก คลองออก คลองวังตะเคียน คลองท่าจีน คลองวังไม้แดง คลองวังม่วง คลองสระมโนราห์ คลองบ้านค่าย คลองธารประเวศ คลองท้องนายปานใหญ่ และคลองธารเสด็จ

เกาะเต่า เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเกาะพะงัน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะพะงัน ห่างจากเกาะพะงัน 45 กิโลเมตร มีความยาวของเกาะในแนวเหนือใต้ ประมาณ 7.5 กิโลเมตร และความกว้างประมาณ 4.5 กิโลเมตร พื้นที่เป็นภูเขาร้อยละ 93 วางตัวในแนวเหนือจรดใต้ สภาพป่ายังสมบูรณ์อยู่มาก

ด้านสภาพภูมิอากาศ อำเภอเกาะพะงันอยู่ในพื้นที่เขตมรสุมที่ได้รับอิทธิจากลมมรสุมทั้งสองด้าน คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากฝนเกือบตลอดทั้งปี ฤดูกาลที่ชัดเจนมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน เป็นช่วงปลายลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน อากาศจะคลายความชุ่มชื้น ประกอบกับมีกระแสน้ำอุ่นพัดจากทะเลจีนใต้ ทำให้มีฝนตกน้อยและอุณหภูมิสูงขึ้น แต่คลื่นลมสงบ น้ำทะเลใส เหมาะแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง และฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงมกราคม สำหรับช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมเป็นช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกชุกไปจนถึงเดือนมกราคมของทุกปี โดยเฉพาะเดือนพฤศจิกายน มีจำนวนวันที่ฝนตกโดยเฉลี่ยถึง 20.2 วันต่อเดือน ปริมาณน้ำฝน 1,919.2 มิลลิเมตรต่อปี (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552)

โครงสร้างพื้นฐานชุมชน

อำเภอเกาะพะงันมีโครงสร้างพื้นฐานชุมชนที่สำคัญได้แก่ การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร และการสาธารณูปโภค (พิพิธ รัตนรักษ์, 2551)

ด้านการคมนาคม อำเภอเกาะพะงันมีเส้นทางคมนาคมทางบกภายในเกาะเป็นถนนหลัก ๆ ที่สำคัญ 6 สายคือ ถนนสายท้องศาลา-โฉลกหลำ ถนนสายท้องศาลา-บ้านใต้ ถนนสายท้องศาลา-วกตุ่ม ถนนสายท้องศาลา-ศรีธนู ถนนสายท้องศาลา-ท้องนายปาน และถนนสายบ้านใต้-หาดริ้น

ส่วนระบบการขนส่งภายในเกาะพะงัน มีรถสองแถวเล็กรับจ้างวิ่งบริการรับส่งผู้โดยสาร ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนสายท้องศาลา-ศรีธนู-โฉลกหลำ ถนนสายท้องศาลา-โฉลกหลำ ถนนสายท้องศาลา - บ้านใต้ - บ้านค่าย สำหรับการคมนาคมระหว่างเกาะพะงันกับแผ่นดินใหญ่ใช้การคมนาคมทางบกและทางเรือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางโดยทางเรือใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง ถึงท่าเทียบเรือดอนสักและทางรถยนต์ จากท่าเทียบเรือดอนสัก ถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีท่าเทียบเรือที่สำคัญ จำนวน 4 แห่ง คือ ท่าเทียบเรือบ้านท้องศาลา ท่าเทียบเรือบ้านโฉลกหลำ ท่าเทียบเรือบ้านหาดริ้น และท่าเทียบเรือบ้านหน้าทับ ซึ่งมีเส้นทางคมนาคมคือ เส้นทางเรือเฟอร์รี่ดอนสัก- เกาะพะงัน ออกเดินทางทุกวัน เวลา 08.00 น., 10.00 น., 14.00 น. และ 17.30 น. เส้นทางเรือเฟอร์รี่เกาะพะงัน- ดอนสักเวลา 07.00 น., 11.00 น., 13.00 น. และ 17.00 น. เส้นทางเรือด่วนสุราษฎร์ธานี- เกาะพะงัน เวลา 07.00 น. เส้นทางเกาะพะงัน- สุราษฎร์ธานี เวลา 07.00 น. เส้นทางเรือนอนบ้านดอน- เกาะพะงัน เวลา 23.00 น. และเกาะพะงัน- บ้านดอน เวลา 22.00 น. เส้นทางเรือโดยสารไปเกาะเต่า ออกเวลา 09.30 น. และ 12.30 น. เส้นทางเกาะเต่า-เกาะพะงัน เวลา 09.00 น. เส้นทางเรือโดยสารหาดริ้น- บ่อผุด เวลา 09.30 น. 14.30 น.และเส้นทางบ่อผุด-หาดริ้น เวลา 10.30 น. และเวลา 15.30 น.

ด้านการโทรคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร ในเขตเทศบาลมีโทรศัพท์สาธารณะให้บริการ ได้แก่ บริษัททีทีแอนด์ที จำกัด(TT&T) จำนวน 18 จุด 18 หมายเลข และองค์การโทรศัพท์ (TOT) จำนวน 39 จุด 42 หมายเลข จำนวนครัวเรือนที่ใช้โทรศัพท์ แยกเป็นตำบลเกาะพะงัน จำนวน 1,274 เลขหมาย ตำบลบ้านใต้ จำนวน 615 เลขหมาย และตำบลเกาะเต่า จำนวน 787 เลขหมาย ที่ทำการไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง และสถานที่บริการอินเตอร์เน็ต จำนวน 20 แห่ง

ด้านการสาธารณูปโภค ระบบการไฟฟ้าของอำเภอเกาะพะงัน อยู่ในเขตบริการไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเกาะสมุย ถนนในเขตเทศบาลที่มีไฟฟ้าสาธารณะ ได้แก่ สายท้องศาลา-บ้านใต้ สายท้องศาลา-โฉลกหลำ ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ทั้งในและนอกเขตเทศบาล แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ส่วนระบบการประปาของอำเภอเกาะพะงัน อยู่ในเขตบริการประปาของการประปาส่วนภูมิภาคเกาะสมุย แหล่งน้ำที่ใช้ผลิตน้ำประปา ได้แก่ คลองเขานบ สระขุมเหมือง ประชาชนในเขตเทศบาล มีน้ำประปาที่สะอาดใช้อุปโภคทุกครัวเรือนอย่างเพียงพอ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติในอำเภอเกาะพะงัน ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ธรณี ทรัพยากรทางทะเล และทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ทรัพยากรดิน จากการสำรวจพบว่าดินในอำเภอเกาะพะงันมีลักษณะเป็นดินร่วน มีแร่ธาตุน้อย แต่มีการระบายน้ำค่อนข้างดีเหมาะสำหรับสวนมะพร้าว

2. ทรัพยากรน้ำ ในเขตอำเภอเกาะพะงันมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นแหล่งน้ำผิวดินมีคลองที่สำคัญ 5 สาย คือ สายที่ 1 คลองท่าจีนและคลองบางน้ำเค็ม มีต้นกำเนิดอยู่บนภูเขาไม้งาม ไหลตกจากเขาผ่านบ้านนอก บ้านเหนือและบ้านค่ายลงสู่ทะเลบริเวณบ้านค่าย ตำบลบ้านใต้ สายที่ 2 คลองบางเจมะรุ มีต้นกำเนิดอยู่บ้านเขาไม้งาม สองสายไหลผ่านบ้านในสวนและบ้านมะเดื่อหวาน รวมกันออกทะเลบริเวณบ้านท้องศาลา ตำบลเกาะพะงัน สายที่ 3 คลองท่าทองเลาะและคลองศาลาคอย ต้นกำเนิดอยู่บนภูเขาตาหลวงไหลลงจากเขาผ่านบริเวณเหมืองแร่บ้านโฉลกบ้านเก่า บ้านในวกลงสู่ทะเลบริเวณอ่าววกตุ่ม สายที่ 4 คลองแม่หาดไหลลงจากเขาตาหลวงสู่ทะเลบริเวณอ่าวแม่หาด และสายที่ 5 คลองตกและคลองออก มีต้นกำเนิดบนเขาหราเขาหินนกไหลขึ้นเหนือลงสู่บ้านโฉลกหลำ นอกจากคลองต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีคลองหาดขวด คลองธารประเวศ คลองตาปาน คลองธารเสด็จ คลองธารประพาส คลองอ่าวหวายน้ำ และลำห้วยเล็กๆ อีกหลายสาย ซึ่งล้วนแต่เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ ทั้งนั้น มีสภาพตื้นเขิน แหล่งน้ำเหล่านี้มีความลาดชันค่อนข้างสูง ทำให้น้ำไหลลงสู่ทะเลในเวลาอันรวดเร็วในฤดูฝน แต่ในฤดูแล้งเกือบจะไม่มีน้ำเหลืออยู่ ส่วนด้านการชลประทาน มีการสร้างฝายน้ำขนาดเล็กเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ได้แก่ ฝายสระมโนราห์ ฝายวังไม้แดง ฝายน้ำตกวังทอง ฝายน้ำตกแพง และฝายท่าน้ำโฉ

3. ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดของตำบลเกาะพะงัน ประมาณ 33,925 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ประมาณ 24,450 ไร่ ในปัจจุบันที่ดินในตำบลเกาะพะงันมีราคาสูงขึ้นจึงมักจะมีการบุกรุกแผ้วถางป่าทั้งจากราษฎรในพื้นที่และต่างถิ่น ทรัพยากรป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณประกอบด้วย ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้โคแหลม ไม้สักเขา บางส่วนได้แปรสภาพเป็นสวนมะพร้าวและถูกลักลอบตัดโค่นเพื่อทำไม้แปรรูป ปัจจุบันได้ประกาศเขาป่าสงวนประมาณ 24,450 ไร่ และขณะนี้กรมป่าไม้มีโครงการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติน้ำตกธารเสด็จ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าต้นน้ำลำธารไว้อีกทางหนึ่งด้วย

4. ทรัพยากรธรณี ได้แก่ แร่ดีบุกและแร่พลวง มีอยู่ทั่วไปในเขตสัมปทาน จำนวน 2 แห่ง ปัจจุบันได้มีการล้มเลิกกิจการไปแล้ว

5. ทรัพยากรทางทะเล เนื่องจากพื้นที่เป็นเกาะมีน้ำทะเลล้อมรอบ ส่งผลมีทรัพยากรในทะเลมากมายตามหนังสืออ้างอิงเรื่องราวเกาะพะงันในอดีต และตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในเกาะพะงัน เช่น มีปลาเกือบทุกชนิดชุกชุม ปะการังที่สวยงาม แหล่งหญ้าทะเล พะยูน นกนางนวล

นกอีแอ่น ฯลฯ สภาพในปัจจุบันทรัพยากรเหล่านี้ได้ลดลงไปอย่างมากเนื่องจากเสียความสมดุลในระบบนิเวศวิทยาของท้องทะเลไทย ซึ่งต้องแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

6. ทรัพยากรการท่องเที่ยว อำเภอเกาะพะงัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก ทั้งนี้เนื่องจาก เกาะพะงันมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีจำนวน 39 แห่ง เป็นอ่าวและชายหาด จำนวน 25 แห่ง เป็นน้ำตกจำนวน 7 แห่ง ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ น้ำตกแพง น้ำตกวังไม้แดง น้ำตกธารเสด็จ น้ำตกธารประเวศ น้ำตกธารประพาส น้ำตกวังทอง น้ำตกวังไทร นอกจากนั้นยังประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ อีกจำนวน 6 แห่ง คือ เกาะแตนอก เกาะแตใน เกาะม้า เกาะกงเลี้ยง เกาะเต่า และเกาะนางยวน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน มีวัดที่สำคัญและมีความสวยงามอยู่หลายแห่ง คือ เจดีย์วัดใน วัดภูเขาน้อย เป็นวัดที่เก่าแก่ มีรอยพระพุทธบาท และวัดเขาถ้ำตั้งอยู่บนเขาสามารถมองเห็นทิวทัศน์ และที่ราบของเกาะพะงันได้เกือบทั้งหมด ศาลเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งในทุก ๆ ปี จะมีนักท่องเที่ยวเชื้อสายจีนเดินทางมากราบไหว้ประจำเป็นจำนวนมาก

ประชากรและโครงสร้างประชากร

ประชากรและโครงสร้างประชากรของอำเภอเกาะพะงันจำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 1 เทศบาล 3 องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด 13,490 คน เป็นชาย 6,721คน หญิง 6,769 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่โดยเฉลี่ยเท่ากับ 70 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 8,806 ครัวเรือน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 แสดงจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนของอำเภอเกาะพะงัน จำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยงาน	พื้นที่ /กม^2	ความหนาแน่น	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
เทศบาลเกาะพะงัน	12	272	2,238	2,346	4,584	2,721
อบต.เกาะพะงัน	72	46	2,237	2,278	4,515	2,151
อบต.บ้านใต้	84	35	1,458	1,518	3,003	1,286
อบต.เกาะเต่า	25	55	761	627	1,388	2,648
รวม	**193**	**70**	**6,721**	**6,769**	**13,490**	**8,806**

ปัจจุบันประชากรในอำเภอเกาะพะงันส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพหลัก คือ ธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจดำน้ำ บริการรถเช่า/เรือสปีดโบ๊ท โรงแรม รีสอร์ท/บังกะโล ร้านขายของที่ระลึกและร้านสะดวกซื้อ และอาชีพรอง คือ ทำการประมงพื้นบ้านและเกษตรกรรม ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยวแทนการทำประมงพื้นบ้านและการเกษตร ก็เพราะเกาะพะงันมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม อีกทั้งสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับเกาะสมุยทำให้การเดินทางสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะสมุยแล้วก็มักจะมาเที่ยวที่เกาะพะงันด้วย

ประวัติศาสตร์และพัฒนาการชุมชน

ประวัติความเป็นมาของเกาะพะงัน

คำว่า “พะงัน” มาจากคำว่า “พะ” หมายถึง พบ และคำว่า “งัน” หมายถึง สันทรายที่มองเห็นได้เวลาน้ำลด ความเป็นมาของเกาะพะงันปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชัดเจนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 4 เมื่อทรงโปรดเกล้าฯให้เกาะสมุยไปขึ้นอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนเกาะพะงันขึ้นอยู่กับเมืองไชยา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (2504) ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือชีวิวัฒน์ อันเป็นเรื่องทำนองรายงานการเสด็จตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ทูลเกล้าฯถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อปีพ.ศ. 2427 เนื้อความกล่าวถึงเกาะพะงันไว้ว่า

> *“เมื่อเสด็จถึงเกาะพะงันนั้น เรือสุริยมณฑลจอดทอดสมอที่อ่าวพะงันด้านใต้ซึ่งน้ำลึก 3 วา อยู่ห่างจากเกาะเกือบ 3 กิโลเมตร มองไปบนเกาะเห็นภูเขาสูงๆ สลับซับซ้อนกัน ชายหาดด้านนั้นมีหาดทรายและปะการังเป็นแนวซึ่งชาวเกาะเรียกคันนา เรือเล็กจะเข้าฝั่งต้องเลาะแนวปะการังไปเข้าฝั่งตามช่องระหว่างปะการังกับฝั่งเวลาน้ำขึ้นเรือเดินได้เลย แหลมด้านใต้ทางทิศตะวันออกมีธารน้ำจืดไหลลงมาจากเขาลงทะเลหลายสาย บนเกาะนี้เคยมีทองคำและแร่ดีบุกที่ปะปนมากับก้อนกรวด ก้อนทรายตามลำธารต่างๆ ด้วย ตามชายฝั่งมีสวนมะพร้าวเรียงราย ราษฎรทำรั้วกั้นเขตสวนตลอดไปตามชายทะเล ราษฎรที่อาศัยบนเกาะมีทั้งไทย จีน ประมาณ 300 ครัวเรือน แบ่งออกเป็น 2 พวก พวกหนึ่งเป็นส่วนดีบุก เสียเงินปีละ 7 บาท 2 สลึง อีกพวกหนึ่งเป็นรังนก เสียเงินปีละ 5 บาท 2 สลึง”*

นอกจากนั้นสมเด็จเจ้าฟ้าภาณุรังสียังได้ทรงสรุปชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเกาะพะงันสมัยนั้นว่า *"พวกราษฎรชาวเกาะถือกันว่ามีความสุข เสียค่าส่วยแล้วก็ต้องถูกหมายขอแรงบ้าง ไม่ถึงกับเดือดร้อน"*

สมัยที่เกาะพะงันขึ้นต่อเมืองไชยา ที่ว่าการของเมืองเกาะพะงันตั้งอยู่ที่บ้านวกตุ่ม ซึ่งสถานที่แห่งนี้เจริญกว่าที่อื่นๆ ทุกแห่งในเกาะ เพราะอ่าววกตุ่มเป็นอ่าวที่เหมาะสมกับการจอดเรือใบ และเป็นอ่าวที่ใกล้กับอ่าวพุมเรียงไชยา ซึ่งเป็นจุดที่ใช้ติดต่อระหว่างเมืองเกาะพะงันและเมืองไชยามากที่สุด ผู้ปกครองเมืองเกาะพะงันในสมัยนั้นเรียกว่า "หัวเมือง" หัวเมืองเกาะพะงันคนสุดท้าย คือ หลวงสมุทรคีรี ซึ่งพระยาวจีสัตยารักษ์ (ขำ ศรียาภัย) เจ้าเมืองไชยาได้ส่งมาปกครอง

ต่อมาใน พ.ศ. 2440 มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่น เมืองเกาะพะงันจึงถูกยุบไปรวมกับเมืองเกาะสมุย เรียกว่าอำเภอเกาะสมุย ขึ้นต่อเมืองไชยา ดังนั้นเมืองเกาะพะงันจึงมีฐานะเป็นตำบลมี 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะพะงันและตำบลบ้านใต้ จนเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2513 กระทรวงมหาดไทยได้แยกเขตท้องที่เมืองเกาะพะงัน เป็นกิ่งอำเภอและยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอเกาะพะงัน เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ในขณะนั้นใช้อาคารรับรองแขกของวัดราษฎร์เจริญเป็นที่ทำการอำเภอ และยกฐานะเป็น "อำเภอเกาะพะงัน" เมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2520 โดยมีที่ว่าการตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะพะงัน สำหรับการปกครองท้องถิ่นเคยจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเกาะพะงัน เมื่อปีพ.ศ. 2516 และยกเลิกเมื่อปี พ.ศ. 2519 ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 อำเภอเกาะพะงันได้ดำเนินการขอจัดตั้งสุขาภิบาลตำบลเกาะพะงัน และกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งสุขาภิบาลตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2533 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 107 ตอนที่ 222 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2533 ต่อมาได้ยกฐานะเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

พัฒนาการของชุมชน

ชุมชนเกาะพะงันเป็นชุมชนโบราณชุมชนหนึ่งที่มีผู้คนอาศัยอยู่นานนับพันปี ตามบันทึกของพระครูสุภัทรธรรมาภิรมย์ ผู้ริเริ่มก่อตั้งวนอุทยานการุณเมตต์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการของชุมชนเกาะพะงัน โดยได้แบ่งเป็น 4 ช่วง (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552) ดังนี้

1. ช่วงระยะก่อตั้งชุมชน นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีบางท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าและลงความเห็นว่า เกาะพะงันเป็นเกาะที่มีผู้คนอาศัยมาช้านานนับพันปีแล้ว จากการสันนิษฐานเข้าใจว่าผู้อพยพมาตั้งหลักแหล่งอยู่บนเกาะพะงันเป็นกลุ่มแรกน่าจะเป็นชาวพื้นเมืองที่อยู่แถบจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือไม่ก็มีพื้นเพมาจากจังหวัดปัตตานีซึ่งได้มาประกอบอาชีพทำประมงเป็นหลัก ที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะสังเกตจากชื่อของเกาะและสถานที่บางแห่งของจะมีชื่อไป

ในทางภาษามลายู เช่น บ้านโฉลกหลำ มาจาก “โหละ-ดะ-ลำ” เกาะพะงัน มาจากคำว่า “เกาะราฮัน” เป็นต้น (นิตยสารเกาะพะงัน ฉบับครบรอบ 1 ปี) นอกจากนี้เกาะพะงันเป็นเกาะที่ได้รับการบันทึกในประวัติศาสตร์ของไทยว่า พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี 4 พระองค์ได้เสด็จประพาส คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัชกาลที่ 5 ได้ทรงเสด็จประพาสเกาะพะงันถึง 14 ครั้ง และทรงจารึกพระอักษรเป็นพระปรมาภิไธยย่อของทุกพระองค์ไว้ที่น้ำตกธารเสด็จ น้ำตกธารประพาส น้ำตกธารประเวศ และที่เกาะเต่า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอเกาะพะงันในปัจจุบัน

2. ช่วงสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จเกาะพะงัน (จ.ศ. 1250-1271 ตรงกับช่วงปีพ.ศ. 2431-2451) สภาพชุมชนเกาะพะงันในช่วงเวลานี้มีสภาพเป็นหมู่เขาสลับซับซ้อนกัน ด้านใต้มีหาดทรายและปะการัง ซึ่งชาวเกาะพะงันเรียกว่า “คันนา” เวลาเรือเล็กจะเข้าออกต้องระวังแนวปะการัง ชาวบ้านประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและทำสวนมะพร้าวเป็นหลัก นอกจากนั้นยังมีชาวจีนเข้ามาอยู่ปะปนกับคนไทย โดยคนไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ข้าว ไร่แตง สวนมะพร้าว เลี้ยงกระบือ สุกร เป็ดและไก่ ส่วนชาวจีนทำเหมืองแร่ดีบุก เก็บรังนกอีแอ่น และชาวจีนไหหลำบางส่วนยังเดินเรือสำเภาค้าขายมะพร้าวห้าวและน้ำมันมะพร้าวด้วย

3. ช่วงสมัยที่ธรรมชาติถูกรุกราน (พ.ศ. 2450-2520) เกาะพะงันในช่วงนี้ เริ่มมีการเดินเรือโดยสารที่เป็นเรือนอน ซึ่งใช้เป็นพาหนะหลักในการขนส่งสินค้าจากตัวเมืองบ้านดอนไปเกาะพะงันและต่อมาก็มีบริษัทส่งเสริมให้บริการผู้โดยสารและนักท่องเที่ยวที่จะไปเกาะสมุยและเกาะพะงัน ส่งผลให้การประมงค้าขายและธุรกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เริ่มถูกทำลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์และใช้เป็นแหล่งทำกินประกอบอาชีพธุรกิจการบริการด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

4. ช่วงรัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (พ.ศ. 2520-ปัจจุบัน) การเปลี่ยนแปลงของเกาะพะงันในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างกว้างขวาง เหตุผลที่สำคัญก็คือ ในปี พ.ศ. 2528 เริ่มมีการขนส่งขนาดใหญ่โดยใช้เรือเฟอร์รี่ ทำให้สามารถนำรถยนต์ รถแบ็คโคร รถแทรกเตอร์ รถบัส รถบรรทุก ตลอดจนวัสดุก่อสร้างไปยังเกาะพะงันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลมีแผนส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จึงจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานของเกาะพะงันทั้งที่เป็นสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกาะพะงันได้รับการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมสวนมะพร้าวและประมงพื้นบ้านไปสู่ชุมชนทันสมัย มีวิถีชีวิตแบบธุรกิจมากขึ้น ใช้ชีวิตอยู่กับการท่องเที่ยวทำให้เกาะพะงันกลายเป็นสวรรค์กลางอ่าวไทย ดังคำขวัญที่ว่า *"พระจันทร์สวย น้ำใส หาดทรายขาว ปะการังแพรวพราว เพชรกลางอ่าวเมืองคนดี"* กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของเกาะพะงันซึ่งเหล่านักท่องเที่ยวต่างประเทศรู้จักกันเป็นอย่างดี คือ งานฟูลมูนปาร์ตี้ที่จัดทุกคืนวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวง ณ บริเวณหาดริ้น ชายหาดที่ได้ชื่อว่าเห็นพระจันทร์สวยที่สุดในโลก

พัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอเกาะพะงันขึ้นอยู่อาชีพธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการบริการ รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 120,000-180,000 บาทต่อปี ส่วนในภาคการเกษตรและประมงพื้นบ้านอยู่ที่ 60,000-120,000 บาทต่อปี

ในระยะแรกการประกอบอาชีพของชาวเกาะพะงัน คือ อาชีพการทำประมงพื้นบ้าน ผู้คนอพยพมากลุ่มแรกๆ มาจากหลายพื้นที่ ได้แก่ สมุย ไชยา ท่าศาลา ดอนสัก ปากพนัง นครศรีธรรมราช และปัตตานี เนื่องจากเกาะพะงันมีอ่าวที่เหมาะสำหรับจอดเรือประมงต่างๆ

ระยะที่สองประมาณช่วงปี พ.ศ. 2430-2452 มีชาวจีนเข้ามาอยู่ปะปนกับคนไทย โดยคนไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ข้าว ไร่แตง สวนมะพร้าว เลี้ยงกระบือ สุกร เป็ดและไก่ ส่วนชาวจีนทำเหมืองแร่ดีบุก เก็บรังนก และชาวจีนไหหลำบางส่วนยังเดินเรือสำเภาค้าขายมะพร้าวห้าวและน้ำมันมะพร้าว

ระยะที่สาม ประมาณช่วงปี พ.ศ. 2450-2500 เป็นช่วงที่มีการย้ายถิ่นฐานของชาวอีสานที่มาหางานทำแถวเกาะสมุยและเกาะพะงัน โดยประกอบอาชีพรับจ้าง ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่ามาเป็นที่อยู่อาศัย และในระยะนี้เริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางต่อมาจากเกาะสมุยมายังเกาะพะงันเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านจึงเริ่มทำที่พักบังกะโลจากวัสดุพื้นบ้านในท้องถิ่นเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

ระยะที่สี่ ประมาณช่วงปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงนี้รัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อสร้างรายได้ ทำให้เริ่มมีการลงทุนจากกลุ่มนายทุนทั้งภายในและภายนอกอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและมีธุรกิจต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมงานฟูลมูนปาร์ตี้ ทำให้สภาพเศรษฐกิจอำเภอเกาะพะงันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มี

อาชีพประมงพื้นบ้านและทำสวนมะพร้าวเป็นหลัก มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมาเป็นอาชีพธุรกิจการท่องเที่ยว

สภาพการเมืองการปกครอง

อำเภอเกาะพะงันแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ระดับการบริหารราชการท้องถิ่น และระดับหน่วยงานในพื้นที่ดังนี้

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค เดิมเกาะพะงันอยู่ในการปกครองของเมืองไชยา ส่วนเกาะสมุยไปขึ้นอยู่กับมณฑลนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชการที่ 5 ทรงรวมเกาะสมุยและเกาะพะงันเข้าด้วยกัน โดยให้ขึ้นตรงต่อเมืองไชยา เกาะพะงันจึงอยู่รวมกับเกาะสมุยมาจนถึง พ.ศ. 2513 ได้แยกเป็นกิ่งอำเภอเกาะพะงันและได้ยกฐานะเป็นอำเภอเกาะพะงันเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบลและมีหมู่บ้านจำนวน 17 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลเกาะพะงัน มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท้องศาลา หมู่ที่ 2 บ้านในสวน หมู่ที่ 3 บ้านมะเดื่อหวาน หมู่ที่ 4 บ้านวกตุ่ม หมู่ที่ 5 บ้านสมัยคงคา หมู่ที่ 6 บ้านหินกอง หมู่ที่ 7 บ้านโฉลกหลำ และหมู่ที่ 8 บ้านศรีธนู ตำบลบ้านใต้ มี 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหินสองกอง หมู่ที่ 2 บ้านนอกหมู่ที่ 3 บ้านเหนือ หมู่ที่ 4 บ้านค่าย หมู่ที่ 5 บ้านท้องนายปาน และหมู่ที่ 6 บ้านหาดริ้น ตำบลเกาะเต่า มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหาดทรายรี หมู่ที่ 2 บ้านแม่หาด และหมู่ที่ 3 บ้านโฉลกบ้านเก่า

การบริหารราชการท้องถิ่น อำนาจในการบริหารราชการท้องถิ่น มีการแยกอำนาจตามเขตพื้นที่ในการดูแลรับผิดชอบ โดยแบ่งเป็น 1 เทศบาล 3 องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย เทศบาลตำบลเกาะพะงันรับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะพะงันหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และตำบลบ้านใต้หมู่ที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพะงันรับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะพะงันตั้งแต่หมู่ที่ 3-8 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใต้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลบ้านใต้หมู่ที่ 2-6 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่ารับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะเต่าหมู่ที่ 1-3

หน่วยงานในพื้นที่ อำเภอเกาะพะงันมีส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค จำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานท้องถิ่นอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานที่ดินอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานสัสดีอำเภอเกาะพะงัน สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะพะงัน และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะพะงัน ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง แต่มีที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเกาะพะงัน มีจำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเกาะพะงัน โรงพยาบาลเกาะพะงัน สำนักงานสรรพากรเขตพื้นที่เกาะพะงัน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และที่ทำการอุทยานแห่งชาติธารเสด็จ-เกาะพะงัน รัฐวิสาหกิจ

จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สำนักงานไปรษณีย์อำเภอเกาะพะงัน สำนักงานการไฟฟ้าอำเภอเกาะพะงัน และสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอเกาะพะงัน

พัฒนาการสังคมและวัฒนธรรม

ด้านความเป็นอยู่ เกาะพะงันในอดีตเป็นสังคมที่มีความสุขมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีต้นสกุลจากรุ่นปู่ย่าตายายที่เคยเป็นพี่น้องเพื่อนฝูงกันมาก่อน ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ในชุมชนแบบเอื้ออาทรเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อาชีพหลักของชาวเกาะพะงันส่วนใหญ่ทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้ ประมงพื้นบ้าน เก็บรังนกอีแอ่น และแร่ดีบุก จากสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกไม่สะดวก ประกอบกับมีพระเกจิอาจารย์สายวิปัสสนาที่ชาวบ้านเคารพนับถือหลายรูป อาทิ หลวงปู่เพชร วชิโร หลวงพ่อพริ้ง หลวงพ่อพร้อม ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีแนวคิดและค่านิยมในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและเป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน รักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ยึดมั่นในศาสนา ทำให้สังคมยุคนี้มีความสงบสุข จนกระทั่งเมื่อปีพ.ศ. 2500 รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจทั่วประเทศ และมีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากผู้คนในภาคอื่นมากขึ้น จึงทำให้พื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์เริ่มถูกทำลาย การทำประมงพื้นบ้านก็เปลี่ยนเป็นการประมงใหญ่เพื่อการพาณิชย์ มีการลงทุนจากภายนอกเพิ่มขึ้น วัฒนธรรมที่มีความเกื้อกูลกันจึงกลับกลายเป็นการจ้างทำงานแบบลูกจ้างกับนายจ้าง ค่านิยมที่ยึดมั่นคุณธรรม เคารพนับถือผู้อาวุโสเปลี่ยนเป็นยึดถือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นับถือผู้มีอำนาจและเงินเป็นสำคัญ และในช่วงปีพ.ศ. 2520 รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดขยายพื้นที่การท่องเที่ยวไปในพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสม จึงส่งผลให้เกาะพะงันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ในส่วนด้านวัฒนธรรม มีทั้งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิที่สำคัญได้แก่ ศาสนาและความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย อาหารการกิน วรรณกรรม การละเล่น ภาษา และการศึกษาเล่าเรียน

ด้านศาสนาและความเชื่อ ชาวเกาะพะงันส่วนใหญ่ร้อยละ 98.6 นับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1.32 ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลบ้านใต้ วัดในอำเภอเกาะพะงันมีทั้งหมด 15 แห่ง ได้แก่ วัดโพธิ์ วัดใน วัดนอก วัดเขาถ้ำ วัดพระใหญ่ วัดราษฎร์เจริญ วัดเขาน้อย วัดอัมพวา วัดสมัยคงคา วัดโฉลกหลำ วัดศรีธนู วัดมธุรวาราม (มะเดื่อหวาน) วัดป่าแสงธรรม วัดจีน และวัดบ้านท้องนายปาน ส่วนมัสยิดมีอยู่ 1 แห่ง คือ มัสยิดบุเลามลายูอยู่ที่ชุมชนบ้านค่าย ตำบลบ้านใต้

พระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพของชาวเกาะพะงันคือ หลวงปู่เพชร วชิโร (พระครูวิบูลย์ธรรมสาร) เป็นพระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของชาวเกาะพะงันและเกาะสมุย ท่านเป็นผู้วางรากฐานแห่งพุทธศาสนาให้ชาวบ้าน ส่วนหลวงพ่อพริ้ง(พระครูอรุณกิจโกศล)และหลวงพ่อพร้อม (พระครูวิบูลย์ทีปรัตน์) พระอาจารย์สายวิปัสสนากรรมฐาน ท่านทั้งสองให้การสนับสนุนการศึกษาของเยาวชน พระภิกษุสามเณรโดยเฉพาะหลวงพ่อพริ้ง ท่านเป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) วัดสระเกศ กรุงเทพมหานครด้วย

ส่วนชาวไทยมุสลิมในเกาะพะงัน เป็นมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนบ้านค่าย ตำบลบ้านใต้ ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านพุมเรียงและจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเล่าให้ฟังว่า เดิมเป็นมุสลิมที่อพยพมาจากรัฐไทรบุรีและรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย ได้อพยพเข้าอยู่ที่เกาะพะงันก่อน แต่เนื่องจากเกาะแห่งนี้มีการคมนาคมไม่สะดวกและพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการเกษตรจึงย้ายไปอยู่ที่ชุมชนบ้านพุมเรียง เมื่อชุมชนบ้านพุมเรียงมีประชากรมากขึ้นจึงได้ย้ายกลับมาที่เกาะพะงัน ส่วนมุสลิมจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นมุสลิมที่เพิ่งเข้ามาภายหลัง สาเหตุที่อพยพเข้ามาเพราะแสวงหาแหล่งที่ดินทำกินและมาแต่งงานกับมุสลิมบนเกาะนี้ (เจริญ ศรประดิษฐ์ และกอมารุดิน ยีสา, 2548)

ด้านความเชื่อ ในส่วนที่เป็นความเชื่อทางศาสนา จากบันทึกการต้อนรับพระบรมสารีริกธาตุ วัดเขาถ้ำ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน ปีพ.ศ. 2518 ได้บันทึกว่า นโม ตสฺ ส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทธสฺส ขอนบน้อมดีพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ด้วยเดชแห่งพระบรมสารีริกธาตุ อันเป็นพระธาตุเจดีย์องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ท่านทั้งหลาย ขอให้การจารึกจดจำของพุทธบริษัทชาวเกาะพะงันและพุทธบริษัททั้งหลายไปชั่วกาลนาน ขอพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ และเทวานุภาพ อันสิ่งสถิตประดิษฐานอยู่ ณ วัดเขาถ้ำแห่งนี้ และตลอดจนทั่วโลกทุกแห่งหน จงมีเดชเดชะปกปักรักษาหมู่ชนผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบให้เป็นผู้ตั้งอยู่ธรรมปฏิบัติอันดี ให้ผู้ประพฤติย่อหย่อนจงเป็นผู้ปฏิบัติดียิ่งขึ้น ให้ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใสมีจิตเบิกบานด้วยธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ให้หมู่สัตว์ผู้ขวนขวายเพื่อความพ้นทุกข์จากภัยแห่งวัฏฏะ พบธรรมปฏิปทา อันจะน้อมนำไปสู่แดนเกษม ปราศจากทุกข์ภัยอันตราย ขอให้สัตว์โลกทั้งหลายจงประสบแต่ความเจริญสุขทุกถ้วนหน้าโดยทั่วกันเทอญ (อมรพันธุ์ ทองเรือง, 2550) จากข้อความที่ยกมาแสดงว่าชาวเกาะพะงันมีความเลื่อมใสในอนุภาพของพุทธานุภาพ สังฆานุภาพ เทวานุภาพประกอบเข้าด้วยกัน ส่วนความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ ได้แก่ พิธีไหว้สวน พิธีไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ พิธีการบวชต้นไม้ พิธีบูชาแม่ย่านางเรือ พิธีไหว้เทพยดาฟ้าดิน และพิธีไหว้ครูหมอโนราห์-หนังตะลุง เป็นต้น

วัฒนธรรมประเพณีของชาวเกาะพะงัน เป็นไปในลักษณะของการประสมประสานระหว่างวัฒนธรรมเดิมของเกาะพะงันกับวัฒนธรรมที่เข้ามาใหม่จากคนนอกพื้นที่และชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเกาะพะงัน วัฒนธรรมประเพณีของชาวเกาะพะงันสามารถจำแนกได้จากกลุ่มคนที่ที่ตั้งถิ่นฐานบนเกาะพะงัน ได้แก่ ชาวไทย ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน

สำหรับวัฒนธรรมของชาวไทยในอำเภอเกาะพะงันมีวัฒนธรรมที่เหมือนกับชาวไทยอำเภอเกาะสมุย ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย รับและส่งตายาย และประเพณีที่โดดเด่นมากที่สุดคือ ชักพระทางทะเล (ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์, 2534) กล่าวคือ

การเกิด ชาวเกาะพะงันมีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดว่า ทารกที่เข้ามาในท้องของคนที่จะเป็นมารดานั้นเป็นการจุติของเทวดา เมื่อมารดาเริ่มตั้งครรภ์ จะมีอาการแพ้ท้อง บางคนอยากกินของแปลกๆ เช่น ข้าวดิบ กระเบื้องมุงหลังคา ดินสอพอง ฯลฯ คนเฒ่าคนแก่จะแนะนำให้รู้จักการรักษาสุขภาพโดยไม่ให้ทำงานหนัก ทำจิตใจให้สบาย ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ไปร่วมงานศพ และหมั่นทำบุญตักบาตรทุกวัน เพื่อที่จะให้ทารกในครรภ์มีอาการครบ 32 ประการ เป็นเด็กดี ว่านอนสอนง่าย นอกจากนั้นยังมีข้อห้ามสำหรับหญิงมีครรภ์หลายอย่าง เช่น ห้ามอาบน้ำตอนกลางคืน ห้ามไปร่วมงานศพ ห้ามเตรียมของสำหรับเด็ก เป็นต้น และในเรื่องอาหารการกินก็มีข้อปฏิบัติมากมาย เช่น ไม่ควรรับประทานอาหารรสเผ็ดจัดเพราะจะทำให้ลูกหัวล้าน ควรดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนมาก ๆ เพราะจะทำให้คลอดง่าย เมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 6 - 8 เดือน ต้องไปฝากท้องกับแม่ทานหรือหมอตำแย เพื่อดูแลครรภ์โดยการช่วยคัดท้องบ่อย ๆ จะทำให้คลอดง่าย เมื่อถึงกำหนดคลอดมีแม่ทานหรือหมอตำแยเป็นคนทำคลอด การคลอดมักคลอดที่บ้านมารดาฝ่ายหญิง เมื่อทารกคลอดออกมาแม่ทานจะล้วงสิ่งสกปรกที่ค้างอยู่ในปากจนหมด แล้วคีบสายสะดือ ต่อจากนั้นนำเด็กไปอาบน้ำ อาบน้ำเสร็จใช้ดินสอพองผสมขมิ้นละลายกับน้ำถูตัวและผูกข้อมือด้วยหัวไพลที่เสกอาคมเพื่อป้องกันผีร้าย แล้วนำเด็กลงเบาะโดยให้คนที่มีพฤติกรรมตอนวัยเด็กเป็นคนว่านอนสอนง่ายปูเบาะให้ ผ้าอ้อมที่ใช้รองตัวเด็กต้องทำจากผ้านุ่งของแม่ สำหรับรกที่ออกมากับเด็กนั้นแม่ทานนำใส่หม้อดินหรือภาชนะอื่น ๆ ใส่เกลือใช้ผ้าขาวห่อปิดผูกด้วยด้ายดิบสีขาวแดงแล้วนำไปฝังและที่ฝังรกนิยมปลูกต้นไม้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้จำได้ว่าเป็นรกของใคร สำหรับแม่หลังคลอดทารกแล้วต้องอยู่ไฟโดยนอนบนแคร่ จะใช้ก่อนหินทำเป็นเตาสำหรับติดไฟด้วยไม้ฟืน ไม้ฟืนที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้เพลาและไม้เงาะ โดยแม่ทานจะคอยเอาก้อนเส้าเผาไฟใช้น้ำรดแล้วเอาผ้าห่อมาวางบนท้องเพื่อให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น การอยู่ไฟนิยมอยู่ไฟกัน 3, 5 หรือ 7 วัน สำหรับการเตรียมอาหารให้ผู้เป็นแม่ต้องเป็นของร้อน เช่น หมู ไก่ ผัดขิง หรือพริกไทย แกงเลียงหัวปลี ห้ามกินของเย็น เช่น น้ำแข็ง แตงโม แตงกวา เป็นต้น เพราะเชื่อว่าเลือดลมไหลไม่สะดวก ทำให้มีอาการที่

เรียกว่า “เลือดตี” เมื่อครบกำหนดอยู่ไฟแม่ทานเอาน้ำมนต์ประพรมราดไฟให้ดับสนิท และพรมก้อนเส้า แล้วห่อผ้านำไปเก็บที่ราดที่แม่ทานตั้งไว้ก่อนคลอด หลังจากนั้นจุดเทียนบูชาครูเก็บเงินที่วางราด เก็บสิ่งของที่เหลือ อื่น ๆ ไปทิ้งในป่าเรียกว่าตัดราด แล้วเอาแม่และลูกอาบน้ำให้แม่แต่งตัวชุดใหม่ ส่วนลูกเช็ดตัวให้แห้ง ลูบไล้ตัวด้วยขมิ้นผสมดินสอพองละลายน้ำจึงนำลงเปล

การบวช ผู้ชายเมื่ออายุครบบวชย่างเข้า 20 ปีบริบูรณ์ จะต้องมีการบวชพระเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาที่เลี้ยงดูมา โดยบิดามารดาจะนำไปฝากกับเจ้าอาวาสเพื่ออยู่วัดเข้าศึกษาข้อปฏิบัติก่อนบวช ฝึกสวดมนต์ ท่องคำขอบวชที่เรียกว่าขานนาค การดำเนินการส่วนใหญ่บิดามารดาจะมีการเตรียมเครื่องอัฐบริขารมีการเตรียมงาน และพิมพ์บัตรเชิญเป็นจำนวนมากแจกให้ญาติพี่น้องได้มาร่วมรับประทานอาหารในตอนเย็น ก่อนวันบวช 1 วัน เรียกว่าวันสุกดิบ มีการโกนผม โกนคิ้ว โกนหนวดของเจ้านาค โดยพ่อแม่ผู้เป็นโกนคนแรกแล้วจึงตามด้วยญาติพี่น้องคนอื่นๆ เมื่ออาบน้ำชำระร่างกายแล้ว เจ้านาคจะนุ่งห่มขาวพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ มีการทำขวัญนาคร่วมแสดงความยินดีขับคำตัก เป็นคำสอนที่มีคติอบรมตักเตือนเจ้านาคและเพื่อความชื่นชมแก่บิดามารดา ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นจะมีญาติพี่น้องแห่นาคเข้าบวชที่วัดในโบสถ์ โดยบิดามารดาถือตาลปัตรและไตรจีวร ส่วนญาติ ๆช่วยถือเครื่องอัฐบริขารอื่น ๆ การแห่รอบโบสถ์เดินวนขวารอบโบสถ์ 3 รอบก่อนเข้าโบสถ์เจ้านาคต้องทำพิธีกรวดน้ำอุทิศ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ เมื่อเดินเข้าโบสถ์นาคต้องระวังไม่ให้เหยียบธรณีประตู แล้วจึงปลดเครื่องประดับตัวเจ้านาคออกแล้วเจ้านาคกราบบิดามารดา จึงขอบรรพชาต่อพระอุปัชฌาย์ครองผ้าไตรบวชสามเณรถือศีล10 ก่อนต่อจากนั้นจึงทำพิธีบวชตามขั้นตอน

การแต่งงาน ชายใดที่พอใจหญิงคนใดก็จะให้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายไปแยบหรือทาบทามกับญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง หลังจากนั้นก็จะนำดวงไปผูกดวงชะตาว่าสมพงศ์กันหรือไม่ จึงตอบรับหรือปฏิเสธพร้อมเงินสินสอด ถ้าตอบรับฝ่ายชายจึงจัดขันหมากไปสู่ขอ ซึ่งใช้ขันหมากขันหลักจำนวน 3 ขัน และอาจจะมีขันรองอีก 5, 7 ขัน ทั้งนี้แล้วแต่ฐานะของแต่ละคน แต่จะต้องมีจำนวนเป็นเลขคี่ โดยแห่จากบ้านฝ่ายชายตามฤกษ์ ในวันแต่งงานจะมีขันหมากทั้งขันขอและขันแต่งในวันเดียวกัน ให้ขันขอ 3 ขัน เข้าไปในบ้านเจ้าสาวก่อน ส่วนขันแต่งอีกประมาณ 5, 7, 9 หรือ 11 ขัน จะเข้าไปตอนหลัง เมื่อขบวนเจ้าบ่าวมาถึงบ้านเจ้าสาว จะมีพิธีสงฆ์ คือ การสวดมลคลแฝดมีการรดน้ำอวยพรคู่บ่าวสาว ตักบาตรร่วมกัน เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ ก็จะมีพิธีแต่งงานเลี้ยงแขกผู้มีเกียรติในตอนเที่ยงหรือในตอนเย็น จนเสร็จงานเลี้ยงเมื่อได้ฤกษ์ดีจึงส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าหอ และจะมีพิธีมอบสาดเรียงหมอน โดยให้คู่สามีที่อยู่กินกันมาด้วยความสุขและสั่งสอนลูกหลานเป็นคนดี เป็นผู้ทำพิธีให้ ส่วนคู่สามีภรรยาที่เพิ่งแต่งงานกันจะต้องอยู่ด้วยกันให้ครบ 3 คืน ไม่ควรเดินทาง

ไปไหนไกล ๆ ส่วนขันหมากที่เจ้าบ่าวนำมาแต่งงาน 3 ขัน เอาตั้งไว้ในห้องหอ ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวหรือคู่สมรสใหม่นำขันหมากดังกล่าวมาเปิด คืนละ 1 ขันจนครบ 3 วัน 3 คืน จึงออกจากบ้านได้

การตาย เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะจัดงานทำบุญที่บ้านเอง บางรายจัดทำที่วัดแต่ส่วนน้อยที่จะไปทำที่วัด กรณีที่จะทำบุญที่วัด เช่น สถานที่ที่บ้านผู้ตายไม่สะดวก หรือผู้ตายเป็นคนเฒ่าคนแก่มาก ๆ ที่มีลูกหลานมาเป็น เจ้าภาพมากมายและต้องการความอิสระ เจ้าภาพส่วนใหญ่จะเป็นสามี ภรรยา ลูก ๆ หลาน ๆ การบอกงานของเจ้าภาพไม่ต้องพิมพ์บัตร เจ้าของบ้านไม่ต้องเชิญ แต่เพื่อนบ้านจะมากันเอง โดยมีการบอกต่อ ๆกันไป การปฏิบัติต่อผู้ตายจะเริ่มโดยการอาบน้ำศพ รดน้ำที่มือผู้ตายด้วยน้ำที่ใส่กลีบดอกไม้ชนิดต่าง ๆ และล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าว เพราะเชื่อว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์ แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ผู้ตายชอบหรือผ้าใหม่ และมีการเอาเหรียญใส่ปากปิดตาศพ จับศพประนมมือถือดอกไม้ธูปเทียน บรรจุศพใส่โลง โลงศพจะต้องวางไว้ด้านซ้ายมือของพระสงฆ์ อีกทั้งให้ศีรษะผู้ตายอยู่ทางทิศตะวันตก มีเครื่องประกอบหน้าโลง คือ โต๊ะหมู่บูชาใช้สำหรับวางดอกไม้ธูปเทียน ตะเกียงที่ติดไฟ รูปถ่ายของผู้ตาย พุ่มดอกไม้สำหรับการตกแต่งโลงศพ มีสายสิญจน์ เครื่องอาหารคาวหวานเซ่นไหว้ผู้ตาย แต่ละคืนจะต้องนิมนต์พระมาสวดพระอภิธรรมคืนละ1-2 เตียง โดยใช้พระ 4 หรือ 8 รูปมาสวดหรือควบคู่กับการแสดงเทศนา 1 กัณฑ์ การตั้งศพนิยมไว้เป็นเลขคี่ คือ 3, 5, 7 หรือ 9 คืน แล้วแต่ฐานะ ในวันเผาศพนิมนต์พระมาเป็นผู้นำทางและนิยมเผาศพในวันอาทิตย์ วันจันทร์ หรือวันพฤหัสบดี แต่จะไม่เผาวันพระวันศุกร์ หรือวันเกิดของผู้ตาย ก่อนเผานำศพขึ้นบนศาลาเพื่อสวดพระอภิธรรม แสดงเทศนาและทอดผ้าบังสุกุล พระจะเป็นผู้วางดอกไม้จันทน์อันดับแรกจึงตามด้วยญาติ ๆ และแขกที่มาร่วมงานจนหมด ส่วนเจ้าภาพจะแสดงความขอบคุณกับผู้ที่มาร่วมงาน โดยมอบของที่ระลึกให้กับแขกตอนลงมาจากวางดอกไม้จันทน์เรียกว่าเผาลำลอง ส่วนเผาจริงเป็นหน้าที่ของสัปเหร่อ เมื่อเผาเสร็จแล้วตอนเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น จะมีพิธีเก็บกระดูกโดยนิมนต์พระมาทำพิธีและมีญาติพี่น้องมาช่วยกันเก็บ เสร็จแล้วใช้น้ำมนต์พรมบนกองกระดูกและเลือกส่วนสำคัญไว้บูชาอาจจะนำไปใส่โกศที่บ้าน หรือนำไปใส่บัวเก็บไว้ที่วัด ส่วนที่เหลือนำไปฝังดินหรือนำไปลอยในแม่น้ำเรียกว่า “ลอยพระอังคาร”

รับและส่งตายาย หรือเรียกว่า “รับเปรต-ส่งเปรต” จุดมุ่งหมายสำคัญสำหรับประเพณีนี้ คือ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ ไปแล้วและเป็นวันแสดงความกตัญญู เป็นวันรวมญาติ วันรับตายายตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบ วันนี้เชื่อกันว่าเป็นวันที่เปรตหรือคนตกนรกจะได้ขึ้นมาจากนรก ชาวบ้านจะจัดสำรับคาวหวาน ดอกไม้ธูปเทียนไปถวายที่วัด ส่วนวันส่งตายายตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ ถือว่าเป็นวันที่เปรตจะต้องลงสู่นรกตามเดิม คนในท้องถิ่นนี้จะมีการเตรียมเครื่องคาวหวานไปทำบุญที่วัดอีกครั้งเพื่อให้ตายายหรือเปรตนำกลับไป คือ มีการ

ทำขนมต่าง ๆ เรียกว่า หนมตายาย ที่นิยมทำกันและนำไปวัด เช่น ขนมลา ขนมพอง ยาหนม ขนมเทียน ขนมไข่ปลา ขนมกรุบ ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น นำใส่ตะกร้าหรือกระเชอไปวัด พร้อมทั้งมีการนำเครื่องครัวประเภทของแห้ง เช่น ข้าวสาร กะปิ เกลือ หอม พริก และผลไม้ต่าง ๆ อีกทั้งมีการนำเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น ขี้ใต้ไปวัดด้วย เพราะเชื่อว่าเป็นการทำบุญไปให้ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ได้นำกลับไปใช้อีกส่วนหนึ่งจะนำใส่ชะลอมเล็ก ๆ โดยใส่ทุกอย่างให้ครบแต่ละอย่างใส่เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนนี้จะนำไปวางที่ร้านเปรต เรียกว่า “ตั้งเปรต” เพื่อให้เปรตหรือตายายที่ไม่มีญาติ เมื่อเสร็จพิธีทางพระ คนแย่งของออกจากร้านเปรตอย่างสนุกสนาน เรียกว่า “ชิงเปรต”

ประเพณีชักพระทางทะเล ประเพณีชักพระไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางน้ำ สันนิษฐานว่า น่าจะสืบเนื่องมาจากตำนานเทโวโรหนสูตร ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในคัมภีร์ขุกทกนิกายว่า ก่อนพุทธศก 80 ปี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเสด็จไปประทับจำพรรษา ณ เทวโลก ชั้นดาวดึงส์ เพื่อแสดงธรรมโปรดพุทธมารดาจนตลอดไตรมาส แล้วก็เสด็จกลับสู่ชมพูทวีป ในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 จากปฐมเหตุนี้เอง ชาวเมืองจึงถือว่าวันนี้เป็นวันพระเสด็จ และจัดเป็นประเพณีชักพระสืบต่อกันมา จนถึงปัจจุบันนี้สำหรับประเพณีชักพระเกาะพะงัน มีความแตกต่างจากที่อื่น คือ ถือเอาวันแรม 8 ค่ำเดือน 11 เป็นวันชักพระ ด้วยเหตุที่ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ลมและน้ำ เนื่องจากเป็นการชักพระทางน้ำ ใช้อ่าวท้องศาลาเป็นบริเวณงานประเพณีชักพระทางน้ำเกาะพะงันเกิดขึ้นเมื่อใด ยากที่จะหาคำตอบได้แน่ชัด แต่จากการสอบถามผู้สูงอายุวัย 96 ปี ก็มีเพียงคำตอบที่คาดว่าน่าจะเป็นเวลาร้อยปีเศษมาแล้ว เพราะเมื่อเป็นเด็กก็มีประเพณีนี้แล้ว โดยทุกฝ่ายพร้อมเพรียงกันจัดงาน ดังคำกล่าวว่า "พระช่วยฟันพาย หญิงชายทุกวัยไปลงเรือ" บ้านทุกหลังเป็นบ้านร้าง 3 วัน ในทะเลเต็มไปด้วยเรือมาด เรือเพรียว นับ 100 ลำ ที่ผูกโยงกับเชือกเส้นเดียวกันจากเรือพนมพระ ช่วยกันพายลากเรือพนมพระไปทั่วบริเวณอ่าวท้องศาลา พร้อมกับร้องเพลงชักพระที่มีทำนองไพเราะ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวกิจกรรมภาคกลางวัน มีการทำบุญเลี้ยงพระช่วงเช้า แล้วทุกคนไปลงเรือแห่พระ จนได้เวลาถวายภัตตาหารเพลจึงหยุดพัก ภาคบ่าย ลงเรือแห่พระ ร้องเพลง แข่งเรือพาย ประกวดเรือพระ เป็นต้น จนถึง 5 โมงเย็น ในภาคกลางคืน มีการร่วมฟังพระธรรมเทศนา ทำกิจกรรมดังกล่าวนี้จนครบ 3 วัน โดยมีวัดราษฎร์เจริญเป็นศูนย์กลางการจัดงานต่อมา สภาพเศรษฐกิจและสังคมเกาะพะงัน เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาชีพและการดำเนินชีวิตของชาวเกาะพะงันก็เปลี่ยนแปลงไป การจัดและร่วมกิจกรรมงานชักพระก็ไม่สามารถทำได้เหมือนก่อน โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างอย่างไรก็ตาม ชาวเกาะพะงันก็ไม่มีวันทอดทิ้งงานประเพณีสำคัญ

นี้ ได้ร่วมมือกันจัดงานมาทุกปี ไม่เคยขาด เป็นที่ชื่นชมของผู้มาพบเห็นและผู้มาร่วมงานได้รับความสุขกันถ้วนหน้า สร้างความสมานสามัคคีพร้อมกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาได้อย่างดียิ่ง ปัจจุบันอำเภอเกาะพะงัน มีคณะเพลงชักพระหลายคณะ คณะที่ถือว่า มีความชำนาญในเรื่องนี้คือ คณะนายผ่อน อุทุมสกุลรัตน์

ภาพที่ 3.1 **แสดงเรือพระของอำเภอเกาะพะงัน**

ในส่วนชาวไทยมุสลิม มีวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนานเช่นเดียวกับชาวเกาะสมุย ได้แก่ การเกิด การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การตาย และการประกอบพิธีฮัจญ์ (เจริญ ศรประดิษฐ์ และกอมารุดิน ยีสา, 2548)

การเกิด เมื่อหญิงมุสลิมมีครรภ์ จะต้องไปฝากครรภ์กับหมอตำแย หรือที่เรียกว่า “โต๊ะบีแด” โดยจัดเครื่องบูชาหมอ อันประกอบด้วย หมาก พลู ปูน ยาเส้น และเงินตามสมควร ในระยะเริ่มตั้งครรภ์จนกระทั่งครรภ์ได้ 5 เดือน สามีภรรยาเจ้าของครรภ์จะงดเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือทำร้ายทารุณสัตว์ ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าผลกรรมจากการกระทำจะส่งผลแก่บุตรในครรภ์เกิดอาเพศเป็นไปตามผลกรรม เมื่อครรภ์ครบ 7 เดือน การคลอดตามพิธีศาสนาอิสลามที่เจ้าของครรภ์ต้องเตรียมเครื่องบูชาหมอ อันประกอบด้วยด้ายดิบ 1 ขด ข้าวสารเล็กน้อย หมาก พลู และเงินบูชา ใต้ถุนตรงที่จะคลอด จัดหาหนามมาสุมไว้ กล่าวกันว่า เป็นการป้องกันพวกผีเข้ามาดูดกินเลือดที่ตกลงไป อันจะเป็นเคราะห์กรรมให้แก่แม่และลูกได้ การอยู่ไฟและการแต่งท้อง การรื้อเตาไฟ การขึ้นเปล การตั้งชื่อ การ โกนผมไฟ การกินเลี้ยงด้วยเนื้อแพะหรืออาแกเกาะห์ และการเข้าสุหนัต

การละหมาด ถือเป็นการประกอบศาสนกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับชาวไทยมุสลิม การละหมาดจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ การละหมาดฟัรดู และการละหมาดสุหนัต การละหมาดฟัรดูเป็นการละหมาดที่บังคับหรือจำเป็นต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติจะต้องได้รับการลงโทษ โดยแบ่งเป็น

สองส่วน คือฟัรดูอิน เป็นละหมาดที่บังคับต้องปฏิบัติโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นเฉพาะตน วันละ 5 เวลา สำหรับผู้ชายจะต้องละหมาดญุมอะฮหรือละหมาดวันศุกร์ อีกส่วนหนึ่งคือ ฟัรดูกิฟายะฮฺ เป็นละหมาดที่บังคับต้องปฏิบัติแต่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตามสถานการณ์ คือหากมีผู้ปฏิบัติอยู่บ้างแล้วจะไม่เป็นบาปแก่คนทั้งหมด เช่น ละหมาดวันอีด (คือการละหมาดในวันอิดิลฟิตรีและอิดิลอัฎฮา) ละหมาดญะนาซะฮ (ละหมาดคนตาย) ส่วนการละหมาดสุหนัด เป็นการละหมาดเนื่องในเวลาและโอกาสต่าง ๆ นอกเหนือจากการละหมาดฟัรดู ในการละหมาดนั้นจะเริ่มปฏิบัติตั้งแต่อายุ 7 ขวบ การละหมาดฟัรดูทั้ง 5 เวลาคือ ซุนฮ ดุฮริด อัสริอ มักริม และอีซา ซึ่งมีจำนวนรอกาอัตที่แตกต่างกันคือ 2, 4, 4, 3 และ 4 รอกาอัต ในรอกาอัตหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยท่ายืน ท่าก้มโค้ง (รูกูอ) ท่าก้มกราบ(สุญูด) และท่านั่ง ด้วยความสงบสำรวม การก้มกราบ (สุญูด) มุสลิมจะก้มกราบได้เฉพาะกับพระเจ้าอัลลอฮ (ซุบฮาฯ)องค์เดียวเท่านั้น เวลาละหมาดให้หันหน้าไปทางกิบละอ ซึ่งกิบละอของไทยอยู่ทางทิศตะวันตก สำหรับการละหมาดญุมอะฮ หรือชาวไทยมุสลิมเรียกว่า "ละหมาดวันศุกร์" ซึ่งเป็นละหมาดฟีรดูจำเป็นหรือบังคับสำหรับผู้ชายที่จะต้องไปละหมาดรวมกันโดยมีอิหม่ามเป็นผู้นำละหมาด ซึ่งมีจำนวน 2 รอกาอัต หลังจากการกล่าวคุฎบะฮ (คำอบรมของอิหม่าม) สถานที่ควรเป็นมัสยิด หากบริเวณนั้นไม่มีมัสยิดก็ให้รวมกันเพื่อการละหมาดในสถานที่ที่สะอาด โดยให้มีผู้ทำหน้าที่ มุอัซซิน กล่าวคุฎบะฮและนำละหมาด การละหมาดเป็นศาสนกิจเพื่อเข้าเฝ้าต่อเบื้องพระพักตร์ของพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ ด้วยความสงบ สำรวม จึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติเป็น กิจวัตรประจำวัน วันละ 5 เวลาตลอดไป

การถือศีลอด คือ การงดเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ และการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตก ตลอดทั้งเดือนรอมะฎอนของทุกปี ซึ่งอาจจะมีระยะเวลา 29 หรือ 30 การถือศีลอดของชาวไทยมุสลิมเกาะพะงัน มี 3 ลักษณะ คือ การถือศีลอดที่ติดต่อกัน เช่น การถือศีลอดในรอมะฎอน การถือศีลอดเป็นค่าปรับ กรณีฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (คือ 2 เดือนติดต่อกัน) การถือศีลอดเนื่องจากการหย่าแบบซิฮาร การถือศีลอดเพื่อเป็นค่าปรับกรณีร่วมประเวณีในตอนกลางวันของรอมะฎอน และการถือศีลอดเนื่องจากการบนบานซึ่งระบุการติดต่ออยู่ในการบนบานนั้นด้วย การถือศีลอดที่ไม่ติดต่อกัน เช่น การถือศีลอดชดใช้ของรอมะฎอน การถือศีลอด 10 วัน ของผู้ทำฮัจญ์ที่ไม่เชือดสัตว์ การถือศีลอดเนื่องจากการละเมิดคำสาบานที่ไม่ได้ระบุเงื่อนไข และการถือศีลอดเนื่องจากละเมิดข้อห้ามขณะครองอิหฺรอม เป็นต้น และการถือศีลอดที่เป็นความสมัครใจ เช่น ศีลอดในวันจันทร์และพฤหัสบดี และทุกวันที่ 13,14 และ 15 ของเดือน ศีลอดวันอาชูรอ ศีลอดวันอะรอฟะฮ์ ศีลอด 7 วันในเดือนเชาวาล และศีลอดในช่วงเดือนมุหัรรอม และเดือนชะอฺบาน ซึ่งท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม มักถือหลายวันด้วยกัน

การจ่ายซะกาต คือ การจ่ายทานประจำปี อันหมายถึงทรัพย์สินส่วนเกินจำนวนหนึ่ง ซึ่งมุสลิมต้องจ่ายให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับเมื่อครบรอบปี ถ้ามุสลิมคนใดมีทรัพย์สิน เงินทอง สินค้าที่เหลือในรอบปีแล้วไม่ทำการบริจาค ผู้นั้นก็ทำผิดบัญญัติของอิสลาม จำนวนของการจ่ายซะกาตจะเป็นไปตามข้อบัญญัติของศาสนาอิสลาม ผู้ที่มีสิทธิ์ได้รับซะกาต จะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนขัดสน ที่รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย เป็นคนยากจน ที่ไม่มีทรัพย์สินและไม่มีรายได้ เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลซะกาต เป็นมุอัลลัฟคนต่างศาสนาที่เป็นมิตรกับชาวมุสลิม คนติดหนี้ ในหนทางของอัลลอฮ์ เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล คนเดินทาง ผู้พลัดถิ่น เช่นนักศึกษาผู้เดินทางไปศึกษาต่างถิ่น

การตาย ชาวไทยมุสลิมในอำเภอเกาะพะงันเชื่อกันว่าพระอัลลอฮ์เป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นในโลก โดยกำหนดเวลาเกิด เวลาตายไว้ให้แล้ว มนุษย์มีหน้าที่ต้องเคารพ ศรัทธา สักการะอัลลอฮ์ด้วยการทำความดี นอกจากนี้ยังเชื่อเรื่องโลกหน้าว่าเป็นโลกแท้จริงที่พึงปรารถนา เป็นชีวิตที่จีรัง ยั่งยืน ชีวิตในโลกนี้เป็นเพียงทางผ่านสู่โลกหน้าเท่านั้น ความตายจึงไม่ใช่การสิ้นสุดชีวิตแต่เป็นการย้ายชีวิตจากโลกนี้ไปยังโลกหน้าที่สุขสบายกว่า ยั่งยืนกว่า เมื่อมีคนตายในชุมชน ชาวบ้านเชิญผู้เฒ่า ผู้แก่ที่เคารพ หรือ โต๊ะอิหม่าม มาจัดการกับศพ โดยจัดท่าให้ศพนอนเหมือนคนนอนหลับสบายๆ ถ้าขางออยู่ให้เอาลง ถ้าอ้าปากให้เอาเส้นผ้ามามัดไว้ไม่ให้ปากอ้า มือวางข้างลำตัวหรือกอดอกเอามือขวาทับมือซ้าย เนื่องจากความตายในทัศนะศาสนาอิสลามไม่ใช่การสิ้นสุดชีวิตแต่เป็นการย้ายชีวิตจากโลกนี้ไปยังโลกหน้า วิญญาณของชาวมุสลิมจะมีความรู้สึกตลอดจนกว่าโลกหน้าจะอุบัติขึ้น ดังนั้นศพที่เสียชีวิตจะยังมีความรู้สึกเหมือนคนเป็น จึงห้ามทำให้ศพเจ็บปวดในทุกกรณี การปฏิบัติต่อศพจะต้องทำอย่างทะนุถนอม แผ่วเบา ไม่รุนแรงศพยังมีความละอายอยู่ การเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ศพจะต้องทำอย่างมิดชิด มิให้อวัยวะที่พึงสงวนเปิดเผยให้ผู้อื่นเห็น ในการจัดพิธีศพตามหลักศาสนาอิสลามเมื่อผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว ให้รีบจัดการศพอย่างรวดเร็ว ก่อนที่ศพจะเปลี่ยนสภาพ เพราะหากปล่อยไว้จนศพเปลี่ยนสภาพ เหม็นเน่า จะเป็นบาปทั้งกับผู้ตายและทายาทผู้จัดการศพ การจัดพิธีศพจะทำ 4 ประการ คือ อาบน้ำให้ศพ ห่อศพด้วยผ้าสะอาด เอาศพไปละหมาดที่มัสยิด และเอาศพไปฝังที่กุโบร์

การประกอบพิธีฮัจญ์ การทำฮัจญ์คือ การเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจที่นครมักกะฮ์ในเดือน ซุลฮิจญะฮ์ ตามวันเวลา และสถานที่ต่าง ๆที่ทางศาสนาอิสลามกำหนดไว้ ซึ่งศาสนกิจข้อนี้เป็นหน้าที่สำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง ทุกคนที่มีความสามารถในด้านร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทาง ที่จะต้องปฏิบัติ มีเป้าหมายในการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ผู้ที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ต้องใช้ความอุตสาหะ เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา มีความอดทนต่อความยากลำบาก และมีความสามารถที่จะไปได้โดยไม่ต้องกู้หนี้หยิบยืมทรัพย์ของบุคคลอื่น

ระยะเวลาที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์ อาจจะไปแค่ประกอบพิธีแล้วกลับ ส่วนมากจะไปที่เมืองมะดีนะฮ์ เพื่อไปละหมาดที่มัสยิดนาบาวีก่อน แล้วเข้ามักกะฮ์ หรือไปมักกะฮ์เพื่อประกอบพิธีฮัจญ์แล้วกลับมาที่มะดีนะฮ์ก็ได้ใช้เวลาโดยประมาณ 40 วัน ในส่วนของการเดินทางไปแสวงบุญของมุสลิมนั้น มี 2 ส่วน คือ ไปโดยรัฐบาลเป็นผู้ดูแล เริ่มต้นโดยการจัดเครื่องบินเหมาลำจากท่าอากาศยานหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไปลงที่สนามบินเจดดาห์ ประเทศซาอุดิอาระเบีย และไปโดยให้บริษัททัวร์พาไป บางส่วนไปขึ้นเครื่องบินที่กรุงเทพฯ แต่ช่องทางนี้มีปัญหาที่พบต่อเนื่องมาหลายปี คือ ผู้แสวงบุญจะไปติดค้างประมาณ 2-3 วัน ที่กรุงเทพฯ เพราะเครื่องบินที่จะไปเป็นเครื่องบินโดยสารปกติ แต่ละเที่ยวบินจึงไม่มีที่นั่งเพียงพอกับความต้องการของผู้ไปแสวงบุญ

ชาวไทยเชื้อสายจีน มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่ยึดถือปฏิบัติมาชั่วอายุคน ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน การกินเจ และเซ่งเม้ง (ชวน เพชรแก้ว, 2549) กล่าวคือ

วันตรุษจีน ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีนแต่ครั้งโบราณกาล ตามคติข้างต้นของจีน ได้กำหนดวันขึ้นปีใหม่ในวันสิ้นเดือน 12 คือ 1, 2, 3, ค่ำเดือนอ้ายของจีน ซึ่งตรงกับเดือนยี่และเดือนสามทางจันทรคติของไทยหรือถ้าจะนับเดือนทางสุริยคติก็ตกราวปลายเดือนมกราคมหรือต้นเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนที่จะถึงวันตรุษจีน ชาวจีนในเกาะสมุยจะหาฤกษ์หายามทำความสะอาดบ้านเรือน มีการปัดกวาดล้างฝุ่งถือว่าเท่ากับเป็นการขจัดสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป หลังจากนั้นมีการตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงาม มีการติดโคมไฟประดับประดาประตูทุกแห่ง ในบ้านจะต้องมีรูปเทพเจ้าสององค์ติดอยู่ ได้แก่ เจ้ายูซีกั๋งกับเจ้าฉินจูเปา การที่นำรูปเจ้าทั้งสองมาติดนี้ก็เพื่อปัดเป่าไม่ให้ภูตผีปิศาจมากล้ำกลาย หลังจากนั้นจะมีการทำอาหารเพื่อบวงสรวงสังเวยเจ้าเตาที่สิงสถิตอยู่ อาหารที่ทุกบ้านทำเลี้ยงเจ้าเตานั้นจะประกอบด้วยสิ่งมีรสหวานทั้งนั้น ทั้งนี้ก็ด้วยถือเคล็ดว่าเมื่อเจ้าเตาเสวยอาหารหวาน ๆ เข้าไปแล้ว จะได้รายงานแต่สิ่งที่ดีแก่ฮ่องเต้ ครั้นถึงวันตรุษจีน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 วัน เรียกว่า วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ วันจ่ายนั้นก็เป็นวันไปซื้อข้าวของต่าง ๆ เพื่อมาจัดฉลองนั่นเองไม่ได้เป็นวันสำคัญแต่อย่างใด วันสำคัญ คือ วันไหว้ ในวันไหว้จะมีการไหว้ถึง 3 เวลาด้วยกัน คือ เช้า กลางวัน และบ่าย ไหว้ตอนเช้าชาวจีนเรียกว่า “ไป๊เล่าเอี๊ย” แปลว่า ไหว้เจ้า ของไหว้มี หมู เป็ด ไก่ สุรา น้ำชา แจไฉ่ ส้มจีน ฯลฯ การไหว้ตอนนี้ ไหว้ได้ตั้งแต่เที่ยงคืนล่วงมาแล้ว ไหว้ตอนกลางวันเรียกว่า “ไป๊เป้ป๊อ” แปลว่า ไหว้บิดามารดา ไหว้ตอนบ่าย เรียกว่า “ไป๊หอเฮียตี๋” แปลว่าไหว้ปิศาจญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว การไหว้ทุกครั้งต้องมีขนมเข่ง ขนมเทียน กระดาษเงินกระดาษทอง และจุดประทัด การที่ไหว้เจ้าแล้วจุดประทัดนี้ ก็ด้วยความเชื่อถือที่มีอยู่ว่า เพื่อจะขับไล่ไสส่งสิ่งอัปรีย์จัญไรที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในบ้านเรือนให้หนีไปเพราะเชื่อกันว่าผีจีนกลัวไฟและกลัวเสียงประทัด เมื่อสิ้นสุดพิธีไหว้ในตอนค่ำของวันนั้นผู้ใหญ่ในครอบครัวก็จะเอาเงิน

บ้างสิ่งของบ้างให้แก่บุตรหลานของตนตามควรแก่ฐานะ ครั้นรุ่งขึ้นวันถือ หรือเรียกว่า “ชิวอิก” นั้น วันนี้ชาวจีนถือเป็นวันมงคล เขาจะงดเว้นการกระทำหลายอย่างที่จะเป็นไปในทางที่ไม่เป็นคุณ คือ ไม่กวาดบ้าน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งหรือด่ากัน ไม่ทำเครื่องภาชนะแตก ไม่ใช้มีดหรือของมีคมเพราะจะตัดโชคลาภ หยุดงานและการค้าขาย นุ่งห่มเสื้อผ้าใหม่สีฉูดฉาดไปเที่ยวตามบ้านญาติมิตร เมื่อพบกันก็อวยพรแก่กันว่า “ เกียงฮ่อ ซินฮี้ ซินนี้ตั้วกั่น ” แปลว่า สวัสดีปีใหม่ ปีใหม่ขอให้ได้กำไรมาก ๆ หรืออวยพรว่า “ซินเจียยู่อีซินนี้ฮวดใช้” แปลว่า ขอให้ปราศจากโรคภัยในปีใหม่ค้าขายจงรุ่งเรือง ฝ่ายผู้ได้รับการอวยพรก็จะตอบว่า “ตั้ง ๆ ยู่อี่” แปลว่า ขอให้สมพรปาก และขอให้ท่านเจริญเช่นเดียวกัน จากนั้นก็ยกสุราอาหารมาเลี้ยงกัน

เทศกาลสารทจีน คือ การทำบุญครึ่งปี สารทจีนจะเริ่มในวันที่ 15 เดือน 7 หรือตกราวเดือนสิงหาคม ในวันนี้ชาวจีนจะหยุดการทำมาค้าขาย มีการตระเตรียมอาหารคาวหวาน ที่ขาดไม่ได้ก็คือ ขนมเข่งไว้สำหรับเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การกระทำพิธีเซ่นไหว้จะทำสองครั้ง คือ ตอนเช้าและตอนบ่าย ตอนเช้าจะเป็นการเซ่นไหว้ทั่ว ๆ ไป ส่วนตอนบ่ายจะทำพิธีเซ่นไหว้ผีไม่มีญาติ หลังจากเซ่นไหว้ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วจะมีการเลี้ยงอาหารกันในระหว่างญาติพี่น้องและคนในครอบครัว ในเทศกาลนี้ผู้ที่มีฐานะดีอาจหยุดงานหรือปิดร้านออกเที่ยวพักผ่อนต่ออีกสองสามวันก็ได้

การกินเจ หรือ ประเพณีกินผัก ประเพณีนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เทศกาลนี้จะเริ่มกินตั้งแต่วันที่ 1เดือน 9 ของทุกปี หรือหลังจากวันไหว้พระจันทร์ประมาณ 15 วัน ชาวจีนเรียกเทศกาลนี้ว่า “เก้าโหว่ยเจ” หรือแปลว่ากินเจ เดือน 9 นี่เอง การกินเจของที่นี่ใช้ระยะเวลา 9 – 10 วัน ส่วนการปฏิบัติตนในการกินนั้นไม่มีขั้นตอนอะไรมาก คือ ก่อนกินก็ต้องตั้งจิตอธิษฐาน บนบานศาลกล่าว เช่น บนว่าขอให้กินเจได้ตลอด แล้วก็เริ่มต้นกินเจเลย สำหรับพิธีกรรมที่ถือปฏิบัติในเทศกาลกินเจที่สำคัญ คือ การถือศีล บูชาเจ้า เจ้าเข้าทรง แห่เจ้าลุยไฟ สะเดาะเคราะห์ บูชาดาว และพิธีส่งพระ

เช็งเม้ง เทศกาลเช็งเม้งเป็นเทศกาลประจำปีเพื่อการบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเกาะสมุย ประเพณีนี้อยู่ในช่วงประมาณต้นเดือนเมษายน ของทุกปี โดยกำหนดให้ไหว้ภายใน 15 วันแรกของเดือน บางบ้านก็ใช้วิธีดูวันดี บางบ้านก็ใช้วันตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและครอบครัวที่จะประกอบพิธี ในวันนี้ชาวจีนจะนำเครื่องเซ่นไหว้ที่เตรียม เช่น สุรา หัวหมู เป็ด ไก่ ขนม ผลไม้ กระดาษเงินกระดาษทอง ธูปเทียน ประทัด และสิ่งจำลองของใช้ต่าง ๆ ของบรรพบุรุษเพื่อนำไปเผายังสุสานบรรพบุรุษสำหรับอุทิศให้กับผู้ล่วงลับได้นำไปใช้ การนำของที่เตรียมไว้ดังกล่าวต้องจัดวางหน้าฮวงซุ้ยบรรพบุรุษ แล้วทำ

พิธีจุดธูปเทียน เผากระดาษเงินกระดาษทอง กราบไหว้บรรพบุรุษ เพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่เลี้ยงดูมา ต่อจากนั้นมีการจุดประทัดเชื้อเชิญให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษมารับของเซ่นไหว้ หลังจากประกอบพิธีเสร็จแล้ว ญาติพี่น้องที่มาร่วมงานจะร่วมรับประทานอาหารกันที่หน้าสุสาน ก็เป็นอันเสร็จพิธี แต่บางคนอาจนำอาหารกลับไปรับประทานที่บ้านก็ได้

วัฒนธรรมการแต่งกาย ชาวเกาะพะงันมีวัฒนธรรมการแต่งกายคล้ายกับชาวภาคใต้ทั่วไป นิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่หาได้ในท้องถิ่น รูปแบบการแต่งกายมีเอกลักษณ์ไปตามเชื้อชาติ คือ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน นิยมแต่งกายตามสบายคล้ายคนไทย สวมเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าแพร และผ้าฝ้าย ถ้าเป็นผู้สูงอายุมักสวมกางเกงขาก๊วยเมื่ออยู่ในที่พักหรือเข้านอน การแต่งกายระหว่างคนไทยทั่วไปกับคนไทยเชื้อสายจีนไม่พบความแตกต่างแต่อย่างใดนอกจากการประกอบพิธีสำคัญ ได้แก่ วันแต่งงาน วันไหว้บรรพบุรุษ ชาวจีนจะนิยมสวมชุดคลุมสีแดงเพราะมีความเชื่อกันว่าสีแดงเป็นสีแห่งมงคล การสวมชุดดังกล่าวจึงเป็นการสร้างสิริมงคลให้กับตนเอง และครอบครัว สำหรับคนวัยทำงานส่วนใหญ่จะสวมชุดตามสบาย สะอาด เรียบร้อย และถูกกาลเทศะ ส่วนชาวไทยมุสลิมในการดำเนินชีวิตมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาวไทย ยกเว้นการประกอบพิธีทางศาสนา หรือไปงานรื่นเริง ได้แก่ งานแต่งงาน งานศพ เมาลิด ชาวไทยมุสลิมในเกาะพะงันแต่งกายเหมือนกับมุสลิมในชุมชนอื่นๆของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฝ่ายหญิงนิยมนุ่งผ้าถุงใส่สวมเสื้อผ้าแขนยาว ไม่คลุมศีรษะ ฝ่ายชายแต่งตัวตามสบาย ถ้าไปมัสยิดผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่ง สวมเสื้อแขนยาวสีพื้น และสวมหมวกถักหรือ เย็บด้วยผ้ากำมะหยี่ ผู้หญิงจะใส่ชุดฮิญาบ ปิดหน้าเหลือเฉพาะดวงตาและฝ่ามือ(เจริญ ศรประดิษฐ์และกอมารุดิน ยีสา, 2548)

สำหรับชาวไทยพุทธแต่งกายคล้ายชาวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั่วไป หากเป็นเฒ่าคนแก่สมัยก่อนผู้หญิงนิยมนุ่งโจงกระเบน หรือผ้าซิ่นด้วย ผ้ายกดอกที่ทอขึ้นเอง เสื้อนิยมใส่เสื้อสีอ่อนคอกลม แขนสามส่วน เสื้อคอกระเช้า ผู้ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อผ้าฝ้ายและ มีผ้าขาวม้าผูกเอว หรือพาดบ่าเวลาออกนอกบ้านหรือไปงานพิธี (คณะกรรมการศูนย์วิจัย วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2534) ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวเกาะพะงันเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญทางด้านธุรกิจการท่องเที่ยว คือ เมื่ออยู่บ้านไม่ต้องใส่เสื้อ นุ่งกางเกงชาวเล เปลี่ยนเป็นการใส่กางเกงยีนส์และสวมเสื้อ ส่วนผู้หญิงก็จะแต่งตัวที่ไม่ปกปิด(พิพิธ รัตนรักษ์, 2551)

อาหารการกิน ชาวเกาะพะงันในสมัยก่อนมีวัฒนธรรมการกินคล้ายกับในปัจจุบันแตกต่างกันตรงที่ชาวบ้านสมัยก่อนนิยมนำวัตถุดิบจากทะเลมาประกอบอาหารรับประทานเองที่บ้าน เนื่องจากในท้องทะเลอุดมสมบูรณ์ด้วยกุ้ง หอย ปู ปลา นานาชนิด อาหารชาวเกาะพะงันจึงเกี่ยวข้องกับปลา และสิ่งอื่น ๆ จากท้องทะเล เมื่อออกทะเลหาอาหารมาได้มากและรับประทานไม่

หมดในหนึ่งมื้อก็จะนำอาหารที่ได้มาทำการถนอมอาหารเก็บไว้กินในช่วงมรสุมเข้า เช่น ทำกุ้งส้ม ปลาแป้งแดง ปลาเค็ม กุ้งแห้ง น้ำบูดู พุงปลา เป็นต้น ปัจจุบันค่านิยมการประกอบอาหารรับประทานภายในครัวเรือนได้ลดน้อยลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้เวลาในการจัดหาวัตถุดิบมาประกอบอาหาร และการทำอาหารทำให้เสียเวลามาก ชาวเกาะพะงันทั่วไปจึงนิยมรับประทานอาหารจานด่วนที่มีอยู่ทั่วไป หรือนิยมรับประทานอาหารตามร้านอาหารที่มีมากในเกาะพะงัน

วรรณกรรม ที่พบในเกาะพะงันมีทั้งวรรณกรรมที่เป็นเรื่องเล่าหรือที่เรียกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่รู้จักแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี วรรณกรรมมุขปาฐะ ได้แก่ นิทาน ตำนาน เพลงร้องเรือ เพลงกล่อมเด็ก เพลงบอก คำพังเพย สุภาษิต ปริศนาคำทาย เป็นต้น วรรณกรรมลายลักษณ์เป็นวรรณกรรมที่บันทึกไว้มีทั้งภาษาไทยและภาษาขอม ได้แก่ ตำรายา หนังสือสวด นิทานประโลมโลก ตำราความรู้ทั่วไป ยันต์ ฤกษ์ยาม ตำราทำนา ตำราบีบนวด ตำราปลูกเรือน เป็นต้น วรรณกรรมที่ขึ้นชื่อของเกาะพะงันที่เป็นรู้จักกันทั่วไป ได้แก่ นิราศชื่นหรือนิราศตะรางของนายชื่น เกื้อสกุล(ชาวอำเภอเกาะพะงัน) พระเวสสันดรโคบุด วรรณสิน จำปาสี่ต้น พระวรวงศ์ พญาหงส์ พระสุธนนางมโนห์รา นายทนนางบัวโทน สุบิน และไกรสิทธิ์ เป็นต้น (ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์, 2534)

การละเล่น การละเล่นพื้นเมืองของเกาะพะงัน เป็นความบันเทิงรื่นเริงที่จัดขึ้นโดยเน้นผู้ชมเป็นหลัก มีผู้แสดงหรือคณะผู้แสดงเป็นผู้ให้ความบันเทิง วัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินอันเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ตรากตรำจากการทำงาน เช่น การเล่นหนังตะลุง หรือโนรา การละเล่นบางอย่างเกิดขึ้นเพื่อการเฉลิมฉลอง หรือเพื่อแสดงความยินดีในโอกาสที่บุคคลหรือสังคมประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น การรำโนราคล้องหงส์ในงานโกนจุก นอกจากนี้มีการละเล่นหลายอย่างเกิดขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชาหรือเกี่ยวกับการบุญการกุศล เช่น การเล่นเพลงเรือ เพลงแห่นาค เป็นต้น

เพลงชักพระ มีมานานควบคู่กับงานประเพณีชักพระและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลักษณะของเพลง จะเป็นคำกลอนวรรคหน้า 8 คำ วรรคหลัง 6 คำ เนื้อหาสาระหลากหลาย เช่น เมื่อเข้าใกล้เรือพนมพระก็ร้องไหว้พระ หรือชมบารมีพระที่เสด็จมาทางน้ำ ชมความงามของเรือพนมพระ เล่าประวัติงานชักพระชมสถานที่ต่าง ๆ ชมบุคคล และเกี้ยวพาราสีระหว่างพายเรือ ซึ่งมีเรือผู้ชายและเรือผู้หญิง เพลงชักพระนี้จะนำมาร้องกันในงานประเพณีชักพระเท่านั้น ส่วนการถ่ายทอดเพลงและการแต่งเพลงนั้น เป็นไปตามธรรมชาติ คือเมื่อเรียนรู้ฉันทลักษณ์ ก็ไปแต่งเองตามชอบใจ ผู้ที่แต่งไม่ได้ก็ต้องขอให้ผู้อื่นแต่งให้

การร้องเพลงชักพระ ในเรือแต่ละลำ จะมีหญิงล้วน หรือชายล้วนลำละ 4-5 คน ถ้าเป็นเรือของผู้หญิง คนที่นั่งหัวเรือมักจะเป็นคนสวย คนท้ายเรือเป็นผู้อาวุโส คอยดูแลคุ้มครองสาว ๆ ไม่ให้เรือผู้ชายเข้ามาใกล้นัก เรือผู้ชายก็จะร้องเพลงไปพร้อม ๆ กับซัด (ปา) สาหร่ายไปที่เรือผู้หญิง แต่หากใครเข้าไปจับกามเรือผู้หญิง ก็จะถูกตีด้วยไม้พายของผู้อาวุโสท้ายเรือ ผู้ชายจึงมักร้องอ้อนว่า "ขอโทษนายท้ายไหว้ก่อนทัก อย่าข้องอย่าขัดเลยหนา" ถ้าเป็นทั่ว ๆ ไปอาจจะร้องว่า "พบคนรู้จักทักกันตามควร ยกม้วนหร่ายดัก สวัสดี" ซึ่งในเรือแต่ละลำมีพ่อเพลง-แม่เพลงร้องนำ และมีลูกคู่รับ (ปราโมทย์ พิริยสถิตและสุธิวงศ พงศ์ไพบูลย์, 2542)

ตัวอย่างกลอนประกวดเพลงชักพระอำเภอเกาะพะงัน ปีพ.ศ. 2540 ของโรงเรียนบ้านมะเดื่อหวาน แต่งโดย นายดิถี อุทุมสกุลรัตน์ บุตรชายของนายผ่อน อุทุมสกุลรัตน์ ความว่า

ขออัญชุลี ท่านที่มีบุญ ค้ำจุน ปกปัก รักษา
ชักพระ พะงัน นับวันโรยรา ช่วยมายกย่องของไทย
ปีนี้อำเภอเสนอประหยัด เพราะรัฐสั่งมาอย่าใหญ่
ไทยทำไทยขาย ไทยใช้ของไทย เชิญไปเที่ยวงานบ้านเรา
จัดที่หัวท่า เรือพระลอยล่อง ฆ้องกลองก้องไกลไม่เหงา
เรือเพรียวเกี่ยวสายนายท้ายใคร่เมา ฉวยเอามัดหรายหมายแรง
ผัดไทยไก่ย่างตามทางเดินผ่าน หนมหวานใส่โหลโชว์แผง
ราดหน้าผ้าร้ายต้มไว้ไม่แพง เหล้าแดงหยาดองลองแล
ไข่ต้มส้มเขียวก๋วยเตี๋ยวเหนียวหลาม หม้อชามถามขายหงายแผ
ร้านผ้าน่าใส่ชั้นในไหมแพร ขายแจไม้ขีดมีดคม
ของเล่นหมาหมีลิงตีกลองชุด สวยสุดตุ๊กตาผ้าผม
รถไฟใส่ถ่านข้างร้านปืนลม ระงมรถชิ่งวิ่งชน
มหรสพมีครบกลางแจ้ง สีแสงยั่วตาน่าสน...

ตัวอย่างบทเพลงเรือ “ของดีที่เกาะพะงัน” ซึ่งนายผ่อน อุทุมสกุลรัตน์ ที่แต่งไว้สำหรับร้องให้ประเพณีชักพระทางทะเล เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติของเกาะพะงัน ความว่า

พายเรือลดเลี้ยว ท่องเที่ยวเกาะงัน ครบครัน ป่าไม้ ไพรเขียว
ชายหาดสวยงาม ลือนามจริงเชียว น้ำเขียว หาดขาว วาวแวว
พุ่มพื้นป่าไม้ ตามฝ่ายเนินเขา ร่มเงา สบาย รายแถว
แลดูทั่วรอบ เป็นขอบเป็นแนว เห็นแล้ว เย็นตา น่าชม
ธรรมชาติสร้างไว้ พอได้ร่มรื่น ชุ่มชื่น ชูช่วย สวยสม

สัตว์ป่าอาศัย ชื่นใจน่าชม เป็นที่นิยม พอเพียง
ลิงค่างกวางหมู ได้อยู่สบาย พอได้ หยุดนั่ง ฟังเสียง
นกร้องก้องดัง ได้ฟังสำเนียง เหมือนเสียง เพลงร้องล่องลอย
ที่ไหนมีป่า นึกน่าเลื่อมใส จิตใจ สบาย ไม่หนอย(น้อย)
มีคู่อยู่ใกล้ คิดหมายรอคอย ได้พลอย ค่ำคืน ชื่นทรวง
วิวป่าอาศัย ชื่นใจยามร้อน นั่งนอน สบาย หายห่วง
ขอบใจฝูงชน ทุกคนชื่นทรวง ท่านหวง ห้ามล้ำ ทำลาย
ขอเตือนเอาไว้ ป่าไม้บนเขา อย่าเอา ให้ธาตุ ขาดหาย
ธาตุดินธาตุป่า มีมามากมาย พอให้ น้ำฝน หล่นลง
แห้งแล้งทุกปี ไม่มีน้ำใช้ มุ่งหมาย พูนเพิ่ม เสริมส่ง
สงวนเอาไว้ พันธุ์ไม้ป่าดง ให้คง ยังอยู่ คู่งัน

(เกสร นาควิจิตร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่13 สิงหาคม 2554)

การศึกษาเล่าเรียน ชาวเกาะพะงันสมัยก่อนนิยมส่งลูกหลานโดยเฉพาะลูกชายให้ศึกษาเล่าเรียนตามวัด เนื่องจากกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐานสมัยก่อนยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ ประกอบกับชาวเกาะพะงันมีความผูกพันและศรัทธาในศาสนาเป็นอย่างยิ่ง วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและแหล่งให้ความรู้ของชาวบ้าน เด็กผู้ชายเมื่ออายุอยู่ในเกณฑ์บวชเรียนได้ พ่อแม่ก็มักนิยมให้ลูกบวชเป็นสามเณรก่อน เพื่อที่จะได้ศึกษาหลักคำสอนของศาสนาและเรียนหนังสือควบคู่ไปด้วย การเรียนกับพระที่วัดมีการฝึกอ่านหนังหนังสือแบบเรียนจินดามณี และให้หัดอ่านนิทานพื้นบ้านจากหนังสือบุดหรือสมุดข่อยควบคู่ไปด้วย นอกเหนือจากการเรียนการสอนแบบเรียนดังกล่าวแล้ว ทางวัดยังมีการสอนเลขคณิต บวก ลบ คูณ หาร ควบคู่กันไปด้วย นอกจากการศึกษาเล่าเรียนที่วัดแล้ว ผู้เฒ่าผู้แก่บางคนที่มีความสามารถด้านการแต่งกลอน หรือได้จดจำมาจากบรรพบุรุษ ก็จะแต่งบทกลอนแบบเรียนไว้สั่งสอนลูกหลานด้วย เช่น บทกลอนเรื่องพยัญชนะไทยของพ่อเฒ่านาค วิเชียรเชื้อ ซึ่งเป็นบทกลอนแต่งด้วยภาษาถิ่นใต้ไว้สำหรับใช้เป็นแบบเรียนท่องจำพยัญชนะไทยซึ่งลูกหลานชาวเกาะพะงันต่างท่องจำได้อย่างขึ้นใจ (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552) ความว่า

ก. เอ่ย ก.ไก่...อู..แจ้...แม่ใหญ่
ข. ไข่ อุบรัง
ฆ. ฆวด ปากยาว
ค. ควายดำ-ขาว เขายาวอาจขลัง

ศ. ศนบนบ่า-นำหน้า

ฆ. ระฆัง ตีเปรี้ยงเสียงดังพระสั่งบรรยาย

ง. งูบวงหลา ผึ้งแร้งแดงร่าถก หวักยักหงาย

จ. จาบบานแบน ใส่แน่นถาดราย

ฉ. ฉิ่งวิ่งหาย คนละฝ่าย หนีไป

ช. ช้างหางซื่อ

ซ. โซ่ตรวนขื่อ

ฌ. กระเชอ น้อยใหญ่ ใส่ของเต็มพูนหาบทูนกันไปพรึกเพรื่อเหงื่อไหลเดินไปตามทาง

ญ. หญิงรูปสวย ตัดผมไว้มวย หวีแยกแฉกหว่าง

ฎ. ชฎา ทาทอง แต้มของต่างๆ มียอดสอดหางใส่นางลิเก

ฏ. ปฏัก หักหาญ ชี้หน้า

ฐ. ฐานเรือนบ้านโหรเหร

ฑ. นางมณโฑ รูปโก้ไม่เก เคยเป็นพิริเย พิเพกทศกัณฑ์

ฒ. ผู้เฒ่า มือถือไม้เท้า ตามัวหัวสั้น

ณ. เณรน้อยๆ เดินต้อยตามกัน

ด. เด็กเล็กครันเอวพันสายพรวน

ต. เต่าต่ำต้อยไข่ลบถลบรอย ทิ้งไว้ไม่สงวน

ถ. ถุงถังกาย มีไว้ตามควร

ท. ทหารการด่วนตามขบวนไพรี

ธ. ธง หงส์ทอง ลมผัดจัดต้องธงนั้นหันรี่

น. หนูอยู่รัง อยู่บังธรณี ถึงฤดูกลางปี กินข้าวชาวนา

บ. ใบไม้ เขียว ขาว เหลือง ลาย ใช้ได้ดมยา

ป. ปลาขี้หึง เสร็จผึงรำร่า

ผ. ผึ้งพึ่งป่า อยู่อาศัยรัง

ฝ. ฝาเปิดปิด บิดเบียดเรียดชิด ปิดมั่งเปิดมั่ง

พ. พานถือชู หมากพลูใส่ตั้งดอกไม้รายรังเทียนตั้งใส่พาน

ฟ. ฟันกันเหงือก ใส่ปุบหุบเปลือก กัดเคี้ยวเปรี้ยวหวาน

ภ. ล้ำสำเภา ใส่เสาใบก้าน

ม. ม้าทะยานวิ่งผ่านว่องไว

ย. ยักษ์หักหาญ มุทะลุดานสูงดำ ล่ำใหญ่

ร. เรือเป็ดน้อย ล่องลอยสมุทรไทย สอดหางกางใบ วิ่งไปตามลม

ล. วิ่งไขว่ จวนผักในไส แควงฝัก ผักขม เก็บกินสิ้นเตียนใส่เหมี่ยงอ้าอม

ว. แหวนแสนชม สวยสมเพชรนิล

ศ. ศาลาเบื้องบังหลังคา กั้นเกล็ดเบ็ดสิ้น

ษ. ฤาษี ไม่มีมลทิน บำรุง องค์ศีล เบญจละเวร

ส. เสือโคร่งร้าย มีตบะ มากมาย ดุร้ายดงเขี้ยวเข็ญ ผู้ใดเจอประจัน ผู้นั้นสิ้นเกณฑ์อยู่ในบริเวณชะเอื้อมเงื้อมมือ

ห. หีบใส่ผ้า ปัดแป้งแดงร่า ห้อยหิ้วนิ้วถือ ลงเรือยี่ยนต์ให้คนเลื่องลือได้มีดีมีชื่อหิ้วถือหีบเดิน

ฬ. จุฬาบาลีม้วนหางอย่างนี้ เป็นที่สรรเสริญ ใช้พุทธฎีกาใช้ภาษาอื่น ยกไว้ให้เพลิน ผู้เจริญบาลี

อ. โอ่ง อ่าง ออม ใส่น้ำงามละม่อม กินบ้างล้างสี

ฮ. นกฮูก ดั้นดุดูไม่ดี ดูท่าหน้าผี หูมีอย่างแมว

เด็กอ่อนสอนหัด รู้ตามบรรทัด ให้เป็นถ่านแถว จำตัวจำกลอน เขาสอนไว้แล้วอย่าแต่เสียงแจ๋ว ต้องแห้วหูฟัง ได้เรียน กอขอ จำไว้ให้พอ สุกท้ายภายหลัง ได้เรียนสระ รู้มากขึ้นบ้าง จำได้ไว้อย่าง ก.ไก่ ไข่ เอย.

ภายหลังระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ชาวบ้านนิยมส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลสร้างขึ้น ปัจจุบันอำเภอเกาะพะงัน มีสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนที่สังกัดในสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีธานี เขต 1 จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านใต้ โรงเรียนบ้านเกาะเต่า โรงเรียนบ้านโฉลกหลำ โรงเรียนบ้านท้องนายปาน โรงเรียนบ้านมะเดื่อหวาน โรงเรียนบ้านศรีธนู โรงเรียนบ้านหาดริ้น โรงเรียนวัดราษฎร์เจริญ และโรงเรียนวัดสมัยคงคา (สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1, 2536)

ศิลปหัตถกรรม ทำกันแพร่หลายอยู่ในเขตอำเภอเกาะพะงัน คือ กระเชอเกาะพะงัน เป็นเครื่องใช้ไม้สอยที่ทำจากวัสดุตามธรรมชาติ ได้แก่ ไม้ไผ่ หวาย คลุ้ม และย่านลิเพา การเตรียมวัสดุต้องใช้เวลาหลาย ๆ วัน ถ้าเป็นการสานกะเชอขนาดเล็ก จะใช้วัสดุชักผ่านรูสังกะสี เพื่อให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ การสานจะเริ่มสานส่วนก้นก่อนแล้วจึงขึ้นรูปเป็นวงกลม ส่วนของก้นที่สานต่อขึ้นจากมุมจะใช้วัสดุไม้ไผ่ เมื่อขึ้นรูปทรงได้ครึ่งหนึ่งจึงสานต่อด้วยคลุ้ม เมื่อสานได้รูปทรงที่

ต้องการแล้วจึงใส่ขอบปากส่วนบนด้วยหวาย ด้านก้นใช้หวายทำเป็นขอบรองก้น ส่วนใต้ของก้นใช้ไม้ไผ่ผูกเป็นซี่ติดอยู่ด้านในของขอบรองก้นอีกทีหนึ่ง จากนั้นจึงใช้หวายผูกประกบที่มุมทั้งสี่ และใช้หวายเส้นเล็ก ๆ ผูกอีกทีหนึ่งให้คงทนแข็งแรง ที่ขอบก้นด้านบนใช้หวายเส้นเล็ก ๆ ผูกและถักเป็นหางแลน ซึ่งมีความประณีตและสวยงาม การทำกระเชอใบหนึ่งใช้เวลาประมาณ 1 เดือน เพราะต้องใช้ความประณีตเป็นอย่างมาก ประโยชน์ใช้สอยของกระเชอคือ ถ้าเป็นกระเชอขนาดใหญ่ชาวบ้านมักใช้ใส่ของทูนหัวไปวัด ขนาดเท่าเชี่ยนหมากใช้ในงานพิธี เช่น งานแต่งงานจะใช้ใส่สินสอดทองหมั้นหรือหมากพลู เป็นต้น (ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์, 2534)

การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

วัฒนธรรม / กระบวนการเรียนรู้ของผู้คน

การเรียนรู้เป็นกระบวนการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ที่ค่อนข้างถาวร เนื่องจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการฝึกฝนเรียนรู้ จะส่งผลให้เกิดทักษะความชำนาญในการคิด การตัดสินใจ มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม อันจะนำไปสู่ความเจริญและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ช่วยให้มนุษย์สามารถค้นพบวิธีปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายทาง ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการถ่ายทอดพฤติกรรและวัฒนธรรมของชุมชน การศึกษาวัฒนธรรมกระบวนการเรียนรู้ของผู้คนในชุมชนเกาะพะงัน ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบสุตมยปัญญา เป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน โดยการรับรู้ผ่านทางการพบเห็นสิ่งต่างๆ การอ่านและการฟัง จะเห็นได้ว่าบรรพบุรุษได้มีการถ่ายทอดความรู้ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากินและสภาพความเป็นอยู่ในสังคมสมัยก่อน ด้วยการแต่งเป็นนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องเรือ ฯลฯ และได้นำมาบันทึกลงในหนังสือบุด สมุดข่อย ตำราต่างๆ และการท่องจำบอกเล่าสืบทอดกันไป สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนนำใช้เป็นบทเรียนสั่งสอนลูกหลานให้นำไปใช้ในการทำมาหากิน ตัวอย่างเช่น บทสวดอ่านก.ไก่ที่พ่อเฒ่านาค วิเชียรเชื้อแต่งไว้สั่งสอนลูกหลานให้หัดท่องจำพยัญชนะของไทย หรือบทท่องจำที่สะท้อนมุมมองทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนเกาะพะงัน เพื่อให้ลูกหลานได้จดจำและสามารถนำไปเล่าสู่กันฟังต่อไปได้ ดังนั้นการเรียนรู้จากคนในชุมชนผ่านการรับรู้ ดู ฟัง จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น

2. การเรียนรู้แบบจินตมยปัญญา เป็นการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากสุตมยปัญญา แล้วพัฒนามาเป็นจินตมยปัญญา โดยรับรู้มาจากการฟัง การดู การอ่าน แล้วนำมาคิดจินตนาการ สืบสาวหาเหตุปัจจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบจนเกิดความรู้ความเข้าใจ กลายเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป ดังเช่นเมื่อเหตุการณ์ที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตต้มยำกุ้งในปีพ.ศ. 2540 ชาวประมงพื้นบ้านในอำเภอเกาะพะงันประสบกับปัญหาเหล่านี้มากมาย ชาวบ้านจึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือถึงวิธีการแก้ไขปัญหา โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวของเกาะพะงันเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ชาวประมงพื้นบ้านจึงได้ดัดแปลงเรือประมงมาเป็นเรือนำเที่ยว มีทั้งเรือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงเรือให้มีความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น(ปิยวรณ คงประเสริฐ, 2551) จะเห็นได้ว่าจากกระบวนการเรียนรู้แบบจินตมยปัญญาดังกล่าวส่งผลให้ครอบครัวของชาวประมงพื้นบ้านรอดพ้นจากวิกฤตมาได้ ปัจจุบันยังได้มีการพัฒนาการใช้สื่อสารภาษาต่างประเทศเพื่อสามารถนำมาใช้ในการแนะนำและให้บริการนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

3. การเรียนรู้แบบภาวนามยปัญญา เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติซึ่งมีฐานมาจากการฟัง การอ่าน การดู แล้วมาคิด มาจินตนาการ วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ นำไปใช้ประสบความสำเร็จด้วยการปฏิบัติ ดังนั้นการเรียนรู้แบบภาวนามยปัญญาจึงมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้แบบสุตมยปัญญาและจินตมยปัญญา ชาวเกาะพะงันมีการเรียนรู้ผ่านขั้นตอนแบบภาวนามยปัญญาในการนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน ที่ต่อมาได้พัฒนาเทคนิควิธีเหล่านี้ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ตัวอย่างการเรียนรู้แบบภาวนามยปัญญาที่นำมาใช้ในการประกอบอาชีพหลักของชาวเกาะพะงัน ได้แก่ อาชีพทำสวนมะพร้าว พ่อแม่จะสอนวิธีการคัดเลือกพันธุ์ วิธีปลูกและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ อีกทั้งยังสอนวิธีการสังเกตลักษณะลูกมะพร้าวที่มีอายุพอที่จะเก็บขายได้ ส่วนอาชีพประมงพื้นบ้าน พ่อแม่จะสอนวิธีการสังเกตสภาพดินฟ้าอากาศ เวลาน้ำขึ้นน้ำลง การสังเกตท้องทะเลว่าบริเวณไหนที่มีปลาชุกชุม การสั่งสอนสิ่งเหล่านี้จะสอนผ่านทางการบอกเล่าแล้วนำมาทดลอง ถ้าหากมีปัญหาติดขัดก็ต้องคิดแก้ไขปัญหา โดยการค้นหาความรู้เพิ่มเติมและนำไปพัฒนาอีกขั้น จนได้ผลที่น่าพึงพอใจ ในปัจจุบันผลผลิตที่ได้จากกระบวนการเรียนแบบภาวนามยปัญญามีอยู่มากมายในชุมชน เช่น การอบรมหลักสูตรระยะสั้นจากส่วนราชการและภาคเอกชน ซึ่งผู้เข้าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น การทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น แชมพูสระผม ครีมบำรุงผิว และครีมสปาจากผลิตภัณฑ์มะพร้าว เป็นต้น

วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน

1. วัฒนธรรมการทำงานแบบจารีตนิยม เป็นการทำงานที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ในช่วงปีพ.ศ. 2430-2500 การเดินเข้าออกจากเกาะพะงันและแผ่นดินใหญ่ค่อนข้างลำบาก กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนเกาะพะงันมีน้อย ซึ่งแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนไทยจะประกอบอาชีพทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก และกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาจะประกอบอาชีพค้าขาย ทำประมง ทำเหมืองแร่ เก็บรังนกอีแอ่นขาย การดำเนินชีวิตของผู้คน 2 กลุ่มนี้เป็นไปแบบเรียบง่ายพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างประกอบอาชีพตามที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

2. วัฒนธรรมการทำงานแบบจริตนิยม เป็นรูปแบบการทำงานในลักษณะการคิดเองทำเอง เป็นการคิดพัฒนาจากอาชีพเดิมสู่อาชีพใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น สำหรับอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่บนเกาะพะงัน คือ อาชีพที่พัฒนามาจากธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและการบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับประเทศ เจ้าของบังกะโลจะเลี้ยงส่งนักท่องเที่ยวด้วยการทำอาหารทะเลปิ้งย่างพร้อมบริการเครื่องดื่มแบบง่ายๆริมชายหาด โดยจะเลือกทำในคืนเดือนเพ็ญที่พระจันทร์เต็มดวง เนื่องจากแสงสว่างที่ส่องมาจากพระจันทร์ทำให้ชายหาดมีแสงสว่างสวยงามสามารถจัดเลี้ยงสังสรรค์ได้อย่างสะดวก ซึ่งผู้ที่ริเริ่มงานจัดเลี้ยงดังกล่าว คือ กลุ่มของคุณสุทธิ เกื้อกมล และคุณพิพิธ รัตน์รักษ์ เจ้าของพาราไดส์บังกะโลที่ได้เลี้ยงส่งนักท่องเที่ยวจากประเทศออสเตรเลีย เมื่อปีพ.ศ. 2530 ต่อมาการจัดเลี้ยงสังสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักได้รับความนิยมมากขึ้น กลุ่มเจ้าของกิจการบังกะโลและฝ่ายปกครองท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดเป็นงานเลี้ยงสังสรค์ “ฟูลมูนปาร์ตี้” ในคืนเดือนเพ็ญของทุกๆเดือนจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวในเกาะพะงันที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติกล่าวขานและต้องการมาเที่ยวมากที่สุดในปัจจุบัน นับได้ว่าวัฒนธรรมการทำงานแบบจริตนิยมนี้เป็นการสร้างรายได้หลักให้แก่ชาวเกาะพะงันนอกเหนือจากรายได้จากอาชีพเดิมมากยิ่งขึ้น (พิพิธ รัตน์รักษ์, 2551)

3. วัฒนธรรมการทำงานแบบอำนาจนิยม เป็นการทำงานในลักษณะที่มีแรงผลักดันจากระบบต่าง ๆ ของสังคมที่มีอยู่ในขณะนั้น โดยส่วนใหญ่จะสืบเนื่องจากการรับวัฒนธรรมแบบจารีตประเพณี และแบบจริตนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปยุคตามสมัยและความเจริญของเทคโนโลยีที่เข้ามาในชุมชน วัฒนธรรมการทำงานแบบอำนาจนิยมที่เห็นได้ชัดแบ่งได้ 2 แบบ ได้แก่ อำนาจแบบแรก คือ อำนาจแบบอุปถัมภ์ เป็นรูปแบบอำนาจที่คนสองฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นอำนาจที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งของชุมชน การมีพรรคพวก เช่น กลุ่ม

ชาวประมงกับพ่อค้าแพปลาที่มีการเกื้อกูลกันด้านเงินทอง เมื่ออีกฝ่ายเดือดร้อน โดยชาวประมงมักจะยืมเงินทองจากพ่อค้าแพปลาในช่วงมรสุมที่ไม่สามารถออกเรือได้ เมื่อสามารถออกหาปลาได้ตามปกติก็จะนำปลามาหักหนี้ เป็นลักษณะการเกื้อกูลแบบอุปถัมภ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในเกาะพะงัน ส่วนอำนาจแบบที่สอง คือ อำนาจแบบทุนนิยม เป็นรูปแบบอำนาจที่มีการแข่งขันกันอย่างมาก กลุ่มใดมีทุนมากกว่าจะมีโอกาสที่จะได้เป็นผู้นำ ทำให้กลุ่มทุนขนาดเล็กไม่มีโอกาสแข่งขันหรือขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของเกาะพะงัน จากการแข่งขันด้วยกติกาแบบทุนนิยมนี้ ทำให้วิถีชีวิตแบบเดิมของชาวเกาะพะงันที่มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกันแบบเครือญาติกลายเป็นการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ลักษณะอำนาจแบบทุนนิยมเช่นนี้เริ่มขึ้นตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอเกาะพะงัน ทำให้ชุมชนเกาะพะงันเปลี่ยนจากชุมชนเกษตรกรรมเป็นชุมชนที่ทันสมัย มีธุรกิจต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย และส่งผลให้มีการแข่งขันกันทางการเมืองท้องถิ่นตามกลุ่มอำนาจทุนนิยมมากขึ้น ซึ่งบางครั้งก็มีการใช้อิทธิพลนอกระบบเข้ามาเพื่อให้เกิดชัยชนะด้วย

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

1. จารีตการผลิตและการบริโภค จารีตการผลิตของชาวเกาะพะงันในอดีตตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ.2430-2452 จนถึงปัจจุบันมีการประกอบอาชีพ ดังนี้

อาชีพทำสวนมะพร้าวและทำสวนผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง สางสาดเป็นอาชีพที่ผู้คนส่วนใหญ่ใช้เป็นอาชีพหลักในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะสวนมะพร้าวถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีจำนวนพื้นที่ในการปลูกมากที่สุด แม้ว่าในภายหลังพื้นที่ที่ใช้ปลูกพืชเหล่านี้จะกลายเป็นพื้นที่ในการปลูกสร้างรีสอร์ท บังกะโลไปส่วนหนึ่ง แต่รายได้จากการจำหน่ายมะพร้าวก็ยังเป็นรายได้หลักส่วนหนึ่งของชาวเกาะพะงันในปัจจุบัน ส่วนผลไม้อื่น ๆ ปลูกไว้บริโภคกันในครัวเรือนเท่านั้น

อาชีพการทำประมง เป็นอาชีพหลักของชาวเกาะพะงันมาตั้งแต่อดีต กลุ่มอาชีพประมงแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประมงพื้นบ้าน และกลุ่มประมงทะเลหลวง กลุ่มประมงพื้นบ้านจะใช้เรือหางยาวขนาดความยาว 8-10 เมตร ซึ่งจะพบเห็นได้ตามชุมชนชายฝั่งรอบ ๆ เกาะพะงันและเกาะเต่า ปัจจุบันได้ดัดแปลงเป็นเรือนำเที่ยวไปแล้ว ส่วนกลุ่มประมงทะเลหลวง เป็นเรือประมงขนาดใหญ่ มีเครื่องมือที่ทันสมัย โดยเรือประมงกลุ่มนี้จะมีส่วนหนึ่งที่ไปทำประมงไกลออกไปถึงเขตพื้นที่ทางทะเลของประเทศมาเลเซีย กัมพูชา และอินโดนีเซีย แต่ในปัจจุบันจำนวนเรือขนาดใหญ่จะลดลงเช่นเดียวกับเรือหางยาว เนื่องจากประสบปัญหาน้ำมันแพง แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ทะเลถูกบุกรุก และที่สำคัญคือการลักลอบทำประมงในช่วงที่ทางราชการปิดทะเล การลักลอบเข้าไป

ทำประมงในเขตพื้นที่หวงห้าม และปัญหาจากการทำประมงของเรือหาปลากะตะที่ส่งผลกระทบอย่างมาก ปัจจุบันเรือประมงขนาดใหญ่จึงเหลืออยู่เพียงประมาณ 50 ลำเท่านั้น

อาชีพทำเหมืองแร่ ส่วนมากเป็นอาชีพของคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเกาะพะงันในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการทำเหมืองแร่ทองคำ เมื่อแร่ทองคำหมดจึงได้เลิกการทำเหมืองแร่ไป ต่อมาในสมัยที่รัชกาลที่ 5 พบว่ามีแร่ดีบุกไหลปนมากับก้อนกรวดในลำธารต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดอาชีพร่อนแร่และทำเหมืองแร่ดีบุกขึ้น ปัจจุบันจำนวนแร่มีน้อยลงจึงได้ยกเลิกอาชีพการทำเหมืองแร่ไปแล้ว

อาชีพทำรังนกอีแอ่น เป็นอาชีพของคนจีนเช่นเดียวกับอาชีพทำเหมืองแร่ โดยเกาะที่มีนกอีแอ่นอาศัยอยู่มากที่สุด คือ เกาะแตนอก ในปัจจุบันอาชีพนี้มีผู้รับผิดชอบคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพะงัน และมีเกาะที่นกอีแอ่นอยู่จำนวน 7 เกาะ ได้แก่ เกาะว่าว เกาะว่าวนอก เกาะว่าวใน เกาะตุ้งกู เกาะบ่อกก เกาะเนียด และเกาะญี่ปุ่น ราคารังนกอีแอ่นเกรดเอจะอยู่ที่กิโลกรัมละ 150,000 บาท คนเฝ้านกได้ค่าแรงวันละ 400 บาท ผู้เก็บรังนกต้องสัมปทาน ซึ่งในอนาคตอาชีพนี้จะเป็นรายได้หลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของเกาะพะงันเช่นกัน

ในส่วนจารีตการบริโภค จะเห็นว่าในสมัยก่อนชาวเกาะพะงันจะบริโภคอาหารที่พบตามธรรมชาติปราศจากสารเคมี ทั้งอาหารจากทะเลกุ้งหอยปูปลา สัตว์น้ำจืดทุกชนิด และอาหารจากป่าซึ่งส่วนใหญ่นิยมนำมาประกอบอาหารพื้นบ้าน เช่น สะตอ ผักกูด ลูกเนียง เห็ดหน่อไม้ และผักนานาชนิดนอกจากนั้นยังมีการทำไร่ข้าว ไร่แตง ไร่พริก และทำสวนผลไม้ต่างๆ เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและแจกจ่ายญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านด้วย

2. นวัตกรรมการผลิตและการบริโภค

นวัตกรรมการผลิตของชาวเกาะพะงันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตั้งแต่ในช่วงปีพ.ศ. 2520 รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดขยายพื้นที่การท่องเที่ยวไปในพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสม และปีพ.ศ. 2528 เริ่มมีการขนส่งด้วยเรือโดยสารขนาดใหญ่ สามารถนำรถยนต์บรรทุกอุปกรณ์เครื่องจักรกลต่าง ๆ รถแทรกเตอร์ รถแมคโครลงไปทำงานในพื้นเกาะพะงันได้ ส่งผลให้อาชีพต่าง ๆ มีการใช้นวัตกรรมในการผลิตแตกต่างไปจากเดิม ดังตารางที่ 3.11 แสดงความแตกต่างต่อไปนี้

ตารางที่ 3.11 แสดงความแตกต่างการผลิตแบบเดิมและแบบใหม่ของชาวเกาะพะงัน

อาชีพ	การผลิตแบบเดิม	การผลิตแบบใหม่
สวน มะพร้าว	- ใช้คนขึ้นเก็บมะพร้าวหรือใช้เหล็กเก็บ - ใช้ควายลากเกวียนบรรทุกมะพร้าวไปขาย	- ใช้ลิงเก็บ - ใช้รถยนต์บรรทุก
ประมง	- ใช้เรือหางยาวจับปลา โดยใช้ลอบ เบ็ด อวนลอย และใช้เหยื่อล่อ - ใช้ไต๋เรือที่มีประสบการณ์หาจุดที่มีปลาชุกชุม - ออกทะเลไปแล้วจะไม่สามารถติดต่อกับบนฝั่งได้ - มีแหล่งปะการังตามธรรมชาติ	- ใช้เรือยนต์ขนาดกลาง ใช้แสงไฟล่อ ใช้อวยแบบยอยกจากข้างเรือ - ใช้เครื่องมือที่มีความแม่นยำในการหาจุดที่มีปลาชุกชุม - ใช้วิทยุในการติดต่อสื่อสารกลับมาบนชายฝั่ง - ปลูกปะการังเทียม
บังกะโล / รีสอร์ท สำหรับ นักท่องเที่ยว	- ห้องพักมีขนาดเล็ก ทำจากวัสดุที่มีในท้องถิ่น ราคาถูก - ทำแบบครอบครัว จ้างเฉพาะแม่บ้านและแม่ครัวเท่านั้น	- ห้องขนาดใหญ่พร้อมด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัยครบครัน - ทำแบบธุรกิจ มีพนักงานฝ่ายต่างๆ มากขึ้น

ส่วนด้านนวัตกรรมการบริโภค จะเห็นว่าชาวเกาะพะงันรุ่นใหม่นิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน อาหารประเภทตามสั่ง อาหารจานเดียว อาหารอีสาน และอาหารฟาสฟู้ดแบบตะวันตกเข้ามามีบทบาทแทนที่อาหารพื้นบ้านดั้งเดิม นอกจากนั้นการปรุงอาหารเองและร่วมรับประทานพร้อมกันในครัวเรือนลดน้อยลงไปด้วย

3. จุดอ่อนและจุดแข็งด้านการผลิตและการบริโภคของผู้คนและชุมชน

จุดอ่อนด้านการผลิต กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรและชาวประมงพื้นบ้าน ยังคงใช้เครื่องมือทำกินแบบดั้งเดิม เช่น การหาจุดที่มีปลาชุกชุม ยังใช้วิธีการใช้ทิศทางการกำหนดตำแหน่งจากก้อนหิน ต้นไม้ หรือสิ่งปลูกสร้างที่มองเห็นบนเกาะว่าจุดนั้นตรงกับอะไร ด้านการบริโภค จะเห็นได้ว่าชาวบ้านยังคงใช้วิธีการประกอบอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะคือ การใช้มือคลุกเคล้าอาหาร ทำให้อาหารได้รับเชื้อโรคจากผู้ปรุงอาหาร ส่วนนวัตกรรมด้านการผลิตและการบริโภค ชาวบ้านยังใช้เครื่องมือโบราณในการผลิต เช่น การเก็บลูกมะพร้าวด้วยไม้สอยต่อปลายเข้ากับเหล็กแหลม และวิธีการปอกมะพร้าวยังใช้ไม้ลิดที่ทำด้วยเหล็กแหลมมีคม

จุดแข็งด้านการผลิต อำเภอเกาะพะงันมีมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจและทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวประมงพื้นบ้านมีรายได้ยังชีพได้ยาวนาน ด้านการบริโภค ยังมีความนิยมปรุงอาหารพื้นบ้านบริโภคร่วมกันในครัวเรือน ส่วนนวัตกรรมด้านการผลิตและการบริโภค ชาวบ้านได้เลือกใช้นวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การประมงพื้นบ้านยังใช้เครื่องมือจับปลาแบบเดิม คือ ใช้อวนลอย เบ็ด ลอบ (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552)

ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน

ปัญหาด้านกายภาพ เกาะพะงันมีปัญหาด้านการคมนาคม ลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพมีภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน ทอดตัวยาวถึงชายหาดเป็นอุปสรรคต่อการบุกเบิกถนนต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง และถนนหลายสายขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อในช่วงน้ำท่วมมีฝุ่นในช่วงฤดูแล้ง และด้านแหล่งน้ำ เพราะไม่มีแหล่งน้ำดิบสำรองตามธรรมชาติที่เพียงพอต่อความต้องการ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ขาดการพัฒนาสิ่งก่อสร้างในการเก็บกักน้ำ เช่น การขุดสระน้ำ และลักษณะผิวดินมีสภาพดินเค็ม และดินร่วนปนทรายเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นอย่างมาก

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีรายได้น้อย รายได้ของประชาชนในพื้นที่ยังมีรายได้น้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและผลผลิตด้านการเกษตรมีราคาตกต่ำ เช่น ประชาชนทำสวนมะพร้าวมีรายได้น้อยไม่คุ้มกับการลงทุน ผลผลิตมีราคาตกต่ำ ไม่มีการส่งเสริมด้านการตลาดชุมชน ยังขาดการส่งเสริมด้านการตลาดชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดจำหน่ายสินค้าของตำบลไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตร สินค้าประเภทอาหารทะเล สินค้าพื้นเมืองหรือของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งขาดงบประมาณในการจัดตั้งตลาดชุมชน ประชาชนยังขาดความรู้ด้านการประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังขาดความรู้ในเรื่องการส่งเสริมด้านการเกษตรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตทางด้านการเกษตรและขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน ขาดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมตัวกันเพื่อร่วมกิจกรรมไม่มีผู้นำกลุ่มอาชีพอย่างเป็นทางการเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมรายได้ และขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเกาะพะงันมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีระบบการจัดการที่ดีเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อจะเป็นรายได้ที่หมุนเวียนของตำบลเกาะพะงันอย่างถาวร

ปัญหาด้านชีวภาพ ปัญหาด้านการผลิตพืช เช่น มะพร้าวไม่มีการปรับปรุงผลผลิต ไม่มีการบำรุงรักษาทำให้ผลผลิตตกต่ำ การใช้ประโยชน์ในที่ดินไม่เต็มที่ ไม่ค่อยมีการปลูกพืชแซมในสวนมะพร้าว เกิดโรคแมลงระบาด เช่น แมลงดำหนามกัดกินยอดมะพร้าว แมลงวันผลไม้ เพลี้ยไฟ ไรแดง เพลี้ยไก่แจ้ทำลายผลไม้ ขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ใช้ปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดินน้อย และปัญหาด้านการผลิตสัตว์ ไม่มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางทะเล สัตว์เกิดโรคระบาดและพยาธิ เพราะไม่มีการฉีดวัคซีนป้องกันให้ถูกต้องวิชาการ สัตว์ที่เลี้ยงเป็นพันธุ์พื้นเมือง ไม่ค่อยมีการปรับปรุงพันธุ์ อาหารหรือวัตถุดิบในการนำมาเลี้ยงสัตว์มีราคาแพง ต้องนำวัตถุดิบจากภายนอกเข้ามาทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

ปัญหาด้านสังคมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาคุณภาพชีวิตยังไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรทางด้านสุขภาพอนามัยยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ตามสถานบันเทิงและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงมากถ้าไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขก็จะเป็นปัญหาที่ลุกลามไปสู่หมู่วัยรุ่นและกลุ่มนักเรียน ภาครัฐและเอกชน ควรร่วมมือกันรณรงค์สร้างจิตสำนึกสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันปัญหาและการแพร่ระบาดของยาเสพย์ติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เนื่องจากในท้องถิ่นมีแรงงานต่างชาติและกลุ่มมิจฉาชีพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากและยังไม่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดปัญหาลักเล็กขโมยน้อย การฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและประชาชน นอกจากนั้นยังขาดแหล่งนันทนาการในพื้นที่ต่าง ๆ ของเกาะพะงัน ยังไม่มีการจัดสถานที่สำหรับจัดทำกิจกรรมนันทนาการ เช่น ลานกีฬาอเนกประสงค์ สถานที่ออกกำลังกายและสวนสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเป็นที่พักผ่อนของประชาชน

ปัญหาด้านวัฒนธรรมต่างชาติ การจัดกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้ในทุกคืนวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ ของทุกเดือน ทำให้เกิดปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรม เช่น การแต่งงานกับชาวต่างชาติ มีวัฒนธรรมการเป็นภรรยาชาวต่างชาติแบบระยะสั้น ๆ กล่าวคือ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 7 วัน ซึ่งในช่วงเทศกาลงานฟูลมูนปาร์ตี้จะมีมากขึ้น และชาวบ้านไม่ได้มองเป็นความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังมีการเปลือยกายอาบแดด การกอดจูบ การแต่งกายโป๊เปลือยไม่ปกปิด การดื่มของมึนเมา การสูบบุหรี่ การมั่วเมาเสพยา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เข้ามาพร้อมกับชาวต่างชาติและการส่งเสริมการท่องเที่ยว (อำเภอเกาะพะงัน, 2553)

บทที่ 4

พลวัตวัฒนธรรมต่างชาติ

การศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติที่ปรากฏในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ได้ศึกษาโดยกำหนดกรอบเนื้อหาหลัก 2 ประเด็น คือ พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2553) และวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยศึกษาในวัฒนธรรม 3 ด้านคือ ด้านวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมการทำงาน และด้านวัฒนธรรมการผลิตและบริโภค

พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2553)

1. วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้

วัฒนธรรมการเรียนรู้ดั้งเดิมของชาวอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานโดยการรับรู้ผ่านทางการพบเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัว การอ่าน และการฟัง การเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล บรรพบุรุษได้มีการถ่ายทอดความรู้ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน สภาพความเป็นอยู่ และสื่อพื้นบ้านที่มีอยู่ในสังคมสมัยก่อน เช่น การแต่งเป็นนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องเรือ ฯลฯ และได้นำมาบันทึกลงในหนังสือบุด สมุดข่อย ตำราต่าง ๆ ตลอดจนการท่องจำบอกเล่าสืบทอดกันไป สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนนำใช้เป็นบทเรียนสั่งสอนลูกหลานให้นำไปใช้ในการทำมาหากินที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.1 การเรียนรู้ผ่านวัด

การศึกษาแบบดั้งเดิมของชาวเกาะสมุยและชาวเกาะพะงัน จะนิยมส่งลูกหลานโดยเฉพาะลูกชายให้ศึกษาเล่าเรียนตามวัด เนื่องจากกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐานสมัยก่อนยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ กอปรกับชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันมีความผูกพันและศรัทธาในศาสนาเป็นอย่างยิ่ง วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและแหล่งให้ความรู้ของชาวบ้าน เด็กผู้ชายเมื่ออายุอยู่ในเกณฑ์บวชเรียนได้ พ่อแม่ก็มักนิยมให้ลูกบวชเป็นสามเณรก่อน เพื่อที่จะได้ศึกษาหลักคำสอนของศาสนาและเรียนหนังสือควบคู่ไปด้วย การเรียนกับพระที่วัดมีการฝึกอ่านหนังสือแบบเรียนจินดามณี หนังสือไทย และหนังสือขอม โดยให้หัดอ่านนิทานพื้นบ้านจากหนังสือบุดหรือสมุดข่อยควบคู่

กันไป ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแล้ว ยังสามารถสวดหนังสือตามแบบฉบับของชาวบ้านได้อีกด้วย นอกเหนือจากการเรียนการสอนแบบเรียนดังกล่าวแล้ว ทางวัดยังมีการสอนเลขคณิต บวก ลบ คูณ หารด้วยลูกคิดควบคู่กันไปด้วย วัดที่ชาวบ้านนิยมส่งลูกหลานไปเรียนกันมากในสมัยนั้นคือ วัดมะเร็ต วัดประเดิม ดังเช่น อาจารย์มี บุญสิน หรือพระครูทีปาจารคุณารักษ์อดีตเจ้าอาวาสวัดสำเร็จ ก่อนที่ท่านจะบรรพชาอุปสมบทเมื่อประมาณ พ.ศ. 2442 ท่านได้เรียนหนังสือกับหลวงพ่อเพชร ติสฺโส เจ้าคณะแขวงเกาะสมุยรูปที่ 1 โดยเรียนที่วัดสำเร็จซึ่งตอนนั้นเรียกว่า “วัดมะเร็ต” การศึกษาเล่าเรียนในลักษณะนี้เรียกว่า “ต่อหนังสือค่ำ” คือ เรียนในช่วงเวลากลางคืน ซึ่งผู้เรียนจะมีเฉพาะเด็กผู้ชายเท่านั้น

ภายหลังเมื่อปีพ.ศ. 2450 ท่านอาจารย์มีได้เปิดสอนหนังสือขึ้นที่วัดมะเร็ตโดยท่านเป็นครูสอนเอง ต่อมาเมื่อมีชาวบ้านสนใจมากขึ้น ท่านได้จัดสร้างโรงเรียนร่วมกับชาวบ้านในตำบลมะเร็ตและตำบลหน้าเมือง ซึ่งขณะนั้นกระทรวงธรรมการยังไม่มีการตั้งโรงเรียนตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยตั้งชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนมะเร็ต” หรือ “คงคาคีรี” มีการเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูผู้สอนก็เป็นพระภิกษุในวัดช่วยกันสอน ซึ่งวัดเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนให้โดยที่ไม่ได้เก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครอง หลังจากเปิดโรงเรียนได้ 5 ปี สมเด็จกรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาที่วัดสำเร็จ วัดประเดิม และน้ำตกหน้าเมือง พระองค์ได้เยี่ยมชมโรงเรียนและให้การยกย่องชมเชยอาจารย์มีที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนขึ้นที่นี่ หลังจากที่สมเด็จกรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาที่วัดมะเร็ต ได้ให้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดสัมฤทธิ์” แต่ในภายหลังพระองค์ทรงมีหนังสือให้เปลี่ยนเป็น “วัดสำเร็จ” และได้ใช้ชื่อนี้มาจนกระทั่งปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์มีเป็นที่น่าสนใจของทางราชการ กล่าวคือ เมื่อพ.ศ. 2456 ขุนประกาศวุฒิสาร ข้าหลวงธรรมการได้ส่งราชบุรุษนายรุ่งพนักงานสำหรับช่วยข้าหลวงธรรมราชการมาตรวจการศึกษาและให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอน ภายหลัง พ.ศ.2460 ทางราชการได้สนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น จึงได้แต่งตั้งให้อาจารย์มีเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนอย่างเป็นทางการคนแรก และเป็นโรงเรียนแรกในเกาะสมุยที่เปิดสอนอย่างเป็นทางการ ภายหลังระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ชาวบ้านบางส่วนก็นิยมส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลสร้างขึ้น

1.2 การเรียนรู้ผ่านสถาบันครอบครัว

การเรียนรู้ภาษาถิ่น ภาษาที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันใช้ในการสื่อสารกันในสมัยก่อน คือ ภาษาถิ่นจากการศึกษาทางภาษาศาสตร์ของเจ. มาร์วิน บราวน์ ได้แสดงให้เห็นว่าภาษาถิ่นเกาะสมุยจัดอยู่ในกลุ่มภาษาถิ่นสาขาไชยา ซึ่งได้วิวัฒนาการมาจากภาษาสาขา

นครศรีธรรมราช (ฉันทัส ทองช่วย, 2534) ภาษาถิ่นเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งสำเนียงและความหมายที่ยังคงความหมายจากภาษาไทยแท้แต่โบราณและคำเฉพาะถิ่นเอาไว้ได้มากที่สุด เช่น คำว่า คร่อม ใช้ว่า กรวม คำว่า รอ ใช้ว่า คร่าว คำว่า ขาเก ใช้ว่า ขาชิ้ง คำว่า อาถรรพณ์ ใช้ว่า อัดถัน เป็นต้น การสื่อสารในชีวิตประจำของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันจะใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก พ่อแม่ปู่ย่าตายายจะสนทนากันด้วยภาษาถิ่น ลูกหลานก็จดจำและนำมาใช้เป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ภายหลังเมื่อมีการส่งเจ้านายจากส่วนกลางมาตรวจราชการและมีการติดต่อกับเมืองหลวงมากขึ้น ทำให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเริ่มเปลี่ยนเป็นภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนภาษาถิ่นจะใช้กันเฉพาะผู้คนดั้งเดิมเท่านั้น

การเรียนรู้อาชีพจากภูมิปัญญา การดำรงชีวิตตามวิถีท้องถิ่นใต้ของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเลือกสรรวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ได้แก่ อาชีพการทำสวนมะพร้าวและฝึกลิงเก็บมะพร้าว อาชีพการทำประมงพื้นบ้าน และอาชีพการทำกะละแม อาชีพการทำสวนมะพร้าวและฝึกลิงเก็บมะพร้าว อาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันใช้เป็นอาชีพหลักในการดำรงชีวิตเรื่อยมา ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2510 เกาะสมุยเป็นเกาะที่มีเนื้อหาปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในยุคนั้นว่า “เป็นแหล่งที่มีมะพร้าวมากสุดในประเทศ” จากการทำสวนมะพร้าวที่ให้ผลผลิตดี ครรลองชีวิตของคนบนเกาะนี้จึงผูกพันกับอาชีพนี้มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า “ในอดีตพ่อแม่จะเลือกสืบทอดการทำสวนมะพร้าวให้กับลูกหลาน โดยเลือกเฟ้นจากพฤติกรรมของลูก แต่ละคนมาเป็นเกณฑ์ตัดสิน ลูกคนใดขยันหมั่นเพียรในการทำกิน พ่อแม่ก็จะให้มรดกเป็นที่ดินบนเขาด้านในเกาะ ทำไร่ ทำสวน เพราะดินดีเพาะปลูกอะไรก็ได้ผลดกงาม แต่หากลูกคนใดดูท่าเกกมะเหรกเกเรก็ดัดสันดานให้รู้ถึงความยากลำบาก จะให้มรดกเป็นที่ดินติดชายหาดริมทะเล ปลูกอะไรไม่ขึ้น จนมีคำติดปากมาจนปัจจุบันว่า “ลูกรักมักได้ที่ภูเขา ส่วนลูกชังมักได้ที่ติดชายทะเล” (เสนีย์ ใจเย็น, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันจะมีวิธีการเรียนรู้การปลูกมะพร้าวที่เหมือนกัน คือ การติดตามพ่อแม่เข้าไปในสวนมะพร้าว พ่อแม่จะสอนวิธีการคัดเลือกพันธุ์ โดยจะคัดจากต้นแม่พันธุ์ที่ให้ลูกมะพร้าวขนาดใหญ่ เนื้อมะพร้าวหนาเก็บไว้ขยายพันธุ์ต่อไป วิธีการปลูกมะพร้าว ถ้าปลูกในที่ราบจะปลูกเป็นแถวระยะห่างต้นละ 8 x 8 เมตร ถ้าปลูกในที่ลุ่มระหว่างแถวจะขุดเป็นร่องเชื่อมต่อกันไปตลอดพื้นที่ด้วย โดยประมาณ 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น ใช้เวลา 6 ปี ก็สามารถเก็บลูกมะพร้าวได้ 1 เดือน สามารถเก็บมะพร้าวได้ 1 ครั้ง นอกจากนั้นยังสอน

วิธีการสังเกตลักษณะลูกมะพร้าวที่มีอายุพอที่จะเก็บขายได้ ซึ่งอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บลูกมะพร้าวประกอบด้วยไม้สอยต่อปลายด้วยเหล็กแหลมเรียกว่า เหล็กเก็บ และใช้ลิงกังมาเก็บลูกมะพร้าวที่ปอกเปลือกมะพร้าวเป็นเหล็กแบนปลายแหลมสวมต่อกับไม้เนื้อแข็งเรียกว่า ไม้ลิด และล้อเลื่อนสำหรับลากมะพร้าว เรียกว่า นวน (ผิว ศรีทองกุล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2554) นอกจากนั้นยังได้มีการคิดวิธีการฝึกลิงสำหรับเก็บมะพร้าวแทนการใช้ไม้สอยด้วย ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันมีความรู้เรื่องการฝึกลิงให้ขึ้นต้นมะพร้าวเพื่อเก็บลูกมะพร้าว ซึ่งเป็นวิธีการที่ชาวบ้านคิดขึ้นมาเพื่อให้การเก็บมะพร้าวในช่วงที่มีผลผลิตมากเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยสังเกตเห็นว่าลิงกังสามารถเก็บลูกมะพร้าวได้อย่างรวดเร็วที่สุด จึงนำลิงกังมาฝึกเก็บมะพร้าว เนื่องจากลิงประเภทนี้มีความฉลาด แข็งแรง และอดทนสูง จากการสอบถามชาวอำเภอเกาะสมุย พบว่า ลิงกังที่นำมาฝึกไม่ได้เป็นลิงที่อยู่ในพื้นที่เกาะสมุย แต่ซื้อลิงกังมาจากอำเภอกาจนดิษฐ์ และจังหวัดใกล้เคียง ระยะเวลาในการฝึกต้องใช้เวลาประมาณ 2-4 เดือน วิธีการฝึกลิงจะใช้วิธีการตีลิงจนลิงร้องเสียงดังหรือกดลิงลงในน้ำเพื่อทำให้ลิงกลัว ถ้าลิงกลัวเจ้าของแล้วมันจะยอมทำตามคำสั่งเป็นอย่างดี ภายใน 1 วันลิงสามารถเก็บมะพร้าวได้ประมาณ 1,200 ลูก (สำนวน ใจเย็น และเอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

อาชีพการทำประมงพื้นบ้าน การทำประมงพื้นบ้านในเกาะสมุยเป็นอาชีพของชาวบ้านตามหมู่บ้านชายทะเลซึ่งแต่เดิมไม่ได้ทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน แต่เป็นอาชีพที่ชาวจีนและชาวมุสลิมที่อพยพมาจากที่อื่นและได้ถ่ายทอดอาชีพนี้ให้แก่ชาวบ้านเกาะสมุย การทำประมงพื้นบ้านจะใช้เรือขุดพื้นบ้าน ซึ่งใช้ไม้ยางนาที่มีอยู่ในสวนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการจับปลา ได้แก่ เบ็ด อวน และลอบ (ปราณี เพชรแก้ว, 2547) ส่วนการทำประมงพื้นบ้านของชาวเกาะพะงันโดยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณแถบโฉลกหลำ เป็นการทำประมงโดยใช้อวนแบบดั้งเดิม คือ มีการวางทุ่นไว้ให้ปลามาติดอวน แล้วระหว่างที่รอก็จะมีการตกเบ็ดไปด้วย การเรียนรู้วิธีการทำประมงพื้นบ้านของทั้ง 2 อำเภอจะถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่ลูก ๆ พ่อแม่จะสอนวิธีการจับปลา การสังเกตสภาพดินฟ้าอากาศ เวลาน้ำขึ้นน้ำลง การสังเกตท้องทะเลว่าบริเวณไหนที่มีปลาชุกชุม นอกจากนั้นยังถ่ายทอดวิธีการขุดเรือและการทำเครื่องมือจับปลาด้วย (เกสร นาควิจิตร, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2554)

อาชีพทำกะละแมโบราณ อาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อของเกาะสมุยและได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน คือ กะละแมโบราณ ซึ่งมี 2 ชนิด คือ กะละแมที่กวนด้วยแป้งข้าวเหนียว ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “ยาหนม” และอีกชนิดคือ กะละแมที่กวนด้วยข้าวเหนียวทั้งเมล็ด ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “กันแม” กะละแมชนิดนี้จะมีการเตรียมวัตถุดิบและระยะเวลาในการกวนนานกว่าแบบ

กวนด้วยแป้งข้าวเหนียวกะละแมที่กวนด้วยข้าวเหนียวทั้งเมล็ด ใช้เวลาในการกวนประมาณ 12-15 ชั่วโมงต่อกระทะ ในสมัยก่อนจะนิยมกวนกันในโอกาสที่มีงานบวชหรืองานบุญต่างๆ บ้านที่สามารถกวนกะละแมได้จะต้องเป็นบ้านที่เจ้าของมีฐานะดี เพราะต้องใช้กำลังคนในการกวนกระทะละประมาณ 10 คน จึงกลายเป็นที่มาของคำว่า “ยาหนม” ที่มาจากคำว่า “พระยาขนม” เพราะต้องใช้กำลังคนในการกวนมากและต้องใช้กระทะกวนขนาดใหญ่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ มีลูกหลานหลายคนก็จะถ่ายทอดการกวนกะละแมโบราณให้แก่ลูกหลานไว้สืบทอดเป็นอาชีพของครอบครัว เริ่มแรกก็ทำขายในละแวกบ้าน ภายหลังได้มีการขยายกลุ่มผู้บริโภคไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ (เอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

การเรียนรู้ผ่านทางเพลงกล่อมเด็กและเพลงเรือ เพลงกล่อมเด็กและเพลงเรือเป็นสื่อพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก โดยมิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากจะเป็นการร้องเพลงกล่อมลูกน้อยให้หลับแล้ว เพลงกล่อมเด็กยังบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมสมัยนั้นไว้ด้วย ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันจะใช้เพลงเรือมาเป็นเพลงกล่อมเด็กด้วย เช่น

บทที่กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยที่ต้องออกเรือไปหาปลาในทะเล ต่างก็มีความเชื่อด้านไสยศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องวันที่จะออกเรือ นักกลอนจึงนำมาแต่งเป็นเพลงกล่อมเด็ก (แจ้ว ศรีฟ้า, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2554) ความว่า

วันศุกร์เหอ ทุกเรือว่าจะล่องคล่องนาวา
วันเสาร์นี้ยาตรา เบนหัวนาวาออกจากหลัก
ลมล่องต้องสบายใจ ชักใบแล่นลมไปสักพัก
เบนหัวนาวาออกจากหลัก โถมคลื่นโถมลม...ไปเหอ

นอกจากเพลงกล่อมเด็กที่นำสภาพวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยนั้นมาแต่งเป็นกลอนขับร้องแล้ว ยังได้นำเรื่องราวที่ได้รับฟังจากบรรพบุรุษที่เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ความเชื่อเรื่องปรากฏการณ์ตามธรรมชาติมาแต่งเป็นเพลงกล่อมเด็กด้วย เช่น เพลงพระจันทร์-ราหู ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องราหูอมจันทร์ ซึ่งชาวบ้านได้เชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงให้สอดคล้องกับการอบรมศีลธรรมของพ่อแม่ที่รักลูกไม่เท่ากันด้วย (แจ้ว ศรีฟ้า, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2554) ความว่า

นางแม่เหอ รักลูกอาธรรม์
รักแต่พระจันทร์ รักลูกอาธรรม์
ทำพรือลูกเหอ แม่แค้นใจนัก
ราหูไม่รัก เกิดศึกทั้งเมืองหมุยเหอ

เพลงเจ้าวรวงศ์ ได้นำเรื่องราวของตัวละครในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระวรวงศ์ คำกาพย์ มาแต่งเป็นเพลงกล่อมเด็ก ความว่า (แจ้ว ศรีฟ้า, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2554)

คือน้องเหอ คือเจ้าวรวงศ์
ถอดแหวนทุ่มลง วรวงศ์ราชา
ยกย่างจะเดิน คลื่นเหอมันซัด ฉาฉา
วรวงศ์ราชา เที่ยวหาคู่เมียหลวง

บทเพลงเรือ “ของดีที่เกาะพะงัน” ซึ่งนายผ่อน อุทุมสกุลรัตน์ ที่แต่งไว้สำหรับร้องให้ประเพณีชักพระทางทะเล เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติของเกาะพะงัน (เกสร นาควิจิตร, สัมภาษณ์ 13 สิงหาคม 2554.) ความว่า

พายเรือลดเลี้ยว ท่องเที่ยวเกาะงัน ครบครัน ป่าไม้ ไพรเขียว
ชายหาดสวยงาม ลือนามจริงเชียว น้ำเขียว หาดขาว วาวแวว
พุ่มพื้นป่าไม้ ตามฝ่ายเนินเขา ร่มเงา สบาย รายแถว
แลดูทั่วรอบ เป็นขอบเป็นแนว เห็นแล้ว เย็นตา น่าชม
ธรรมชาติสร้างไว้ พอได้ร่มรื่น ชุ่มชื่น ชูช่วย สวยสม
สัตว์ป่าอาศัย ชื่นใจน่าชม เป็นที่นิยม พอเพียง
ลิงค่างกวางหมู ได้อยู่สบาย พอได้ หยุดนั่ง ฟังเสียง
นกร้องก้องดัง ได้ฟังสำเนียง เหมือนเสียง เพลงร้อง ล่องลอย
ที่ไหนมีป่า นึกน่าเลื่อมใส จิตใจ สบาย ไม่หนอย(น้อย)
มีคู่อยู่ใกล้ คิดหมายรอคอย ได้พลอย ค่ำคืน ชื่นทรวง
วิวป่าอาศัย ชื่นใจยามร้อน นั่งนอน สบาย หายห่วง
ขอบใจฝูงชน ทุกคนชื่นทรวง ท่านหวง ห้ามล้ำ ทำลาย
ขอเตือนเอาไว้ ป่าไม้บนเขา อย่าเอา ให้ธาตุ ขาดหาย
ธาตุดินธาตุป่า มีมามากมาย พอให้ น้ำฝน หล่นลง
แห้งแล้งทุกปี ไม่มีน้ำใช้ มุ่งหมาย พูนเพิ่ม เสริมส่ง
สงวนเอาไว้ พันธุ์ไม้ป่าดง ให้คง ยังอยู่ คู่งัน

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก และเพลงชักพระที่ยกมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามบทเพลงเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก หากได้ฟังเพลงกล่อมเด็กหรืออ่าน

บทกลอนที่บรรยายถึงสภาพวิถีชีวิตของผู้คน ก็จะสามารถนำความรู้จากบทเพลงไปปฏิบัติได้อีกด้วย

การเรียนรู้ผ่านทางบทกลอนท่องจำ นอกจากการศึกษาเล่าเรียนที่วัดแล้ว ผู้เฒ่าผู้แก่บางคนที่มีความสามารถด้านการแต่งกลอน หรือได้จดจำมาจากบรรพบุรุษ ก็จะแต่งบทกลอนแบบเรียนไว้สั่งสอนลูกหลานด้วย เช่น บทกลอนเรื่องพยัญชนะไทยของพ่อเฒ่านาค วิเชียรเชื้อ ซึ่งเป็นบทกลอนแต่งด้วยภาษาถิ่นใต้ไว้สำหรับใช้เป็นแบบเรียนท่องจำพยัญชนะไทยซึ่งลูกหลานชาวเกาะพะงันต่างท่องจำได้อย่างขึ้นใจ (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552) ความว่า

ก. เอ่ย ก.ไก่...อู..แจ้...แม่ใหญ่
ข. ไข่ อุบรัง
ฃ. ฃวด ปากยาว
ค. ควายดำ-ขาว เขายาวอาจขลัง
ฅ. ฅนบนบ่า-นำหน้า
ฆ. ระฆัง ตีเปรี้ยงเสียงดังพระสั่งบรรยาย
ง. งูบวงหลา ผึ้งแร้งแดงร่าถก หวักยักหงาย
จ. จาบบานแบน ใส่แน่นถาดราย
ฉ. ฉิ่งวิ่งหาย คนละฝ่าย หนีไป
ช. ช้างหางซื่อ
ซ. โซ่ตรวนขื่อ
ฌ. กระเชอ น้อยใหญ่ ใส่ของเต็มพูนหาบทูนกันไปพรึกเพรื่อเหงื่อไหลเดินไปตามทาง
ญ. หญิงรูปสวย ตัดผมไว้มวย หวีแยกแฉกหว่าง
ฎ. ชฎา ทาทอง แต้มของต่างๆ มียอดสอดหางใส่นางลิเก
ฏ. ปฏัก หักหาญ ชี้หน้า
ฐ. ฐานเรือนบ้านโหรเหร
ฑ. นางมณโฑ รูปโก้ไม่เก เคยเป็นพิริเย พิเพกทศกัณฑ์
ฒ. ผู้เฒ่า มือถือไม้เท้า ตามัวหัวสั้น
ณ. เณรน้อยๆ เดินต้อยตามกัน
ด. เด็กเล็กครันเอวพันสายพรวน
ต. เต่าต่ำต้อยไข่ลบถลบรอย ทิ้งไว้ไม่สงวน

ถ. ถุงถังกาย มีไว้ตามควร

ท. ทหารการด่วนตามขบวนไพรี

ธ. ธง หงส์ทอง ลมผัดจัดต้องธงนั้นหันรี่

น. หนูอยู่รัง อยู่บังธรณี ถึงฤดูกลางปี กินข้าวชาวนา

บ. ใบไม้ เขียว ขาว เหลือง ลาย ใช้ได้ดมยา

ป. ปลาขี้หึง เสร็จผึงรำร่า

ผ. ผึ้งพึ่งป่า อยู่อาศัยรัง

ฝ. ฝาเปิดปิด บิดเบียดเรียดชิด ปิดมั่งเปิดมั่ง

พ. พานถือชู หมากพลูใส่ตั้งดอกไม้รายรังเทียนตั้งใส่พาน

ฟ. ฟันกันเหงือก ใส่ปุบหุบเปลือก กัดเคี้ยวเปรี้ยวหวาน

ภ. ล้ำสำเภา ใส่เสาใบก้าน

ม. ม้าทะยานวิ่งผ่านว่องไว

ย. ยักษ์หักหาญ มุทะลุดานสูงดำ ล่ำใหญ่

ร. เรือเป็ดน้อย ล่องลอยสมุทรไทย สอดหางกางใบ วิ่งไปตามลม

ล. วิ่งไขว่ จวนผักในไส แควงฝัก ผักขม เก็บกินสิ้นเตียนใส่เหมี่ยงอ้าอม

ว. แหวนแสนชม สวยสมเพชรนิล

ศ. ศาลาเบื้องบังหลังคา กั้นเกล็ดเบ็ดสิ้น

ษ. ฤาษี ไม่มีมลทิน บำรุง องค์ศีล เบญจละเวร

ส. เสือโคร่งร้าย มีตบะ มากมาย ดุร้ายดงเขี้ยวเข็ญ ผู้ใดเจอประจัน ผู้นั้นสิ้นเกณฑ์อยู่ในบริเวณชะเอื้อมเงื้อมมือ

ห. หีบใส่ผ้า ปัดแป้งแดงร่า ห้อยหิ้วนิ้วถือ ลงเรือยี่ยนต์ให้คนเลื่องลือได้มีดีมีชื่อหิ้วถือหีบเดิน

ฬ. จุฬาบาลีม้วนหางอย่างนี้ เป็นที่สรรเสริญ ใช้พุทธฎีกาใช้ภาษาอื่น ยกไว้ให้เพลิน ผู้เจริญบาลี

อ. โอ่ง อ่าง ออม ใส่น้ำงามละม่อม กินบ้างล้างสี

ฮ. นกฮูก ดั้นดุดูไม่ดี ดูท่าหน้าผี หูมีอย่างแมว

เด็กอ่อนสอนหัด รู้ตามบรรทัด ให้เป็นถ่านแถว จำตัวจำกลอน เขาสอนไว้แล้ว อย่าแต่เสียงแจ๋ว ต้องแห้วหูฟัง ได้เรียน กอขอ จำไว้ให้พอ สุกท้ายภายหลัง ได้เรียนสระ รู้มากขึ้นบ้าง จำได้ไว้อย่าง ก.ไก่ ไข่ เอย.

นอกจากแบบเรียนท่องจำพยัญชนะไทยแล้วพ่อเฒ่านาค วิเชียรเชื้อ ยังได้แต่งกลอนที่บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชาวเกาะพะงันซึ่งคนรุ่นหลังต่างท่องจำได้ขึ้นใจด้วยเช่นกัน (ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์, 2552) ความว่า

.....จับบทปลดเปลื้อง ถึงเรื่องชาวไทย
เดือนสี่ปีใหม่ ตัดไสถางป่า
ขึ้นทำบนเขา แขบเผากลัวล่า
น่ำไว้ชายป่า ข้าวกล้ายังอ่อน
ทั้งเมียทั้งผัว กลัวลิงยังอ่อน
ใช้ลูกไปก่อน แดดอ่อนแม่ไป
พี่น้องสองฟัง นั่งอยู่ครัวไฟ
แม่ใช้ให้ไป ใจไม่เกียดเกียง
เฉียงฟืนใส่ซอง ทำหนางใส่เนียง
ย่างเข้าระเบียง คดหอข่อพาย
ฉวยได้น้ำซุบ ห่อหุบใบไม้
เกาะแกงหาไม่ ฉวยได้รีบเดิน
พี่ชื่อหนูส้อง น้องชื่อหนูเสริม
ข้ามทุ่งมุ่งเดิน แนวเนินวนา
เปียกทรามน้ำค้าง สองข้างเข่าขา
ย้อยไหลใบคา ร่ำรารึงรัง
พี่สาวเดินหน้า น้องยาตามหลัง
ผ้าถุงรุงรัง แม้นยังแต่พก
อัศจรรย์ต่างๆ น้ำค้างเดือนหก
ฝนฟ้าไม่ตก หยาจกน้ำค้าง
ช่างหัวกลัวไหร ก่อไฟนอนย่าง
แห้งบนแห้งล่าง แห้งข้างขวาซ้าย
น้องสาวว่ากู หาสู้ย่างไม่
เนื้อหนังร่างกาย สาบอายควันไฟ
ไม่ย่างผ้าถุง มึงจะนุ่งผ้าไหน
กูไม่นุ่งผ้าใคร ออกไปตากแดด

นอนคว่ำตากแดด หงายแผลดตากลม
นอนตัวล่อนจ้อน ผ้าผ่อนกูไม่ห่ม
พูดจาคารม เดินชมไม้มา
มาถึงริมไร่ เหลียวซ้ายเหลียวขวา
รอยลิงแตวา ริมป่าข้าวอ่อน
เหียวหดว็อดแว็ด ทั้งเกล็ดทั้งถอน
น่ำไว้ยังอ่อน เล็ดล่อนล่อแดง
ไม่ทันออกราก มาปะฝนแล้ง
ไม่ทันแตกแง่ง ตายแห้งเพราะลิง
กว่าได้ทิ้มหุง เสียหายหลายสิ่ง
มาเห็นรอยลิง แม่จึงเตือนด่า
ขึ้นร้านเถิดน้อง ค่อยมองแลหน้า
เตรียมไม้ไว้ต้า ให้สาใหญ่ยาว
กล่าวถึงชายชู ได้รู้เรื่องราว
รู้ว่าสองสาว ไปเฝ้าไร่นา
อาบน้ำหวีหัว แต่งตัวนุ่งผ้า
ใส่เสื้อสีขี้ม้า นาฬิกาแขวนมือ
เรียกแด็กมาถาม กูงามแล้วหรือ
แด็กไม่ว่าพรือ ดุดื้อเดือดแด็ก
ลงจากเคหา เดินมาง็อกแง็ก
พ้นไดไกลแด็ก ฉวยเหล็กลากปืน
มาถึงริมไร่ แอบไม้หยุดหยืน
นั่งหยบคุบเข่า บังเงาก้อนหิน
ในหูได้ยิน เนื้อนินพูดจา
นั่งกินข้าวห่อ ถกคอเห็นหน้า
เหมือนอย่างนางฟ้า ลงมาชมพู.....

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น วัฒนธรรมการเรียนรู้ของชาวอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานผ่านทางการจดจำ การฟัง และการอ่าน ภูมิปัญญาด้าน

การเรียนรู้เหล่านี้ยังคงตกผลึกอยู่ในตัวตนของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน แต่ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงได้มุ่งสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรองรับชาติตะวันตกที่เข้ามาลงทุนและท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมแบบสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การเรียนรู้แบบดั้งเดิมจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก ภายหลังเมื่อรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีนโยบายพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ความเจริญก้าวหน้าทางสังคมที่มีความหลากหลายทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงัน วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดั้งเดิมจึงก็ปรับเปลี่ยนตามความเจริญก้าวหน้าของสังคมและเทคโนโลยี เกิดเป็นวัฒนธรรมต่างชาติที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่

2.วัฒนธรรมการทำงาน

การทำงานของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 มีปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดลักษณะวัฒนธรรมการทำงาน เนื่องจากมีพื้นที่เป็นหมู่เกาะ ทะเลล้อมรอบ ลมมรสุมพัดผ่านตลอดทั้งปีมีปริมาณฝนตกชุก อาชีพดั้งเดิมของผู้คนทั้งสองเกาะนี้จึงเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรแทบทั้งสิ้น ได้แก่ การทำนา สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์และทำการประมง งานเกษตรจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมากในการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว วัฒนธรรมการทำงานแบบดั้งเดิมของผู้คนจึงเป็นการทำงานแบบกลุ่มมากกว่าการทำงานคนเดียว ได้แก่ การทำงานแบบซอแรง การหยิบยืม การให้เปล่า และการทำกลุ่ม (จำเนียร เจริญสุข, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

การซอแรง เป็นการทำงานที่ต้องการความรวดเร็วในการทำงาน ใช้ในกรณีที่ผลผลิตจำนวนมาก เห็นชัดมากในกรณีการทำนา พื้นที่เกาะสมุยเคยมีนาถึง 6,500 ไร่ อยู่ในตำบลลิปะน้อย ตลิ่งงาม หน้าเมือง มะเร็ต บ่อผุด และแม่น้ำ ส่วนเกาะพะงันมีนา 100 ไร่ เน้นการทำข้าวไร่ การทำนาทั้งสองอำเภอนี้ต้องอาศัยน้ำฝน จึงมีการทำกันเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น ชนิดของนาที่ทำมีทั้งนาดำและนาดอน ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ นาดำนิยมทำในที่ลุ่ม ที่มีน้ำเพียงพอ ส่วนนาดอนขั้นตอนการทำนาไม่ได้แตกต่างกับการทำนาทั่วไป ชาวนาส่วนใหญ่นิยมใช้คันไถเทียม ส่วนการทำนาดอนเป็นการทำนาที่ราบสูง ตีนเขา หรือบนเขา เมล็ดข้าวที่ใช้ปลูกต้องเป็นพันธุ์ที่ทนต่อการขาดน้ำและการแห้งแล้งเป็นอย่างดี การปลูกนิยมใช้ไม้แหลมๆ ปักลงในดินให้เป็นหลุม แล้วนำเมล็ดข้าวหยอดลงในหลุม เรียกวิธีการนี้ว่าการ “สัก” การซอแรงในการทำนา ทำได้หลายกรณี เช่น การซอแรงเกี่ยวข้าว การดำนา และการสักนา เป็นต้น ที่นิยมกันแพร่หลายคือการซอแรงในการเกี่ยวข้าวเนื่องจากจะต้องใช้ความรวดเร็วในการเก็บผลผลิต การซอแรงจะมีการบอกปากต่อปาก

ว่านาใครถึงอายุการเก็บเกี่ยวแล้วซึ่งเป็นที่รู้กันในหมู่บ้าน เมื่อทราบข่าวว่าบ้านไหนข้าวสุกก็จะมาช่วยกันเกี่ยวโดยเจ้าของนาไม่ต้องแจ้งข่าว เมื่อถึงวันนัด ต่างคนก็นำอุปกรณ์การเกี่ยวข้าวไปช่วยกันเกี่ยวข้าว หากคนใดอุปกรณ์ที่นำมามีการชำรุดระหว่างที่เกี่ยวข้าว ก็จะเป็นหน้าที่ของเจ้าของนาที่จะนำอุปกรณ์เกี่ยวข้าวมาทดแทน เมื่อถึงเวลาพักรับประทานอาหาร มีการนำอาหารมื้อเที่ยงที่เตรียมมา มารับประทานร่วมกันบนหัวคันนาที่มีไม้ใหญ่ ที่เจ้าของนาปล่อยทิ้งไว้ให้เจริญเติบโต สำหรับหลบฝน หลบแดด หากบางคนไม่ได้นำอาหารมา ก็มักจะพกพาเครื่องปรุงวัสดุ ผัก หรือปลาแห้ง พริก มะนาว กะปิ หอมแดง ฯลฯ มาประกอบเป็นอาหารอย่างง่ายๆ เช่น ยำปลาแห้ง น้ำชุบโจร และน้ำพริก ร่วมรับประทานกับคนอื่น เจ้าของนาบางรายใจดี หรือมีโอกาสพิเศษ เช่น จับปลาในบึงได้มาก ก็จะนำอาหารมาแจกจ่ายให้กับผู้ที่มาช่วยเกี่ยวข้าวนอกจากอาหารแล้ว ผลไม้ชนิดหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในฤดูเกี่ยวข้าว คือ แตงโม เพราะเป็นผลไม้ที่ช่วยในการแก้กระหายได้อย่างดี ชาวนาที่ไม่ได้นำอาหารมาร่วมรับประทาน ก็นำแตงโมที่ปลูกไว้ ซึ่งจะสุกได้ที่พร้อมจะรับประทานได้ในช่วงนี้พอดีมาร่วมรับประทานอาหารกับคนอื่น นอกจากแตงโมจะเป็นผลไม้ยอดนิยมแล้ว เปลือกแตงโมก็สามารถนำมายำกับพริก และกะปิ เป็นอาหารที่นิยมรับประทานกันมากชนิดหนึ่ง ข้าวที่ได้จะถูกลำเลียงไปฉางข้าวที่บ้านของเจ้านา นำไปนวด และใช้ควายเหยียบ เพื่อให้เมล็ดข้าวหลุดจากรวง หลังจากนั้นก็นำข้าวเปลือกไปตากให้เก็บ ไว้ในฉางข้าวไว้รับประทานต่อไป (ทรงพนธ์ ใจธวัช สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ปัจจุบันการซอแรงในการทำนาหมดไปจากสังคมชาวบ้านทั้งสองอำเภอแล้ว พื้นที่นาข้าวถูกเปลี่ยนเป็นอาคารพาณิชย์ รีสอร์ท บ้านจัดสรร สถานบันเทิงต่างๆ ฯลฯ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตท่องเที่ยว และการทำนาที่มีอยู่เดิมก็ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบ การซอแรงในการทำนาจึงหมดไป

การหยิบยืม การหยิบยืมจะเกิดในกลุ่มคนที่มีความสนิทชิดเชื้อกัน อาจจะเป็นญาติพี่น้องหรือไม่ใช่ญาติพี่น้องก็ได้ ผู้ให้ จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากว่า มีทุนทรัพย์มากว่า หรือเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่า เป็นคนที่ผู้ยืมคิดว่า“พึ่งได้” ส่วนผู้หยิบยืมจะเป็นผู้ที่ทรัพย์ ทุน น้อยกว่า แต่มีความใกล้ชิด มีความสนิทสนม และเป็นที่ไว้วางใจของผู้ให้ยืม การหยิบยืมในการทำงาน มีการหยิบยืมอุปกรณ์ในการทำงาน ได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ควาย ลิง พันธุ์พืช และทุนรอนในการทำงาน โดยมีพันธะสัญญากันว่า จะต้องนำมาคืนเมื่อใด และต้องดูแลสิ่งเหล่านั้นที่หยิบยืมไปเป็นอย่างดี ชาวนาบางคนยืมควายชาวบ้านมาใช้ในการทำนาเป็นเวลาหลายปี รอจนกว่าควายออกลูกจึงจะคืนควายให้เจ้าของควาย นอกจากนี้มีบางรายการที่ผู้ยืมจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้หยิบยืม เช่น กรณีการยืมพันธุ์ข้าว ตามธรรมเนียมนิยมของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันแล้ว ผู้ใดยืมพันธุ์ข้าวใครมาเพาะปลุกแล้ว เมื่อสิ้นฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะต้องนำพันธุ์ข้าวมาคืนสองเท่า หรือสาม

เท่า แล้วแต่ตกลงตามจำนวนถังที่ ยืมมา (บุญแสน ใจสม,สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554)

การให้เปล่า เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่พบในหมู่เครือญาติ พี่น้อง คนสนิทชิดเชื้อ การให้เปล่าเกิดขึ้นในหลายกรณี ได้แก่ การให้ที่ดินในการทำมาหากิน การให้เครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำงาน การให้เมล็ดพันธุ์ในการผลิต การให้เปล่ามักทำกันในกลุ่มคนที่สนิทชิดเชื้อกัน เนื่องจากในสมัยก่อนทรัพยากรธรรมชาติมีอย่างเหลือเฟือ

การทำกลุ่ม การจับกลุ่มของชาวบ้านสมัยก่อนเป็นการจับกลุ่มในเครือญาติ เพื่อนบ้าน การทำกลุ่มจะทำคล้ายกับการซอแรง ต่างตรงที่เป็นการทำกันในกลุ่มเล็กๆ การทำกลุ่มจะผลัดเวียนกันทำงานในกลุ่มของตน ลักษณะงานที่ทำไม่จะเป็นต้องทำแบบเดียวกัน ขึ้นอยู่กับงานที่มีในการทำกลุ่มจะผลัดเวียนกันเป็นคราวๆ หมุนเวียนเปลี่ยนไป ผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มจะต้องรับผิดชอบในส่วนงานของตน มีการเตรียมความพร้อมในการทำงานเอง เตรียมอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือเอง ถึงเวลานัดก็มาพร้อมกันในเวลานัดหมาย ลงมือกันทำงาน งานที่ทำลักษณะนี้ได้แก่ งานก่อสร้าง งานภาคเกษตร เป็นต้น การทำกลุ่มจะมีการกินข้าวห่อ คือ การนำอาหารไปรับประทานนอกบ้านนั่นเอง ลักษณะของข้าวห่อ คือ นำข้าวสุกใส่ในใบตอง(ใบกล้วย) พร้อมด้วยกับข้าว ส่วนมากจะเป็นน้ำพริกแห้ง น้ำพริกมะขามสด ปลาเค็มทอดหรือปิ้ง บางครั้งก็มีอาหารแห้งอย่างอื่น เช่น ไข่เค็มต้ม ไข่เจียว ฯลฯ ชนิดแห้ง แล้วหากาบหมาก (ตอกหมาก) มารองอีกชั้นหนึ่ง เสร็จแล้วห่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมกะทัดรัดนำติดตัวไป สถานที่กินข้าวห่อจะต้องเป็นสถานที่มีน้ำจืด มีบ่อน้ำหรือลำธาร การกินข้าว ต่อมาลักษณะของข้าวห่อได้รับการพัฒนาขึ้น คือ เมื่อชาวบ้านรู้จักนำใบเตย ใบตาล หรือใบมะพร้าว มาสานเป็นกระซุ(กระสอบ) มาเป็นภาชนะบรรจุข้าวห่อลักษณะของข้าวห่อก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่จะสังเกตเห็นว่าจะเป็นข้าวห่อด้วยกาบหมาก หรือกระซุก็จะมีใบตองมารองรับอาหารก่อน ทั้งนี้เป็นเพราะใบตองจะทำให้ข้าวสุกและกับข้าวมีรสหอม และเมื่อรับประทานเสร็จใบตองที่รองรับอาหารก็ทิ้งได้เลย ส่วนกระซุก็สามารถนำกลับไปใช้ในคราวต่อไปได้ (ประเพณีข้าห่อเกาะสมุย เข้าถึงได้ http://travel-kohsamui-island.blogspot.com เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2554)

หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 วัฒนธรรมการทำงานของผู้คนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน ได้เปลี่ยนแปลงไปมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก การขยายตัวของการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค *

* ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของผู้คนโดยใช้ข้อมูลจากบริบทชุมชนในบทที่ 3

การแพร่กระจายวัฒนธรรมจากชาติตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทยสืบเนื่องมาจากเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยสนับสนุนความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมชาติตะวันตกโดยยึดรูปแบบของสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปเป็นมาตรฐานของความเจริญทางวัฒนธรรมทุก ๆ ด้าน การพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน เป็นการพึ่งพาแนวความคิดของชาติตะวันตก อิทธิพลของชาติตะวันตกได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว แต่เดิมคนไทยในอดีตมีความรู้สึกว่าโลกตะวันตกอยู่ห่างไกลไปจากประเทศไทยเรียกได้ว่า “คนละโลก” กันเลย แต่ภายหลังเมื่อความเจริญทางการคมนาคมพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเชื่อมโยงระหว่างประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ยุโรปและอเมริกา สามารถติดต่อกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก

ชาวตะวันตกเข้ามาในอำเภอเกาะสมุย ในปีพ.ศ. 2525 และเข้าสู่อำเภอเกาะพะงัน และเกาะพะงัน ราวปีพ.ศ. 2528 การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกมีส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันในเวลาต่อมา ในยุคแรกๆ วัฒนธรรมการทำงานของคนเกาะสมุย และเกาะพะงันยังคงเป็นลักษณะการทำงานแบบดั้งเดิม คือ พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ มีการรวมกลุ่มกันทำงานและต่อสู้กับภัยธรรมชาติ ภายหลังปี 2535 เริ่มมีชาวต่างชาติเข้ามา ในช่วงแรกๆ ชาวต่างชาติยังไม่ส่งผลต่อวิถีชีวิตชาวบ้านมากมายนัก เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก เป็นนักท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ ชื่นชมกับธรรมชาติของท้องทะเลที่สวยงาม และศึกษาเรียนรู้ชีวิตของชาวบ้าน แต่เนื่องจากความแตกต่างระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์ ประกอบกับการซื้อง่าย ขายคล่องของนักท่องเที่ยวเอง ที่ยินดีจ่ายเงินเพื่อซื้อความสุขสะดวกสบายให้กับตัวเอง จึงมีชาวเกาะสมุยปรับวิถีชีวิตตัวเองกลุ่มสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว สร้างที่พักแบบง่ายๆ เก็บค่าเช่าเป็นรายคืน ภายหลังเมื่อนักเที่ยวเข้ามาจำนวนมากขึ้นธุรกิจอื่นๆ จึงทยอยตามมา ค่านิยมเกี่ยวกับฝรั่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การคำนึงถึงความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ค่านิยมที่ว่านี้จึงทำให้เกิดการแข่งขัน ปลูกสร้างที่พักสไตล์ยุโรป การเรียนรู้ภาษาต่างชาติ การบริโภคอุปโภคแบบฝรั่ง เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการของตน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อสร้างรายได้ให้กับธุรกิจตัวเองนั่นเอง

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติส่งผลด้านดีหลายประการ เช่น การรับความเจริญทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้และเทคโนโลยีของชาติตะวันตก มีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมในด้านต่างๆ เช่น การเพิ่มผลิตผลทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม

ช่วยเพิ่มรายได้และความอยู่ดีกินดีให้กับชาวเกาะสมุย อย่างไรก็ตามถึงแม้การแพร่กระจายวัฒนธรรมของชาติตะวันจะสร้างความมั่งคั่งให้กับชาวเกาะสมุย แต่การยึดถือและรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกไว้ในสังคมโดยไม่กลั่นกรอง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมโดยเชื่อว่าวัฒนธรรมตะวันตกดีกว่าวิเศษกว่าวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมเห็นว่าวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งล้าหลังและคร่ำครึค่านิยมเช่นนี้นับว่าเป็นผลเสียต่อบ้านเมืองเพราะก่อให้เกิดความหลงผิดและดูถูกวัฒนธรรมของตนเองนอกจากนี้แล้วบางครั้งยังยึดค่านิยมที่ผิดๆ เช่น การยึดมั่นในวัตถุจนละเลยทางด้านจิตใจและคุณธรรม เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม จนกระทั่งขาดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียต่อการพัฒนาสำนึกของความเป็นชาติในระยะยาวได้

หลังปี พ.ศ. 2530 มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจากซีกโลกตะวันตกเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวมาจากจังหวัดภูเก็ต เสาะแสวงหาพื้นที่ใหม่ๆ ที่ธรรมชาติยังบริสุทธิ์ ทำให้เกาะสมุยกลายเป็นที่นิยมในเวลาต่อมา การท่องเที่ยวในเกาะสมุยเริ่มขยายตัวมากขึ้นเมื่อบริษัทบางกอกแอร์เปิดสนามบินสมุย ในปีพ.ศ 2532 ในส่วนของเกาะพะงันหลังจากมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างกว้างขวาง ในปี พ.ศ. 2528 ก็เริ่มมีการขนส่งขนาดใหญ่โดยใช้เรือเฟอร์รี่ ทำให้สามารถนำรถยนต์ รถแบ็คโคร รถแทรกเตอร์ รถบัส รถบรรทุก ตลอดจนวัสดุก่อสร้างไปยังเกาะพะงันได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น การก่อสร้างมีการขยายตัว จึงส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลมีแผนส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานของเกาะพะงันทั้งที่เป็นสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่างๆ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกาะพะงันได้รับการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมสวนมะพร้าวและประมงไปสู่ชุมชนทันสมัย มีวิถีชีวิตแบบธุรกิจมากขึ้น ใช้ชีวิตอยู่กับการท่องเที่ยวทำให้เกาะพะงันกลายเป็นสวรรค์กลางอ่าวไทย ดังคำขวัญที่ว่า “พระจันทร์สวย น้ำใส หาดทรายขาว ปะการังแพรวพราว เพชรกลางอ่าวเมืองคนดี” กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของเกาะพะงันซึ่งเหล่านักท่องเที่ยวต่างประเทศต่างรู้จักกันเป็นอย่างดี คือ งานฟูลมูนปาร์ตี้ที่จัดทุกวันพระจันทร์ดวงที่บริเวณหาดริ้น ชายหาดที่ได้ชื่อว่าเห็นพระจันทร์สวยที่สุดในโลก

หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5-7 เศรษฐกิจของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ของประชากร เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศภาวะทางการจ้างแรงงาน ตลอดจนมีกระบวนการความร่วมมือระหว่าง

ภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น มีแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวมีความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนภาวะผันผวนของเศรษฐกิจโลก มีการปรับประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ การพัฒนาด้านสังคมและสวัสดิการ การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ตลอดจนการระดมเงินในประเทศเพื่อการพัฒนาต่อไป ผลของการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้คนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ในปี 2537 ในหมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้แล้วร้อยละ 97.7 มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา สำหรับเขตเมืองในภูมิภาคมากกว่าร้อยละ75 และร้อยละ 32 ในหมู่บ้านชนบท ในด้านคมนาคมขนส่งได้มีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอและตำบล คิดเป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 210,025 กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนในหมู่บ้านประมาณ 123,400 กิโลเมตร

การคมนาคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจได้มีการขายาตัวอย่างรวดเร็ว มีการปรับสาธารณูปโภคพื้นโครงสร้างให้รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในอำเภอเกาะสมุยมีการสร้างท่าเรือข้ามฟากจากฝั่งอำเภอดอนสักไปเกาะสมุยดำเนินการโดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ท่าเรือดอนสัก -สมุย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟากที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และเป็นเจ้าของท่าเรือ 3 ท่าเรือในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ท่าเรือดอนสัก ท่าเรือเกาะสุมย และท่าเรือเกาะพะงัน ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟาก 3 เส้นทาง คือ เส้นทางดอนสัก-เกาะสมุย เส้นทางดอนสัก-เกาะพะงัน และเส้นทางเกาะสมุย-เกาะพะงัน ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ภายหลังเมื่อมีเรือขนาดใหญ่แล่นไปมาระหว่างทั้งสองเกาะกับแผ่นดินใหญ่ การก่อสร้าง และการคมนาคมภายในจึงมีความสะดวกสบายมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมการทำงานของชาวเกาะพะงันและชาวเกาะสมุยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการสร้างวัฒนธรรมแบบใหม่ทั้งมาการปรับตัวจากวัฒนธรรมดั้งเดิม และการสร้างใหม่ที่เลียนแบบชาติตะวันตก หรือที่เรียกว่า"วัฒนธรรมการทำงานต่างชาติ" นั่นเอง

3.วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค

วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคในสังคมยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งโลกาภิวัตน์ การผลิตและการบริโภคถูกกำหนดในระบบคุณค่ามีลักษณะที่คนในสังคมกระทำหรือสร้างขึ้นมา ทำให้ผู้คนในสังคมได้รับเอาวัฒนธรรมสากลที่ได้รับการถ่ายทอด เช่นเดียวกับการผลิตนวัตกรรมสมัยใหม่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูง รูปแบบการบริโภคที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมการบริโภคจนมีพฤติกรรมการบริโภคของคนในวัยต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน มีแบบแผน มีทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมสอดคล้อง

กันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มกลายเป็นวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคของกลุ่มอีกแบบหนึ่ง นวัตกรรมการผลิตและบริโภคจะมีอิทธิพลต่อแนวคิดแบบวัตถุนิยม ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเปลี่ยนแปลงไปทางเทคโนโลยีการผลิต เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคของสมาชิกในสังคม และยิ่งนานวันวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคจะมีผลต่อพฤติกรรม การผลิตที่นำเข้าจากต่างประเทศเพื่อการบริโภคจะถูกดำเนินไปโดยมีกรอบของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจในการพัฒนาประเทศ การท่องเที่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมของผู้คนและชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้มีองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อส่งเสริม ฟื้นฟู และสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นในที่ต่าง ๆ และเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประกอบกับคนไทยนิยมไปเรียนต่อต่างประเทศมีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงทำให้รับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแพร่ขยายในสังคมไทยอย่างรวดเร็วและเพิ่มขึ้น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะสมุยและเกาพะงัน นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-10 ช่วงเวลาปีพ.ศ.2520-2553 เป็นระยะเวลา 33 ปี ที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดเวลา ทำให้ชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้าประเทศไทยและพื้นที่เกาะสมุยและเกาพะงันมีทั้งเดินทางมาท่องเที่ยวและทำธุรกิจ และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในพื้นที่เกาะสมุยของปี พ.ศ. 2547-2553 พบว่า ปี 2547 จำนวน 775,765 คน, ปี 2548 จำนวน 852,574 คน, ปี 2549 จำนวน 872,311 คน, ปี 2550 จำนวน 898,765 คน, ปี 2551 จำนวน 666,578 คน, ปี 2552 จำนวน 650,788 คน, ปี 2553 จำนวน 652,140 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาติ Germany, United Kingdom, Australia, France, Israel, Russia, Sweden, Italy, Switzerland ส่วนสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพื้นที่เกาะพะงันปีพ.ศ. 2551-2553 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 2551 จำนวน 371,712 คน, ปี 2552 จำนวน 242,081 คน, ปี 2553 จำนวน 212,837 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาติ Germany, United Kingdom, Australia, France, Israel, Russia, Sweden, Italy, Switzerland, Netherlands, USA, Canada และที่มากที่สุดทั้งสองพื้นที่เป็นชาติตะวันตกที่เป็นชาวยุโรป ชาวอเมริกัน ชาวออสเตรเลีย ได้แก่ เยอรมัน สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2554) นักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้ได้เข้ามาทำให้มีการเปลี่ยนแปลงบริบทในด้านต่างๆ ของพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน และเป็นเหตุให้ชาวต่างชาติทั่วโลกรู้จักพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น อีกทั้งการนำวัฒนธรรมต่างชาติโดยเฉพาะชาติตะวันตกมาขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสังคมและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งคนใน

ท้องถิ่นและคนต่างถิ่น ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในเรื่องปัจจัยการดำรงชีพของผู้คน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาโดยคนไทยและต่างชาติผสมผสานกลายเป็นระบบประชานิยมของผู้คนในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนของวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของต่างชาติตะวันตกย่อมมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งของการผลิตและบริโภค และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการผลิตบริโภคตามแบบจารีตการผลิตและการบริโภคดั้งเดิมของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเนื่องจากนวัตกรรมการผลิตและการบริโภคที่ผู้คนและชุมชนรับจากภายนอกและถือปฏิบัติ รวมถึงคนภายนอกชุมชนยึดครองหรือครอบครองในการตั้งถิ่นฐานทำมาหากินนับตั้งแต่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 จนมาถึงปัจจุบันปี พ.ศ.2553

วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาพลวัตวัฒนธรรมต่างชาติ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมชาติตะวันตกปรากกฏในวิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน คณะผู้วิจัยได้ศึกษา 3 ประเด็น คือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

1. วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะการเรียนรู้ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คงทนถาวร ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยให้เกิดผลดีต่อตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ ผู้ศึกษาได้วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันรับมาจากวัฒนธรรมชาวตะวันตก ดังนี้

1.1 การศึกษา

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้ค่านิยมด้านการศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิมเป็นรูปแบบใหม่ กล่าวคือ คนนิยมส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนนานาชาติที่เปิดขึ้นโดยชาวต่างชาติเพราะเชื่อว่าการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นอนุบาลโดยมีครูผู้สอนเป็นชาวต่างชาติจะทำให้เด็กเก่งภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อไป เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่ง

ที่ได้รับจากชาติตะวันตกทั้งสิ้น โรงเรียนเอกชนที่เปิดหลักสูตรนานาชาติและระบบ 2 ภาษา เพื่อรองรับการศึกษาระบบนานาชาติและเน้นการใช้ภาษาอังกฤษ ในอำเภอเกาะสมุยมีโรงเรียนนานาชาติตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา เช่น โรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุย โรงเรียนนานาชาติสมุย ศูนย์การเรียนรู้สมุย โรงเรียนนานาชาติปัญญาดี และโรงเรียนอุ่นรักเกาะสมุย เป็นต้น

โรงเรียนนานาชาติเอกชนที่เปิดเพื่อรองรับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามีทั้งที่จัดระบบการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดระบบการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ โรงเรียนนานาชาติที่จัดระบบการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น โรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุยและโรงเรียนอุ่นรักเกาะสมุย ซึ่งเป็นโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 สุราษฎร์ธานี แต่ถึงแม้จะเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน แต่ก็ยังสอดแทรกหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ด้วย เช่น โรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุย เป็นโรงเรียนนานาชาติที่จัดการศึกษาโดยนักบวชคณะเซนต์ปอล เดอชาร์ต ในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ส่วนโรงเรียนนานาชาติที่จัดระบบการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ เช่น โรงเรียนนานาชาติสมุย ศูนย์การเรียนรู้สมุย โรงเรียนนานาชาติปัญญาดี เป็นโรงเรียนนานาชาติที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเคมบริด ประเทศอังกฤษและสอนเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นบุตรหลานของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันที่มีฐานะดี และบุตรหลานของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในเกาะสมุย เช่น อังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส เกาหลี จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น (อัญชรีย์ มีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554)

นอกจากการให้บุตรหลานเข้าโรงเรียนนานาชาติแล้ว ยังมีการนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาในต่างประเทศ สำหรับครอบครัวที่มีฐานะทางการเงินมั่นคงจะส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศที่มีความเจริญทางการศึกษา เช่น อังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น โดยจะเข้าศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาไปถึงระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้ปกครองต่างมองว่าอยากให้บุตรหลานได้เรียนสูง ๆ เพื่อจะได้รับราชการเป็นเจ้าคนนายคน การส่งบุตรหลานไปศึกษาในต่างประเทศจึงเป็นการพัฒนาความสามารถและเมื่อเรียนจบแล้วจะนำความรู้มาใช้ประกอบอาชีพได้ นอกจากนั้นบางครอบครัวที่มีกิจการเป็นของตนเอง ก็มักจะส่งบุตรหลานไปเรียนต่อต่างประเทศ เพราะจะได้มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสังคม

1.2 ภาษา

เมื่อมีชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะสมุยและเกาะพะงัน การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษจึงเริ่มมีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนบนเกาะมากขึ้น จากที่เคยใช้ภาษามือในการสื่อสารจึงเริ่มมีการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว โดยเฉพาะคำที่ต้องใช้เป็นประจำซึ่งมักจะเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เครื่องดื่ม ที่พัก จำนวนเงิน การเดินทาง เป็นต้น ต่อมาได้มีการหัดพูดภาษาอังกฤษจนสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้อย่างคล่องแคล่ว ส่งผลให้ค่านิยมในการใช้ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยมีมากขึ้น จะเห็นได้จากการตั้งชื่อโรงแรม บังกะโล รีสอร์ท ร้านอาหาร สถานบันเทิง ฯลฯ จะนิยมใช้คำภาษาอังกฤษมาตั้งเป็นชื่อ ต่อมาภายหลังเมื่อชาวต่างชาติเริ่มเข้ามาเปิดกิจการบนเกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้ความจำเป็นด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษมีมากขึ้น จึงเริ่มมีการเปิดสถาบันสอนภาษาและโรงเรียนนานาชาติ 2 ภาษา เพื่อเป็นการรองรับให้ผู้คนสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น

1.3 การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ

การดำรงชีวิตตามวิถีท้องถิ่นใต้ของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือกสรรวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ได้แก่ อาชีพการทำสวนมะพร้าว อาชีพการทำประมงพื้นบ้าน และอาชีพการทำกะละแม ดังนี้

1.3.1 อาชีพการทำสวนมะพร้าว

เมื่อเทคโนโลยีจากชาติตะวันตกเข้าแพร่กระจายผ่านทางการเรียนรู้จากสื่อสารสนเทศ เว็บไซด์ต่าง ๆ ทางอินเตอร์เน็ต ตลอดจนการศึกษาของผู้คนที่ได้นำความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ จึงได้มีการนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การนำปุ๋ยวิทยาศาสตร์มาใช้แทนปุ๋ยชีวภาพ เพราะเห็นว่าให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น การใช้เครื่องจักรมาปอกมะพร้าวแทนการใช้ไม้ลิด และใช้รถมอเตอร์ไซด์พ่วงข้างและรถยนต์มาบรรทุกมะพร้าวแทนการใช้ล้อเลื่อน ซึ่งทำให้สามารถบรรทุกมะพร้าวได้ครั้งละมาก ๆ การนำความเจริญจากชาติตะวันตกเข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพทำให้ชาวสวนมะพร้าวสามารถพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้มีคุณภาพสูงขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้ชาวสวนมะพร้าวอีกทางหนึ่งด้วย (สำนวน ใจเย็น และเอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

1.3.2 อาชีพทำกะละแมโบราณ

หลังจากนั้นเกษตรอำเภอเข้ามาส่งเสริมและให้คำแนะนำ ภายหลังกะละแมโบราณเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนทั่วไปและนักท่องเที่ยว จึงได้กวนเพื่อจำหน่ายเป็นของฝากกลายเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของอำเภอเกาะสมุย โดยได้จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน และได้รับเลือกให้เป็นสินค้า

โอท็อป 3 ดาว ต่อมาจึงได้ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีการรวมกลุ่มจัดทำเป็นสินค้าหลักประจำหมู่บ้าน ผู้ผลิตจึงได้นำความรู้จากเว็บไซต์ต่าง ๆ และใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยเข้ามาช่วยทำการตลาด โดยโฆษณาผ่านทีวีช่องเคเบิลท้องถิ่น คลื่นวิทยุและการโพสกระทู้ทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อขยายฐานลูกค้าหลัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยและอาศัยการบอกต่อปากต่อปากกันมา รูปแบบการขายส่วนใหญ่เป็นแบบขายตรง อีกทั้งยังได้คิดค้นพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยทุ่นแรง โดยได้ไอเดียจากเครื่องกวนทุเรียน แต่ปรับจากการใช้ไม้พายในการกวนมาเป็นไม้พายเหล็กแทน ได้กาละแม 50-70 กิโลกรัม ต่อการกวน 1 ครั้ง ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น และยังได้พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากขึ้น โดยได้ทำเครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์แบบสุญญากาศเพื่อเพิ่มอายุสินค้าให้นานขึ้น จากปัจจุบันสินค้ามีอายุ 7 วัน เพิ่มเป็น 20 วัน และกำลังจะพัฒนาให้กลายเป็นเครื่องบรรจุผลิตภัณฑ์แบบอัตโนมัติต่อไปในอนาคต (พัฒนพงศ์ อินทร์คำ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

1.4 การประกอบอาชีพแบบใหม่

1.4.1 การแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น

ในสมัยก่อนชาวเกาะสมุยและพะงันจะนำกะทิมาคั้นแล้วตั้งไฟเคี่ยวน้ำกะทิให้แตกมันจนได้น้ำมันมะพร้าวมาใช้นวดตามร่างกายและหมักผม แต่วิธีการนี้จะเก็บรักษาไว้ได้ไม่นานและจะมีกลิ่นเหม็นหืน ทำให้ไม่สามารถนำใช้ประโยชน์ได้ คุณจุไรรัตน์ ศรลัมพ์ ผู้ผลิตน้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ตราเรนองและตราสปาโก้ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป 5 ดาวของเกาะสมุย เล่าให้ฟังว่า ช่วงประมาณ 7-8 ปีที่ผ่านมา ราคามะพร้าวตกต่ำเหลือเพียงลูกละ 30 สตางค์ ครอบครัวของตนมีความรู้ทางภูมิปัญญาด้านนี้ จึงนำมาทดลองพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยมีอาจารย์ที่รู้จักกันคอยให้คำแนะนำ เริ่มจากการทำกันเองภายในครอบครัว แล้วใส่ขวดเครื่องดื่มชูกำลังเร่ขายนักท่องเที่ยวต่างชาติตามชายหาด แต่ก็ยังเป็นน้ำมันมะพร้าวที่ได้จากวิธีการเคี่ยวกะทิให้แตกมัน เมื่อชาวต่างชาติบอกเล่าสรรพคุณของน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นว่ามีวิตามินอีที่ให้ความชุ่มชื้น มีกรดไขมันอิ่มตัวและกรดลอริกสูง ซึ่งกรดชนิดนี้ดีต่อสุขภาพ โดยเฉพาะการบำรุงผิวและเส้นผม ด้วยเหตุนี้ชาวต่างชาติที่นิยมอาบแดดจึงนิยมใช้น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นมาบำรุงผิว ชาวบ้านจึงได้พัฒนาการเคี่ยวน้ำมันมะร้าวเป็นการใช้วิธีสกัดเย็น ซึ่งทำให้น้ำมันมะพร้าวมีอายุการใช้งานนานขึ้น (จุไรรัตน์ ศรลัมพ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกรกฎาคม 2554) วิธีการทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นเป็นวิธีการที่สกัดน้ำมันจากกะทิโดยไม่ใช้ความร้อน เริ่มต้นด้วยการคั้นน้ำกะทิแบบไม่ต้องเติมน้ำ ใส่ถุงพลาสติก แช่แข็งในตู้เย็น 1 คืน นำออกมาจากตู้เย็น จะพบว่ากะทิจะแยกชั้น เป็น 2 ชั้น ชั้นบนเป็นครีมกะทิ ส่วนชั้นล่างเป็นน้ำเปรี้ยวให้ทำการเจาะถุงเอาน้ำเปรี้ยวออก แล้วมัดรูที่เจาะไว้ จากนั้นนำเข้าตู้เย็นช่องแช่แข็ง แช่ไว้ประมาณ 36 ชั่วโมง จนแข็งแล้วนำ

ออกมาตั้งพักไว้ข้างนอก รอจนกระทั่งกะทิที่แข็งตัวค่อย ๆ ละลายและจะแยกชั้นจนเห็นชัดเจนเป็น 3 ชั้น ชั้นบนสุดเป็นครีม ชั้นกลางเป็นน้ำมันมะพร้าว ส่วนชั้นล่างเป็นน้ำเปรี้ยว ให้ทำการตักเอาเฉพาะส่วนที่เป็นน้ำมันมะพร้าว เมื่อชาวบ้านมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตน้ำมันมะพร้าวที่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานและให้ประโยชน์มากกว่าเดิม อีกทั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เข้ามาจัดนิทรรศการและฝึกอบรมการทำมะพร้าวสกัดเย็นให้แก่ชาวบ้าน จึงรวมกลุ่มผลิตและจัดจำหน่ายน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นทุกหมู่บ้าน และส่งขายให้ลูกค้าที่เปิดร้านนวดสปาและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตามชายหาด (เอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ปัจจุบันการผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น แชมพู ครีมนวดผม ครีมอาบน้ำ โลชั่นทาผิว ครีมทาผิว (ซันแทน) น้ำมันใส่ผม ลิปมัน และครีมกันส้นเท้าแตก ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นที่จัดจำหน่ายเป็นสินค้าโอท๊อบ(OTOP) ของชุมชน ได้แก่ “ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์สปาโก้” ของกลุ่มจุไรรัตน์น้ำมันมะพร้าวสมุยเรนอง หมู่ที่ 2 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย “ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวอาพอร์น่า” หมู่ 3 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเกาะสมุย และ “ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวนวดตัว” กลุ่มแม่บ้านโฉลกหลำ หมู่ 7 ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน เป็นต้น คุณจุไรรัตน์ ศรลัมพ์ ได้เล่าถึงยอดของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นเพื่อส่งขายตามร้านสปาทั่วเกาะสมุยและเกาะพงัน ตกเดือนละประมาณ 600-700 ขวด โดยมียอดผลิตเดือนละประมาณ 300 ลิตร ยอดขายประมาณเดือนละ 50,000-100,000 บาท และยังมีลูกค้าจากต่างประเทศสั่งผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นเพื่อจำหน่ายในต่างประเทศอีกเดือนละประมาณ 500 ลิตร โดยส่งไปยังสเปน นิวยอร์ก ฮาวาย และยุโรป (จุไรรัตน์ ศรลัมพ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554)

1.4.2 การเปิดโรงเรียนฝึกลิงเก็บมะพร้าวและโชว์การแสดงของลิง

โรงเรียนฝึกลิงแห่งแรกของเกาะสมุยเป็นของคุณประวัติ รักด้วง ที่ได้เริ่มฝึกลิงจากความสนใจ เมื่อรู้หลักการฝึกลิงและมีความชำนาญในการฝึกลิงแล้ว จึงเปิดโรงเรียนรับฝึกลิงให้แก่ชาวบ้านสำหรับใช้เก็บมะพร้าว ธุรกิจนี้ประสบความสำเร็จและเป็นที่รู้จักของชาวสมุยและชาวต่างชาติ เมื่อได้นำลิงที่ฝึกไปเล่นโฆษณากระเบื้องตราโอฬาร จนสร้างชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก ทำให้ผู้คนเริ่มรู้จักลิงเก็บลูกมะพร้าวมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งการฝึกลิงให้ขึ้นต้นมะพร้าวเพื่อเก็บลูกมะพร้าว จะมีชาวบ้านนำลิงมาให้ฝึกขึ้นต้นมะพร้าวด้วยเช่นกัน โดยราคาอยู่ที่ตัวละ10,000 บาท นอกจากการฝึกลิงเก็บมะพร้าวแล้ว โรงเรียนฝึกลิงยังมีการจัดแสดงโชว์ความสามารถต่าง ๆ ของลิงด้วย เช่น ลิงกระโดดข้ามห่วงไฟ การจดจำเลข เล่นกีต้าร์ และการแก้ปมเชือกที่ถูกมัดไว้ เป็นต้น ซึ่งการแสดงเหล่านี้เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาก ลิงทุกตัวที่นำมาแสดง

ผู้จัดการแสดงจะดูแลรักษาความสะอาดของลิงเป็นอย่างดี อีกทั้งลิงทุกตัวจะผ่านการฉีดวัคซีนและอาบน้ำก่อนนำมาแสดงทุกครั้ง (ประวัติ รักด้วง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554) การแสดงโชว์ของลิงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุยที่รองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของลิงเก็บมะพร้าวให้กลายเป็นการแสดงโชว์ต่าง ๆ ก็สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อชาวเกาะสมุยที่เน้นการใช้สัตว์เลี้ยงมาหารายได้ที่ขัดต่อธรรมชาติของชีวิตลิง แต่สิ่งนี้ก็ได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของเกาะสมุยที่ชาวต่างชาติรู้จักเป็นอย่างดี

1.4.3 การเปิดสนามกีฬาชนควาย

กีฬาชนควาย เป็นกีฬาพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของอำเภอเกาะสมุย ในอดีตเรียกว่า "ฟันควาย" แต่เดิมการชนควายเป็นเพียงความนิยมที่เล่นกันเพื่อความสนุกสนานภายในชุมชนหลังฤดูเก็บเกี่ยวเท่านั้น เนื่องจากชาวสมุยนิยมเลี้ยงควายกันทุกบ้าน เมื่อความตัวผู้มีความคึกคะนองเจ้าของจึงได้นำมาชนกันเพื่อให้ควายหายคึกคะนอง และเป็นที่นิยมเรื่อยมา ส่วนใหญ่การชนควายมักจัดขึ้นโดยไม่มีพิธีรีตองอะไรเลย สนามชนควายก็หาเอาพื้นที่โล่ง ๆ ทั่วไป บ้างก็ในนาที่เก็บเกี่ยวเสร็จแล้วเป็นสนามประลองควายตามสะดวก การชนแบบนี้เรียกกันว่า "ชนควายลาน" แต่ในปัจจุบันกีฬาประเภทนี้ก็ถูกเปลี่ยนไปจากเดิมมาก มีการเลี้ยงควายเพื่อชนกันโดยเฉพาะไม่ใช่จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนานหลังฤดูการเก็บเกี่ยวแต่อย่างเดียวแต่มีการพนันขันต่อแทรกเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจนถึงทุกวันนี้ และเปลี่ยนจากชนบริเวณลานเป็นชนในบ่อน มีการจัดชนกันเป็นนัดๆ เป็นคราวๆ ไป เหมือนการชนวัวของชาวบ้านภาคใต้โดยทั่วไป (เอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) เมื่อกีฬาชนควายเป็นที่นิยมกันมาขึ้น การเลี้ยงควายชนของชาวเกาะสมุยจึงมีความพิถีพิถันมากขึ้นกว่าเดิมมาก กีฬาชนควายที่จากเดิมเพื่อความสนุกสนานก็มีลักษณะเอาจริงเอาจังมากยิ่งขึ้น มีการคัดเลือกควายเพื่อการชนโดยเฉพาะ มีตำราควายชนตามแบบของ "นักเลงควายชน" ซึ่งเชื่อถือต่อๆ กันมา ไม่ว่าจะเป็นเขา ขา กีบเท้า ลำตัว จิปาถะตามแบบฉบับ "ต้องหายาก" เช่น ถ้าเป็นควายดำก็ต้องหางยาว ถ้าสีขาวหางต้องสั้นและข้อเท้าสั้น ควายชนหนังต้องตึง จมูกกว้าง มีเหงื่ออยู่เสมอ ถ้าเป็นควายดำสนิทถือว่าดีมีไหวพริบ มีเล่ห์เหลี่ยมสูงอดทนในการต่อสู้ ส่วนควายที่มีสีแดง นักเลงควายชนมักไม่นิยมใช้ทำควายชนเพราะสีของมันไม่ทำให้รู้สึกว่าองอาจ การชนควายในเกาะสมุยก็เหมือนกับการชนวัวโดยทั่วไป คือก่อนการชนควายบรรดาเจ้าของควายก็เอาควายของตนมา "เปรียบ" เพื่อหาคู่ชนที่เหมาะสมไม่เสียเปรียบหรือได้เปรียบจนเกินไป แล้วก็ตกลงเดิมพันกันเสร็จสิ้นในคราวเดียว มากน้อยก็แล้วแต่ชื่อเสียงของควายชนแต่ละตัว จากนั้นต่างฝ่ายก็ต่างฟิตซ้อมควายของตัวเองเหมือนนักมวย

วิ่งตอนเช้า ออกกำลังกาย ซ้อมชน คุมอาหาร ฯลฯ อาหารที่ให้ควายกินยังต้องให้ "หมอ" เสกให้กินทุกมื้อ เชื่อว่าจะป้องกันคุณไสยของฝ่ายต่อสู้นั่นเอง ก่อนวันชนหนึ่งวันจะนำควายมาทำพิธีสำคัญที่เรียกว่า "ทำควาย" หรือ "แต่งควาย" ซึ่งเป็นพิธีทางไสยศาสตร์ โดยมากจะทำกันที่บ้านหรือที่หมอไสยศาสตร์คิดว่าเป็นมงคล ในระหว่างพิธีเจ้าของควายจะระมัดระวังไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าใกล้ควายของตนเป็นอันขาดเพราะเกรงว่าควายของตนจะถูกทำคุณไสย เมื่อชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุยและได้ชมกีฬาชนควาย ทำให้กีฬาชนควายกลายเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวในเกาะสมุย เพราะถือว่าเป็นกีฬาที่มีที่นี่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น สนามชนควายที่ได้รับอนุญาตถูกต้องจากทางราชการมี 4 แห่ง ได้แก่ สนามชนควายบ้านแม่น้ำ ละไม เฉวง และหน้าทอน และยังมีสนามชนควายที่ไม่ได้รับอนุญาตซึ่งจัดเป็นบ่อนพนันชนควายอยู่หลายแห่งในเกาะสมุย ส่วนกำหนดการวันชนควาย นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อสอบถามได้ที่โรงแรม บังกะโล ที่พักทุกแห่งบนเกาะสมุย อัตราค่าเข้าชมประมาณคนละ 300-400 บาท ซึ่งราคานี้จะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับค่าต่อรองในสนาม และวันที่จัดการแข่งขันด้วย

1.4.4 การนำเรือหางยาวมาบริการนักท่องเที่ยว

การทำอาชีพประมงพื้นบ้านในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็นอาชีพที่ทำเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อมีเครื่องจับปลาที่ทันสมัยมากขึ้น กอปรกับธุรกิจด้านการท่องเที่ยวใน 2 อำเภอนี้ได้รับ ความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น ชาวบ้านที่มีเรือหางยาวจึงได้รวมกลุ่มกันดัดแปลงเรือประมงมาเป็นเรือนำเที่ยว มีทั้งเรือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงเรือให้มีความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (ปิยวรรณ คงประเสริฐ, 2551) นอกจากนั้นยังได้มีการเพิ่มกิจกรรมของการท่องเที่ยวให้สนุกสนานมากยิ่งขึ้น ด้วยการนำนักท่องเที่ยวนั่งเรือหางยาวไปตกปลา เช่น บริเวณหาดบ้านละไม เกาะสมุย หาดบ้านใต้และอ่าวโฉลกหลำ เกาะพะงัน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ชาวประมงพื้นบ้านที่เปลี่ยนอาชีพมาเป็นเรือนำเที่ยว

2. วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน

การเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาติตะวันตก ส่งผลให้วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผูกอยู่กับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของอำเภอ วัฒนธรรมการทำงานของผู้คนจึงเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติแทบทั้งสิ้น ได้แก่ ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่ การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว

2.1 ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่

ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน คือ ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ จากการนับสถิติการจัดตั้งบริษัทใหม่ที่ตั้งอยู่บนเกาะสมุยและเกาะพะงันช่วง 3-5 ปี ที่ผ่านมา พบว่า มีบริษัทที่ดำเนินธุรกิจด้านนี้มากกว่า1,500 บริษัท เป็นบริษัทที่มีฝรั่งถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 45 ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจเกี่ยวกับการสร้างที่พักอาศัย การซื้อ-ขายที่ดิน บ้าน ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ จัดสรรที่ดิน ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ภัตตาคาร ไนต์คลับ จำหน่ายเสื้อผ้า สอนภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และธุรกิจดำน้ำ เป็นต้น

ทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าทั้งเกาะสมุยและเกาะพะงัน ผู้ที่มาลงทุนส่วนใหญ่ "เป็นฝรั่ง" ทั้งนั้น มีคนไทยมาลงทุนน้อยมาก ผู้ศึกษาได้ศึกษารายละเอียดเจาะลึกเกี่ยวกับธุรกิจนี้ พบว่า บริษัทพัฒนาที่ดินและบริษัทนายหน้าหรือโบรกเกอร์ที่เปิดตัวโดยการโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษและเว็บไซต์ มีประมาณ 50 บริษัท มีโครงการประกาศขายทั่วเกาะกว่า 100 โครงการ แต่ที่จัดว่าเป็นระดับมืออาชีพและรายใหญ่จริงๆ ที่น่าสนใจมีประมาณ 10 กลุ่ม อาทิ กลุ่มสบายธานี กลุ่มสันติธานี กลุ่มโคโค กลุ่มป๊อปปี้ กลุ่มเฟิร์สช้อยส์ พร็อพเพอร์ตี้ กลุ่ม RDI Karma กลุ่มสมุย เอสเตทคอร์ปอร์เรชั่น กลุ่มเดสติเนชั่นพร็อพเพอร์ตี้ เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีบริษัทในเครือหลายสิบแห่ง รวมทั้งมีกิจการเซอร์วิสประเภทอื่นๆ ให้บริการลูกค้าตลาดพรีเมี่ยมอย่างครบวงจรอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นผับ บาร์ ภัตตาคาร คลับเฮ้าส์ เรือยอชต์ เรือใบ สนามกอล์ฟ สำนักงานกฎหมาย เฟอร์นิเจอร์นำเข้า บริษัทออกแบบดีไซน์และตกแต่งภายใน บริษัทด้านไอที รวมทั้งให้บริการเครื่องบินส่วนตัวอีกด้วย ซึ่งเม็ดเงินที่ใช้จ่ายแทบจะไม่รั่วไหลไปสู่มือผู้ประกอบการรายอื่นๆ เลย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวต่างชาติเข้ามากุมธุรกิจประเภทนี้ นอกจากมนต์เสน่ห์ที่สวยงามและความเป็นธรรมชาติของเกาะสมุยและเกาะพะงันแล้ว ยังเกิดจากปัจจัยภายในประเทศที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ประการแรก เกิดผลจากนโยบายของรัฐบาลไทยที่เปิดประตูรับคลื่นการลงทุนต่างชาติ แม้ว่าในทางกฎหมายแล้วประเทศไทยยังไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติซื้อขายหรือถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยเด็ดขาดก็ตาม แต่รัฐบาลก็พยายามขยายการลงทุนในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันโดยการ "เปิดช่องทาง" ให้ชาวต่างชาติสามารถ "ซื้อ" หรือเป็น "เจ้าของที่ดิน" ในประเทศไทยได้ วิธีการดังกล่าวก็คือ การซื้อผ่านนิติบุคคลที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย โดยกฎหมายไทยได้กำหนดให้คนไทยถือหุ้นมากกว่าชาวต่างชาติในสัดส่วนร้อยละ 51 และชาวต่างชาติถือหุ้นได้ร้อยละ 49 โดยหุ้นที่ต่างชาติถืออยู่นั้นส่วนมากจะเป็นหุ้น

บุริมสิทธิ [*] ขณะที่ผู้ถือหุ้นคนไทยมักจะถือในรูปของหุ้นส่วนสามัญ ด้วยเหตุนี้ผู้ถือหุ้นชาวต่างชาติจึงมีอำนาจสิทธิขาดในบริษัท และสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินกิจการได้ด้วยตนเอง แม้ว่าจะถือหุ้นน้อยกว่าคนไทยก็ตาม ประการที่สอง ด้านเงินทุน ซึ่งค่าเงินมีมูลค่ามากกว่าเงินบาท และไม่ต้องพึ่งพาเงินกู้ โดยเฉพาะการกว้านซื้อที่ดินในย่านทำเลทอง นักลงทุนไทยสู้ราคาไม่ได้ เพราะนักลงทุนฝรั่งสามารถทุ่มทุนซื้อได้ไม่อั้น เช่น นักลงทุนไทยขอซื้อที่ดินในราคาไร่ละ 2 ล้านบาท แต่ฝรั่งให้ราคาสูงถึงไร่ละ 5-6 ล้านบาท หากประเมินเบื้องต้นจากจำนวนโครงการบ้านพักเศรษฐีที่ผุดขึ้นรอบเกาะสมุย ที่ดินเกือบครึ่งเกาะน่าจะตกไปอยู่ในอุ้งมือของต่างชาติไปหมดแล้ว ประการที่สาม ความได้เปรียบด้านการตลาดและคอนเน็กชั่นระหว่างชาวต่างชาติด้วยกัน เพราะมีเครดิตความไว้วางใจสูงในหมู่ชาวต่างชาติด้วยกันเอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ลงทุนบนเกาะสมุยเกือบ 100% ทำเพื่อขายให้กับชาวต่างชาติเท่านั้น เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง ขณะที่ลูกค้าที่เป็นคนไทยมีน้อยมาก เพราะราคาบ้านหรือวิลล่าหรูมีราคาแพงระยับตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไปจนถึงระดับ 100 ล้านบาท เรียกว่า "ฝรั่งทำขายฝรั่ง" ทั้งสิ้น ประการที่สี่ ความได้เปรียบด้านเทคโนโลยีและไอที โดยพบว่ามีการเปิดขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ รวมทั้งมีการอำนวยความสะดวกในการซื้อ-ขายกันในต่างประเทศ วิธีการซื้อขายบ้านนั้น เนื่องจากต่างชาติซื้อตรงไม่ได้ ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีซื้อผ่านบริษัทเท่านั้น ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะมีคนไทยถือหุ้นอยู่ 51 % และต่างชาติถือหุ้น 49 % โดยผู้ซื้อจะมีกรรมสิทธิ์ทั้งในบ้าน ที่ดิน และทรัพย์สินของบริษัทนั้นๆ ด้วย ส่วนวิธีการนำคนไทยเข้ามาร่วมถือหุ้นนั้น ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสมรสกับหญิงไทย หรือบางแห่งก็ให้คนไทยเข้ามาถือหุ้นในลักษณะของ "หุ้นลม" หรือแม้แต่การจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน กลุ่มนักลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในเกาะสมุยและเกาะพะงันมีมากกว่า 9 ชาติ ได้แก่ สวิสเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ เนปาล สหราชอาณาจักร แคนาดา อินเดียอิตาลี และเม็กซิโก

อีกธุรกิจที่ชาวต่างชาติกำลังสนใจในการลงทุนคือ ธุรกิจเกี่ยวกับการบริการสุขภาพ มีชาวต่างชาติบางกลุ่มเปิดดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการศูนย์สุขภาพแบบองค์รวม หรือ "Wellness Sanctuary" ซึ่งจะมีการให้บริการด้านสุขภาพหลายแบบ ที่ผสมผสานศาสตร์การบำบัด

---

[*] หุ้นบุริมสิทธิ คือ ตราสารสิทธิที่แสดงความเป็นเจ้าของกิจการที่มีการจดบุริมสิทธิไว้อย่างชัดเจนไม่สามารถยกเลิกได้ โดยผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นแต่สิทธิในการออกเสียงอยู่ที่การกำหนดว่าจะให้กี่หุ้นเท่ากับ 1 เสียงยกตัวอย่างเช่น 2 หุ้นเท่ากับ 1 เสียง หมายความว่าถ้าเราถือหุ้นอยู่ 100 หุ้น จะถือว่าเรามีสิทธิออกเสียง 50 เสียง และมีสิทธิได้รับเงินปันผลเป็นจำนวนที่ระบุไว้เมื่อกิจการมีกำไรจากการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินปันผลในอัตราคงที่ตามที่จดบุริมสิทธิไว้ อาจจะมากหรือน้อยกว่าผู้ถือหุ้นสามัญก็ได้ แต่หากกิจการนั้นต้องเลิกดำเนินการและมีการชำระบัญชีโดยการขายทรัพย์สิน ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับเงินคืนทุนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ

อันหลากหลายของโลกตะวันออกและตะวันตก พร้อมมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการคอยให้บริการด้านสุขภาพ และให้คำปรึกษาตลอดเวลา รวมถึงช่วยจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลด้วย การให้บริการของศูนย์สุขภาพจะประกอบไปด้วย การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษาและบำบัดด้วยการแพทย์แผนจีน การฝังเข็ม ธรรมชาติบำบัด การแพทย์ทางเลือกที่เรียกว่า "โฮมีโอพาธี"และการแพทย์แผนปัจจุบัน การวินิจฉัยโรคด้วยวิธี Bio-resonance evaluation การวิเคราะห์สารอาหาร การประเมินอายุทางชีวภาพ และการตรวจสุขภาพแบบครบวงจรในห้องปฏิบัติการ การล้างลำไส้ด้วยวิธีธาราบำบัดแบบใช้โอโซน การอบไอน้ำ ซาวน่ารังสีอินฟราเรดไกล สระน้ำอุ่น-น้ำเย็นและสระว่ายน้ำ รวมไปถึงการนวดบำบัด เช่น นวดขจัดพิษ นวดแผนไทย นวดหน้าท้องตามตำราเต๋า นวดกดจุด และสัมผัสบำบัด สูตรอาหารเสริมสมุนไพรที่เหมาะกับแต่ละบุคคล โปรแกรมฟิตเนสส่วนบุคคลภายในศันติฟิตเนสเซ็นเตอร์ การบริหารร่างกายด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น โยคะ ภายในส่วนที่เป็นเรือนโยคะ พิลาติส ชี่กง ไทเก๊ก รวมถึงการฝึกสมาธิ ทั้งยังมีการให้บริการโปรแกรมเพิ่มพลังชีวิต ที่เน้นการผ่อนคลายและฟื้นฟูความมีชีวิตชีวา การล้างพิษและคืนความอ่อนเยาว์ การออกกำลังกายเพื่อควบคุมน้ำหนักอย่างสมดุล เป็นต้น ทั้งนี้การบริการที่กล่าวมาจะเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่พักในเกาะสมุยและเกาะพะงัน โดยเฉพาะที่เกาะสมุยมีสถานบริการด้านนี้ที่โดดเด่นคือ “คามาลายา เกาะสมุย” ดำเนินธุรกิจในนามบริษัทคามาลายา จำกัด ซึ่งอาณาจักรครบวงจรในด้านการให้บริการดูแลและการฟื้นฟูสุขภาพระดับมาตรฐานโลก บนพื้นที่ 25 ไร่ บริเวณแหลมเส็ด ชายฝั่งทางทิศใต้ของเกาะสมุย มีต่างชาติร่วมทุนในโครงการนี้มากกว่า 480 ล้านบาท

ธุรกิจเกี่ยวกับห้างสรรพสินค้า ก็เป็นธุรกิจหนึ่งที่ชาวต่างชาตินิยมมาลงทุน มีการเปิดร้านจำหน่ายสินค้าแบรนด์เนม ตัวแทนจำหน่ายสินค้าต่างประเทศไทย จำนวนมากในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันซึ่งส่วนใหญ่เกือบทุกร้านมีนักลงทุนจากต่างชาติเป็นหุ้นส่วน แม้แต่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ก็แข่งขันกันขยายฐานตลาดมาลงทุนมายังสองเกาะนี้หลายบริษัท ได้แก่ เทสโก้ โลตัส บิ๊กซี คาร์ฟูฯ เป็นต้น โดยเฉพาะห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัส มีการเปิดสาขาในเกาะสมุย 3 แห่ง คือ สาขาบ้านละไม สาขาเฉวง และสาขาบ้านหน้าทอน ในอำเภอเกาะพะงันมี 1 สาขา คือ เทสโก้ โลตัส เอ็กซ์เพรส ที่บ้านท้องศาลา การขยายการลงทุนของห้างขนาดใหญ่ส่งผลต่ออาชีพของชาวบ้านที่เปิดร้านขายของชำ เนื่องจากห้างที่เปิดในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันเกือบทั้งหมดเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง และจำหน่ายสินค้าในปริมาณมากและราคาถูก ทำให้ชาวบ้านจากเดิมที่เคยสั่งวัสดุต่างๆ มาจากตัวแทนจำหน่ายหรือร้านต่างๆ บนเกาะ ก็เปลี่ยนมาเป็นซื้อของตามห้างสรรพสินค้า ทำให้ตัวแทนจำหน่ายบางรายกระทบต่อการดำเนินกิจการ ส่งผล

ให้มีชาวบ้านจำนวนหนึ่งไม่พอใจมีการประท้วงชุมนุมคัดค้านการสร้างห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัส สาขาที่ 3 บ้านละไม บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอเกาะสมุยเมื่อหายปีก่อน แต่การคัดค้านดังกล่าวก็ไม่สามารถทำให้การสร้างห้างสรรพสินค้าดังกล่าวชะลอตัวได้ เพราะในที่สุดเมื่อปลายปี พ.ศ. 2549 ห้างดังกล่าวก็สามารถเปิดกิจการได้ ด้วยงบลงทุนมากกว่าประมาณ 60 ล้านบาท

2.2 การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ

การท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วส่งผลให้เศรษฐกิจของเกาะสมุยและเกาะพะงันขยับตัวสูงขึ้น เม็ดเงินที่หมุนเวียนเป็นพันล้านแต่ละปี พื้นที่ทุกตารางนิ้วทั้งสองเกาะถูกนำมาสร้างรายได้ให้กับเจ้าของกิจการในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดชายทะเล ในเกาะสมุยตำบลเฉวงถือเป็นดินแดนสวรรค์ของนักท่องเที่ยว มีชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกจำนวนมากที่หมุนเวียนมาพำนักที่นี่ ป้ายสินค้าและบริการทุกอย่างเขียนเป็นภาษาอังกฤษ แม้แต่การให้บริการต่าง ๆ ก็เป็นระบบ “ ฝรั่งเฟริส” คือ ให้บริการฝรั่งเป็นลำดับแรก ในหาดเฉวงมีโรงแรมระดับ 4 ดาว จำนวนมากที่เปิดให้บริการฝรั่ง ราคาห้องมีตั้งแต่คืนละ 10,000 – มากกว่า100,000 มีสิ่งอำนวยความสะดวกชั้นยอดมากมายไว้คอยบริการ ทุกห้องมีเครื่องปรับอากาศชั้นดี, เสื้อคลุมอาบน้ำ, โต๊ะเขียนหนังสือ, เครื่องเป่าผม, ตู้เซฟในห้องพัก, โทรทัศน์จอแอลซีดี/จอพลาสมา, อ่างอาบน้ำ, ฝักบัว บาร์/ผับ, บริการซักรีด/ซักแห้ง, ร้านอาหาร, รูมเซอร์วิส, บริการรถรับส่งจาก/ถึงสนามบิน, จุดบริการทัวร์และข้อมูลท่องเที่ยว, พนักงานต้อนรับ, ที่จอดรถ ,บริการนวด, จาคุชซี, ห้องฟิตเนส, สปา, สระว่ายน้ำกลางแจ้ง เรียกว่าบริการและราคาระดับนี้คนไทยน้อยรายนักที่จะเข้าพักในโรงแรมระดับนี้

นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะการสร้างพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติไม่พบในรูปแบบการให้บริการพักเพียงอย่างเดียวในรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นวาระหรือเทศกาลต่าง ๆ ที่จัดขึ้นก็เป็นการให้ความสำคัญกับฝรั่งเป็นอับแรก อาทิ กรณีหาดริ้นในอำเภอเกาะพะงัน หาดริ้นเป็นตำบลหนึ่งของเกาะพะงัน เป็นสถานที่จัดฟูลมูนปาร์ตี้ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้หลักของชาวเกาะพะงัน ฟูลมูนปาร์ตี้เป็นเทศกาลชมพระจันทร์ที่สวยงาม นักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาในไทยแล้วจะไม่พลาดกับเทศกาลนี้ บางรายเดินทางเข้าเพื่อการนี้โดยเฉพาะ มาดื่มกิน เต้นรำ อาบน้ำบริเวณหน้าชายหาดแล้วเดินทางกลับในวันรุ่งขึ้น

พื้นที่ชายหาดริ้นในวันฟูลมูนปาร์ตี้ ถือเป็นแหล่งทำเงินทองของชาวเกาะพะงัน ก่อนวันงานชาวบ้านในย่านหาดริ้น พากันมาออกร้านขายอาหาร มีเบียร์ เหล้า และน้ำอัดลม จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ราคาอาหารเครื่องดื่มในวันเทศกาลจะขายแพงกว่าราคาปกติ 1-5 เท่าตัวซึ่งถือเป็นเรื่องปกติสำหรับเทศกาลนี้ ราคาเครื่องดื่มจะขยับตัวสูงขึ้นเมื่อหลังเที่ยงคืนของวันงาน

บางร้านก็จัดร้านบรรยากาศแบบผับ หรือเธคกลางแจ้ง มีการเปิดเพลงให้เต้นรำกันบนชายหาดริ้นตลอดแนว มีร้านขายสีสะท้อนแสง และรับเพ้นท์รายต่างๆ ตามร่างกายจำนวนมาก ตั้งเรียงรายตั้งแต่ปากทางเข้างานจนกระทั่งในงานเทศกาล ฝรั่งบางคนใช้สีสะท้อนแสงเขียนหน้าตา หรือตามตัวให้สะท้อนกับแสงไฟที่สลัวบนชายหาด เวลาเต้นรำจะได้เป็นจุดสนใจ บางรายมีการโชว์มายากล การเล่นไฟ (ประทีป ทวยเจริญ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554)

ธุรกิจฟูลมูนปาร์ตี้เป็นการสร้างพื้นที่ให้ฝรั่งมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เป็นลมหายใจของธุรกิจท่องเที่ยวบนเกาะพะงัน และเจือจานไปถึงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอย่างเกาะสมุย และเกาะเต่า ด้วยเช่นเดียวกัน เม็ดเงินที่สะพัดกว่าสามสิบล้านบาทระหว่างงาน ส่งผลต่อเนื่องถึงธุรกิจที่เกี่ยวพันกับเรื่องการท่องเที่ยวแทบจะทุกส่วนบนเกาะพะงัน มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป นักท่องเที่ยวเดินทางมาเกาะพะงัน ไม่ใช่มาเพียงงานฟูลมูนปาร์ตี้วันเดียวเท่านั้น แต่เข้ามาใช้ชีวิตก่อนและหลังงานนับสิบวัน นี่คือเม็ดเงินจำนวนไม่น้อย ที่ทำให้เกาะพะงันแม้ในช่วงที่ถือว่าเป็นช่วงโลว์ซีซั่น ก็ยังมีเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวทางเหล่านี้มาหมุนเวียนตลอดทุกเดือน ด้วยเหตุนี้ฟูลมูนปาร์ตี้ มันเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของลมหายใจที่มีชีวิตของเกาะพะงันไปแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจที่ว่าพื้นที่หาดริ้นในวันพระจันทร์เต็มดวงเป็นพื้นที่พิเศษสำหรับชาวต่างชาติ

ในปัจจุบันมีการสร้างพื้นที่สำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกโดยต่อยอดมาจากธุรกิจฟูลมูนปาร์ตี้ คือ เทศกาล half-moon และ เทศกาล Black-moon เทศกาล half-moon จะจัดขึ้น 2 ครั้งต่อเดือน คือ 1 ครั้งก่อนฟูลมูนปาร์ตี้ และอีก 1 ครั้งหลังจากฟูลมูนปาร์ตี้ และ Black-moon ก็จะจัดที่เดียวกับ half-moon แต่จะก่อนฟูลมูนปาร์ตี้ประมาณ 14 วัน ทั้งสองเทศกาลนี้จัดโดยนักธุรกิจในพื้นที่เปิดขายบัตรผ่านประตูเข้างานคนละ 500 บาท มีการขายอาหาร เครื่องดื่ม ลักษณะเดียวกับการจัดฟูลมูนปาร์ตี้ (อภิชาติ ลี้สุวรรณ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554)

การสร้างพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติเห็นได้ชัดในกรณีพื้นที่เกาะพะงัน เนื่องจากการมีฟูลมูนปาร์ตี้มีผลกระทบต่อการทำงานของชาวไทยอย่างมากมาย ชาวบ้านมีการปรับตัวเองในการทำงานแตกต่างกับชาวเกาะสมุยซึ่งธุรกิจต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นของนักลงทุนชาวต่างชาติ ชาวบ้านมีการสร้างที่พักง่าย ๆ ราคาย่อมเยาเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวตามกำลังของตน มีการนำเอาวิธีบริการแบบชาวตะวันตกมาปรับใช้ เจ้าของบังกะโล รีสอร์ท แต่ละแห่งในเกาะพะงัน ส่วนใหญ่เจ้าของกิจการจะเป็นชาวไทยต่างก็ปรับวิธีการทำงานของตน โดยคำนึงถึงความพอใจของชาวต่างชาติเป็นสำคัญ บางรายสร้างที่พักอย่างดี แยกสัดส่วนกับที่พักราคาถูก จำแนกพื้นที่ระหว่างแขกพิเศษหรือแขก VIP ที่ยอมจ่ายราคาที่พักสูงกว่าปกติ มีสระว่ายน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันกับแขกธรรมดา ซึ่งลักษณะการรับรองแขกดังกล่าวตรงกันข้ามกับนิสัยดั้งเดิมของชาวเกาะพะงันที่

ยึดถือว่าแขกหรือผู้มาเยี่ยมตนจะต้องมีความพึงพอใจในสิ่งที่เจ้าบ้านต้อนรับ จะให้หลับนอนที่ไหน อยู่กินอย่างไร เจ้าของบ้านจะเป็นผู้กำหนด

การปรับวิธีการทำงานอีกอย่างหนึ่งที่แพร่หลายในช่วง 2-5 ปี ที่ผ่านมา และยึดถือกันมาเป็นข้อปฏิบัติ คือ การกำหนดข้อปฏิบัติในการให้บริการห้องพัก ในเกาะพะงันจะมีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจองห้องพักของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างจากเกาะสมุย นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในช่วงฟูลมูนปาร์ตี้จะต้องแจ้งจำนงการเข้าจองที่พักอย่างน้อย 4 คืน คือ ก่อนเทศกาล จำนวน 2 คืน และหลังเทศกาล 2 คืน การจองที่พักทำได้หลายลักษณะ ทั้งการโทรมาจอง การติดต่อด้วยตัวเอง หรือการติดต่อผ่านบริษัทต่าง ๆ แต่ที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย คือ การจองผ่านระบบอินเตอร์เน็ตซึ่งบังกะโล ที่พัก และโรงแรมแต่ละแห่งมีหน้าเว็บไซต์ของตนเองอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวจะได้รับการยืนยันสิทธิ์เข้าพักก็ต่อเมื่อลูกค้าจ่ายค่าพักตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ สำหรับแขกที่จองผ่านบริษัททัวร์ หรือตัวแทนจำหน่าย เจ้าของที่พักจะต้องชำระค่านายหน้าให้กับบริษัทเหล่านั้นประมาณร้อยละ 17-20 การจองที่พักผ่านหน้าหน้าเป็นที่นิยมกันมากเมื่อ 4-5 ปีก่อน แต่ปัจจุบันมีเจ้าของที่พักน้อยรายที่ใช้วิธีนี้ (อภิชาต ลี้สุวรรณ , สัมภาษณ์เมื่อ 17 กรกฎาคม 2554)

ในส่วนของชาวบ้านทั่วไปที่ไม่มีที่พักเป็นของตัวเอง ในเทศกาลนี้ชาวบ้านทั้งเกาะมีการปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตัวเอง ใครมีลูกมีหลานที่พำนักในตัวเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอดอนสัก หรือที่ใกล้เคียงที่สามารถเดินทางมายังเกาะพะงันในวันเดียวได้ก็ถูกเรียกตัวมาช่วยงาน บางรายเดินทางมากจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา บางรายลาหยุดงานมาจากกรุงเทพมหานครก็มี งานที่นิยมทำกันในคืนเทศกาล คือ การขายเครื่องดื่มให้กับนักท่องเที่ยวที่มาให้งาน เครื่องดื่มที่ขายทั่วไปเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นหลัก การขายจะขายเป็นแพ็คเก็จหรือขายเป็นชุด ชุดละ300-500 บาท แล้วแต่ความใกล้ไกลของพื้นที่ที่ตั้งขายกับบริเวณจัดงาน*

อาชีพขับรถสองแถว ก็เป็นการทำงานอย่างหนึ่งที่ปรับตัวเพื่อหารายได้ในเทศกาลนี้ ถึงแม้ว่าในช่วงปกติจะมีผู้ที่ทำอาชีพนี้อยู่ไม่น้อย แต่ในช่วงเทศกาลจะมีชาวบ้านที่มีรถกระบะปรับแต่งทำเป็นรถแท็กซี่ส่งผู้โดยสาร บางรายลงทุนซื้อรถกระบะใหม่มาทำเป็นรถแท็กซี่ไว้สำหรับขนส่งผู้โดยสารในเทศกาลนี้อาชีพขับรถสองแถวเป็นอาชีพที่สร้างรายได้อย่างงาม ในคืนเทศกาลจะมีรถสองแถววิ่งตลอดทั้งคืน ราคาโดยสารจากบ้านใต้ไปหาดริ้นสถานที่จัดงานในราคาคนละ 100 บาท ราคานี้ไม่ว่านักเที่ยวชาวต่างชาติหรือชาวไทยเป็นราคาเดียวกัน หากเทียบอัตราค่า

* ข้อมูลได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ในคืนฟูลมูนปาร์ตี้ คืนวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

โดยสารบนฝั่งบ้านดอนถือเป็นราคาที่แพงมาก รายได้ที่ผู้ทำอาชีพจะได้รับในคืนวันเทศกาลต่อจำนวนแท็กซี่ 1 คัน ประมาณ 10,000-20,000 บาท

2.3 การสร้างค่านิยมที่ว่า "ต้องทำงานกับฝรั่งเท่านั้น"

ค่านิยมที่ว่า "ต้องทำงานกับฝรั่งเท่านั้น" เป็นค่านิยมที่แพร่หลายมากในเกาะสมุยและเกาะพะงัน ครอบครัวใดได้ทำงานกับชาวต่างชาติถือว่ามีอนาคต มีความมั่นคง ทั้งเป็นพนักงานบริษัทต่างชาติโดยตรง หรือทำงานเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติ ธุรกิจที่เป็นที่สนใจของชาวไทย คือ ธุรกิจที่พักโดยเฉพาะโรงแรม และรีสอร์ท เน้นเฉพาะที่มีระดับ 4 ดาวขึ้นไป ในเกาะสมุยมีมากถึง 72 แห่ง หากนับเฉพาะโรงแรมระดับ 5 ดาว ได้แก่ โรงแรมครอสทู สมุย วิลล่า บาย ดีไซน์, เซ็นทารา บูติค คอลเลคชั่น, คามาลายา เกาะสมุย สปา รีสอร์ท, คีรีคายัน ลักชูรี่ พูล วิลล่า & สปา, เคซี รีสอร์ท แอนด์ โอเวอร์ วอเตอร์ วิลล่า เกาะสมุย, เซ็นทารา แกรนด์ บีชรีสอร์ท สมุย, ดิ อิมพีเรียล สมุย โฮเต็ล, เดอะ บริษา บีช รีสอร์ท แอนด์ สปา, ท้องทราย เบย์, นภาใส สมุย, บัดดี้ สมุย บูติค โฮเต็ล, บ้านตลิ่งงาม รีสอร์ท แอนด์ สปา, บีช รีพับลิค เดอะเรซซิเด้นท์, บุณฑรีย์ สปา รีสอร์ท แอนด์ วิลล่า สมุย, เซ็นทาร่า รีสอร์ท, เมลาตี บีช รีสอร์ท แอนด์ สปา, เมืองสมุย วิลล่า แอนด์สูท, เมืองสมุย สปา รีสอร์ท, เรอเนซองซ์ เกาะสมุย รีสอร์ท แอนด์ สปา, เลอ เบย์บุรี เดอะซี สมุย, ศิลาวดี พูล สปา รีสอร์ท, สันติบุรี รีสอร์ท,อนันธารา รีสอร์ท เกาะสมุย, เอลลิเม้นท์ บูทีค รีสอร์ท แอนด์ สปา, สำหรับที่พักระดับ 4-5 ดาว ในอำเภอเกาะพะงัน มีจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ซันเซ็ท ฮิลล์ รีสอร์ท แอนด์ สปา, เซ็นทารา ปาริญา รีสอร์ท, แอนด์ วิลล่า เกาะพะงัน, ปานวิมาน รีสอร์ท เกาะพะงัน, สลัด บุรี รีสอร์ท แอนด์ สปา, และสันธิญา เกาะพะงัน รีสอร์ทแอนด์สปา ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นพนักธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท เป็นค่าตอบแทนที่สูงเมื่อเทียบกับงานอื่นๆ ในเกาะ นอกจากนี้ยังได้รับเงินค่ากลางเดือน (ค่าเซอร์วิส) เงินโบนัสครึ่งปี เงินโบนัสประจำปี อีกทั้งยังมีอาหารรับประทานวันละ 3 มื้อ เรียกว่าทำงานไม่กี่ปีก็สามารถเก็บเงินตั้งตัวได้

2.4. การทำธุรกิจนายหน้า

นายหน้าหรือตัวแทนเพื่อการซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่นเป็นทางค้าปกติ โดยได้รับค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม หรือค่าตอบแทนอื่นเป็นการตอบแทนในอดีตการเป็นนายหน้าในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ มักเป็นคนจากตัวเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีเข้าไปทำการในพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ แต่ภายหลังเมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น มีคนร่ำรวยจากการเป็นนายหน้าจำนวนมาก ชาวบ้านในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันจึงหันมาประกอบอาชีพนี้กันมากขึ้น ธุรกิจการเป็นนายหน้ามีหลายอย่าง ได้แก่ นายหน้าที่ดิน นายหน้ารถยนต์ นายหน้าซื้อขายบ้าน นายหน้าประกันภัย นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ และล่าสุดที่เข้ามาใหม่

คือ นายหน้าจัดหางานนายหน้าในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน มีทั้งนายหน้าที่ทำในรูปบริษัท และที่นายหน้าอิสระ นายหน้าที่ดี และนายหน้าที่หวังผลประโยชน์ จึงทำให้ปัจจุบันนี้ธุรกิจนายหน้าเป็นช่องทางหากินของมิจฉาชีพที่แฝงตัวมากับธุรกิจนี้ สำหรับวิธีกลโกงของนายหน้าก็มีมากมาย ที่สังเกตได้ง่ายในเบื้องต้นก็คือ นายหน้าเหล่านี้ มักจะมุ่งเรียกร้องเงินอยู่ตลอดด้วยเหตุผลสารพัด เพื่อเป็นค่าดำเนินการต่าง ๆ มากกว่าที่จะดำเนินการหาผู้ซื้อจริงจัง ข้อเปรียบเทียบระหว่างการขายเองและการขายผ่านนายหน้า (สุชาติ เรืองทอง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

ชาวเกาะพะงันกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาราคาที่ดินในเกาะพะงันสูงมากหากเป็นที่ดินติดชายทะเล ราคาไร่ละหลายล้านบาท มีชาวบ้านหลายคนขายที่ดินให้กับฝรั่งเพื่อสร้างบ้านพักอากาศ และมีจำนวนไม่น้อยที่ถูกนายหน้าขายที่ดินกดราคา บางรายถูกหลอกให้ขายที่ดินในราคาถูก หรือเรียกเงินค่านายหน้าเกินความเป็นจริง อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีชาวบ้านหลายคนที่มีที่ดินในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันถูกหลอกจากนายหน้า แต่วิธีการขายที่ผ่านนายหน้าก็ยังเป็นวิธีการขายที่เป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าข้อแตกต่างระหว่างการซื้อขายเองกับการซื้อขายผ่านนายหน้าหลายอย่าง มีข้อดีของการซื้อขายผ่านนายหน้า คือ นายหน้ามีความชำนาญในการทำการตลาด มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอยู่ในฐานข้อมูลแล้ว และสามารถติดต่อประสานงานกันระหว่างตัวแทนนายหน้าอื่นเพื่อการซื้อขายทรัพย์สินให้ได้เร็วและราคาดี มีเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญรับผิดชอบโดยตรงในการพาลูกค้าชมทรัพย์สิน และติดตามลูกค้า การจ่ายค่าตอบแทนก็ไม่ยุ่งยาก ส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายเหมารวมแบบเบ็ดเสร็จในตอนฝากขายเพียงครั้งเดียว และลงโฆษณากระจายในสื่อที่มีลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้ในราคาถูก มีเจ้าหน้าที่ ทีมงานที่มีประสบการณ์ในการติดต่อกับลูกค้า และมิได้เป็นเจ้าของทรัพย์โดยตรง ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายของมิจฉาชีพ (โกศล จิณาพรรณ , สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554)

แม้ว่าในปัจจุบันอาชีพนายหน้าจะเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เป็นอย่างมาก แต่การเป็นนายหน้าก็เหมือนธุรกิจต้องห้ามที่มีเพื่อไว้สำหรับบุคคลบางกลุ่มในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันเท่านั้น คุณสมบัติผู้เป็นนายหน้า จะต้องเป็นผู้มีอิทธิพลพอสมควร มีสมัครพรรคพวก หรือไม่ก็เป็นลูกน้องนักการเมืองท้องถิ่น จึงจะประกอบอาชีพการเป็นนายหน้าได้ หากขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งก็เป็นนายหน้าไม่ได้ ต่อมาภายหลังอาชีพนายหน้าในเกาะสมุยและเกาะพะงันเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีชาวต่างชาติเปิดธุรกิจร่วมกับคนไทยดำเนินกิจการนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ประเภทต่างเสียเอง ธุรกิจนายหน้าถูกเปลี่ยนมือจากเดิมเป็นคนไทยเปลี่ยนเป็นชาวต่างชาติ

ในขณะที่กลุ่มลูกค้ารายใหญ่ก็ยังเป็นชาวต่างชาติกลุ่มเดิม การติดต่อค้าขายระหว่างชาวต่างชาติด้วยกันเอง จึงเป็นเรื่องที่ง่ายกว่านายหน้าคนไทย

ธุรกิจนายหน้าที่ดำเนินการกับชาวต่างชาติในเกาะสมุยเองเกิดขึ้นหลายบริษัทในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้ปัจจุบันที่ดินเกือบครึ่งเกาะตกไปอยู่ในมือของกลุ่มทุนต่างชาติ และราคาที่ดินก็เพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัว โดยขึ้นอยู่กับทำเลและเป็นที่ดินประเภทใดระหว่างที่ดินฝั่งภูเขาที่มองเห็นทะเล และที่ดินติดชายหาดซึ่งมีราคาแพงลิบลับ เช่น ที่ดิน 1 ไร่ มีราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 2-40 ล้านบาท โดยทำเลที่ได้รับความนิยมมากๆ คือ พื้นที่โซนเหนือของเกาะสมุยไล่เรียงตั้งแต่พื้นที่บริเวณหาดบางปอ แม่น้ำ บ่อผุด เชิงมน และหาดเฉวง ซึ่งปัจจุบันที่ดินย่านหาดเฉวงราคาแพงมากและมีการลงทุนหนาแน่นที่สุด เมื่อเจาะลึกลงไปในแต่ละหาด พบว่าหาดเชิงมน (พระใหญ่-ปลายแหลม) เป็นพื้นที่ดาวรุ่งพุ่งแรงที่สุด มีบริษัทพัฒนาที่ดินและบริษัทนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่มากที่สุดกว่า 10 ราย เช่น กลุ่มบริษัทโคโค อินเตอร์เนชั่นแนล พร็อพเพอร์ตี้, ฮอริซั่นโฮม, สมุยปาล์มวิลล่า, สมุยวิลล่าแอนด์โฮม, สมุยโบ๊ทลากูน, กลุ่ม RDI Karma, Narayan & Jantara Hieghts, กลุ่ม DSC ที่หาดเฉวงมี 8 บริษัท อาทิ เกาะสมุยแลนด์แอนด์โฮม, ไทยพร็อพเพอร์ตี้, สมุยคอนเซ็ปต์ดีไซน์, สมุยเอสเตทคอร์ปอเรชั่น, ทรอปิคอล ลักษส์ซูรี่ ลีฟวิ่ง, เกาะสมุยพร็อพเพอร์ตี้, เพิลพร็อพเพอร์ตี้ ขณะที่หาดบ่อผุดก็เป็นย่านลงทุนที่หวือหวาเช่นกัน อาทิ กลุ่มสบายธานี, คาลาร่า, สมุย พร็อพ เพอร์ตี้โซลูชั่น, Immosamui นอกจากนี้ ที่หาดแม่น้ำมี 7 โครงการ หาดบางปอ 9 โครงการ หาดหน้าทอน 5 โครงการ หาดตลิ่งงาม 3 โครงการ ส่วนที่หาดละไมแม้ว่าจะยังเป็นหาดที่สงบเงียบ แต่ก็มีบริษัทตัวแทนนายหน้าอสังหาริมทรัพย์ไปตั้งอยู่แล้ว คือ บริษัทแอดเวนเจอร์ พร็อพเพอร์ตี้, Lighthouse, Jungle Realestate นอกจากนี้ยังมีนายหน้าเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีให้เลือกหลายระดับและหลายสไตล์ เช่น บ้านราคา 5-8 ล้านบาท มีประกาศขายประมาณ 10 โครงการ บ้านราคา 8-12 ล้านบาท 9 โครงการ บ้านราคา 12-20 ล้านบาท 10 โครงการ บ้านราคา 20-30 ล้านบาท 8 โครงการ และบ้านราคา 30 ล้านบาทขึ้นไปมีจำนวน 6 โครงการ บางโครงการมีราคาสูงถึง 90 ล้านบาท สำหรับเกาะพะงันก็มีบริษัทที่เปิดให้บริการอยู่ได้แก่ ชิลด์ เอาท์ ฮิลด์ จำกัด เกาะพะงันพร็อพเพอร์ตี้ อสังหาริมทรัพย์เรียวเอสเตทวิลล่า เรสซิเดนซ์ อสังหาริมทรัพย์พร็อพเพอร์ตี้ เวสท์โคสท์ ว๊าวพร็อพเพอร์ตี้ และเกาะพะงัน อินเทอเรีย จำกัด

2.5 การนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว

ลักษณะการทำงานของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันที่ยึดรูปแบบการบริหารงานแบบอย่างตะวันตก โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ทัวร์ รีสอร์ท เดิมทีธุรกิจที่พัก โรงแรม รีสอร์ท บ้านเช่า ไม่ว่าจะเป็นที่พักขนาดเล็ก ในเกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็น

ระบบดำเนินการเอง หรือ มีเจ้าของคนเดียว หรือเป็นของบริษัทเดียว การทำงานลักษณะนี้มีข้อดี อย่างเช่น มีอิสระในการดำเนินงาน ไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลจากสิ่งภายนอก เจ้าของสามารถดำเนินการตามความพอใจของตนเอง เจ้าของจะเป็นผู้ที่ได้รับกำไรทั้งหมด และการตัดสินใจทำได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ แต่ก็มีข้อเสียที่สำคัญคือ ไม่สามารถขยายกิจการให้ใหญ่โตและได้ผลกำไรมากเหมือนอย่างกับการจัดการในระบบอื่นๆ ที่ใหญ่กว่า และที่สำคัญคือผู้เป็นเจ้าของมีความเสี่ยงสูงในการขาดทุน เพราะการตลาดไม่กว้างขวางเท่าที่ควร (ฉวีวรรณ ทวยเจริญ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554)

ภายหลังเมื่อมีต่างชาติเข้ามามากขึ้น ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการกับการทำงานแบบมืออาชีพ กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารงาน ทำให้โรงแรม รีสอร์ท บ้านเช่าบางแห่งในเกาะสมุยมีการปรับตัว เปลี่ยนมาบริหารแบบระบบการทำสัญญาหรือจัดการโดยที่เจ้าของโรงแรมจะว่าจ้างโรงแรมที่มีชื่อเสียงให้มาดำเนินการหรือจัดการให้ เจ้าของโรงแรมเป็นเพียงผู้ลงทุน การที่เจ้าของโรงแรมเลือกใช้ระบบนี้ เนื่องจากตนเองขาดประสบการณ์ และขาดความชำนาญในการดำเนินงาน นอกจากนี้มีโรงแรมหลายโรงแรมที่บริหารงานแบบระบบเครือข่าย เป็นการลงทุนระหว่างโรงแรมที่มีเครือข่ายกับโรงแรมที่ตั้งขึ้นใหม่ โดยมีโรงแรมแม่เป็นที่ปรึกษาและช่วยทางด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสำรองห้องพักที่เป็นรูปแบบเดียวกัน เห็นได้ว่าระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับกับการท่องเที่ยวทั้งสองเกาะนี้ ปัจจุบันระบบสากลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวของได้พัฒนาไปจนถึงขั้นเป็นนานาชาติแล้ว มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาท่องเที่ยวทั้งสองเกาะในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้นธุรกิจเกี่ยวกับที่พักทุกแห่งจึงนิยมให้มีการจัดการเป็นไปตามระบบมาตรฐานสากล เพื่อจะได้เป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักแรม

ในส่วนของชาวบ้านทั่วไปได้รับเอาวัฒนธรรมการทำงานแบบชาวชาติตะวันตกมาใช้มีหลายกรณี ได้แก่ การทำงานแบบประกันคุณภาพ เช่น การรับประกันสินค้าและบริการ การบริการหลังการขาย การทำงานแบบเครือข่าย การทำงานแบบแฟรนไชส์ (ระบบธุรกิจที่มีเอกลักษณ์เดียวกัน มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการภายใต้กฎกติกาเดียวกัน โดยเจ้าของสิทธิ์ (Franchisor) จะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดวิทยาการความรู้ในการทำธุรกิจของตนให้แก่ผู้รับสิทธิ์ (Franchisee) อย่างใกล้ชิด ส่วนผู้รับสิทธิ์จะต้องดำเนินธุรกิจตามรูปแบบและระบบธุรกิจของเจ้าของสิทธิ์ และต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้ชื่อการค้าและค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของสิทธิ์) เป็นต้น ซึ่งการทำงานแบบนี้ล้วนแล้วแต่รับมาจากต่างชาติแทบทั้งสิ้น

3. วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในแง่มุมวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตเน้นไปที่ปัจจัย 4 และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายของผู้คนในแง่มุมเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคอาหาร วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม/เครื่องใช้ไม้สอย วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรค และวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภคนอกเหนือจากปัจจัย 4 ซึ่งวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากรับเอานวัตกรรมการผลิตและการบริโภคสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ยิ่งวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่ทันสมัยตามสังคมชาวตะวันตกมีมากขึ้นก็ยิ่งมีแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของผู้คนและชุมชนอย่างรวดเร็วอีกด้วย

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าววัฒนธรรมต่างชาติที่เป็นพลวัตต่อวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะสมุยและเกาะพะงันในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-ปัจจุบัน(พ.ศ.2553) คณะผู้วิจัยหยิบยกมาเป็นประเด็นศึกษามีด้วยกัน 5 ประเด็นคือ วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคอาหาร วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย/เครื่องใช้ไม้สอย วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรค วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภค ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมกล่าวคือ

3.1 วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหาร

ในส่วนของวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหารของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันดั้งเดิม ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการผลิตและบริโภคแบบจารีตการผลิตและการบริโภค ซึ่งจารีตการผลิตและการบริโภคอาหารที่จำเป็นคือ การผลิตและบริโภคอาหารประเภทพืช ผักและผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ การทำประมงพื้นบ้าน และอื่นๆ เป็นต้น ในส่วนของการผลิตและบริโภคอาหารประเภทพืช ผักและผลไม้ของผู้คนดั้งเดิมในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน สิ่งแรกที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตคือ การผลิตและบริโภคข้าวที่เป็นอาหารหลักของคนไทย การผลิตและบริโภคข้าวนับว่าเป็นจารีตการผลิตและบริโภคที่สืบทอดจากบรรพบุรุษและปฏิบัติต่อๆ กันมา มีการผลิตข้าวเพื่อการบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว ได้รับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคข้าวสืบทอดจากบรรพบุรุษและปฏิบัติต่อๆ กันมา พื้นที่รอบเกาะสมุยทุกชุมชนมีการทำนา ซึ่งกระบวนการผลิตและวิธีผลิตข้าวนั้นส่วนใหญ่ปลูกข้าวแบบนาดำในพื้นที่ราบลุ่ม แต่ถ้าพื้นที่ไหนเป็นเชิงเขาทำนาข้าวไร่ และพื้นที่เป็นพรุจะทำนาน้ำลึกมีที่ชุมชนเฉวง พันธุ์ข้าวที่ใช้เพาะปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมนำมาจากอำเภอดอนสัก ต่อมาก็นำ

พันธุ์ข้าวจากการส่งเสริมของทางราชการมาปลูกจนเป็นที่นิยม ทำให้กระบวนการผลิตข้าวของคนเกาะสมุยมีการผลิตไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของภาคใต้ ตั้งแต่เตรียมเมล็ดพันธุ์ การเพาะต้นกล้า การไถ การปักดำ การเก็บเกี่ยว การทำพิธีกรรม การเก็บรักษาและการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ซึ่งการทำนาใช้แรงงานของผู้คนในครัวเรือนและการซอแรงจากเพื่อนบ้าน ใช้ควายในการไถนา มีครกตำข้าวที่ผลิตขึ้นเอง ต่อมาก็มีการพัฒนาการสีข้าวเปลี่ยนเป็นนำไปสีที่โรงสีข้าวที่มีคนจีนเป็นเจ้าของเสียส่วนใหญ่ เป็นผลทำให้คนเกาะสมุยเริ่มที่จะซื้อข้าวสารมาบริโภคในครัวเรือนเมื่อประมาณปีพ.ศ.2494 โดยมีพ่อค้าคนจีนบางกลุ่มได้นำข้าวสารจากภายนอกชุมชนบรรทุกเรือสำเภามาจำหน่ายและตั้งหลักแหล่งค้าขายอย่างถาวร(เสนีย์ ใจเย็น และคำมูล สอนสงค์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ทำให้คนเกาะสมุยสะดวกในการซื้อหาไปบริโภค

สำหรับการผลิตและบริโภคอาหารประเภทพืชและผลไม้ที่สำคัญของพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของเกาะสมุยที่รู้จักกันทั่วโลกคือ พืชมะพร้าว ในอดีตการผลิตมะพร้าวเป็นพืชที่สำคัญในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน เกาะสมุยมีการปลูกมะพร้าวมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย และเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน มะพร้าวที่ปลูกเป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่มีชาวบ้านบางคนเอามาจากอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อมาปลูกในพื้นที่นี้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและได้ผลผลิตดีกว่าในอำเภอสิชลเพราะสภาพดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้มีการขยายการเพาะปลูกมากขึ้นทั้งที่ราบและบนภูเขาหรือเชิงเขา พื้นที่ปลูกมะพร้าวเกาะสมุยมีเกือบทุกตำบล ยกเว้นตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ตมีมะพร้าวมากที่สุด รองลงมาตำบลหน้าเมือง ตลิ่งงาม ลิปะน้อย แม่น้ำ และบ่อผุด ซึ่งการผลิตมะพร้าวกลายเป็นอาชีพหลักของคนเกาะสมุยตกทอดสืบต่อกันมาตามบรรพบุรุษ รองลงมาจากอาชีพทำนาและการทำประมงพื้นบ้าน ผลผลิตที่ได้จะมีการส่งไปจำหน่ายโดยมีพ่อค้าคนจีนมารับซื้อในชุมชน ราคาลูกมะพร้าวดั้งเดิมนี้ราคาลูกละ 1 บาทถ้าหักค่าจ้างตกอยู่ที่ลูกละ 50 สตางค์ มะพร้าว 100 ลูก ชาวสวนจะขายได้เพียง 50 บาทเท่านั้น ถ้าส่งมะพร้าวจากเกาะสมุยไปขายยังฝั่งก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและเสียเวลาค่อนข้างมาก แต่ก็มีพ่อค้าที่มาซื้อโดยบรรทุกเรือสินค้าไปขายที่กรุงเทพมหานคร ส่วนกระบวนการผลิตมะพร้าวนั้น เมื่อปลูกแล้วจะปล่อยตามธรรมชาติอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ปีหนึ่งๆ จะเก็บมะพร้าว 5-6 ครั้ง และเว้นช่วงเก็บแต่ละครั้งประมาณ 2-3 เดือน ในการเก็บมะพร้าวแต่ละครั้งใช้ลิงกังขึ้นไปเก็บมะพร้าว เวลาปอกมะพร้าวก็จะใช้เสียม แต่ถ้ามีการย่างมะพร้าวแห้งจะใช้วิธีย่างบนเตาแบบโบราณ นอกจากนี้วิถีชีวิตการทำสวนมะพร้าวยังบ่งบอกถึงความเป็นมาและการยกมรดกให้ลูกหลาน มีเรื่องเล่ากันว่า “*พ่อแม่จะเลือกสืบทอดการทำสวนมะพร้าวให้กับลูกหลาน โดยเลือกเฟ้นจากพฤติกรรมของลูกเป็นเกณฑ์ตัดสิน คนไหน*

ขยันหมั่นเพียรในการทำกิน ก็ยกสวนที่อยู่ใกล้ขอบถนนให้ แต่ถ้าคนไหนมีพฤติกรรมเกเรไม่เอาถ่ายก็ดัดสันดานให้รู้ถึงความยากลำบาก ด้วยการยกสวนมะพร้าวที่อยู่ขอบถนนและอยู่ลึกติดริมทะเลให้" ต่อมาการผลิตมะพร้าวเริ่มลดน้อยลงเพราะพื้นที่การปลูกลดลง ชาวเกาะสมุยไม่น้อยที่ยอมขายที่ดินให้กับนายทุนในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างอสังหาริมทรัพย์และจับจองที่ดินเพื่อการค้า ปัจจุบันการผลิตมะพร้าวได้ถูกฟื้นฟูและแปรรูปผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้รับความสนใจและมีผู้บริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์ภายใต้สัญลักษณ์ "สปาโก้" ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปมะพร้าวรายใหญ่ที่สุดในอำเภอเกาะสมุย ใช้วัตถุดิบการผลิตที่เป็นมะพร้าวเกาะสมุย มีเครือข่ายการผลิตเป็นกลุ่มทำให้นักท่องเที่ยวหลายกลุ่มได้รู้จักการผลิตที่นี้ แต่อย่างไรก็ตามมะพร้าวพื้นที่เกาะสมุยก็มิได้เพาะปลูกให้เท่ากับพื้นที่มะพร้าวในอดีตได้ แม้จะมีโครงการของภาครัฐรวมกับเอกชนรณรงค์โครงการคืนมะพร้าวเกาะสมุย เพราะสิ่งที่รับปัจจุบันในการผลิตมะพร้าวคือผลกระทบจากศัตรูพืชทำลายยอดอ่อนของต้นมะพร้าวและสภาพอากาศที่แปรปรวน อีกทั้งผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจการทำธุรกิจท่องเที่ยวมากกว่าการทำสวนมะพร้าวเหมือนในอดีตที่ผ่านมา (เสนีย์ ใจเย็นและสำนวน ใจเย็น, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ส่วนการผลิตและบริโภคผักพื้นบ้านของคนเกาะสมุยและเกาะพะงัน เดิมมีการปลูกผักพื้นบ้านตามบริเวณบ้านเรือน และมีการแบ่งปันกันเพื่อนบ้าน เช่น ผักบุ้ง พริก มะเขือ ถั่ว ผักกูด กระถิน ใบทองหลาง เล็บครุฑ เป็นต้น ซึ่งเป็นผักที่ใช้รับประทานร่วมกับอาหารประเภทอื่น ๆ เรียกรวมกันว่า "ผักเหนาะ" บางจังหวัดเรียกว่า "ผักเกล็ด" หรือ "ผักเหมือด" ผักที่นิยมนำมากินกับน้ำพริกกันมากคือ สะตอ ใบและยอดมะกอกอ่อน ลูกเนียง ลูกเนียงหมาน ใบแมงลัก ใบโหระพา ลูกฉิ่ง ยอดมังค่า ยอดมะตูม ยอดจิก ยอดมะม่วง ลูกละไม ลูกเหรียง เป็นต้น

นอกจากการผลิตและบริโภคพืช ผักและผลไม้เป็นอาหารแล้ว การผลิตและบริโภคสัตว์ก็เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของผู้คน ในอดีตคนเกาะสมุยและเกาะพะงันหาสัตว์จากทรัพยากรในทะเลหรือชายฝั่งมาบริโภค โดยเฉพาะการทำประมงพื้นบ้านที่เป็นประมงน้ำเค็ม ซึ่งเป็นอาชีพอย่างหนึ่งของคนเกาะสมุยและเกาะพะงัน ในการทำประมงพื้นบ้านนั้นถือเป็นการผลิตที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ แต่เดิมมีการทำประมงรอบเกาะอยู่ตามริมชายฝั่งทะเลของหมู่บ้านต่าง ๆ รอบเกาะ ขั้นตอนการผลิตหรืออาหารทะเลชนิดต่าง ๆ นั้น ใช้เรือพายสร้างขึ้นเองจากไม้ตามธรรมชาติ แต่ก็มีบ้างคนที่ไปหามาจากตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เมื่อถึงเวลาออกมาหาปลาจะใช้ไฟที่เรียกว่า "ไฟไต้" ต่อมาเป็นตะเกียงพายุ ซึ่งในเรือลำหนึ่งจะมีคนหาปลา 4 คน และมีนายพาหนะหรือทำหน้าที่พายเรือ 1 คน ผลผลิตจากการหาของทะเลเพื่อบริโภคนั้นมีปลา หอย หมึก กุ้ง ส่วนใหญ่แล้วใช้บริโภคในครัวเรือนและจะไม่นิยมขายกัน แต่จะแบ่งเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน

ตามแต่กำลังที่หามาได้ แต่จะไม่นำไปแลกกันแต่อย่างใด ส่วนใหญ่ชาวบ้านทุกครัวเรือนสามารถมาปลาจากทะเลมาเพื่อบริโภคได้เอง ซึ่งอาหารทะเลที่หามาได้นิยมถนอมอาหารเก็บไว้ด้วยการแปรรูปอาหารให้เป็นอาหารแห้ง เช่น ตากแห้ง รมควัน หมักเกลือ ดอง เป็นต้น แต่ต่อมามีพ่อค้าต่างถิ่นเข้ามารับซื้อชาว ประมงเริ่มจำหน่ายปลาทะเลที่เหลือจากบริโภคในครัวเรือน และพัฒนานำไปจำหน่ายตามตลาดสดและร้านอาหารทำให้มีรายได้เสริม คนเกาะสมุยมีการส่งขายปลาไปยังตลาดบ้านดอนมากกว่าที่จะขายให้คนเกาะสมุยบริโภคกันเอง เพราะราคาขายได้ราคาที่สูงกว่า แต่เมื่อเวลาผ่านไปทำให้การรับประทานอาหารของเปลี่ยนแปลงไปเนื่องความเชื่อการรับประทานอาหารทะเลมาก ๆ อาจเป็นโรคตาลขโมย จึงทำให้คนเกาะสมุยหลีกเลี่ยงการรับประทานทุกวัน แต่บ้างคนคิดว่าการรับประทานอาหารปลาดิบจะทำให้บำรุงสมองและทางเพศ (เสนีย์ ใจเย็น, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เพราะว่าอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปิดรับนักท่องเที่ยวและคนภายนอกเพิ่มขึ้น ทำให้ต่างชาติตะวันตกนำวัฒนธรรมและแพร่กระจายสู่การปฏิบัติของผู้คนในพื้นที่และคนต่างถิ่นของเกาะสมุยและเกาะพะงัน ดังนั้นยิ่งทำให้วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคของต่างชาติตะวันตกที่เป็นพลวัตต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแบบจารีตการผลิตและการบริโภคเป็นนวัตกรรมการผลิตและการบริโภคสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคของต่างชาติตะวันตกส่วนใหญ่แล้วเป็นการผลิตและบริโภคอาหารในชีวิตประจำวันทั้งการผลิตอาหารประเภทพืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ ในส่วนการผลิตอาหารมีการพัฒนาโดยใช้นวัตกรรมการผลิตหรือนวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ ในลักษณะอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป ผลิตใส่บรรจุภัณฑ์พร้อมรับประทานและสะดวกในการซื้อหาตามร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร โรงแรม และห้างสรรพสินค้าต่างๆ ซึ่งการผลิตอาหารบริโภคของต่างชาติตะวันตกนิยมทำอย่างง่าย ๆ โดยไม่ให้ต้องเสียเวลาหุงต้มนาน แต่คำนึงถึงคุณภาพของอาหารมาก ไม่ว่าจะเป็นอาหารประเภทขนมปัง ธัญพืช เนื้อสัตว์ เครื่องดื่มและน้ำผลไม้ เช่น ขนมปัง ซุป เนย แยม สลัด เบเกอรี่ ฟิซซ่า สปาเก็ตตี้ เบคอน ไส้กรอก ช็อคโกแลต แฮม แซนวิส ฟองดู กาแฟ ไวด์ ฯลฯ อาหารเหล่านี้นิยมจัดรูปแบบการรับประทานอาหารตามแบบในรูปแบบค็อกเทล (Cocktail Party) แบบบุฟเฟต์ (Buffet) แบบอาหารชุด (Set Menu) อย่างกรณีชาวตะวันตกชาติฝรั่งเศสจะให้ความสำคัญรูปแบบการรับประทานต้องมีอุปกรณ์ประกอบการรับประทานอาหารครบชุดเป็นระเบียบ เช่น วิธีการใช้ช้อนส้อม การใช้แก้ว การจัดผ้าปูโต๊ะอาหาร

การเสิร์ฟอาหาร และที่สำคัญมารยาทและการแต่งกายในการร่วมโต๊ะรับประทานอาหาร เป็นต้น (เสาวนีย์ สุรมาส, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16-18 กรกฎาคม 2554)

ปัจจุบันช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคอาหารของชาวต่างชาติตะวันตกมีนักลงทุนต่างชาติและคนไทยเข้ามาทุนและเปิดกิจการต่างๆ ได้แก่ เทสโก้โลตัส, บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์, ท็อป ซูปเปอร์มาร์เก็ต, แม็คโคร, ร้านแฟมิลี่มาร์ท, ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น, อันดามัน สเต็ก เฮ้าส์แอนด์ซีฟู้ด เรสเทอรองท์, ร้าน KFC, ร้านแมคโดนัลด์ ร้าน Star Bug, ร้าน Premier food wine, ร้าน connection wine และร้าน pizza company ส่วนร้านอาหารในพื้นที่เกาะสมุยที่นิยมเลือกรับประทานคือ อันดามัน สเต็ก เฮ้าส์แอนด์ซีฟู้ด เรสเทอรองท์ สำหรับพื้นที่เกาะพะงันที่นิยมรับประทาน ได้แก่ พะงัน เบย์ชอร์ รีสอร์ท (Phangan Bay Shore Resort) Bayshore Restaurant เป็นต้น (เอี่ยม ศรีแสง และวนิดา แสเมลโรด, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม และวันที่ 16 กรกฎาคม 2554) นอกจากนี้การรับประทานอาหารตามแบบตะวันตกของนักท่องเที่ยวต่างชาติและค่านิยมการบริโภคตามสากลที่เป็นนิยมของคนทำงานและคนมีฐานะในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน ส่วนใหญ่แล้วนิยมจับจ่ายใช้สอยและรับประทานอาหารตามแบบตะวันตก รวมถึงนิยมเลือกซื้อผักปลอดสารพิษแถวตำบลตลิ่งงามที่ร้านสมุยไฮโดรโปรนิกส์ ร้านสมุยไฮโดรบอย ร้านไกรวินิต และร้านผักปลอดสารพิษยังมีที่ปลายแหลมเกาะพะงัน แต่สำหรับร้านอาหารหรือโรงแรมจะใช้พืช ผักและผลไม้จำนวนมาก ๆ ในการทำอาหาร ส่วนใหญ่มีการสั่งซื้อพืช ผัก และผลไม้จากจังหวัดราชบุรี ตลาดไทย ตลาดหัวอิฐ จังหวัดนครศรีธรรมราช ถ้าเป็นอาหารบางชนิดที่จำเป็นต้องใช้พืชและผักจากต่างประเทศ (ศรีวรัตน์ โชติกรณ์ และอารี หิตะวัฒนกุล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 และ 18 กรกฎาคม 2554) โดยเฉพาะอาหารตะวันตกที่คนส่วนใหญ่นิยมบริโภคกันมากขึ้นตามรสนิยมการบริโภคแม้กระทั่งคนไทย อย่างร้านอาหารศาลาไทยที่หาดละไมในอำเภอเกาะสมุยที่ผู้คนทั้งคนต่างชาติและคนไทยนิยมไปบริโภคเป็นประจำ ดังนั้นการผลิตและบริโภคที่มิได้ผลิตเองและต้องสั่งซื้อจากนอกฝั่งเกาะสมุยและเกาะพะงัน ยิ่งไปกว่านั้นการบริโภคอาหารชาติตะวันตกของคนเกาะสมุยและเกาะพะงันในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเทียบกับการบริโภคข้าวในกลุ่มอายุวัยเด็กและวัยรุ่น เพราะการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์จึงทำให้นิยมบริโภคกัน

3.2 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม

ในส่วนของวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคเครื่องนุ่งห่มของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันดั้งเดิม ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันส่วนใหญ่ไม่มีการผลิต แต่จะซื้อจากตลาดบ้านดอน หลังจากที่มีการบรรทุกมะพร้าวไปขาย ทำให้

ชาวบ้านได้ซื้อเสื้อผ้าตามสมัยนิยมมาฝากลูกหลาน ต่อมาเมื่อมีตลาดในเกาะสมุยโดยมีคนจีนบริเวณชุมชนบ้านหน้าทอนที่เป็นคนจีนได้เปิดร้านค้าเสื้อผ้า ทำให้คนในชุมชนได้บริโภคเสื้อผ้านุ่งห่มมากมายและหลากหลาย ซึ่งการบริโภคเครื่องนุ่งห่มนี้แท้จริงแล้วนิยมการแต่งกายตามความนิยมที่ได้จากสังคมตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่ประเทศได้ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศและมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกาย ทำให้มีการสั่งซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับต่าง ๆ เข้ามา โดยเฉพาะแฟชั่นนิยมของนักเรียนไทยที่ไปศึกษายังต่างประเทศและรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตก ซึ่งคนเกาะสมุยและคนเกาะพะงันก็เช่นเดียวกันที่ส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศ ได้นำเอารูปแบบและวิถีทางการดำเนินชีวิตบางประการเข้ามา เช่น การสังสรรค์ การจัดเลี้ยงที่เรียกว่า “ปาร์ตี้ (Party)” เป็นต้น จึงทำให้ผู้คนนิยมแต่งกายแบบตะวันตกมากขึ้นเพื่อไปงานเลี้ยงหรืองานสังสรรค์ หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การแต่งกายหรือนุ่งห่มแบบตะวันตกมีการบริโภคมากขึ้น รวมไปถึงทรงผม การแต่งหน้าและรองเท้าแบบแฟชั่นต่าง ๆ

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้าหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปิดรับนักท่องเที่ยวและคนภายนอกเพิ่มขึ้น ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคเครื่องนุ่งห่มต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตเป็นพลวัตต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแบบจารีตการผลิตและการบริโภคเป็นนวัตกรรมการผลิตและการบริโภคสมัยใหม่ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่มของชาวต่างชาติตะวันตกแพร่กระจายสู่การปฏิบัติของผู้คนในพื้นที่และคนต่างถิ่นของเกาะสมุยและเกาะพะงัน ในส่วนการผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มผลิตเหมาะสภาพภูมิอากาศของประเทศในทวีปยุโรป อเมริกา และชนชาติในกลุ่มสแกนดิเนเวีย โดยทั่วไปแล้วในชีวิตประจำวันชาวตะวันตกที่เป็นคนอเมริกันให้ความสำคัญกับเรื่องการแต่งกายความสบายตัว body comfort มากกว่าที่จะให้ fashion ส่วนชาติอังกฤษและฝรั่งเศสให้ความสำคัญการแต่งกายที่เป็นระเบียบถูกกาลเทศะและเรียบร้อย การผลิตเสื้อผ้าของชาติตะวันตกมีการพัฒนาสนองความต้องการของผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสำหรับคนสูงและตัวใหญ่เป็นพิเศษ มีบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งส่งออกและนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้ผู้คนเลือกบริโภคเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มหลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญการแต่งกายตามแบบสากลเข้ามามีบทบาทในงานพิธีการและวัฒนธรรมการแต่งกายของคนทำงาน แต่ในชีวิตประจำวันหรือสถานที่ท่องเที่ยวชาวต่างชาติตะวันตกนิยมแต่งกายแบบสบายๆ และใส่เสื้อผ้าน้อยชิ้นตามแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พักตากอากาศ ซึ่งวัฒนธรรมการแต่งกายนี้ได้พัฒนาแพร่กระจายไปสถานที่ท่องเที่ยวทั่วโลกในปัจจุบัน

ปัจจุบันช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ตามแบบตะวันตก ได้มีการผลิตทั้งส่งออกและนำเข้าโดยโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ และกระจายสินค้าจำหน่ายเพื่อการบริโภคตามสมัยนิยมหรือเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากแฟชั่นจากทุกมุมโลกและการพัฒนาเข้าสู่สมัยเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายเป็นไปตามแฟชั่นตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้ผู้คนทั้งในกลุ่มวัยรุ่น คนทำงานและนักท่องเที่ยวที่เป็นชาติตะวันตกและชาติอื่น ๆ รวมถึงคนไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวและตั้งถิ่นฐานการทำมาหากินนิยมแต่งกายหรือบริโภคเครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ตามสังคมชาติตะวันตกมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันการบริโภควัฒนธรรมการแต่งกายของผู้คนที่มากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและพบเห็นในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องปกติในพื้นที่การท่องเที่ยว เช่น การใส่ชุดว่ายน้ำทั้งแบบเต็มตัวและผ้าน้อยชิ้น หรือไม่บางคนก็ไม่ใส่เสื้อผ้ามีแต่ปิดผ้าครึ่งตัวนอนอาบแดดแถวชายหาด และบางคนก็ใส่เสื้อผ้าบาง ๆ นั่งรับประทานอาหารตามร้านค้า แต่งตัวตามสบายแบบตะวันตก ทำให้คนไทยที่มาท่องเที่ยวถ้าไม่แต่งกายแบบชาวตะวันตกมาเดินแถวชายหาดก็เป็นสิ่งผิดปกติเพราะไม่กลมกลืนการสถานที่ท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้นค่านิยมที่หญิงไทยที่เข้ามาในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันนิยมเป็นเมียเช่าผู้ชายชาวต่างชาติตะวันตกยากที่จะควบคุมดูแลนิยมรับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตกที่ขัดกับวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้น เช่น นุ่งน้อยห่มน้อย เสื้อผ้าน้อยชิ้น นุ่งกระโปรงสั้นเหนือเข่าจนเห็นขาอ่อน ใส่เสื้อเปิดพุงหรือรัดรูป ใส่เสื้อสายเดี่ยว เสื้อผ้ามีลวดลายฉูดฉาย สวมรองเท้าส้นสูง กางเกงผ้ายีนส์ขาด เป็นต้น อีกทั้งเมื่อถึงเทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้ในพื้นที่เกาะพะงัน การแต่งกายของนักท่องเที่ยวต่างชาติชาวตะวันตกนิยมแต่งตัวโป๊เปลือย ถือเครื่องดื่มและทาสีตามร่างกายทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการบริโภคที่แพร่กระจายและเลียนแบบของนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติ มีการนิยมและนำวัฒนธรรมของชาติตะวันตกไปบริโภคตามสถานที่ต่างๆ นอกชุมชนหรือบนฝั่ง กลายเป็นรสนิยมการบริโภคและพฤติกรรมเลียนแบบของกลุ่มวัยรุ่นและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตต่อเยาวชนและผู้คนดั้งเดิมในแง่มุมที่มิสามารถกล่าวตักเตือนบุตรหลานให้ปฏิบัติทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนอีกด้วย (สมสุข ธนวนิชนาม และวนิดา อินแสงแวง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554)

3.3 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย/ เครื่องใช้ไม้สอย

ในส่วนของวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเรื่องที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอยถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของดำรงชีวิตอย่างหนึ่งเช่นกัน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคที่อยู่อาศัย/เครื่องใช้ไม้สอยดั้งเดิมของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 4 คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการสร้างที่อยู่อาศัยแบบเรือนไทยภาคใต้แบบเรือนเครื่องสับยกใต้ถุนสูงโล่ง การสร้างบ้านตามชายฝั่งทะเลซึ่งพื้นดินเป็นดินปนกับทราย จะใช้แท่งหินหรือคอนกรีตฝังลงในดิน ก่อนที่จะนำเสาบ้านมาวาง แล้วจึงยึดเสาบ้านและแท่งหินไว้ มีวัสดุในการสร้างบ้านที่หาได้ง่ายมากขึ้นทำให้นิยมสร้างบ้านหลังคาทรงปั้นหยา อย่างที่ถนนสายกลางหน้าทอนมีสิ่งปลูกสร้างบ้านไม้เก่าแก่สวยงามอายุเกือบ ๆ ร้อยปี และที่ตำบลหน้าเมืองที่เป็นชุมชนเก่าแก่ สำหรับการผลิตและบริโภคเครื่องใช้ไม้สอยความเป็นอยู่ของคนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีความเรียบง่าย พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการทำมาหากิน สร้างที่อยู่อาศัยและสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนด้วยตนเอง ใช้วัสดุที่มาหาได้จากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก หรือไม่ก็นำไปแลกซื้อขายกับพ่อค้าคนจีน อย่างการผลิตมะพร้าวจะแปรรูปชิ้นส่วนของมะพร้าวมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ภายในครัวเรือน คนเกาะสมุยมีการแปรรูปมะพร้าวแห้งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านก่อนปีพ.ศ. 2540 กลายเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง เช่น การใช้กะลามะพร้าวในการทำภาชนะตักน้ำ ช้อนชนิดต่าง ๆ และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน ซึ่งสาเหตุที่แปรรูปมะพร้าวเป็นของใช้ในบ้านเพราะการหาวัตถุดิบอื่น ๆ ทำได้ยาก ต้องอาศัยภูมิปัญญาและวัตถุที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก ต่อมามีคนภายนอกเข้าในชุมชนได้นำสินค้าภายนอกชุมชนเข้ามา ได้แก่ ตะเกียงโบราณ กลองมโหระทึก โคมไฟ แจกันเคลือบ ถ้วยชามกระเบื้องเคลือบ โอ่งมังกร มีดดาบ เครื่องทองเหลือง เครื่องลายคราม กรงนกเขา เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโม่แป้ง เครื่องจักสาน เป็นต้น ปัจจุบันเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้มีให้เห็นที่หอวัฒนธรรมบ้านละไม วัดละไม สำหรับการผลิตเครื่องถ้วยชามและเครื่องเคลือบนั้นได้รับจากวัฒนธรรมต่างชาติที่ผลิตและนำมาจำหน่ายในพื้นที่มาตั้งแต่โบราณแล้ว แต่ที่คนเกาะสมุยผลิตขึ้นใช้เองส่วนใหญ่เป็นหม้อดินที่ใช้ในครัวเรือน

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ที่อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปิดรับนักท่องเที่ยวและคนภายนอกเพิ่มขึ้น ซึ่งชาวต่างชาติตะวันตกมีวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ตามแบบตะวันตก มีการผลิตที่อยู่อาศัยที่เหมาะกับภูมิอากาศและยุคสมัย ใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุก่อสร้างใหม่ ๆ ที่ได้จากวิวัฒนาการทางอุตสาหกรรมในการสร้างบ้านชั้นเดี่ยว บ้านสองชั้น ทาวน์เฮาส์ โรงงานหรือออฟฟิศ ตึกแถว อพาร์ทเม้นท์ โรงแรม นอกจากนี้เครื่องใช้ไม้สอยรวมไปถึงเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับผู้อยู่อาศัย ทำให้ชาวต่างชาติตะวันตกนำวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคและแพร่กระจายสู่การปฏิบัติของผู้คนหลายประเทศโดยเฉพาะตามแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักตากอากาศ เมื่อชาวต่างชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานและพักอาศัยในประเทศไทย ทำให้ชาวไทยบางกลุ่มและนักธุรกิจ

ต่างชาติที่เข้ามาลงทุนสร้างที่พักตากอากาศแบบทรงยุโรป และเปิดกิจการมากมายบนเกาะสมุย ในช่วงปี พ.ศ. 2542 มีการสร้างรีสอร์ทที่ติดกับชายหาดในปีนี้ด้วย เมื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแห่มาท่องเที่ยวทั้งเกาะสมุยและเกาะพะงันปีละมากกว่า 800,000 คน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปีไม่ต่ำกว่าหมื่นล้านบาท สำหรับการผลิตและบริโภคเครื่องใช้ไม้สอยส่วนใหญ่มีทั้งที่เป็นโลหะ อลูมิเนียม และพลาสติก ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ที่มีราคาแพงและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเพื่อประดับที่อยู่อาศัยลักษณะตามแนวตะวันตกให้ความเกิดสะดวกสบายและน่าอยู่

ปัจจุบันนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 10 ที่อยู่อาศัยของผู้คนที่เปิดบริการให้นักท่องเที่ยวมีมากกว่า 400 กว่าแห่ง จำนวนห้องพักมีสูงถึง 15,000 กว่าห้อง และมีผู้คนมาใช้บริการมากกว่า 200,000 คนต่อปี และถ้าเป็นชาวต่างชาติพักอาศัยนานเป็นมากว่า 7 วัน (เอี่ยม ศรีแสง และเยาวเรศ เกษอุดม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคมและ 16 กรกฎาคม 2554) ซึ่งที่อยู่อาศัยหรือบ้านพักตามอากาศได้สร้างโดยชาวต่างชาติที่มาลงทุนหรือมีหุ้นส่วนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีบ้านแบบไทยผสมยุโรปและตะวันตกมากขึ้น ใช้วัสดุก่อสร้างราคาแพง มีเฟอร์นิเจอร์ครบครัน มีที่จอดรถ มีห้องอำนวยความสะดวกหลายห้อง นอกจากนี้การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือนหาซื้อมาบริโภคสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว เพราะมีจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส บิ๊กซี ร้านเฟิร์นเฟอร์นิเจอร์ ร้านยังนำเฟอร์นิเจอร์ และตามร้านเฟอร์นิเจอร์ทั่วไป ซึ่งมีเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือนและสิ่งขอตกแต่งบ้านหรือร้านค้าให้เลือกตามใจชอบมากมาย อีกทั้งมีการผลิตและรูปแบบที่ใกล้เคียงตะวันตกมากขึ้น จึงทำให้คนในท้องถิ่นและต่างถิ่นนิยมซื้อมาบริโภค กลายเป็นค่านิยมของผู้คนที่ต้องมีเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้านพักตากอากาศ โรงแรม ร้านอาหารหรือสถานที่ทำงาน การมีเฟอร์นิเจอร์บริการครบครันในห้องนอน ห้องรับแขก ห้องน้ำ และห้องนั่งเล่น เช่น โซฟา โคมไฟ เตียงและที่นอน แอร์ พัดลม อ่างอาบน้ำ ภาพฝาผนัง ทีวี เคเบิ้ลทีวี จานดาวเทียม โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องเสียง ตู้เกม ตู้เย็น เครื่องซักผ้าแบบหยอดเหรียญ ตู้กดน้ำดื่ม ฯลฯ และในห้องครัวหรือห้องรับประทานอาหารตามโรงแรมต่าง ๆ จัดรูปแบบหรือวิธีการรับประทานอาหารแบบตะวันตกมีของตกแต่งแยกประเภทไว้ ช้อน ส้อม มีด ถ้วย ชาม ผ้ารองแก้ว ที่เช็ดปาก ฯลฯ นอกจากนี้บริเวณที่อยู่อาศัยยังมีสวนหย่อม สระว่ายน้ำ ลานเบียร์ สนามกอร์ฟขนาดเล็ก ที่จอดรถ ฯลฯ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและผู้พักอาศัย (อโนทัย มีเดช และอารี หิตะวัฒนกุล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 และ 18 กรกฎาคม 2554) อีกทั้งมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย นอกจากการสร้างบ้านแล้วที่อยู่ที่เปิดบริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังมีโรงแรมตั้งแต่ 2-5 ดาว ราคาอยู่ที่

700-10,000 บาทต่อวัน ทั้งบ้านพักตากอากาศและโรงแรม ส่วนใหญ่มีมากบริเวณหาดเฉวง หาดละไม หาดแม่น้ำ หาดบ่อผุด หาดเชิงมน ในพื้นที่หาดเฉวงที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเกาะสมุยเป็นพื้นที่หาดใหญ่ที่สุดและมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากที่สุดเต็มไปด้วยสถานบันเทิงมากมายคึกคักมากยามค่ำคืน มีทั้งโรงแรมหรูหรา เกสต์เฮ้าส์ บาร์เบียร์ ได้แก่ โรงแรมเซ็ลทรัลสมุยบีชรีสอร์ท เฉวงรีเจนท์บีชรีสอร์ท ชบาคาบาน่าบีชรีสอร์ทแอนด์สปา บ้านหาดงามบูติกรีสอร์ท เฉวงบีชคอมเบอร์ อมารีปาล์มรีฟรีสอร์ท เฉวงบลูลากูน บ้านสมุยรีสอร์ท ชบาสมุยรีสอร์ท โนราบีชรีสอร์ทแอนด์สปา เฉวงบุรีรีสอร์ท บานาน่าแฟนซีสมุย เฟิร์สบังกะโลบีชรีสอร์ท ไอยราบีชโฮเทลแอนด์พลาซ่า เทรดไวด์คอทเทจ เฉวงเบย์วิวรีสอร์ท สมุยนาเทียนรีสอร์ท อิมเพียนารีสอร์ทสมุย เฉวงรีสอร์ท มาลิบูบีชรีสอร์ทเดอะแฟร์เฮาส์บีชรีสอร์ท ปาปิลอนรีสอร์ท สมุยเฟิร์สเฮ้าโฮเทล สมุยพาราไดส์เฉวง เฉวงวิลล่า พื้นที่หาดละไมที่ยังคงมีหาดทรายขาวสะอาดเหมาะสำหรับเล่นน้ำของนักเที่ยวทำให้มีโรงแรม รีสอร์ทและบาร์เบียร์มากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ละไมวิลล่าบุรีรายารีสอร์ทแอนด์สปา พาวิลเลี่ยนสมุยบูติกรีสอร์ท ไทยวิลล่ารีสอร์ทแอนด์สปา ไทยเฮาส์บีชรีสอร์ท ซีรีนฮิลล์รีสอร์ทแอนด์สปา จังเกิ้ลปาร์ครีสอร์ท สมุยเบย์วิววิลล่าแอนด์รีสอร์ท แมนโกวิลเลจอโลฮารีสอร์ท ร็อกกี้รีสอร์ท สมุยยาค์ทคลับ สมุยลากูนารีสอร์ท สมุยออร์คิดรีสอร์ท สมุยปาร์ครีสอร์ทออร์คิดสวีท สมุยบีชรีสอร์ท เป็นต้น ส่วนในพื้นที่หาดบ่อผุดตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของเกาะสมุยซึ่งบริเวณนี้เคยเป็นแหล่งชุมชนชาวประมงเก่าแก่ของเกาะสมุยปัจจุบันกลายเป็นแหล่งร้านอาหารทะเลต่างๆ ที่ขึ้นชื่อและมีราคาแพง ประกอบกับเป็นแหล่งศูนย์กลางของรีสอร์ทและโรงแรมมีชื่อเสียงมากมาย ได้แก่ บ่อผุดรีสอร์ทแอนด์สปา อนันตรารีสอร์ทแอนด์สปา บ้านดารารีสอร์ทแอนด์สปา บ้านแก้วเรือนขวัญ ลาวานารีสอร์ท พีซรีสอร์ท สมุยปาล์มบีชรีสอร์ท ซันเดย์แซนชิวเอริรีสอร์ทแอนด์สปา สไมล์เฮ้ารีสอร์ท โคโมรีสอร์ท แซนดี้รีสอร์ท พื้นที่หาดแม่น้ำเป็นพื้นที่ยังมีคนท้องถิ่นอาศัยอยู่บ้างเพราะเป็นชุมชนเก่าแก่นับร้อยปี มีท่าเรือไปเกาะพะงัน และทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบางคนนิยมมาพักอาศัยรีสอร์ทในบริเวณนี้ ได้แก่ นภาลัยสมุยรีสอร์ท สันติบุรีดุสิตรีสอร์ท พาราไดส์บีชรีสอร์ท อมารีวิคตอเรียรีสอร์ท บ้านฟ้ารีสอร์ท แฮร์รี่บังกะโลรีสอร์ท พินนาเคิลสมุยรีสอร์ทแอนด์สปา ส่วนพื้นที่หาดเชิงมนเป็นชายหาดแคบๆ ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของเกาะสมุยมีโรงแรมและรีสอร์ทหลายแห่ง เช่น สมุยเพนนินซูล่าสปาแอนด์รีสอร์ท โรงแรมเดอะไวท์เฮ้าส์ โรงแรมเมืองกุเรปัน สมุยฮันนี่คอทเทจ โนวาสมุยรีสอร์ท อาร์คบาร์การ์เด้นน์บีชรีสอร์ท สมุยบีชอพาร์ตเม้นท์ โรงแรมสมุยพลาซ่า เป็นต้น (กัลยา สุวรรณรัตน์ และอารี หิตะวัฒนกุล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 และ 18 กรกฎาคม 2554) นอกจากนี้ยังมีบังกะโล ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึกต่างๆ ผับ บาร์ ดิสโก้เทค บาร์เบียร์ สนามกอล์ฟ หลายแห่งอยู่ทั่วรอบเกาะสมุย ซึ่งนับว่าทุก

ตารางนิ้วของพื้นที่เกาะสมุยเป็นแหล่งทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของผู้คน ทำให้ราคาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ มีราคาแพงหลายเท่าตัว ดังนั้นการซื้อขายและแลกเปลี่ยนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ระหว่างชาวไทยและชาวต่างชาติและระหว่างชาวต่างชาติด้วยกันเป็นที่เก็งกำไรในระยะสั้น เห็นได้จากชาวตะวันตกที่ซื้อบ้านพักตามอากาศจากชาวไทยในราคาไม่ถึง 10 ล้านบาท แต่เวลาขายก็ขายให้กับชาวต่างชาติด้วยกันราคามากกว่า 10 ล้านบาท (เอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) และมีการเปลี่ยนมือกันเป็นเจ้าของกันไปเรื่อย ๆ โดยมิได้เสียภาษีให้กับรัฐ ซึ่งแต่ละปีจะมีพบเห็นในลักษณะนี้ค่อยข้างมาก ทำให้เกาะสมุยดั้งเดิมน้อยมากที่คิดจะอยู่เกาะสมุย คนเกาะสมุยหลายคนขายที่ดินให้กับชาวต่างชาติและไปซื้อที่ดินและที่อยู่อาศัยต่างอำเภอ เช่น อำเภอเมืองกาญจนดิษฐ์ ดอนสัก เป็นต้น หรือไม่ก็ไปซื้อที่สร้างสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน นอกจากนี้การสร้างที่อยู่อาศัย แหล่งทำมาหากิน แหล่งบันเทิงในพื้นที่เกาะสมุยปัจจุบันมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปีก็ยิ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในพื้นที่ดั้งเดิม แต่ที่เห็นได้ชัดเมื่อที่อยู่อาศัย แหล่งทำมาหากิน แหล่งบันเทิงบางพื้นที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง ประกาศขายทอดตลาดก็ยิ่งน่าวิตกกังวลแนวโน้มอนาคตการใช้ชีวิตของผู้คนเพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกทำลาย แต่กลับไม่ได้รับการตอบสนองจากชาวต่างชาติเท่าที่ควร อีกทั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่อสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่เกาะสมุยบางบริษัทมีหุ้นส่วนของชาวต่างชาติตะวันตกเข้ามาเก็งกำไรเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนั้นนักลงทุนชาวต่างชาติที่มาเปิดกิจการมากมายบนเกาะสมุยและเป็นสื่อศูนย์กลางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในการขายที่ดิน บ้านที่อยู่อาศัย และบ้านพักตากอากาศ ทำให้หุ้นส่วนชาวต่างชาติขยายอาณาเขตการเก็งกำไรอสังหาริมทรัพย์เข้าไปในพื้นที่เกาะพะงันอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ยิ่งชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันปล่อยให้ชาวต่างชาติเข้ามีสิทธิ์เข้ามาเป็นเจ้าของที่ดินมากขึ้นทวีคูณก็ยิ่งทำให้ประชากรชาวเกาะสมุยหรือลูกหลานชาวเกาะสมุยก็ยิ่งลดน้อยลง แม้กระทั่งวัดวาอารามที่มีอยู่ในเกาะสมุยธุรกิจการท่องเที่ยวทำให้วัดหลายแห่งปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินทางพุทธศาสนาดั้งเดิม นิยมปรับปรุงหรือตกแต่งสถานที่พระพุทธรูป และสร้างวัตถุมงคล ให้เป็นที่ถูกใจชาวต่างชาติหรือนักท่องเที่ยวเพื่อหวังการบริจาคปัจจัยจึงทำให้วัฒนธรรมการบริโภคทางศาสนาของผู้คนเปลี่ยนไป (อัยการ ม้าถาวร และเลิศเชาว์ เรืองจันทร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 และ 17 กรกฎาคม 2554)

3.4 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรค

ในส่วนของวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรคถือว่าเป็นปัจจัยสี่อย่างหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต แต่เดิมการผลิตและบริโภคยารักษาโรคของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคที่หาได้จากธรรมชาติและนำมาผลิตเป็นยาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสมุนไพรที่ได้มีมา

จากพฤกษาชาติ สัตว์หรือแร่ธาตุ เป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ และยังมีพืชสมุนไพรบ้างชนิดที่ใช้บริโภคประจำวัน เช่น ขิง ข่า กระเทียม ตะไคร้ กระเพรา เป็นต้น พืชเหล่านี้มีทั้งแก้ไข้ ขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ เป็นต้น เมื่อการพัฒนาการรักษาโรคทำให้การผลิตและบริโภคยารักษาโรคปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีการพัฒนาโดยอาศัยนวัตกรรมการผลิตและบริโภคสมัยใหม่ผสมกับการรักษาโรคแบบตะวันตก

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปิดรับนักท่องเที่ยวและคนภายนอกเพิ่มขึ้น พืชและสัตว์ตามธรรมชาติที่อยู่ในป่าและแหล่งธรรมชาติได้ถูกบุกรุกและทำลายลง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงการผลิตและบริโภคยารักษาโรคต้องใช้กระบวนความรู้ทางการแพทย์และเครื่องมือทางการแพทย์สมัยใหม่ตามแบบตะวันตก ซึ่งการผลิตและบริโภคยารักษาโรคของชาติตะวันตกเป็นการแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ ที่มีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมและเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ มีระบบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ มีระบบการดูแลรักษาพยาบาลและการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล

ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ผู้คนส่วนใหญ่ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีโรคภัยไข้เจ็บนิยมรักษาที่โรงพยาบาลและคลินิก หรือไม่ก็ซื้อขายตามร้านขายยาแผนปัจจุบันมาบริโภค ในพื้นที่เกาะพะงันมีโรงพยาบาลเกาะพะงันที่เป็นของรัฐและโรงพยาบาลเอกชน 2 แห่งคือ โรงพยาบาลบ้านดอนอินเตอร์และไทยอินเตอร์ มีสถานีอนามัย 6 แห่ง คือ สถานีอนามัยตำบลเกาะพะงัน สถานีอนามัยตำบลบ้านใต้ สถานีอนามัยตำบลเกาะเต่า สถานีอนามัยบ้านโฉลกหลำ สถานีอนามัยบ้านท้องนายปาน และสถานีอนามัยบ้านหาดริ้น รวมถึงมีคลินิกแพทย์ 6 แห่ง คลินิกสถานพยาบาลและการผดุงครรภ์ 32 แห่ง ร้านขายยา 12 แห่ง สำหรับในพื้นที่เกาะสมุยมีโรงพยาบาลรัฐ 1 แห่งคือ โรงพยาบาลเกาะสมุย มีโรงพยาบาลเอกชน 4 แห่งคือ โรงพยาบาลบ้านดอนอินเตอร์ โรงพยาบาลไทยอินเตอร์เนชั่นแนล โรงพยาบาลกรุงเทพสมุย โรงพยาบาลสมุยอินเตอร์ ซึ่งสถานพยาบาลของเอกชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต และตำบลบ่อผุด เพื่อบริการนักท่องเที่ยวต่างชาติเสียส่วนใหญ่เพราะค่าใช้จ่ายในการรักษาค่อนข้างแพงมากพอสมควร ทำให้คนในพื้นที่บางกลุ่มที่มีรายได้น้อยไม่สามารถใช้บริการได้ แต่ก็ยังมีสถานีอนามัย 9 แห่งคือ สถานีอนามัยตำบลบ่อผุด สถานีอนามัยตำบลแม่น้ำ สถานีอนามัยตำบลมะเร็ต สถานีอนามัยตำบลลิปะน้อย สถานีอนามัยตำบลตลิ่งงาม สถานีอนามัยตำบลอ่างทอง สถานีอนามัยตำบลหน้าเมือง สถานีอนามัยบ้านเกาะพลวย และ

สถานีอนามัยบ้านเกาะแตนตำบลตลิ่งงาม ซึ่งสถานีอนามัยเหล่านี้มี 3 สถานีอนามัยมีผู้มาใช้บริการรักษาพยาบาลแต่ละเดือนมากกว่าสถานีอนามัยอื่นๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2554 คือสถานีอนามัยตำบลบ่อผุด สถานีอนามัยตำบลแม่น้ำ สถานีอนามัยตำบลมะเร็ต นอกจากนั้นยังมีคลินิกแพทย์ 23 แห่งทั้งคลินิกเฉพาะทางและทั่วไป สถานพยาบาล 21 แห่ง คลินิกแพทย์ไทย 1 แห่ง ร้านขายยาปัจจุบัน 97 แห่ง รวมถึงยังมียาประเภททั่วไปตามร้านสะดวกซื้อตลอด 24 ชั่วโมง ที่มีมากกว่า 50 แห่งรอบเกาะสมุยที่สามารถซื้อหายารักษาโรคมาบริโภคได้สะดวกมากขึ้นและเป็นทางเลือกในการรักษาโรคทั่วไป แต่ชาวต่างชาติตะวันตกส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมเลือกใช้บริการสถานพยาบาลเหล่านี้ ส่วนใหญ่ชาวต่างชาติที่มีฐานะหรือทำประกันสุขภาพนิยมรักษาตามโรงพยาบาลเอกชน รวมไปถึงชาวไทยในพื้นที่ที่มีฐานะดีก็นิยมรักษาโรงพยาบาลเอกชน นอกจากนี้เมื่อกล่าวถึงบุคลากรทางการแพทย์ในการรักษาโรคในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งในการรักษาการผลิตบุคลากรทางแพทย์เพื่อรองรับการรักษาผู้ป่วยในปัจจุบัน ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลเทคนิค เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัคร สาธารณประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ยังมีไม่เพียงพอในโรงพยาบาลของรัฐต่อความต้องการรักษาโรค อีกอย่างบุคลากรทางแพทย์เลือกปฏิบัติที่จะทำหน้าที่รักษาผู้ป่วยโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลที่หุ้นส่วนของชาวต่างชาติ เหตุผลเพราะว่าค่าตอบแทนและสวัสดิการสูงกว่า และมีเครื่องมือทางการแพทย์ที่ผลิตขึ้นอย่างทันสมัยรองรับมากพอกว่าโรงพยาบาลของรัฐ (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย, 2554)

ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันการป้องกันโรคติดต่อ พื้นที่เกาะสมุยมีการป้องกันโรคติดต่อระหว่างประเทศที่สำคัญสนามบินเกาะสมุยมีด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศเกาะสมุยทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับความปลอดภัย แต่ก็ยังมีโรคติดต่อในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 และโรคชิคุนกุนยาแพร่ระบาดพื้นที่การท่องเที่ยวเกาะสมุยและเกาะพะงันเพราะยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาเมืองผิดกฎหมายหรือไม่ได้แสดงอาการของโรคติดต่อในช่วงผ่านด่านตรวจจึงทำให้สถานพยาบาลหลายแห่งในพื้นที่ต้องเตรียมรับการแพร่ระบาดของโรคและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง (อุมา เรืองโรจน์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554) สำหรับการรักษาโรคหรือการดูแลรักษาสุขภาพที่ได้รับความนิยมบริโภคของชาวต่างชาติตะวันตกมาจากทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา เป็นเรื่องการดูแลรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรหรือเรียกว่า “สปา” ซึ่งธุรกิจสปาในพื้นที่เกาะสมุยเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาไทยกับวิทยาการสมัยใหม่หรือการนำเอานวัตกรรมการผลิตสมัยใหม่มาดัดแปลงผสมกับสมุนไพรพื้นบ้าน ซึ่งถือว่า

เป็นธุรกิจที่สร้างชื่อเสียงให้กับเกาะสมุย ยกระดับมาตรฐานนานาชาติดังคำว่าที่ว่า “สปาสมุย สปาโลก” ในปัจจุบันแหล่งสปามีให้บริการตามโรงแรมหรือรีสอร์ทและบ้านพักตากอากาศ และมีเปิดให้บริการเป็นศูนย์เฉพาะทาง เช่น นวดตัว นวดน้ำมัน นวดไทย นวดหน้า พอกตัว ขัดผิว อาบน้ำสมุนไพร อาบน้ำแร่ อบความร้อน อบไอน้ำ การบำบัดโดยการนวดหรือการใช้พฤกษาบำบัดที่มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติช่วยในการคลายเครียดและคลายเส้นปวดเมื่อย เป็นต้น ซึ่งการให้บริการสปาในลักษณะต่างๆ เหล่านี้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตะวันตกที่เป็นผู้หญิงจะนิยมบริโภคมากกว่าผู้ชาย แต่อย่างไรก็ตามการเปิดให้บริการสปาแต่ละแห่งในเกาะสมุยคนในพื้นที่น้อยมาที่จะใช้บริการ เพราะค่าบริการค่อยข้างแพงและธุรกิจสปานี้ส่วนใหญ่แล้วคนภายนอกชุมชนเข้ามาลงทุน แต่จ้างแรงงานคนในพื้นที่ และคนต่างด้าว ดังนั้นธุรกิจสปาหลายแห่งจึงมีแต่คนต่างถิ่นเป็นหลัก (เสนีย์ ใจเย็น และสำนวน ใจเย็น, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

3.5 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภค

ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันคนในพื้นที่อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติในการบริโภคและอุปโภคในครัวเรือนและการเกษตรกรรม พื้นที่เกาะสมุยมีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ คลองลิปะใหญ่ คลองลิปะน้อย คลองหลังไผ่ คลองสระเกศ คลองละไม คลองน้ำจืด คลองท่าเร็ต คลองสียา คลองลาดวานร คลองท่าจีน หนองน้ำตำบลหน้าเมือง(พรุหน้าเมือง) และหนองน้ำตำบลบ่อผุด (พรุเฉวง) เป็นต้น ส่วนอำเภอเกาะพะงันแหล่งน้ำตามธรรมชาติใน 2 ตำบลคือ ตำบลเกาะพะงัน ได้แก่ คลองบางเจมะรุ คลองท่าคู คลองวังหิน คลองท่านุ้ย คลองท่าใหญ่ คลองท่าเมา คลองท่าไม้ไผ่ คลองลุ่มงาช้าง คลองวังหิน คลองท่าท้องเลาะ คลองตก คลองออก คลองวังตะเคียน ส่วนตำบลบ้านใต้ ได้แก่ คลองท่าจีน คลองวังไม้แดง คลองวังม่วง คลองสระมโนราห์ คลองบ้านค่าย คลองธารประเวศ คลองธารประพาส คลองธารเสด็จ คลองท้องนายปานใหญ่ คลองส่วนใหญ่เหล่านี้เป็นคลองสั้นๆ ไม่ยาวมาก บางคลองแห้งไม่น้ำในช่วงหน้าแล้ง แต่ผู้คนก็ยังสามารถพึ่งพาธรรมชาติอยู่ได้ไม่เดือนร้อนมากนัก ส่วนสาธารณูปโภคหรือระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสารเกาะสมุยมีให้บริการด้านไปรษณีย์และโทรเลข รวมถึงการให้บริการไฟฟ้าในเขตชุมชนเป็นหลัก

เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 อำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปิดรับนักท่องเที่ยวและคนภายนอกเพิ่มขึ้น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบการสื่อสาร ไฟฟ้าและประปา การขนส่งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ได้ขยายวงกว้างเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภคใช้งบประมาณจำนวน

มากในการก่อสร้างและผลิต ประกอบกับการผลิตและบริโภคนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและการให้ความสำคัญกับชาวต่างชาติตามนโยบายของรัฐบาล และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนการผลิตและบริโภคนวัตกรรมการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันได้รับการบริโภคนี้อย่างกว้างขวางและหลากหลายชนิดแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เริ่มตั้งแต่การสื่อสารทางไปรษณีย์ เกาะสมุยมีให้บริการด้านไปรษณีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4 แห่ง คือ ที่ทำการไปรษณีย์หน้าทอน ที่ทำการไปรษณีย์ละไม ที่ทำการไปรษณีย์บ่อผุด และที่ทำการไปรษณีย์แม่น้ำ ส่วนเกาะพะงันมีทำการไปรษณีย์อำเภอเกาะพะงัน โดยมีการให้บริการไปรษณียภัณฑ์ธรรมดา บริการพิเศษ พัสดุไปรษณีย์ ต่อมาการสื่อสารพัฒนามากขึ้น มีการบริการด้านโทรศัพท์ทั้งโทรศัพท์บ้านและสำนักงานราชการและเอกชน โทรศัพท์สาธารณะ และยิ่งไปกว่านั้นโทรศัพท์มือถือที่มีใช้กันเกือบทุกครัวเรือนหรือแทบจะทุกคน รวมไปถึงการบริการอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง ทำให้พื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีธุรกิจเหล่านี้ที่เปิดให้บริการหลายแห่ง เช่น บริษัท ทศท.คอปอร์เรชั่น จำกัด บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด มหาชน ดังนั้นทำให้พื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีความโดดเด่นการใช้เทคโนโลยีเทียบเท่ากับต่างประเทศ เพราะรสนิยมการบริโภคของชาวต่างชาติ ทำให้มีนักธุรกิจทั้งคนไทยและต่างชาติ ผลิตและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้านการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคของชาวต่างชาติ สำหรับการผลิตไฟฟ้ามีการวางระบบสายเคเบิลใต้ทะเลจากไฟฟ้าขนอมระบบ 33 กิโลวัตต์ สามารถรองรับการจ่ายไฟฟ้าได้สูงสุด 17 เมกะวัตต์ ต่อมาในปี พ.ศ.2539 วางระบบสายเคเบิลใต้ทะเลเป็น 115 กิโลวัตต์มีการจ่ายไฟฟ้าทั้งในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ต่อมาในปี พ.ศ.2549 ได้ขยายการจ่ายไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอีกเป็น 148 เมกะวัตต์เพียงพอกับความต้องการใช้ไฟฟ้า พื้นที่มีการบริโภคมากที่สุดคือ บริเวณพื้นที่เฉวง บ่อผุด และแม่น้ำ มีการบริโภคไฟฟ้าของผู้คนขยายวงกว้างมากมีใช้กันทุกตำบลและหมู่บ้าน นอกจากนี้การใช้น้ำในพื้นที่ทั้งในส่วนบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมมีการผลิตน้ำขึ้นใช้เอง โดยการสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ผลิตน้ำประปาขึ้นใช้บริการ ซึ่งฝายเก็บน้ำเพื่อการประปา ได้แก่ ฝายคลองแม่น้ำ ฝายวังเสาธง ฝายหินลาด ฝายน้ำตกหน้าเมือง ฝายบางน้ำจืด ฝายพังเพ ฝายวังหินลาด และยังมีเขื่อนคือ เขื่อนท่าศก ทำให้ต้องมีการบุกรุกพื้นที่ป่าและดินบนภูเขา รวมถึงที่สาธารณะเพื่อผลิตน้ำ

ส่วนการผลิตนวัตกรรมยานพาหนะทั้งทางบก ทางเรือ ทางรถไฟและทางอากาศที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกรองรับการบริโภคของผู้คนในการเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน เห็นได้จากการบริโภคยานพาหนะทางเรือของผู้คน เกาะสมุยมีท่าเรือเปิดให้บริการอยู่ 4

แห่ง คือ ทางเรือหน้าทอนที่ตำบลอ่างทอง ท่าเรือเฟอร์รี่ของบริษัทราชเฟอร์รี่ที่ตำบลลิปะน้อย ท่าเรือบางรักษ์ที่ตำบลบ่อผุด ท่าเรือเรือสปีดโบ้ทที่บ้านปลายแหลมและที่ตำบลบ่อผุด ส่วนเกาะพะงันมีท่าเทียบเรือให้บริการ 4 แห่งเช่นกันคือ ท่าเทียบเรือบ้านท้องศาลา ท่าเทียบเรือบ้านโฉลกหลำ ท่าเทียบเรือบ้านหาดริ้น และท่าเทียบเรือบ้านหน้าทับ ส่วนทางเรือโดยสารจากภายนอกที่เดินทางมาเกาะสมุยและเกาะพะงันคือ ที่ในตัวอำเภอเมืองเป็นเรือนอนที่ท่าเทียบเรือบ้านดอนและท่าเรือของบริษัทซีทรานฮอลิเดย์ที่บริเวณริมแม่น้ำตาปี ส่วนอีกที่ในเขตอำเภอดอนสักในท่าเรือของบริษัทราชาเฟอร์รี่และบริษัทซีทรานเฟอร์รี่ และที่ท่าเรือท่าทองของบริษัทส่งเสริมรุ่งเรือง และยังมีเรือบริการท่องเที่ยวคอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากกว่า 300 ลำ รถขนส่งปรับอากาศ รถเช่าทุกประเภทมากกว่า 30 แห่งในพื้นที่เกาะสมุย ทั้งรถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนบุคคลและรถแท็กซี่มิเตอร์มากกว่า 400 คัน ส่วนทางอากาศชาวต่างชาติที่มีฐานะดีหรือเดินทางมาทำธุรกิจนิยมเดินทางโดยเครื่องบิน ซึ่งที่อำเภอเกาะสมุยมีสนามบิน 1 แห่งตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อผุด มีสายการบินที่ให้บริการเป็นของบริษัทการบินกรุงเทพฯ จำกัด และบริษัทการบินไทย จำกัด สามารถเดินทางจากเครื่องบินจากสนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมืองไปยังสนามบินสุราษฎร์ธานี และสนามบินนครศรีธรรมราชแล้วต่อรถโดยสารหรือรถยนต์ไปยังที่ท่าเรือในตัวอำเภอเมืองหรือที่อำเภอดอนสัก นอกจากนั้นการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสมุยและเกาะพะงันของชาวต่างชาติสามารถบินตรงจากประเทศสิงคโปร์ ฮ่องกง และจากประเทศมาเลเซีย ก็ยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความสะดวกในการเดินทางมาเกาะสมุยและเกาะพะงันมากยิ่งขึ้น (จำเนียร เจริญสุข และวมิตา พรหมเดช, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม และ 17 กรกฎาคม 2554) สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ก็ถือว่าเป็นการผลิตนวัตกรรมเพื่อการบริโภคของผู้คน เช่น โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานผลิตน้ำดื่ม โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้าง กิจการประเภทซ่อมเครื่องยนต์ การทำน้ำมันมะพร้าวและมะพร้าวแห้ง เป็นต้น และยังมีการพาณิชย์กรรมและบริการประเภทกิจการค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ การบริการที่พักร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว การขายของที่ระลึก การรับจ้างแรงงานในธุรกิจ รวมถึงธุรกิจทางการเงินมากมายในพื้นที่ทั้งของรัฐและเอกชนมีมากกว่า 40 แห่ง ในพื้นที่เกาะสมุยมีธนาคารของรัฐ 3 ธนาคารคือ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ส่วนธนาคารพาณิชย์มีด้วย 6 ธนาคารคือ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารนครหลวงไทย ส่วนพื้นที่เกาะพะงันมีธนาคารของรัฐ 2 ธนาคารคือ ธนาคารกรุงไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำหรับธนาคารพาณิชย์มีด้วย 5 ธนาคารคือ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคาร

นครหลวงไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารกรุงศรีอยุธยา ซึ่งธุรกิจเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่บริเวณตลาดหน้าทอน ตำบลอ่างทอง และตำบลบ่อผุด ซึ่งได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภคต่าง ๆ การผลิตและการบริโภควัฒนธรรมของต่างชาติตะวันตกที่คนเกาะสมุยและเกาะพะงันรับวัฒนธรรมไว้บางส่วนหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เนื่องจากผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้พื้นที่สร้างรายได้ให้กับประเทศมหาศาลต่อการพัฒนาและสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวที่เป็นรู้จักไปทั่วโลก การผลิตและบริโภคของผู้คนเกาะสมุยรับนวัตกรรมการผลิตและบริโภคจากต่างชาติและจากภายนอกชุมชนตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผลการผลิตและบริโภคในเรื่องปัจจัยสี่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกล่าวคือ การผลิตและบริโภคอาหารได้รับนวัตกรรมการผลิตที่อาศัยเทคโนโลยีการผลิตแทนแรงงานคนและการใช้สารเคมีเพื่อเร่งผลผลิตและปราบศัตรูพืช มีการสร้างเครือข่ายการผลิตทั้งในชุมชนและนอกชุมชน ระบบการผลิตเน้นการจำหน่ายมากกว่าการบริโภคในครัวเรือน ส่วนการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ไม้สอย เครื่องนุ่มห่มและยารักษาโรคก็ไม่แตกต่างกับการผลิตและบริโภคอาหารที่ได้รับจากภายนอกชุมชนเป็นหลัก และใช้เงินเป็นปัจจัยการแลกเปลี่ยนทั้งการผลิตและบริโภค มีศูนย์กลางการผลิตหรือจำหน่ายเกิดขึ้นในเกาะสมุยให้เลือกมากมาย มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นทำให้ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาอย่างต่อเนื่อง เมื่อต่างชาติเข้ามาเกาะสมุยและเกาะพะงันเพิ่มขึ้นในแต่ละวัน นับตั้งแต่เดินทางเข้าประเทศไทยทุกเส้นทางการเดินทางการบริโภคของต่างชาติตั้งแต่การบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น แบบให้ผู้คนหลายกลุ่มเอาเป็นแบบอย่างเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว (Robert Taylor, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554) ที่สำคัญเมื่อการผลิตที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับผู้คนต่างชาติทำให้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันได้รับความสะดวกสบายเช่นเดียวกันทั้งระบบสาธารณูปโภค ระบบสาธารณสุข และระบบการศึกษา ศูนย์การค้าต่างๆ เช่น การเดินทางเรือและทางอากาศ การสร้างที่พักโรงแรม บ้านพักตากอากาศและรีสอร์ท ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า สถานบันเทิง ร้านอาหาร โรงพยาบาล คลินิก สถานศึกษา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นนวัตกรรมการผลิตและบริโภคและเกิดขึ้นมากมายในพื้นที่เหมือนกับเมืองหลวงของประเทศและย่านการท่องเที่ยวอย่างเกาะภูเก็ตและพัทยา อีกทั้งชาวต่างชาติที่เข้ามามีทั้งเพื่อท่องเที่ยว ทำธุรกิจและตั้งถิ่นฐานถาวรอยู่กับคนไทย ทำให้วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันถูกผสมกลมกลืน แต่ส่วนใหญ่แล้วผู้คนในพื้นที่การท่องเที่ยวรับวัฒนธรรมของต่างชาติเพื่อการผลิตและบริโภคและตอบสนองความต้องการเพื่อความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายและสร้างฐานะมั่นคงมากกว่าชาวไทยโดยทั่วไป

บทที่ 5

ผลกระทบ อุปสรรค โอกาส และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน

การศึกษาผลกระทบ อุปสรรค โอกาส ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในวัฒนธรรมต่างชาติได้ศึกษา 3 ประเด็นคือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน หลังจากนั้นได้การวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน

ผลกระทบ อุปสรรค โอกาส ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

1.วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ของชาวอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันมีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก และการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4-10 ช่วงเวลาพ.ศ. 2520-2553 โดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อสร้างรายได้ทางด้านการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้าประเทศไทย รวมทั้งพื้นที่อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ทั้งที่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวและทำธุรกิจ เริ่มมีการขนส่งด้วยเรือโดยสารขนาดใหญ่ ที่สามารถนำรถยนต์บรรทุกอุปกรณ์เครื่องจักรกลต่าง ๆ เช่น รถแทรกเตอร์ และรถแม็คโคร ลงไปทำงานในพื้นที่ส่งผลให้อาชีพต่าง ๆ มีการใช้นวัตกรรมในการผลิตแตกต่างไปจากเดิม ทำให้เริ่มมีการลงทุนจากนายทุนทั้งชาวไทยและชาติตะวันตกเข้ามาในอำเภอเกาะสมุย ในปีพ.ศ. 2525 และเข้าสู่อำเภอเกาะพะงันราวปีพ.ศ. 2528 การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกมีส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันในเวลาต่อมา ดังนี้

1.1 การศึกษา

วัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในเกาะสมุยและเกาะพะงันมีผลกระทบด้านการศึกษาเล่าเรียนมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ ผลดีในด้านการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของเด็ก อีกทั้งทำให้ผู้คนชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับใช้ในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจด้านโรงแรมที่พัก

ร้านอาหาร สถานบันเทิง มีรายได้เพิ่มมากขึ้นเพราะเจ้าของกิจการสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ แต่ในทางกลับกันผลเสียที่ตามมาก็คือ การเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ไม่ได้มีทุกโรงเรียน ทำให้เด็กในเกาะสมุยและเกาะพะงันไม่ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะไม่ค่อยดีและเป็นคนต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามาทำงาน เพราะค่าใช้จ่ายของโรงเรียนนานาชาติค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของผู้ปกครอง แต่ก็ยังมีการแข่งขันด้านการศึกษาของบุตรหลานทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อและเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยเลือนหายไป

1.2 ภาษา

ผลกระทบด้านภาษาที่ส่งผลต่อชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน คือ ค่านิยมในการใช้ภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาถิ่นใต้ จะเห็นได้ว่ากิจการต่าง ๆ ที่เปิดขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวต่างก็ใช้ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศเกือบทั้งหมด ส่งผลทำให้ผู้คนหลงลืมภาษาถิ่นของตน โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ที่ส่วนใหญ่แทบจะพูดภาษาถิ่นเกาะสมุยไม่ได้เลย ปัญหาดังกล่าวเป็นผลกระทบที่เชื่อมโยงกับการจัดการศึกษาของเด็กที่ผู้ปกครองมุ่งให้เรียนในโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียน 2 ภาษา เพื่อจะได้มีความสามารถด้านทักษะภาษาอังกฤษ แต่ในขณะเดียวกันก็มิได้ใส่ใจที่จะอนุรักษ์ภาษาถิ่นเกาะสมุยของตนเอง หากยังเป็นเช่นนี้ในอนาคตข้างหน้าคงไม่มีใครที่สามารถพูดภาษาถิ่นเกาะสมุยได้อีกเลย

1.3 การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำประมงพื้นบ้านของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน คือ ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกล ทำให้กลุ่มนายทุนชาวต่างชาตินำเข้าเรือประมงหาปลาลำใหญ่ โดยจ้างชาวบ้านเป็นลูกน้อง จากการประมงพื้นบ้านกลายเป็นการประมงพาณิชย์ ใช้อวนลากจับปลา มีเรด้าหาตำแหน่งปลา มีวิทยุสื่อสาร อีกทั้งยังจับปลาในช่วงฤดูกาลว่างไข่ ทำให้ปลามีจำนวนลดน้อยลง อีกทั้งยังทำให้ชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กเลิกทำประมงแล้วไปประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และแหล่งประมงชายฝั่งแปรสภาพเป็นสถานที่พักตากอากาศและสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวรอบ ๆ เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งให้รายได้ดีและมีผลกำไรมากกว่า เหลือเพียงกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านบางส่วนที่ยังประกอบอาชีพนี้ตามวิถีทางที่ได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษและอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป

1.4 การประกอบอาชีพแบบใหม่

การแสดงโชว์ของลิง

ธุรกิจโรงเรียนฝึกลิงเก็บมะพร้าวของคุณประวัติ รักด้วง ถือเป็นธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาก นอกจากการฝึกลิงเก็บ

มะพร้าวแล้ว โรงเรียนฝึกลิงยังมีการจัดแสดงโชว์ความสามารถต่าง ๆ ของลิงด้วย เช่น ลิงกระโดดข้ามห่วงไฟ การจดจำเลข เล่นกีต้าร์ และการแก้ปมเชือกที่ถูกมัดไว้ เป็นต้น (ประวัติ รักด้วง, สัมภาษณ์ 17 พฤษภาคม 2554) การแสดงโชว์ของลิงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุยที่รองรับชาวต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของลิงเก็บมะพร้าวให้กลายเป็นการแสดงโชว์ต่าง ๆ ก็มีผลกระทบต่อธรรมชาติของลิง เพราะเจ้าของลิงมุ่งแต่จะให้ลิงแสดงโชว์นักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว อีกทั้งในการฝึกลิงให้เชื่อฟังคำสั่งของเจ้าของและเกิดความชำนาญในการแสดงโชว์ ถือว่าเป็นการทารุณสัตว์ ซึ่งก็มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติบางกลุ่มที่ต่อต้านการฝึกลิงก็ได้มาการโจมตีธุรกิจการฝึกลิงสำหรับแสดงโชว์ว่าเป็นการทรมานสัตว์ โดยมีการนำเทปบันทึกการแสดงโชว์ของลิงออกเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2554 เว็บไซต์เดลี่เมล์ ประเทศอังกฤษ ได้นำเสนอข่าวการจัดแสดงลิงของโรงเรียนฝึกลิงเกาะสมุย โดยระบุว่า การฝึกลิงของคณะดังกล่าว เป็นการทารุณสัตว์ ลิงจะถูกผูกเชือกที่คอไว้ตลอดเวลา และหากตัวไหนไม่เชื่อฟังหรือไม่ยอมเล่นกับนักท่องเที่ยวก็จะถูกปาก้อนหินใส่เป็นการลงโทษ ซึ่งข่าวดังกล่าวมีนักท่องเที่ยวหลายรายเข้ามาแสดงความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันหลายคน ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเกาะสมุยในสายตาของชาวต่างชาติเป็นไปในทางลบ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการแสดงโชว์ของลิงเป็นธุรกิจที่ทำขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เป็นการช่วยกระตุ้นให้ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุยมากยิ่งขึ้น

การเปิดสนามกีฬาชนควาย

การเปิดสนามชนควายในเกาะสมุย เพื่อรองรับการท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ให้ความสนใจเข้าชมกีฬาที่มีความแปลกตาและมีเฉพาะเกาะสมุยเท่านั้น ปัจจุบันมีสนามชนควายที่ถูกต้องตามกฎหมายอยู่เพียง 4 แห่ง นอกนั้นจะเป็นสนามชนควายที่ไม่ได้รับอนุญาต ที่มีการตั้งบ่อนอยู่รอบ ๆ เกาะสมุย ซึ่งสนามเหล่านี้ไม่ได้เปิดเพื่อให้ชาวต่างชาติชมกีฬาชนควายเพียงอย่างเดียว แต่เปิดเป็นบ่อนพนันการชนควายด้วย การตั้งบ่อนชนควายจะมีคนหลากหลายอาชีพเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะเล่นแบบการพนัน สำหรับชาวต่างชาติส่วนใหญ่จะเข้ามาชมไม่นิยมเล่นการพนัน และคิดว่าการชนควายเป็นการทรมานสัตว์ แต่ก็มีชาวต่างชาติบางคนที่เป็นนายทุนให้ชาวไทยเปิดบ่อนชนควายเพื่อการค้าและลงทุนดึงดูดนักการพนันทั้งหลายจากภายในและภายนอกท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นที่ซื้อขายยาเสพติดด้วย ซึ่งการค้ายาเสพติดจะมีชาวต่างชาติบางคนที่ตั้งตนเป็นมาเฟียด้านยาเสพติด จึงกลายปัญหาสังคมที่สำคัญที่ได้แฝงตัวเข้ามากับการเปิดบ่อนชนควาย ส่งผลกระทบให้ภาพลักษณ์ของเกาะสมุยกลายเป็นสถานที่มั่วสุมด้านอบายมุขในสายตาของนักท่องเที่ยว

2. วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน

วัฒนธรรมการทำงานต่างชาติที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันรับมาจากชาวต่างชาติส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ ได้แก่

ประการแรก การเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการทำงาน เป็นการรับความเจริญทางด้านความรู้ใหม่ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้และเทคโนโลยีของชาติตะวันตก มีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การเพิ่มผลิตผลทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม ช่วยเพิ่มรายได้และความอยู่ดีกินดีให้กับชาวเกาะสมุย อย่างไรก็ตามถึงแม้การแพร่กระจายวัฒนธรรมของชาติตะวันจะสร้างความมั่งคั่งให้กับชาวเกาะสมุย

ประการที่สอง เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ หลังปี พ.ศ. 2530 มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจากซีกโลกตะวันตกเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะสมุย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวมาจากจังหวัดภูเก็ต เสาะแสวงหาพื้นที่ใหม่ ๆ ที่ธรรมชาติยังบริสุทธิ์ ทำให้เกาะสมุยกลายเป็นที่นิยมในเวลาต่อมา การท่องเที่ยวในเกาะสมุยเริ่มขยายตัวมากขึ้นเมื่อบริษัทบางกอกแอร์เปิดสนามบินสมุย ในปีพ.ศ. 2532 ในส่วนของเกาะพะงันหลังจากมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างกว้างขวาง ในปี พ.ศ. 2528 ก็เริ่มมีการขนส่งขนาดใหญ่โดยใช้เรือเฟอร์รี่ ทำให้สามารถนำรถยนต์ รถแบ็คโคร รถแทรกเตอร์ รถบัส รถบรรทุก ตลอดจนวัสดุก่อสร้างไปยังเกาะพะงันได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น การก่อสร้างมีการขยายตัว จึงส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลมีแผนส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานของเกาะพะงันทั้งที่เป็นสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกาะพะงันได้รับการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมสวนมะพร้าวและประมงไปสู่ชุมชนทันสมัย มีวิถีชีวิตแบบธุรกิจมากขึ้น ใช้ชีวิตอยู่กับการท่องเที่ยวทำให้เกาะพะงันกลายเป็นสวรรค์กลางอ่าวไทย ดังคำขวัญที่ว่า “พระจันทร์สวย น้ำใส หาดทรายขาว ปะการังแพรวพราว เพชรกลางอ่าวเมืองคนดี” กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของเกาะพะงันซึ่งเหล่านักท่องเที่ยวต่างประเทศต่างรู้จักกันเป็นอย่างดี คือ งานฟูลมูนปาร์ตี้ที่จัดทุกวันพระจันทร์เต็มดวงที่บริเวณหาดริ้น ชายหาดที่ได้ชื่อว่าเห็นพระจันทร์สวยที่สุดในโลก

ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค ภายหลังจากใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 -7 เศรษฐกิจของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ของประชากร เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศภาวะทางการจ้างแรงงาน ตลอดจนมีกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นมีแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดเพิ่มขึ้นแต่ขณะเดียวมีความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนภาวะผันผวนของเศรษฐกิจโลก มีการปรับประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ การพัฒนาด้านสังคมและสวัสดิการ การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ตลอดจนการระดมเงินออกในประเทศเพื่อการพัฒนาต่อไปผลของการพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ในปีพ.ศ. 2537 ในหมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้แล้วร้อยละ 97.70 มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา สำหรับเขตเมืองในภูมิภาคมากกว่าร้อยละ 75 และร้อยละ 32 ในหมู่บ้านชนบท ในด้านคมนาคมขนส่งได้มีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอและตำบล คิดเป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 210,025 กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนในหมู่บ้านประมาณ 123,400 กิโลเมตร นอกจากนี้มีการขยายตัวทางคมนาคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจทั้งสองเกาะ เดิมทั้งสองเกาะถูกตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่ด้วยท้องทะเลที่กว้างใหญ่ แต่ภายหลังเมื่อกระจายความเจริญสู่ชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5-7 ที่เน้นการขยายตัวเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมสู่ภาคชนบท โดยมีการปรับสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน ให้รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในอำเภอเกาะสมุยมีเรือข้ามฟากจากฝั่งอำเภอดอนสักไปเกาะสมุยดำเนินการโดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ท่าเรือดอนสัก -สมุย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟากที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และเป็นเจ้าของท่าเรือ 3 ท่าเรือในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ท่าเรือดอนสัก ท่าเรือเกาะสุมยและท่าเรือเกาะพะงัน ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟาก 3 เส้นทาง คือ เส้นทางดอนสัก-เกาะสมุย เส้นทางดอนสัก-เกาะพะงัน และเส้นทางเกาะสมุย-เกาะพะงัน ดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 ภายหลังเมื่อมีเรือขนาดใหญ่แล่นไปมาระหว่างทั้งสองเกาะกับแผ่นดินใหญ่ การก่อสร้าง และการคมนาคมภายในจึงมีความสะดวกสบายมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การรับวัฒนธรรมการทำงานของชาติตะวันตกมาใช้ก็ส่งผลกระทบด้านลบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

ประการแรก การยึดถือและรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกไว้ในสังคมโดยไม่กลั่นกรองก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม โดยเชื่อว่าวัฒนธรรมตะวันตกดีกว่าวิเศษกว่าวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมเห็นว่าวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งล้าหลังและคร่ำครึค่านิยมเช่นนี้นับว่าเป็นผลเสียต่อ

บ้านเมืองเพราะก่อให้เกิดความหลงผิดและดูถูกวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้แล้วบางครั้งยังยึดค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น การยึดมั่นในวัตถุจนละเลยทางด้านจิตใจและคุณธรรม เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม จนกระทั่งขาดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียต่อการพัฒนาสำนึกของความเป็นชาติในระยะยาวได้

ประการที่สอง การสร้างค่านิยมที่ว่า “ต้องทำงานกับชาวต่างชาติ” เพราะถือว่า ทำงานกับชาวต่างชาตินั้นมีความมั่นคงและได้รับผลตอบแทนที่ดี ทำให้ผู้ประกอบการที่เป็นคนไทยขาดแคลนแรงงานในการดำเนินกิจการ มีการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวจากจังหวัดสุราษฎร์เข้ามาในพื้นที่จำนวนหลายหมื่นคน กระจัดกระจายอยู่ตามทำงานร้านอาหาร แหล่งก่อสร้างที่กำลังขยายตัวในเช่น อาคารโรงแรม บ้านเรือน ร้านขายของที่ระลึก พนักงานทำความสะอาด แรงงานต่างด้าวจำนวนมากทำให้ปริมาณการจ้างคนไทยลดน้อยลงประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งการจ้างแรงงานไทยใช้ค่าใช้จ่ายเยอะกว่า อีกทั้งควบคุมยากกว่า

ประการที่สาม การสร้างพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ เป็นการสร้างพื้นที่ให้ฝรั่งมาทำกิจกรรมหรือการให้บริการที่ยึดถือว่า การบริการให้ชาวต่างชาติเป็นเรื่องอันดับแรกที่ต้องคำนึง ดังนั้นไม่ว่าโรงแรมห้องพัก สถานที่บริการต่าง ๆ จะเปิดให้ชาวต่างชาติเข้ามาพักในอันดับต้น แม้ว่าการสร้างพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน แต่ก็เป็นการทำลายโอกาสของคนไทย ในฐานะที่คนไทยเป็นเจ้าของประเทศ แต่ต้องใช้ทรัพยากรเหลือจากชาวต่างชาติ สถานที่ประกอบการบางแห่งที่ติดชายทะเลไม่เปิดบริการสำหรับคนไทยและไม่ให้คนไทยเข้าไปอาณาบริเวณของโรงแรม ทั้งที่พื้นที่ชายทะเลเป็นพื้นที่สาธารณะ ในกรณีการจัดฟูลมูนปาร์ตี้แม้จะสร้างรายได้ครั้งละเกือบ 30 ล้าน แต่ภายหลังเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากโดยขาดการควบคุม ทำเกิดภาพลักษณ์ในมุมมองของสายตาชาวโลกที่ออกมาเป็นการมองว่าฟูลมูนปาร์ตี้เป็นแหล่งมั่วสุมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่เข้ามาฉวยโอกาสมั่วเสพยาเสพย์ติดทั้งเฮโรอีน กัญชา ยาอี ยาบ้า ต่าง ๆ นานา เมาเหล้าเสร็จแล้วลงท้ายด้วยการมั่วเซ็กอย่างโจ่งแจ้งบนชายหาด ทำให้ความนิยมของเทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้เสื่อมคลายลง ทางจังหวัดจึงมีการส่งเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพย์ติด และเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดูแลพื้นที่ของเกาะพะงันมีการตรวจตรากวดขัน จับกุมคนจากถิ่นอื่นที่นำยาเสพย์ติดเข้ามาขายให้กับพวกนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งประชาชนในพื้นที่เองก็ต่อต้านร่วมมือป้องกันให้เบาะแสกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฟูลมูนปาร์ตี้จึงกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่สี่ การทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม การรับวัฒนธรรมการทำงานใหม่เข้ามาในพื้นที่ทำให้วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมที่เป็นระบบพึ่งพา เกื้อกูล เสื่อมคลายลง เพราะการทำงาน

แบบใหม่ที่รับมาจากชาติตะวันตกเป็นการทำงานแบบตัวใครตัวมัน เป็นงานที่ต้องทำตามกระบวนการ และมีการตรวจสอบคุณภาพ การคุ้มทุนและได้กำไร เป็นจุดมุ่งหมายของการทำงานในยุคปัจจุบัน เมื่อผู้คนไม่ปฏิสัมพันธ์กันแบบเดิม การเกื้อกูลระหว่างบุคคล ชุมชนก็ลดน้อยลง วัฒนธรรมการทำงาน ได้แก่ การซอแรง การหยิบยืม การให้เปล่า และการทำกลุ่ม (จำเนียร เจริญสุข, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) เลือนหายไปในสังคม

ประการที่ห้า การบริหารงานตามแบบตะวันตก เป็นการทำงานที่ยึดรูปแบบการดำเนินตามแนวชาติตะวันตก โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นการทำงานตามกระบวนการ มีปัจจัยนำเข้า ปัจจัยออก และมีผลที่ชัดเจน รูปแบบการดำเนินแบบนี้ได้สร้างรายได้มหาศาลให้กับจังหวัดสุราษฎร์ธานีปีละหลายพันล้าน ทำให้เศรษฐกิจขยายตัว ผู้คนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่ลักษณะการทำงานแบบนี้ขาดการพึ่งพา เกื้อกูลระหว่างคน ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการพัฒนาที่แยกส่วน มีการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยเฉาะการเปลี่ยนป่าเป็นโรงแรม เปลี่ยนน้ำตกมาเป็นที่พักตากอากาศ ทำให้มีกลุ่มนายทุนเข้ามาบุกรุกที่ดินบนภูเขา ซึ่งอยู่ในแหล่งต้นน้ำหลายแห่ง รวมเนื้อหลายพันไร่ ได้แก่ บริเวณพื้นที่ภูเขาเฉวง น้ำตกหน้าเมือง ภูเขาสูงบริเวณตำบลแม่น้ำ ภูเขาบ่อผุด และอยู่ภูเขาบริเวณพื้นที่รอยต่อระหว่างตำบลแม่น้ำถึงตำบลบ่อผุด

3. วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

การผลิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งนวัตกรรมการผลิตและบริโภคมีอิทธิพลต่อการผลิตและบริโภคนิยม ทำให้รับวัฒนธรรมตะวันตกแพร่ขยายวงกว้างอย่างรวดเร็วและเพิ่มขึ้นในสังคมไทย ผลของการรับวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกที่เป็นปัจจัย 4 เกี่ยวกับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคอาหาร วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม/เครื่องใช้ไม้สอย วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรค และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายที่เป็นวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภคนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-10 มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันกล่าวคือ

3.1 วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหาร

วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหารของชาวต่างชาติตะวันตกหลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 คนเกาะสมุยรับวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหารของชาวต่างชาติตะวันตกและแพร่กระจายในพื้นที่อำเภอเกาะพะงันในเวลาต่อมา

ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหารของคนเกาะสมุยและคนเกาะพะงันที่เปลี่ยนแปลงจากการผลิตและบริโภคแบบจารีตการผลิตและการบริโภคเป็นนวัตกรรมการผลิตและบริโภคสมัยใหม่ตามแบบสังคมตะวันตกมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนหลายอย่างด้วยกันกล่าวคือ แต่เดิมผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการผลิตและบริโภคแบบจารีตการผลิตและการบริโภค มีการผลิตพืชข้าวที่เป็นอาหารหลักของคนไทยสืบทอดจากบรรพบุรุษและปฏิบัติต่อ ๆ กันมา มีการปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงสัตว์และทำประมงพื้นบ้านโดยใช้แรงงานสัตว์และคนในการผลิต ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ปัจจุบันถูกเปลี่ยนแปลงไปเพราะความเจริญทางด้านท่องเที่ยวและการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำธุรกิจต่าง ๆ ของต่างชาติและคนไทย จึงทำให้ต้องซื้อข้าวสาร ผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์มาบริโภคจากตลาดนัด ตลาดสด ร้านค้า ห้างสรรพสินค้าทั้งในชุนชนและภายนอกชุมชน ถ้าต้องการข้าวสารจำนวนมากก็ต้องขึ้นเรือไปซื้อจากบ้านดอนหรือไม่ก็สั่งซื้อจากภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ยิ่งไปกว่านั้นปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มีร้านค้าและร้านอาหารทั้งของต่างชาติและคนไทย จึงเป็นทางเลือกในการบริโภคของผู้คนและค่านิยมบริโภคอาหารของชาติตะวันตก ผลของการโฆษณา ความสะดวกในการซื้อหา สภาพที่รีบเร่งของสังคมทำให้ไม่มีเวลาทำอาหารรับประทานเอง แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหารของผู้คนทุกระดับโดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคแบบตะวันตกกันมากขึ้น สิ่งสำคัญเงินเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและบริโภคที่อาศัยนวัตกรรมการผลิตและบริโภคสมัยใหม่ตามแบบสังคมตะวันตกที่มาจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตอบสนองความต้องการของคนต่างชาติทั่วโลก ยิ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับผลกระทบต่อเลือกซื้อสินค้าและบริโภคอาหารที่มีราคาแพงหลายเท่าตัว อีกทั้งมีผลกระทบต่อผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าตามร้านค้าโชห่วยและตลาดนัดชุมชน เช่น ตลาดละไม ตลาดบ้านแขก ตลาดหัวถนน ตลาดสีฟ้า ตลาดหน้าทอน ตลาดเฉวง เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคพืช ผักและผลไม้ที่เป็นอยู่ปัจจุบันของคนเกาะสมุยและเกาะพะงันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้การผลิตผลไม้ที่ยังมีให้เห็นในพื้นที่เกาะสมุยหลายชุมชนโดยเฉพาะทุเรียนที่ผู้คนในพื้นที่นิยมผลิตเพื่อจำหน่ายอย่างเดียวและใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีจำนวนมากเพื่อเร่งผลผลิตจำหน่ายนักท่องเที่ยว แต่โดยทั่วไปแล้วโอกาสที่คนเกาะสมุยและเกาะพะงันจะผลิตพืช ผักและผลไม้เพื่อบริโภคเองก็มีน้อยมาก ยิ่งมีการพัฒนาการท่องเที่ยวและบุกรุกพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือการสร้างค่านิยมบริโภคแบบใหม่ก็ยิ่งทำให้ผู้คนในพื้นที่มีแนวโน้มเปลี่ยนการผลิตและบริโภคตามรสนิยมตามแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แหล่งซื้อขายหรือให้บริการใน

ลักษณะของนวัตกรรมการผลิตและบริโภคส่วนใหญ่แล้วมีหุ้นส่วนเป็นคนต่างชาติหรือคนตะวันตก มีทั้งวิธีเปิดให้บริการและใช้บริการแอบแฝงอยู่ก็ยิ่งทำให้สังคมการบริโภคตามแบบตะวันตกถูกผสมกลมกลืนวัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการเรียนรู้ของเยาวชนจากผลของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนจากสื่อ การโฆษณา เป็นต้น อีกทั้งเมื่อมีผู้คนหลายเชื้อชาติการนำวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคของตะวันตกก็ยิ่งทำให้มีกระจายอยู่ทั่วไปรอบเกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้นทั้งร้านในสถานที่พักอาศัย ร้านอาหารต่าง ๆ ผับบาร์ ล้วนแล้วมีห้องครัวทำอาหารยุโรปเพื่อให้บริโภค พร้อมกันนี้ยังมีสิ่งบันเทิงเพื่อบริโภคยามค่ำคืนอย่างในพื้นที่ฟูลมูนปาร์ตี้ของเกาะพะงัน โดยเฉพาะที่ขาดมิได้คือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติดทุกประเภททั้งที่เป็นยาไอซ์ ยาอี ยาบ้า และกัญชา ยาเสพติดเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากแอบแฝงของกลุ่มต่างชาติที่มาเป็นผู้มีอิทธิพลหรือหลบหนีเข้าประเทศ ส่งผลให้การระบายยาเสพติดในเกาะสมุยและเกาะพะงันขยายวงกว้างตามแหล่งบันเทิงและสถานที่พัก อีกทั้งการจับคุมกระทำได้ยากเหตุเพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่และประเทศ (จำเนียร เจริญสุขและทรงพล ใจทวัช, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) ดังนั้นแนวโน้มการบริโภคยาเสพติดหลากหลายประเภทก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลต่ออาชญากรรมและการละเมิดสิทธิมนุษย์ของผู้คน

3.2 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม

หลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 คนเกาะสมุยและเกาะพะงันรับวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคเครื่องนุ่งห่มของชาวต่างชาติตะวันตกมากยิ่งขึ้น การผลิตเครื่องนุ่งห่มจากวัสดุธรรมชาติลดน้อยลง ต้องรับสินค้าจากการผลิตประเทศตะวันตกมาจำหน่ายและผลิตขึ้นในประเทศไทยโดยใช้ยี่ห้อตามแบบต่างชาติ ผลของการรับวัฒนธรรมผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่มและแพร่กระจายในพื้นที่เกาะสมยุและเกาะพะงันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 รสนิยมแต่งกายแบบตะวันตกและแฟชั่นต่างประเทศแพร่กระจายในกลุ่มวัยรุ่นและคนทำงาน กลุ่มวัยรุ่นที่นิยมท่องเที่ยวกลางคืนตามแหล่งบันเทิงหรือในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคนต่างชาติมาพักอาศัยส่วนใหญ่แต่งกายตามชาวต่างชาติตะวันตก โดยขาดจิตสำนึกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย ยิ่งไปกว่านั้นในพื้นที่เกาะพะงันในช่วงเทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้ การแต่งกายของนักท่องเที่ยวต่างชาติชาวตะวันตกนิยมแต่งตัวโป๊เปลือยถือเครื่องดื่มและทาสีตามร่างกายทั้งผู้ชายและผู้หญิง (เยาวเรศ เกษอุดม และเสาวนีย์ สุรมาส, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 และ 18 กรกฎาคม 2554) ซึ่งการแต่งกายแบบนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาการข่มขืนชาวต่างชาติและปัญหาอาชญากรรมส่งกระทบภาพลักษณ์ต่อการท่องเที่ยว

3.3 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย/ เครื่องใช้ไม้สอย

จากการเปิดพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย/ เครื่องใช้ไม้สอย การสร้างที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมของผู้คนเกาะสมุยเหลือน้อยมากตามริมชายฝั่งจึงทำให้กลายเป็นที่อยู่อาศัยที่สร้างแบบตะวันตกและเป็นอยู่ของชาวต่างชาติเสียส่วนใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 การรับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอยตามแบบตะวันตกเกือบทุกพื้นที่รอบเกาะสมุยและบางพื้นที่โซนการท่องเที่ยวของเกาะพะงัน ซึ่งในพื้นที่เกาะสมุยการสร้างที่อยู่อาศัยและพักมีการสร้างเป็นบ้านพักตากอากาศของชาวต่างชาติตามหุบเขา เชิงเขา แต่ไม่ได้อยู่อาศัยปล่อยทิ้งไว้ให้รกร้างหรือประกาศขาย ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการสร้างอยู่อาศัยและทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อย่างบ้านพักตากอากาศ ร้านอาหารต่าง ๆ หลายแห่งในพื้นที่เดียวกัน เมื่อขายทุนในการประกอบการชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของก็จะเปลี่ยนไปลงทุนทำที่อื่น และบางคนก็กลับบ้านของตนเอง ทำให้มีผลกระทบต่อผู้คนในการจับจองที่ดินและสร้างที่อยู่อาศัย เพราะคนเกาะสมุยดั้งเดิมเมื่อขายที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ให้กับชาวต่างชาติแล้ว โอกาสที่จะซื้อคืนได้มีน้อยเพราะราคาซื้อขายแพงจนเกินไป คนเกาะสมุยดั้งเดิมขาดกำลังทรัพย์ในการซื้อก็ต้องไปหาที่ทำกินที่อื่นต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด นอกจากนี้สิ่งที่พบเห็นในปัจจุบันการขนส่งทางเรือและทางอากาศสะดวกมากขึ้น ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นนำเครื่องมือเครื่องใช้มาบริการและอำนวยความสะดวกให้กับตนเอง เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถบรรทุก เป็นต้น ทำให้ปริมาณรถเหล่านี้ลงเรือมายังเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นจำนวนมากต่อวัน ซึ่งผลที่ตามอุบัติเหตุและความปลอดภัยบนท้องถิ่นก็ถูกละเลย ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ที่สำคัญการบริโภคที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ บางกลุ่มอาชีพนิยมวัฒนธรรมการบริโภควัตถุนิยม เพราะค่านิยมนับถือวัตถุมากกว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีฐานะ ส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูดีน่านับถือ ดังนั้นวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมเครื่องใช้ไม้สอยจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนเกาะสมุยและคนเกาะพะงัน(วนิดา อินแสงแวง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554)

3.4 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคยารักษาโรค

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามยุคสมัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่และการรักษาโรคในปัจจุบัน ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่เข้ามามีบทบาทต่อผู้คน ทำให้การผลิตยารักษาโรคแบบดั้งเดิมโดยการหาตามป่าตามเขาหรือปลูกบริเวณบ้านลดน้อยลง ทำให้การบริโภค

พืชหรือยาสมุนไพรพื้นบ้านมีอยู่ในวงจำกัดตามความเชื่อคนเฒ่าคนแก่ และที่สำคัญหมอยาพื้นบ้านที่รักษาตามภูมิปัญญาชาวบ้านก็ลดน้อยลง ผลของการมีการแพทย์แผนปัจจุบัน และสถานรักษาพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนที่อาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงการเปิดให้บริการสุขภาพแบบครบวงจรให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติใช้บริการเป็นหลัก ทำให้คนไทยในพื้นที่มีโอกาสในการรักษาน้อยมาก เพราะราคาแพงส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและขาดความรู้ความเข้าใจการประกันสุขภาพ (เอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

3.5 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภค

การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวหรือธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การผลิตและบริโภคนวัตกรรมสมัยใหม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 10 พื้นที่เกาะสมุยประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อใช้อุปโภคและบริโภคส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คน ธุรกิจการท่องเที่ยว สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สาเหตุที่เกิดปัญหานั้นมีหลายประการที่สำคัญคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุยและเกาะพะงันก่อให้เกิดการขยายตัวธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เปิดช่องว่างกฎหมายให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นและครอบครองที่ดินทำกิน ผู้คนไม่คำนึงการประหยัดน้ำและภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีมาตรการเข้มงวดในการใช้น้ำที่เป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของการใช้น้ำภาคครัวเรือน ธุรกิจการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม นอกจากนี้เกาะสมุยยังประสบปัญหาดินถล่ม น้ำท่วมหนักในช่วงปีพ.ศ. 2553-2554 ซึ่งเกิดจากการปล่อยให้มีการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ของคนต่างชาติโดยผ่านนายหน้าคนไทย มีการก่อสร้างกีดขวางทางน้ำเกิดร่องน้ำตามหุบเข้าจำนวนมาก ทำให้เมื่อฝนตกหนักเกิดน้ำหลากอย่างรุนแรงไหลท่วมบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่ม และมีบ้านพักอากาศหลายหลังที่ต้องพังทลายตามกระแสน้ำ ส่วนปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ชาวต่างชาติและชาวไทยต่างทิ้งขยะแม่น้ำลำคลองและทะเล การแออัดของการคมนาคมทางเรือและทางบกเกิดมลพิษทางน้ำ เสียงและอากาศ ล้วนเกิดจากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเสรีของผู้คนและค่อนข้างไปอย่างรวดเร็ว ที่ผ่านมาก่อนปี พ.ศ. 2553 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาพื้นที่เกาะสมุยมากว่า 700,000 คน และมาพักอาศัยส่วนใหญ่แล้วมากกว่า 5 วัน ก็ยิ่งทำให้เกิดปัญหาน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้คนแนวโน้มต้องการผลิตและบริโภคน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในอนาคตของผู้คนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันมีปริมาณเพิ่มขึ้น รวมถึงเพื่อการเกษตรบางส่วนและคาดว่าจะส่งผลต่อเกษตรกรรมในระยะยาว

ถ้าน้ำในลำคลองธรรมชาติมีระดับลดลงเรื่อย ๆ ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผู้คนหลั่งไหลมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวในช่วงฤดูแล้ง และการประกอบธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ของชาวต่างชาติที่เพิ่มขึ้น ถ้าหากยังไม่มีระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการผลิตและบริโภคน้ำ โดยเฉพาะน้ำดิบที่มีอยู่บนเกาะสมุยหรือแม้กระทั่งการปรับปรุงเส้นทางระบายน้ำ เส้นทางน้ำ การบำบัดน้ำเสียและการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ผู้คนควรให้ความร่วมมือ อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันบ่อยครั้งในเกาะสมุยก็คงสามารถป้องกันภัยธรรมชาติที่เกิดดินถล่ม อุทกภัย และมีพื้นที่ทำกินให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้ทำมาหากินสืบทอดต่อไป สำหรับการบริโภคไฟฟ้าสถานประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมใช้มากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บริโภคส่วนที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการและสาธารณะ ส่วนพื้นที่เกาะพะงันตำบลบ้านใต้ถือว่ามีการใช้ไฟฟ้ามากกว่าตำบลอื่นๆ เพราะเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้ เมื่อมีการบริโภคไฟฟ้าเพิ่มขึ้นดังนั้นการผลิตกระแสไฟฟ้าหรือการขยายไฟฟ้าสายเคเบิ้ลใต้น้ำก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ก็มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่เกาะสมุยคือ มีการโหลดไฟฟ้าทำให้ไฟฟ้าบางพื้นที่เกิดปัญหาไฟฟ้าตกหรือดับบ่อย จึงมีผลทำให้เกิดปัญหากระแสไฟฟ้าขัดข้องที่ระบบจ่ายไฟที่อำเภอเกาะพะงันอีกด้วย ดังนั้นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีแผนโครงสร้างสายส่งเคเบิลใต้น้ำวงจรที่ 3 จากสถานีไฟฟ้าแรงสูงขนอมถึงสถานีไฟฟ้าเกาะสมุยในส่วนของสถานีบริการผู้ใช้ไฟฟ้าตำบลแม่น้ำ เพื่อรองรับโหลดไฟฟ้าในพื้นที่เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า ตราบที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงขึ้นทำให้มีการบริโภคไฟฟ้าเพิ่มขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามมาตรฐานการผลิตและบริโภคสิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงการใช้และการประหยัดการใช้พลังงาน (เอี่ยม ศรีแสง และอโนทัย มีเดช, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม และ 17 กรกฎาคม 2554) ส่วนการบริโภคนวัตกรรมยานพาหนะทางบกของชาวต่างชาติมีจำนวนมากต่อวัน แต่สิ่งที่พบคือ การให้เช่ายานพาหนะแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีปัญหารถติดและอุบัติเหตุจากการใช้รถของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก เพราะการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและการไม่มีใบขับขี่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบนท้องถิ่นปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย เพราะเห็นว่าเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว และอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งคือการใช้บริการแท็กซี่มิเตอร์ เจ้าของรถไม่ยอมเปิดมิเตอร์และเอาเปรียบผู้บริโภคโดยเฉพาะคนต่างชาติ ทำให้เกิดปัญหาทำร้ายร่างกายกันบ่อยครั้ง โดยชาวต่างชาติมองว่าเอาเปรียบนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและไม่เป็นมาตรฐานสากลในการให้บริการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของคนในพื้นที่และผู้ให้บริการแท็กซี่มิเตอร์ สำหรับการบริโภคทางอากาศและการมีสนามบินชาวบ้านในพื้นที่เกิดความวิตกกังวลและน่าเป็นห่วงสำหรับผู้คนที่ใกล้สนามบิน

เพราะมลภาวะทางเสียงและมลภาวะเป็นพิษทางอากาศมีผลต่อผู้คนในแต่ละวัน นอกจากนี้ในส่วนของการสื่อสารวัยรุ่นส่วนใหญ่นิยมบริโภคอินเตอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงและบางคนนิยมเพื่อติดต่อลูกค้าชาวต่างชาติหรือเรียกว่า ขายบริการทางอินเตอร์เน็ต ยิ่งมีแหล่งบันเทิงช่วงเวลากลางคืนก็ยิ่งทำให้สังคมของคนหนุ่มสาวหาช่องทางรายได้กับชาวต่างชาติ สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วบางธุรกิจการผลิตต้นทุนต่ำก็นิยมขายราคาแพงเกินกว่าต้นทุนเพื่อหวังกำไรจากคนต่างชาติ ยิ่งไปกว่านั้นสินค้าบางชนิดขายคนไทยราคาเท่ากับขายคนต่างชาติ จึงมีผลทำให้คนในพื้นที่ต้องบริโภคสินค้าเท่ากับราคาของคนต่างชาติ แม้ค่าครองชีพและรายได้ต่ำก็ตามแต่จำเป็นต้องบริโภคหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน (จำเนียร เจริญสุข และวมิตา พรหมเดช, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม และ 17 กรกฎาคม 2554)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภคต่างๆ ล้วนเป็นนวัตกรรมการผลิตและบริโภคที่รับจากภายนอกชุมชนและสังคมตะวันตก ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยวและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของผู้คน การเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนถูกปรับเปลี่ยนไปตามสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองของประเทศ ผนวกกับการดำรงชีวิตของผู้คนต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยหลัก ทำให้ความผูกพันระหว่างผู้คนและชุมชนลดน้อยลง ความเป็นอยู่ในชุมชนต่างคนต่างอยู่ มีปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การแก่งแย่งที่ทำกินที่ดินและการปล่อยปละละเลยต่อการใช้กฎหมายควบคุมชาวต่างชาติทำให้ประชากรแฝงเกิดขึ้นมากในเกาะสมุยและเกาะพะงัน แนวโน้มความเป็นอยู่ของผู้คนดั้งเดิมที่เป็นคนเกาะสมุยคงหายากมากขึ้น (สำนวน ใจเย็น และเอี่ยม ศรีแสง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554) อีกทั้งการผลิตและบริโภคนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มีปริมาณมากขึ้นอย่างกว้างขวางและหลากหลายชนิดแพร่กระจายอย่างรวดเร็วเกิดการแข่งขันจนกระทั่งอิ่มตัว และไม่สามารถฟื้นฟูก็ยิ่งทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมและอาชญากรรม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาอื่น ๆ ยากที่จะแก้ไขต่อไป

จากการศึกษาด้านวัฒนธรรมต่างชาติในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในและคนนอกเชิงพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT ANALYSIS) วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรม และเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชน คณะผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นคือ การวิเคราะห์ผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

การวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคพบว่า โอกาส และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรมอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันมี 2 ด้าน คือ ด้านเชิงบวกและเชิงลบ ด้านเชิงบวกเป็นผลมาจากปัจจัยที่เป็นข้อดีของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าผสมผสานกับทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน เป็นโอกาสในการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ส่วนด้านเชิงลบเป็นผลเสียที่มาจากปัจจัยที่มีความบกพร่อง เป็นจุดอ่อน จุดด้อย ที่ทำให้เกิดอุปสรรคที่เป็นปัญหาในสังคมอันเป็นผลมาจากการรับวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้มากเกินไป (เวทีกลุ่มย่อย, เมื่อวันที่ 16 และ 17 กรกฎาคม 2554) ทั้งนี้ข้อมูลทั้งสองส่วนจะเป็นฐานคิดที่สำคัญในการสร้างแนวทางและภูมิคุ้มกันต่อไป

ด้านเชิงบวก

1. การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศสู่ความเป็นสากล

วัฒนธรรมต่างชาติได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้ค่านิยมด้านการศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม กล่าวคือ มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียน 2 ภาษา สถาบันสอนภาษาเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของเด็ก และยังทำให้ผู้คนชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับใช้ในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ทำให้เจ้าของธุรกิจด้านโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร สถานบันเทิง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ปัจจัยเชิงบวกด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารนี้เข้ามาพร้อมกับชาวต่างชาติ ส่งผลทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน

2. การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร

ปัจจัยด้านความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ทันสมัย มีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการเพิ่มผลิตผลทางด้านเกษตรกรรม ที่สามารถเพิ่มรายได้และความอยู่ดีกินดีให้กับชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน เทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามาในช่วงแรก คือ โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ ภายหลังมีการพัฒนาระบบการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์มือถือและ

อินเทอร์เน็ตเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยทางด้านนี้ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันกับชาวต่างชาติสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เจ้าของธุรกิจต่างๆ จะสร้างเว็บไซต์เป็นของตนเอง เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ธุรกิจ ตลอดจนการขายสินค้าออนไลน์ สำหรับให้ลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อจองห้องพักและสั่งซื้อสินค้าจากหน้าเว็บไซต์ได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านนี้เข้ามาพร้อมกับชาติตะวันตก ทำให้วิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันพัฒนาในด้านที่ดีขึ้น

3. การพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติส่งผลให้ผู้คนในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันได้เรียนรู้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น จากการฝึกอบรมของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หน่วยงานราชการทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น ตลอดจนการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพจากทางอินเตอร์เน็ต เพื่อนำมาปรับใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นให้เป็นจัดทำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การแปรรูปกะละแมโบราณ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะพร้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของเกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการสร้างอาชีพรูปแบบใหม่ขึ้นด้วย เช่น การดัดแปลงเรือหางยาวที่ใช้ในการทำประมงพื้นบ้านมาเป็นเรือนำเที่ยว ซึ่งมีทั้งเรือขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงเรือให้มีความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น การฝึกลิงสำหรับเก็บมะพร้าวและฝึกลิงเพื่อแสดงโชว์รูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการเปิดสนามชนควาย เป็นการสร้างอาชีพที่เพิ่มรายได้ให้แก่ผู้คนอีกทางหนึ่งได้เป็นอย่างดี

4. การพัฒนาสาธารณูปโภค

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค เป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจพัฒนาขึ้น มีการกระจายรายได้ของประชากร ตลอดจนมีกระบวนการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น มีแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดเพิ่มขึ้น มีการปรับประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ผู้คนในอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะด้านการคมนาคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจทั้งสองเกาะ เดิมทั้งสองเกาะถูกตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่ด้วยน้ำท้องทะเลที่กว้างใหญ่ แต่ภายหลังเมื่อกระจายความเจริญสู่ชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5-7 ที่เน้นการขยายตัวเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมสู่

ภาคชนบท โดยมีการปรับสาธารณูปโภคพื้นโครงสร้างให้รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในอำเภอเกาะสมุยมีเรือข้ามฟากจากฝั่งอำเภอดอนสักไปเกาะสมุยดำเนินการโดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ท่าเรือดอนสัก-สมุย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟากที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และเป็นเจ้าของท่าเรือ 3 ท่าเรือในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ท่าเรือดอนสัก ท่าเรือเกาะสุมย และท่าเรือเกาะพะงัน ที่ให้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟาก 3 เส้นทาง คือ เส้นทางดอนสัก-เกาะสมุย เส้นทางดอนสัก-เกาะพะงัน และเส้นทางเกาะสมุย-เกาะพะงัน ภายหลังเมื่อมีเรือขนาดใหญ่แล่นไปมาระหว่างทั้งสองเกาะกับแผ่นดินใหญ่ เริ่มมีการก่อสร้างที่ทันสมัย และมีการนำเข้าสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการคมนาคมภายในเกาะก็มีความสะดวกสบายและปลอดภัยมากขึ้น

เชิงลบ

1. **การจัดระบบการศึกษา**

การพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษนอกจากจะเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลดีต่อผู้คนแล้ว ในทางกลับกันก็มีปัจจัยเชิงลบที่ส่งผลเสียตามมาก็คือ การจัดการเรียนการสอนแบบโรงเรียน 2 ภาษา ไม่ได้มีทุกโรงเรียน จะมีเพียงโรงเรียนนานาชาติเท่านั้น ซึ่งมีเพียง 2 แห่งเท่านั้นในอำเภอเกาะสมุย ส่วนที่อำเภอเกาะพะงันไม่มี ทำให้เด็กในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันไม่ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะไม่ค่อยดีและเป็นคนต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามาทำงาน เพราะค่าใช้จ่ายของโรงเรียนนานาชาติค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของผู้ปกครอง แต่ก็ยังมีการแข่งขันด้านการศึกษาของบุตรหลานทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อและเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง

2. **ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ**

ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ปรากฏชัดเจน คือ บริเวณชายหาดที่จัดเป็นพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ มีการปลูกสร้างโรงแรม รีสอร์ท สถานบันเทิงและร้านค้าอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดต่าง ๆ เช่น บริเวณหาดเฉวง หาดละไมของเกาะสมุย และหาดริ้นเกาะพะงัน ซึ่งเป็นชายหาดที่ใช้จัดงานฟูลมูนปาร์ตี้ของเกาะพะงัน แม้ว่านักธุรกิจโรงแรมและผู้จัดงานฟูลมูนปาร์ตี้จะมองว่าธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุยและเกาะพะงัน แต่ในทางกลับกันการจัดงานดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมชาติที่สวยงามซึ่งเป็นต้นทุนที่ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ไว้เสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ การจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปในทางลบเป็นปัจจัยที่ทำให้ริม

ชายหาดที่มีการจัดงานเสื่อมโทรมลง มีขยะมูลฝอย เศษก้นบุหรี่ ถุงพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋องอลูมิเนียมที่บรรจุเครื่องดื่มอยู่มากมายในคืนวันงาน น้ำในทะเลก็เริ่มเน่าเสียจากเศษขยะที่ลอยน้ำ

นอกจากความเสื่อมโทรมจากกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้แล้ว การสร้างท่าเรือเฟอร์รี่บริเวณชายฝั่งของเกาะสมุย ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ ซึ่งเป็นเหตุให้มีการทับถมของตะกอนทรายบริเวณแหล่งหญ้าทะเลที่สำคัญของเกาะสมุย เป็นการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์และแหล่งอนุบาลของลูกสัตว์น้ำวัยอ่อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของอ่าวไทย รวมทั้งการทำอาชีพประมงเชิงพาณิชย์ด้วยการใช้เครื่องมือประมงที่ทำลายแหล่งทรัพยากรชายฝั่ง เช่น อวนลาก อวนรุน อวนล้อมหิน เรือไฟปั่นปลากะตัก เครื่องช๊อตไฟฟ้า ยังเป็นการทำลายระบบนิเวศและทรัพยากรทางทะเล เช่น แหล่งหญ้าทะเล แนวปะการังที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ แหล่งอนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำเช่นเดียวกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เพิ่มความเสื่อมโทรมของทะเลของเกาะสมุยและเกาะพะงันให้ทรุดหนักยิ่งขึ้น

3. **ด้านความเสื่อมโทรมของสังคมและวัฒนธรรม**

สภาพสังคมของอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันเปลี่ยนไปจากสังคมดั้งเดิมที่เคยอยู่แบบวิถีชีวิตแบบชาวบ้าน มีการพึ่งพาอาศัยกันซึ่งกันและกัน อาชีพหลักดั้งเดิมคือการทำสวนมะพร้าวและการทำประมงพื้นบ้าน เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาท สภาพสังคมจึงเปลี่ยนไปจากเดิม เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นธุรกิจการท่องเที่ยว การพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันลดน้อยถอยลงกลายเป็นการแข่งขันกันทางธุรกิจ วัฒนธรรมแบบไทยกลายเป็นวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เกิดปัญหาด้านวัฒนธรรมการแต่งงานกับชาวต่างชาติ โดยมีวัฒนธรรมการเป็นภรรยาชาวต่างประเทศแบบระยะสั้นๆ กล่าวคือ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 7 วัน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลงานฟูลมูนปาร์ตี้จะยิ่งมีมากขึ้น นอกจากนั้นการเปลือยกายอาบแดด การกอดจูบ การแต่งกายไม่ปกปิด การดื่มของมึนเมา การสูบบุหรี่ การขายบริการทางเพศ เป็นวัฒนธรรมที่เข้ามาพร้อมกับชาวต่างชาติ ส่งผลภาพลักษณ์ออกมาเป็นการมองว่า เป็นการมั่วสุมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือพวกกลุ่มคนที่เข้ามาฉวยโอกาสมั่วเสพยาเสพติดทั้งเฮโรอีน กัญชา ยาอี ยาบ้า การดื่มเหล้าเมามายและลงท้ายด้วยการมั่วเซ็กอย่างโจ๋งครึ่มบนชายหาดตามงานปาร์ตี้ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลเสียที่ทำลายวัฒนธรรมที่ดีงามของคนไทยทั้งสิ้น แต่ยังขาดการควบคุมเฝ้าระวังที่รัดกุมของหน่วยงานราชการและบุคคลในพื้นที่

นอกจากในด้านเชิงบวกและเชิงลบวัฒนธรรมต่างชาติเข้าผสมผสานกับทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันตามที่กล่าวมา วัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกในด้านวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และวัฒนธรรม

การผลิตและการบริโภคของผู้คน ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรมตามตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 **แสดงการวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรม**

จุดแข็ง (Strength)	**โอกาส** (Opportunity)
1. ด้านการศึกษาภาษาอังกฤษ	1. การติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษมีมากขึ้น
2. ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร	2. มีการนำเทคโนโลยีที่ได้ข้อมูลมาจากอินเตอร์เน็ตมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การทำสอนมะพร้าว การทำประมงพื้นบ้าน การแปรรูปผลิตภัณฑ์
3. ด้านการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน	3. การประชาสัมพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุยและเกาะพะงันด้วยการจัดทำเว็บไซต์เป็นของตนเอง
	4. การขยายฐานการผลิต มีแรงงานเข้ามาทำงานในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น
4. ด้านสาธารณูปโภค	5. การคมนาคมทางเรือทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น

จุดอ่อน (Weakness)	**อุปสรรค** (Threat)
1. ด้านการจัดระบบการศึกษา	1. ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะส่งบุตรหลานให้ศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ หรือ ต่างประเทศ 2. มีการแข่งขันด้านการศึกษาของบุตรหลานทำให้เกิดค่านิยมที่ผิด
2. ด้านความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	3. มีการเปลี่ยนแปลงชายหาดให้เป็นโรงแรม บังกะโล รีสอร์ท และที่จัดกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้ 4. มีการทำประมงเชิงพาณิชย์ด้วยการใช้เครื่องมือประมง เช่น อวกลาก อวนรุน อวนล้อมหิน เครื่องช๊อตไฟฟ้า 5. ระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรชายฝั่งส่งผลให้แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย
3. ด้านความเสื่อมโทรมของสังคมและวัฒนธรรม	6. ผู้หญิงไทยนิยมขายบริการทางเพศและเป็นภรรยานักท่องเที่ยวแบบระยะเวลาสั้น ๆ 7. มีการมั่วสุมเรื่องยาเสพติดและสิ่งมึนเมาของนักท่องเที่ยว 8. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวมีน้อยลง

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน

1. การจำแนก จัดกลุ่ม ทางวัฒนธรรม

ตามที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัฒนธรรมต่างชาติอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในบทที่ 4 อันประกอบด้านวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน ต่อจากนั้นได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจำแนก จัดกลุ่ม สกัด

วัฒนธรรมดั้งเดิม และวัฒนธรรมต่างชาติ แยกออกจากกัน เพื่อหาวัฒนธรรมร่วมและสร้างภูมิคุ้มกันที่ยั่งยืนดังนี้

1.1 วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้

วัฒนธรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันนั้น มีรูปแบบการเรียนรู้ในอดีตโดยผ่านกระบวนการต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้จากวัด ผ่านทางเพลงกล่อมเด็กและเพลงเรือ ผ่านทางบทกลอนท่องจำ เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมสืบทอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำสวนมะพร้าว การการทำประมง การทำอาหารพื้นบ้าน การทำกะละแมโบราณ การฝึกลิงเก็บมะพร้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์กะละแมโบราณ ในส่วนวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันรับมาจากต่างชาติที่สำคัญ ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นมะพร้าว และการนำเรือหางยาวมาบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น ในส่วนวัฒนธรรมร่วม เป็นวัฒนธรรมที่ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันปรับเปลี่ยนมาจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่มีการปรับตัวเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป มีการนำเทคโนโลยีสมัยเข้ามาในพื้นที่ การสื่อสารที่รวดเร็วและรอบด้าน ทำให้เกิดการกระจายตัวของวัฒนธรรมตะวันตก เกิดการผสมผสานกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมที่คาบที่เกี่ยวระหว่างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมร่วมที่โดดเด่น ได้แก่ ภาษา และภาษาเทคโนโลยีสื่อสาร ด้านภาษา ในอดีตชาวเกาะสมุยและชาวเกาะพะงันมีภาษาที่ใช้สื่อสารในท้องถิ่นไม่กี่ภาษา ภาษาเหล่าได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นกลุ่มๆ ตามชาติพันธุ์ที่ปรากฏในท้องที่ จำแนกเป็นภาษาพูด และภาษาเขียน ในส่วนภาษาพูดจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ ภาษาใต้ ภาษาจีน ภาษามลายู สำหรับภาษาเขียนใช้ภาษากลางสื่อสารกับทางราชการ ปัจจุบันทั้งสองอำเภอมีภาษาพูดและภาษาเขียนที่หลากหลายที่แพร่หลายและนิยมกันมาก คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เยอรมัน จีน ฝรั่งเศส เห็นได้จากมีสถาบันสอนภาษา และโรงเรียนสอนภาษาเปิดให้บริการจำนวนมาก อีกทั้งชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเองก็ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เนื่องจากอิทธิพลเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปสู่การค้าขายเสรีมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมด้านภาษาเกิดการปรับตัว อย่างไรก็ตามไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้นที่ปรับตัวในด้านนี้มีชาวต่างชาติอีกจำนวนมากที่เรียนรู้ภาษาไทย และ พูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ เช่น ชาวต่างชาติที่ทำธุรกิจที่แต่งงานกับหญิงชาวไทย และที่ตั้งถิ่นฐานในเกาะสมุยและเกาะพะงัน ด้านเทคโนโลยีสื่อสาร ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าในระแรกจะมีชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวน้อย การสื่อสารระยะนี้จึงเป็นไปตามโครงสร้างที่รัฐจัดให้ คือ มีโทรศัพท์ โทรเลข โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ภายหลังระบบโครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนานำระบบดาวเทียมมาใช้ในการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารไกล ๆ สะดวกสบายมากขึ้น จากเดิมที่ต้อง

ส่งจดหมายซึ่งใช้เวลานาน ก็เปลี่ยนมาเป็นการแชทคุยหรือสนทนากันแบบเห็นหน้า เพียงแค่มีคอมพิวเตอร์กับอินเตอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของการเรียนรู้ เช่น โทรทัศน์ มีสาระน่ารู้ให้ได้เรียนรู้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสารคดีต่าง ๆ รายการท่องเที่ยว พาไปเที่ยวในที่ ๆ เราไม่เคยไปและหลายคนอาจจะไม่มีโอกาสได้ไปอย่างเมืองนอก ทำให้รู้สึกเหมือนได้ไปเอง ในการเรียนรู้ในระบบก็มีการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต สามารถค้นหาข้อมูลในด้านต่าง ๆ และอ่านหนังสือพิมพ์ของวันใหม่ โดยที่ไม่ต้องรอถึงเช้าเพื่อซื้อฉบับใหม่ ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร สามารถดูละครต่าง ๆ ย้อนหลังได้ แค่ใช้บริการผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถสั่งซื้อสินค้าออนไลน์และทำการโฆษณาได้อีกด้วย

1.2 วัฒนธรรมการทำงาน

วัฒนธรรมการทำงานของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันมีปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนด ทั้งอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันต่างมีสภาพพื้นที่ที่ใกล้เคียง คือ มีพื้นที่เป็นหมู่เกาะมีทะเลล้อมรอบ มีลมมรสุมพัดผ่านตลอดทั้งปีเวลาทำให้มีปริมาณฝนตกชุกเกือบทั้งปี อาชีพดั้งเดิมของผู้คนทั้งสองเกาะนี้จึงเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรและการทำการประมงแทบทั้งสิ้น ได้แก่ การทำนา การทำสวนมะม่วง สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง วัฒนธรรมการทำงานดั้งเดิมที่ชาวเกาะทั้งสองเกาะสืบทอดกันมาจากรุ่นต่อรุ่นคือ การทำงานแบบซอแรง การหยิบยืม การให้เปล่า และการทำงานแบบกลุ่ม ภายหลังการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานเนื่องจากมีปัจจัยที่การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก การขยายตัวของการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภคเป็นตัวกำหนด ทำให้การทำงานที่เคยพึ่งพาอาศัยแบบเดิมเปลี่ยนแปลงมาเป็นการทำงานแบบชาติตะวันตก เช่น ธุรกิจนายหน้า การสร้างค่านิยมในการทำงาน การบริหารงานแบบตะวันตก ในส่วนวัฒนธรรมร่วม เป็นวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมมาสู่วัฒนธรรมใหม่ มีการนำไปใช้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่โดดเด่น ได้แก่ การทำธุรกิจการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่าย การทำธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่ชาวต่างชาติและชาวไทย มีลักษณะการทำงานที่คล้ายคลึง ในอดีตการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการทำเป็นอาชีพเสริมไม่จริงจัง การบริหารการจัดการทำแบบง่าย แต่ภายหลังการท่องเที่ยวขยายตัวมากขึ้น ชาวบ้านจึงหันมายึดอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักเนื่องจากมีรายได้ดี ในขณะเดียวกันชาวต่างชาติเองก็มีจำนวนไม่น้อยที่ยึดอาชีพนี้ ได้แก่ คนนำเที่ยว นักดำน้ำ เจ้าของธุรกิจที่พัก สปา ร้านอาหาร เป็นต้น ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเองก็มีการปรับตัวเพื่อให้การบริการของตนสู่ความเป็นนานาชาติ มีการส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสำรองห้องพักที่เป็นรูปแบบเดียวกันกับชาวต่างชาติบริหาร ในด้านการสร้างเครือข่าย

ทั้งชาวเกาะเองและชาวต่างชาติ ต่างก็มีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งเป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และการช่วยเหลือกัน ในเกาะสมุยมีเครือข่าย ได้แก่ สมาคมโรงแรมไทย สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย มูลนิธิเกาะสีเขียว สมาคมสปา กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้มะพร้าว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไทรทอง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลิปะน้อย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่น้ำ กลุ่มพัฒนาสตรีเกาะสมุย กลุ่มประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสระเกศ ชมรมรักษ์เฉวง ในเกาะพะงัน ได้แก่ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะพะงัน กลุ่มแม่บ้านบ้านโฉลกหลำ กลุ่มประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนอกพัฒนา ชมรมรักษ์พะงัน

1.3 วัฒนธรรมการผลิตและบริโภค

การผลิตและบริโภคของชาวเกาะสมุยและชาวเกาะพะงัน ในอดีตขึ้นอยู่ปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนด บริโภคสิ่งที่ตนเองผลิต สิ่งที่บริโภคล้วนแล้วเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่นิยมบริโภคในสิ่งฟุ่มเฟือย ภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมามีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้าประเทศไทยและพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีทั้งเดินทางมาท่องเที่ยวและทำธุรกิจ ชาวต่างชาติที่เข้ามาส่วนใหญ่ชาติตะวันตก ได้แก่ เยอรมัน สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย แคนนาดา เป็นต้น การท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างขาดความสมดุลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงัน การผลิตและการบริโภคแบบเดิมในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ถูกวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาผสมผสานกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การแพทย์และยารักษาโรค ด้านอาหารทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมบริโภคอาหารจานด่วน โดยเฉพาะในช่วงรีบเร่ง ในตอนเช้าและกลางวัน อาหารจานด่วนที่ว่านี้มีทั้งอาหารจานเดียว อาหารสำเร็จรูป และอาหารกึ่งสำเร็จรูป ซึ่งอาหารเหล่านี้มีขายตามร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร สถานที่พักตากอากาศ โรงแรม และห้างสรรพสินค้าต่างๆ นอกจากนี้ยังนิยมบริโภคแป้ง ไข่ น้ำตาล เนื้อสัตว์ และอาหารที่ส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ด้านเครื่องนุ่งห่ม ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีวัฒนธรรมการแต่งตัวที่ดูแล้วแยกจากกันไม่ออก เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ วัยรุ่นหญิงชายนิยมสวมเสื้อผ้าน้อยชิ้น นิยมสวมกางเกงขาสั้นทั้งในบ้านและนอกบ้านนอกบ้าน วัยกลางคน แต่งตัวโดยคำนึงถึงกาลเทศะเป็นสำคัญ เน้นความเป็นสากล ด้านที่อยู่อาศัย มีการสร้างที่อยู่อาศัยที่คำนึงถึงความสะดวกสบายและความทันสมัย มีจำนวนไม่น้อยในเกาะสมุยและเกาะพะงันที่นำสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกมาผสมผสานกับเรือนไทยภาคใต้ ทำให้รูปแบบที่อยู่อาศัยทั้งสองพื้นที่แปลกตาออกไป ด้านการแพทย์และยารักษาโรคส่วนใหญ่เน้น

การรักษาแบบตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีชาวตะวันตกจำนวนไม่น้อยที่นำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย เช่น การนวดบำบัด การจับเส้น สมุนไพรลูกประคบ มาเปิดให้บริการกับนักเที่ยวที่มาพักผ่อนในเกาะสมุยและเกาะพะงัน

2. แนวทางอนุรักษ์และภูมิคุ้มกัน

การเสนอแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการด้านวัฒนธรรมไว้ 6 ประเด็น ดังนี้

2.1 ศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนของคนในชุมชน ทั้งที่มีการรวบรวมไว้แล้วและยังไม่ได้ศึกษา เพื่อทราบความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะที่เป็นมรดกของชาวเกาะสมุยและพะงันอย่างถ่องแท้ ซึ่งความรู้ดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เห็นคุณค่า ทำให้เกิดการยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อไป

2.2 ส่งเสริมให้ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตน เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่คนในชุมชน ในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะต้องรณรงค์และสร้างความตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรม ว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้การรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

2.3 จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

2.4 สร้างพื้นที่สำหรับวัฒนธรรม ตามที่กล่าวมาแล้ว วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมต่างชาติเกิดการประสมปนเปด้านวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้คัดกรองวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ วัฒนธรรม/กระบวนการเรียนรู้ของผู้คน การทำงาน และการผลิตและบริโภค ก็เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ ในส่วนวัฒนธรรมดั้งเดิม และวัฒนธรรมต่างชาติ ควรมีการกำหนดพื้นที่ให้เหมาะสม อาจทำในรูปเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ เช่น เขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษเฉวง เขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษหาดริ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าไปดำเนินการ และเป็นการกำหนดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ในส่วนวัฒนธรรมไทยนอกจากจัดทำเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษอาจมีการนำความโดดเด่นของวัฒนธรรมเฉพาะมาสร้างเป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ได้อีกด้วย เช่น หมู่บ้านช้าง หมู่บ้านควาย หมู่บ้านแขก ชุมชนชาวเล ชาวจีน ชาวไทยมุสลิม เป็นต้น นอกจากนี้การสร้างพื้นที่เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ มุมต้อนรับตามสถานที่ท่องเที่ยว หรือตามโรงแรม รีสอร์ท ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ถือเป็นการอนุรักษ์และการสร้างภูมิคุ้มกันทางหนึ่งด้วย

2.5 สนับสนุนกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อองค์ดังกล่าวมีความเข้มแข็ง การทำหน้าที่ก็ย่อมมีประสิทธิภาพ กลุ่มองค์กรที่กล่าวถึงได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน สมาคม ชมรม หน่วยอนุรักษ์ เป็นต้น

2.6 จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะยาว แผนยุทธศาสตร์ที่ว่านี้ต้องเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่สอดคล้องกับการดูแลวัฒนธรรมที่สมดุลยั่งยืน ให้ความสำคัญกับศึกษาบริบทชุมชน ทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมใหม่ วัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อหาผลกระทบ โอกาส และปัจจัยเสี่ยง การอนุรักษ์ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก สร้างจิตสำนึก และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สร้างวัฒนธรรมชุมชนให้ความเข้มแข็ง สามารถเป็นพลังของการพัฒนาประเทศได้

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา"วัฒนธรรมต่างชาติ" พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) และศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศึกษาผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรมและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวมรวบข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาหลัก ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ หลังจากนั้นตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อหาความเชื่อถือของข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาใน 4 ประเด็น คือ บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในภาวการณ์เปลี่ยนแปลง พลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงการหาแนวทางสร้างภูมิคุ้มกัน มีรายละเอียดดังนี้

1. บริบทชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันในภาวการณ์เปลี่ยนแปลง

อำเภอเกาะสมุย

อำเภอเกาะสมุยเป็นหมู่เกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีปตอนกลางของทะเลอ่าวไทย ประกอบด้วยเกาะใหญ่น้อยจำนวน 53 เกาะ แต่มีประชากรอาศัยเพียง 10 เกาะ ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพลวย เกาะแตน เกาะแม่เกาะ เกาะเชือก เกาะส้ม เกาะวัวจิ๋ว เกาะหลัก เกาะริกัน เกาะวัวตาหลับ ตามลำดับ ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่เกาะสมุย เกาะสมุยตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 9 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่

100 องศาตะวันออก ห่างจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 84 กิโลเมตร และห่างจากท่าเรืออำเภอดอนสัก 20 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับทะเล เขตอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศใต้ติดต่อกับทะเล เขตอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเล เขตอำเภอดอนสัก อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง และอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี พื้นที่ตอนกลางของเกาะมีสภาพเป็นภูเขาและที่ดอนสูง บริเวณรอบๆ ภูเขา เป็นที่ราบและชายฝั่งทะเล ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อนมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤษภาคม ส่วนฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม บางปีอาจยาวนานถึงเดือนมกราคม ฝนที่ตกส่วนใหญ่เกิดจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดจากทะเลอันดามันเข้าสู่อ่าวไทย

อำเภอเกาะสมุย มีเส้นทางคมนาคม 3 ทาง คือ ทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ทางบกมีถนนที่ใช้สัญจรภายในเกาะชื่อ “ถนนทวีราษฎร์ภักดี” ยาว 50 กิโลเมตร ทางเรือ มีการคมนาคมระหว่างเกาะสมุยกับแผ่นดินใหญ่ และเกาะอื่น ๆ มีเรือเฟอรี่ให้บริการเกาะสมุย – อำเภอดอนสัก เรือเร็วให้บริการจากเกาะสมุย – บ้านดอน เกาะสมุยไปเกาะเต่า เกาะพะงัน และจังหวัดชุมพร ส่วนทางอากาศ มีสายการบินบางกอกแอร์เวย์ เปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2532 ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย เปิดให้บริการเดินทางทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ

ทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอเกาะสมุยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่าและสัตว์น้ำ แร่ธาตุ และทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรดิน ดินเกาะสมุยมีลักษณะเป็นดินร่วนและดินร่วนปนทราย กระจายตัวอยู่ทั่วไปตามที่ราบเชิงเขาและที่ราบชายฝั่งทะเลอันเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและแหล่งชุมชน ดินชนิดนี้มีธาตุอาหารปานกลาง ระบายน้ำได้ดี เหมาะสำหรับการปลูกมะพร้าว และผลไม้ ด้านทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้อุปโภคและบริโภค ได้แก่ คลองสระเกศ คลองละไม คลองท่าศก คลองมะเร็ต คลองท่าสียา คลองท่าจีน และพรุ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ในอดีตมีป่าดงดิบชื้นหนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณภูเขาใหญ่ และเขาขวาง ภายหลังพื้นที่ป่าถูกปรับเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ทำสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ ทำให้พื้นที่ป่าที่มีอยู่เดิมลดน้อยลง นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อยู่บ้างเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ ภายหลังเมื่อการท่องเที่ยวในเกาะสมุยมีการขยายอยู่อย่างรวดเร็ว พื้นที่ป่าและป่าชายเลนถูกปรับเป็นที่พักอาศัย บ้านพักตากอากาศ โรงแรม และรีสอร์ท เปิดให้บริการนักท่องเที่ยว ส่งผลทำให้พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบันมีเหลืออยู่น้อยมาก

ด้านทรัพยากรสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ในอดีตเกาะสมุยอุดมไปด้วยสัตว์ป่า และสัตว์น้ำจำนวนมาก ด้านสัตว์ป่าที่สำคัญได้แก่ หมูป่า ลิง ค่างแว่นถิ่นใต้ เสือปลา กระรอกปลายหางดำ

หนูท้องขาว ค้างคาวขอบหูขาวกลาง กระแตใต้ พญากระรอกดำ หนูฟานสีเหลือง ค้างคาวแม่ไก่เกาะ ค้างคาวขอบหูขาวเล็กที่ราบ หนูนาใหญ่ ค้างคาวบัวฟันกลม ลิงแสม และนกนานาชนิด ส่วนสัตว์น้ำพบปลากว่า 200 ชนิด ที่สำคัญได้แก่ ปลากะพง ปลาเก๋า ปลาฉลาม ปลาทู ปลาหลังเขียว ปลาสลดหินชนิดต่างๆ ปลานกขุนทอง ปลาผีเสื้อ ปลาสร้อยนกเขา เป็นต้น แต่ภายหลังเมื่อเกาะสมุยได้รับการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวทำให้สัตว์ป่า และสัตว์น้ำมีจำนวนลดลงไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้เกิดจากการทำลายป่าไม้ ป่าชายเลน และท้องทะเล ด้วยการใช้ที่ดินทำการเพาะปลูก การจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือผิดประเภท การทำลายที่อนุบาลตัวอ่อน การสร้างแหล่งประกอบต่างๆ เพื่อบริการทางการท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบนิเวศของสัตว์ ในส่วนทรัพยากรทางทะเลนอกจากสัตว์น้ำแล้วเกาะสมุยยังมีปะการังนานาชนิดด้วย เช่น ปะการังก้อน ปะการังดอกไม้ทะเล ปะการังเขากวาง ปะการังโต๊ะ และปะการังดอกกะหล่ำ แนวปะการังนอกใช้เป็นที่อยู่อาศัยของปลา เช่น ปลาผีเสื้อ ปลาผีเสื้อลายแปดเส้น ปลาสินสมุทร ปลานกแก้ว ปลากระเบนทอง ปลาฉลามหูดำ ปลาเก๋า ฟองน้ำ เม่น ทะเลหนามดำ ปลิงทะเล สาหร่ายสีน้ำตาล กลุ่มลุ่มสาหร่ายทุ่น และสาหร่ายจอก เป็นต้น ยังใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวทางทะเลอีกด้วย

ในด้านสัตว์ป่า ค่างแว่นถิ่นใต้ เสือปลา กระรอกปลายหางดำ หนูท้องขาว ค้างคาวขอบหูขาวกลาง กระแตใต้ พญากระรอกดำ หนูฟานสีเหลือง หมูป่า ค้างคาวแม่ไก่เกาะ ค้างคาวขอบหูขาวเล็กที่ราบ หนูนาใหญ่ ค้างคาวบัวฟันกลม ลิงแสม นอกจากนี้ยังพบนกนานาชนิด ได้แก่ นกยางเขียว นกนางนวลแกลบท้ายทอยดำ นกแอ่นทุ่ง นกแก๊ก ด้านทรัพยากรแร่ธาตุ ในอดีตเกาะสมุยมีทั้งแร่ดีบุกและวุลแฟรม ซึ่งมีอยู่ทั่วไปตามภูเขาและชายทะเล แหล่งที่มีแร่ดุบุกและวุลแฟรมพบมากที่สุด คือ บริเวณเขาใหญ่ อาชีพการทำแร่ส่วนใหญ่เป็นของชาวจีนไหหลำที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะสมุย ปัจจุบันแร่ดังกล่าวมีน้อยมากการทำเหมืองแร่ในเกาะสมุยจึงหมดไป ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เกาะสมุยมีแหล่งทรัพยากรที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย น้ำตก และแนวปะการัง เช่น หาดเฉวง หาดละไม หาดตลิ่งงาม หาดหน้าทอน หาดท้องยาง หาดท้องตะเคียน และ หาดเชิงมน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ได้แก่ วัดประเดิม วัดสำเร็จ พระพุทธบาทเขาเล่ เจดีย์แหลมสอ วัดพระใหญ่ วัดละไม วัดศิลางู และบ้านโบราณ เป็นต้น

ด้านโครงสร้างประชากร อำเภอเกาะสมุยมีจำนวนประชากร 53,769 คน (สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2552) จำแนกเป็นประชากรชาย 26,215 คน หญิง 27,554 คน มีจำนวน 36,453 ครัวเรือน ความหนาแน่นต่อพื้นที่เฉลี่ย 236.86 คนต่อตารางกิโลเมตร ตั้งถิ่นฐานอาศัยหนาแน่นอยู่ใน

3 เกาะ คือ เกาะสมุย เกาะพลวย และเกาะแตน ในเกาะสมุย ประชากรกระจุกตัวหนาแน่นในตำบลที่เป็นศูนย์รวมบริการหลักของธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลมะเร็ต ตำบลบ่อผุด และตำบลแม่น้ำ ในเกาะพลวย และเกาะแตน ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายรอบๆ เกาะ นอกจากนี้เกาะสมุยมีประชากรแฝงประมาณ 200,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นักลงทุนชาวต่างชาติที่แต่งงานหญิงชาวเกาะสมุย ชาวไทยต่างถิ่นที่เข้ามาประกอบอาชีพในเกาะและแรงงานต่างด้าว

ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของเกาะสมุยประกอบด้วยสาขาเกษตรกรรม การท่องเที่ยว การค้าและบริการ และสาขาอุตสาหกรรม สาขาการเกษตรกรรม มีการทำสวนมะพร้าว ทุเรียน ลางสาด มังคุด และสวนยางพารา นอกจากนั้นยังมีการทำประมงพื้นบ้าน และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภค สาขาการท่องเที่ยว เกาะสมุยได้พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2528 มีการกำหนดแผนพัฒนาท่องเที่ยวเมืองเกาะสมุย มีสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสมุย ดำเนินการโดยบางกอกแอร์เวย์ เปิดทำการเมื่อปี พ.ศ. 2532 ส่งผลให้การท่องเที่ยวในเกาะสมุยขยายตัวอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปีพ.ศ. 2547 แหล่งท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลตะวันตกได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในฝั่งตะวันออกมากขึ้น เกาะสมุยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปีนั้นมากกว่า 14,000 ล้านบาท สาขาการค้าและบริการ มีร้านค้าและสถานประกอบการต่าง ๆตั้งกระจุกตัวศูนย์รวมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ในตำบลหน้าทอน อ่างทอง มะเร็ต บ่อผุด และตำบลแม่น้ำ ธุรกิจส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร โรงแรม และบังกะโล ที่พักและการบริการด้านต่างๆ มีทั้งที่จดทะเบียนการค้าและไม่จดทะเบียน นอกจากนี้ยังมีธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ และสหกรณ์ต่างๆ อีกจำนวนมากที่มาเปิดสาขาในเกาะนี้ และสาขาสาขาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกือบทั้งหมดในเกาะนี้เป็นของเอกชน เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์จากไม้มะพร้าว น้ำแข็ง น้ำดื่ม ซ่อมเครื่องยนต์ และอุตสาหกรรมเกษตร เช่น การหีบน้ำมันมะพร้าว มะพร้าวแห้ง เป็นต้น

การเมืองการปกครอง ชาวเกาะสมุยมีความนิยมชมชอบการเมืองระบอบประชาธิปไตยและศรัทธาต่อพรรคประชาธิปัตย์มายาวนาน การเมืองทั้งระดับท้องถิ่น และการเมืองระดับประเทศ ผู้ลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์มักจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นตัวแทนของชาวเกาะสมุยเกือบทุกสมัย เกาะสมุยแบ่งการบริหารออกเป็น 3 ระดับ คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และระดับหน่วยงานในพื้นที่ ส่วนภูมิภาคมี 7 ตำบล 39 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ลิปะน้อย ตลิ่งงาม หน้าเมือง บ่อผุด แม่น้ำ และตำบลมะเร็ต ส่วนท้องถิ่น มีเทศบาลตำบลเกาะสมุย 1 แห่ง และหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สุราษฎร์ธานี สาขา

เกาะสมุย สำนักงานสรรพสามิตอำเภอเกาะสมุย สำนักงานอัยการจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเกาะสมุย ศาลจังหวัดเกาะสมุย เรือนจำอำเภอเกาะสมุย สถานีตรวจอากาศ สถานีรายงานเกาะสมุย หน่วยตำรวจน้ำเกาะสมุย ด่านตรวจคนเข้าเมือง และ กองกำกับการตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

ด้านประวัติศาสตร์ เกาะสมุยเป็นเกาะที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเวลามาช้านานแล้ว มีหลักฐานที่ทางประวัติศาสตร์ คือ กลองมโหระทึก พบที่วัดตลิ่งพัง (คีรีวงการาม) ตำบลตลิ่งงาม และพบที่วัดละไม ตำบลละไม มีอายุราว 3,000 ปี นอกจากนี้ยังพบว่ามีชาวจีนไหหลำเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะสมุยเมื่อประมาณ 200 กว่าปีแล้ว มีหลักฐานสำคัญ คือ ศาลเจ้าไหหลำซึ่งเป็นศาลเจ้าแห่งแรกในเกาะสมุย ตั้งอยู่ที่ตำบลหน้าทอน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกาะสมุยมีฐานะเป็นเมืองส่งส่วยอากรขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาในปี พ.ศ. 2427 ครั้งเมื่อสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาภานุพันธุ์วงศ์วรเดช ได้มาตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ ทำให้ทราบว่าชาวเกาะสมุยไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช เพราะถูกกดขี่ข่มเหงจากเจ้าพระยานคร ทรงกราบทูลความดังกล่าวให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงความต้องการของชาวเกาะสมุย โปรดเกล้าให้เกาะสมุยมาขึ้นกับเมืองไชยา เกาะสมุยจึงอยู่ในความปกครองของเมืองไชยาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาในปีพ.ศ.2440 มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นใหม่ ยุบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ตั้งเป็น มณฑล จังหวัด อำเภอเมืองเกาะสมุยกับเกาะพะงันถูกยุบรวมเป็นอำเภอเดียวกัน และมีหลวงพิพิธอักษร (สิงห์ สุวรรณรักษ์) เป็นนายอำเภอคนแรก

ด้านพัฒนาการสังคมและวัฒนธรรม ในอดีตชาวเกาะสมุยมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพทำเกษตรเป็นส่วนใหญ่ อาชีพที่สำคัญ ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว ทำนา เลี้ยงสัตว์ และทำประมงชายฝั่ง อาชีพทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ทำกันทุกครัวเรือน มะพร้าวที่เกาะ สมุยสมัยนั้นส่งออกไปยังเมืองต่างๆ หลายแห่งภาคใต้ ได้แก่ เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา เมืองหลังสวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการส่งมะพร้าวไปขายที่เมืองหลวง และส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ส่วนอาชีพการทำนา เป็นอาชีพที่นิยมทำกันทุกครัวเรือน การทำนาส่วนใหญ่ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนไม่นิยมจำหน่าย หากครอบครัวใดจำหน่ายข้าวก็จะเป็นที่รังเกียจของเพื่อนบ้าน เดิมเกาะสมุยเคยมีนาถึง 6,500 ไร่ มีทั้งนาดำและนาดอน นาส่วนใหญ่อยู่ในตำบลลิปะน้อย ตลิ่งงาม หน้าเมือง มะเร็ต บ่อผุด และแม่น้ำ แต่ปัจจุบันเกาะสมุยไม่มีการทำนาอีกแล้ว พื้นที่ทำนาเดิมถูกปรับเป็นร้านค้า ร้านอาหาร และที่ตั้งของธุรกิจท่องเที่ยว ในส่วนการเลี้ยงสัตว์ นิยมเลี้ยงสัตว์ 2ประเภท คือ เลี้ยงเพื่อใช้งาน และเลี้ยงเพื่อบริโภค ที่เลี้ยงเพื่อใช้งาน ได้แก่ ลิง ควาย และม้า ส่วนที่เลี้ยงเพื่อบริโภค ได้แก่ เป็ด ไก่ หมู และแพะ เป็นต้น ด้านความเป็นอยู่ ครอบครัว

ของชาวเกาะสมุยสมัยก่อนเป็นลักษณะครอบครัวขยาย อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วย ลูก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดอง ในส่วนด้านวัฒนธรรม เนื่องจากเกาะสมุยความหลากหลายทางเชื้อชาติ มีชาวไทย ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน วัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติจึงมีความแตกต่างกันตามกลุ่มคน ชาวไทยมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับชาวไทยอำเภออื่น ๆในจังหวัด สุราษฎร์ธานี ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย การรับและส่งตายาย ออกปากซอแรง ชักพระ และชนควาย ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีนมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและยึดถือปฏิบัติมาชั่วหลายอายุคน ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน การกินเจ และเช็งเม้ง สำหรับชาวไทยมุสลิม มีวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ การเกิด การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การตาย และการประกอบพิธีฮัจญ์

ด้านปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน อำเภอเกาะสมุยมีปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านทางกายภาพ เศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทางกายภาพนอกจากมีปัญหาเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค การวางผังเมืองที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจราจรติดขัด น้ำท่วม ขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภค และการใช้ประโยชน์พื้นที่ผิดลักษณะแล้ว เกาะสมุยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการทำลายสภาพทางกายภาพ เช่น ภูเขา ป่าไม้ และทะเล จำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี มีการสร้างที่อยู่อาศัยบนภูเขาสูง บนโขดหิน สร้างที่พักติดชายหาดมากเกินไป สร้างที่พักรุกล้ำในพื้นที่แม่น้ำลำคลอง ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขาดการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพในการรองรับการขยายตัวและการเติบโตของเกาะสมุย ไม่มีการจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลที่เป็นระบบโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว คนในพื้นที่ขาดทักษะในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ และราคาน้ำมันและค่าขนส่งสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาการเสื่อมของวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่เดิม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการขายบริการทางเพศ ปัญหาการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่ออาชีพเกษตรกรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ปัญหาแรงงานต่างด้าว อาชญากรรม กลุ่มมิจฉาชีพเข้ามาหากินในพื้นที่ โรคติดต่อ ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐาน

อำเภอเกาะพะงัน

เกาะพะงัน เป็นหมู่เกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีปตอนกลางของอ่าวไทย ประกอบด้วยเกาะใหญ่น้อยจำนวน 10 เกาะ คือ เกาะพะงัน เกาะแตนอก เกาะแตใน เกาะเต่า เกาะนางยวน เกาะม้า เกาะหินใบ เกาะกงเกลี้ยง เกาะว่าวใหญ่ และเกาะตุ้งกู เกาะที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่นและเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ เกาะพะงัน และเกาะแตน ส่วนที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่เกาะพะงัน เกาะ

พะงันตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 69 – 84 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 05 –19 องศาตะวันออก ห่างจากตัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 100 กิโลเมตร ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 40 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 193 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เกาะพะงัน 168 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เกาะเต่า 25 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชุมพร ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเกาะสมุย ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทยและทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอไชยาและอำเภอท่าชนะ สภาพพื้นที่ เป็นที่ดอน สลับกับที่ราบลุ่ม และที่ราบต่ำ มีหาดทรายและสันทรายกระจายอยู่ทั่วไปรอบ ๆ ตอนกลางของเกาะมีภูเขาขนาดใหญ่ทอดยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่เขตมรสุมจึงได้รับอิทธิลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ฤดูร้อนจะเริ่มประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน ส่วนฤดูฝนจะเริ่มประมาณเดือนกรกฎาคมสิ้นสุดเมื่อเดือนธันวาคม

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ธรณี ทรัพยากรทางทะเล และทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรดิน ดินในอำเภอเกาะพะงันมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย มีแร่ธาตุน้อย แต่มีการระบายน้ำดีจึงเหมาะสำหรับการปลูกมะพร้าว ด้านทรัพยากรน้ำ มีแหล่งคลองที่สำคัญ 5 สาย คือ คลองบางน้ำเค็ม คลองบางเจมะรุ คลองท่าทองเลาะและคลองศาลาคอย คลองแม่หาด และคลองตกและคลองออก นอกจากนี้ยังมีฝายน้ำขนาดเล็กสร้างเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ได้แก่ ฝายสระมโนราห์ ฝายวังไม้แดง ฝายน้ำตกวังทอง ฝายน้ำตกแพง และฝายท่าน้ำโฉ ด้านทรัพยากรป่าไม้ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 33,925 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีพรรณไม้หลายชนิด ได้แก่ ตะเคียน สักเขา ยาง มะค่า แดง ประดู่ และชิงชัน ด้านทรัพยากรธรณี มีแร่ธาตุที่สำคัญ 2 ชนิด คือ แร่ดีบุก และแร่พลวง เดิมมีการเปิดสัมปทานแร่ดังกล่าวจำนวน 2 แห่ง แต่ปัจจุบันได้มีการล้มเลิกกิจการไปแล้ว ด้านสัตว์ป่า มีสัตว์ป่าไม่น้อยกว่า 200 ชนิด ที่สำคัญได้แก่ กวางป่า ลิง ค่าง นางอาย พังพอน เหยี่ยวแดง นกออก นกขุนทอง เต่าตะพาบน้ำ งูเห่า งูจงอาง งูเขียว งูเหลือม กบ เขียด นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานกวางให้กับอุทยานแห่งชาติธารเสด็จ-เกาะพงัน ทำให้กวางมีจำนวนหนึ่ง กวางจึงเป็นสัตว์ป่าห้ามล่าบนเกาะพะงัน ด้านทรัพยากรทางทะเล ในอดีตเกาะพะงันอุดมด้วยปลานานาชนิด มีปะการังที่สวยงาม แหล่งหญ้าทะเล พะยูน นกนางนวล นกอีแอ่น เป็นจำนวนมาก ภายหลังเมื่อผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเกาะมากขึ้น ทรัพยากรดังกล่าวถูกใช้ไปโดยขาดการอนุรักษ์และฟื้นฟู ปัจจุบันจึงเหลือปลาและปะการังไม่กี่ชนิด ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 38 แห่ง เป็นอ่าวและชายหาด 25 แห่ง ได้แก่ หาดริ้น หาดยวน หาดท้องศาลา หาดยาว หาดสลัด หาดโฉลกหลำ เป็นต้น เป็นน้ำตกจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ น้ำตกแพง น้ำตกวังไม้แดง น้ำตก

ธารเสด็จ น้ำตกธารประเวศ น้ำตกธารประพาส น้ำตกวังทอง น้ำตกวังไทร ส่วนที่เหลืออีก 6 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ ได้แก่ เกาะแตนอก เกาะแตใน เกาะม้า เกาะกงเลี้ยง เกาะเต่า และเกาะนางยวน ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน มีวัดและเจดีย์ที่สำคัญและสวยงามหลายแห่ง ได้แก่ เจดีย์วัดใน วัดภูเขาน้อย วัดเขาถ้ำ และศาลเจ้าแม่กวนอิม

ด้านโครงสร้างประชากร เกาะพะงันมีประชากร 13,490คน (พ.ศ. 2551) จำแนกเป็นประชากรชาย 6,721 คน หญิง 6,769 คน มี 8,806 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ประมาณ 70 คนต่อตารางกิโลเมตร นอกจากนี้เกาะพะงันมีประชากรแฝง ประมาณ 50,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยว แรงงานต่างด้าว และชาวไทยถิ่นอื่นที่เข้ามาทำงานในช่วงเทศกาลฟูลมูนปาตี้

การเมืองและการปกครอง ลักษณะการเมืองของเกาะสมุยคล้ายคลึงกับชาวอำเภอเกาะสมุย คือ มีความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งการเมืองระดับท้องถิ่น และการเมืองระดับประเทศ อำเภอเกาะพะงันแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ระดับ คือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่ ส่วนภูมิภาคแบ่งการปกครองเป็น 3 ตำบล 17 หมู่บ้าน ได้แก่ เกาะพะงัน 8 หมู่บ้าน บ้านใต้ 6 หมู่บ้าน และเกาะเต่า 3 หมู่บ้าน ส่วนท้องถิ่นมี 1 เทศบาล และ 3 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะพะงันรับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะพะงันหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และตำบลบ้านใต้หมู่ที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพะงันรับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะพะงันตั้งแต่หมู่ที่ 3 ,4, 5 ,6 ,7 และหมู่ที่ 8 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใต้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลบ้านใต้หมู่ที่ 2,3 ,4, 5 และหมู่ที่ 6 และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่ารับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลเกาะเต่าหมู่ที่ 1,2 และหมู่ที่ 3

ด้านพัฒนาการเศรษฐกิจและพัฒนาการชุมชน ในอดีตชาวเกาะพะงันมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีอาชีพปลูกข้าวไร่ ทำสวนมะพร้าว และเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน ได้แก่ กระบือ สุกร เป็ด และไก่ ภายหลังเมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ประกอบอาชีพค้าขายมะพร้าว ทำเหมืองแร่ดีบุก และเก็บรังนก ในช่วงปีพ.ศ. 2500 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ส่งผลให้มีกลุ่มนายทุนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เข้าลงทุนในเกาะ พะงัน เปิดธุรกิจต่างๆ เป็นจำนวนมาก ภายหลังมีการจัดกิจกรรมชมพระจันทร์เต็มดวงในยามค่ำคืนที่บริเวณหาดริ้น หรือ เทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้ ทำให้เศรษฐกิจของเกาะพะงันขยายตัวอย่างกว้างขวาง ฐานเศรษฐกิจเดิมที่เป็นภาคเกษตรถูกปรับมาเป็นภาคการท่องเที่ยว วิถีชีวิตที่เคยเรียบง่ายก็เปลี่ยนมาเป็นการแข่งขันเชิงธุรกิจ ปัจจุบันชาวเกาะพะงันส่วนใหญ่จึงมีประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจดำน้ำ บริการรถเช่า /เรือสปีดโบ๊ท โรงแรม รีสอร์ท/บังกะโล ร้านขายของ

ที่ระลึก และร้านสะดวกซื้อ แม้ว่าจะมีการทำประมงพื้นบ้าน และเกษตรกรรมหลงเหลืออยู่บ้างแต่เป็นส่วนน้อย

ด้านประวัติศาสตร์ เกาะพะงันเป็นเกาะที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานมาช้านาน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์แน่ชัดว่าเกาะนี้มีผู้คนอาศัยเมื่อใด สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 เกาะพะงันอยู่ในการดูแลของเมืองไชยา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ได้ทรงตรวจเยี่ยมหัวเมืองปักษ์ใต้ ได้ทรงบันทึกเกี่ยวกับเกาะพะงันไว้ว่า*พะงันเป็นเมืองๆ หนึ่งขึ้นอยู่กับเมืองไชยา พระยาวจีสัตยารักษ์ (ขำ ศรียาภัย) เจ้าเมืองไชยา ได้ส่ง หลวงสมุทรคีรีมาเป็นเจ้าเมืองเกาะพะงัน* ต่อมาในปีพ.ศ. 2440 ได้มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเมืองเกาะพะงันถูกยุบไปรวมกับเมืองเกาะสมุย ตั้งเป็นอำเภอเกาะสมุยขึ้นต่อเมืองไชยา ในขณะนั้นเกาะพะงันมีฐานะเป็นตำบลประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะพะงัน และตำบลบ้านใต้ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2513 กระทรวงมหาดไทยได้แยกเขตท้องที่ตำบลเกาะพะงันออกจากอำเภอเกาะสมุย ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ปีพ.ศ. 2513 และยกฐานะเป็น “อำเภอเกาะพะงัน” เมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2520

ด้านวัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากเกาะพะงันมีผู้คนตั้งถิ่นฐานหลายกลุ่ม ได้แก่ ชาวไทย ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวเกาะพะงันแต่ละกลุ่มจึงแตกต่างกัน ชาวไทย มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับชาวไทยอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สำคัญได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย รับและส่งตายาย ออกปากซอแรง ชักพระ และชนควาย ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีน มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นยึดถือปฏิบัติมาชั่วอายุคน ได้แก่ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน การกินเจ และเซ็งเม้ง สำหรับชาวไทยมุสลิมมีวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ การเกิด การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การตาย และการประกอบพิธีฮัจญ์

สำหรับปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนของเกาะพะงัน ได้แก่ ได้ปัญหาด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้านกายภาพ ได้แก่ การคมนาคม ปัญหาขาดแคลนน้ำ และปัญหาสภาพทางกายภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การคมนาคมไม่สะดวกส่วนหนึ่งมาจากสภาพพื้นที่ที่มีภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนทอดตัวยาวถึงชายหาด เป็นอุปสรรคต่อการใช้รถใช้ถนนของผู้คน ปัญหาขาดแคลนน้ำเนื่องไม่มีแหล่งน้ำดิบสำรองตามธรรมชาติที่เพียงพอต่อความต้องการทำให้มีปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง สำหรับปัญหาสภาพทางกายภาพเปลี่ยนแปลงไป เกิดจากการสร้างที่อยู่อาศัย ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท บนภูเขาสูง บนโขดหิน หรือติดชายหาดมากเกินไป ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าครองชีพสูง ขาดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด

ด้านสังคม ได้แก่ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ตามสถานบันเทิงและแหล่งท่องเที่ยว ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีแรงงานต่างด้าว และกลุ่มมิจฉาชีพ เข้ามาหากินในพื้นที่ ด้านวัฒนธรรม เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้ในทุกคืนวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำของทุกเดือน ทำให้เกิดปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรม เช่น การแต่งงานกับชาวต่างชาติ มีวัฒนธรรมการเป็นภรรยาชาวต่างชาติแบบระยะสั้น ๆ ซึ่งในช่วงเทศกาลงานฟูลมูนปาร์ตี้จะมีมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเปลือยกายอาบแดด การกอดจูบ การแต่งกายโป๊เปลือยไม่ปกปิด การมั่วเมาเสพยาในที่สาธารณะอีกด้วย

2. **พลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่** 4 - **ปัจจุบัน (พ.ศ.** 2553)

พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การปรับเปลี่ยนไปตามภาวะปกติหรือตามครรลองการดำเนินชีวิตของชุมชนในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมจะต้องมีความเป็นปัจจุบันเสมอ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น เทคโนโลยี ศาสนา ค่านิยม และเศรษฐกิจ โดยอาจเป็นไปอย่างช้าๆ หรือเป็นไปอย่างรวดเร็วก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นแรงเสริมหรือแรงต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากพลังของผู้คนในสังคมนั้น ๆ

สภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันในอดีต เป็นสังคมแบบเกษตรกรรม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความสงบสันติสุข อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ผู้คนพึ่งพาธรรมชาติในการประกอบอาชีพ สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสร้างผลผลิตที่เพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน ดังที่ปรากฏหลักฐานในหนังสือชีวิวัฒน์ ซึ่งเป็นบันทึกของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เพื่อรายงานการเสด็จตรวจราชการหัวเมืองปักษ์ใต้ทูลเกล้าฯถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีพ.ศ. 2427 ทรงกล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันว่า สภาพความเป็น อยู่ของผู้คนทั้งสองเกาะนี้มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย โดยมากจะประกอบอาชีพการเกษตรและทำประมงพื้นบ้านเพื่อการยังชีพ มีการพึ่งพาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต การเดินทางติดต่อกับพื้นที่ภายนอกจะใช้เรือเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านการค้าส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าชาวจีนที่เดินเรือสำเภามาค้าขายบริเวณชายฝั่ง

วิถีชีวิตของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันในอดีตเรื่อยมาจนถึงช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520) เป็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีการ

ปรับเปลี่ยนอย่างช้า ๆ เป็นไปตามธรรมชาติค่อยเป็นค่อยไป มีความเจริญบางส่วนเข้ามาส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของผู้คนให้ดีขึ้น แต่สภาพความเป็นอยู่โดยรวมยังมีลักษณะที่เรียบง่าย ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ บางครอบครัวมีสมาชิกมากกว่า 10 คน ประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และลูก ๆ มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีต้นสกุลจากรุ่นปู่ย่าตายายที่เคยเป็นพี่น้องเพื่อนฝูงกันมาก่อน ทำให้มีส่งผลให้ความสัมพันธ์ในชุมชนเอื้ออาทรเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผู้คนในชุมชนต่างมีศูนย์รวมจิตใจแห่งเดียวกันคือ วัด อันที่เป็นสถานศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของศาสนาพุทธ และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของผู้คน มีการปลูกฝังค่านิยมด้านศีลธรรมที่ดีงาม วิถีชีวิตดังกล่าวสะท้อนได้จากวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคม ตามที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากวัฒนธรรม 3 ประเด็น คือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน ซึ่งสามารถสรุปสภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ในแต่ละประเด็นได้ว่า

ประเด็นแรก วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คนมีการผูกยึดอยู่กับสถาบันครอบครัวและวัด บรรพบุรุษจะถ่ายทอดความรู้ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน การทำมาหากินเพื่อยังชีพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ลูกหลานได้นำมาใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป ส่วนวัดจะเป็นแหล่งการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะนิยมส่งลูกชายไปศึกษาเล่าเรียนที่วัด การเรียนกับพระที่วัดจะมีการฝึกอ่านหนังสือแบบเรียนจินดามณี ประถมก. กา และฝึกอ่านนิทานพื้นบ้านจากหนังสือบุด อีกทั้งยังสอนวิชาการคำนวณตัวเลขด้วยลูกคิด ภายหลังระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ชาวบ้านบางส่วนจึงปรับเปลี่ยนให้ลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลสร้างขึ้น ซึ่งก็ยังคงผูกพันอยู่กับวัดด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่สอง วัฒนธรรมด้านการทำงานของผู้คน มีลักษณะการทำงานดั้งเดิมเป็นแบบจารีตนิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผนจากบรรพบุรุษมาสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน เป็นการทำงานแบบเกษตรกรรม พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการยังชีพในครัวเรือนและแลกเปลี่ยนกับชุมชนใกล้เคียง ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันมีลักษณะที่เกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติในการทำงาน ได้แก่ การซอแรง การหยิบยืม การให้เปล่า และการทำเป็นกลุ่ม การทำงานในลักษณะนี้พบมากในงานภาคเกษตรที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ได้แก่ การทำนา การทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำประมงพื้นบ้าน การทำงานแบบเกื้อกูลอุปถัมภ์กันจึงสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน

ประเด็นที่สาม วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน จะคำนึงถึงความจำเป็นด้านปัจจัยสี่และความต้องการในครัวเรือน เป็นการผลิตเพื่อบริโภคและบริโภคในสิ่งที่ผลิตเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการผลิตและบริโภคอาหารประเภทพืชผักและผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ การทำประมงพื้นบ้านที่มีอยู่ท้องถิ่น การผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่ม ที่เป็นไปตามยุคสมัยของสังคม เป็นการแต่งกายเรียบง่าย แต่ไม่มีการผลิตเสื้อผ้าด้วยตนเอง โดยมากจะซื้อจากตลาดบ้านดอน ตัวเมืองสุราษฎร์ธานี ในตอนที่นำมะพร้าวมาจำหน่าย ต่อมาจึงมีผู้เปิดร้านค้าเสื้อผ้าที่ตลาดบ้านหน้าทอน ทำให้คนในชุมชนมีเสื้อผ้านุ่งห่มมากมายและหลากหลายขึ้น ในด้านที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอย ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการสร้างที่อยู่อาศัยแบบเรือนไทยภาคใต้ เป็นเรือนเครื่องสับยกใต้ถุนสูงโล่ง หลังคาบ้านทรงปั้นหยา จะใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และยังนิยมสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนด้วยตนเอง โดยใช้วัสดุที่มาหาได้จากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก หรือไม่ก็นำไปแลกซื้อขายกับพ่อค้าคนจีน เช่น การแปรรูปกะลามะพร้าวแห้งเป็นภาชนะตักน้ำ ช้อนชนิดต่าง ๆ และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน ต่อมามีคนภายนอกเข้าในชุมชนได้นำสินค้าภายนอกชุมชนเข้ามา ได้แก่ ตะเกียงโบราณ โคมไฟ ถ้วยชามกระเบื้องเคลือบ มีดดาบ เครื่องทองเหลือง เครื่องลายคราม เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ด้านการผลิตและบริโภคยารักษาโรค แต่เดิมผู้คนใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคที่หาได้จากธรรมชาติและนำมาผลิตเป็นยาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสมุนไพรที่ได้มีมาจากพฤกษาชาติ สัตว์หรือแร่ธาตุ และยังมีพืชสมุนไพรบ้างชนิดที่ใช้บริโภคประจำวัน เช่น ขิง ข่า กระเทียม เป็นต้น พืชเหล่านี้มีทั้งแก้ไข้ ขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ เป็นต้น และด้านการผลิตและบริโภคสาธารณูปโภค ผู้คนทั้งสองพื้นที่ได้อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติในการบริโภคและอุปโภคทั้งในครัวเรือนและการเกษตรกรรม ส่วนสาธารณูปโภคหรือระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการติดต่อสื่อสาร การเดินทางไปยังตัวอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีจะใช้เรือนอนเป็นหลัก

ช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520) เป็นต้นมา สภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเดิมที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างช้า ๆ ตามสภาพการณ์ของสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากความต้องการแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น วิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ทำให้ภาครัฐวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยนำเอาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้วมาใช้ขยายฐานการผลิตโดยปรับโครงสร้างภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนให้ดี

ยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) ซึ่งหนึ่งในประเด็นของนโยบายพัฒนาชาติดังกล่าวได้ครอบคลุมมาถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเลเกาะสมุยและเกาะพะงันด้วย คือ การขยายฐานการผลิตโดยใช้ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นปัจจัย นับตั้งแต่ภาครัฐได้ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว และยกฐานะเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ใช้สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ศิลปวัตถุ โบราณสถาน และการแสดงทางวัฒนธรรมเป็นจุดขาย กอปรกับการเล็งเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติหลายด้าน อาทิเช่น ด้านแรก ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ ด้านที่สอง รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง ด้านที่สาม สร้างอาชีพมากมายและเป็นการสร้างอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว ด้านที่สี่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย ซึ่งถือว่าการเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่ภาครัฐพึงสนับสนุน และด้านสุดท้าย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตของการท่องเที่ยวจึงเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวได้โดยมีความยั่งยืนไม่ผันแปร เป็นต้น เมื่อภาครัฐมีนโยบายการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว สิ่งที่ตามมาคือการขยายตัวทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของทั้งสองเกาะ ทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกมีความสะดวกมากขึ้น เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างเม็ดเงินให้แก่ประเทศชาติได้อย่างมหาศาล ด้วยเหตุนี้สภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จึงได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนอยากเกินที่จะกลับมาเป็นแบบเดิม

การเปิดประเทศรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวส่งผลให้เกาะสมุยและเกาะพะงันเริ่มเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติมากขึ้น ชาติตะวันตกเข้ามายังอำเภอเกาะสมุย ในปีพ.ศ. 2525 และเข้าสู่อำเภอเกาะพะงันราวปีพ.ศ. 2528 การเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันในเวลาต่อมา

หลังปี พ.ศ.2535 เกาะสมุยและเกาะพะงันมีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมสิ่งแวดล้อม เมื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวจากซีกโลกตะวันตกนิยมเดินทางมาหาไอแดดและแสงตะวัน จากริมฝั่งทะเลตั้งแต่อินเดีย ศรีลังกาลงมาจนถึงเกาะภูเก็ต ภายหลังที่ภูเก็ตสภาพสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์เริ่มถูกทำลายจากการขยายพื้นที่การท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนเปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวเสาะแสวงหาพื้นที่ใหม่ๆ ที่ธรรมชาติยังบริสุทธิ์ เมื่อเดินทางเข้ามาที่เกาะสมุยก็พบว่า พื้นที่แห่งนี้ยังคงธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแนวชายหาดหลายแห่งที่สวยงาม เช่น หาดเฉวง อ่าวละไม เป็นสวรรค์อันสงบเหมาะสำหรับการพักผ่อนอาบแดด และยังสามารถเดินทางต่อไปยังเกาะพะงัน

ได้ง่าย ซึ่งต่อมาได้มีการบอกเล่าถึงความสวยงามของพระจันทร์เต็มดวงบริเวณหาดริ้นในเกาะพะงัน ที่เป็นต้นกำเนิดของกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้ และยังได้ชื่อว่าเป็นสถานที่ที่มีดวงจันทร์สวยที่สุดในโลกอีกด้วย ทำให้เกาะพะงันกลายเป็นที่นิยมในเวลาต่อมา ข่าวการค้นพบหาดทรายและทะเลที่งดงามได้ถูกสื่อสารกันแบบปากต่อปากในหมู่นักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มคนประเภทนี้ได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงแรกๆ ชาวต่างชาติยังไม่ส่งผลต่อวิถีชีวิตชาวบ้านมากมายนัก แต่เนื่องจากความแตกต่างระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์ กอปรกับการซื้อง่ายขายคล่องของนักท่องเที่ยวเอง จึงมีชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันปรับวิถีชีวิตตัวเอง โดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ที่ดินริมหาดซึ่งไม่เคยมีใครอยากจะเข้าไปจับจองเพื่อลงทุนกลับกลายเป็นทำเลทองชวนให้น่าลงทุนขึ้นมาทันที ชาวบ้านสร้างที่พักแบบง่ายๆ โดยใช้ไม้จากต้นมะพร้าวมาทำเป็นเสาเหลาใบและก้านมะพร้าวมาเหน็บเป็นฝาถึงหลังคา เก็บค่าเช่าเป็นรายคืน ภายหลังเมื่อนักเที่ยวเข้ามาจำนวนมากขึ้นธุรกิจอื่นๆ จึงทยอยตามมา หาดทรายที่เคยสงบก็เริ่มแปลงสภาพเป็นมีกระท่อมเล็ก ๆ ให้เช่าพัก และมีร้านอาหารเล็ก ๆ ต่อมาก็ได้มีสถานบันเทิงเกิดขึ้น และมีการพัฒนารูปแบบการลงทุนขึ้นไปเรื่อย ๆ เกาะสมุยและเกาะพะงันจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกับภูเก็ตและพัทยา

การเข้ามาของชาวต่างชาติส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คนทั้งสองเกาะหลายประการ ได้แก่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก การขยายตัวของการท่องเที่ยว การเข้ามาลงทุนของชาวต่างชาติ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค แต่ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนแบบดั้งเดิม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้ ที่มีค่านิยมด้านการศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม การเรียนรู้จากภายนอกเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น ผู้คนนิยมส่งลูกหลานไปเรียนโรงเรียนประจำที่กรุงเทพฯ การส่งเสริมให้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อนำมาในการประกอบธุรกิจของครอบครัว ค่านิยมที่ต้องการให้ลูกหลานร่ำเรียนทางด้านวิชาชีพแพทย์ เปลี่ยนเป็นการเรียนในสาขาที่ตรงกับธุรกิจของครอบครัว นอกจากนั้นยังพบว่า หากครอบครัวใดมีฐานะทางการเงินมั่นคงก็จะส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศที่มีความเจริญทางการศึกษา เช่น อังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น ค่านิยมนี้มักปรากฏผ่านทางการแสดงทัศนคติที่ว่า คนที่เรียนจบจากต่างประเทศจะมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสังคม ด้านวัฒนธรรมการทำงานของผู้คน มีการปรับรูปแบบจากการทำงานแบบจารีตนิยมมาเป็นการทำงานแบบทุนนิยม ที่มีการแข่งขันกันอย่างมาก กลุ่มใดมีทุนมากกว่าจะมีโอกาสที่จะได้เป็นผู้นำ ทำให้กลุ่มทุนขนาดเล็กไม่มีโอกาสแข่งขันหรือขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม วิธีการทำงานจะ

ยึดรูปแบบชาวตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ เช่น การตอกบัตรเข้าออก การลงเวลาในการทำงาน การตรวจสอบคุณภาพของการทำงาน การประเมินการทำงาน เป็นต้น ลักษณะการทำงานนี้ เป็นการทำงานที่ใช้ในธุรกิจการท่องเที่ยวได้ดี เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นงานด้านบริการที่จำเป็นต้องอาศัยความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ ส่วนวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนปรับเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคเองในครัวเรือนเป็นการสั่งซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ จากภายนอกเกาะสมุยและเกาะพะงันเข้ามาบริโภค ผู้คนนิยมรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น นอกจากนั้นยังปรากฏค่านิยมการแต่งกายรูปแบบต่าง ๆ ตามแฟชั่นสมัยนิยมซึ่งลูกหลานของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันที่ไปศึกษายังต่างประเทศได้รับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตกเข้ามาใช้ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อวิถีทางในการดำรงชีวิตของผู้คนชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันตามที่ได้กล่าวข้างต้น ส่งผลให้ค่านิยมของผู้คนต่างไปจากเดิม กลายเป็นค่านิยมคำนึงถึงเพียงแต่ความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านธุรกิจ การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าและชายหาดเพื่อให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจ การปลูกสร้างที่พักสไตล์ยุโรป การเรียนรู้ภาษาต่างชาติ การบริโภคอุปโภคแบบฝรั่งเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการของตน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อสร้างรายได้ให้กับธุรกิจตัวเองนั่นเอง สิ่งนี้เหล่านี้คือผลพวงของการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญทัดเทียมนานาประเทศเพื่อให้ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม แต่กลับแฝงเร้นไปด้วยการคุกคามทางวัฒนธรรม การแสวงหาเม็ดเงินจากทุนทรัพย์ตามธรรมชาติ ส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีมาช้านานถูกกลืนให้สลายไปกับกระแสคลื่นจากชาวต่างชาติที่เข้ามาแพร่กระจายในสังคมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงัน พลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน จึงหาใช่เป็นการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะปกติหรือตามครรลองของการดำเนินชีวิตของชุมชนในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม หากแต่เป็นการปรับเปลี่ยนแบบทางลัด ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วที่มีอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาแทรกแซงวัฒนธรรมดั้งเดิม การปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ผู้คนส่วนใหญ่ต่างยินดีที่จะปรับตัวให้ทัน เพราะวัฒนธรรมต่างชาติที่จะนำพามาซึ่งคุณภาพชีวิตที่เจริญก้าวหน้า มีความทันสมัยทางเทคโนโลยีและมีเงินตราเป็นปัจจัยที่สำคัญ

3. พลวัตวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ผลการศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลและมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงันหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) ที่สำคัญมีด้วยกัน 3 ประเด็นคือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของ

ผู้คน ได้แก่ การศึกษา ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่ วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน ได้แก่ ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่ การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน ได้แก่ การผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภค ซึ่งในแต่ละประเด็นสรุปได้ว่า

ประเด็นวัฒนธรรมต่างชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน พบว่ามีด้วยกัน 4 ประการคือ ประการแรก ด้านการศึกษา พบว่าการศึกษาแบบตะวันตกได้มาเข้ามีบทบาทในชุมชน มีการตั้งโรงเรียนนานาชาติและเปิดหลักสูตรนานาชาติในโรงเรียนเอกชน ได้แก่ โรงเรียนเซนต์โยเซฟเกาะสมุย โรงเรียนนานาชาติสมุย ศูนย์การเรียนรู้สมุย โรงเรียนนานาชาติปัญญาดี โรงเรียนอุ่นรักเกาะสมุย ตลอดจนวิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาเขตเกาะสมุย ที่เปิดสถานที่เรียนในพื้นที่ที่เป็นย่านธุรกิจ เพื่อรองรับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภควัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้ผู้คนที่มีฐานะทางการเงินมั่นคง และคนต่างชาติที่เข้ามาทำงานในพื้นที่และนอกพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียนนอกจากนี้ยังนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนต่างประเทศที่มีความเจริญทางการศึกษาเพราะจะได้มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ประเทศอังกฤษ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น ประการที่สอง ด้านภาษา พบว่าภาษาต่างประเทศของชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนมากขึ้นเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ผู้คนนิยมใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทยในการสื่อสาร และมีการเปิดสถาบันสอนภาษาและโรงเรียนนานาชาติ รวมถึงนิยมตั้งชื่อภาษต่างประเทศในการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เช่น โรงแรม บังกะโล รีสอร์ท ร้านอาหารและสถานบันเทิง ฯลฯ ประการที่สาม การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ พบว่าอาชีพดั้งเดิมของผู้คนในพื้นที่ที่เป็นอาชีพการทำสวนมะพร้าวและการทำกะละแมโบราณ มีการนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารมาใช้ประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อเพิ่มรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงนิยมยานพาหนะที่ใช้พลังงานมาใช้ในการทุ่นแรงเพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่งมากขึ้น และประการสุดท้าย การประกอบอาชีพแบบใหม่ เมื่อมีต่างชาติตะวันตกเข้ามาท่องเที่ยวและทำงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การรับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพสมัยใหม่เกิดขึ้นเพื่อมูลค่าของสินค้าและรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เห็นได้จากการใช้นวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การเปิดโรงเรียนฝึกลิงเก็บมะพร้าว และโชว์การแสดงของลิง การเปิดสนามกีฬาชนควาย การนำเรือหางยาวมาบริการนักท่องเที่ยว ล้วนเป็นการหารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติและสร้างอาชีพใหม่ให้กับผู้คนในพื้นที่

ในส่วนของประเด็นวัฒนธรรมต่างชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานของผู้คน พบว่ามีด้วยกัน 5 ประการ คือ ประการแรก ด้านธุรกิจต่างชาติ หลังจากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ธุรกิจต่างชาติเข้ามามีบทบาทในพื้นที่มากขึ้น ทำให้มีวัฒนธรรมการทำงานแบบตะวันตกเพราะมีคนต่างชาติตะวันตกเป็นหุ้นส่วนและเจ้าของ เห็นได้จากธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม โรงเรียนสอนภาษา ธุรกิจดำน้ำ ธุรกิจห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ รวมถึงธุรกิจบริการสุขภาพ ประการที่สอง ด้านการสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ ทำให้วัฒนธรรมการทำงานตะวันตกเข้ามาอิทธิพลและมีบทบาทต่อการสร้างที่พัก การบริการต่างๆ โดยการกำหนดราคาค่อยข้างสูงในพื้นที่ริมหาดทะเลของเกาะสมุย และพื้นที่จัดงานฟูลมูนปาร์ตี้ในเกาะพะงัน ประการที่สาม ด้านการสร้างค่านิยมที่ว่า “ต้องทำงานกับฝรั่งเท่านั้น” เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่มีค่านิยมเพื่อความมั่นคงทางรายได้เพราะได้ผลตอบแทนสูง อย่างเช่น การทำธุรกิจกับต่างชาติตะวันตก การมีหุ้นส่วนกับต่างชาติ ประการที่สี่ ด้านการทำธุรกิจนายหน้า หลังจากที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เฟื่องฟู ทำให้ธุรกิจนายหน้าเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งลักษณะธุรกิจที่มีทั้งคนไทยและคนต่างชาตะวันตกเป็นนายหน้า ได้แก่ นายหน้าที่ดิน นายหน้ารถยนต์ นายหน้าซื้อขายบ้าน นายหน้าประกันภัย นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ และนายหน้าจัดหางาน เป็นต้น ทำให้วัฒนธรรมการทำงานของชาติตะวันตกถูกผสมผสานเพื่อหวังเก็งกำไรและหาผลประโยชน์ ประการสุดท้าย ด้านการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้วัฒนธรรมการทำงานตะวันตกมีบทบาทต่อผู้คนเพื่อธุรกิจท่องเที่ยวสู่ระบบมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของทั่วโลก รวมถึงการทำธุรกิจทีมีการประกันสินค้าและบริการต่าง ๆ ภายใต้กฎกติกาเดียวกันตามรูปแบบและระบบธุรกิจของเจ้าของสิทธิ์ ซึ่งการทำงานแบบนี้ล้วนแล้วแต่รับมาจากต่างชาติแทบทั้งสิ้น

สำหรับประเด็นวัฒนธรรมต่างชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน พบว่า วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคเกี่ยวกับปัจจัยการดำรงชีพของผู้คนต่างชาติตะวันตกที่เข้ามาแพร่ขยายในสังคมอย่างรวดเร็วและเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นพลวัตวัฒนธรรมการผลิตและบริโภค 5 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอาหาร ส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวกับการผลิตและบริโภคอาหารที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน มีนักลงทุนต่างชาติและคนไทยเข้ามาลงทุนและเปิดกิจการกระจายอยู่ทั่วไปรอบเกาะสมุยและเกาะพะงัน ทั้งร้านในสถานที่พักอาศัย ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อ สิ่งสำคัญเงินเป็นปัจจัยหลักในการผลิตและบริโภค ทำให้การบริโภคอาหารตามแบบตะวันตกหาซื้อได้ง่ายขึ้นและสะดวกในการรับประทานกลายเป็นค่านิยมของผู้คน ประการที่สอง ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคเครื่องนุ่งห่ม เมื่อวัฒนธรรม

การผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่มของชาวต่างชาติตะวันตกแพร่กระจายสู่การปฏิบัติของผู้คนมีบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งส่งออกและนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้ผู้คนเลือกบริโภคเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มหลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญการแต่งกายตามแบบสากลเข้ามามีบทบาทในงานพิธีการและวัฒนธรรมการแต่งกายของคนทำงาน แต่ในชีวิตประจำวันหรือสถานที่ท่องเที่ยวชาวต่างชาติตะวันตกนิยมแต่งกายแบบสบายๆ และใส่เสื้อผ้าน้อยชิ้นตามแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พักตากอากาศ ซึ่งวัฒนธรรมการแต่งกายนี้ได้พัฒนาแพร่กระจายตามสถานที่ต่างๆ นอกชุมชนหรือบนฝั่ง กลายเป็นรสนิยมการบริโภคและพฤติกรรมเลียนแบบของกลุ่มวัยรุ่น ประการที่สาม ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคอยู่อาศัย/ เครื่องใช้ไม้สอย เมื่อต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คน เข้ามาตั้งถิ่นฐานและพักอาศัยทำให้คนไทยบางกลุ่มและนักธุรกิจต่างชาติเข้ามาลงทุนใช้เทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุก่อสร้างใหม่ๆ ที่ได้จากวิวัฒนาการทางอุตสาหกรรมสร้างที่พักตากอากาศแบบทรงยุโรป สร้างบ้านชั้นเดี่ยว บ้านสองชั้น ทาวน์เฮาส์ โรงงานหรือออฟฟิศ ตึกแถว อพาร์ทเม้นท์ และโรงแรม รวมถึงการผลิตและบริโภคเครื่องใช้สอยเป็นนวัตกรรมตามแนวตะวันตกให้ความเกิดสะดวกสบายและน่าอยู่ ปัจจุบันการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัย/ เครื่องใช้ไม้สอยเปิดกิจการมากมายบนเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นสื่อศูนย์กลางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในการขายที่ดิน บ้านที่อยู่อาศัย บ้านพักตากอากาศ ธุรกิจการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประการที่สี่ ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคยารักษาโรค มีการผลิตและบริโภคยารักษาโรคของชาติตะวันตกที่เป็นการแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ มีระบบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ มีนวัตกรรมและเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์สมัยใหม่ ระบบการดูแลรักษาพยาบาลและการให้บริการสุขภาพที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล ปัจจุบันคนไทยและชาวต่างชาตินิยมรักษาที่โรงพยาบาลและคลินิก หรือไม่ก็ซื้อยาตามร้านขายยาแผนปัจจุบันมาบริโภค รวมทั้งนิยมทำประกันสุขภาพที่สำคัญการดูแลสุขภาพในปัจจุบันใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพแบบใหม่ หรือเรียกว่า “สปา” ซึ่งถือว่าเป็นธุรกิจที่สร้างชื่อเสียงให้กับเกาะสมุย ยกระดับมาตรฐานนานาชาติ ประการสุดท้าย ด้านวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคสาธารณูปโภค เมื่อวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือระบบโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบการสื่อสาร ไฟฟ้าและประปา การขนส่งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ได้ขยายวงกว้างเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว การผลิตและบริโภคนวัตกรรมการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อน และผลิตน้ำประปาเพื่อใช้อุปโภค และบริโภค การผลิตไฟฟ้ามีการวางระบบสายเคเบิลใต้ทะเล รวมไปถึงการผลิตนวัตกรรมยานพาหนะทั้งทางบก ทางเรือ ทางรถไฟและทาง

อากาศที่เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกรองรับการบริโภคของผู้คนในการเดินทางมาท่องเที่ยว และยังมีการพาณิชยกรรมและบริการรวมถึงธุรกิจทางการเงินมากมาย

4. ผลกระทบ อุปสรรค โอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาผลกระทบ อุปสรรค โอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกในประเด็นวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน ประเด็นวัฒนธรรมการทำงานของผู้คน และประเด็นวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) สรุปได้ว่า

ประเด็นวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คนเกี่ยวกับการศึกษา ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่ ผลการศึกษาผลกระทบ อุปสรรค โอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ไม่ได้มีทุกโรงเรียนทำให้เด็กไม่ได้รับการฝึกและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเด็กที่ผู้ปกครองมีฐานะไม่ค่อยดีและเป็นคนต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามาทำงาน เพราะค่าใช้จ่ายของโรงเรียนนานาชาติค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของผู้ปกครอง อีกทั้งยังมีการแข่งขันด้านการศึกษาของบุตรหลานทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อและเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยเลือนหายไป ส่วนการใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพมีกลุ่มนายทุนชาวต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น ทำให้แหล่งประมงชายฝั่งและอาชีพประมงพื้นบ้าน เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อวิถีทางที่ได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษและอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ อีกทั้งเมื่อเกิดการประกอบอาชีพแบบใหม่อันเนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ที่รองรับชาวต่างชาติทำให้มีการฝึกลิงเพื่อจัดแสดงโชว์ก็มีผลกระทบต่อธรรมชาติของลิง และการเปิดสนามชนควายในเกาะสมุยมีชาวต่างชาติบางคนที่เป็นนายทุนให้ชาวไทยเปิดบ่อนชนควายเพื่อการค้าและลงทุนดึงดูดนักการพนันก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่แฝงตัวเข้ามากลายเป็นสถานที่มั่วสุมด้านอบายมุข

ประเด็นวัฒนธรรมการทำงานของผู้คนเกี่ยวกับธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว ผลการศึกษาผลกระทบ อุปสรรค โอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่าการเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการทำงานเป็นผลทำให้วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างรวดเร็วและมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม ก่อให้เกิดความหลงผิดและดูถูกวัฒนธรรมของตนเอง บางครั้งยังยึดค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น การยึดมั่นในวัตถุจนละเลยทางด้านจิตใจและคุณธรรม

เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม จนกระทั่งขาดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียต่อการพัฒนาสำนึกของความเป็นชาติในระยะยาวได้ และเมื่อขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวต่างชาติเปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวมาจากจังหวัดภูเก็ตเสาะแสวงหาพื้นที่ใหม่ ๆ ในเกาะสมุยและเกาะพะงัน ส่งผลต่อการสร้างพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ อีกทั้งยังมีแรงงานใหม่ ธุรกิจนายหน้า ทำให้ผู้คนนิยมทำงานกับต่างชาติเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบธุรกิจที่บริหารงานตามแบบตะวันตกที่มีลักษณะการทำงานขาดการพึ่งพา เกื้อกูลระหว่างคน ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการพัฒนาที่แยกส่วน และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภคอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น

ประเด็นวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนเกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภค ผลการศึกษาผลกระทบ อุปสรรค โอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม พบว่าการรับนวัตกรรมการผลิตและบริโภคจากภายนอกชุมชนและสังคมตะวันตก ทำให้ผู้บริโภคได้รับผลกระทบต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริโภคอาหารที่มีราคาแพงหลายเท่าตัว อีกทั้งมีผลกระทบต่อผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า ผลของการรับวัฒนธรรมผลิตและบริโภคเครื่องนุ่งห่มและแพร่กระจายในพื้นที่ก่อให้เกิดปัญหาการข่มขืนชาวต่างชาติและปัญหาอาชญากรรมส่งกระทบภาพลักษณ์ต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการรับวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ไม้สอยตามแบบตะวันตกแสดงถึงฐานะและสร้างค่านิยมทางวัตถุต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยหลัก ทำให้ความผูกพันระหว่างผู้คนและชุมชนลดน้อยลง ความเป็นอยู่ในชุมชนต่างคนต่างอยู่ มีปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การแก่งแย่งที่ทำกินที่ดินและการปล่อยปละละเลยต่อการใช้กฎหมายควบคุมชาวต่างชาติทำให้ประชากรแฝงเกิดขึ้นมาก นอกจากนี้การผลิตและบริโภคนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มีปริมาณมากขึ้นอย่างกว้างขวางและหลากหลายชนิดแพร่กระจายอย่างรวดเร็วเกิดการแข่งขันอีกทั้งทำให้เทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่เข้ามามีบทบาทส่งผลทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้านก็ลดน้อยลง สิ่งสำคัญการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานมีแนวโน้มต่อการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้อุปโภคและบริโภค ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และยังประสบปัญหาดินถล่ม น้ำท่วม เกิดมลพิษทางน้ำ เสียงและอากาศ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรควัฒนธรรมต่างชาติทั้งวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ

ที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) พบว่ามีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในส่วนของเชิงบวกของวัฒนธรรมต่างชาติที่ได้เข้าผสมผสานกับทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน เป็นโอกาสในการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศสู่ความเป็นสากล การพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสารการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการพัฒนาสาธารณูปโภค เป็นต้น ส่วนด้านเชิงลบมีความบกพร่อง เป็นจุดอ่อน จุดด้อย ที่ทำให้เกิดอุปสรรคที่เป็นปัญหาในสังคมอันเป็นผลมาจากการรับวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้มากเกินไป ได้แก่ การจัดระบบการศึกษา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

สำหรับแนวทางอนุรักษ์และการสร้างภูมิคุ้มกันวัฒนธรรมต่างชาติโดยการจำแนก จัดกลุ่มทางวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมทางชาติที่เป็นวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) มีการเสนอแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันไว้ 6 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ด้านศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนของคนในชุมชน ประเด็นที่สอง ด้านส่งเสริมให้ชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่คนในชุมชน ประเด็นที่สาม ด้านจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย ประเด็นที่สี่ ด้านสร้างพื้นที่สำหรับวัฒนธรรม เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการวัฒนธรรมดั้งเดิม และวัฒนธรรมต่างชาติ อาจทำในรูปเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ หรือในรูปของเป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อีกด้วย เช่น หมู่บ้านช้าง หมู่บ้านควาย หมู่บ้านแขก ชุมชนชาวเล ชาวจีน ชาวไทยมุสลิม เป็นต้น นอกจากนี้ควรสร้างพื้นที่เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น นิทรรศการ มุมต้อนรับ ตามสถานที่ท่องเที่ยวหรือตามโรงแรม รีสอร์ท ประเด็นที่ห้า ด้านสนับสนุนกลุ่ม องค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่ด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อองค์ดังกล่าวมีความเข้มแข็ง การทำหน้าที่ก็ย่อมมีประสิทธิภาพ กลุ่มองค์กรที่กล่าวถึง ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน สมาคม ชมรม หน่วยอนุรักษ์ เป็นต้น และประเด็นสุดท้าย ด้านจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะยาว เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับการดูแลวัฒนธรรมที่สมดุลยั่งยืน ให้ความสำคัญกับศึกษาบริบทชุมชน ทุน

วัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้งที่เป็นทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมใหม่ วัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อหาผลกระทบ โอกาส และปัจจัยเสี่ยง การอนุรักษ์ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก สร้างจิตสำนึก และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สร้างวัฒนธรรมชุมชนให้ความเข้มแข็ง สามารถเป็นพลังของการพัฒนาประเทศได้

การอภิปรายผล

การศึกษา"วัฒนธรรมต่างชาติ" พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาบริบทพื้นที่ของอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน พบว่าบริบทเดิมของทั้งสองเกาะมีสภาพภูมิศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมชุมชนเป็นปัจจัยกำหนด ผู้คนทั้ง 3 กลุ่ม คือ ชาวไทย ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน มีวิถีชีวิตตามแบบฉบับของต้น ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ การประกอบอาชีพ การผลิต การใช้ทรัพยากร ส่วนที่ร่วมกัน คือ การใช้ภาษา การศึกษาเล่าเรียน และส่วนที่แยกออกจากกันโดยสิ้น คือ วัฒนธรรมด้านศาสนา วิถีการดำเนินชีวิตจึงเป็นไปด้วยความเรียบง่าย ผสมผสานกลมกลืนกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายหลังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันทั้งประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม และพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดเจนจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการขยายธุรกิจท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม จารุมณี (2536) ที่ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ การสร้างอาชีพเสริม การผลิตอาหาร การสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยลักษณ์ บุญปราบ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ พัฒนาเส้นทางคมนาคม ท่าเทียบเรือ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล การขยายไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัยและที่พักแรมสะดวกสบาย ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ก่อให้เกิดผลกระทบบริบทพื้นที่ทั้งทางภูมิประเทศกายภาพและชีวภาพ และเกิดผลกระทบต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมอันเนื่องจากวัฒนธรรมภายนอกหรือวัฒนธรรมต่างชาติ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ได้เกื้อหนุนให้วัฒนธรรมของต่างชาติได้หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในแวดวงอันจำกัด (สถาบันราชภัฏ

นครศรีธรรมราช, 2545) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2527) ที่ว่าปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดของศรัญยา วรากุลวิทย์ (2548) ได้สรุปว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวมีผลกระทบทางสังคมไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อแรงงานท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อแรงงาน การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ไม่สามารถควบคุมและยิ่งนับวันจะไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของสังคมมากขึ้น เพราะขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อคนในสังคมสถาบันครอบครัวและระบบเครือญาติ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประเพณี และพิธีกรรม ต่าง ๆ กระทบไปยังวิถีชีวิตและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการปรับตัวของผู้คนอันเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงบริบทในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันในปัจจุบันนั่นเอง

ด้านพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) พบว่า สภาพสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ทั้งสองเกาะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในและการเปลี่ยนแปลงภายนอก ปัจจัยภายใน คือ คุณภาพชีวิตของผู้คน และการทำมาหากิน ส่วนปัจจัยภายนอก คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาครัฐ และการถูกคุกคามจากสังคมภายนอก โดยการแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลทำให้สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะสมุยและเกาะพะงันเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดแทนการปรับเปลี่ยนไปอย่างช้า ๆ เดิมวิถีชีวิตของผู้คนทั้งสองเกาะมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปโดยระบบธรรมชาติ โดยมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้คนมีวัฒนธรรมด้านต่าง ๆที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกันเป็นวงจรห่วงโซ่ของชีวิต กล่าวคือ ผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ผูกยึดอยู่กับสถาบันศาสนาและครอบครัว สาระของการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและศาสนา ซึ่งสอดรับกับวัฒนธรรมการทำงานของผู้คนบนเกาะที่มีทั้งปัจเจกบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่มที่เกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้พบมากในงานภาคเกษตรที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ส่วนวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คนก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการผลิตในสิ่งที่บริโภคและบริโภคในสิ่งที่ผลิต ปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยสี่และแรงงานในครัวเรือน โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บนเกาะเป็นฐานการผลิตที่สำคัญ ภายหลังเมื่อภาครัฐได้กำหนด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจและสังคม ขยายฐานการผลิตโดยปรับโครงสร้างภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกและกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของทั้งสองเกาะทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกมีความสะดวกมากขึ้น และด้วยเหตุที่พื้นที่ทั้งสองเกาะอยู่กลางทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีต้นทุนด้านทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ที่สามารถผลิตเม็ดเงินให้กับประเทศได้อย่างมหาศาล ชาวต่างชาติที่ต้องการหลีกเลี่ยงความแออัดของฝั่งทะเลจังหวัดภูเก็ตจึงได้เปลี่ยนเส้นทางมาท่องเที่ยวมายังเกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น ชาวบ้านต้องปรับวิถีชีวิตด้วยการหารายได้จากการเข้ามาของชาวต่างชาติ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างง่าย ๆ เช่น การสร้างเพิงพักด้วยต้นมะพร้าวให้เช่าตามชายหาด เป็นต้น ต่อมาช่วงหลังปีพ.ศ.2530 การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภาครัฐได้ปรับโครงสร้างสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่าง ๆ ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการลงทุนจากชาวต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามามองหาทำเลทองในการลงทุนกิจการต่าง ๆ บนเกาะ การขานรับการเข้ามาของชาวต่างชาติด้วยการปรับโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว คือปัจจัยที่สำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว เปรียบเสมือนพลังของคลื่นยักษ์ในทะเลที่ถาโถมเข้าหาชายฝั่งรอบ ๆ เกาะทั้งสอง แรงกระแทกจากเกลียวคลื่นที่กระทบชายฝั่งส่งผลให้การดำรงชีวิตของผู้คนบนเกาะต้องโน้มเอนไปตามทิศทางลมที่นำพาคลื่นยักษ์ลูกนี้เข้ามา จากที่เคยใช้ชีวิตแบบเดิมด้วยการพึ่งพาอาศัยระหว่างคนและธรรมชาติ อยู่อย่างพอเพียง ต้องปรับเป็นการแสวงหารายได้จากชาวต่างชาติในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงามมาเป็นทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ และมีค่านิยมที่คำนึงถึงเพียงแต่ความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก พื้นที่ทั้งสองเกาะจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกับภูเก็ตและพัทยา ซึ่งผลของศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี เพชรแก้ว (2547) ที่ได้ศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจศึกษากรณีเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษานั้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของเกาะสมุย มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ ประชากรและการทำมาหากิน ความขัดแย้ง การขาดแคลนทรัพยากร การศึกษา และการอบรมสั่งสอน ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาของรัฐ การคมนาคม การถูกสังคมภายนอกรุกราน การรับเอาเทคโนโลยีภายนอก และการท่องเที่ยว สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเกาะสมุย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในครัวเรือน การ

เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัด การเปลี่ยนแปลงด้านประเพณี และการเปลี่ยนแปลงด้านพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนั้นการเข้ามาของชาวต่างชาติ ยังได้นำพา"วัฒนธรรมของตนเอง" มาแพร่กระจายในสังคมของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันด้วย และยิ่งนานวันเข้าวัฒนธรรมต่างชาติก็เริ่มคุกคามเข้ามาครอบงำผู้คนในสังคมมากขึ้น ด้วยต่างเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตตามกระแสวัฒนธรรมต่างชาติจะทำให้ตนเองและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมิใช่หันหลังกลับไปมองร่องรอยทางวัฒนธรรมแบบเดิมที่หลงเหลืออยู่

ในส่วนวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน ทำให้วัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกแพร่กระจายและผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกันแนวคิดของนงเยาว์ ชาญณรงค์ (2542) ที่ได้ศึกษาวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกของชนชาติในทวีปยุโรป อเมริกา และชนชาติในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ได้แพร่หลายไปทั่วโลกโดยการติดต่อค้าขาย การท่องเที่ยว การเผยแพร่ทางโทรคมนาคมและสื่อต่างๆ มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของผู้คน โดยเฉพาะวัฒนธรรมต่างชาติในด้านวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมการทำงาน และวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค ซึ่งวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ได้แก่ การศึกษา ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่ เป็นวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนและรับมาจากวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะการศึกษาและภาษา เนื่องจากเกาะสมุยและเกาะพะงันเป็นเมืองการท่องเที่ยว เศรษฐกิจของสองเกาะนี้จึงผูกอยู่กับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวต่างชาติเพื่อการปรับตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาภรณ์ ธรรมทัต (2542) ที่ได้ศึกษากระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย ที่มีการแสวงหาจากเพื่อนในประเทศของตนเอง รวมทั้งเพื่อนคนไทยและมีการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเตอร์เน็ต และจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ รวมไปถึงแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ตรงต่อความต้องการของบุคลากรต่างชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ต้องที่ต้องอาศัยพื้นฐานด้านการศึกษา และภาษาต่างประเทศเป็นสำคัญยังมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการทำงานของผู้คนมีธุรกิจต่างๆ ที่เปิดให้บริการในเกาะสมุยและเกาะพะงันให้ความสำคัญความชำนาญด้านภาษาเป็นอันดับแรก บางบริษัทเปิดรับสมัครพนักงานโดยเน้นความเชี่ยวชาญด้านภาษาไม่เน้นระดับการศึกษา โรงแรมบางแห่งจ่ายเงินเดือนแรงงานต่างด้าวชาวพม่าสูงกว่าชาวไทย เนื่องจากชาว

พม่าเหล่านั้นมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษมากกว่านั่นเอง ดังนั้นผู้คนในพื้นที่โดยทั่วไปที่มีฐานะดีนิยมส่งลูกหลานเรียนในโรงเรียนนานาชาติที่เปิดในพื้นที่ แม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากก็ตาม วัฒนธรรมด้านภาษาที่ปรับเปลี่ยนไปส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันในทุกอาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นเหตุให้วัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมของชาวเกาะสมุยและเกาะพะงันเปลี่ยนแปลงไปหลังแผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ ชาญณรงค์ (2542) ที่ว่าวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลง เพราะการรุกคืบทางวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกรุกราน การทำงานแบบตะวันตกก็เข้ามาแทนที่จนกลายเป็นแบบแผนปฏิบัติในปัจจุบัน ที่สำคัญวัฒนธรรมการทำงานตะวันตกที่เข้ามาและแพร่กระจายคือ ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่ การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว โดยยึดหลักการทำงานแบบคุ้มทุน เน้นคุณภาพและความรวดเร็ว มาเป็นฐานคิดในการกำหนดมูลค่าชิ้นงาน แต่ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมการทำงานของไทยในสังคมถูกปลูกฝังให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจกว้างขวาง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นิยมความจริงใจและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่นๆ (ประเสริฐ แย้มกลุ่มฟุ้ง, 2530) ทำให้ชาวต่างชาติรู้สึกอึดอัดใจกับวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย เห็นได้จากการศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของเกรียงศักดิ์ นิรัติพัฒนะศัย (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้การทำงานระหว่างไทยชาวต่างชาติในสถานที่ทำงาน ที่ได้หยิบยกให้เห็นว่าพฤติกรรมการทำงานของคนไทยส่วนใหญ่ยึดติดอยู่กับวิธีการทำงานเดิมๆ ทำงานแบบเป็นฝ่ายรับมากกว่าเป็นฝ่ายรุก การมองการณ์ไกล และขาดความสามารถในการทำงานเป็นทีม ดังนั้นในปัจจุบันวัฒนธรรมการทำงานของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงัน จำเป็นต้องรับวัฒนธรรมการทำงานต่างชาติหลายอย่าง ได้แก่ การทำงานแบบประกันคุณภาพ เช่น การรับประกันสินค้าและบริการ การบริการหลังการขาย การทำงานแบบเครือข่าย การทำงานแบบแฟรนไชส์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสะดวกและผลประโยชน์ทางธุรกิจในการร่วมงานระหว่างคนไทยและต่างชาติจำเป็นที่ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมทำงานซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาวัฒนธรรม สังคม ภาษาที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา อุฬารธรรม (2544) ที่ได้ศึกษา คุณลักษณะผู้ร่วมงานชาวไทยที่ประสบความสำเร็จในการทำงานกับบริษัทต่างชาติ ที่พบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานกับคนต่างชาติของผู้ร่วมงานชาวไทย มักจะพบปัญหาด้านวัฒนธรรม สังคม ภาษา ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและความเข้าใจในการทำงานระหว่างผู้ร่วมงานชาวไทยกับชาวต่างชาติ สำหรับวัฒนธรรมต่างชาติอีกอย่างหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค ได้แก่ การผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภค ที่มีบทบาทต่อการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน ช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) ที่รับมาจากชาติตะวันตกได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งฐานการผลิตและการบริโภคในระดับครอบครัว ชุมชน และเมือง การผลิตแบบเดิมที่เคยผลิตได้ในชุมชน ปัจจุบันนำเข้าจากภายนอกแทบทั้งหมด เพราะในชุมชนเองผลิตสิ่งผลิตเหล่านั้นได้แล แม้ว่าผลิตได้แต่ก็ไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เนื่องจากวัฒนธรรมการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการบริโภคตามแบบชาวตะวันตก แนวโน้มการผลิตและบริโภคของผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันจึงมุ่งทิศทางไปตามกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและบริโภคสมัยใหม่ ตามแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่ว่าธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นกระตุ้นให้เกิดกระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยม และความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ เกิดความครองงำทางวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำหรับผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสของวัฒนธรรมต่างชาติชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงันหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 -ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เมื่อพิจารณาทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เห็นได้ว่าในเชิงบวกวัฒนธรรมต่างชาติที่มาพร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ผู้คนในชุมชนได้พัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศสู่ความเป็นสากล มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม และระบบสาธารณูปโภคพัฒนาให้เกิดความสะดวกสบาย รวมถึงพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิคม จารุมณี (2536) ที่ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศเป็นการสร้างอาชีพมากมายและเป็นการสร้างอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้พัฒนาการเรียนรู้ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีทันสมัยที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามแนวคิดของณรงค์ เส็งประชา (2531) ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นได้เองหรือการรับเอามาใช้ในการทำงาน หรือแม้เพื่ออำนวยความสะดวกและทุ่นแรงในการดำเนินชีวิต ส่วนในด้านเชิงลบนั้นวัฒนธรรมต่างชาติในปัจจุบัน เห็นได้ว่าเป็นการทำลายเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและสังคมดั้งเดิมที่มีความเกี่ยวโยงวัฒนธรรมการเรียนรู้ วัฒนธรรมการทำงาน และวัฒนธรรมการผลิตและบริโภค รวมถึงการทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ เป็นผลทำให้การจัดระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง เกิดความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเปลือยกายอาบแดด การกอดจูบ การแต่งกายไม่ปกปิด การดื่มของมึนเมา การสูบบุหรี่ การขายบริการทางเพศ ผลกระทบดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้คนในเกาะสมุยและเกาะพะงันไม่ได้สร้างกฎระเบียบ กติกาทางสังคมสำหรับควบคุมนักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติ การแพร่กระจายของวัฒนธรรมต่างชาติจึงเป็นไปอย่างเสรี ด้วยเหตุที่เกรงว่าหากสร้างกฎระเบียบมาบังคับใช้กับนักท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางเข้ามายังเกาะสมุยและเกาะพะงัน นอกจากนั้นปัญหาการไม่ควบคุมบริบทชุมชนด้านการก่อสร้างบ้านพักตากอากาศตามเชิงเขา ก็เป็นการทำลายภูมิประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่ว่าการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติที่แพร่กระจายมายังวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถสร้างผลกระทบกับสังคมไทย หากสังคมไทยขาดการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมผลที่ตามมาอาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้นการแพร่กระจายวัฒนธรรมต่างชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทุกวันนี้โดยเฉพาะในเกาะพะงันเทศกาลฟูลมูนปาร์ตี้เกิดปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายโป๊เปลือยไม่ปกปิด การกอดจูบ การดื่มของมึนเมา การสูบบุหรี่ การมั่วเมาเสพยา เพราะขาดการควบคุมเฝ้าระวังที่รัดกุมของหน่วยงานราชการและบุคคลในพื้นที่ การอนุรักษ์ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก สร้างจิตสำนึก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพิธ รัตนรักษ์ (2551) ที่ได้เรื่องผลกระทบของงานฟูลมูนปาร์ตี้ต่อประชาชนอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าการจัดงานฟูลมูนปาร์ตี้มีผลกระทบต่อประชาชนในระดับรากหญ้า เนื่องจากไม่มีต้นทุนแต่คนระดับกลางและนายทุนมีทุนในการก่อสร้างที่พักอาศัยชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวทำผิดทางวัฒนธรรม มีการเปลือยกายอาบแดดริมชายหาด การกอดจูบในที่สาธารณะต่างๆ และมีการดื่มของมึนเมา อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (2535) ที่ว่าความเป็นวัฒนธรรมของต่างชาติในสังคมก่อให้เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น ดังนั้นการหาแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันวัฒนธรรมต่างชาติ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้คุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตน จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม สร้างพื้นที่สำหรับวัฒนธรรม สนับสนุนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะยาว โดยให้ทุกภาคส่วนของชุมชนได้มีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึกทั้งคนในและคนนอก สร้างวัฒนธรรมชุมชนให้ความเข้มแข็งสืบต่อรุ่นลูกรุ่นหลานล้วนเป็นแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันได้ในระดับหนึ่งเท่านั้นในยุคปัจจุบันของสังคม

จากพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะสมุยและเกาะพะงันในช่วงหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) สืบเนื่องจากส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมต่างชาติแพร่กระจายวัฒนธรรม ส่งให้ผู้คนในพื้นที่รับวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมการทำงาน วัฒนธรรมการผลิตและบริโภค

หากปัจจุบันยังไม่มีแนวทางอนุรักษ์และสร้างภูมิคุ้มกัน แนวโน้มอนาคตข้างหน้าย่อมส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อผู้คนในพื้นที่ โดยเฉพาะที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ บริบททางกายภาพอันเนื่องจากทรัพยากรถูกทำลายและภัยพิบัติจากธรรมชาติ และส่งผลไปถึงทุนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและทางสังคมทั้งในระดับภาพรวมของพื้นที่ จังหวัดและประเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษานั้นพบว่าวัฒนธรรมต่างชาติตะวันตกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) ที่สำคัญคือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงใคร่เสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกระดับควรกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างรากฐานทางวัฒนธรรมไทยให้เข้มแข็ง ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในทุกระดับให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสมดุลยั่งยืน

2. หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายทางวัฒนธรรม และชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรทบทวนพลวัตและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์และรักษาให้คงอยู่ โดยสร้างภูมิคุ้มกันการผสมผสานทางวัฒนธรรมต่างชาติและกระแสวัฒนธรรมใหม่ยุคปัจจุบันที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน วัฒนธรรมการทำงานของผู้คน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของผู้คน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติหรือการนำไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว รวมถึงผู้คนในชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรตระหนักต่อการใช้และการจัดการพื้นที่ รวมถึงการอยู่ร่วมกันและมีความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมและสังคมของผู้คนมากกว่านี้

2. ผู้คนในชุมชนควรเลือกรับ ปรับ ใช้ และสร้างภูมิคุ้มกันวัฒนธรรมต่างชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมการทำงาน วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค เพราะการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมอาจส่งผลการสูญเสียความเป็นอัตลักษณ์จากการเผยแพร่ของวัฒนธรรมต่างชาติได้โดยง่าย

3. ควรมีนำผลการวิจัยไปใช้ในการเผยแพร่ทั้งในระดับชาติหรือนานาชาติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทิศทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและทบทวนเพื่อประเมินผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบของการท่องเที่ยว การส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยโดยเฉพาะการจัดงานฟูลมูนปาร์ตี้ในอำเภอเกาะพะงัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการต่อยอดการวิจัย“วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านอื่นๆ ที่ยังไม่ศึกษา

2. กรณีที่มีการศึกษาในลักษณะนี้ ควรมีทีมวิจัยร่วมซึ่งเป็นคนในพื้นที่ จะทำให้เข้าใจและได้เจาะลึกมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาวัฒนธรรมแรงงานข้ามชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บรรณานุกรม

กวี รักษ์พลอริยคุณ. (2545). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนย่านตลาดพลู**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, สำนักงาน. (2554). **สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติปี 2547-2553** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.suratts.com/surat [2554, เมษายน 12].

เกรียงศักดิ์ นิรัติพัฒนะศัย. (2544). **การรับรู้การทำงานระหว่างไทยชาวต่างชาติในสถานที่ทำงาน**. กรุงเทพฯ : เอเชียบุ๊ค.

_____ . (2546). **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

เกษตรอำเภอเกาะสมุย, สำนักงาน. (2552). "**พืชที่สำคัญของเกาะสมุย**" [Online]. เข้าได้จาก : http: //kosamui.suratthani.doae.go.th [2553, พฤศจิกายน 15]

เกาะพะงัน, อำเภอ. (2553). **บรรยายสรุปอำเภอเกาะพะงัน** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http : //123.242.172.2 /home/document /aumphur/kohpahan.doc [2553, พฤศจิกายน 20]

เกาะสมุย,อำเภอ. (2553). **บรรยายสรุปอำเภอเกาะสมุย** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http : //123.242.172.2/home/document /aumphur/kohsamui.doc [2553, พฤศจิกายน 20]

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2550). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 20**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพ ฯ . โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีธานี เขต 1,สำนักงาน. (2536). **รายชื่อโรงเรียนอำเภอเกาะพะงัน** [Online]. เข้าได้จาก http://kpt.surat1.go.th/e.html [2553, ธันวาคม 17]

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524**. เข้าได้จาก : http://www.nesdb.go.th. [2553, เมษายน 10]

คณะกรรมการศูนย์วิจัย วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี. (2534). **ข้อมูลเบื้องต้นทางวัฒนธรรมอำเภอเกาะสมุย อำเภอเกาะพงัน อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง**. คณะกรรมการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : รามาการพิมพ์.

เจริญ ศรประดิษฐ์ และกอมารุดิน ยีสา. (2548) .**ชุมชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

เฉลียว บุรีภักดี. (2527). วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย.**วารสารแนะแนว**, 19 (95), 19-22.

ฉันทัส ทองช่วย. (2534). ***ภาษาและอักษรถิ่น (เน้นภาคใต้)***. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2539, มกราคม-มีนาคม). **ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมือง จากการพัฒนาการท่องเที่ยว**. จุลสารการท่องเที่ยว 15 (1) : 32 – 41.

ชวน เพชรแก้ว. (2549). **ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์. (2534). **สุราษฎร์ธานีของเรา**. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2543). **วิถีชีวิตของประชาชนในลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากการพัฒนาของรัฐในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 1-8**. สงขลา : โครงการโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา.

ณรงค์ เส็งประชา. (2531). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. (2535). ***ภาษากับวัฒนธรรม***. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา กรมการศาสนา.

เทศบาลเมืองเกาะสมุย, สำนักงาน. (2553) . [Online]." **แผนพัฒนาตำบล**" เข้าได้จาก http://www. Kohsamuicity.go.th. [2553, พฤศจิกายน 15]

_____ . (2552). **แผนพัฒนาเทศบาลเมืองเกาะสมุย (พ.ศ. 2548-2551) และ (พ.ศ. 2552 - 2554)**. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเทศบาลเมืองเกาะสมุย.

นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). **วัฒนธรรมและศาสนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

น้อย วิจิตร. (2548). **ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวบ้านอำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ พ.ศ.2513-2548**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : คณะวิชาวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูมหาสารคาม.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). **พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์. (2541). **ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บัวกนก วัชรปรีดา. (2544). **การผสมผสานทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ และชาญณรงค์ เที่ยงธรรม. (2542). "สุราษฎร์ธานี จังหวัด" **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 17**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2550). **วัฒนธรรมทางภาษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา

ประเวศ วะสี. (2528). ทางเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาของไทย. **สังคมพัฒนา**, 1 : 16-51.

_____ . (2538). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

_____ . (2548). **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นที่ตั้ง**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.

ประเสริฐ แย้มกลุ่มฟุ้ง. (2530). **ลักษณะประจำชาติ**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ปราณี เพชรแก้ว. (2547). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ : ศึกษากรณีเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปราโมทย์ พิริยสถิตและสุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). "เกาะพะงัน, อำเภอ" **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์.

ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต. (2542). **กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัทมา อุฬารธรรม. (2544). **คุณลักษณะผู้ร่วมงานชาวไทยที่ประสบความสำเร็จในการทำงานกับบริษัทต่างชาติ**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิยนุช คงวิทยากุล. (2540). **ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อม ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี** .วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปิยวรรณ คงประเสริฐ. (2551). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. (2540). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัทยา สายหู. (2529). **ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พิฆเนศ.

พิพิธ รัตนรักษ์. (2551). **ผลกระทบของงานฟูลมูนปาร์ตี้ต่อประชาชนอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิศมัย จารุจิตติพันธุ์. (2536). **ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและการศึกษาในเกาะสมุย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพฑูรย์ ปุ่นสุวรรณ และกัลญา แก้วประดิษฐ์. (2552). **ฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมอำเภอเกาะพะงันจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, บันทึกและรวบรวม. (2553). **"คนดั้งเดิมในเกาะสมุย "** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.oknation.ne [2553, พฤศจิกายน 7]

ยศ สันตสมบัติ. (2548). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

รวีพร อัมโรจน์. (2544). **การเรียนรู้วัฒนธรรมการบริโภคของนักเรียนวันรุ่นในเขตเมือง**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัชนีกร เศรษโฐ. (2528). **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2535). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____ . (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รุ่งแสง อรุณไพโรจน์. (2547). **อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อพฤติกรรมสังคมของเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานคร**. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วลัยลักษณ์ บุญปราบ. (2542). **การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วศิน อิงคพัฒนากุล. (2548). **นิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัลยาณี วีระพานิชย์ และกลุ่ม. (2527). **นิทานพื้นบ้านอำเภอเกาะสมุย**. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี.

วิภารัตน์ พันธ์ฤทธิ์ดำ. (2544). **อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีดนตรีญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัญยา วรากุลวิทย์. (2548). **การประเมินผลที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ศูนย์ประสานการท่องเที่ยวเกาะสมุย, สำนักงาน. (2553) . "**ข้อมูลนักท่องเที่ยว**" [Online]. เข้าได้จาก : http://kosamui.suratthani.doae.go.th [2553, ธันวาคม 25]

ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2544). "วัฒนธรรมตะวันตกกับพัฒนาการสังคมไทย" ใน **60 ปี ฉัตรทิพย์ นาถสุภา**. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด.

สถานีตำรวจภูธรเกาะสมุย. (2553). "**สถิติข้อมูลคดีอาญา**" [Online]. เข้าได้จาก : http://203.147.61.20/web_samui/index_main.asp [2553, ธันวาคม 25]

สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2545). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของไทย**. นครศรีธรรมราช : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2545). "**การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ของแหล่งท่องเที่ยวเกาะสมุย**" เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท.

สถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี, สำนักงาน. (2553). **ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวอำเภอเกาะสมุย และเกาะพงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ. 2550** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.surat.nso.go.th/surat/index [2553, ธันวาคม 12]

สนิท สมัครการ. (2538). **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). "**สภาพเศรษฐกิจภาคบริการและภาวะการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสมุย**" [Online]. เข้าได้จาก : http://www.nesac.go.th [2553, ตุลาคม 5]

_____ . (2553). "**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**" [Online]. เข้าได้จาก : http://www.nesdb.go.th/Default. [2553, พฤศจิกายน 8]

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช,พระนิพนธ์. (2504). **ชีวิวัฒน์ ตอนที่ 3 หนังสือรายงานหัวเมืองตะวันตกฯ เมืองปราณบุรี เขาสามร้อยยอด เกาะพะงัน เกาะสมุย**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน. (2527). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่ง ในจังหวัดขอนแก่น หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูน**. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษย์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาโรช เนติธรรมกุล และเพลินพิศ เนติธรรมกุล. (2553). **ฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม อำเภอเกาะสมุย**. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย, สำนักงาน. (2554). **สถิติข้อมูลด้านสาธารณสุขอำเภอเกาะสมุยปี 2550-2554** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.suratts.com/surat [2554, เมษายน 12]

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2544). **เอกสารสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมไทย หน่วยที่ 1-7**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2544). **โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุพัตรา สุภาพ. (2521). **สังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

_____ . (2540). **สังคมและวัฒนธรรม** . (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเมธ อินทร์พรหม.(2550). **การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุราษฎร์ธานี, จังหวัด. (2553). **บรรยายสรุปอำเภอเกาะสมุย** .จังหวัดสุราษฎร์ธานี : สำเนาเอกสาร.

สุริชัย หวันแก้ว. (2538). “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม” **ใน สังคมและวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวภา พรสิริพงษ์. (2549). “บทบาทของรัฐและชุมชนในการดำรง อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางวัฒนธรรม”, **เอกสารหมายเลข 6 เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีทรรศน์ใหม่ในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรมและสถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรพันธุ์ ทองเรือง. (2550). **สำนักวิปัสสนาวัดเขาถ้ำ**. สุราษฎร์ธานี : มปพ.

อมรา พงศาพิชญ์. (2541). **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ . (2546). **สังคมและวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ . (2547). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัสมา สิมารักษ์. (2551). **ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง. (2553). "**ทรัพยากรทางทะเล**" [Online]. เข้าได้จาก : http://park.dnp.go.th /visitor/nationparkshow.php [2553, พฤศจิกายน 7]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ภาพประกอบการวิจัย

แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีสำหรับบริการนักท่องเที่ยว บริเวณท่าเรืออำเภอดอนสัก

แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย

บริบทพื้นที่เกาะสมุย

ทัศนียภาพชายฝั่งทะเลเกาะสมุย

การบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติบริเวณเชิงเขาชายฝั่งทะเลเกาะสมุย

เรือประมงชายฝั่งบริเวณชายหาดละไม

ท่าเทียบเรือหน้าทอนอำเภอเกะสมุย

ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอเกาะสมุย

ตลาดสดบริเวณตำบลมะเร็ต

บริบทพื้นที่เกาะสมุย

ร้านอาหารรูปแบบตะวันตกบริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดเฉวง

ห้างสรรพสินค้าโลตัสบริเวณหาดละไม

บริบทพื้นที่เกาะพะงัน

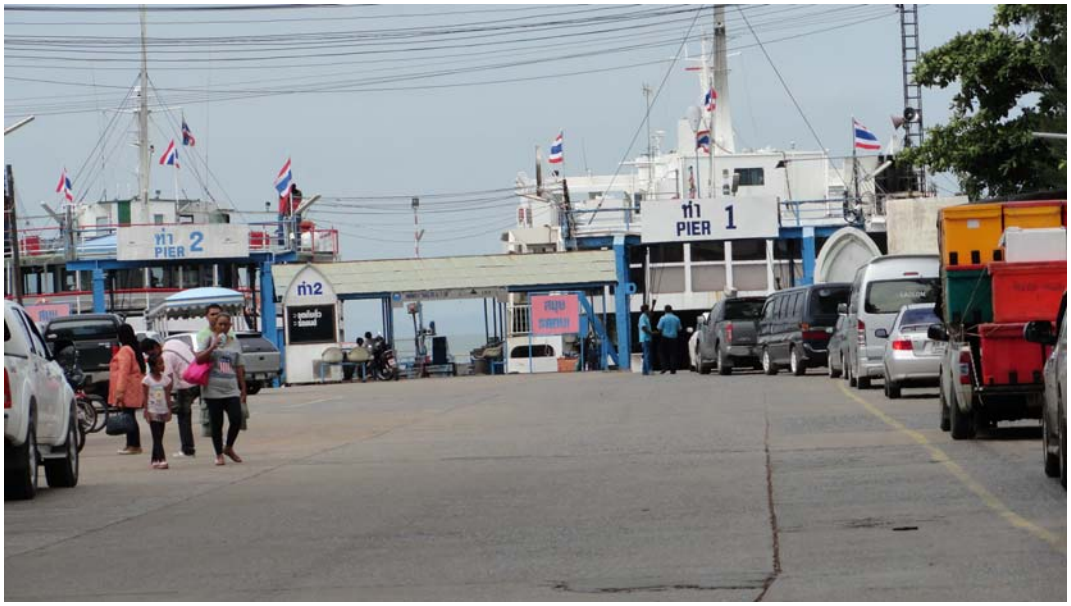

ท่าเทียบเรือท้องศาลา

บังกะโลที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการบริเวณหาดริ้น

บรรยากาศกิจกรรมฟูลมูนปาร์ตี้บริเวณหาดริ้น

การจำหน่ายสินค้านักท่องเที่ยวบริเวณหาดริ้น

ร้านค้าต่าง ๆ ที่เปิดบริการนักท่องเที่ยว

ตลาดกลางจำหน่ายสินค้า

ร้านอาหารประเภท Thai Food และ International Food

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาร่วมงานฟูลมูนปาร์ตี้

สัมภาษณ์ผู้คนเกาะสมุยและเกาะพะงัน

สัมภาษณ์นายสุชาติ เรืองทอง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเกาะสมุย

สัมภาษณ์นายเสนีย์ ใจเย็น ตำบลตลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย

สัมภาษณ์นายประทีป ทวยเจริญ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน

สัมภาษณ์นายเลิศเชาว์ เรืองจันทร์ ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย

สัมภาษณ์นายทรงพนธ์ ใจธวัช ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย

สัมภาษณ์นายเอี่ยม ศรีแสง ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย

สัมภาษณ์นางวนิดา อินแสงแวง ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน

สัมภาษณ์นายคำมูล สอนสงค์ ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย

การจัดเวทีกลุ่มย่อยกลุ่มคนเกาะสมุยและเกาะพะงัน

เวทีกลุ่มชาวบ้านและผู้นำชุมชนตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย

เวทีกลุ่มชาวบ้านตำบลตลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย

เวทีกลุ่มชาวบ้านตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย

เวทีกลุ่มชาวบ้านตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน

เวทีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบริเวณบ้านหาดริ้น ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประเด็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คน

1. ข้อมูลพื้นฐาน (ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์)

1. ชื่อ……สกุล……สถานภาพ (โสด/สมรส)วัน/เดือน/ปีเกิด.....
   ..... อายุ……ปี เพศ……เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ .....เบอร์มือถือ……
2. ที่อยู่ปัจจุบัน……
3. ภูมิลำเนาเดิม……
4. การศึกษา……
5. อาชีพหลักของท่านเดิมอาชีพ.....ปัจจุบันอาชีพ.....
6. ท่านมีอาชีพเสริมบ้างหรือไม่……อะไร……
7. รายได้เฉลี่ย (ต่อเดือน/ต่อปี)……
8. มีการทำบัญชีครัวเรือน รายรับรายจ่ายบ้างหรือไม่.....
9. เชื้อชาติ……สัญชาติ……นับถือศาสนา……
10. ตำแหน่งหน้าที่/ทางสังคม/ทั่วไป.....

2. วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คน

ก่อนปี 2500/__หลังปี 2500-2520 (แผน 4) ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยหลายอย่าง เช่น เกิดโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก คนในชนบทอพยพมาทำงานโรงงานมากขึ้น เกิดปัญหาความยากจนและช่องว่างทางเศรษฐกิจระกว่างภาคเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม

- แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนในสมัยก่อนคือที่ไหนบ้าง มีกี่แห่ง
- ผู้คนชาวเกาะสมุยในสมัยก่อนมีการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวต่างๆอย่างไร
- ส่วนใหญ่ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เป็นใคร (ปู่ย่าตายาย พระภิกษุ ผู้ที่เชี่ยวชาญ หมอชาวบ้าน)
- เรื่องราวที่ได้รับรู้จากการฟัง การอ่าน และการมองเห็นในอดีตมีเรื่องใดบ้าง ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องใด (อาชีพ การทำมาหากิน วิถีชีวิต ยารักษาโรค ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา ฯลฯ)
- สื่อพื้นบ้านที่มักนำเรื่องราวในสังคมมาถ่ายทอดคือสื่อประเภทไหน อย่างไร (เพลงกล่อมเด็ก เพลงเรือ นิทานพื้นบ้าน กลอนหนังตะลุง มโนราห์)
- ปัจจุบันยังมีการถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้อยู่หรือไม่
- มีการจดบันทึกข้อมูลต่างๆไว้หรือไม่ (บันทึกในสมุด หนังสือ แถบบันทึกเสียง ภาพถ่าย วีดีโอ)
- มีการนำข้อมูลต่างๆจากสิ่งที่ได้ฟัง อ่าน เห็นมาพิจารณาหรือค้นหาข้อเท็จจริงหรือไม่
- อาชีพใดบ้างที่ชาวเกาะสมุยได้มาจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่
- ปัจจุบันยังประกอบอาชีพเหล่านี้อยู่หรือไม่
- มีการนำข้อมูลที่ได้จากคำบอกเล่าในอดีตมาลงมือทำตามหรือไม่
- ถ้าลงมือทำตามได้ผลดี/ผลเสียอย่างไรบ้าง
- มีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการประกอบอาชีพให้ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร (จัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ สาธิตอบรม มีวิทยากรมาอธิบาย)

- มีการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาส่งเสริมเป็นอาชีพชุมชน OTOP หรือไม่ (มีอะไรบ้าง จุดเด่นอย่างไร ทำกันอย่างไร)

- ชาวเกาะสมุยยังคงยึดถือปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆอย่างในอดีตหรือไม่

- การรับรู้เรื่องราวต่างๆในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันหรือไม่

- เมื่อมีชาวต่างชาติเข้ามาชาวเกาะสมุยได้รับความรู้ด้านใดจากชาวต่างชาติบ้าง (ศาสนา อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม)

- มีการสื่อสารกับชาวต่างชาติอย่างไร (ล่าม ภาษาใบ้)

- ชาวเกาะสมุยเรียนรู้วัฒนธรรมจากชาวต่างชาติทางใดบ้าง (การฟังข่าวต่างประเทศ ดูข่าวจากจานดาวเทียม / ภาพยนตร์)

- ความเชื่อ ค่านิยมที่ได้รับจากชาวต่างชาติมาอะไรบ้าง

- มีการนำข้อมูลต่างๆจากสิ่งที่ได้จากการสื่อสารกับชาวต่างชาติมาพิจารณาหรือค้นหาข้อเท็จจริงหรือไม่

- ข้อมูลจากชาวต่างชาติเรื่องใดบ้าง ที่ชาวเกาะสมุยได้นำมาใช้ในการประกอบอาชีพ(การรับเหมาก่อสร้าง ทำสวน ประมง บังกะโล/รีสอร์ท เทคโนโลยีต่างๆ)

- ชาวต่างชาติได้เข้ามาสอนหรือแนะนำให้หรือไม่

- ผลกระทบที่ได้รับจากการนำข้อมูลที่ได้จากชาวต่างชาติมาใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตมีหรือไม่ อย่างไร

- ชาวต่างชาติเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวเกาะสมุยบ้างหรือไม่ อย่างไร

- ต่อไปในอนาคตชาวเกาะสมุยยังดำรงรักษาวัฒนธรรมต่างๆที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไว้หรืออย่างไร

แบบสัมภาษณ์ประเด็นวัฒนธรรมการทำงาน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐาน

1. ชื่อ……สกุล……อายุ.....ปี
2. ที่อยู่.....
3. สถานะ.....เบอร์โทรศัพท์.....

วัฒนธรรมการทำงาน

งาน หมายถึง กิจการที่ทำที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (สำนักงานสถิตแห่งชาติ)

1. กิจการที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของ ค่าตอบแทนที่เป็นเงิน อาจจ่ายเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน หรือรายชิ้น

2. กิจการที่ทำแล้วได้ผลกำไร หรือหวังที่จะได้รับผลกำไร หรือส่วนแบ่งเป็นการตอบแทน

3. กิจการที่ทำให้กับธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือผลกำไรตอบแทนอย่างใด ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจนั้น จะมีสถานภาพการทำงาน เป็นประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือนายจ้าง

จุดมุ่งหมายการทำงาน เพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข **(เงิน ครอบครัว ใช้เวลาว่าง ความชอบ การมีชีวิตที่ดีขึ้น)**

วัฒนธรรมการทำงาน คือ พฤติกรรมด้านการทำงานของชาวเกาะสมุยและเกาะ พะงันที่รับมาจากผู้คนชาติตะวันตก

ส่วนที่ 2 : การทำงานแบบจารีตนิยม คือ การที่งานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน

2.1 **เกษตรกรรม** (ช่วงเวลา ก่อน 2500, การท่องเที่ยว, ปัจจุบัน) การทำนา สวนมะพร้าว ประมง เลี้ยงสัตว์ การทำยาพื้นบ้าน

2.2 **อุตสาหกรรมครัวเรือน** คือ อุตสาหกรรมการผลิตง่ายๆ เล็กๆ มักทำกันในครอบครัวหรือหมู่บ้าน ไม่ใช้แรงงาน ทุนและปัจจัยมาก แต่มักจะได้กำไรต่ำ อุตสาหกรรมจำพวกนี้มีตัวอย่างเช่น หัตถกรรมจักสาน เซรามิก ถ้วยโถโอชามต่างๆ การผลิตเครื่องใช้จากมะพร้าว กะลาแม การแปรรูปมะพร้าว การทำขนม รวมไปถึงสินค้าประเภทอาหารบรรจุถุงหรือหีบห่อที่มียี่ห้อบางชนิด เป็นต้นด้วย และสินค้าโอทอป (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) บางชนิดเองก็ถือเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนด้วย

2.3 **ช่างพื้นบ้าน ได้แก่ เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง อัญมณี และเครื่องประดับ**

1. ในอดีตทำงานกันอย่างไร (ตัวใคร ตัวมัน แบบกลุ่ม)
2. ปัจจุบันวิธีการแบบนี้ยังมีอยู่ไหม
3. เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อไหร่
4. สาเหตุที่เปลี่ยนแปลง
5. เอาวิธีการทำงานแบบตะวันตกที่นำมาใช้ในการทำงานอย่างไร
6. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวเกาะสมุย
7. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวตะวันตก
8. ความเชื่อ และค่านิยม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
9. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
10. ความเชื่อ ค่านิยม เกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุย ที่รับมาจากชาวตะวันตก

11. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรปรับปรุง
12. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรรักษาไว้
13. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงาน ที่รับมาจากชาวตะวันตก
14. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานใดที่เป็นของชาวเกาะสมุย
15. ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงใน 10 ปีข้างหน้า
16. ท่านคิดว่าวิธีการทำงานแบบนี้ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 3 : **การทำงานจริตนิยม** คือ การทำร้านอาหาร การทำอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมที่พักซึ่งอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (2530 -2554)

1. ในอดีตทำงานกันอย่างไร
2. ปัจจุบันวิธีการแบบนี้ยังมีอยู่ไหม
3. เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อไหร่
4. สาเหตุที่เปลี่ยนแปลง
5. เอาวิธีการทำงานแบบตะวันตกที่นำมาใช้ในการทำงานอย่างไร
6. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวเกาะสมุย
7. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวตะวันตก
8. ความเชื่อ และค่านิยม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
9. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
10. ความเชื่อ ค่านิยม เกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุย ที่รับมาจากชาวตะวันตก
11. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรปรับปรุง
12. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรรักษาไว้
13. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงาน ที่รับมาจากชาวตะวันตก
14. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานใดที่เป็นของชาวเกาะสมุย
15. ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงใน 10 ปีข้างหน้า
16. ท่านคิดว่าวิธีการทำงานแบบนี้ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 4 : **การทำงานแบบอำนาจนิยม** คือ การทำงานแบบอำนาจแบบอุปถัมภ์ และอำนาจรัฐ แบบอุปถัมภ์ เช่น ผู้ใหญ่อุปถัมภ์ผู้น้อย ผู้ปกครองอุปถัมภ์ผู้ใต้ปกครอง ได้แก่

- เถ้าแก่กับลูกน้องในแพปลา สวนผลไม้ สวนมะพร้าว
- นายหัวกับลูกจ้าง งานก่อสร้าง

1. ในอดีตทำอย่างไร
2. ปัจจุบันวิธีการแบบนี้ยังมีอยู่ไหม
3. เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อไหร่
4. สาเหตุที่เปลี่ยนแปลง
5. เอาวิธีการทำงานแบบตะวันตกที่นำมาใช้ในการทำงานอย่างไร
6. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวเกาะสมุย
7. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวตะวันตก
8. ความเชื่อ และค่านิยม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

9. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
10. ความเชื่อ ค่านิยม เกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุย ที่รับมาจากชาวตะวันตก
11. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรปรับปรุง
12. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรรักษาไว้
13. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงาน ที่รับมาจากชาวตะวันตก
14. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานใดที่เป็นของชาวเกาะสมุย
15. ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงใน 10 ปีข้างหน้า
16. ท่านคิดว่าวิธีการทำงานแบบนี้ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

แบบอำนาจรัฐ คือ การทำงานที่สืบเนื่องจากการส่งเสริม สนับสนุนจากรัฐ ได้แก่ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สร้างที่พักให้เช่า บริการเรือเช่า ทำร้านอาหาร บริการนำทางท่องเที่ยว

1. ในอดีตทำงานกันอย่างไร
2. ปัจจุบันวิธีการแบบนี้ยังมีอยู่ไหม
3. เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อไหร่
4. สาเหตุที่เปลี่ยนแปลง
5. เอาวิธีการทำงานแบบตะวันตกที่นำมาใช้ในการทำงานอย่างไร
6. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวเกาะสมุย
7. วิธีการใดที่ท่านคิดว่าเป็นของชาวตะวันตก
8. ความเชื่อ และค่านิยม ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
9. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
10. ความเชื่อ ค่านิยม เกี่ยวกับการทำงานของชาวเกาะสมุย ที่รับมาจากชาวตะวันตก
11. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรปรับปรุง
12. วิธีการทำงานแบบใดที่ควรรักษาไว้
13. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงาน ที่รับมาจากชาวตะวันตก
14. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำงานใดที่เป็นของชาวเกาะสมุย
15. ความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงใน 10 ปีข้างหน้า
16. ท่านคิดว่าวิธีการทำงานแบบนี้ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

แบบสัมภาษณ์ประเด็นวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค

ชุดที่ 1

ข้อมูลพื้นฐาน (ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้ข้อมูล)

1. ชื่อ……สกุล…… อายุ……ปี
   เพศ……..เชื้อชาติ……สัญชาติ……
   นับถือศาสนา……ระดับการศึกษา……
2. อาชีพหลักของท่าน /เดิมอาชีพ..... ปัจจุบันอาชีพ.....
3. ท่านมีอาชีพเสริมบ้างหรือไม่……ถ้ามีอะไรบ้าง.....……
4. รายได้เฉลี่ย (ต่อเดือน)……..
5. ตำแหน่งหน้าที่/ทางสังคม/ทั่วไป.....
6. ภูมิลำเนาเดิม……
7. ที่อยู่ปัจจุบัน……
8. เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ .....เบอร์มือถือ……

ข้อคำถาม

1. ในอดีตก่อนปี 2520 คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการผลิตข้าวหรือไม่/ทำอย่างไร

   ☐ มี /ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน ☐ มี/ ผลิตเพื่อบริโภคและขายให้กับ.....

   ☐ ไม่มี เพราะ.....

   เหตุผลเพิ่มเติม.....

2. การผลิตอาหารของชาติตะวันตกมีอะไรบ้างและอาหารที่คนเกาะสมุยและเกาะพะงันเอาเป็นแบบอย่างและชอบบริโภคได้แก่อาหารอะไรบ้าง

   เช่น ขนมปัง ซุป เนย แยม สลัด เบเกอรี่ ฟิซซ่า ไส้กรอก เบคอน ช็อคโกแลต แฮม แซนวิส ฟองดู กาแฟ ไวด์ ฯลฯ ได้แก่อาหาร.....

มีจำหน่ายที่ร้านพื้นที่เกาะสมุยได้แก่.....

มีจำหน่ายที่ร้านพื้นที่เกาะพะงัน ได้แก่ .....

อาหารตามตัวอย่างนี้ท่านชอบรับประทานมากที่สุดได้แก่ .....

3. การบริโภคอาหารชาติตะวันตกของคนเกาะสมุยและเกาะพะงันในปัจจุบันมีมากน้อยอย่างไร เมื่อเทียบกับการบริโภคข้าว

   ☐ มีมากและเพิ่มขึ้นทุกปี ในกลุ่มอายุ..... ☐ มีบ้างเพราะ.....

   ☐ ไม่มีเลย เพราะ.....

4. อาหารอะไรบ้าง (เช่น ประเภทขนมปัง ธัญพืช เนื้อสัตว์ เครื่องดื่มและน้ำผลไม้) ที่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศมาจำหน่ายในเกาะสมุยและเกาะพงัน รวมทั้งมีจำหน่ายที่ไหนในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน บอกชื่อร้านมาด้วย (ให้เหตุผลประกอบด้วยว่าทำไมต้องสั่งซื้อ)

ตอบ.....

5. พื้นที่ Fullmoon Party ของเกาะพะงันมีอาหารอะไรบ้างจำหน่าย/ทำไมนักท่องเที่ยวถึงชอบบริโภค

ตอบ.....

6. บอกแหล่งที่ผลิต พืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

7. บอกแหล่งที่ขายพืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

8. คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการปลูกพืช ผัก และผลไม้ หรือไม่/และมีอะไรบ้างในปัจจุบัน/ ปลูกเพื่ออะไร/ ถ้าขายนำไปขายที่ไหน/ราคาที่ขายเป็นอย่างไร

ตอบ.....

9. คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการสั่งซื้อพืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ จากที่ไหนบ้าง

ตอบ.....

10. คนเกาะสมุยและเกาะพะงันมีการสั่งซื้อพืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ จากต่างประเทศ หรือไม่ ถ้ามี ได้แก่พืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ อะไรบ้างและจากประเทศอะไร /ทำไมต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศให้เหตุผล

ตอบ.....

11. ชาติตะวันตกที่เข้ามาในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีการบริโภค พืช ผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ต่างๆ อะไรบ้าง และนิยมบริโภคที่ร้านไหน อย่างไร

ตอบ.....

12.การผลิตน้ำดิบเพื่อบริโภคและอุปโภคในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีเพียงพอหรือไม่ อย่างไร และการบริโภคน้ำถูกใช้ทำอะไรบ้างมากที่สุด

ตอบ.....

13. การผลิตไฟฟ้าเพียงพอกับความต้องการหรือไม่ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็นอย่างไร ใครที่บริโภคไฟฟ้ามากที่สุด เพราะอะไร

ตอบ.....

14. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบริโภคน้ำดื่มในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน จากที่ไหนเป็นหลัก ทำไมถึงเลือกบริโภคเพราะเหตุใด

ตอบ.....

15. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นอย่างไรในการผลิตและบริโภคน้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์พื้นฐาน และการใช้การอินเตอร์เน็ต ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

16.นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นอย่างไรในการยานพาหนะในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน และยานพาหนะประเภทที่นิยมใช้มีอะไรบ้าง เพราะอะไรถึงเลือกใช้ ผลของการใช้ยานพาหนะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

17.การสร้างที่พักและที่อยู่อาศัยแบบตะวันตกในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีมากน้อยอย่างไร ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ไหนบ้าง และทำไมถึงเลือกสร้างแบบตะวันตก

ตอบ.....

18.เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ในการตกแต่งที่พักและที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่สั่งซื้อมาจากที่ไหน มีเฟอร์นิเจอร์อะไรบ้างที่เป็นแบบตะวันตก ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีแหล่งจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์แบบตะวันตกที่ไหนบ้าง

ตอบ.....

19.นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมพักอาศัยหรือใช้บริการแหล่งที่พักที่ไหนบ้าง และเลือกรับบริการที่พักที่เป็นแบบไหน เพราะอะไร

ตอบ.....

20.ชาวต่างประเทศที่เป็นชาติตะวันตกทำธุรกิจที่พักมีหรือไม่ ได้แก่ที่ไหนบ้างบอกชื่อด้วย ส่วนใหญ่เลือกทำเลเพื่อสร้างที่ไหน เพราะอะไร ราคาที่ซื้อขายเป็นอย่างไร

ตอบ.....

21.การสร้างที่พักและที่อยู่อาศัยเพื่อบริการนักท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของผู้คนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

22. ชาวต่างชาติตะวันตกนิยมแต่งกายอย่างไรในการเดินทางท่องเที่ยวหรือการใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

23. ชาวต่างชาติตะวันตกนิยมเลือกซื้อเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่ไหน มีร้านจำหน่ายที่ไหนบ้างชื่อร้านอะไรในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

24. มีธุรกิจเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่างๆ เป็นของชาวต่างชาติหรือไม่ ถ้ามีที่ไหนบ้างชื่อร้านอะไร และมีการสั่งซื้อจากต่างประเทศมาจำหน่ายหรือไม่อย่างไร

ตอบ.....

25. ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีร้านยาปัจจุบันที่แห่ง ที่ไหนบ้าง ชื่อร้านอะไร

ตอบ.....

26. ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีสถานพยาบาลของรัฐ เอกชน และที่เป็นของต่างประเทศมีที่ไหนบ้าง ชื่ออะไร

ตอบ.....

27. แหล่งสปาที่สำคัญในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีที่ไหนบ้าง ส่วนใหญ่เป็นสปาแบบไหน นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเป็นคนไทยหรือต่างชาติ

ตอบ.....

28.ร้านสปานิยมออกแบบร้านตามแบบตะวันตกมีหรือไม่อย่างไร มีที่ไหนบ้างในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

29.อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันที่เกิดส่วนใหญ่มาจากอะไร

ตอบ.....

30. ค่ารักษาพยาบาลตามโรงพยาบาลและคลินิกในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันแตกต่างกันพื้นที่ภายนอกชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

31.ชาวต่างชาตินิยมเลือกใช้บริการสถานพยาบาลที่ไหนในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน เหตุผลเพราะอะไร

ตอบ.....

32.สถานพยาบาลที่มีหุ้นส่วนของชาติต่างประเทศมีหรือไม่ ที่ไหน

ตอบ.....

33.ยารักษาโรคทั่วไปมีการสั่งซื้อจากต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

34.ในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีการผลิตสมุนไพรไทยส่งออกจำหน่ายต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

35.คนเกาะสมุยรับวัฒนธรรมการผลิต(ปัจจัย 4) อะไรบ้างจากต่างชาติหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ตอบ.....

36. คนเกาะสมุยรับวัฒนธรรมการบริโภค (เช่น อาหาร การแต่งกาย เทคโนโลยี ที่อยู่อาศัย ฯลฯ) จากต่างประเทศมีอะไรบ้าง ทำไม่ถึงเลือกบริโภคให้เหตุผลประกอบ

ตอบ.....

37. วัฒนธรรมการบริโภคแบบฝรั่งมีผลต่อคนเกาะสมุยหรือไม่ อย่างไร และจะส่งเสริมการบริโภคให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

38. คนเกาะพะงันรับวัฒนธรรมการผลิต (ปัจจัย 4) อะไรบ้างจากต่างชาติหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ตอบ.....

39. คนเกาะพะงันรับวัฒนธรรมการบริโภค (เช่น อาหาร การแต่งกาย เทคโนโลยี ที่อยู่อาศัย ฯลฯ) จากต่างประเทศมีอะไรบ้าง ทำไม่ถึงเลือกบริโภคให้เหตุผลประกอบ

ตอบ.....

40.วัฒนธรรมการบริโภคแบบฝรั่งมีผลต่อคนเกาะพะงันหรือไม่ อย่างไร และจะส่งเสริมการบริโภคให้กับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ตอบ.....

41.วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคตามแบบตะวันตกมีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน หรือไม่อย่างไร มีผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม

ตอบ.....

42. ชาวต่างชาติที่มาอยู่อาศัย และทำธุรกิจ ได้ทำคุณประโยชน์อะไรบ้างให้กับพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงัน

ตอบ.....

43. ชาวต่างชาติมีจิตสำนึกต่อท้องถิ่นและจิตสาธารณะต่อผู้คนในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันอย่างไรบ้าง

ตอบ.....

44. ปัญหาที่เกิดจากชาวต่างชาติในพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมีอะไรบ้าง มีการแก้ไขหรือไม่อย่างไร

ตอบ.....

45. ชาวต่างชาติอะไรที่สร้างปัญหาให้กับคนพื้นที่เกาะสมุยและเกาะพะงันมากที่สุด เป็นเรื่องอะไรบ้าง

ตอบ.....

46.ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อวัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคตามแบบตะวันตกเพื่อหาแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมชนรุ่นหลังได้อย่างไร
อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้กับชุมชนอำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และหาแนวทางแก้ไขได้หรือไม่อย่างไร

ตอบ.....

47.ข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลต่อข้อคำถาม/และอยากเสนอแนะข้อมูลอันเป็นประโยชน์ตามชื่อเรื่องที่ศึกษา

ตอบ.....

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์

.....

<u>ชุดที่ 2</u>

1. ข้อมูลพื้นฐาน (ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์)

1.1. ชื่อ……สกุล……สถานภาพ (โสด/สมรส)วัน/เดือน/ปีเกิด .....
อายุ……ปี เพศ……เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ .....เบอร์มือถือ……

1.2. ที่อยู่ปัจจุบัน……

1.3. ภูมิลำเนาเดิม……

1.4. การศึกษา……

1.5. อาชีพหลักของท่านเดิมอาชีพ.....ปัจจุบันอาชีพ.....

1.6. ท่านมีอาชีพเสริมบ้างหรือไม่……อะไร……

1.7. รายได้เฉลี่ย (ต่อเดือน/ต่อปี)……

1.8. มีการทำบัญชีครัวเรือน รายรับรายจ่ายบ้างหรือไม่.....

1.9. เชื้อชาติ……สัญชาติ……นับถือศาสนา……

1.10. ตำแหน่งหน้าที่/ทางสังคม/ทั่วไป.....

2. จารีตการผลิตและการบริโภค (ดั้งเดิมในอดีตก่อนแผนเศรษฐกิจฯ 4 ปี 2520 และก่อนปี 2500)

<u>ก่อนปี</u> 2500/ **หลังปี** 2500-2520 **(แผน 4)** ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยหลายอย่าง เช่น เกิดโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก คนในชนบทอพยพมาทำงานโรงงานมากขึ้น เกิดปัญหาความยากจนและช่องว่างทางเศรษฐกิจระกว่างภาคเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม

2.1. การผลิตมีอะไรบ้าง /ผลิตเพื่ออะไร/ใครเป็นคนผลิต/ทรัพยากรในการผลิตได้มาอย่างไร

2.2. การผลิตอาหารทั้งที่ผลิตขึ้นเองและหาของป่ามาผลิต ได้แก่อะไรบ้าง ได้มาอย่างไร

2.3. พื้นที่การผลิตอาหาร เช่น พื้นที่ราบทำอะไร /ที่ราบสูงทำอะไร /เนินเขาหรือควนทำอะไร /ชายฝั่งทะเลทำอะไร

2.4. การผลิตเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร หรือหัตถกรรม ได้แก่อะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

2.5. การผลิตเครื่องนุ่งห่ม/เครื่องแต่งกาย ได้แก่อะไรบ้าง ทำอย่างไร

2.6. การผลิตยารักษาโรค ได้แก่อะไรบ้าง เช่น สมุนไพร มีอะไรบ้าง ทำอย่างไร

2.7. การผลิตแหล่งน้ำบริโภคและอุปโภคทั้งที่ใช้ในการครัวเรือนและการเกษตรมีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

2.8. การผลิตมะพร้าวทำอย่างไร

2.9. การผลิตข้าวทำอย่างไร

2.10. การผลิตน้ำมันยางทำอย่างไร

2.11. การผลิตผักพื้นบ้านมีอะไรบ้าง ทำอย่างไร

2.12. การผลิตผลไม้มีอะไรบ้าง (ทุเรียน เงาะ พริกไทย ลางสาด มังคุด กล้วย ขนุน) ทำอย่างไร

2.13. การผลิตอาหารทะเลทำอย่างไร

2.14. การผลิตเครื่องปรุงอาหาร การถนอมอาหาร มีอะไรบ้าง ทำอย่างไร

2.15. การผลิตเครื่องถ้วยชาม/เครื่องเคลือบเกิดขึ้นได้อย่างไร และทำอย่างไร มีที่ไหนบ้าง

2.16. การผลิตสัตว์น้ำจืด/บก ที่บริโภคมีอะไรบ้าง ทำอย่างไร (เช่นหมู ไก่ เป็ด วัว ควาย) มีขั้นตอนการผลิตอย่างไร ทำเพื่ออะไร

2.17. การทำประมงพื้นบ้าน มีการผลิตและบริโภคทำอย่างไร /นิยมเอาวัตถุดิบจากทะเลมาประกอบอาหารทานเองที่บ้าน

2.18. การผลิตที่เป็นสินค้าออกหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มีอะไรบ้าง เช่น การผลิตข้าวเพื่อเป็นสินค้ามีหรือไม่ อย่างไร มีการตั้งโรงสีข้าวหรือไม่ใครเป็นผู้ริเริ่มสมัยนั้น (ส่วนใหญ่แล้วคนจีนเป็นผู้ค้าข้าวและเจ้าของโรงสีใช่หรือไม่ ส่วนชาวยุโรปที่เข้ามาเป็นผู้ส่งออกจริงหรือไม่อย่างไร) หรือการผลิตดีบุก ไม้สัก และยางพารา มีหรือไม่ในพื้นที่ และทำอย่างไร

2.19. สินค้าที่ผลิตจากชาติตะวันตกที่เข้ามามีอะไรบ้าง เช่น อาวุธปืน กระสุนปืน สินค้าฟุ่มเฟือย

2.20. การผลิตสาธารณูปโภคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มีอะไรบ้าง (เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ผลิตเองหรือรับมาอย่างไร ใครเป็นผู้ริเริ่มหรือนำเข้ามา

2.21. การผลิตที่เป็นการสร้างที่อยู่อาศัยแบบตะวันตก มีหรือไม่ อย่างไร เช่น นิยมมีบ้านพักตากอากาศ

2.22. การบริโภคของป่า มีอะไรบ้าง ได้มาอย่างไร

2.23. การบริโภคอาหารที่ผลิตขึ้นเองมีอะไรบ้าง

2.24. การบริโภคน้ำ มีอะไรบ้าง ได้มาอย่างไร และนำไปใช้อย่างไร

2.25. การบริโภคเครื่องนุ่งห่ม/เครื่องแต่งกาย ทำอย่างไร หาซื้อในท้องถิ่นที่ไหนบ้าง นิยมเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าแพรและผ้าฝ้ายหรือไม่อย่างไร และเริ่มแต่งกายให้เป็นแบบสากลนิยมตอนไหน อย่างไร

2.26. การบริโภคหมากพลูมีหรือไม่อย่างไร

2.27. การบริโภคดื่มชา กาแฟ นม ขนมปัง เป็นอาหารเช้าแทนข้าว ใช้ช้อนส้อม นั่งโต๊ะเก้าอี้

2.28. การบริโภคการปรุงอาหารมีอะไรบ้าง

2.29. การบริโภค/การทำขนมหวานรับจากชาติอะไรบ้าง

2.30. การบริโภคกีฬาแบบตะวันตก

2.31. การบริโภคเดินทางไปศึกษาที่ต่างประเทศ

2.32. การบริโภคเครื่องแต่งกายแบบตะวันตก

3. นวัตกรรมการผลิตและการบริโภค (ปัจจุบันหลัง แผนเศรษฐกิจฯ 4 ปี 2520-2554)

ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ปัจจุบันคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรนี้ได้เข้าไปส่งเสริม ฟื้นฟู และสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นในที่ต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคนไทยนิยมไปเรียนต่อต่างประเทศทำให้วัฒนธรรมตะวันตกแพร่ขยายเข้ามาในสังคมไทยมากขึ้นชาวต่างประเทศ เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาทีหลังภายหลังจากที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวพื้นที่เศรษฐกิจในเขตตำบล ตลิ่งงาม บ่อผุด และแม่น้ำ ได้แก่ ชาวเยอรมัน อังกฤษ กลุ่มสแกนดิเนเวีย สวิสเซอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส แคนนาดา และรัสเซีย

3.1. การผลิตแบบสังคมเกษตรกรรมมีอะไรบ้างที่ทำอยู่ เช่น ทำนา ปลูกมะพร้าว ผลไม้ ผัก เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

3.2. การผลิตอาหารที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.3. การผลิตเครื่องนุ่งห่ม/การแต่งกายที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.4. การผลิตยารักษาโรคที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.5. การผลิตเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือนและการเกษตรที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.6. การผลิตที่อยู่อาศัยที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.7. การผลิตแหล่งน้ำ/ที่เก็บน้ำ/อื่นๆ เช่น ฝาย ชลประทาน

3.8. การผลิตสาธารณูปโภคที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร (การคมนาคมทางบก น้ำ อากาศ การติดต่อสื่อสาร แยกเป็นไฟฟ้า ไปรษณีย์ ประปา หอกระจายข่าว โทรศัพท์สาธารณะ/บ้านและมือถือ จานดาวเทียม ทีวี ตู้เย็น เครื่องซักผ้า
ตู้หยอดเหรียญต่างๆ เครื่องปรับอากาศ ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร สายเคเบิ้ลใต้น้ำ เรือเฟอร์รี่

3.9. การบริโภคอาหารที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.10. การบริโภคเครื่องนุ่งห่ม/การแต่งกายที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.11. การบริโภคยารักษาโรคที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.12. การบริโภคเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือนและการเกษตรที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.13. การบริโภคที่อยู่อาศัยที่รับจากชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

3.14. การบริโภคทรัพยากรธรรมชาติของชาติตะวันตกมีอะไรบ้าง

4. **จุดอ่อน จุดแข็งด้านการผลิตและการบริโภคของผู้คน/ชุมชน**

4.1 **จุดอ่อนจารีตการผลิตและการบริโภค**

4.1.1. การผลิตที่ใช้แรงงานเกิดผลอย่างไร เช่น การทำนา การทำสวน

4.1.2. การผลิตตามฤดูกาลมีผลต่ออย่างไร

4.1.3. ระบบการผลิตเป็นอย่างไรต่อการพัฒนาชุมชน

4.1.4. อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ผลิต เป็นอย่างไร

4.1.5. วัตถุประสงค์ของการผลิต แตกต่างกันหรือไม่อย่างไรในแต่ละชุมชน ขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง

4.1.6. การผลิตอาหารในครอบครัวมีความเพียงพอต่อสมาชิกหรือไม่ อย่างไร

4.1.7. การผลิตที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติต่อผลกระทบต่อธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร เช่น การสร้างบ้านเรือน เครื่องใช้
ไม้สอยต่างๆ หัตถกรรมพื้นบ้าน

4.2 **จุดแข็งจารีตการผลิตและการบริโภค**

4.2.1. ระบบการผลิตมีเครือข่ายหรือไม่ อย่างไร

4.2.2. เกิดกลุ่มการผลิตอย่างไร มีอะไรบ้าง

4.2.3. ความสัมพันธ์สังคมเกษตรกรรมที่ผลิตเป็นอย่างไร ต่อครอบครัว ญาติมิตร ชุมชน

4.2.4. ศูนย์กลางการผลิตของชุมชนมีที่ไหนบ้าง ใครมีบทบาทสำคัญ

4.2.5. การผลิตอาศัยการชอแรงเป็นอย่างไร

4.2.6. การผลิตมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างไร

4.2.7. ทรัพยากรการผลิตที่ได้มาจากธรรมชาติมีผลต่อความเป็นอยู่หรือไม่ อย่างไร

4.2.8. ตลาดนัดชุมชนมีผลต่ออย่างไรต่อการพัฒนาชุมชน การดำรงชีวิต และการเลี้ยงชีพ

4.3 **จุดอ่อนนวัตกรรมการผลิตและการบริโภค**

4.3.1. การผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีทางการเกษตร มีค่าใช้จ่ายอย่างไร มีการบริโภคอย่างไรต่อครัวเรือน

4.3.2. การผลิตที่อยู่อาศัยอาศัยต้นทุนอย่างไร

4.3.3. การผลิตอาหารและเครื่องปรุงอาหาร

4.3.4. การผลิตมีความสัมพันธ์การวางแผนครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

4.3.5. การผลิตและการบริโภคเกิดปัญหาสังคมหรือไม่ เช่น ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

4.3.6. การผลิตและบริโภคทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่อย่างไร เช่น กิจกรรมการบริการ ที่พัก ตลอดจนกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของเกาะสมุย

4.3.7. การผลิตและบริโภคอาหารที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อวัฒนธรรม สังคมอย่างไร เช่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

4.3.8. การซื้อหรือนำเข้าพืช ผัก ผลไม้ จากอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และอำเภอใกล้เคียงเพื่อมาบริโภคภายในเกาะสมุย

4.3.9. การผลิตและบริโภคระบบสาธารณูปโภคโภคตามแบบตะวันตกส่งผลกระทบต่อผู้คนและชุมชนอย่างไร

4.3.10. การใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช การสารเร่งผลิต การผสมสารปรุงแต่งอาหาร มีผลต่อผู้คนและชุมชน อย่างไร

4.3.11. ระบบเงินตราเพื่อแลกสินค้าและของอุปโภคและบริโภคมีผลอย่างไร

4.3.12. การบริโภคสังคมออนไลน์ ภาพยนตร์ตะวันตก กีฬาฟุตบอลและอื่นๆ หนังสือ นิตยสาร วารสาร รถยนต์ ดารา มีผลต่อผู้คนและชุมชนอย่างไร

4.4 **จุดแข็งนวัตกรรมการผลิตและการบริโภค**

4.4.1. เครื่องมือเครื่องใช้การผลิตที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทดแทนแรงงานคนได้มากน้อยอย่างไร

4.4.2. การผลิตและบริโภคระบบสาธารณูปโภคโภคตามแบบตะวันตกก่อให้ความสะดวกสบายหรือไม่อย่างไร

4.4.3. การผลิตและบริโภคระบบสาธารณสุขแบบตะวันตกมีผลดีต่อชุมชนหรือไม่อย่างไร

4.4.4. การผลิตที่เน้นการบริการผู้คนภายนอกเป็นอย่างไร

4.4.5. การบริโภคแบบตะวันตกทำให้ชุมชนมีค่าครองชีพเป็นอย่างไร ทำให้เงินหมุนเวียนในจังหวัดหรือไม่อย่างไร

4.4.6. การผลิตและบริโภคผ่านสื่อออนไลน์ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เป็นที่นิยมและรู้จักอย่างไรบ้าง

4.4.7. การผลิตและบริโภคมีศูนย์กลางสินค้า เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ มีผลอย่างไร

4.4.8. การบริโภคระบบสุขภาพและความงามมีผลต่อสุขภาพของผู้คนอย่างไร

4.4.9. การใช้ภาษาตะวันตกเพื่อการผลิตและบริโภคมีผลต่อผู้คนและการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างไร

ประวัติผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น
ที่ทำงานปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำตามสัญญา หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผลงาน	- งานวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมภาคใต้เรื่องพระยาชมพู - บทความเรื่อง “ภาษากับวัฒนธรรมการกินหมากจากวรรณกรรมไทย”

2. ผู้ร่วมงานวิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวสุธาวดี จินาญาติ
ที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เลขานุการและนักวิจัยโครงการวิจัยเมธีวิจัยอาวุโส สกว.
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผลงาน	- บทความเรื่อง “สิ่งที่ขาดหายไป...พลวัตคนรุ่นใหม่ชุมชนไชยา”

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย
ที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิชาการทั่วไป
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผลงาน	ผู้วิจัยร่วม : งานวิจัยเรื่องการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี ประเภทลายลักษณ์จากหนังสือบุด พ.ศ .2549 ผู้วิจัยร่วม : งานวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ : กรณีศึกษาลิเกป่าและสวดมาลัย พ.ศ. 2551

3. ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ชื่อ - สกุล	ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บุคลานุกรม

กัลยา สุวรรณรัตน์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 167/23 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

เกสร นาควิจิตร ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 10 หมู่ 3 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2554

โกศล จิณาพรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 66/3 หมู่ที่1 ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

คำมูล สอนสงค์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 28/1 หมู่ที่ 4 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554.

จำเนียร เจริญสุข ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย, นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 96 หมู่ 5ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

จุไรรัตน์ ศรลัมพ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 56/5 หมู่ที่ 2 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 20 กรกรกฎาคม 2554

ฉวีวรรณ ทวยเจริญ เจ้าของเรือโดยสารหาดริ้นควีนส์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านหาดริ้น หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

ชม เพชรแก้ว, ผู้ให้สัมภาษณ์. นิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 1 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2554

ทรงพนธิ์ ใจธวัช ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย,สุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 59 หมู่ 1 ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

ประทีป ทวยเจริญ อดีตสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอเกาะพะงัน ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านหาดริ้น ตำบล บ้านหาดริ้น อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

ประวัติ รักด้วง ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ โรงเรียนฝึกลิง ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2554

ผิว ศรีทองกุล ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 71/1 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2554

พัฒนพงศ์ อินทร์คำ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

เยาวเรศ เกษอุดม ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2554

เลิศเชาว์ เรืองจันทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 88/1 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

วนิดา แสเมลโรด ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์.อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2554

วนิดา อินแสงแวง ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 150/5 หมู่ที่ 6 บ้านหาดริ้น ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

วมิตา พรหมเดช ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 248/2 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

ศรีวรัตน์ โชติกรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 252/45 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

สมสุข ธนวนิชนาม ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 82 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

สำนวน ใจเย็น ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น, นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 54/11 หมู่ 1 ตำบลตลิ่งงามอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

สุชาติ เรืองทอง ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 3 ตำบลหน้าเมือง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

เสนีย์ ใจเย็น ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น, นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 54/11 หมู่ 1 ตำบลตลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

เสาวนีย์ สุรมาส ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

อโนทัย มีเดช ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 173/2 หมู่ที่ 4 ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

อภิชาติ ลี้สุวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย ผู้สัมภาษณ์. ณ คอกเท็จบังกะโล หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

อัญชรีย์ มีแสง ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ โรงเรียนทีปราษฎร์พิทยา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554

อัยการ ม้าถาวร ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 165/13 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2554

อารี หิตะวัฒนกุล ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

อุมา เรืองโรจน์ ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

เอี่ยม ศรีแสง ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวนิทัศ ไหมจุ้ย, นางสาวสุธาวดี จินาญาติ และนางสาวณัฐา คุ้มแคว้น ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 34 หมู่ 6 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2554

Robert Taylor ผู้ให้สัมภาษณ์. นางสาวสุธาวดี จินาญาติ ผู้สัมภาษณ์. ณ บ้านเลขที่ 158 หมู่ที่ 4 ตำบลมะเร็ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554

ระดมข้อมูลจากกลุ่มย่อย

เวทีกลุ่มย่อยเรื่องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT ANALYSIS) วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรม และเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ณ ตำบลตลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี, เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2554

เวทีกลุ่มย่อยเรื่องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT ANALYSIS) วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทุนวัฒนธรรม และเสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ณ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554